

การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญามีให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

นางปิยวรรณ ตีนาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

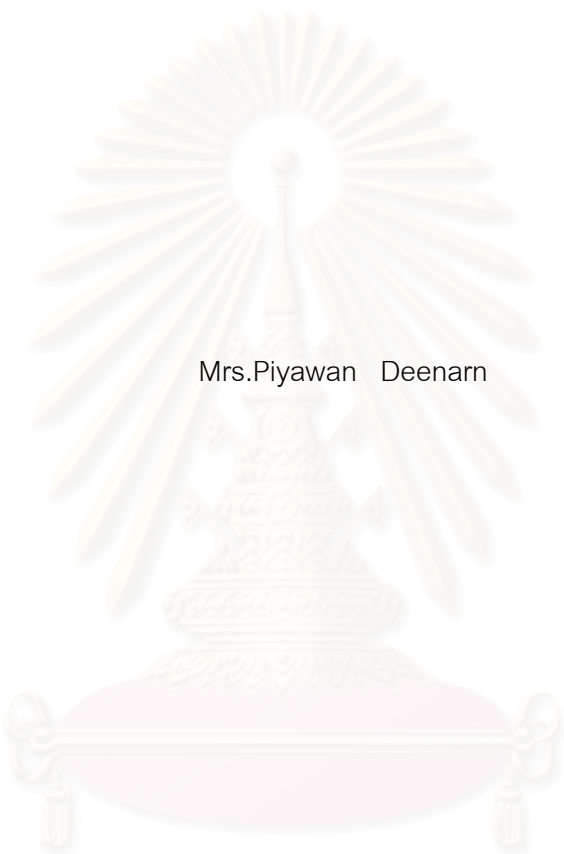
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2122-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROTECTION OF THE CRIMINAL ACCUSED'S RIGHT IN THE CASE OF
INVOLUNTARY CONFESSION

Mrs.Piyawan Deenarn

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2122-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญามีให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ
โดย	นางปิยวรรณ ตีนาน
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์กุลพล พลวัน

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธิตินันท์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบุญ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ วิระพงษ์ บุญโญภาส)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ กุลพล พลวัน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์)

..... กรรมการ
(พลตำรวจตรี จักรทิพย์ กุญชร ณ อยุธยา)

ปิยวรรณ ตีนาน : การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญามีให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ.
(PROTECTION OF THE CRIMINAL ACCUSED'S RIGHT IN THE CASE OF INVOLUNTARY
CONFESSION) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์กุลพล
พลวัน, 283 หน้า. ISBN 974-17-2122-6.

“คำรับสารภาพ” เป็นการให้การปรักปรำตนเองอย่างหนึ่งที่มีผลทางกฎหมาย ทำให้ผู้รับสารภาพอาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้ และเป็นพยานนอกเล่าประเพทหนึ่งที่ศาลสามารถรับฟังมาลงโทษจำเลยได้ถ้ามีพยานหลักฐานแวดล้อมประกอบ ทำให้คำรับสารภาพของผู้ต้องหาถูกละเมิดอยู่เสมอในชั้นสอบสวน ทั้งๆ ที่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องคำรับสารภาพอยู่แล้วว่า คำรับสารภาพของผู้ต้องหาต้องไม่เกิดจากความไม่สมัครใจ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามที่เป็นหลักสากลที่นานาประเทศยอมรับ

ในต่างประเทศรัฐพยายามคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างกว้างขวาง แม้รัฐธรรมนูญจะไม่ได้เขียนไว้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่ศาลฎีกาก็พยายามตีความของคำสารภาพที่ไม่สมัครใจให้กว้างมาก โดยยึดหลักการว่าถ้าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจแล้ว จะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่เป็นคำสารภาพนั้น รวมถึงพยานหลักฐานอื่นที่ได้มาจากคำสารภาพที่ไม่สมัครใจ รวมถึงพยายามแก้ปัญหาจากพฤติการณ์ก่อนที่ผู้ต้องหาจะให้การด้วยว่า ต้องได้รับการแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ครบถ้วนจากเจ้าพนักงานก่อน หากเจ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตามก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา โดยเฉพาะสิทธิในการมีทนายเป็นผู้ช่วยเหลือ, แนวทางการต่อรองคำรับสารภาพ, รวมถึงการกั้นผู้ต้องหาไว้เป็นพยานเพื่อเข้ามาช่วยให้กระบวนการตรวจสอบคำให้การให้เป็นไปด้วยความสมัครใจ

สำหรับประเทศไทยนั้นจากการศึกษาจะเห็นว่า มีกฎหมายรองรับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอยู่แล้วตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ยังมีช่องว่างจากการที่ระบบกฎหมายของประเทศไทยแยกการสอบสวนจากการฟ้องร้อง เมื่อถึงกระบวนการฟ้องร้องก็ไม่มีการเข้าร่วมเข้ามาตรวจสอบโดยศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องของพนักงานอัยการอีกครั้งหนึ่ง ทำให้เห็นว่าขาดกระบวนการคานอำนาจ โดยองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องคำรับสารภาพ ทำให้เกิดคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจขึ้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนเห็นว่าการแก้ปัญหาคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจนั้น ไม่อาจแก้ปัญหาในทางกฎหมายได้เพียงอย่างเดียว เพราะปัญหาไม่ได้อยู่ที่ตัวกฎหมายอย่างเดียว เนื่องจากกฎหมายได้เขียนไว้อย่างครอบคลุมแล้ว แต่อยู่ที่เจ้าพนักงานและหน่วยงานที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานในสังกัดด้วย รวมถึงองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปรับปรุงนโยบายทางการบริหารงานในด้านต่างๆ ในการแสวงหาพยานหลักฐาน และเพิ่มมาตรการต่าง ๆ ภายในองค์กร เพื่อตรวจสอบคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ รวมทั้งการเพิ่มมาตรการทางกฎหมายมาสนับสนุนและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่รับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

ลายมือชื่อนิติ.....

สาขาวิชา นิติศาสตร์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2545..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4386105934 : MAJOR LAW

KEY WORD : PROTECTION / CRIMINAL / RIGHT / INVOLUNTARY / CONFESSION

PIYAWAN DEENAM, LAW MAJOR. : PROTECTION OF THE CRIMINAL ACCUSED'S
RIGHT IN THE CASE OF INVOLUNTARY CONFESSION. THESIS ADVISOR :
ASSOC. PROF. VIRAPHONG BOONYOBHAS, THESIS COADVISOR :
MR. KULPOL POLWAN, 283 pp. ISBN 974-17-2122-6.

"Confession" is an evidence having legal adverse impact on the confessor and may result in commencement of a criminal charge, and also is a non eye witness evidence that the judge may rely on to convict the confessor if there is other sufficient surrounding evidence. The confession is usually violated in the police interrogation process whereas the Constitution of Thailand and the Criminal Procedural Code provide that by no means and in no event shall any confession be involuntary. Such legislation from the legal perspective has the principle of protection of the accused's right acceptable worldwide.

In other countries, the governments put much effort in protecting the accused's right. Despite unclearness of their constitutional laws, the supreme court attempts to interpret the term : involuntary confession in such a broad way that any evidence making up the such confession including evidence submitted and derived from such confession shall be rejected. Moreover, such effort of correction of any circumstance involving interrogation process causes the government officer to have to completely read the accused his legal rights, prior to any interrogation, failing such, the officer is deemed to violate the accused's right. Additionally, those governments have paved a way to have a plea bargain system as another examining tool to ascertain voluntary confession.

In Thailand, the studies reveal that the Criminal Procedural Code in accordance with the Constitution already protects the accused's rights Nevertheless, a loophole is unavoidable in that Thai laws separate police interrogation stage from prosecution process. Furthermore, at the early stage of prosecution by state prosecutor, cross examination by the court is not possible, and that points out that there is no check and balance among judiciary authorities involving protection of the accused right in confession. Such absence of check and balance leads to involuntary confession.

As a composer of this thesis, I am of opinion that to prevent the criminal accessed from the involuntary confession problem, the existing law alone already having broad provisions on this issue may not do so. Rather, all the relevant government authorities including their sub-units and the underlying officers must improve their ways, policies and operations in obtaining evidence and in balance and check system of power among those authorities. In addition the state should have more legislation and regulations to protect the criminal accused's right.

Student's Signature .....

Field of Study Laws ..... Advisor's Signature .....

Academic Year 2002 ..... Co-advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาจากหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่าน อาจารย์วีระพงษ์ บุญโยภาส ซึ่งได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและผลักดันให้ผู้เขียนมีกำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำมาตลอดสำหรับทุกเรื่องที่คุณเขียนมีปัญหา ทำให้ผู้เขียนมีความรู้สึกสำนึกในบุญคุณของอาจารย์เป็นอย่างมาก

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์กุลพล พลวัน ที่ให้ความกรุณาเป็นอย่างมากกับผู้เขียนในทุกเรื่องในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยให้ความอนุเคราะห์ให้ผู้เขียนในการรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และแนะนำข้อมูลรวมถึงเอกสารในการค้นคว้าและตรวจวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและสำนึกในบุญคุณของท่านไปตลอดชีวิต นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ มัทยา จิตศิริรัตน์ และท่านอาจารย์พลตำรวจตรีจักรทิพย์ กุญชร ณ อยุธยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งช่วยเสนอแนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ผู้เขียนสอบเค้าโครง ซึ่งผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณอีกครั้งหนึ่งไว้ ณ ที่นี้ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนยังต้องระลึกถึงผู้บังคับบัญชาทุกท่านที่เข้าใจและให้โอกาสในด้านต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างมาก รวมทั้งผู้อยู่เบื้องหลังที่ทำให้กำลังใจและกำลังใจได้แก่ คุณพ่อและคุณแม่ของผู้เขียน ที่ให้ผู้เขียนเกิดมาและปลูกฝังให้เห็นค่าของความเป็นคนว่าอยู่ที่การเป็นผู้ให้มากกว่าการเป็นผู้รับ ซึ่งการจะเป็นผู้ให้วิธีหนึ่งคือการเป็นนักกฎหมาย รวมถึงกำลังใจจากเพื่อนสนิทที่จุฬาฯ ที่คบกันมา 16 ปี ที่อยากให้ผู้เขียนสำเร็จเป็นนิติศาสตรมหาบัณฑิตให้ได้ และขอขอบคุณเพื่อนที่สนิทและน้อง ๆ ที่สำนักงานอัยการสูงสุด และพี่ ๆ ห้องสมุดที่จุฬาฯ ได้แก่ พี่หมู และพี่ติ่ม ที่ช่วยดูแลการค้นคว้าแนะนำผู้เขียน ดังผู้เขียนเป็นน้องสาวคนหนึ่งมาตลอด

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านที่สอนผู้เขียนทุกท่านตั้งแต่ชั้นปริญญาตรี ที่ทำให้ผู้เขียนรู้จัก"กฎหมาย"ครั้งแรก จนถึงชั้นปริญญาโท หากมีข้อบกพร่องผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว ส่วนคุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาวิชานิติศาสตร์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาแก่บุพการี บุรพจารย์ ตลอดจนถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่เกื้อหนุนส่งเสริมผู้เขียน และหากกุศลจะเกิดขึ้นบ้างจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ขอให้เป็นกุศลบุญแด่องค์พระมหากษัตริย์ไทยทุกๆพระองค์, กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์พระบิดาแห่งกฎหมายไทย และประชาชนที่ยึดมั่นในความยุติธรรมทุกคน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	7
1.6 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	7
2 หลักการและแนวคิดเรื่องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหามีให้ต้องรับสารภาพ โดยไม่สมัครใจ.....	8
2.1 วิวัฒนาการของคำรับสารภาพ.....	8
2.1.1 วิวัฒนาการของคำรับสารภาพโดยทั่วไป.....	8
- วิวัฒนาการของคำรับสารภาพในสหรัฐอเมริกา.....	10
- วิวัฒนาการของคำรับสารภาพในประเทศอังกฤษ.....	15
2.1.2 วิวัฒนาการของคำรับสารภาพในประเทศไทย.....	16
2.2 ความสำคัญและความหมายของคำรับสารภาพ.....	19
2.2.1 ความสำคัญของคำรับสารภาพที่มีผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา..	19
2.2.1.1 ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นจับกุม.....	19
2.2.1.2 ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน.....	32
2.2.1.3 ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นอัยการ (ฟ้องร้อง).....	36
2.2.1.4 ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นศาล.....	43
2.2.2 ความหมายของคำรับสารภาพ.....	51
2.2.2.1 คำรับสารภาพโดยสมัครใจ.....	53
2.2.2.1.1 ความสมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของ สหรัฐอเมริกา.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.2.2.1.2 ความสนใจรับสารภาพตามแนวความคิดของ ประเทศอังกฤษ.....	57
2.2.2.1.3 ความสนใจรับสารภาพตามแนวความคิดของ ประเทศไทย.....	59
2.2.2.2 คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ.....	61
2.2.2.2.1 ความไม่สมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของ สหรัฐอเมริกา.....	62
2.2.2.2.2 ความไม่สมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของ ประเทศอังกฤษ.....	68
2.2.2.2.3 ความไม่สมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของ ประเทศไทย.....	71
3 หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องสารภาพโดยไม่สมัครใจในต่างประเทศ เปรียบเทียบของไทย.....	77
3.1 หลักสากลของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องสารภาพ โดยไม่สมัครใจ.....	77
3.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาเกี่ยวเนื่องกับคำรับสารภาพ โดยไม่สมัครใจในประเทศไทย.....	81
3.2.1 สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	81
3.2.1.1 สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์.....	83
3.2.1.2 สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และได้รับการเยี่ยมตามสมควร.....	84
3.2.1.3 สิทธิที่จะมีผู้ช่วยด้วยในขณะสอบปากคำผู้ต้องหา.....	87
3.2.1.4 สิทธิในการมีทนายความ.....	88
3.2.1.5 สิทธิในการที่จะให้การและไม่ให้การของผู้ต้องหา.....	93
3.2.1.6 สิทธิที่จะไม่ถูกล่วงละเมิด ชูเชิญ หรือให้สัญญา.....	94
3.2.2 สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	96
3.2.2.1 สิทธิในการมีและพบทนายความ.....	97

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2.2.2 สิทธิที่จะไม่ให้การหรือด้วยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง.....	98
3.2.2.3 สิทธิที่จะไม่ถูกล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจ ให้การรับสารภาพ.....	101
3.3 หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจของ ต่างประเทศ.....	107
3.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	107
3.3.2 ประเทศอังกฤษ.....	117
3.3.3 ประเทศญี่ปุ่น.....	122
3.3.4 ประเทศออสเตรเลีย.....	128
3.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาของประเทศไทย กับประเทศสหรัฐอเมริกาในกรณีรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ.....	136
3.4.1 พิจารณาด้านขอบเขตและมาตรการคุ้มครอง.....	136
3.4.2 พิจารณาด้านการรับฟังพยานหลักฐาน.....	160
4 ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ และแนวความคิดการแก้ปัญหาในประเทศไทย.....	170
4.1 ปัญหาจากการไม่รู้สิทธิของผู้ต้องหาในการจะไม่ให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง...	170
4.2 ปัญหาจากระบบการสอบสวนในชั้นจับกุม.....	174
4.3 ปัญหาจากระบบการสอบสวนในชั้นสอบสวน.....	180
4.3.1 ในกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน.....	180
4.3.2 ขาดระบบถ่วงดุลอำนาจและการตรวจสอบ.....	181
4.3.3 ในการบริหารงานในองค์กรสำนักงานตำรวจแห่งชาติ.....	182
4.3.4 ปัญหาจากสภาพสังคมในปัจจุบันต่อการแสวงหาพยานหลักฐานจาก คำรับสารภาพ.....	184
4.4 ปัญหาความไม่แน่นอนทางนโยบายของรัฐเกี่ยวกับวิธีการควบคุมอาชญากรรม	187
4.4.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)	189
4.4.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model)	190

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.5 ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมไทย.....	193
4.5.1 ตำรวจ.....	193
4.5.2 อัยการ.....	198
4.5.3 ชั้นศาล.....	200
4.6 แนวคิดในการแก้ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาไม่ให้ต้องรับสารภาพ โดยไม่สมัครใจ.....	208
4.6.1 มาตรการทางนิติบัญญัติ.....	209
4.6.1.1 มาตรการทางกฎหมายกำหนดรายละเอียดวิธีการให้ พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาชัดเจนขึ้น.....	209
4.6.1.2 การปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนกับตำรวจ.....	213
- ผลดี.....	216
- ผลเสีย.....	218
4.6.1.3 เพิ่มมาตรการทางกฎหมายกำหนดให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิมีทนาย หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนได้.....	221
- ผลดี.....	236
- ผลเสีย.....	238
4.6.2 มาตรการด้านบริหาร.....	239
4.6.2.1 มาตรการปรับปรุงองค์กรในกระบวนการยุติธรรมไทย.....	239
4.6.2.2 ส่งเสริมนิติวิทยาศาสตร์.....	242
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	254
บทสรุป.....	254
ข้อเสนอแนะ.....	266
รายการอ้างอิง.....	272
ภาคผนวก.....	278
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	283

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากหลักสันนิษฐานว่า “ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิด” เป็นหลักมาตรฐานสากลของทุกประเทศ ที่มีเจตนาคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ที่ต้องตกเป็นผู้ต้องหา ซึ่งในประเทศไทยหลักดังกล่าวก็บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 33 และนอกจากนี้กฎหมายยังบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับคำให้การของผู้ต้องหาเองไว้ เพื่อที่จะปกป้องสิทธิของผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาย่อมได้รับสิทธิในบทสันนิษฐานเรื่องความบริสุทธิ์ไว้ก่อนจนกว่าจะมีคำพิพากษาดังกล่าวข้างต้น สิทธิดังกล่าวที่กฎหมายพยายามบัญญัติให้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่นานาประเทศทั้งหลายยอมรับในเรื่องของคำให้การใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้การต่อพนักงานสอบสวนก็คือ “สิทธิที่ผู้ต้องหาที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง” ในประเทศไทยได้บัญญัติใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 243 ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายในมาตราอื่นในรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็จะเห็นว่า ได้บัญญัติมาตรการบางประการในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวข้างต้นไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักดังกล่าว ที่สามารถคุ้มครองคำให้การของผู้ต้องหาได้ เพื่อมิให้คำให้การของผู้ต้องหาที่ออกมาเป็นคำให้การที่ได้มาโดย “ไม่สมัครใจ” มาตรการต่าง ๆ จะเห็นได้จาก มาตรา 241 วรรคสอง สิทธิที่จะมีทนาย และมาตรา 242 สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือด้านทนายจากรัฐ และหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาประการอื่นยังเห็นได้ชัดเจนถึงขั้นพิจารณาคดีจนเสร็จสิ้นอีกตาม มาตรา 246 และ 247 ในเรื่องค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปจนถึงเมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้วว่า มิได้เป็นผู้กระทำผิด หรือการกระทำไม่เป็นความผิด

แต่ในทางปฏิบัติยังมีผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ไม่ว่าจะการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจนั้นจะเกิดด้วยสาเหตุประการใด เช่น ถูกบังคับ ชูเชิญ ล่อลวง, การรับสารภาพโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์, หรือการล่อให้คำมั่นสัญญาจากเจ้าพนักงานตั้งแต่ชั้นจับกุมในรูปแบบของบันทึกการจับกุมและจนถึงชั้นสอบสวนในรูปแบบของคำให้การชั้นสอบสวน เพื่อให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ จะกันไว้เป็นพยานโดยเฉพาะประเด็นในการล่อลวงให้คำมั่นสัญญาเพื่อกันไว้เป็นพยานนี้ผู้ต้องหาให้การด้วยความสมัครใจและไม่ผิดกฎหมาย เพียงแต่ศาลจะรับฟังมากน้อยเพียงใดเท่านั้น แต่แนวทางของศาลไทยก็ไม่บ่งชี้แน่นอนถึงขนาดฟังว่าถูกกฎหมายทั้งหมดเสียทีเดียว แต่คงขึ้นอยู่กับศาลจะรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นหรือไม่รับฟังเลย ซึ่งถ้า

กรณีเช่นนี้เกิดขึ้นในต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา สาเหตุเหล่านี้ถือว่า ทำให้คำรับสารภาพที่ออกมาเป็นไปโดยไม่สมัครใจ ขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในเรื่อง บทสันนิษฐานว่า “ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด” กับหลัก “สิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง” เพราะเมื่อให้การรับสารภาพไปแล้วโดยไม่สมัครใจ ภาระการพิสูจน์เพื่อให้ตนพ้นผิด ในการสืบหักล้างพยานหลักฐานโจทก์ ที่มีคำให้การรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวน, หรือ ภาพถ่ายการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ย่อมเป็นการยากต่อฝ่ายจำเลย เมื่อตกอยู่ในชั้นศาล ดังนั้นในต่างประเทศจึงพยายามหามาตรการให้มีการคุ้มครองโดยรัฐอย่างจริงจังมาก เช่นศาลสร้าง บทตัดพยาน (EXCLUSIONALY RULE) หรือนำบทบังคับพนักงานสอบสวนว่าจะต้องแจ้งสิทธิก่อนผู้ต้องหาก่อนให้การ (MIRANDA RULE) มาใช้ เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันคำรับสารภาพมิให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ซึ่งถ้าพิจารณาหลักเกณฑ์ของประเทศไทยแล้วจะเห็นว่าระบบกล่าวหาที่ประเทศไทยใช้อยู่ แม้จะมีระบบไต่สวนปนอยู่ด้วยในระบบประมวลกฎหมายของไทย ในส่วนที่ให้ศาลสามารถซักถามได้ก็ตาม แต่เนื่องจากทางปฏิบัติ ศาลจะไม่ค่อยใช้อำนาจดังกล่าวเนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการไม่ยุติธรรม หรือกลัวว่าตนจะถูกร้องเรียนว่าเข้าข้างฝ่ายใด แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแนวปฏิบัติของศาลในเรื่องการใช้ดุลพินิจมาค้นหาความจริงในเรื่องสิทธิดังกล่าวของผู้ต้องหาขณะที่อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนได้ ไม่เหมือนในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ศาลสามารถค้นหาความจริงได้ซึ่งถ้าหากพบว่าสิทธิในการรับสารภาพนั้นได้ถูกละเมิดสิทธิโดยผู้ต้องหาให้การโดยไม่สมัครใจ จะถือว่า พยานหลักฐานซึ่งเกิดจากคำรับสารภาพไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เลย รวมถึงพยานหลักฐานอื่นที่ได้มาจากการรับสารภาพนั้น ก็เช่นกัน แต่ก็ไม่ตัดสิทธิที่จะนำคำรับสารภาพนั้นมาถามค้านพยานจำเลยได้ ซึ่งในต่างประเทศจะให้ศาลมาช่วยกระบวนการขึ้นก่อนพิจารณาเรียกว่า มีศาลไต่สวนการฟ้องร้องของอัยการก่อน และยังมีบทต่อรองคำรับสารภาพเข้ามาช่วยสนับสนุนการค้านอำนาจของพนักงานสอบสวนโดยอัยการและศาลอีกด้วยเป็นเสมือนมาตรการเสริมทางด้านบริหาร

ปัญหาในทางปฏิบัติส่วนหนึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่เจ้าพนักงานผู้จับกุมมักจะมีการบีบบังคับให้เซ็นรับสารภาพในบันทึกการจับกุม และเมื่อส่งตัวมาถึงพนักงานสอบสวนก็ทำให้พนักงานสอบสวนเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาทำผิดจริงจึงเริ่มแสวงหาพยานหลักฐานตามคำรับสารภาพที่ได้มาจากชั้นจับกุม โดยพยานหลักฐานนั้นอาจมีการชักจูง บังคับ ให้สัญญา ให้รับสารภาพอีกได้เช่นกัน ซึ่งถ้าพิจารณาจากสาเหตุแล้วก็ถือว่า องค์กรและนโยบายรัฐก็มีส่วนในการทำให้เจ้าพนักงานพยายามแสวงหาพยานหลักฐานจากคำรับสารภาพโดยมิชอบ เพราะไม่มีมาตรการสนับสนุนที่จริงจังในการช่วยพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสืบสวน ในการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีอื่นอีกหลายประการ เช่น ด้านงบประมาณ ด้านการอบรมเทคโนโลยีใหม่ ๆ ใน

การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นต้น ทำให้ “คำรับสารภาพ” ของผู้ต้องหาที่ได้มาถูกพิจารณาว่าเป็นวิธีการสะดวกต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง โดยถือว่าเป็นผลงานอย่างหนึ่งซึ่งต้องถือว่า คำรับสารภาพนั้นเป็นการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเพราะ ส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาอย่างมากในด้านความทุกข์ทรมานจากเนื้อตัวร่างกายหรือจิตใจ หากมิได้เป็นผู้กระทำความผิดจริงและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมาก ทำให้พนักงานสอบสวนใช้คำรับสารภาพของผู้ต้องหา เป็นเครื่องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นอีกมาประกอบคำรับสารภาพนั้น โดยถ้าพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131 แล้ว ต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน แม้ผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากการมุ่งแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้นทำได้ง่ายสะดวก ทำให้อาจมีการสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นมาประกอบคำรับสารภาพได้ อันส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์อาจต้องถูกดำเนินคดีต่างๆ ที่ไม่ควรถูก และอาจต้องกลายเป็นผู้มีความผิดทั้งๆ ที่อาจไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดซึ่งเป็นเรื่องน่าเสียดายกับผู้ทำงานอยู่ในวงการกฎหมายเป็นอย่างมาก และรัฐควรรับผิดชอบด้วยโดยหามาตรการด้านอื่นมาช่วยให้สกัดกั้นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจแบบนี้มิควรเกิดในบ้านเมืองเราอีก

การที่ผู้ต้องหาให้การโดยรับสารภาพอาจถือได้ว่าเป็นความสำเร็จในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเพื่อเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องมายังพนักงานอัยการ โดยมีพยานหลักฐานว่าจำเลยรับสารภาพ และมีพยานแวดล้อมอย่างอื่นประกอบ ทำให้เมื่อสำนวนมาถึงพนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจำต้องผูกพันให้ต้องมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เนื่องจากเห็นว่าคดีมีมูล แม้ไม่มีประจักษ์พยานแต่เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็ต้องฟ้องไปก่อน เพราะการฟ้องของอัยการไม่จำเป็นต้องมีประจักษ์พยานเสมอไปพยานแวดล้อมก็ใช้ได้ เว้นแต่ในบางความผิดที่จำต้องใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องบ่งชี้การกระทำความผิด ถ้าผลออกมาไม่ถือว่าเข้าข่ายความผิด แม้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพอัยการก็ใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องได้โดยชัดแจ้ง เช่น ในข้อหาเสพยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 (เมทแอมเฟตามีน) เป็นต้น ถ้าไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะ หรือในร่างกาย ก็ถือว่าพยานหลักฐานไม่พอฟ้องได้เลย แต่ถ้าเป็นข้อหาอื่น เช่น ความผิดต่อชีวิตหรือร่างกาย หรือความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ฯลฯ ซึ่งต้องใช้เจตนาเข้ามาเกี่ยวข้องจะเป็นการพิจารณามากในการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้อง หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ และเมื่อมาถึงกระบวนการชั้นศาลเป็นชั้นพิจารณาในคดีที่ไม่ต้องสืบประกอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 นั้น ศาลมักจะสอบถามเพียงสั้น ๆ อ่านฟ้องและถามคำให้การจำเลยว่าจะรับสารภาพหรือปฏิเสธ หากมีการรับสารภาพศาลอาจการพิพากษาเลย หรืออาจมีการสั่งให้สืบเสาะก่อนมีการพิพากษา คดีประเภทนี้จะไม่เข้าสู่กระบวนการค้นหาความจริงแบบเต็มรูปแบบ

โอกาสที่ผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจด้วยสาเหตุใดก็ตาม เช่น เชื่อในคำชักจูงชั้นสอบสวนว่ารับแล้ว ศาลจะรอการลงโทษ หรือคดีนี้รับแล้วศาลจะปรับเท่านั้น จะถูกตัดสินว่าผิดและอาจต้องติดคุกมิได้รอลงอาญาไว้ก็มีสูง ทำให้สูญเสียอิสระภาพทั้งที่จำเลยอาจมิได้กระทำความผิด หรือพฤติกรรมจริง ๆ ขณะทำผิด อาจเข้าช้อยกเว้นของกฎหมายที่ไม่เป็นความผิดก็ได้ เพราะส่วนหนึ่งไม่มีมาตรการกั้นกรงคดีเบื้องต้นอย่างจริงจังโดยศาล คือไม่มีการไต่สวนมูลฟ้องของพนักงานอัยการ และส่วนหนึ่งขาดมาตรการคุ้มครองป้องกันมิให้เกิดคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจตั้งแต่ชั้นจับกุมจนถึงชั้นสอบสวน โดยจะสังเกตได้ว่าชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนนั้นจะขาดการแจ้งสิทธิในเรื่องการให้การและสิทธิในการมีทนายความอย่างจริงจังและชัดเจน

ดังนั้น รัฐจึงควรมีมาตรการทั้งด้านนิติบัญญัติคือทางกฎหมาย และทางบริหารคือการเสริมเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา มิให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

1. มาตรการทางนิติบัญญัติ ในการบัญญัติกฎหมายกำหนดรายละเอียดวิธีการให้เจ้าพนักงาน แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาอย่างถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่เริ่มจากชั้นจับกุมเมื่อแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้วควรแจ้งสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 7 ทวิ (1)¹ และมาตรา 134² อันได้แก่ สิทธิจะให้การหรือไม่ให้การ และคำให้การใดๆ ที่กล่าวอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล และมีสิทธิที่จะมีทนายให้ความช่วยเหลือก่อนให้การใดๆ หากไม่มีทนายและต้องการ รัฐก็จะจัดให้ และเมื่อมาถึงชั้นสอบสวนแล้วก็ต้องบัญญัติให้เป็นหน้าที่แจ้งสิทธิในเรื่องการมีทนายความให้ชัดเจนขึ้น นอกเหนือจากตามที่มาตรา 7 ทวิ และมาตรา 134 บัญญัติไว้แล้วว่า หากต้องการทนายความแต่ไม่สามารถจ้างได้ รัฐจะจัดให้ เหตุผลก็เนื่องจากสิทธิในการมีทนายความนั้น กฎหมายรัฐธรรมนูญแม่บทได้บัญญัติให้ความช่วยเหลือและรับรองสิทธิในการมีทนายความ

¹ มาตรา 7 ทวิ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขัง มีสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง
- (2) ได้รับการเยี่ยมตามสมควร
- (3) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหานั้นทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

² มาตรา 134 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติบังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

อยู่แล้ว ตามมาตรา 241 วรรคสอง³ และมาตรา 242⁴ เพื่อป้องกันสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็น
ปฏิบัติต่อตนเอง ตามมาตรา 243⁵ ส่วนการป้องกันในชั้นจับกุมได้มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญแล้ว
ว่า เมื่อผู้ถูกจับต้องได้รับแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับ
โอกาสแจ้งญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจ ทราบ ตามมาตรา 237⁶ แสดงว่าเป็นการเปิดโอกาสให้
มีผู้เข้ามาช่วยป้องกันมิให้เกิดคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจแต่ก็อาจยังไม่ชัดเจนเพียงพอ

2. มาตรการทางบริหารเพื่อเสริมการปกป้องคุ้มครองสิทธิ ได้แก่ การมี
มาตรการปรับปรุงองค์กรอย่างเร่งด่วน เนื่องจากองค์กรอื่นได้แก่ ตำรวจ, อัยการ, ศาล, ทนาย
มีปัญหาที่ประสบพบเห็นอยู่ลักษณะเดียวกัน และองค์กรเหล่านี้ต้องทำงานร่วมกัน จึงควรปรับปรุง
องค์กรให้พ้นจากปัญหาเดิม ๆ ที่สะสมมานาน อันได้แก่ ปรับปรุงด้านความโปร่งใส, ด้านการฝึก
อบรม, ความเคร่งครัดในการดำเนินการตรวจสอบภายในและดำเนินการทางวินัยกับผู้ละเมิดสิทธิ
ในคำรับสารภาพ หรือไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามสิทธิของผู้ต้องหา และปรับปรุงด้านงบประมาณ
การเบิกจ่าย เพื่อให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานได้ด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือวิธีการถูกต้องชอบ

³ มาตรา 241 วรรคสอง ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟัง
การสอบปากคำตนได้

⁴ มาตรา 242 ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหา
ทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความ
ช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว

ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

⁵ มาตรา 243 บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิบัติต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา
ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้อำนาจบังคับ
หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

⁶ มาตรา 237 ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่คำสั่งหรือหมายของศาล
หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดย
ผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้
ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่
สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาวินิจฉัยเหตุที่จะขัง
ผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ

(1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่
กฎหมายบัญญัติ หรือ

(2) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะ
หลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย

ธรรม และควรส่งเสริม สนับสนุนทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เช่น การพิสูจน์หลักฐาน นิติเวช เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาได้มากยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยคำรับสารภาพเป็นหลักเช่นในปัจจุบัน โดยในด้านทนายความในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือต้องส่งเสริมให้ผู้ต้องหาไม่ทนความคอยให้คำแนะนำในการสอบปากคำตามมาตรา 241 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 อย่างจริงจัง

1.2 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 243 บัญญัติคุ้มครองบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องร้องคดีอาญา Privilege against self-incrimination ซึ่งรวมทั้งการถูกบังคับให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจด้วย เพราะการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนมีผลกระทบอย่างร้ายแรงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวทั้งในชั้นสอบสวน ชั้นฟ้องคดี และในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล แต่ข้อเท็จจริงในปัจจุบันปรากฏว่า ได้มีการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้ต้องหารับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ดังนั้นจึงควรต้องหามาตรการป้องกันมิให้มีการใช้วิธีการมิชอบ เพื่อให้ผู้ต้องหารับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ทั้งที่เป็นมาตรการด้านนิติบัญญัติและบริหาร อันจะทำให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาตั้งแต่ขั้นตกเป็นผู้ต้องหาในกรณีรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ตลอดจนศึกษาหาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว

1.3.2 เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหารับสารภาพโดยไม่สมัครใจทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ

1.3.3 เพื่อวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียของวิธีการในแนวทางต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมและกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาวิจัยในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาและคุ้มครองสิทธิในเรื่องคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจในชั้นการจับกุมและสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อันส่งผลต่อชั้นพนักงานอัยการไปจนถึงชั้นพิจารณาพิพากษา โดยจะนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจของผู้ต้องหาในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหารวมทั้งวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางแต่ละแนวทาง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาวิจัย

1.5.1 ทราบถึงแนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.5.2 ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจในคดีอาญา ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.5.3 ทราบถึงมาตรการที่เหมาะสมในการนำหลักเรื่องวิธีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไปปฏิบัติให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหามากขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

1.5.4 ทำให้เกิดแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบ ตลอดจนการปฏิบัติของเจ้าพนักงานของรัฐในเรื่องนี้

1.6 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้กำหนดวิธีการศึกษาวิจัยโดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากตัวบทกฎหมายทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญากรณีรับสารภาพที่ไม่สมัครใจที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงทางกฎหมาย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ผู้ทำวิจัย รวมทั้งบทความและการแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ทั้งนี้ จะนำมาวิเคราะห์ เรียบเรียง อ้างอิง เพื่อหาข้อสรุปและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องในรูปของคำแนะนำจากผู้เขียนประกอบการวิจัยนี้ด้วย

บทที่ 2

หลักการและแนวคิดเรื่องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา มิให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

2.1 วิวัฒนาการของคำรับสารภาพ

2.1.1 วิวัฒนาการของคำรับสารภาพโดยทั่วไป

การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานได้เริ่มขึ้นมาเป็นเวลานาน โดยเริ่มประมาณปี ค.ศ. 1216 ที่ปรากฏออกมาในรูปของคำรับสารภาพในทางศาสนา (Religious confession) ซึ่งกระทำในโบสถ์โดยเปิดเผย (Public) และสมัครใจ (Voluntary) ต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นการมีกฎเกณฑ์ที่สม่ำเสมอ (Frequent) เป็นหน้าที่ (Secret) และเป็นการกระทำส่วนบุคคล (Private) และบุคคลที่เป็นผู้รับคำรับสารภาพใน ค.ศ. 1216 คือ พระ (Priests) ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดเพียงคนเดียวในสมัยนั้น เพราะจัดอยู่ในลักษณะที่เป็นหน้าที่ของพระ จนกระทั่งราว ค.ศ. 1300-1600 จึงเปลี่ยนเป็นบุคคลที่อายุสูงสุดแทน⁷

คำรับสารภาพตามแนวความคิดของ Christian เห็นว่า คำรับสารภาพเป็นการสารภาพบาปต่อบุคคลผู้มีอำนาจ (Person in authority) คือพระในสมัยนั้น โดยโบสถ์จะชักชวนให้รับสารภาพตามความเชื่อของบุคคล อันเป็นพิธี (Rituals) และเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี (Institutions) จุดมุ่งหมายก็เพื่อจัดความชั่ว⁸

คำรับสารภาพแต่เดิมที่กระทำในโบสถ์ ในสมัยนั้นโบสถ์จึงเป็นเพียง “ศาลของความสำนึกผิด” (Court of conscience) และได้ค่อยๆ กลายมาเป็น “การเริ่มต้นของการรับผิด” (A culture of guilt) โดย Criminal Law Division Committee เห็นว่าความน่าเชื่อของคำรับสารภาพและวิธีการได้มา มีความสัมพันธ์กันและสนับสนุนว่า อนาคตของคำรับสารภาพอาจจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นอกจากมีข้อสงสัยเป็นอย่างอื่น

คำรับสารภาพที่ปรากฏอยู่ในวิวัฒนาการของกฎหมายพยานหลักฐานในยุคที่สามอันเป็น “ยุคกฎหมาย” โดยในยุคนี้ได้มีการรับรองกันว่า คำรับสารภาพของผู้กระทำผิดในทางอาญาถือว่าเป็น

⁷ M. Hepworth and B. Taylor, British Journal of Law and Society 4 (winter 1979), p.223.

⁸ นิติศาสตร์ไพศาลย์, พระยา, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (พระนคร: โรงพิมพ์วิริยะการพิมพ์, 2502), หน้า 235-239.

เป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด และคำรับสารภาพตามปกติแล้วจะต้องเกิดจากการตั้งข้อถาม และชักเอาความจริงให้ประจักษ์จากปากคำของผู้รับสารภาพนั่นเอง

การใช้คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานมีมานานแล้วในประเทศที่ใช้กฎหมายแบบ Common Law เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย เป็นต้น⁹ แต่ในขณะเดียวกันประเทศทางภาคพื้นยุโรปตั้งแต่สมัยกลางมีแนวความคิดอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการไต่สวน กล่าวคือ ใช้การแสวงหาพยานหลักฐานออกจากปากผู้ต้องสงสัย หรือการบีบบังคับให้รับสารภาพโดยการซักถามนั่นเอง

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานของการใช้คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานอาจจำแนกได้เป็น 4 ยุค เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1500 – ค.ศ. 1900 ดังนี้

ยุคที่ 1 ประมาณ ค.ศ. 1500 – 1600 คำรับสารภาพรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ทั้งหมดโดยไม่มีข้อจำกัด และไม่ว่าคำรับสารภาพนั้นจะได้อาศัยวิธีการใดก็ตาม ดังนั้น ในสมัยแรกๆ ก่อนศตวรรษที่ 14 คำรับสารภาพจึงมักได้อามาโดยการทรมานด้วยวิธีการต่างๆ¹⁰ จนมีคำกล่าวที่ว่า “คำรับสารภาพที่ได้ให้ในระหว่างกระบวนการพิจารณาของศาลย่อมมีน้ำหนักกว่าการพิสูจน์อื่นใด” เป็นภาษาลาตินว่า “Confession facta in judicio omni probetione major est” แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “A confession made in judicial proceedings is of greater force than all proof”¹¹ และมีคำกล่าวอีกว่า “เมื่อคำรับสารภาพเป็นการพิสูจน์ที่ดีที่สุดแล้ว มันคือพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่ถูกทำขึ้น”¹² ดังนั้นในระหว่าง ค.ศ. 1500-1600 คำรับสารภาพจึงอยู่ในลักษณะที่ว่า “เป็นคำพิพากษาลงโทษที่ดีที่สุดที่สามารถทำได้” (the highest conviction that can be made)¹³

ยุคที่ 2 ประมาณ ค.ศ. 1700 วิธีการได้รับคำรับสารภาพเริ่มได้รับการพิจารณาและถูกกำหนดว่าคำรับสารภาพที่ไม่น่าไว้วางใจอาจถูกปฏิเสธ¹⁴ เช่น คำรับสารภาพอันเป็นผลมาจาก

⁹ School of Law New York University, Criminal Law Education and Research Center (New York: Fred B. Rothman & Co., 1972), p.2-3

¹⁰ วงษ์ วีระพงศ์, การรวบรวมและนำสืบพยานหลักฐานในคดีอุกฉกรรจ์ (พระนคร: โรงพิมพ์ดุสิตสัมพันธ, 2509) หน้า 170.

¹¹ อนุมติ ไจสมุท, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ธนบุรี: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2514), หน้า 93.

¹² Elliott, Phipson’s Manual of the Law of Evidence, p. 176.

¹³ Mulbar, Interrogation, p.58-59.

¹⁴ วงษ์ วีระพงศ์, เรื่องเดียวกัน.

การบีบบังคับทางจิตใจด้วยความหวังหรือความกลัวจากการถูกทรมาน จะรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ไม่ได้ถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เป็นต้น¹⁵

ยุคที่ 3 ประมาณ ค.ศ. 1800 ในยุคนี้ ได้มีการพัฒนาหลักเบื้องต้นของการตัดคำรับสารภาพที่ได้รับมาโดยมิชอบหรือไม่สมัครใจออกไป ส่วนหลักการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานเดิมได้ลดความสำคัญลงมากกลายเป็นเพียงข้อยกเว้นของการไม่ยอมรับฟังเท่านั้น¹⁶ เช่น คำรับสารภาพอันเป็นผลมาจากการถูกชักชวนโดยไม่สมควรแล้วจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ซึ่งหลักนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เป็นต้น¹⁷

ยุคที่ 4 ประมาณ ค.ศ. 1900 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้มีการจำกัดขอบเขตการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานมากยิ่งขึ้น¹⁸ โดยเฉพาะในประเทศที่ใช้กฎหมายแบบ Common Law ถือว่า คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อยและน่าสงสัยมากที่สุดของพยานหลักฐานทั้งหมด¹⁹

– วิวัฒนาการของคำรับสารภาพในสหรัฐอเมริกา

ในช่วงแรกคำรับสารภาพของผู้ต้องหาสามารถรับฟังได้โดยไม่มีข้อจำกัด แม้จะได้มาโดยวิธีการทรมานก็ตาม ศตวรรษที่ 18 จึงมีหลักว่า คำรับสารภาพจากจิตใจที่คาดหวังในความหวังอันเลื่อนลอย (Flattery of hope) หรือความกลัวจากการทรมาน (torture of fear) เป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่ง Justice Nares ได้อธิบายว่า เป็นการแน่นอนแล้วว่าพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือเท่านั้นจะสามารถรับฟังได้ (The King v. Warickshall, 1783) คำรับสารภาพในสมัยนี้ ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากที่สุดในการพิสูจน์ความผิด แต่คำรับสารภาพที่ได้มาโดยการให้สัญญาหรือการบังคับรับฟังไม่ได้ (Rex v. Leach, 1775)²⁰

ต่อมาถือว่า คำรับสารภาพจะรับฟังได้เมื่อกระทำโดยสมัครใจ และต้องสอดคล้องกับ due process คือ ขบวนการนิติธรรมซึ่งแปลได้ว่าต้องอยู่ภายใต้กระบวนการที่ถูกต้องชอบธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Fourteenth Amendment คือ หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาที่แก้ไขเพิ่ม

¹⁵ Wigmore, A Student's Textbook of the Law of Evidence, p. 210.

¹⁶ วงษ์ วีระพงศ์, เรื่องเดียวกัน

¹⁷ Nokes, An Introduction to Evidence, p.292-293.

¹⁸ วงษ์ วีระพงศ์, เรื่องเดียวกัน

¹⁹ Henry B. Rothblatt, Handbook of Evidence for Criminal Trials (New Jersey: Prentice-Hall, 1956), p. 159.

²⁰ David A. Jones, The Law of Criminal Procedure (Boston: Little, Brown and Company, 1981), p. 196.

เดิม บทที่ 14 เพื่อปกป้องการกระทำละเมิดสิทธิของบุคคล โดยรัฐบาลและหน่วยงาน หรือคนของ รัฐบาล โดยถือว่ากระบวนการที่ยุติธรรมต้องได้รับการปกป้องที่เสมอภาคจากกฎหมาย เพื่อตัดคำ รับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจออกไปซึ่งหมายความว่า คำรับสารภาพต้องทำภายใต้เสรีภาพสิทธิ ของบุคคลตามกฎหมาย เจ้าพนักงานจะทำทุกวิธีการใดเพื่อให้มีการรับสารภาพ โดยไม่สมัครใจไม่ ได้ เพราะผิดหลักที่กฎหมายรัฐธรรมนูญสหรัฐ บทที่ 14 กำหนดไว้ ซึ่งบทที่ 14 นี้เองคือ การบัญญัติ ถึงการรับรองสิทธิของผู้ต้องหาตามหลัก Due Process ถ้าฟังได้ว่าคำรับสารภาพได้มาโดยมิชอบ แล้ว ศาลจะตัดออกไปไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐาน โดยวิวัฒนาการในเรื่องคำรับสารภาพของสหรัฐ อเมริกาเริ่มจาก

ในปี 1884 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน ได้รับอิทธิพลมาจาก แนวความคิดของอังกฤษ โดยปรากฏมาตรฐานการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานอยู่บน พื้นฐานของความอิสระและสมัครใจ ปราศจากการชักชวนในทางโลก (inducements of a temporal nature) หรือการบังคับ หรือให้สัญญา

ในปี 1897 ศาลได้นำเอา Fifth Amendment ซึ่งเป็นบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยว กับสิทธิเสรีภาพของประชาชนในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ข้อที่ 5 ซึ่งกำหนดว่า “ไม่มีบุคคล ใดจะถูกบังคับในคดีอาญา เพื่อให้เป็นพยานปรักปรำตนเอง” มาใช้ควบคุมการสอบสวนของตำรวจ และควบคุมการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่ง Justice ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินคดีอาญาของศาลใน สหรัฐอเมริกา เมื่อมีปัญหาว่า คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้เพราะความสมัครใจแล้วจะถูก คู้มครองตาม Fifth Amendment ตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา อันเป็นหลักเบื้องต้นของ common law ในเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพที่จะต้องได้มาโดยอิสระปราศจากการถูกบังคับในการ ให้ปากคำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (Bram v. United States, 1897)²¹ และหลักการนี้ต่อมาได้รับการ ยอมรับและมีผลบังคับใช้ในมลรัฐด้วย (Malloy v. Hogan, 1964)²²

หลักการในเรื่องความสมัครใจได้วิวัฒนาการเป็นหลักสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในนานาประเทศที่ป้องกันผู้ถูกกล่าวหาจากการถูกบังคับหรือ โดยการชักชวนที่ไม่สมควร ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ²³ เอก สิทธิต่อการให้การปรักปรำตนเองนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากคนอังกฤษที่อพยพมาอยู่ในสหรัฐอเมริกา

²¹ Jones, The Law of Criminal Porcedure, p. 197.

²² Robert G. CalDwell, Criminology (New York: The Ronald Press Company, 1965), p.307.

²³ Berger, Taking the Fifth, p.103.

จนกระทั่งกลายเป็นหลักการเบื้องต้นของการดำเนินคดีทางอาญาของสหรัฐอเมริกาทั้งในสหรัฐและมลรัฐดังกล่าว²⁴

ในปี 1936 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน ศาลไม่ยึดถือหลัก Fifth Amendment คือ สิทธิว่าบุคคลจะไม่ถูกบังคับให้ปรักปรำตนเอง (การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ) มาพิจารณาถึงการรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพียงอย่างเดียว แต่ยึดถือหลัก due process ตาม Fourteenth Amendment เข้ามาด้วยว่า แม้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพโดยไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ แต่ขบวนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพต้องอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ชอบธรรมด้วยโดยทนายความ การทดสอบความสมัครใจของผู้ต้องหา (Voluntariness) ที่ว่าคำรับสารภาพที่ได้รับโดยการบังคับหรือความรุนแรงทางกาย โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ แวดล้อมทั้งหมดของจำเลย, พื้นฐาน (background) ประวัติอาชญากร, สภาวะทางกายและทางใจ, ระยะเวลาของการสอบสวน เป็นต้น อันเป็นการนำหลักการตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกามาตัดคำรับสารภาพที่ได้จากพฤติการณ์ที่แสดงว่าไม่สมัครใจ ออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดี²⁵ แต่ในหลายๆ ปีที่ผ่านมาปรากฏว่า ศาลต้องพบกับปัญหามากมายในการกำหนดว่าพฤติการณ์แวดล้อมใด จะนำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังได้หรือไม่

ในปี 1943 ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้วางหลักที่ว่า “civilized standards” ซึ่งหมายถึง หลักที่ศาลมองถึงระยะเวลาที่ถูกควบคุมจากเจ้าพนักงานตำรวจ จนมาถึงศาลจะต้องมีระยะเวลาที่เหมาะสม การอยู่ในความควบคุมนานและได้คำรับสารภาพมาศาลถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ เพราะถือว่าไม่น่าไว้วางใจ เพื่อใช้กำหนดการรับฟังคำรับสารภาพ โดยคำรับสารภาพที่ได้มาในระหว่างเวลาที่ผู้ต้องสงสัยถูกควบคุมและถูกหน่วงเหนี่ยวการนำตัวมาต่อหน้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาคดีในทันที โดยการหน่วงเหนี่ยวที่ไม่จำเป็น (unnecessary delay, immediately or forth with) จะนำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ ไม่ว่าคำรับสารภาพนั้นจะได้อมาด้วยความอิสระหรือสมัครใจหรือไม่ หลักการใหม่นี้ไม่เกี่ยวกับความอิสระหรือความสมัครใจ แต่เกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหา (McNabb v. United States, 1943)

หลัก civilized standards นี้มีผลบังคับใช้ในศาลของสหรัฐเท่านั้น ส่วนศาลของมลรัฐ มีอิสระในการใช้ดุลพินิจว่าจะถือตามหรือไม่ก็ได้ โดยมีหลายศาลในสหรัฐได้ปฏิเสธหลักการนี้ เช่น Alabama, Arkansas, Colorado, Connecticut, Florida, Georgia, Illinois, Indian, Kansas,

²⁴ Jack Wricht and Peter W. Lewis, Modern Criminal Justice (New York: McGraw-Hill Book Company, 1978), p.166.

²⁵ Jerold H. Israel and Wayner R. LaFave, Criminal Procedure in A Nutshell (St. Paul, Minn: West Publishing, 1975), p. 198.; Wricht and Lewis, Mordern Criminal Justice, p.167.

Mississippi, Missouri, Nevada, New Jersey, New York²⁶ คือขบวนการอันชอบธรรมว่าคำรับสารภาพนั้นต้องได้มาโดยชอบธรรมจึงจะรับฟังได้ (Stein v. New York, 1953)

ในปี 1957 ศาลสหรัฐได้นำหลักการห่วงเหนียว การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกจับกุมมาต่อหน้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการพิจารณาคดีโดยทันที (unnecessary arraignment) จะส่งผลให้คำรับสารภาพที่ได้ในระหว่างนั้นรับฟังไม่ได้ (Mallory v. United States, 1957) การห่วงเหนียวโดยไม่จำเป็นนี้เป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดความไม่สมัครใจของคำรับสารภาพและมีได้เป็นหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา จึงทำให้มีผลบังคับใช้เพียงศาลของสหรัฐเท่านั้น ไม่รวมถึงศาลของมลรัฐด้วย²⁷

ในปี 1964 ศาลได้วางหลักว่า การสอบสวนระหว่างการควบคุม การละเลยมิได้แจ้งแก่ผู้ต้องหาถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ (silent) เป็นการละเมิด Fifth Amendment คือ สิทธิที่จะไม่ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง และการปฏิเสธมิให้ผู้ต้องสงสัยพบและปรึกษากับทนายเป็นการละเมิด Sixth Amendment ซึ่งเป็นสิทธิในการมีทนายความของผู้ต้องหาและจำเลยซึ่งเป็นสิทธิข้อหนึ่งในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาที่แก้ไขเพิ่มเติม ในศาลของสหรัฐและเป็นการละเมิด due process ตาม Fourteenth Amendment ในศาลของมลรัฐ อันเป็นผลทำให้คำรับสารภาพที่ได้รับมาในระหว่างเวลาดังกล่าวรับฟังเป็นพยานหลักฐานมิได้²⁸ ในปี 1964 ศาลได้วินิจฉัยในคดี Escobedo v. Illinois (June 24, 1964) ซึ่งคดีนี้มีข้อเท็จจริงว่า เอสคอบโดถูกจับโดยไม่มีหมายในตอนเช้าตรู่วันหนึ่ง ฐานมีส่วนเกี่ยวข้องกับการยิงน้องชายของเขา ทนายได้ช่วยให้เขาได้รับการปลดปล่อย 11 วันต่อมา หลังจากที่ผู้ต้องสงสัยอีกคนหนึ่งแถลงให้ร้ายเอสคอบโด เขาถูกจับอีกและถูกนำไปยังสถานีตำรวจ ในระหว่างการสอบสวนเขาได้ขอร้องที่จะพบทนายของเขาหลายครั้ง แต่ไม่ได้รับอนุญาต ในระยะเดียวกันนี้ทนายของเขาก็ไปถึงสถานีตำรวจและขอเข้าพบเอสคอบโดแล้วซ้ำอีก แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาต ทนายจึงอยู่ที่สถานีตำรวจเป็นเวลา 3 ชั่วโมง แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาตให้พูดกับลูกความของเขา หลังจากที่สอบสวนกันอย่างเต็มที่แล้ว เอสคอบโดได้กล่าวถ้อยคำบางอย่างอันเป็นการให้ร้ายตัวเอง ซึ่งถูกนำมาใช้กล่าวโทษเขาระหว่างการพิจารณา ศาลสูงสุดได้พิพากษากลับคำพิพากษาลง

²⁶ Indau and Reid, Criminal Interrogation and Confession, p.209.

²⁷ Bassiouni, Criminal Law and Its Processes, p.431.

²⁸ Henry B. Rothbaltt, Evidencetiary Development in the Law of Confessions, Search, and Seizure Since Escobedo and Miranda (New York: Prentice-Hall, 1967), p.4.; John N. Ferdico, Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer (St.Paul, Minn: West Publishing Co, 1979), p.241; Eldefonso, Coffey and Sullivan, Police and Criminal Law, p.178. อ้างในก่อเกียรติ เดียมบุตรลอบ “หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา” วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527 หน้า 23

โทษ และชี้ว่าสิทธิที่จะมีทนายเป็นสิทธิมูลฐานที่ได้รับการคุ้มครอง จากบทแก้ไขที่ 6 และที่ 14 ศาลได้ให้ข้อสังเกตว่า สิทธินี้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการพิจารณาเท่านั้น และกล่าวว่า “เพราะฉะนั้นเราจึงมีความเห็นว่า ในกรณีดังเช่นในกรณีนี้ การสอบสวนไม่ใช่เป็นการสืบหาธรรมดาเกี่ยวกับอาชญากรรมที่ยังสืบไม่ออก แต่ได้เริ่มพุ่งไปที่ผู้ต้องสงสัยคนใดคนหนึ่งแล้ว ได้มีการนำผู้ต้องสงสัยมาคุมตัวได้แล้ว ตำรวจได้ทำการสอบสวน ซึ่งทำให้มีการกล่าวถ้อยคำอันเป็นการให้ร้ายตัวเอง ผู้ต้องหาได้ร้องขอแต่ไม่ได้รับโอกาสให้พบทนายของเขา และตำรวจก็ไม่เตือนให้เขารู้ถึงสิทธิเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญของเขาที่จะไม่พูด ผู้ต้องหาไม่ได้รับ “การช่วยเหลือของทนาย” อันเป็นการละเมิดบทแก้ไขที่ 6 ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า คำรับสารภาพต้องอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ โดยถือว่า การสอบสวนเป็นการบังคับโดยธรรมชาติ และสิทธิของผู้ต้องสงสัยที่จะต้องได้รับแจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การและสิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนายจะเกิดขึ้นเมื่อเป็นการสอบสวนที่พิสูจน์ความผิดซึ่งกำหนดลงมายังผู้ต้องสงสัยเพื่อจะล้วงเอาคำรับสารภาพหรือคำให้การที่ปรักปรำตนเอง สิทธิดังกล่าวนี้จะมีอยู่ตลอดการสอบสวนจนกว่าจะเสร็จสิ้น โดยเฉพาะสิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนายนี้ คดี Escobedo เป็นคดีที่สามารถนำสิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนายตาม Sixth Amendment มาใช้กับศาลของมลรัฐได้โดยตรง ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันนี้ทั้งศาลของรัฐบาลกลางและมลรัฐไม่อาจที่จะตัดสิทธิของเอกชนที่จะมีทนาย แม้เขาถูกกล่าวหาว่าประกอบอาชญากรรม ยิ่งกว่านั้นผู้ต้องหาซึ่งยากจนเกินไปที่จะจ้างทนายช่วยแก้ต่างให้เขา ในระหว่างการพิจารณาก็มีสิทธิที่จะมีทนายได้คนหนึ่งซึ่งศาลจะเป็นผู้ตั้งให้

ต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาในคดี *Miranda v. Arizona* ซึ่งคดี *Miranda* ถือว่าเป็นคดีสำคัญมากต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกาทั้งหมดยกของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระเบียบวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายในเรื่องการสอบสวนในสหรัฐอเมริกา” จนถึงปัจจุบัน โดยคดีดังกล่าววางเป็นบรรทัดฐานว่า คำรับสารภาพที่จะถือว่าเป็นการสมัครใจได้ต้องผ่านกระบวนการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดคุ้มครองก่อน ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดในบทต่อไปซึ่ง

Chief Justice Warren (หัวหน้าผู้พิพากษา Warren) ได้เขียนคำพิพากษาในคดี *Miranda* ซึ่งมีใจความ โดยสรุปว่า ในการดำเนินคดีทางอาญาคำพูดของผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็นคำพูดที่ปรักปรำตนเอง หรือคำกล่าวแก้ตัวก็ตาม อันได้มาจากการสอบสวนในระหว่างการควบคุม ไม่อาจรับฟังได้นอกจากจะแสดงให้เห็นว่า ได้มีการให้ความคุ้มครองต่อเอกสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองแล้ว การสอบสวนในระหว่างการควบคุม หมายถึง คำถามที่เริ่มถามโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายภายหลังที่บุคคลถูกนำตัวมาควบคุม หรือถูกตัดเสรีภาพจากการกระทำ

²⁹ Aubry, Caputo and Gallati, *Criminal Interrogation*, p.139.

โดยอิสระของเขาในทางอื่นๆ ในวิถีทางที่สำคัญ สำหรับกระบวนการการป้องกันที่นำมาใช้หมายถึง ก่อนการถามคำถามใดๆ บุคคลต้องถูกเตือนว่า เขามีสิทธิที่จะไม่ให้การ คำพูดใดๆ ที่เขาพูดอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาได้ และว่าเขามีสิทธิที่จะปรึกษากับทนายไม่ว่าจะจ้างมาหรือได้รับแต่งตั้งก็ตาม สิทธิที่จะได้รับแจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การและสิทธิที่จะปรึกษาทนายนี้ จะมีอยู่ตลอดการสอบสวน คำรับสารภาพที่ได้รับ โดยละเมิดหลักการดังกล่าวจะมีผลทำให้ไม่สามารถนำคำรับมาเป็นพยานหลักฐานในคดีชั้นศาลได้³⁰

– วิวัฒนาการของคำรับสารภาพในประเทศอังกฤษ จะเริ่มจาก

ก่อนศตวรรษที่ 14 ในประเทศอังกฤษถือว่า คำรับสารภาพรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ และเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมาก ไม่ว่าคำรับสารภาพนั้นจะได้มาด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม

ศตวรรษที่ 16 ได้เปลี่ยนแปลงเป็นว่า คำรับสารภาพที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นั้น จะต้องมิใช่ความรับสารภาพที่ได้มาโดยการใช้ความรุนแรง

ในศตวรรษที่ 18 ถือว่า คำรับสารภาพจะรับฟังไม่ได้เมื่อได้รับมาโดยการชักชวนที่ไม่สมควร (R. v. White, 1741; R. v. Rudd, 1175) ซึ่ง Sir Thomas Smith และ Sir Edward Coke กล่าวว่า การทรมานอันเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพจะไม่ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย

ในศตวรรษที่ 19 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักจึงได้เปลี่ยนแปลงแนวความเป็นมาดังเช่นปัจจุบัน คือ ต้องได้มาด้วยความสมัครใจเท่านั้น³¹

ปี 1912 เกิด “กฎของศาล” “Judges’ Rules” ซึ่งไม่มีอำนาจบังคับตามกฎหมาย แต่เป็นการพัฒนาระเบียบการสอบสวนเพื่อให้ได้คำรับสารภาพที่สมัครใจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ในประเทศอังกฤษนี้ ได้มีการกำหนดเป็นครั้งแรกเมื่อปี 1912 ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงในปี 1964 โดย

³⁰ Hazel B. Kerper and Jerold H. Israel, Introduction to the Criminal Justice systems (New York: West Publishing Company, 1979), p.259-260.; Greshman M. Sykes and Thomas E. Drabek, Law and Lawless (New York: Random House, 1969), p.304.; Thomas F. Walsh, Criminal and Civil Investigation Handbook (Boston: McGraw-Hill Book Company, 1981) p. 71-72.

³¹ H.A. Palmes and Henry Plamer, Harris’ s Criminal Law (London: Sweet & Maxwell Limited, 1960), p. 471-472.; Michael v. Argyle, Phipson on Evidence (London: Sweet & Maxwell, 1963), p.328.; Rupert Cross, Evidence (London: Butterworth, 1969), p.468.; W.J. Williams, Morality’ s Police Law (London: Butterworths, 1961), p.68-69.

Judges' Rules หมายถึง หลักการทั่วไปเป็นการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติสำหรับตำรวจให้อยู่ในหลักการที่ถูกต้องในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา โดยศาลได้วางหลักไว้ไว้ในแนวของคำพิพากษาว่า ถ้าทำผิดจากหลักดังกล่าวคำรับสารภาพนั้นศาลอาจไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ส่วนการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานนั้นอยู่ในดุลพินิจของศาล ซึ่งศาลอาจรับฟังได้แม้จะละเมิดหลักการนี้ แต่ในขณะเดียวกันศาลอาจจะไม่รับฟังแม้ว่าจะได้ปฏิบัติตามหลักการนี้ก็ตาม ถ้าหากการรับฟังนั้นจะเป็นการไม่ยุติธรรมแก่จำเลย³²

Judges' Rules ไม่ใช่กฎหมาย เพียงแต่เป็นข้อแนะนำการปฏิบัติของตำรวจเท่านั้นแต่อย่างไรก็ตามคำรับสารภาพที่ได้รับโดยละเมิด Judges' Rules จะอยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีที่จะตัดคำรับสารภาพออกจากพยานหลักฐาน (R. v. Wattam, 1952; R. v. May, 1952; R. v. Straffen, 1952)³³

การรับฟังคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจของศาลในประเทศอังกฤษอาจสรุปได้ดังนี้

1. คำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เรียกว่า "The Involuntariness Rules" โดยถือว่าเป็นการได้มาโดยผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การ หรืออยู่ในภาวะที่ไม่เหมาะสม ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวในบทต่อไป

2. คำรับสารภาพที่ได้รับโดยละเมิด Judges' Rules จะถูกปฏิเสธโดยดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดี แม้ว่าจะได้มาโดยสมัครใจก็ตาม หมายความว่า แม้มีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาโดยผู้ต้องหาเต็มใจให้การ ศาลก็สามารถไม่รับฟังได้ หากพิจารณาแล้วว่าการรับสารภาพนั้นเกิดจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของเจ้าพนักงาน โดยละเมิดหลักที่ศาลได้วางไว้ใน Judges' Rules

3. ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีมีดุลพินิจในการปฏิเสธ เพราะถ้าคำรับสารภาพได้รับในพฤติการณ์แวดล้อมอื่นๆ ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับฟังคำรับสารภาพที่ไม่ยุติธรรม (unfairness) ต่อผู้ให้คำรับสารภาพ

2.1.2 วิวัฒนาการของคำรับสารภาพในประเทศไทย

เดิมประเทศไทยยึดถือแนวความคิดที่ว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิดจนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ อันเป็นผลทำให้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใน

³² Judith Hails Kaci, "Confession: A Comparison of Exclusion Under in the United States and Under the Judges' Rules in England", *Americna Journal of Criminal Law* 10 (July 1982): 87.

³³ Butler and Garsia, *Pleading, Evidence and Practice in Criminal Cases*, p. 417.

สมัยนั้นปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอย่างทารุณโหดร้าย แม้กระทั่งการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีก็ใช้วิธีแสวงหาพยานหลักฐานเอามาจากตัวผู้ถูกกล่าวหา หรือให้ผู้ถูกกล่าวหา มีหน้าที่จะต้องหาพยานหลักฐานมาแสดงความบริสุทธิ์ของตนเอง คำรับสารภาพมักได้รับมาจากวิธีการทรมานต่างๆ ที่เรียกว่า “อาญาจารีตนครบาล.” อันเป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเดือดร้อนเป็นอันมาก³⁴ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการรับสารภาพ โดยยึดหลักการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาผิด คำรับสารภาพเป็นเพียงพยานบอกเล่าที่ศาลใช้ประกอบดุลพินิจเท่านั้น

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคำรับสารภาพของประเทศไทยมีมาช้านานมาก มีความคิดตั้งแต่เริ่มร่างประมวลกฎหมายก็ได้ ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์กฎหมายไทยของพระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ว่า เดิมมีแนวความคิดว่า คำรับสารภาพที่ได้มาถือเป็นเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่ง แต่ไม่จำกัดวิธีการในการให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีแนวความคิดที่จะร่างกฎหมายอาญาขึ้นมาเสียใหม่ โดยให้มีแบบแผนที่ดีดังเช่นอารยประเทศทั่วไป โดยในกฎหมายลักษณะอาญาได้พูดถึงการเอาคำรับสารภาพมาพิจารณาในที่ประชุมด้วย ซึ่งวิธีการดังกล่าวกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงไม่เห็นด้วยกับวิธีการจูงใจให้จำเลยรับสารภาพ ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ในหนังสือของเจ้าพระยามหิธร ตอนหนึ่งว่า “ประมวลกฎหมายอาญานั้นแต่เดิมได้มอบในกรรมการร่างกฎหมาย 6 คน กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ทรงเป็นประธานเป็นผู้ทำแต่ยังตรวจไม่เสร็จ ครั้นปี ร.ศ.123 (พ.ศ.2477) ดร.ยอร์ บาคูล์ หมอกฎหมายชาวฝรั่งเศสเข้ารับราชการในตำแหน่งที่ปรึกษาในร่างกฎหมาย จึงโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการชุดใหม่ขึ้นอีกชุดหนึ่งประกอบด้วย ดร.ยอร์ บาคูล์ เป็นประธานให้รับร่างเดิมที่กรรมการชุดแรกทำไว้มาตรวจชำระแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงทูลเกล้าถวายรัชกาลที่ 5 และทรงตั้งเสนาบดี 4 ท่าน ประกอบด้วยกรมหลวงดำรงราชานุภาพเป็นประธานร่วมกันตรวจชำระเป็นขั้นที่สูงสุดอีกครั้งหนึ่ง เริ่มแต่ ร.ศ.125 ครั้นถึง ร.ศ.126 (พ.ศ.2450) กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ตามเสด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปยุโรปจึงโปรดเกล้าฯ ตั้งกรรมการผู้อื่นแทน...”

การที่กรมหลวงราชบุรีฯ ตามเสด็จไปยุโรปเสียในครั้งนั้น เจ้าพระยามหิธรเล่าต่อว่าเป็นเพราะไม่พอพระทัยในการร่างกฎหมายอาญาฉบับใหม่ที่ ดร.ยอร์ บาคูล์ร่างขึ้น และกรมหลวงดำรงราชานุภาพทรงเป็นประธานในการตรวจร่างกฎหมายดังกล่าว โดยกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

³⁴ นิติศาสตร์ไพศาลย์ พระยา, เรื่องเดิม, หน้า 271, 235.

ทรงให้เหตุผลว่า กฎหมายฉบับนี้ร่างขึ้นตามพระประสงค์ของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงเป็นนักปกครองจึงได้มีวิธีการจงใจให้จำเลยรับสารภาพ เพื่อจะให้ลดโทษตามมาตรา 59 เพื่อให้คดีเสร็จไปจากการพิจารณาคดีโดยเร็ว ซึ่งกรมหลวงราชบุรีฯ ทรงเห็นว่า ไม่เป็นการยุติธรรมไม่ชอบด้วยหลักการที่นักนิติศาสตร์จะยอมรับได้ จึงทรงเลิกไปเสียเพราะไม่ต้องการจะรับผิดชอบกฎหมายฉบับนี้³⁵

ซึ่งจากบทความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้พระบิดาแห่งกฎหมายไทยก็ไม่เห็นด้วยในการจงใจให้รับสารภาพ และพระองค์ให้ความสำคัญกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก ดังนั้นทำให้ในเวลาต่อมาในกฎหมายลักษณะอาญา 127 จึงบัญญัติเพียงให้คำรับสารภาพเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีใช้ดุลพินิจของศาลในการลดโทษเท่านั้น ไม่ให้ถือเป็นเงื่อนไขให้จำเลยต้องรับสารภาพ

เมื่อกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 แล้ว บทบัญญัติกฎหมายเรื่องเหตุบรรเทาโทษจึงถูกนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา โดยมีความว่า

“เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ไว้”

เหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเศร้าบาปบุญ ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาหรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่า มีลักษณะทำนองเดียวกัน โดยถือว่าเป็นดุลพินิจของศาลเท่านั้น ไม่ใช่เงื่อนไขในการกำหนดโทษแต่อย่างใด ดังนั้นคำรับสารภาพในอดีตได้วิวัฒนาการเหลือเพียงให้เป็นดุลพินิจในการลดโทษให้ โดยไม่มุ่งเน้นที่คำรับสารภาพเป็นเงื่อนไข มุ่งให้คดีเสร็จเร็วอย่างเดียว พัฒนามาให้มีความสำคัญในเรื่องพยานหลักฐานมากขึ้น ในการรับฟังในฐานะพยานบอกเล่า

แต่อย่างไรก็ตามวิวัฒนาการของการคุ้มครองสิทธิของคำรับสารภาพ หรืออาจกล่าวได้ว่าบทตรวจสอบของคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจนั้น สำหรับประเทศไทยยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควรอย่างต่างประเทศ คงมีแต่แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่อาศัยประมวลกฎหมายอาญา

³⁵ เจ้าพระยามหิธร, เรื่องของเจ้าพระยามหิธร, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตีรณสาร, 2499), หน้า 75

มาตรา 135 ที่บัญญัติว่าห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือ ชูเชิญ หรือ ให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไรๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้นเป็น เหตุผลในการไม่รับฟังคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจ ซึ่งผู้มีหน้าที่พิสูจน์กลับเป็นฝ่ายจำเลย โดยศาลใช้ดุลพินิจผ่านกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ในการปฏิเสธไม่รับฟัง ดังกล่าว หากพิสูจนได้ว่า คำรับสารภาพนั้นได้มาโดยจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือ โดยมีขอบประการอื่น แต่ไม่ทำให้กระบวนการชั้นสอบสวนเสียไป พยานหลักฐานอื่นที่ได้มาจาก คำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจยังสามารถรับฟังได้ กระบวนการฟ้องร้องของอัยการ ยังถือว่าฟ้องชอบอยู่ และยังไม่มีการดำเนินการใดๆ หากพบว่าคำรับสารภาพได้มาโดยไม่สมัครใจเมื่อปรากฏชั้นศาล อย่างจริงจังกับผู้กระทำการต่อผู้ต้องหาเพื่อให้รับสารภาพ

ตัวอย่าง ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนซึ่งมิได้เกิด โดยความสมัครใจ เพราะมีการชูเชิญ หลอกลวง หรือ ให้สัญญา มาประกอบการไม่รับฟังคำรับ สารภาพในชั้นสอบสวน เช่น พนักงานสอบสวนกล่าวกับจำเลยว่า รับเสียศาลจะได้กรุณาให้ (คำพิพากษา 218/2475) เจ้าพนักงานกล่าวแก่ผู้ต้องหาว่า ถ้ารับสารภาพจะได้ลดหย่อนผ่อนโทษและ จะได้ทำงานเบา (คำพิพากษา 1567-1568/2479) หรือกล่าวว่ารับเสียไม่ฟ้องคดี (คำพิพากษา 1039/2482) หรือมีการให้สัญญากับจำเลยว่า ถ้ารับว่าได้กระทำผิด จะให้ออกรับบำนาญ โดยไม่จำ กุมดำเนินคดี (คำพิพากษา 1758/2523) ดำรวจพุดว่าหากจำเลยไม่ให้การรับสารภาพจะต้องจับกุม ภริยาจำเลย คำรับสารภาพมีเหตุจูงใจให้กลัวไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของ จำเลยได้

2.2 ความสำคัญและความหมายของคำรับสารภาพ

2.2.1 ความสำคัญของคำรับสารภาพที่มีผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2.2.1.1 ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นจับกุม

ก่อนถึงขั้นตอนการสอบสวนนี้มีอีกขั้นตอนหนึ่งซึ่งได้มาซึ่งคำรับสารภาพก่อนถึง พนักงานสอบสวนนั่นคือชั้นจับกุม ซึ่งมักจะได้อินเสมอว่ามีผู้ถูกนำตัวมาและถูกซ้อมให้รับสารภาพ หรือเอามาเก็บไว้ที่ “เซฟเฮ้าส์” หรือเรียกว่า “ถูกอุ้ม” ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าถูกละเมิดมากที่สุดกว่า เมื่อมา ถึงพนักงานสอบสวน ซึ่งสังเกตได้จากการทำงานหลายคดีที่เดียวว่า มีการรับสารภาพชั้นจับกุมแต่ เมื่อมาถึงชั้นสอบสวนให้การปฏิเสธ เป็นต้น ขณะเดียวกันในการพิจารณาตัดสินคดีของศาลนั้น ก็ มักจะปรากฏว่าศาลให้ความสำคัญต่อคำรับสารภาพชั้นจับกุม โดยอาจใช้ดุลพินิจลดโทษให้จำเลย บางส่วน โดยอ้างเหตุว่า “ได้รับสารภาพในชั้นจับกุม เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา” เป็นต้น การ

สืบสวนและสอบสวนของไทยส่วนใหญ่มักแยกหน้าที่ดำเนินการเป็นลักษณะการส่งต่องานกัน โดยในชั้นจับกุมนั้นก็คือ การที่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่สืบสวนดำเนินการจับกุมบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่า ทำผิด หรือพบเห็นว่าขณะนั้นกระทำความผิดและนำมาส่งมอบตัวให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนค้นหาความจริงต่อไป ซึ่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) บัญญัติว่า “การสืบสวน หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด” การสืบสวนจึงหมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประชาชนและของบ้านเมือง ในกรณีที่ยังไม่ปรากฏว่ามี การกระทำผิดเกิดขึ้นแต่ร่องรอยหรือเหตุอันควรสงสัยว่าอาจจะมี การกระทำผิดเกิดขึ้น ดังนั้นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่สืบสวนจึงจำเป็นต้องคอยสอดส่องว่าจะมีบุคคลกระทำผิดหรือไม่ เพื่อจะได้ ระวังเหตุร้ายได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้การสืบสวนยังมีประโยชน์ในกรณีที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น แล้วการสืบสวน ทำให้ทราบรายละเอียดแห่งความผิด เช่น สืบว่าใครเป็นผู้กระทำผิดและการกระทำ ผิดนั้นทำโดยวิธีใด ทั้งนี้เพื่อที่จะรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อผลประโยชน์ในการสอบสวนต่อไป

แต่
สังเกตได้ว่างานสืบสวนนอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) จะให้นิยามและความหมายแล้ว ในทางปฏิบัติจริงยังรวมถึงการจับกุมผู้กระทำความผิดอีกด้วย

การสืบสวนไม่มีหลักฐานตายตัวหรือวิธีการใดๆที่บัญญัติไว้เป็นตัวบทกฎหมาย แต่เป็นวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้ทำการสืบสวนเองซึ่งต้องอาศัยคุณสมบัติเฉพาะตัวของ เจ้าพนักงานประกอบจึงจะทำให้การสืบสวนนั้นเกิดผลดีขึ้นได้³⁶ ผู้มีหน้าที่สืบสวนก็คือ พนักงาน ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ³⁷

ในกฎหมายต่างประเทศโดยมากไม่ได้แยกอำนาจสืบสวนกับอำนาจสอบสวนออกจากกัน แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายฝรั่งเศส อังกฤษ และอเมริกา บัญญัติให้ตำรวจมีหน้าที่ในการ แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา ตำรวจอังกฤษมีสิทธิที่จะสอบถามปากคำบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดหรือไม่

³⁶ สุณี๋ย มัลลิกมาลย์, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519 สิทธิของผู้ต้องหาคดีอาญาไทย

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17

และในขณะเดียวกัน ผู้ถูกถามก็มีสิทธิที่จะไม่ตอบก็ได้ ทั้งนี้เว้นแต่ในกรณีเช่นความผิดตาม Official Secret Act, 1920, s.6 และตาม Road Traffic Act, 1930 p.113 (3) ที่ผู้ถูกถามจะต้องตอบคำถาม³⁸

การสืบสวนเป็นวิธีการเฉพาะของเจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่สืบสวนซึ่งเน้นหนักไปในด้านวิธีปฏิบัติมากกว่า กฎหมายมิได้บัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ตายตัวเพื่อให้เจ้าพนักงานปฏิบัติตามซึ่งแตกต่างกับการสอบสวนและบางครั้งการสืบสวนจำเป็นต้องทำเป็นความลับเพื่อประโยชน์ในการจับกุม หรือปราบปรามอีกด้วย การสืบสวนจึงมีได้ 2 ระยะคือ

(1) การสืบสวนก่อนมีการกระทำผิดเกิดขึ้น เมื่อมีการแจ้งความหรือร้องทุกข์ว่าอาจมีเหตุร้ายเกิดขึ้นหรือเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะไปทำการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงว่าจะมีการกระทำผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่ เพื่อที่จะได้พบหลักฐานหรือร่องรอยอันใกล้ชิดแน่นอน

(2) การสืบสวนภายหลังที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น เป็นการสืบสวนเพื่อหาพยานหลักฐานประกอบคดี เมื่อมีการแจ้งความว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เจ้าพนักงานผู้ได้รับแจ้งความนั้นจะต้องรีบปฏิบัติการสืบสวนทันที กล่าวคือ เริ่มแรกจะต้องใช้ความสังเกตท่าทีของผู้มาแจ้งความว่ามีพฤติกรรมใดแปลกไปบ้างในขณะที่แจ้งความหรือไม่ มีพฤติกรรมบางสิ่งที่น่าสงสัยหรือไม่เพียงใดเป็นต้น³⁹

เมื่อมีการสืบสวนแล้วถ้ายังมิได้กระทำความผิดใดเกิดขึ้นหรือมีเกิดขึ้นแล้วแต่ยังจับตัวใครไม่ได้ไม่ทราบว่าเป็นผู้ใด พนักงานสืบสวนก็ยังไม่ดำเนินการใดต่อให้พนักงานสอบสวน แต่ถ้าจับกุมได้แล้ว จะส่งตัวต่อให้พนักงานสอบสวนแล้วจะปรากฏเอกสารประกอบคือบันทึกการจับกุม ซึ่งในบันทึกการจับกุมดังกล่าวนี้จะปรากฏรายละเอียดของพฤติกรรมที่เป็นความผิดและคำรับสารภาพหรือปฏิเสธเมื่อเจ้าหน้าที่จับกุม ซึ่งต่อมาท้ายสุดจะปรากฏลายมือชื่อของผู้ต้องหาว่ารับทราบและให้การตามบันทึกการจับกุมนี้ ดังตัวอย่างบันทึกการจับกุมนี้

³⁸ คะนิง ฤาไชย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบ. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519, หน้า 14

³⁹ สุณีเย์ มัลลิกะมาลย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 44,45

บันทึกการจับกุม

เขียนที่ _____

วันที่ _____

บันทึกไว้เพื่อเป็นหลักฐานเพื่อแสดงว่า

วันนี้ _____ เวลา _____

เจ้าพนักงานตำรวจ โดยมี _____ เป็นหัวหน้าชุด พร้อมด้วย _____

กับพวกดังมีรายนามท้ายบันทึกได้ร่วมกันทำการจับกุม

อายุ _____ ปี อยู่บ้านเลขที่ _____

พร้อมด้วยของกลางคือ

1. _____ 2. _____

3. _____ 4. _____

โดยของกลางดังกล่าว _____ เป็นผู้เก็บไว้และมอบให้พนักงานสอบสวนต่อไป

โดยกล่าวหาว่า _____

คดีนี้ผู้เสียหายชี้ให้จับกุม/จับได้ตามหมายจับ/อื่นๆ _____

เหตุเกิดที่ _____

สอบถามผู้ต้องหาให้การ _____

พฤติการณ์ในการจับกุม _____

สอบถามผู้ต้องหาอ่านแล้วให้การ _____ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ผู้ต้องหา _____

ผู้จับกุม _____

ผู้จับกุม _____

ผู้จับกุม/ผู้บันทึก/อ่าน _____

ผู้กล่าวหา/ผู้เสียหาย/ผู้ชี้ให้จับกุม _____

ซึ่งบันทึกการจับกุมนี้ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเป็นสิ่งที่ประกอบคุณพินิจของพนักงานสอบสวนในเวลาต่อมา ทำให้มักมีการแสวงหาหลักฐานหลังจากการได้คำให้การชั้นจับกุมนี้ หรือมักจะปรากฏให้เห็นว่าเจ้าพนักงานมักแสวงหาคำให้การที่รับสารภาพโดยวิธีที่ละเมิดสิทธิอยู่เป็นประจำตามหน้าข่าวหนังสือพิมพ์

ความสำคัญของการรับสารภาพในชั้นจับกุมนี้จึงอยู่ตรงที่ว่าบันทึกการจับกุมนี้เป็นพยานบอกเล่าที่ศาลรับฟังอย่างหนึ่งในการพิจารณาคดีในชั้นสืบพยาน เพื่อพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ถึงแม้จะถือว่ามีน้ำหนักน้อยก็ตาม แต่ก็เป็นที่ยอมรับว่าสามารถใช้ประกอบเข้ากับพยานแวดล้อมอื่น หรือประจักษ์พยานอื่น ศาลสามารถรับฟังได้ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 381/2531 จำเลยรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน พร้อมกับนำเจ้าพนักงานตำรวจผู้ถูกจับกุมไปตรวจค้น และยึดเครื่องยนต์และชิ้นส่วนอุปกรณ์ของรถจักรยานยนต์ผู้เสียหายได้เป็นของกลาง คำรับสารภาพของจำเลยดังกล่าวแม้จะเป็นเพียงพยานบอกเล่า แต่เมื่อนำมาประกอบคำเบิกความของพยาน โจทก์ซึ่งเป็นผู้จับกุมและสอบสวนพยาน โจทก์จึงมีน้ำหนักฟังลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 6072/37 คำให้การชั้นสอบสวนของพยาน แม้ชั้นศาลจะเบิกความช่วยเหลือจำเลย และปฏิเสธว่ามีได้ให้การชั้นสอบสวน แต่เมื่อพิจารณาประกอบสถานที่เกิดเหตุ อาวุธ และเหตุอื่น คำให้การของพยานชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนในส่วนนี้จึงฟังได้

สิ่งที่น่าสนใจในประเด็นดังกล่าวก็คือ การรับฟังคำให้การของพยานและคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน ในปัจจุบันคำให้การของพยานและคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนจะปรากฏในการพิพากษาคืออย่างชัดเจนมาก

ดังนั้น เมื่อคำรับสารภาพในชั้นจับกุมมีผลให้ศาลรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นใด การพิสูจน์ว่าบังคับให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจจึงกลายเป็นภาระการพิสูจน์ของจำเลยไป ทั้งๆ ที่ควรจะเป็นภาระของโจทก์ในการพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะมีการทำบันทึกการรับสารภาพเป็นลายลักษณ์อักษรว่าเกิดจากความเต็มใจโดยได้ให้คำรับสารภาพไว้ขณะจับกุมแล้ว ซึ่งประเด็นตรงนี้เห็นได้ชัดว่าศาลได้ยอมรับหลักการที่ว่าพยานหลักฐานที่เป็นบันทึกการจับกุมแม้เป็นพยานบอกเล่าก็รับฟังได้ ตามหลักที่ว่าโจทก์สามารถนำสืบพยานได้ทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ ดังที่ คำพิพากษาฎีกาที่ 2768/2534 ให้เหตุผลว่าในคดีอาญานั้น โจทก์มีอำนาจที่จะนำสืบพยานหลักฐานทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งกว่าจะพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ บันทึกถ้อยคำของจำเลยก็เป็นพยาน

เอกสารที่โจทก์จะนำอ้างอิงได้ตามบทกฎหมายดังกล่าว จำเลยจะต่อสู้ได้ก็แต่โดยอ้างว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

มีข้อสังเกตว่าแม้คำพิพากษาจะอธิบายหลักดังกล่าวข้างต้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว การที่จำเลยจะต่อสู้ว่าถูกกระทำโดยมิชอบต่างๆ เพื่อให้รับสารภาพโดยมิได้สมัครใจนั้นเป็นการพิสูจน์ที่ยากมาก เพราะขณะที่ถูกบังคับให้รับสารภาพนั้นมักจะไม่มีบุคคลภายนอกอยู่ด้วยคงมีแต่บุคคลที่กระทำการอันมิชอบเท่านั้น เพราะคงไม่มีผู้จับกุมคนไหนให้บุคคลอื่นอยู่ด้วยเพื่อพิสูจน์ในภายหลังว่าตนกระทำการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาโดยบังคับให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจ แต่เพื่อป้องกันการพิสูจน์ได้ของผู้ต้องหาว่าถูกบังคับให้รับสารภาพ พนักงานสืบสวนจึงต้องทำบันทึกการจับกุมว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพไว้ด้วย เพื่อให้หน้าหนักคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นจับกุมนั้นมีความมั่นคงและเชื่อถือได้

การที่จะกระทำการใดๆ เพื่อให้ได้คำให้การผู้ต้องหาโดยไม่ชอบนั้น ในปัจจุบันนี้ควรจะใช้ได้แล้ว นอกจากจะเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ยังพบเห็นว่าเป็นกรรมติดตามผู้จับกุมนั้น ไปมีผลถึงการงานและความเป็นอยู่ในด้านส่วนตัวด้วย

แต่อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าคำพิพากษาศาลฎีกาเหล่านี้ชี้ให้เห็นผลสะท้อนของบันทึกการจับกุมซึ่งถือเป็นพยานหลักฐานที่โจทก์อ้างส่งศาลได้ว่าต้องเป็นในทางที่ชอบที่ควร ว่าทำให้ศาลรับฟังถ้อยคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นจับกุมได้อย่างสนิทใจ และไม่มีผู้ใดที่สามารถจะโต้แย้งได้เลยว่าคำให้การของผู้ต้องหาที่ได้มานั้นกระทำโดยไม่ชอบ แม้ตัวจำเลยเองก็ไม่กล้าที่จะต่อสู้ว่า คำให้การของพยานและของตนนั้นได้มาโดยไม่ชอบประการใด เมื่อไม่มีข้อเท็จจริงต่อสู้ให้เห็นเป็นเช่นนั้น ศาลก็ต้องฟังว่าข้อเท็จจริงที่ได้มาในชั้นจับกุมนั้น เป็นการได้มาโดยบริสุทธิ์และชอบ เมื่อคดีมีเหตุผลศาลก็สามารถหยิบยกข้อเท็จจริงในชั้นจับกุมมาพิจารณาลงโทษจำเลยได้ เพราะไม่มีข้อเสียแต่อย่างใด และมีคดีหลายคดีที่เชื่ออย่างนี้ด้วยความบริสุทธิ์ใจใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดมาต่อมากแล้ว ดังนั้นการจะทำให้คำให้การชั้นจับกุมเชื่อถือได้ เพื่อพิสูจน์ความผิดในชั้นศาลจึงต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจและมีมาตรฐานรองรับขั้นตอนดังกล่าวให้โปร่งใสด้วย

ประเทศไทยรัฐได้บัญญัติเพื่อเป็นการป้องกันคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจบ้างอยู่แล้ว เนื่องจากเห็นปัญหาที่อาจเกิดมีการบีบบังคับให้รับสารภาพได้เมื่อถูกจับกุม จึงพยายามบัญญัติให้เกิดการควบคุมตัวให้อยู่ที่เจ้าพนักงานตำรวจน้อยที่สุด และไม่ให้จับได้ง่ายเกินไป ซึ่งมีทั้งที่บัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งสามารถสรุปอธิบายให้เข้าใจได้ดังนี้ในประเด็นเรื่องการถูกจับกุมว่ารัฐให้ความคุ้มครองอย่างไรกล่าวคือ

การจับ เป็นการใช้อำนาจรัฐขั้นต้นในการควบคุมการเคลื่อนไหวของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด โดยมีการยึดตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อให้บุคคลนั้นให้การตอบข้อกล่าวหา และเนื่องจากการจับเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ต้องหา ดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในประเทศไทยซึ่งเป็นรัฐเสรีนิยม จึงได้มีการกำหนดกรอบในการใช้อำนาจในการจับของเจ้าพนักงาน ให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมและสมควรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งนอกจากจะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดห้ามมิให้มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ในการจับบุคคลต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 31 วรรคสาม ที่กำหนดให้การจับจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น หลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจับไว้ในมาตรา 237 ว่า “ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนเพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ

(1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ

(2) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย”

จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญมาตรา 237 ดังกล่าวข้างต้น อาจพิจารณาเกี่ยวกับการจับได้ ดังนี้

ประการแรก แสดงให้เห็นถึงความเป็นเสรีนิยมและความเป็นประชาธิปไตยในเรื่องการจับได้ว่ารัฐนั้นถือว่าผู้ต้องหาเป็นประธานในคดี การใช้มาตรการบังคับในการจับกับผู้ต้องหาจะกระทำมิได้หากไม่มีหมายจับของศาล ซึ่งเป็นไปตามหลักสากลที่ถือว่า เสรีภาพของ

บุคคลที่จะไม่ถูกจับเป็นหลัก การจับเป็นช้อยกเว้น หลักการดังกล่าวแตกต่างจากทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่ถือว่า การจับเป็นหลัก การไม่จับเป็นช้อยกเว้น⁴⁰

ประการที่สอง บทบัญญัติในมาตรา 237 มีการเปลี่ยนแปลงหลักการในเรื่องการจับและคุมขังบุคคลที่แต่เดิมให้การจับและคุมขังบุคคลนั้น อาจกระทำได้โดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่เท่านั้น โดยในมาตรา 237 ได้บัญญัติไว้ในคดีอาญา การจะจับกุม คุมขังบุคคลใดจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจไว้ประการหนึ่ง และต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ศาลได้สวนเสี้ยก่อนว่ามีเหตุที่จะจับได้หรือไม่ เพราะการจับกับการขังนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน คือ เป็นการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของบุคคลซึ่งต้องอาศัยคำสั่งหรือหมายของศาล โดยรัฐธรรมนูญได้วางช้อยกเว้นไว้ว่า⁴¹

(1) ถ้ามีเหตุที่ผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าจะจับก็จับได้ โดยการไม่ต้องไปขอหมาย เช่น เห็นนาย ก ปล้นธนาคารอยู่ อย่างนี้จะไปขอหมายก็ไม่ทันการ เพราะฉะนั้น ถ้าเป็นความผิดซึ่งหน้าเช่นกรณีดังกล่าว เจ้าพนักงานสามารถจับได้เลยโดยไม่ต้องมีหมายศาล

(2) อาจจะมีการจับโดยไม่ต้องมีหมายก็ได้ ถ้ามีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งคำว่าตามกฎหมายบัญญัติไว้นั้น ในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 ได้วางเป็นช้อยกเว้นไว้ว่า

มาตรา 78 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใด โดยไม่มีหมายจับนั้นไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

- (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังบัญญัติไว้ในมาตรา 80
- (2) เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิดหรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนี
- (4) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จับด้วยตนเองไม่ต้องมีหมาย แต่ต้องเป็นในกรณีที่อาจออกหมายจับได้หรือจับได้ตามประมวลกฎหมายนี้

⁴⁰ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, รัฐธรรมนูญน่ารู้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542), หน้า 222.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 219.

แต่เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แล้วจะเห็นได้ว่า เหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ที่เจ้าพนักงานสามารถจับได้โดยไม่มีหมาย ใต้แก่ มาตรา 78 (2) การที่ผู้เสียหายชี้ให้จับตามมาตรา 78 (4) ไม่สามารถใช้อ้างได้อีกต่อไป ซึ่งในทาง ปฏิบัติในขณะนี้เจ้าพนักงานตำรวจยังไม่กล้าจะจับ นอกจากความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 78 (1) เท่านั้น ส่วนมาตรา 78 (3) เจ้าพนักงานตำรวจยังคงถือให้เป็นหลักของศาลในการออกหมายจับตามรัฐธรรมนูญมาตรา 237 ดังกล่าวข้างต้น

ประการที่สาม รัฐธรรมนูญได้วางหลักเอาไว้ว่าการจับต้องมียุทธหมายให้อำนาจ และต้องมีหมายศาลเว้นแต่มีการกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีความจำเป็นอย่างอื่นที่กฎหมาย กำหนดไว้ รัฐธรรมนูญได้ให้ศาลเป็นองค์กรหลักในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อให้เกิดการ ถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) ที่แท้จริง

ประการที่สี่ ตามรัฐธรรมนูญ เมื่อจับแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้า รวมทั้งจะต้องให้โอกาสกับตัวผู้ถูกจับแจ้งให้ญาติหรือคนที่ผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก โดยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับต้องเป็นผู้แจ้ง และหากผู้จับไม่แจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิดังกล่าวให้ผู้ถูกจับทราบ ย่อมถือว่าเป็นการจับที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมายเช่นกัน การแจ้งเช่นนี้ก็เพื่อให้ญาติหรือคนที่ผู้ถูกจับไว้วางใจเข้ามาดูแลผู้ถูกจับได้ ปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งข้อ กล่าวหาแก่ผู้ต้องหา จึงทำให้การปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้จับในบางครั้งก็ไม่มีกรแจ้งให้ผู้ถูกจับ ทราบว่าตนถูกจับด้วยเรื่องใด เพราะเหตุที่ถือว่าเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน จึงทำให้เกิดการ ขัดขึ้นในการจับกุมเสมอ เมื่อจับแล้วให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่วันที่ผู้ถูกจับ ถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อที่ศาลจะได้ดูว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับเอาไว้ตาม กฎหมายหรือไม่ ถ้าหากศาลเห็นว่าไม่มีเหตุศาลก็ปล่อยไป ในการออกหมายจับหรือหมายขังนั้น ศาลจะออกก็ต่อเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือมีหลักฐานว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือเข้าไปยุ่งกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายอื่นจึงจะออกหมายจับได้

ซึ่งขั้นตอนประการที่สี่นี้เป็นขั้นตอนในการคุ้มครองคำรับสารภาพมิให้เกิดจากความไม่สมัครใจโดยบัญญัติเพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดสิทธิซึ่งจำแนกได้เป็น

(1) สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหา

รัฐธรรมนูญฯ กำหนดไว้ชัดในมาตรา 237 ว่า ผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้าซึ่งสิทธินี้ได้เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ

สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหาเป็นการคุ้มครองประชาชนผู้ตกเป็นผู้ต้องหาให้ทราบว่าคุณกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดในเรื่องใด เพื่อจะได้ให้การตอบโต้หรือตอบรับข้อหาที่ตนได้รับแจ้งข้อกล่าวหาที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ว่า

“มาตรา 134 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานเป็นผู้ต้องหาให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบและต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาเหล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้”

เมื่อการแจ้งข้อหาให้ทราบมีความมุ่งหมายให้รู้ว่าเหตุใดผู้ต้องหาจึงถูกจับ ดังนั้นสาระสำคัญของการแจ้งข้อหาจึงไม่ได้อยู่ที่ชื่อฐานความผิดที่แจ้ง แต่อยู่ที่พฤติการณ์อันเป็นเนื้อหาของความผิดที่กล่าวหา รวมทั้งสภาพของข้อหาด้วยว่าพอที่จะทำให้ผู้ต้องหาทราบหรือไม่ว่าคุณกล่าวหาว่ากระทำการอันเป็นความผิดในเรื่องใด อย่างไร

(2) สิทธิในการติดต่อกับญาติ

รัฐธรรมนูญฯ กำหนดว่าต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกจับที่จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบถึงการถูกจับในโอกาสแรก สิทธินี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกจับในการเตรียมการในการขอให้มีการปล่อยชั่วคราว ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องในการติดต่อหาทนายความ

ในชั้นการยกร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้นได้มีการเสนอว่าควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ (ตำรวจ) ที่จับผู้ต้องหาต้องแจ้งให้ญาติผู้ถูกจับทราบ แต่ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า การกำหนดไว้เช่นนั้นอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจไม่รู้ที่อยู่ของญาติผู้ต้องหาได้ ผลสรุปจึงออกมาว่าให้เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาในการติดต่อกับญาติ

(3) สิทธิที่จะได้รับการตรวจสอบการจับกุม

รัฐธรรมนูญฯ กำหนดว่า ผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามี

เหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิประการนี้เป็นหลักการใหม่ที่ถูกนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีผลดีต่อประชาชนในแง่ที่ให้ศาลตรวจสอบความจำเป็นในการควบคุมตัว อันจะนำความเป็นธรรมมาสู่ประชาชนไม่ต้องถูกจับกุมคุมขังโดยปราศจากเหตุอันควร โดยถ้าศาลเห็นว่าไม่มีเหตุอันควรศาลก็จะสั่งให้ปล่อยตัวไป แต่ถ้าเห็นว่าจำเป็นก็จะอนุญาตให้ฝากขังต่อไป

ในเรื่องการควบคุมผู้ต้องหาซึ่งถูกจับนี้มีกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ว่า

“มาตรา 87 ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีซึ่งเป็นการคิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ถ้าเกิดความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคก่อนเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งผู้ต้องหามาศาล ให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีมีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ในกรณีที่ศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล การไต่สวนชั้นนี้ ผู้ต้องหาจะแต่งตั้งทนายเพื่อแถลงข้อคัดค้าน และซักถามพยานก็ได้

ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตของศาลซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้สั่งโอนไป”

ข้อสังเกต มาตรา 87 วรรคสอง ปัจจุบันไม่สามารถใช้ได้แล้ว เนื่องจากมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 237 ให้ควบคุมตัวได้เพียง 48 ชั่วโมงเท่านั้น แล้วต้องนำไปฝากขัง ดังนั้นจากมาตรา 87 ข้างต้นจะเห็นว่าได้กำหนดระยะเวลาควบคุมผู้ต้องหาโดยพนักงานสอบสวนไว้ดังนี้

- (1) ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี
- (2) ในกรณีซึ่งเป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับได้เท่าที่จะถามค่าให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น
- (3) ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่า 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

สาเหตุที่กฎหมายคุ้มครองการจับให้มีเวลาอยู่ในการควบคุมของเจ้าพนักงานให้น้อยที่สุดได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง ก็เพราะเป็นที่ยอมรับในนานานประเทศว่าการที่ให้อยู่กับเจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือพนักงานสอบสวนนานเกินไป อาจทำให้ผู้ต้องหาอยู่ในภาวะที่ถูกละเมิดสิทธิต่างๆ ได้ง่ายโดยเฉพาะอาจถูกบังคับให้รับสารภาพได้ ดังนั้นของประเทศไทยก็เช่นกันก็ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้บัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญ และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกัน แต่ในทางปฏิบัติมีปัญหาที่คำรับสารภาพยังคงถูกละเมิดได้แม้มีกำหนดเวลาควบคุมตามกฎหมายแล้ว เช่น ผู้จับกุมอาจจับตัวผู้ต้องสงสัยมาเป็นเวลานานแล้วและบีบบังคับให้รับสารภาพเมื่อได้มาแล้วก็จะทำการบันทึกการจับกุมไว้ โดยกำหนดเวลาในการเริ่มต้นการจับกุม ไม่ตรงต่อความเป็นจริง โดยการกำหนดเวลาให้อยู่ที่เจ้าพนักงานจับกุมจนถึงส่งตัวให้พนักงานสอบสวนอยู่ในเวลาที่เหมาะสมกับพฤติการณ์ ซึ่งกรณีนี้เป็นการยากที่จะพิสูจน์ได้ ยกเว้นแต่มีการร้องเรียน

ให้หน่วยงานอื่นทราบแล้วเข้ามาช่วยเหลือ เช่นปัจจุบันก็จะร้องเรียนกันมาที่กองปราบกันมาก จากกรณีที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวได้ง่ายนี้สาเหตุส่วนหนึ่งก็เพราะเจ้าพนักงานส่วนใหญ่ยังถือว่าการที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ถือเป็น “ผลงาน” คำรับสารภาพของผู้ต้องหาจึงมีความสำคัญต่อการทำงานที่ถือว่า “สำเร็จ” อันเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดในการให้คดีที่จะสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดได้จบลง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิดมาก และการมุ่งที่ผลงานของเจ้าพนักงานผู้จับกุมนี้เอง ได้มีผลถึงเจ้าพนักงานสอบสวนในทางจิตวิทยาตามมาทันที กล่าวคือเมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวผู้ต้องหาจากชุดจับกุมพร้อมกับบันทึกการจับกุมและของกลางต่างๆ ถ้ามี ก็จะเกิดความคิดโดยธรรมชาติส่วนหนึ่งที่จะเชื่อว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด เพราะมีเอกสารรับรองแสดงให้เห็นแล้วว่ากระทำความผิดมาอย่างไรบ้างในบันทึกการจับกุม ดังนั้นแทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีพนักงานสอบสวนคนไหนกล้าปล่อยตัวไปเพราะเห็นว่าถูกบังคับให้รับสารภาพมา หรือดำเนินการใดๆ กับผู้จับกุมทางกฎหมายหรือทางวินัย ทำให้บุคคลคนนั้นจำต้องถูกเข้าสู่กระบวนการเสียหายเพราะต้องถูกควบคุมตัวตามกฎหมายหากไม่ได้มีการประกันตัว และตัวพนักงานสอบสวนเองก็มักจะดำเนินการตามที่ชุดจับกุมให้ข้อมูลมาอันเป็นการกระทำที่เรียกว่า “ตามน้ำ” แทนที่พนักงานสอบสวนจะดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริงตามที่ถูกจับกุมหรือไม่ ตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131 พนักงานสอบสวนกลับดำเนินการโดยถือว่าผู้ถูกจับกุมเป็นผู้กระทำความผิดเสียแล้วแต่แรกเพราะเห็นว่ามีคำรับสารภาพมา ทำให้การสอบสวนเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจากที่ต้องกลายเป็นการหาพยานหลักฐานมาสนับสนุนคำรับสารภาพนั้นซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดวิธี แต่ในทางปฏิบัติยังคงเกิดขึ้นเสมอ เพราะไม่ค่อยพบเห็นว่าพนักงานสอบสวนกล้าเปลี่ยนรูปคดีไปในทางที่ขัดกับพฤติการณ์ในการที่จับกุม ตามที่ชุดจับกุมส่งเรื่องมาเท่าใดนัก และถ้าพนักงานสอบสวนคนใดแสวงหาพยานหลักฐานอื่นมาประกอบคำรับสารภาพขึ้นจับกุมไม่ได้ หรือไม่เพียงพอ พนักงานสอบสวนผู้นั้นก็อาจดำเนินการเข้าสู่ระบบการกระทำที่มีขอบต่างๆ เพื่อให้รับสารภาพอีก เช่น ล่อลวง ให้สัญญา หรือใช้กลอุบาย เป็นต้น หลังจากนั้นก็ถือว่างานคดีนั้นสำเร็จลุล่วง ส่งสำนวนต่อไปพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาต่อไป ซึ่งพนักงานอัยการนั้นเมื่อได้สำนวนมาก็ยากที่จะใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องหากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพมาตั้งแต่ชั้นจับกุมจนถึงชั้นสอบสวนเช่นนี้ เพราะเป็นการยากที่จะทราบได้ว่ารับสารภาพด้วยความสมัครใจหรือไม่ หรือพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวน เป็นพยานที่เมื่อนำเบิกความแล้วจะให้การเหมือนในคำให้การหรือไม่ เมื่อจำต้องสั่งฟ้องไปก่อน ทำให้บุคคลผู้นั้นถ้ามิได้กระทำความผิดจริงต้องเข้าสู่กระบวนการชั้นศาล ซึ่งต้องใช้เวลานาน ได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัส ทั้งต่อบุคคลผู้นั้นเอง และต่อครอบครัวของเขา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคำรับสารภาพตั้งแต่ชั้นจับกุมมีความสำคัญมาต่อการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องถัดมาตั้งแต่พนักงานสอบสวน, พนักงานอัยการ, หรือชั้นศาล ดังกล่าวข้างต้นแล้ว

2.2.1.2 ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน

ในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ จะต้องเริ่มมาจากการสอบสวนเสียก่อน⁴² การดำเนินคดีอาญาไม่ได้เริ่มเมื่อฟ้องหรือจะฟ้อง แต่เริ่มตั้งแต่สอบสวน เมื่อมีข้อสงสัยอันควรว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติเรื่องหลักดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนไว้โดยตรง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคแรกบัญญัติแต่เพียงว่าใครเป็นผู้สอบสวนคดีอาญานั้น อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 122 ระบุว่ากรณีใดบ้างที่พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนก็ได้ ในทางกลับกันจึงย่อมจะแปลได้ว่า กรณีอื่นนอกจากนั้นพนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวน และพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ⁴³ และพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด⁴⁴ และสุดท้ายเมื่อเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วก็เสนอความเห็นในสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งพนักงานสอบสวนสามารถเสนอความเห็นได้ คือ เห็นควรงดการสอบสวน⁴⁵ เห็นความสงสัยฟ้อง หรือสงสัยไม่ฟ้อง⁴⁶ ซึ่งความเห็นของพนักงานสอบสวนดังกล่าวไม่ผูก

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ความว่า ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 ความว่า “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ความว่า ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด

⁴⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 ความว่า เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความผิดที่ควรให้งดการสอบสวน

พนักงานอัยการที่จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ เป็นเพียงการเสนอแนะโดยพิจารณาจากพยานหลักฐาน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่รวบรวมเข้ามาในสำนวนการสอบสวนคดีนั้นๆ

ในการสอบสวนก็ต้องมีการตั้งข้อกล่าวหา การตั้งข้อกล่าวหาที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะเมื่อมีการสอบสวนกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการควบคุมผู้ต้องหา และก็มีความแตกต่างกันในแต่ละฐานความผิด หากพนักงานสอบสวนตั้งข้อกล่าวหาไปแล้วจึงหาพยานหลักฐานจากคำรับสารภาพ ก็เป็นการไม่ถูกต้องอย่างยิ่งเพราะถือว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพ การตั้งข้อกล่าวหาที่พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบข้อกฎหมาย และวินิจฉัยว่าเข้าข่ายความผิดฐานใดตามตัวบทกฎหมาย โดยหลักการแล้วจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของผู้ต้องหา หรือจากพฤติการณ์ที่ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษว่ามีการกระทำผิดอย่างไร พนักงานสอบสวนก็จะพิจารณาจากองค์ประกอบความผิดว่า เข้ากับความผิดอาญาลักษณะใด มาตราใด แล้วจึงตั้งข้อกล่าวหาโดยรวบรวมพยานหลักฐานจนเชื่อได้ว่าเขาน่าจะเป็นผู้ทำผิดจริงก่อน จึงแจ้งข้อหาและจับกุมจึงจะถูกต้อง

ในกรณีนอกจากนี้พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการทางการแจ้งสิทธิต่างๆ แก่ผู้ต้องหาตามที่กฎหมายกำหนดให้ถูกต้องอีกด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ, มาตรา 134

มาตรา 7 ทวิ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขัง มีสิทธิดังต่อไปนี้

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้ขัง หรือให้ทำการสอบสวน เพื่อส่งต่อไปให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ ตามนั้น

(2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด ให้ใช้บัญญัติในสี่มาตรา

⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141, 142 ความว่า **มาตรา 141** ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด แต่เรียกจับตัวไม่ได้ เมื่อได้รับความตามทางสอบสวนอย่างใด ความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนของพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา มา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

มาตรา 142 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัว เมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามที่สำนวนการสอบสวนว่า ควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

- (1) พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง
- (2) ได้รับการเยี่ยมตามสมควร
- (3) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่
แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 134 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวน
หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ
บิดา มารดา อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้
ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานชั้นเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่าง
ใด ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

การที่กฎหมายกำหนด มาตรา 7 ทวิ และมาตรา 134 ให้เป็นหน้าที่ของเจ้า
พนักงานผู้จับหรือพนักงานสอบสวน ก็เนื่องจากต้องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในบางประการ
ในส่วนเกี่ยวกับคำรับสารภาพจะปรากฏตามมาตรา 7 ทวิ (1), (2) ที่ผู้ถูกควบคุมตัวมีสิทธิที่จะได้
ปรึกษาผู้มีความรู้ กฎหมายหรือญาติพี่น้องก่อนที่จะกล่าวคำให้การใดๆ ออกมาอันอาจเป็นปฏิปักษ์
ต่อตนเอง และยังได้รับการยืนยันถึงคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าได้รับความคุ้มครองในชั้น
ตอนการสอบสวนแล้วอีกตามที่มาตรา 134 บัญญัติว่า “...ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวอาจใช้เป็นพยาน
หลักฐานชั้นเขาในการพิจารณาได้...” ซึ่งกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิดัง
กล่าวให้ทราบ โดยถือเป็นหน้าที่ แต่น่าเสียดายที่สิทธิดังกล่าวที่พอจะช่วยคุ้มครองผู้ต้องหายังขาด
ความชัดเจนในการแจ้งสิทธิ และขาดการตรวจสอบว่ามีการแจ้งสิทธิจริงหรือไม่ แค่นั้น เพียงใด
ในขณะนี้ ทำให้บางครั้งมักพบเห็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาให้เห็นกันอยู่เนื่อง ๆ ตามหน้า
หนังสือพิมพ์

ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะคำรับสารภาพเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ต้องการเพื่อความสะดวก
และง่ายต่อการปฏิบัติหน้าที่ทำให้มีโอกาสอย่างมากที่ผู้ต้องหาอาจถูกกระทำการใดๆ ให้ต้องรับ
สารภาพและยังอาจเกิดจากปัจจัยอื่นอีกเช่น จำนวนพนักงานสอบสวนน้อย ขาดความรู้ประสบการณ์
และนอกจากนี้เป็นอันทราบกันดีว่าคำให้การชั้นสอบสวนเป็นสิ่งประกอบการใช้ดุลพินิจของศาล
ในการลงโทษได้ด้วย เช่น โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน โจทก์นำ
พนักงานสอบสวนเข้าเบิกความเป็นพยานโจทก์ประกอบคำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนที่โจทก์
อ้าง จำเลยก็ได้ถามค้านให้เห็นว่าจำเลยไม่เคยให้การรับสารภาพ คำให้การชั้นสอบสวนที่โจทก์
อ้างมิใช่ลายมือของจำเลย การที่จำเลยนำสืบภายหลังว่าคำให้การชั้นสอบสวนนั้นมิใช่ลายมือของ
จำเลย จึงเป็นการนำสืบเอาข้างเดียว ไม่มีน้ำหนัก (คำพิพากษาฎีกาที่ 1559/2508) คำให้การรับ

สารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน อาจใช้ชั้นจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลได้ หากมีหลักฐานประกอบฟังได้ว่า จำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจและตามความสัจจริง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1172/2510) ทำให้มีการหลีกเลี่ยงที่จะกระทำการแจ้งสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ต้องหาทราบอย่างจริงจัง

สำหรับประเทศไทยก่อนใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยใช้ระบบไต่สวนตามระบบการดำเนินคดีอาญาในต่างประเทศ ซึ่งตามระบบนี้แล้วร้ายถึงขีดสุดจนกระทั่ง ใน ร.ศ. 115 (พ.ศ. 2493) นับเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งของการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา กล่าวคือ นอกจากจะได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษไปพลางก่อน ร.ศ. 115 แล้วยังได้มีพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาจารีตนครบาลอีกด้วย อันนับเป็นผลให้ยกเลิกการดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวนและมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาแทน เช่น อารยประเทศ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ได้แบ่งแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาออกจากกัน โดยหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ส่วนหน้าที่พิจารณาพิพากษาอยู่ในความรับผิดชอบของศาล

ดังนั้น การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดทั้งที่เป็นผลดีและผลร้าย ตลอดจนเหตุบรรเทาโทษที่เกี่ยวกับการกระทำและตัวผู้ต้องหาด้วย เพราะการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเราเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริงเช่นเดียวกับระบบกฎหมายของประนีภาคพื้นยุโรป แต่ในทางปฏิบัติตำรวจมักจะทำงานเป็นคู่ความกับผู้ต้องหา จึงมีความรู้สึกโน้มเอียงตลอดเวลาว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด จึงรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด และนำหลักฐานดังกล่าวรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วมีความเห็นทางคดีส่งพนักงานอัยการต่อไป ไม่มีการค้นหาความจริงในการสอบสวน โดยไม่เปิดให้ผู้ต้องหาได้มีโอกาสอ้างอิงพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งพยานหลักฐานอันหนึ่ง ที่ต้องการเสมอก็คือ การรับสารภาพ

ทำให้ผู้ร่างกฎหมายในสมัยก่อนตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดในอนาคตได้ ในการล่วงละเมิดสิทธิในการให้การของผู้ตกเป็นผู้ต้องหาจึงได้บัญญัติห้ามพนักงานสอบสวน กระทำการต่างๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135⁴⁷ โดยกำหนดหน้าที่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิ เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ต้องหาในการทรีครตรองหรือคิดก่อนให้การรับสารภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 และมาตรา 134

2.2.1.3 ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นอัยการ (ฟ้องร้อง)

การดำเนินคดีอาญานั้นแต่เดิมนานาประเทศใช้ระบบไต่สวน ในการดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้ไม่มีการแยก “หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” และ “หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี” ออกจากกันให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่ต่างหากจากกันเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งสองนั้นหากแต่ผู้ไต่สวน (ศาลหรือผู้พิพากษา) เป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้นตั้งแต่เริ่มคดี คือเมื่อทราบว่ามีกรกระทำ ความผิดอาญาจนกระทั่งถึงตัดสินคดีอาญานั้นในที่สุด การดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้จึงไม่มีโจทก์ และจำเลย หากแต่มีผู้ไต่สวน (ซึ่งเป็นทั้ง โจทก์และผู้ตัดสินใจคนๆเดียวกัน) และผู้ถูกไต่สวน เฉพาะผู้ถูกไต่สวนก็มีสภาพเป็นเพียงวัตถุแห่งการชักฟอกในคดีนั้นเท่านั้น สภาพการณ์เช่นนี้เห็นกันในเวลา ต่อมาว่าไม่ถูกต้อง การมีอำนาจสอบสวนฟ้องร้องและอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีรวมอยู่ที่องค์กร เดียวกันนั้น ทำให้หาความเป็นกลางจากผู้ไต่สวนยากและการที่ผู้ถูกไต่สวนมีสภาพเป็นเพียงวัตถุ แห่งการชักฟอกนั้น ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกไต่สวน

เพื่อจัดข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญา ระบบไต่สวน จึงได้มีการแยกหน้าที่ สอบสวน ฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี ออกจากกัน ให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่ ต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ทั้งนี้โดยให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรในการดำเนินคดีอาญา ดังเดิมนั้นคงรับผิดชอบเฉพาะการพิจารณาพิพากษาคดี ส่วนการสอบสวนฟ้องร้อง ก็ให้องค์กรใน การดำเนินคดีอาญาที่จัดตั้งขึ้นใหม่เป็นผู้รับผิดชอบ พร้อมกันนั้นก็ให้สิทธิต่างๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหา (ผู้ต้องหาและจำเลย) เพื่อให้โอกาสแก่ข้อหาและต่อสู้คดีได้ด้วย องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่จัด ตั้งขึ้นใหม่ให้มีหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้องนั้นก็คือองค์กรที่เรียกว่า “อัยการ” และเจ้า พนักงานของรัฐผู้ทำหน้าที่นี้ก็คือ เจ้าพนักงานที่เรียกว่า “พนักงานอัยการ”⁴⁸

⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135

⁴⁸ คณิต ฌ.น.คร, “อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา”, อัยการนิเทศ เล่ม 38 ฉบับที่ 4 ธันวาคม 2519

พนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นใหม่ ประเทศไทยเริ่มมีพนักงานอัยการเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2435 พนักงานอัยการขณะนั้นสังกัดกองกลางกระทรวงยุติธรรม ในปีถัดมาหน่วยงานนี้ได้ถูกยกฐานะขึ้นเป็นกรม อย่างไรก็ตามก็ตามราชการอัยการในขณะเริ่มแรกนั้นยังกระจัดกระจายไม่รวมอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2458 ราชการอัยการจึงได้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอัยการแต่เพียงกรมเดียว กรมอัยการได้สังกัดกระทรวงยุติธรรมมาจนถึงปี พ.ศ. 2465 จึงได้ถูกโอนไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย⁴⁹ และแยกออกมาเป็นอิสระในนามของสำนักงานอัยการสูงสุดจนถึงทุกวันนี้

งานอัยการใหม่ในขณะเริ่มแรกนั้นได้เป็นไปตามระบบอัยการที่สมบูรณ์เช่นนานาประเทศ กล่าวคือ พนักงานอัยการในขณะเริ่มแรกนั้นมีอำนาจหน้าที่”สอบสวนฟ้องร้อง” และ”บังคับคดี” แต่ต่อมาความรับผิดชอบของพนักงานอัยการได้ถูกตัดทอนลง ในที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันพนักงานอัยการคงมีหน้าที่”ฟ้องร้อง” เท่านั้น⁵⁰

คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นอัยการ หรือฟ้องร้อง นั้นนั้นกล่าวได้ว่าพนักงานอัยการจะได้มาซึ่งคำรับสารภาพของผู้ต้องหาจากในสำนวนหรือแต่เฉพาะจากการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมมาเท่านั้น ซึ่งถ้าสำนวนยังไม่ถูกส่งมาจากพนักงานสอบสวนอัยการจะยังไม่มีอำนาจเข้าไปเกี่ยวข้องได้ ก่อนที่จะพิจารณาคำรับสารภาพมีความสำคัญต่อการสั่งคดีของอัยการอย่างไร จำเป็นต้องเข้าใจถึงลักษณะของการที่คำรับสารภาพเข้ามาสู่อำนาจของพนักงานอัยการก่อนว่าสามารถเข้ามาสู่กระบวนการได้ในชั้นตอนใดบ้าง ซึ่งกล่าวได้ว่าสามารถเข้ามาสู่กระบวนการของการพิจารณาสั่งคดีได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

ในลำดับแรกที่รับสำนวนสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาลบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ นอกจากให้อำนาจอัยการสูงสุด เป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำความผิดกฎหมายไทยนอกราชอาณาจักร⁵¹ พนักงานอัยการจะเกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญาก็โดยที่ พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจได้ทำการสอบสวนคดีแล้วสรุปความเห็นส่งมาให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดีตามกฎหมายต่อไปเท่านั้น ซึ่งในสำนวนดังกล่าวปรากฏว่า ผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธมาโดยปรากฏไว้ในสำนวนด้วยว่าชั้นจับกุมให้การอย่างไร ชั้นสอบสวนให้การอย่างไร และเมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนซึ่งจะแยกออกเป็นประเภทต่างๆ ในระหว่างการพิจารณาสำนวนการสอบสวนก่อนสั่งคดีว่าควรฟ้อง ไม่ฟ้องหรือให้งดการ

⁴⁹ ดู ส. เปรณาวิน และ ม.อรรถไกรวัลย์ “ระบบอัยการ” ในบทบัญญัติ เล่ม 15 พ.ศ. 2486 หน้า 149.

⁵⁰ ดู นาย โทเม็น ภัททภิรมย์ “งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม” ในอัยการนิเทศ เล่ม 31 พ.ศ. 2512 หน้า 486.

⁵¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20

สอบสวน ซึ่งพนักงานอัยการอาจสั่งให้ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม ซึ่งการสอบสวนเพิ่มเติมนี้อาจได้ข้อเท็จจริงมาเพื่อประกอบดุลพินิจ มาประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่มีเข้ามาในสำนวน ซึ่งมีหลายคดีแม้มีคำรับสารภาพแต่พนักงานอัยการก็สั่งไม่ฟ้องเมื่อพิจารณาถึงพยานอื่นประกอบสรุปก็คือในชั้นตอนนี้ คำรับสารภาพเข้ามาสู่กระบวนการชั้นอัยการตั้งแต่พนักงานสอบสวนส่งมอบสำนวนคดีให้อัยการพิจารณาตั้งแต่เริ่มแรกนั่นเอง

ลำดับที่สอง ภายหลังจากการรับสำนวนแล้ว แต่อยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งคดี เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนคดีแล้ว จะทำเป็นสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นของพนักงานสอบสวนส่งมาให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดีโดยจะแยกเป็นประเภทตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ และเมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนแล้ว ถ้าเห็นว่าการสอบสวนนั้นพอที่จะวินิจฉัยสั่งคดีได้ก็จะมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อไป ซึ่งถ้ามีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเข้ามาในสำนวนมักจะปรากฏให้เห็นว่าผู้มีความเห็นคำสั่งจะยกเหตุที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพมาประกอบดุลพินิจเสมอในการสั่งคดี และก็พบได้อีกเช่นกันว่าบางครั้งเมื่อพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนแล้วเห็นว่า ควรสอบสวนเพิ่มเติมโดยแจ้งข้อหาเพิ่มเติม เมื่อพนักงานสอบสวนได้ไปแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแล้ว ผู้ต้องหาที่อาจรับสารภาพ ซึ่งก็จะปรากฏมาในคำให้การที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาเพิ่มเติมนั่นเอง และพนักงานสอบสวนก็จะดำเนินการส่งรวบรวมเอกสารที่ได้แจ้งข้อหาและคำให้การของผู้ต้องหากลับมาให้พนักงานอัยการอีกครั้งหนึ่ง

แต่ไม่ว่าคำรับสารภาพจะเข้ามาช่วงแรกของการรับสำนวน หรือช่วงหลังจากรับสำนวนและได้มาจากการสอบสวนเพิ่มเติมก็ตาม คำรับสารภาพเหล่านั้นจะถูกนำมาประกอบดุลพินิจในการพิจารณาสั่งคดีด้วยว่า คดีมีพยานหลักฐานพอฟ้องหรือไม่ ก่อนสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อไป โดยจะเห็นได้ว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของ “ดุลพินิจ” ของอัยการนั่นเองในการสั่งฟ้องคดีซึ่งพนักงานอัยการอาจสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้ขึ้นอยู่กับ “ดุลพินิจ” ช่วง “ดุลพินิจ” มีความสำคัญมากในการสั่งคดีของอัยการ เพราะการวินิจฉัยในการสั่งคดีนั้นหากมีคำรับสารภาพโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นใด เช่น มีผู้มาแจ้งว่าตนได้ขโมยทรัพย์นั้นมาและได้กระทำความผิดมานานแล้ว ไม่มีพยานหลักฐานใดหลงเหลือให้พนักงานสอบสวนรวบรวมได้อีก ซึ่งถ้าเป็นกรณีเช่นนี้ เมื่อเข้ามาสู่ชั้นอัยการ พนักงานอัยการก็ต้องใช้ดุลพินิจสั่งฟ้อง เนื่องด้วยไม่มีข้อพิสูจน์ได้ว่าคำรับสารภาพนั้นแท้จริงเพียงใด แต่เมื่อมีคำรับสารภาพก็ต้องฟ้องไปก่อน ดังนั้นจึงต้องศึกษาถึงความหมายของดุลพินิจให้เข้าใจก่อน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการพิจารณาคดีที่มีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในสำนวนอื่นๆ

คำว่า“ดุลพินิจ” โดยทั่วไปหมายถึงการวินิจฉัยเห็นสมควร⁵² มีลักษณะเป็นคำนามตรงกับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า “Discretion” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Discretion” มีความหมายในทางกฎหมายว่า เป็นอำนาจหรือสิทธิพิเศษ (privilege) ของศาลที่จะพิจารณาตามหลักความยุติธรรม⁵³ หรือขององค์กรอื่นผู้มีอำนาจในการพิจารณาใช้ตามหลักความยุติธรรม เช่นว่านั้น ซึ่งสิทธิพิเศษหรืออำนาจนี้จะมีการพิจารณานำไปใช้ตามภาวะแวดล้อมแห่งพฤติการณ์ (circumstances) รวมถึงการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจของผู้พิพากษาหรือของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้นั้นเองโดยไม่ขึ้นกับวิจารณญาณหรือการตัดสินใจของบุคคลอื่นใด (uncontrolled by the judgment or conscience of others)

เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจ ได้ปรากฏถ้อยคำที่คมคายจากคดี R; v. Walcott ว่า “อะไรก็ตามที่มีดุลพินิจเข้ามาเกี่ยวข้องก็ย่อมเป็นแค่ถ้อยคำที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำตามอำเภอใจเท่านั้น” (... discretionary... is only a softer word of arbitrary). ในประเทศอังกฤษ การที่มีการใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจจะถูกโต้แย้งได้ นั้น Lord Reid ได้วางหลักพิจารณาทั่วไปไว้ 2 ประการคือ

1. ใช้ดุลพินิจโดยไม่ซอซอบ (bad Faith)
2. ใช้ดุลพินิจโดยหาเหตุผลไม่ได้ (unreasonable)

ทั้ง 2 ประการนี้แสดงว่า พฤติกรรมของดุลพินิจไม่ได้เป็นไปในทางที่เป็นจริงโดยประการทั้งปวง⁵⁴ ดังนั้น จึงมีปัญหาว่าจะต้องกำหนดขอบเขตและวิธีการใช้ดุลพินิจอย่างไรจึงจะทำให้เกิดประโยชน์แก่ความยุติธรรมมากที่สุด

ดังนั้น “ดุลพินิจ” เป็นสิ่งที่ควบคุมยาก ดังนั้นหลายประเทศจึงทำให้มีระบบคานอำนาจดุลพินิจของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ก่อนให้การใดๆ ออกมาจะเป็นการให้การปรักปรำตนเอง หรือเรียกว่า “Confession” คำรับสารภาพ โดยในต่างประเทศนั้นพนักงานอัยการจะมีอำนาจสอบสวนควบคุมกันไปกับการฟ้องร้องคดี โดยมีศาลเป็นผู้พิจารณาตัดสินคดี ดังนั้น ในกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาในประเทศต่าง ๆ จึงได้กำหนดให้อัยการมีหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาคืบ นอกเหนือจากการฟ้องร้องคดี โดยอัยการจะควบคุมดูแล

⁵² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 11 , (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2513 หน้า 374.

⁵³ Black’s Law Dictionary, 4 th ed. (st.Paul,Minn : West Publishing Co., 1951) p.553.

⁵⁴ Zaim M.Medjati , J.E.Trice and A.A.Dashwood, English and Continent Systems of Administrative Law, (Amsterdam-New York Oxford; North Holland Publishing Co., 1978), p.92.

แล้กการของตำรวจหรือพนักงานสอบสวนในด้านการสอบสวนคดีอาญา และอัยการก็มีอำนาจฟ้องคดีอาญาค้วย เช่น

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีขั้นตอนกระบวนการทางอาญา โดยมีองค์กรหลักที่สำคัญคือ ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล เมื่อมีการประกอบอาชญากรรมหรือการกระทำผิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวน (Investigation) เพื่อทราบข้อเท็จจริงก่อนที่จะทำการจับกุมผู้ต้องสงสัยมาสอบสวนพิจารณาว่า ผู้ต้องสงสัยจะเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ และพนักงานอัยการก็มีอำนาจสอบสวนควบคุมเป็นผู้เริ่มคดีเองก็ได้ ในคดีอาญาพนักงานอัยการกับตำรวจจะต้องปรึกษาหารือกัน ร่วมมือกันทำงาน รวบรวมพยานหลักฐานจากการสืบสวนสอบสวนก่อนที่จะมีการดำเนินคดีในศาล⁵⁵

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย ได้รับอิทธิพลมาจากระบบกฎหมายตามคอมมอนลอว์ มีตำรวจและอัยการเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินคดีอาญาชั้นต้น การสอบสวนฟ้องร้องอยู่ภายใต้การดำเนินงานของอัยการ โดยมีตำรวจสอบสวนเป็นผู้ปฏิบัติช่วยเหลืออัยการในการสอบสวนคดีอาญา การสั่งคดีอยู่ในอำนาจของอัยการทำให้องค์กรอัยการมีหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา (การที่อัยการเป็นผู้มีอำนาจและบทบาทครอบคลุมถึงการสอบสวนคดีอาญาค้วยก็เนื่องจากแนวความคิดทางทฤษฎีที่ถือว่าอำนาจสอบสวนฟ้องร้องคดีเป็นอำนาจอันมิอาจแบ่งแยกได้ (Inseparable authority) เพราะการสอบสวนเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้แสวงหาพยานหลักฐานในการฟ้องร้องดำเนินคดี องค์กรอัยการจึงเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีชั้นเจ้าพนักงานค้วย⁵⁶

ในประเทศไทยก่อนใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน อัยการเคยมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ในข้อบังคับการปกครองหัวเมือง ร.ศ. 116 ตามตราสารที่ 36534 เรื่องส่งข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมืองลงวันที่ 17 เดือนกุมภาพันธ์ ร.ศ. 116 (ซึ่งมีค้บบังคับเป็นกฎหมาย) ข้อ 87 บัญญัติว่า” พนักงานรักษาพระอัยการมีอำนาจและหน้าที่ที่จะต้องสืบสวนเอาตัวโจรผู้ร้ายและสมัครพรรคพวกซึ่งล่วงพระราชอาญาฐานอกฉกรรจ์ และไต่สวนเอาหลักฐานพยานให้เห็นจริงในข้อพิพาทของคนเหล่านั้น และฟ้องร้องต่อโรงศาลให้พิพากษาโทษพระราชอาญาตามกฎหมาย ทั้งคอยตรวจตราการลงโทษ

⁵⁵ สมศักดิ์ ประกอบแสงสวย, “การดำเนินคดีอาญาของพนักงานเป็นกระบวนการเดี่ยวต้น”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2536 , หน้า 52-62.

⁵⁶ พ.ต.ท.สุเมท จิตต์พานิชย์ ,หลักการค้นหาความจริงในการสอบสวน หน้า 63.

พระราชอำนาจแก่ผู้พิชิตให้ต้องคำพิพากษาแลมีอำนาจที่จะอุทธรณ์คำพิพากษา เมื่อเห็นว่าศาลตัดสินไม่ถูกต้อง⁵⁷

ต่อมาเมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478 ที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ได้แบ่งแยกหน้าที่พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนอย่างค่อนข้างเด็ดขาด โดยให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล (มาตรา 2(5)) พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา (มาตรา 2(6)) ดังนั้น เมื่อแยกอำนาจการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องแล้ว จึงมีผลต่อดุลพินิจในการมีคำสั่งของพนักงานอัยการเป็นอย่างมาก ตรงประเด็นที่ว่า มีสำนวนเข้ามาสู่พนักงานอัยการ โดยมีคำรับสารภาพเข้ามาด้วย ทำให้เมื่อเวลาต้องมีความเห็นคำสั่งนั้นต้องพิจารณาถึงคำรับสารภาพประกอบเหตุผล และพยานหลักฐานอื่นในสำนวนด้วย คำรับสารภาพจึงเป็นส่วนหนึ่งและเป็นส่วนสำคัญในการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้อง อีกทั้งยังสามารถสร้างความลำบากในการทราบถึงคำรับสารภาพนั้นว่าได้มาโดยสมัครใจหรือไม่ หรือมีการล่อลวงละเมิดสิทธิในการให้การจากพนักงานสอบสวนหรือผู้จับกุมหรือไม่ เพราะเมื่อแยกการสอบสวนออกจากฟ้องร้องแล้วทำให้ขาดการตรวจสอบในขณะที่ให้การของผู้ต้องหาจากหน่วยงานอื่นในทันทีซ้ำอย่างที่กล่าวไว้ ถ้าเป็นต่างประเทศจะมีอัยการเข้าร่วมการสอบสวนผู้ต้องหาด้วย เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาคำรับสารภาพโดยมิได้สมัครใจ ทำให้สำนักงานอัยการสูงสุดจำเป็นต้องมีระเบียบในการใช้ดุลพินิจเรื่องคำรับสารภาพว่า พนักงานอัยการต้องปฏิบัติอยู่ภายใต้ระบียบกรมอัยการ ว่าด้วยการดำเนินอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 32 ความว่า

“ข้อ 32. (หลักการทั่วไปในการตรวจพิจารณาสำนวน)

พนักงานอัยการต้องตรวจพิจารณาสำนวนโดยละเอียดรอบคอบ

พนักงานอัยการต้องทำความเห็นในสำนวนการสอบสวนโดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ข้อเท็จจริงจากการสอบสวน ระยะเวลา สถานที่เกิดเหตุ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

(2) การพิจารณาพยานหลักฐานในสำนวน เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ รวมทั้งคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

(3) แนวทางการดำเนินคดีเพื่อให้ศาลลงโทษ จากพยานหลักฐาน คำรับสารภาพ และข้อกฎหมาย จะทำให้ศาลลงโทษได้หรือไม่

(4) คำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องตามกฎหมายใด รวมทั้งจะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้หรือไม่

⁵⁷ กุลพล พลวัน “ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยอัยการในประเทศไทย” ,วารสารอัยการ , หน้า 80.

ในกรณีที่สำนวนการสอบสวนมีทั้งปรากฏตัวผู้กระทำผิด และไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด ให้ถือว่าเป็นสำนวนประเภทปรากฏตัวผู้กระทำผิด พนักงานอัยการไม่ต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด” มาช่วยประกอบดุลพินิจของอัยการในการตั้งคดีไว้ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนการสอบสวนไปในทางเดียวกันให้เป็นขั้นตอนเพื่อสุดท้ายใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องได้หรือไม่ฟ้อง โดยเฉพาะข้อ (2) และ (3) ซึ่งให้เห็นว่า คำให้การชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาส่งผลถึงดุลพินิจว่าฟ้องหรือไม่ฟ้องและยังให้เห็นในแง่กลับกันว่าแม้มีคำรับสารภาพก็ต้องดูด้วยว่าจะทำให้ศาลลงโทษได้หรือไม่ด้วย

นอกจากนี้แม้มีคำรับสารภาพ พนักงานอัยการอาจสงสัยในคำรับสารภาพได้ เช่น พนักงานสอบสวนสั่งฟ้องข้อหาเสพยาอี มาแต่ผลตรวจปัสสาวะไม่พบ แต่มีคำให้การรับสารภาพว่าเสพมาอย่างนี้ คำรับสารภาพจะถูกหยิบยกขึ้นมาให้คิดและเกิดข้อสงสัยทันที ทางออกของกรณีนี้พนักงานอัยการสามารถดำเนินการสั่งสอนเพิ่มเติมก่อนมีคำสั่งได้ดังที่ ข้อ 35 ของระเบียบกรมอัยการฯ วางไว้ว่า

“ข้อ 35 (การสั่งสอบสวนเพิ่มเติมก่อนมีคำสั่ง)

ก่อนมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ให้พนักงานอัยการพิจารณาพยานหลักฐานในคดีให้ได้ความแน่ชัดเสียก่อนว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือไม่ หากยังไม่แน่ชัด ก็ให้สั่งสอบสวนเพิ่มเติมตามรูปคดี

ในคดีที่แม้จะมีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาอยู่แล้วก็ตาม ก็ควรพิจารณาพยานหลักฐานให้แน่ชัดเสียก่อนตามนัยแห่งวรรคหนึ่ง”

จากระเบียบดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่า ในชั้นพนักงานอัยการนั้น พนักงานอัยการควรพิจารณาว่า

1. เป็นการรับสารภาพโดยสมัครใจและกระทำผิดจริงหรือไม่
2. เป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจ แต่ในข้อกฎหมายแล้ว ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดหรือไม่
3. รับสารภาพโดยไม่สมัครใจโดยถูกขู่เชือดหรือล่อลวง หรือกระทำการอันมิชอบอื่นๆ มาหรือไม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ

แต่โดยปกติในทางปฏิบัติ อัยการมักจะไม่ได้คำนึงถึงว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจหรือไม่ มักให้ความสำคัญต่อการสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องพยานหลักฐานอื่น ๆ แต่จะไม่สั่งสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ แม้ผู้ต้องหาร้องขอความเป็นธรรมต่อพนักงานอัยการว่าถูกบังคับให้รับสารภาพ จึงสมควรที่จะแก้ไขวิธีการสอบสวนเพิ่มเติมของอัยการในเรื่องดังกล่าวด้วย ให้มีอำนาจที่จะกระทำได้โดยกฎหมาย และสะดวกเพราะ

หากอำนาจของพนักงานอัยการยังถูกแยกออกจากชั้นสอบสวนอย่างปัจจุบันคงเป็นการยากที่จะเข้าไปหาวิธีการตรวจสอบถึงคำรับสารภาพว่าได้มาโดยไม่สมัครใจ

แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า การที่กำหนดเรื่องการใช้ดุลพินิจในการรับฟังคำรับสารภาพไว้ในระเบียบดังกล่าวข้างต้นยังไม่ชัดเจนพอ ในเมื่อขณะนี้การจะเปลี่ยนให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนด้วยอย่างนานาประเทศคงต้องใช้เวลา ดังนั้นสำนักงานอัยการสูงสุดจึงควรแก้ไขระเบียบให้พนักงานอัยการให้ความสำคัญต่อการรับสารภาพที่ไม่สมัครใจของผู้ต้องหา เพื่อเป็นการช่วยคุ้มครองสิทธิที่เขจะมีสิทธิ “ในการไม่ให้การที่เป็นประจักษ์ต่อตนเอง” เพราะปกติอัยการมักจะถือว่า การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเป็นเรื่องที่ผู้ต้องหาต้องไปต่อสู้ในชั้นศาลเองซึ่งเป็นเรื่อง ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหา และขาดการตรวจสอบในเรื่องการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไปเลยในขณะนี้

2.2.1.4 ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นศาล

โดยทั่วไปในการพิจารณาคดี เมื่อ โจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ศาลจะอ่านฟ้องและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังเพื่อให้จำเลยรู้ว่าตนถูกฟ้องในข้อหาว่าได้กระทำความผิดอะไร และศาลจะถามว่าจำเลยจะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง หากจำเลยให้การปฏิเสธศาลจะดำเนินการพิจารณาพิพากษาต่อไป⁵⁸ และหากจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง โดยปกติศาลมีต้องสืบพยานหลักฐานต่อไป และศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพนั้นได้ทันที⁵⁹ แต่ในขณะเดียวกันคดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แม้จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริง⁶⁰

เหตุใดกฎหมายจึงต้องบังคับว่า คดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษที่หนักกว่านั้น จะต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์ ก็เมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้องแล้ว ก็ไม่เห็นจำเป็นที่จะต้องสืบพยานอีก เพราะการสืบพยานก็เพื่อจะให้รู้ชัดว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงนั่นเอง เมื่อจำเลย

⁵⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 บัญญัติว่า “ การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้...”

⁵⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณาถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้...”

⁶⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก

รับแล้ว ก็ควรจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ ความจริงก็น่าจะเป็นเช่นนั้น ซึ่งเป็นเพียงสายตาของคนธรรมดา แต่ในสายตาของนักกฎหมายแล้ว เราเชื่อโดยสนิทใจหรือว่า คนที่รับสารภาพว่าได้ทำผิดตามฟ้องนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ได้ทำผิดเสมอไป การรับสารภาพของจำเลยอาจจะมีสาเหตุมาจากหลายอย่าง ไม่จำเป็นจะต้องเป็นว่าจำเลยกระทำผิดเสมอไป ทุกวันนี้คดีที่จำเลยรับสารภาพ เราเชื่อหรือว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดเสมอไป จำเลยบางคนอาจจะจำนนด้วยหลักฐานเพราะความไม่รู้ก็ได้ เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ได้ ยิ่งคดีอุกฉกรรจ์มีโทษสูงแล้ว ไม่ควรจะด่วนเชื่ออย่างง่าย ๆ จะเป็นจริงอย่างที่จำเลยรับสารภาพเสมอไป เช่นคดีฆ่าคน จำเลยอาจจะรับสารภาพเพื่อจะช่วยเหลือผู้มีการคุณเช่นบิดามารดา หรือช่วยผู้อื่นเพราะเห็นแก่อำมิสสินจ้างก็ได้

ก็เมื่อการรับสารภาพของจำเลย ยังเป็นที่สงสัยแคลงใจด้วยเหตุผลหลายประการ ดังกล่าวแล้ว กฎหมายจึงบัญญัติไว้ว่าในคดีที่มีโทษสูง แม้จำเลยรับสารภาพแล้วก็ตาม ศาลยังต้องฟังพยานโจทก์ต่อไป จนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227) บางทีสืบพยานโจทก์แล้ว พยานฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิดตามที่ฟ้อง ศาลก็ต้องยกฟ้องเหมือนกัน แต่ก็ดูเหมือนจะมีส่วนน้อยมาก⁶¹

โดยปกติอย่างที่กล่าวมาแล้วคำรับสารภาพเข้าสู่ความรู้ของศาลได้ 2 ทาง กล่าวคือ

เมื่อ โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาล กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิด จำเลยอาจให้การต่อศาลได้ 2 ทาง กล่าวคือ

1. ถ้าจำเลยรับสารภาพและเป็นคดีโทษเบา ศาลย่อมมีคำพิพากษาไปได้ และคดีในศาลชั้นต้นเป็นอันจบลงเพียงเท่านั้น
2. ถ้าจำเลยปฏิเสธ เท่ากับแก้ตัวว่าที่โจทก์ฟ้องมานั้นไม่จริง⁶² โจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าความจริงเป็นดังที่โจทก์ฟ้องเข้ามาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือ แถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ” ในกรณีเช่นนี้ศาลจะลงโทษจำเลยได้ต่อเมื่อโจทก์พิสูจน์หรือนำสืบสาระสำคัญให้ปรากฏตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁶¹ วิชาภรณ์ แสงมณี, “การสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย”, ดุลพาห เล่มที่ 6 ปีที่ 20, พ.ย.- ธ.ค. 2516

⁶² ถาวร เชาววิชารัตน์ “ข้อสังเกตเรื่องการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ” วารสารอัยการ ปีที่ 21, ฉบับ 244, 254, หน้า 17

มาตรา 227 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจซึ่งนำนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น”

ดังนั้นหากศาลจะลงโทษจำเลย ศาลจะต้องได้รับรู้ข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

- จำเลยเป็นผู้กระทำการตามข้อกล่าวหาของโจทก์
- การกระทำนั้นเป็นความรับผิดชอบตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ในที่สุด ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยหรือปรับบทเองว่า การกระทำต่างๆ เหล่านั้นจะเป็นความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่

ข้อพิจารณาต่อไปคือ ศาลจะได้รับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้มาจากไหน ด้วยวิธีใดบ้าง ในเรื่องนี้เห็นว่า หนทางที่ข้อเท็จจริงต่างๆ จะเข้าสู่การรับรู้ของศาลได้ มีอยู่อย่างน้อย 3 ทาง ได้แก่

(1) ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 (1) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15) โจทก์คงไม่ต้องพิสูจน์ว่า วันรุ่งขึ้นของวันพุธ คือวันพฤหัสบดี

(2) ข้อเท็จจริงที่ได้จากคำรับสารภาพของจำเลย รวมถึงข้อเท็จจริงที่โจทก์เสนอให้จำเลยทราบและจำเลยยอมรับต่อหน้าศาล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84(1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15) หากข้อเท็จจริงเหล่านี้ไม่มีเหตุอันควรเคลือบแคลงว่าจำเลยจะยอมรับสารภาพหรือยอมรับโดยสำคัญผิด หรือไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าคำรับนั้นไม่มีจริง กรณีจำเลยปฏิเสธหรือไม่ยอมรับข้อเท็จจริงประเภทนี้ย่อมไม่ปรากฏในกระบวนการพิจารณา คำรับสารภาพของจำเลยที่ถือว่ารับฟังได้นั้น น่าจะมีความหมายว่าจำเลยยอมรับว่า

ก. จำเลยกระทำการตามที่โจทก์กล่าวหา

ข. จำเลยรับรู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการอันผิดกฎหมาย

(3) ข้อเท็จจริงที่โจทก์มีหน้าที่นำสืบหรือเสนอให้ศาลรับรู้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 ดังกล่าวแล้ว

เมื่อพิจารณาเช่นนี้แล้วย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า ไม่ว่าในกรณีใดๆ ที่ศาลจะลงโทษจำเลย จะต้องมิหลักฐานข้อเท็จจริงแห่งการกระทำความผิดนั้นๆ ปรากฏแก่ศาลลงโทษจำเลยโดยไม่มีการสืบพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรกซึ่งบัญญัติว่า “...ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้...” คำพิพากษาก็ยังคงต้องวางอยู่บนหลักการดังกล่าว กรณีมิได้หมายความว่าศาลจะลงโทษจำเลยโดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงแห่งคดีแต่อย่างใด แท้จริงแล้วต้องถือว่าศาลได้รับรู้ข้อเท็จจริง แห่งคดี

ครบถ้วนแล้วเช่นกันเป็นแต่เพียงว่าในกรณีแห่งกระบวนการพิจารณาเช่นนี้ศาลได้ข้อเท็จจริงมาจากปากคำของจำเลยเอง จึงเห็นได้ว่าคำรับสารภาพของจำเลยเป็นการให้ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้แก่ศาล และศาลจะต้องนำไปใช้วินิจฉัยในการพิพากษาคดีต่อไป แม้จำเลยจะให้การสั้นๆ ต่อศาลเพียงว่า “ขอให้การรับสารภาพ” ก็ตาม

อนึ่ง หากมีสิ่งใดที่บ่งชี้ว่าคำรับสารภาพของจำเลยไม่เป็นความจริง ศาลย่อมยกฟ้องเสียได้เสมอ มิได้หมายความว่าคำรับสารภาพของจำเลยจะเป็นข้อเท็จจริงอันเด็ดขาดเสมอไป แม้ในทางปฏิบัติไม่ผู้จะมีการยกฟ้องด้วยเหตุ เช่นนี้ก็ตาม ถ้อยคำว่า “...โดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้...” บ่งชี้ว่ากฎหมายมิได้บังคับให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยไปอย่างมีดๆ บอดๆ เพียงเพราะจำเลยพูดว่า “รับสารภาพ” หากแต่ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาว่าข้อเท็จจริงจากคำรับสารภาพนั้นๆ เพียงพอที่จะนำมาวินิจฉัยแล้วหรือไม่และย่อมมีความเป็นการยืนยันต่อไปได้ด้วยว่าหากศาลจะลงโทษจำเลยจากคำรับสารภาพนั้นก็เท่ากับศาลยอมรับว่า คำรับสารภาพของจำเลยได้ปรากฏข้อเท็จจริงให้ศาลหยิบยกขึ้นใช้อ้างอิงในการวินิจฉัยคดีได้ หลักการข้อนี้ น่าจะชี้ให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของคำรับสารภาพมากขึ้นว่า มิใช่เป็นแต่เพียงรูปแบบหนึ่งแห่งกระบวนการพิจารณาเท่านั้น แต่ยังคงมีสาระสำคัญแห่งข้อเท็จจริงปรากฏอยู่ด้วย สรุปได้ว่าการนำสืบทั่วไปนั้น

1. โจทก์มีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงเฉพาะที่ยังไม่เป็นที่ประจักษ์แจ้งต่อการรับรู้ของศาล ข้อเท็จจริงใดที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ฟังรู้ได้โดยทั่วไป หรือสิ่งที่ปรากฏในคำรับของจำเลยแล้วไม่จำเป็นต้องนำสืบอีก
2. หากไม่มีข้อที่ควรสงสัยว่า คำรับสารภาพจะมีความเคลือบแคลงอยู่ ข้อเท็จจริงที่มาจากคำรับสารภาพของจำเลยย่อมรับฟังได้และฟังต้องนำมาใช้ประกอบการวินิจฉัยด้วย
3. ข้อเท็จจริงที่โจทก์จำเป็นต้องนำสืบ ได้แก่ข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดตามข้อกล่าวหา⁶³

ในมาตรา 176 คำว่า “จนกว่าจะพอใจ” นั้นควรมีความหมายเพียงใด นั้นควรทำอยู่บนหลักการ 2 ประการจึงจะถือว่า พอใจแล้วคือ

1. โจทก์มีหน้าที่นำสืบเฉพาะองค์ประกอบความผิดที่จำเป็นหรือที่ยังไม่ชัดเจนตามภาวะแห่งการรับรู้เข้าใจของสามัญชนทั่วไปไม่จำเป็นต้องนำสืบทุกองค์ประกอบความผิด
2. ศาลควรใช้ข้อเท็จจริงบางส่วนที่ได้รับจากคำสารภาพของจำเลยมาใช้ประกอบการวินิจฉัยด้วย⁶⁴

⁶³ ถาวร เขาวิชชาวัฒน์ ,เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

⁶⁴ ถาวร เขาวิชชาวัฒน์ ,เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

ดังนั้นคำรับสารภาพของจำเลยที่ศาลจะพิพากษาได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 นั้นประกอบด้วย

1. ต้องเป็นคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา ไม่ใช่คำรับสารภาพในชั้นสืบสวนสอบสวน หรือในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง
2. จำเลยมีจิตใจปรกติ ถ้ามีเหตุผลควรเชื่อว่า จำเลยเป็นผู้วิกลจริต และไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ศาลต้องดำเนินการตามบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 เสียก่อน
3. ต้องชัดเจน ไม่เคลือบคลุม
4. เป็นคำให้การที่จำเลยพูดบอกเล่าด้วยคำพูดของจำเลยเอง ไม่ใช่ถามเพียงว่าทำร้ายร่างกายเจ้าทุกข์จริงไหม จำเลยรับว่าจริง เพียงเท่านี้อาจไม่แน่นอนว่าจำเลยอาจจะมีข้อต่อสู้ต่อไปหรือไม่เช่นว่า ทำร้ายโดยถูกยั่วโทสะ โดยป้องกันตัว ฯลฯ

อนึ่งถ้าได้มีการพิจารณาโดยจำเลยบางคนให้การรับสารภาพ บางคนปฏิเสธหรือเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปตามมาตรา 176 ที่แก้ไขใหม่คำรับสารภาพนั้นต้องตรงตามทางพิจารณาที่ฟังได้⁶⁵

ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า คำรับสารภาพเข้าสู่กระบวนการรับรู้อของศาล เพื่อค้นหาความจริง และพิจารณาพยานหลักฐาน ได้จากการสืบพยานโจทก์ หรือคำรับสารภาพของจำเลย ซึ่งเห็นได้ว่ามีผลต่อการใช้ดุลพินิจตัดสิน เพราะบางคดีศาลรับฟังคำรับสารภาพ บางคดีศาลไม่รับฟังคำรับสารภาพ ดังที่ได้แสดงให้เห็นแล้วในหัวข้อก่อนตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา

ความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นศาลอีกรูปแบบหนึ่งคือ การนำมาพิจารณาเป็นเหตุบรรเทาโทษ

คำรับสารภาพของจำเลยก่อนการสืบพยานหลักฐานตอนตกเป็นผู้ต้องหาดังกล่าวนี้ เป็นการให้ความรู้แก่ศาลในข้อเท็จจริงแห่งคดีอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาล ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษไม่ว่าจะรับสารภาพหรือไม่ในชั้นศาล และศาลมักใช้ดุลพินิจลดโทษแก่จำเลยถึงกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงในความผิดนั้นๆเสมอ ดังเช่น ในคำพิพากษาศาลฎีกาหลายเรื่อง ได้พูดถึงคำรับสารภาพว่า เป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาซึ่งนำมาบรรเทาโทษได้ ตัวอย่างเช่น จำเลยให้การรับสารภาพต่อศาลก่อนสืบพยานโจทก์ในชั้นพิจารณา เป็นการให้ความรู้แก่ศาลได้ทราบข้อเท็จจริงในคดีอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาของศาล ศาลลดโทษให้จำเลยถึงกึ่งหนึ่งตามนัยมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1281/2518

⁶⁵ วงษ์ วีระพงศ์, คำรับสารภาพในคดีอาญา, ดุลพาห, เล่มที่ 1, ปีที่ 4, ม.ค 2500 หน้า 22.

หรือ 1001/2520 เป็นต้น แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการจูงใจให้จำเลยรับสารภาพ ดังกล่าวนี้นั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีวิธีการที่เรียกว่า การต่อรองคำรับสารภาพ (Plea Bargaining) กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางอาญาในการต่อรองข้อหาระหว่างพนักงานอัยการและจำเลย ทั้งนี้เพื่อให้ศาลลงโทษสถานเบา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการบริหารงานยุติธรรมของศาลและขจัดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีของศาล เช่นเดียวกับแนวคิดของวิธีการรับสารภาพของกฎหมายไทย โดยของไทยอาศัยมาตรา 78 มาเป็นดุลพินิจในการลดโทษ ถือว่าให้ความรู้ต่อศาล แต่จำเลยก็ต้องแลกด้วยการให้การรับสารภาพ แต่ก็เป็นชั้นศาลเท่านั้น

ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำคัญของคำรับสารภาพนั้นแนวทางปฏิบัติของศาลเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจลดโทษเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามคำฟ้องของโจทก์ต่อศาลแล้ว ถือว่าคำรับสารภาพของจำเลยในลักษณะดังกล่าวนี้ได้มาด้วยความสมัครใจของจำเลย และศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานได้ ดังนี้ ศาลสามารถพิพากษาลงโทษตามคำรับสารภาพของจำเลยนั้นได้ทันที โดยไม่ต้องทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 และคำรับสารภาพจำเลยเช่นนี้ ศาลถือว่าเป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี อันเป็นบรรเทาโทษ โดยศาลมักใช้ดุลพินิจลดโทษให้จำเลยถึงกึ่งหนึ่งเสมอ

ต่อไปนี้จะได้หยิบยกแนวคำพิพากษาที่ศาลใช้คำรับสารภาพประกอบดุลพินิจมาลงโทษและไม่ลงโทษจำเลยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของคำรับสารภาพในชั้นศาลนี้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1576/2479 คำรับของจำเลยที่ยอมรับสมอ้าง เพื่อช่วยเหลือจำเลยอื่นให้พ้นผิดนั้น ศาลจะฟังลงโทษไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 55/2481 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยปล่อยผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังไปโดยเจตนาจำเลยให้การว่าผู้ต้องหาหนีไปโดยความพลั้งเผลอ ดังนี้ ลงโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 901/2482 จำเลยให้การรับสารภาพชั้นสอบสวน และได้นำเจ้าพนักงานไปชี้ที่เกิดเหตุ ไม่ถือว่าเป็นคำรับสารภาพตามมาตรา 78

คำพิพากษาฎีกาที่ 879/2485 จำเลยให้การรับสารภาพ แต่ได้แถลงรายละเอียดต่อไปอันเป็นข้อต่อสู้ ไม่ถือว่าเป็นการรับสารภาพตามฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 265/2489 การพิจารณาคำให้การว่าจำเลยรับผิดตามฟ้องหรือไม่ นั้น จะพิพากษาตามคำให้การจำเลยบางตอนมาวินิจฉัยไม่ชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 253/2492 แม้จำเลยรับสารภาพตามฟ้อง ศาลก็มีอำนาจเรียกของกลางมาตรวจ และสอบถาม โจทก์จำเลยถึงสภาพของของกลางซึ่งเป็นวัตถุที่หาว่าจำเลยกระทำผิดนั้นได้ เมื่อสอบถามแล้วปรากฏว่าจำเลยไม่มีความผิดศาลก็ย่อมจะพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1738/2492 ฟ้องของโจทก์กล่าวว่าจำเลยมีอายุ 16 ปี จำเลยให้การรับคดีนี้ จะฟังว่าจำเลยมีอายุ 16 ปีบริบูรณ์ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 875/2494 มาตรา 176 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทบัญญัติให้อำนาจศาล ไม่ใช่บทบังคับศาลว่า จะต้องลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพเสมอแม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ หากปรากฏว่าจำเลยไม่มีความผิดศาลก็พิพากษายกฟ้องได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1122/2479 คดีมีจำเลยหลายจำเลยบางคนรับสารภาพ ถ้าข้อเท็จจริงมาปรากฏต่อหน้าศาลว่า คำรับสารภาพนั้นไม่ใช่ความจริงแล้ว ศาลก็อาจตัดสินยกฟ้องจำเลยที่รับสารภาพได้ แต่ในคดีนี้จำเลยรับสารภาพแล้ว ยังให้การเป็นพยานอื่นอีก เป็นข้อแน่นอนนามาก ทั้งโจทก์มีพยานเป็นเจ้าของพนักงานคนอื่นอีก ว่าจับฝิ่นของกลางได้ที่ร้านจำเลย ที่รับสารภาพ แม้จะมีพยานของโจทก์คนหนึ่งเบิกความว่า จำเลยที่รับสารภาพมิได้เกี่ยวข้องกับฝิ่นรายนี้เลยก็ดี ศาลย่อมวินิจฉัยฟังคำรับสารภาพของจำเลย เป็นความจริงได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 415/2494 โจทก์ฟ้องหาว่าจำเลยนำฝิ่นผิดกฎหมายเข้ามาในราชอาณาจักร โดยระบุในฟ้องนี้ถึงจำนวนฝิ่น และราคาฝิ่น ทั้งยังบรรยายถึงราคาฝิ่นรัฐบาลในท้องที่ ตามวันเวลาเกิดเหตุด้วย จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ทุกประการ แม้คดีมีอัตราโทษจำคุกถึง 10 ปี เมื่อโจทก์สืบว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดตามฟ้องแล้ว แม้จะไม่ได้สืบเรื่องราคาฝิ่นอีกก็ตาม เมื่อจำเลยให้การรับอยู่แล้วในเรื่องนี้ จึงเป็นการเพียงพอฟังได้ว่า ฝิ่นมีราคาจริงดังฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1200/2530 พยานโจทก์มีเพียงเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมจำเลย และพนักงานสอบสวนมาเบิกความประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและสอบสวนแต่จำเลยก็ไม่ได้อ้างตัวเองเป็นพยานปฏิเสธคำรับสารภาพดังกล่าว ทั้งยังนำชี้ที่เกิดเหตุแสดงจุดที่ใช้เป็นช่องทางเข้าบ้านผู้เสียหาย งดฝานบ้านเข้าไปลักทรัพย์ช่องทางเอาทรัพย์ออกจากบ้านผู้เสียหาย จุดที่ถอดขาคู่โทรศัพท์ทิ้งไว้ ตลอดจนช่องทางที่ออกจากบ้านผู้เสียหาย ตรงกับร่องรอยของคนร้าย ดังนี้ เชื่อได้ว่าจำเลยรับสารภาพในชั้นจับกุม และสอบสวนตามความสัตย์จริง และรับฟังลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1011/2536ที่จำเลยอ้างว่าชั้นจับกุมและสอบสวนถูกเจ้าพนักงานตำรวจทำร้ายบังคับให้ลงชื่อในกระดาษต่างๆ นั้น เมื่อโจทก์นำผู้จับและผู้สอบสวนเข้าเบิกความประกอบคำรับสารภาพ จำเลยหาได้ถามค้านถึงความข้อนี้ไว้ไม่ จำเลยมาอ้างตนเองและนำสืบข้างเดียวในภายหลังจึงไม่มีน้ำหนัก ตามภาพถ่ายการนำชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมีประชาชนมุงดูอยู่เป็นจำนวนมาก เชื่อว่าชั้นสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ และตามสัจจริง จึงเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นคนร้ายซึ่งทรัพย์สินตามฟ้อง

นอกจากนี้พยานต่างๆ ของโจทก์ที่นำเสนอต่อศาลนั้นบางครั้งถ้านำมาประกอบกับหลักฐานถึงการแสดงว่ามีการรับสารภาพในชั้นสอบสวนด้วยความบริสุทธิ์ใจ (ทั้งๆ ที่ไม่มีใครทราบว่ามีกระบวนการมาด้วยความบริสุทธิ์จริงหรือไม่) ก็มักจะทำให้ศาลใช้ดุลพินิจประกอบหลักฐานคำรับสารภาพ และพยานหลักฐานอื่น ลงโทษจำเลยได้โดยจะปรากฏให้เห็นในเหตุผลในคำพิพากษา เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1346/2530 โจทก์ไม่มีประจักษ์พยานเห็นเหตุการณ์ขณะจำเลยข่มขืนและฆ่าเด็กหญิง พ. แต่โจทก์มีพยานมาเบิกความว่าเห็นชายคนหนึ่งวิ่งไล่เด็กหญิง พยานจำไม่ได้ว่าเป็นใครเพราะยืนอยู่ห่าง ปรากฏว่าเวลาที่พยานเห็นเหตุการณ์นั้นตรงกับเวลาที่เกิดเหตุและหลังเกิดเหตุเล็กน้อยพยานได้พบจำเลยอยู่ตรงบริเวณใกล้กับที่พบศพเด็กหญิง พ. จำเลยสวมเสื้อผ้าเช่นเดียวกับเสื้อผ้าของชายที่วิ่งไล่เด็กผู้หญิง ทั้งพฤติการณ์ของชายและเด็กหญิงที่พยานที่เห็นนั้นก็ตรงกับข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพของจำเลย ประกอบกับได้ความว่า การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องคอยถามจำเลยทุกชั้นตอนและบางครั้งเมื่อผู้แสดงแทนผู้ตายทำไม่ถูก จำเลยก็บอกให้ทำใหม่ให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นเหตุผลแสดงว่าจำเลยได้ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจดังนี้ ฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง

นอกจากนี้แม้จะไม่มีพยานรู้เห็นเลย ศาลก็ยังอาศัยคำรับสารภาพมาลงโทษของจำเลยได้ ดังเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 2422/2531 แม้จะไม่มีพยานคนใดรู้เห็นขณะจำเลยใช้มีดฟันผู้ตาย แต่มีพยานประกอบแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับกรณีที่เกิดขึ้นคือ ส. ภรรยาจำเลย และ น. แม่ยายจำเลย โดยได้ความจากพยานทั้งสองว่า คืนก่อนวันเกิดเหตุ จำเลยและผู้ตายดื่มสุราแล้วทะเลาะทำร้ายกัน รุ่งขึ้นเวลาประมาณ 8 นาฬิกา จำเลยและผู้ตายออกจากบ้านไปด้วยกัน โดยจำเลยมีมีดติดตัวไปด้วย ครั้นเวลาประมาณ 12 นาฬิกา จำเลยกลับบ้านถือมีดดังกล่าวซึ่งเปื้อนเลือด บอก ส.ว่าได้ฆ่าผู้ตายแล้ว ถ้าใครไปแจ้งตำรวจจะฆ่าให้หมด พยานหลักฐานดังกล่าวเป็น พยานแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับกรณีที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก เพื่อฟังประกอบกับที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแล้ว จึงปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288

จากข้อมูลแนวทางคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คำรับสารภาพมีความสำคัญต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลมาก จึงควรให้ความสำคัญคุ้มครองถึงคำรับสารภาพ ซึ่งจะขอเสนอแนวทางการคุ้มครองในบทต่อไป

2.2.2 ความหมายของคำรับสารภาพ

คำรับสารภาพ (Confession) ในระบบ Common Law หมายถึง คำรับสารภาพที่กระทำต่อบุคคลอื่นนอกศาล คำรับสารภาพเป็นถ้อยคำที่ใช้ในทางคดีอาญาเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปหมายถึง การที่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด ได้กระทำให้ปรากฏข้อเท็จจริงต่อบุคคลอื่นด้วยการยอมรับข้อเท็จจริงอันเป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงโดยตรงว่าเป็นผู้กระทำผิดอาญาหรือยอมรับข้อเท็จจริงซึ่งนำไปสู่การวินิจฉัยว่าได้กระทำผิดทางอาญาก็ตาม⁶⁶ โดยข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำรับสารภาพจะต้องปรากฏรายละเอียดของการกระทำในแต่ละขั้นตอนตามองค์ประกอบความผิด อันเป็นการยอมรับว่าได้กระทำผิดอย่างเต็มที่ตามที่ถูกลกล่าวหา

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน “คำ” หมายถึง “เสียงที่พูด” และ “รับสารภาพ” หมายถึง “ยอมรับผิด” ดังนั้นเมื่อรวมกันแล้ว “คำรับสารภาพ” จึงหมายถึง “คำพูดอันเป็นการยอมรับผิด”⁶⁷

เนื่องจากคำรับสารภาพเป็นคำรับอย่างหนึ่ง (Admission) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำรับอย่างเป็นทางการ (Formal Admission) กับคำรับอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Admission) คำรับอย่างเป็นทางการ (Formal Admission) เป็นการรับข้อเท็จจริงโดยวิธีการที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ระเบียนในการดำเนินคดีสั้นเข้า เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย มีผลให้คู่ความอีกฝ่ายไม่ต้องสืบ เช่น คำรับสารภาพในชั้นศาลของจำเลย เป็นต้น ส่วนคำรับอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Admission) เช่น คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน เป็นต้น ซึ่งในเรื่องคำรับ (Admission) นั้นเป็นเรื่องที่กฎหมายหลายประเทศได้วางหลักไม่ต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน ซึ่งถ้าคำรับนั้นเป็นแบบทางการ ก็เท่ากับกฎหมายถือว่าการรับข้อเท็จจริงโดยการรับรู้ของตน ถือว่าเป็นการรับสารภาพโดยสมัครใจ ไม่จำเป็นต้องสืบพยานกันอีกในทางอาญา เว้นแต่มีอัตราโทษขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดจำเป็นต้องสืบประกอบคำรับสารภาพนั้นๆ แต่ถ้าเป็นคำรับอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Admission) แล้ว เช่นการให้การรับสารภาพชั้นสอบสวน

⁶⁶ ก่อเกียรติ เตียมบุตรลบ, หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา, วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 12-13.

⁶⁷ อุทัย หิรัญโต, พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย: อังกฤษ-ไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษร, 2525) หน้า 40.

ทำให้การรับสารภาพเหล่านี้ถูกนำมาอ้างในศาลได้แม้เป็นพยานบอกเล่า ถือว่าเป็นข้อยกเว้นการรับฟังพยานบอกเล่า มีผลทำให้คู่ความต้องสืบพยานหลักฐานในคดีนั้นๆ ด้วย ซึ่งเรียกว่า คำรับสารภาพนอกศาล (External Judicial Confession, Informal Confessions) ซึ่งโดยปกติผู้ที่ได้รับหรือได้ยินคำรับสารภาพนั้นต้องมาเบิกความประกอบว่าผู้กระทำผิดสารภาพว่าอย่างไร⁶⁸

ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่อง “คำรับ” (admission) กับคำรับสารภาพ (confession) นั้น ในสหรัฐอเมริกาคำว่า admission เมื่อนำมาใช้ในทางอาญาหมายถึง คำกล่าวที่เป็นการยอมรับข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมแวดล้อมอันเกี่ยวข้องกับความผิด แต่ยังไม่ถึงขั้นการยอมรับว่าเป็นผู้กระทำผิดโดยตรง admission จึงต่างกับ confession เช่น การยอมรับข้อเท็จจริงบางอย่างในสถานที่เกิดเหตุ หรือยอมรับว่าคุ้นเคยกับผู้เสียหาย แต่ยังคงปฏิเสธว่ามีได้กระทำผิด เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม admission สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์เกี่ยวกับเจตนาหรือความรู้สึกผิดชอบในการกระทำของผู้ที่ให้คำยอมรับนั้นได้ ส่วนในประเทศอังกฤษไม่ปรากฏความแตกต่างระหว่าง confession กับ admission เพราะในประเทศอังกฤษถือว่า การยอมรับที่มีลักษณะเป็นการปรักปรำตนเองทั้งหมดเป็นคำรับสารภาพ

Admission อาจกระทำโดยตรงเช่น การพูด (Statement) หรือวาจา (Verbal) เป็นต้น หรือกระทำโดยปริยาย (implied admission หรือ tacit admission) เช่น การนิ่ง (silence) เป็นต้น⁶⁹ ซึ่งคำรับสารภาพอาจแบ่งออกได้เป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจ กับ คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจและเนื่องจากความหมายของคำรับสารภาพในทางกฎหมายได้ขยายขอบเขตความหมายออกไปกว้างมากตามพฤติกรรมที่ศาลวิเคราะห์ออกมาในรูปแบบของคำพิพากษา โดยขึ้นอยู่กับมุมมองว่าแต่ละประเทศจะมุ่งคุ้มครองผู้ต้องหาขนาดไหน ดังนั้นผู้เขียนจึงยกตัวอย่างพร้อมอธิบายความสมัครใจและไม่สมัครใจตามแนวบรรทัดฐานของศาลฎีกาแต่ละประเทศดังต่อไปนี้

⁶⁸ Maurice, J. Fitzgerald. Handbook of Criminal Investigation (New York: Greenberg Publishing Company, 1974) pp102-103; Paul B. West and Kenneth M. Wells, Criminal Evidence for Police (New Jersey: Prentice-Hall, 1976), pp299-300.

⁶⁹ ก่อเกียรติ เขียมบุตรลบ, หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา, วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 14

2.2.2.1 คำรับสารภาพโดยสมัครใจ

โดยทั่วไปมนุษย์เมื่อกระทำความผิดแล้วมักจะรับสารภาพเสมอ เพราะเขาเป็นมนุษย์และเพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของเผ่าพันธุ์มนุษย์ของเขาบุคคลธรรมดาที่มีความรู้สึกและสามารถพูดได้ เมื่อกระทำความผิดแล้วในบางครั้งก็ไม่อยากรับสารภาพเพราะสังคมได้กำหนดโทษสำหรับความผิดทั้ง ๆ ที่ต้องการจะพูดความจริงมากกว่าเพราะจริง ๆ แล้ว “การพูดความจริงง่ายกว่าการโกหก” ดังนั้น การที่บุคคลเมื่อกระทำความผิดแล้วไม่รับสารภาพนั้นอาจมาจากสาเหตุอื่นๆ ได้อีกหลายประการ เช่น กล่าวขณะประสบปัญหาบางอย่าง หรือมีความจำเป็น เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าบางครั้ง มิใช่เกิดจากจิตใจของมนุษย์

แม้ว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมอันเป็นการต่อต้านบรรทัดฐานของสังคมหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบรรทัดฐานของสังคมซึ่งเรียกว่า “อาชญากร” ก็ตาม ก็อาจจะมีแรงจูงใจที่จะยอมรับสารภาพถ้าสังคมเปิดโอกาสให้เขาสามารถทำได้ อาชญากรได้ประกอบอาชญากรรมก็เพราะว่าเขามีมูลเหตุจูงใจที่ชอบกระทำมันเหมือนอย่างกับเราชอบดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ ดังนั้นในบางครั้งอาชญากรจึงมักจะพอใจที่จะยอมรับสารภาพแม้ว่าเขาจะถูกลงโทษก็ตาม เหมือนอย่างกับเราที่ชอบชมภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ แม้การกระทำนี้จะถูกลงโทษ⁷⁰

คำรับสารภาพที่มาจากผู้ตกเป็นผู้ต้องหาแบบนี้เรียกว่า “คำรับสารภาพ” (confession) โดยสมัครใจ เพราะเป็นคำรับสารภาพโดยสำนึกในความผิดและทราบว่าจะถูกลงโทษอย่างไร ซึ่งคำรับสารภาพของผู้ต้องหาดังกล่าวนี้ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจนั้น กฎหมายนานาประเทศยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ตกเป็นผู้ต้องหาในการที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และยังมีสิทธิที่จะไม่ให้การที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ดังนั้นหากคำให้การออกมาต่อบุคคลอื่นอันมีความหมายถึงคำรับสารภาพผิดว่าได้ทำผิดอย่างไรบ้างถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจทั้งสิ้น ซึ่งคำให้การนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนที่จะไม่ถูกล่อลวง ชูเชิญ หรือถูกให้สัญญาจากผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเองก็ได้กล่าวไว้ในมาตรา 135 ที่ห้ามมิให้พนักงานทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือชูเชิญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไรๆ ในเรื่องที่ต้องหา⁷¹

⁷⁰ Arthur S.Aubry, Rudolph R. Caputo and R.J. Gallati, Criminal Interrogation (Illinois: Chailles C Thomas Pulbisher, 1980, p.301-307.

⁷¹ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135

ซึ่งอาจหมายความว่า โดยสรุปว่า คำให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ หมายถึง คำพูดที่ผู้ตกเป็นผู้ต้องหา กล่าวคำพูดใดๆ ออกมา โดยความเป็นอิสระภายใต้การตัดสินใจของผู้ต้องหาเอง โดยปราศจากการล่อลวง ขู่เข็ญ ชูใจ หรือทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้การออกมา⁷²

ในประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ common law เช่น อังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย เป็นต้น หรือในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ civil law เช่น ฝรั่งเศส และเยอรมัน เป็นต้น มีหลักทั่วไปในการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานว่า คำรับสารภาพที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นั้น จะต้องได้รับมาด้วยความสมัครใจปราศจากการบังคับ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ เช่น การข่มขู่ การใช้วิธีการอันรุนแรง เป็นต้น และการให้สัตยาบัน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ เช่น การให้ความหวัง การใช้กลอุบายต่างๆ เป็นต้น

ความสมัครใจของคำรับสารภาพนี้ องค์การสหประชาชาติ ได้จัดให้มีการสัมมนาทางกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาขึ้น ณ กรุงบาเกีย ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อปี 2501 ได้มีข้อสรุปประการหนึ่งสนับสนุนว่า คำรับสารภาพที่มีได้กระทำด้วยความสมัครใจแล้วไม่ควรรับฟังเป็นพยานหลักฐาน⁷³

2.2.2.1.1 ความสมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของสหรัฐอเมริกา

ในศตวรรษที่ 17 ศาลได้เริ่มวางหลักข้อจำกัดในการรับฟังคำรับสารภาพว่า คำรับสารภาพจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้จะต้องกระทำโดยสมัครใจ ต่อมาศาลได้นั้นให้เห็นว่า คำรับสารภาพที่รับฟังได้จะต้องกระทำโดยสมัครใจ โดยมีได้มีผลมาจากการบังคับหรือการชักชวนใดๆ ศาลได้วางหลักว่า ความสมัครใจเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน (Reg v. Baldry, 1852)⁷⁴ คำรับสารภาพโดยการบังคับหรือการให้สัตยาบันยอมรับฟังไม่ได้ (Rex v. Leach, 1775)⁷⁵

หลักคำรับสารภาพจะต้องกระทำโดยความสมัครใจนี้ ศาลของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ว่า ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลสหรัฐอเมริกา เมื่อใดก็ตามที่มีปัญหาว่าคำรับสารภาพ

⁷² ดร.คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 207

⁷³ คู่มือ วิเศษสมิต “การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน: อันเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา” ดุลพาห 4 (เมษายน 2503), หน้า 418-419, 422.

⁷⁴ John Jay McKelvey, Handbook of the law of Evidence (St. Paul: West Publishing, 1907), p.150.

⁷⁵ Jones, The Law of Criminal Procedure, p. 196.

รับฟังไม่ได้เพราะว่ากระทำโดยไม่สมัครใจแล้ว มันจะตกอยู่ในบังคับของ Fifth Amendment ซึ่งกำหนดว่า ไม่มีบุคคลใดจะถูกบังคับในคดีอาญาใดๆ ให้เป็นพยานปรักปรำตนเองได้ (Bram v. United States, 1897) และต่อมาหลักการนี้ได้นำมาใช้ในศาลของ States⁷⁶

คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจจะถูกศาลปฏิเสธในการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน แม้ว่าข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพนั้นจะเพียงพอในการสนับสนุนคำพิพากษาลงโทษก็ตาม โดยศาลถือว่า คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจจะไม่ได้รับการเชื่อถือทั้งหมด แม้ว่าจะเป็นความจริงก็ตาม⁷⁷ ก่อนปี 1936 ความสมัครใจภายใต้การบังคับของ Fifth Amendment ไม่นำมาใช้ในมลรัฐคงใช้เฉพาะสหรัฐเท่านั้น และการทดสอบความสมัครใจในการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานคงกระทำเพียงการทดสอบความสมัครใจเท่านั้น แต่การกำหนดหลักเกณฑ์ของความสมัครใจก็คงเพียงกำหนดไว้แบบกว้างๆ ไม่มีข้อจำกัดที่จะแสดงถึงความไม่สมัครใจ ดังนั้น การใช้ความรุนแรงทางกาย (psychological coercion) สัญญาที่หลอกลวง (empty promise) และการให้รางวัลที่หลอกลวง จึงเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ

ในปี 1936 ศาลถือว่า ความสมัครใจเป็นข้อเรียกร้องของ due process เพื่อป้องกันการละเมิด Fourteenth Amendment โดยถือว่ามาตรฐานของความสมัครใจอยู่บนเอกลักษณ์ที่จะไม่ให้เกิดการปรักปรำตนเอง ดังนั้นคำรับสารภาพด้วยความไม่สมัครใจย่อมรับฟังไม่ได้ การทดสอบความสมัครใจจึงเป็นการกระทำที่เป็นการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะไม่ต้องตอบคำถามและสิทธิของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายในการสอบสวนการกระทำผิดทางอาญานั้น (Brown v. Mississippi, 1936)

ตั้งแต่ปี 1936 ภายหลังคดี Brown มาตรฐานในการกำหนดความสมัครใจของคำรับสารภาพขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหมด (totality of circumstance) ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น อายุของจำเลย การศึกษาของจำเลย พื้นฐาน (background) ประสบการณ์ในกระบวนการยุติธรรม สภาวะทางกายและทางใจและความยาวของการสอบสวน เป็นต้น

ในปี 1943 ศาลได้วางหลักว่า การหน่วงเหนี่ยวหรือควบคุมโดยไม่จำเป็น (unnecessary delay of immediately) เป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดความสมัครใจของคำรับสารภาพ ซึ่งเป็นหลักการของสหรัฐ

⁷⁶ Alan E. Bent and Ralph A. Rossum, Police Criminal Justice and the Community (New York: Harper & Row Publishers, 1976), p.104

⁷⁷ Saltzbury, The Georgetown Law Journal, p.302.

ในปี 1953 ตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐได้ห้ามการบังคับโดยธรรมชาติ หรือการบังคับโดยทางอ้อม ซึ่งศาลก็ยังคงพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหมดของคดี (totality of circumstance) เช่น อายุของผู้ต้องสงสัย ระดับการศึกษาของผู้ต้องสงสัย ระดับของประสบการณ์ในกระบวนการยุติธรรม ความเร็วหรือช้า (speed or delay) ในการนำตัวมาพิจารณาต่อหน้า Magistrate จำนวนของเจ้าพนักงานที่มาทำการสอบสวน วิธีการสอบสวน เวลาที่ทำการสอบสวน ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ทั้งหมดของการสอบสวน เป็นต้น โดยพิจารณาว่า พฤติการณ์แวดล้อมเหล่านั้นจะมีอิทธิพลเหนือเจตนาของผู้ต้องสงสัยที่ให้การรับสารภาพนั้นหรือไม่ (Fikes v. Alabama, 1957; Payne v. Arkansas, 1958)

ในปี 1965 การรับฟังคำรับสารภาพบนพื้นฐานของความสมัครใจได้ถูกเปลี่ยนแปลงในหลายปัจจัย เช่นลักษณะของการสอบสวน ขอบเขต และวิธีการที่ใช้ National Defender Project Newsletter 1965 ได้กำหนดปัจจัยที่อาจนำไปสู่คำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ เช่น การปฏิเสธสิทธิของผู้ต้องหา คำถาม การบังคับ สภาพของผู้ต้องหา คำรับสารภาพครั้งที่สอง เทคนิคเฉพาะที่ใช้ และประสบการณ์ก่อนๆ ของผู้ต้องหาที่มีต่อตำรวจ เป็นต้น

ในปี 1966 ศาลสูงของสหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนหลักจากพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหมดไปยังการทดสอบในตัวเอง (per se test) ของการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁷⁸

The Federal Omnibus Crime Control and Safe Streets Act 1968 ได้กำหนดให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาความสมัครใจของคำรับสารภาพจะต้องทำการพิจารณาพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหมดที่ทำให้คำรับสารภาพ รวมทั้ง

- (1) เวลาที่ผ่านไประหว่างการจับกุมและการฟ้องของจำเลยที่ให้คำรับสารภาพ ถ้ามั่นถูกทำภายหลังการจับกุมและก่อนฟ้อง
- (2) จำเลยได้รู้ลักษณะของความผิดที่เขาต้องรับผิดชอบ หรือที่เขาต้องสงสัยในเวลาที่ทำให้คำรับสารภาพหรือไม่
- (3) จำเลยถูกแนะนำหรือรู้ว่าเขาไม่ถูกเรียกร้องให้พูดใดๆ และว่าคำพูดใดๆ ที่เขาพูดจะสามารถใช้ยื่นเขาได้หรือไม่
- (4) จำเลยถูกแนะนำก่อนการถามถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทนายหรือไม่
- (5) จำเลยไม่ได้รับการช่วยเหลือจากทนายเมื่อถูกถาม และเมื่อให้คำรับสารภาพหรือไม่

⁷⁸ รตท. ก่อเกียรติ เขียมบุญฉบับ, หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 64-65, 69

คำรับสารภาพเมื่อมีปัญหาวินิจฉัยได้มาด้วยความสมัครใจหรือไม่แล้ว จะตกเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐที่จะต้องพิสูจน์ว่าคำรับสารภาพนั้นได้มาด้วยความสมัครใจ จึงจะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ นอกจากนี้เจ้าพนักงานผู้สอบสวนอาจยืนยันว่าคำรับสารภาพถูกให้ด้วยความสมัครใจด้วยพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

1. เป็นคำรับสารภาพจากคำพูดที่ไม่ได้รับมาโดยการเร่งเร้าหรือเรียกร้องแต่เป็นคำกล่าวในทันทีทันใด หรือคำพูดที่แสดงความโกรธเนื่องจากการชักนำของตัวผู้ต้องสงสัยนั่นเอง
2. เป็นคำรับสารภาพจากคำพูดที่ออกมาโดยไม่มีการบังคับและไม่อยู่ในระหว่างการสอบสวนในระหว่างการควบคุม
3. เป็นคำรับสารภาพจากคำพูดที่ได้รับระหว่างการสอบสวนของเจ้าพนักงานภายหลังที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งให้ทราบถึงลักษณะของความผิด สิทธิที่จะไม่ให้การข้อเท็จจริงที่เขาให้จะถูกใช้ยื่นเขาในการพิจารณา และข้อเท็จจริงว่าทนายจะถูกจัดหามาให้แก่เขาถ้าเขาต้องการ
4. ผู้ต้องหาสละสิทธิของเขาโดยรู้ถึงสิทธิของเขาที่จะไม่ให้การและสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากทนายก่อนการให้คำรับสารภาพ

คำกล่าวในทันทีทันใดเกี่ยวกับถ้อยคำอันเป็นคำรับสารภาพโดยหลักทั่วไปแล้วถือว่าคำรับสารภาพนั้นกระทำด้วยความสมัครใจ เช่น

1. ผู้ต้องสงสัยรับสารภาพทันทีก่อนจับกุมในที่พักของเขา (Bosley v. United States, 1970)
2. คำกล่าวในทันทีในรถของตำรวจตามทางมายังสถานีตำรวจโดยไม่มีการกระตุ้นหรือช่วยเหลือ (United States v. Godfrey, 1969)
3. คำกล่าวรับสารภาพโดยไม่มีการชักชวนก่อนฟ้องโดยจำเลยต่อตัวแทน F.B.I. (State v. Mitchell, 1963)
4. คำกล่าวปรักปรำตนเองก่อนจับกุมกับเพื่อนของจำเลยซึ่งแอบได้ยินโดย Sheriff (United States v. Harris, 1972)⁷⁹

2.2.2.1.2 ความสมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของประเทศอังกฤษ

หลักทั่วไปคำรับสารภาพที่ได้มาด้วยความสมัครใจเท่านั้นที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ส่วนคำรับสารภาพที่ได้มาด้วยความไม่สมัครใจนั้น ไม่มีคุณค่าพอแก่การรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

⁷⁹ รตท. ก่อเกียรติ เขียมบุตรลบ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 70, 71

ตามประวัติความเป็นมา เมื่อราวศตวรรษที่ 14 ตอนต้น ผู้พิพากษาจะรับฟังคำรับสารภาพโดยพิจารณาว่ามีการชักชวนหรือการบังคับหรือไม่ ในศตวรรษที่ 16 ศาลยอมรับฟังคำรับสารภาพโดยที่คำรับสารภาพนั้นจะต้องได้มาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง ในศตวรรษที่ 17 ศาลถือว่า จำเลยจะไม่ถูกถามเพื่อให้การปรับปรัดตนเอง โดยศาลจะพิจารณาจากการชักชวน หรือการข่มขู่ ในศตวรรษที่ 18 คำรับสารภาพจะรับฟังไม่ได้ เมื่อถูกแสดงว่า จำเลยรับสารภาพโดยอยู่ภายใต้อิทธิพลที่ไม่สมควร (improperly influenced) (R. v. White, 1741) หลักการนี้ได้นำมาใช้โดยทั่วไป (R. v. Warickshall, 1783) ซึ่งเป็นการกลับหลักกฎหมายเก่าๆ ทั้งหมด จนกระทั่งในราวกลางศตวรรษที่ 19 จึงได้เกิดหลักกฎหมายของการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานอย่างในปัจจุบัน (R. v. Balesry, 1852)⁸⁰

โดยทั่วไปคำรับสารภาพโดยสมัครใจอาจทำได้โดยความสงสารหรือการปลดเปลื้องความทุกข์ใจหรือสิ้นหวังในการปกปิดความจริงหรือมูลเหตุจูงใจอื่นๆ ซึ่งไม่ปฏิเสธความจริง คำรับสารภาพโดยสมัครใจจึงอยู่บนพื้นฐานอย่างเดียวกับการยอมรับอื่นๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของตนเอง⁸¹

ดังนั้น ในคดีอาญาจึงไม่มีคำพูดใดๆ จากจำเลยที่จะยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐานยันเขาได้ นอกจากจะถูกแสดงว่าได้มาโดยความสมัครใจในความหมายที่ว่า คำรับสารภาพไม่ได้รับเนื่องจากความกลัวต่อความเสียหายหรือต่ออันตราย หรือความหวังว่าจะได้รับประโยชน์ ซึ่งกระทำหรือออกมาจากบุคคลผู้มีอำนาจ อันจะนำไปสู่คำรับสารภาพที่ได้มาโดยความไม่สมัครใจ ซึ่งทำให้คำรับสารภาพนั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ (R. v. Moore, 1852; R. v. Thompson, 1893; Ibrahim v. R., 1914; R. v. Sartori, 1961; Callis v. Gunn, 1964)⁸²

คำรับสารโดยสมัครใจได้รับการยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพราะว่าบุคคลย่อมรู้เรื่องราวที่เขาพูดโดยตนเองว่าสิ่งนั้นจะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยันตัวเขาเอง คำรับสารภาพโดยสมัครใจซึ่งอาจได้รับอย่างมีเหตุผลว่าเป็นความจริงและสามารถยันตัวผู้พูดได้ ส่วนการปฏิเสธคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเนื่องจากเป็นอันตรายที่ว่า ผู้พูดอาจถูกแนะนำด้วยความหวังหรือความกลัวต่อคำให้การปรับปรัดตนเองในทางที่ผิดพลาด⁸³

⁸⁰ รตท. ก่อเกียรติ เขียมบุตรลบ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 71

⁸¹ Nokes, An Introduction to Evidence, p. 292, 298

⁸² Frank L. Bunn, Evidence in Criminal Cases (London: Sweet & Maxwell Limited, 1975), p. 26-27.

⁸³ Argyle, Phipson on Evidence, p. 328.

ในปี 1912 ได้มีการเรียกร้องเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมในเรื่องการสอบสวนของตำรวจอันเป็นผลก่อให้เกิด “กฎของศาล” หรือเรียกว่า “Judge’s Rules” แต่อย่างไรก็ตามกฎนี้ไม่มีอำนาจบังคับตามกฎหมาย แต่เป็นการบริหารการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของตำรวจผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด อันเป็นการนำไปสู่การบริหารงานยุติธรรม⁸⁴

ส่วนการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานนั้นอยู่ในดุลพินิจของศาล ซึ่งศาลอาจรับฟังได้แม้จะละเมิดหลักการนี้ แต่ในขณะเดียวกันศาลอาจจะไม่รับฟังแม้ว่าจะได้ปฏิบัติตามหลักการนี้ก็ตาม ถ้าหากการรับฟังนั้นจะเป็นการไม่ยุติธรรมแก่จำเลย⁸⁵

2.2.2.1.3 ความสมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของประเทศไทย

แต่เดิมนั้นประเทศไทยยึดถือแนวความคิดที่ว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ อันเป็นผลให้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสมัยนั้นปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างทารุณโหดร้าย ผู้ถูกกล่าวหาที่มีหน้าที่ต้องนำหลักฐานมาพิสูจน์ว่าตนเองบริสุทธิ์ คำรับสารภาพมักได้มาจากวิธีทรมาน การพิจารณาคดีจะใช้วิธีการทรมานร่างกายเพื่อให้รับสารภาพที่เรียกว่า “อาญาจาริตนครบาล” เพราะมีความเชื่อว่า ผู้ที่ถูกจับตัวมาคือผู้กระทำความผิด แต่เป็นผู้ร้ายปากแข็งไม่ยอมรับสารภาพจึงต้องทรมานให้ยอมรับ อีกทั้งกระบวนการในการพิจารณาคดีก็หละหลวมมาก ขาดหลักประกันในเรื่องความยุติธรรม เช่น การเขียน, มัด แขน่าตากแดด เป็นต้น เรื่องต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาที่ชาวต่างชาติถือเป็นข้อรังเกียจและไม่ยอมขึ้นศาลไทย

อาญาจาริตนครบาลได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามอาญาจาริตนครบาล ร.ศ. 115 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2439⁸⁶ อันมีผลบังคับมิให้เจ้าหน้าที่ลงอาญาด้วยเครื่องเขียน เครื่องจำ เครื่องทรมานอย่างอื่นแก่ร่างกายผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นโจรสู้ร้ายเพื่อชักพอกเอาคำให้การรับสารภาพจากผู้ถูกกล่าวหา⁸⁷

⁸⁴ Argyle, Phipson on Evidence, p. 332-335.

⁸⁵ Judith Hail Kaci, “Confession: A Comparison of Exclusion Under in the United States and Under the Judge’s Rules in England”, American Journal of Criminal Law 10 (July 1982): 87.

⁸⁶ กฎหมายลักษณะตระลาการ มหาศักราช 1900 มาตรา 8, 17, 20, 21, 31, 37, 39, 41, 48, 52, 54, 67, 89, 109

⁸⁷ กฎหมายลักษณะอุทธรณ์ฯ มาตรา 11

นับแต่วันที่พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรสู้ร้ายตามอาญาจารีตนครบาล ร.ศ. 115 มีผลบังคับใช้นั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพ ไปสู่แนวความคิดที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า “ผู้ต้องหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีพิพาทจนถึงที่สุดหรือพิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นคนผิด”⁸⁸ คำรับสารภาพที่ได้มาโดยการบังคับ ชูเชิญ ล่อลวง ให้สัญญา หรือจูงใจด้วยประการใดๆ อันมิชอบจะนำมาอ้างเป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาคดีชั้นศาลมิได้⁸⁹

เนื่องจากคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาที่มีผลต่อดุลพินิจของศาลในการพิจารณาคดี แม้จะถือว่าคำรับสารภาพที่ให้ไว้ในชั้นสอบสวนจะเป็นเพียงพยานบอกเล่า แต่ก็ได้รับยกเว้นที่ศาลยังรับฟังเป็นพยานประกอบพยานอื่นอีก

สำหรับประเทศไทยนั้นความสมัครใจไม่มีคำอธิบายอย่างแน่ชัด แต่ตีความได้จากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ซึ่งห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการหรือชักให้ทำการใดๆ อันเป็นการล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาทำอย่างใด ในเรื่องที่ต้องหา

และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 กฎหมายกำหนดหลักทั่วไปในเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานว่า พยานหลักฐานที่จะอ้างเป็นพยานหลักฐานในศาลได้นั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ ล่อลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น แต่อย่างไรก็ตามการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานย่อมเป็นดุลพินิจของศาล⁹⁰ ที่จะฟังคำรับสารภาพนั้นมาลงโทษได้โดยหรือต้องฟังพยานหลักฐานอื่นประกอบ

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำรับสารภาพตามแนวศาลฎีกาของประเทศสหรัฐอเมริกา, ประเทศอังกฤษ และประเทศไทยแล้ว เห็นได้ว่า คำรับสารภาพโดยสมัครใจจะต้องเกิดจากการให้การที่มีได้ถูกชูเชิญ ล่อลวง หรือให้สัญญาใดๆ จากผู้มีอำนาจ (เจ้าพนักงาน) และคำรับสารภาพจะต้องกล่าวออกมาจากผู้ต้องหาในขณะที่อยู่ในสภาวะที่เหมาะสม ไม่ถูกบีบบังคับ กดดัน โดยต้องเข้าใจด้วยว่ากล่าวเช่นนั้นเป็นการอันเป็นปฏิบัติต่อตนเอง ซึ่งอาจทำให้ตนถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้ ซึ่งถ้าบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาได้กล่าวให้การว่ารับสารภาพโดยปราศจากสิ่งข้างต้นแล้วเรียกว่า เป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจ อันมีผลทางกฎหมายให้ศาลสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานลงโทษจำเลยได้

⁸⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

⁸⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135, 226

⁹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

2.2.2.2 คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

อาจกล่าวได้ว่าคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเป็นในทางตรงกันข้ามกับทางด้านสมัครใจในแง่ของความเข้าใจ โดยทั่วไปตามที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อของความสมัครใจ แต่ขอบเขตการให้นิยามความหมายของไม่สมัครใจจะกว้างมากเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ตกเป็นผู้ต้องหาในการจะให้การใด ๆ ต่อผู้มีอำนาจ ทำให้หลายประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะประเทศที่ใช้ระบบ Common Law หรือ Civil Law พยายามสร้างหลักเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองผู้ตกเป็นผู้ต้องหาโดยถือว่าการรับสารภาพที่ได้มาในระหว่างที่เกิดเหตุการณ์นั้นรับฟังไม่ได้ โดยออกมาในรูปของแนวคำพิพากษาโดยมุ่งเน้นที่ตัวผู้ให้คำรับสารภาพเป็นหลักว่าจะอยู่ในสถานะการใด โดยถือเป็นหลักที่ยึดตาม Due Process เป็นหลัก หรือเรียกว่า ใช้หลักกระบวนการนิติธรรม โดยถือว่าการรับสารภาพของผู้ให้คำรับสารภาพนั้นอยู่บนเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง คำให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจอาจเกิดมาจากหลายสาเหตุ สามารถพบเห็นได้เด่นชัด เช่น การถูกเจ้าพนักงานบังคับทำร้ายร่างกายให้รับสารภาพ บางสาเหตุเกิดจากพฤติการณ์แวดล้อมขณะให้การ และบางสาเหตุเกิดจากการให้การขณะไม่รู้ข้อกฎหมายเพียงพอ ซึ่งขึ้นอยู่กับความเคร่งครัดของแต่ละประเทศว่าจะเคร่งครัดในเรื่อง การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในเรื่องการให้การอย่างไร บางประเทศอาจไม่เคร่งครัดนักก็จะไม่ขยายขอบเขตกว้างขวางมาก อย่างเช่นของประเทศไทย มักพิจารณาไปในทางที่ว่า การกระทำของพนักงานนั้น พนักงานสอบสวนไปทำตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ห้ามไว้หรือไม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่ยอมรับในทุกประเทศว่าหากฟังได้ว่าคำรับสารภาพนั้นเกิดจากความไม่สมัครใจแล้วจะไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานทันที ประเทศที่ใช้หลักดังกล่าวก็ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, ออสเตรเลีย, ญี่ปุ่น, อังกฤษ และไทย แต่ของสหรัฐอเมริกาได้คุ้มครองผู้ต้องหาขยายกว้างมากไปพิเศษกว่าโดยได้ขยายถึงพยานหลักฐานอื่นที่ได้มาจากคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจอีกว่า จะไม่รับฟังพยานหลักฐานชิ้นนั้นไปด้วยถือได้ว่ามาได้มาโดยไม่ชอบ การพิจารณาความหมายของคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจจำต้องอาศัยจากเหตุผลของคำพิพากษาของแต่ละประเทศจึงจะทำให้เห็นว่าแต่ละประเทศให้ความหมายของคำว่า คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไว้กว้างขวางแค่ไหน ซึ่งถ้ายิ่งขยายความมากเท่าใดการรับฟังเป็นพยานหลักฐานในเรื่องคำรับสารภาพก็จะถูกพิจารณาอย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น ต่อไปนี้จะได้พิจารณาความหมายของคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจของประเทศต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.2.2.2.1 ความไม่สมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญต่อคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจ หลายรูปแบบและขยายขอบเขตการพิจารณาคำรับสารภาพว่าได้มาโดยไม่สมัครใจ โดยยึดหลักด้านสิทธิของผู้ต้องหา และ ยึดหลัก Due Process เป็นหลักสำคัญในการที่จะพิจารณาถึงคำรับสารภาพเมื่อนำมาประกอบพิจารณาคดีเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาคำพิพากษาของสหรัฐ-อเมริกา สามารถจำแนกออกได้เช่น การใช้กำลัง (Force), การข่มขู่ (Coercion), การชักชวน (inducement) ซึ่งถ้าเกิดจากการกระทำของบุคคลผู้มีอำนาจแล้วคำรับสารภาพนั้นย่อมฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ (State v. Collens, 1972) และ ไม่ เฉ พ าะ ส ห ร ัฐ เ ท ่ ำ น ั ้น ต ำ ม ม ล ฐ ฐ ์ ย ี ด ห ล ั ก ค ำ ร ับ ส ำ ร ำ พ ะ ต ้อง ก ะ ร ะ ท ำ โด ย ป รา ศ จ ำ ก ำ ร ั ม ั ค รั จ ั ค ั ว ั จ ั น ม ี ก ำ ร ข ำ ย ล ึ ง ก ำ ร พ ิ จ ำ ร ณะ ถึง พ ฤ ต ิ ก ำ ร ณ์ แ ว ด ล ี อ ม เ ำ ม ำ ก ี ย ั ว ด้ ว ย ั ช ณะ ที่ ก ั ล ำ ค ำ ร ับ ส ำ ร ำ พ ะ อ อก ำ

ดังนั้น โดยสรุปอาจกล่าวถึงคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจได้ว่า คำกล่าวที่กล่าวออกมาเป็นการให้การปรัปรัดตนเองโดยวิธีการต่างๆ จากผู้มีอำนาจรวมถึงอยู่ในพฤติการณ์แวดล้อม ซึ่งถ้าหากไม่มีพฤติการณ์ดังกล่าวแล้วผู้กล่าวคงไม่กล่าวคำรับสารภาพออกมา

ความหมายของพฤติการณ์และการกระทำต่างๆ ของเจ้าพนักงานที่ทำให้คำรับสารภาพเป็นไปโดยไม่สมัครใจของสหรัฐอเมริกาซึ่งสามารถจำแนกออกมาให้เห็นได้ดังนี้

ก. การชักชวน (inducement) ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ⁹¹

1. การชักชวนโดยอาศัยจิตวิทยา ซึ่งอยู่ในลักษณะของการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพโดยการชักชวนอื่นไม่อยู่ในลักษณะเป็นการบังคับ
2. การชักชวนที่นำไปสู่การอยู่เหนือจิตใจของผู้ถูกสอบสวน (People v. Jackson, 1980) อันอยู่ในลักษณะที่เป็นการชักชวนโดยการบังคับ

อย่างไรก็ตามการชักชวนมิใช่จะทำให้คำรับสารภาพเป็นความไม่สมัครใจเสมอไป หากกระทำภายในขอบเขตที่มีได้ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหลงเชื่อไปในทางอื่นที่ไม่ชอบแล้ว ก็ทำให้คำรับสารภาพเป็นการกระทำโดยไม่สมัครใจไม่ เช่น

- เจ้าพนักงานบอกจำเลยว่าจะเป็นการดีกว่าถ้าเขารับสารภาพ (Eakes v. State, 1978)
- เจ้าพนักงานแนะนำแก่จำเลยว่า ถ้าเขารับสารภาพจะได้รับยาเพื่อการรักษาตามที่ต้องการ (State v. Miller, 1978)

⁹¹ Kaci, America Journal of criminal law, p. 94.

- เจ้าพนักงานผู้สอบสวนสัญญาว่าจะทำให้คำพิพากษาลงโทษเบาลงถ้าเข้ารับสารภาพ (Franklin v. State, 1980)

- ตำรวจบอกผู้ต้องสงสัยทั้งหลายว่า พวกเขาเห็นอะไรก็ให้บอกตามนั้น เป็นดีกว่าที่จะบอกความจริง แล้วเจ้าพนักงานจะช่วยเหลือเขาในทุกวิถีทาง ที่สามารถทำได้ Franklin v. State, 1980)

- เจ้าพนักงานแจ้งว่า ถ้าจำเลยให้ความร่วมมือก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่เราจะไม่สามารถทำให้เขาได้รับทัณฑ์บนที่เบาลง (People v. Carroll,1977)

- เจ้าพนักงานบอกแก่จำเลยว่าเขาไม่เชื่อว่าจำเลยเป็นคนร้ายทำร้ายร่างกายผู้เสียหายที่บ้าน แต่ถ้าเขาเป็นจำเลยแล้ว เขาก็จะบอกความจริงเพราะสามารถจะได้รับความเชื่อถือจากบุคคลอื่นได้ (Haw v. Wainwright, 1981)

แต่ถ้าการชักชวนกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจในลักษณะที่อาจจะทำให้ผู้ถูกชักชวนหลงเชื่ออย่างมีเหตุผลตามที่ถูกชักชวนนั้น คำรับสารภาพก็ย่อมถือได้ว่า เป็นคำรับสารภาพที่กระทำโดยไม่สมัครใจ ซึ่งรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เช่น⁹²

- ตำรวจบอกจำเลยว่าเขาไม่ใช่คนชั่ว ถ้าเขาต้องการรักษาพยาบาลนอกห้องขัง ก็ให้รับสารภาพได้ที่สถานพยาบาล (People v. Sunset, 1980)

- ตำรวจบอกจำเลยว่าเป็นการดีที่สุดที่เขาจะพูดว่าเกิดอะไรขึ้นกับเขาบ้าง ซึ่งอาจทำให้เขาได้รับการประกันตัวโดยหลักทรัพย์ต่ำหรือไม่มีหลักทรัพย์ (Commonwealth v. Peter, 1977)

- ตำรวจบอกจำเลยว่าจะช่วยเหลือเขาในทุกทางที่สามารถทำได้ ถ้าเขารับสารภาพ (Tatum v. State, 1979)

- ตำรวจบอกจำเลยว่าเขาสามารถทำให้จำเลยได้รับการปฏิบัติที่ทำให้ถูกพิพากษาลงโทษเบากว่าเดิมได้ (Bradley v. State, 1978)

การชักชวนนอกจากจะกระทำโดยตรงแล้ว ยังอาจกระทำโดยกิริยาอาการ (verbal inducement) ได้เช่นเดียวกัน ศาลใน New York ได้พิพากษาออกมามากมาย โดยการกำหนดเอาการชักชวนโดยกิริยาอาการมาเป็นสิ่งสำคัญการตัดคำรับสารภาพออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐานเช่น⁹³ ผู้ต้องสงสัยได้รับการทดสอบจากรูปถ่ายเป็นจำนวนมากเพื่อหวังให้กระทบ

⁹² Ibid., P93,94

⁹³ Ibid., P93,94

กระเทือนความจำของเขา (People v. McCuffin, 1976) หรือสัญญาว่าเพื่อนหญิงของเขาจะถูกปล่อย ถ้าหากเขาจะลงนามในคำรับสารภาพ (People v. Wormuth, 1970 ; State v. Campbell, 1976)

การชักชวนจะไม่ทำให้คำรับสารภาพต้องเสียไป ถ้าหากจำเลยเป็นผู้ริเริ่มในการชักชวนนั้นเสียเอง (State v. Harwick, 1976; Eakes v. State, 1978; State v. McVay, 1980; O'Tinger v. State 1977) และแม้จะมีการชักชวนก็ตาม แต่ถ้าหากการชักชวนนั้นเป็นเพียงการแสดงคำสั่งสอนเพื่อผลในทางเหตุบรรเทาโทษเท่านั้น เช่น “จงบอกความจริง”, “ช่วยตัวท่านเอง”, “ท่านจะไปสู่ความรู้สึกที่ดีกว่าถ้าท่านบอกความจริงแก่เรา” เป็นต้น (People v. Jackson, 1980 ; People v. Jimenez, 1978 ; People v. Anderson, 1980 ; People v. Brockman' 1969 ; State v. Mullins, 1977 ; State v. Theriault 1981) เช่นนี้ ไม่ทำให้คำรับสารภาพเสียไป⁹⁴

ข. การบังคับ, ใช้กำลัง และข่มขู่ (Force and Coercion) ในคดี Lex v. Leach, 1775 กล่าวไว้ว่า คำรับสารภาพโดยการให้สัญญาหรือการบังคับจะไม่ถูกนำมาใช้ในการพิจารณา และในคดีต่อมาศาลได้วางเป็นหลักว่า คำรับสารภาพที่ได้มาโดยการบังคับย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานมิได้ การบังคับมิใช่หมายถึงการบังคับด้วยความรุนแรงที่กระทำต่อร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น แต่หมายถึงการบังคับด้วยแรงกดดันทางจิตวิทยาอันเป็นการบังคับทางใจด้วย⁹⁵

ดังนั้น รูปแบบของการบังคับจึงอาจกำหนดได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การบังคับทางกาย และการบังคับทางใจ

- การบังคับทางกาย อาจกระทำโดยความรุนแรงทางกายโดยตรง (Coercion) อันเป็นการแสดงความหมายให้เห็นแนวความคิดของการใช้ความรุนแรงทางกายโดยมิชอบโดยตรง ซึ่งอาจออกมาในรูปของการตี หรือการทำร้ายร่างกาย เช่น การทำร้ายด้วยถุงเท้ายางหรือหนังสือพิมพ์ การต่อย การใช้แสงไฟฟ้าแรงสูงส่องเข้าตา การใช้ยาถ่าย การใช้เครื่องมือทรมาน และรวมทั้งการบังคับที่มีขอบประการอื่นๆ ในทำนองเดียวกันนี้ เป็นต้น การบังคับทางกายยังอาจกระทำโดยการตัดสิทธิที่ควรได้รับตามกฎหมาย (duress) เช่น การควบคุมที่ยาวนานในห้องมืดๆ การให้

⁹⁴ Ibid., P93,94

⁹⁵ Gresham M. Sykes and Thomas F. Drabak, Law and the Lawless (New York: Random House, 1969) , p. 307. , Peter A. Dammann, “recent decision on the admissibility of confession”, The Journal of Criminal law and Criminology 40 (July-August 1948): 202-204.

อดอาหาร การไม่ให้หลับนอน การสอบสวน โดยมีให้พักผ่อน หรือสถานะที่ไม่สะดวกสบายในการทำงานเดียวกันนี้ เป็นต้น⁹⁶

- การบังคับทางใจ โดยการอาศัยแรงกดดันทางจิตวิทยา (Mental Stress) ซึ่งอาจจะออกมาจากการกระทำในหลายรูปแบบ เช่น⁹⁷

- การแสดงออกด้วยกิริยาอาการหรือให้สัญญาณว่า ถ้าเขาไม่รับสารภาพก็จะนำวิธีการอันรุนแรงมาใช้กับผู้ต้องหา

- การเสนอให้รางวัลถ้าเขาได้รับสารภาพ เช่น จะไม่ดำเนินคดีกับภริยาของเขา หรือครอบครัวของเขาจะได้รับจากการสงเคราะห์ตามกฎหมาย เป็นต้น

- การขู่เชิญแก่ผู้ต้องหาว่า ถ้าเขาไม่รับสารภาพ บุตรของเขาจะถูกส่งตัวไปกักขัง

- การกระทำอันก่อให้เกิดความกลัว เช่น เจ้าพนักงานได้ใช้เสียงอะอะโวยวายให้ตกใจในระหว่างการสอบสวน การสอบสวนด้วยเวลาอันยาวนานเกินควร เป็นต้น

แต่ศาลสหรัฐก็พิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่กระทำต่อผู้ต้องหว่าการกระทำบางอย่างไม่ถึงเป็นการบังคับ เช่น⁹⁸

- การนำร่องเท้าของผู้ต้องหาไปเปรียบเทียบกับร่องเท้าที่พบในสถานที่เกิดเหตุ

- การนำรอยเท้าหรือรอยร่องเท้าของผู้ต้องหาไปเปรียบเทียบกับร่องรอยที่พบ

ในสถานที่เกิดเหตุ

- การนำตัวผู้ต้องหามาตรวจร่างกายเพื่อหาแผลเป็น เครื่องหมาย และบาดแผล

- การเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของผู้ต้องหาเพื่อให้พยานชี้ตัว

- การโกน หรือตัดผม

- การพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับที่พบในสถานที่เกิด

เหตุ

- การถ่ายภาพผู้ต้องหา

- การพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาเพื่อเปรียบเทียบกับเอกสารที่พบ

- การให้ผู้ต้องหาพูดเพื่อเปรียบเทียบกับเสียงของผู้กระทำผิด

- การให้ขึ้นในศาลหรือสถานที่ใดต่อหน้าพยานและลูกขุน

- การให้เขาแสดงว่าอยู่กับผู้ใดในเวลาเกิดเหตุ

⁹⁶ O' Hara, *Fundamentals of Criminal Investigation* p. 141.

⁹⁷ Stuckey , *Evidence For the Law Enforcement officer*, pp. 154-161.

⁹⁸ CalDwell , *Criminology* ,pp.307-10.

ค. กลอุบาย หรือการหลอกลวง หรือการให้สัญญา (Deception or Promise)

- กลอุบาย หรือการหลอกลวง ที่จะถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้ต้องหาให้การโดยไม่สมัครใจก็เช่น เจ้าพนักงานแจ้งแก่ผู้ต้องหาว่าผู้ร่วมกระทำผิดกับเขาได้รับสารภาพเรียบร้อยแล้ว เป็นต้น แต่ตามตัวอย่างนี้บางมลรัฐยินยอมให้กระทำได้ ถ้าหากเป็นการที่เจ้าพนักงานกระทำด้วยความเข้าใจผิด (Frazier v. Cupp, 1969; Michigan v. Mosley, 1975)⁹⁹

นอกจากนี้การปฏิบัติบางอย่างที่เป็นการใช้กลอุบายหรือการหลอกลวงข่มนำไปสู่การรับสารภาพที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้หรือถือว่าเป็นการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

- ตำรวจใช้จำเลยคนหนึ่งให้แก่งสนทนากับจำเลยอีกคนหนึ่งโดยผ่านเครื่องดักฟังซึ่งส่งต่อไปยังเจ้าพนักงานอันเป็นเหตุให้ได้รับคำรับสารภาพ คำรับสารภาพนี้ยอมรับฟังไม่ได้ (Massiah v. United States, 1964)

- จำเลยถูกหลอกลวงเอาคำให้การปรักปรำตนเองโดยเจ้าพนักงาน คำให้การปรักปรำตนเองนี้รับฟังไม่ได้ (Spano v. New York, 1959)

- คำให้การปรักปรำตนเองรับฟังไม่ได้ เมื่อยามรักษาความปลอดภัยบอกจำเลยว่า เพียงคำพูดที่กระทำภายใต้การสอบสวนในการพิจารณาเท่านั้น ที่สามารถใช้ยื่นเขาได้ (Commonwealth v. Dunstin, 1977)

- ผลการทดสอบโดยนักจิตวิทยาของตำรวจถือว่ารับฟังไม่ได้ เมื่อนักจิตวิทยาบอกจำเลยก่อนการทดสอบว่า ผลการทดสอบถูกนำมาใช้เพื่อการพิพากษาเท่านั้น (Commonwealth v. Hale, 1972) เป็นต้น

- การให้สัญญา เช่น ถ้าหากผู้ต้องหารับสารภาพแล้ว เจ้าพนักงานจะปล่อยตัวจากการควบคุม ไม่ดำเนินคดี ได้รับการอภัยโทษ ได้รับการลงโทษที่เบากว่า หรือดำเนินคดีในความผิดเพียงอย่างเดียวในหลายความผิด เป็นต้น¹⁰⁰

ง. การละเว้นการกระทำ (Omission) นอกจากนี้การที่เจ้าพนักงานงดเว้นการกระทำบางอย่าง ก็อาจนำไปสู่การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจอันมีผลทำให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ เช่น การที่เจ้าพนักงานละเว้นมิได้ให้คำเตือนแก่ผู้ต้องหาก่อนให้คำรับสารภาพถึงสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เช่น มิได้รับคำเตือนถึงสิทธิที่จะได้รับการสงเคราะห์จากทนายหรือปรึกษากับทนาย

⁹⁹ O' Hara, Fundamentals of Criminal Investigation, p.142.

¹⁰⁰ Ibid., p.143.

เป็นต้น ถือว่าคำรับสารภาพที่ได้มานั้นเป็นคำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ เพราะถือว่ากระทำโดยไม่สมัครใจ (Carignan v. United State, 1951; Crooker v. California, 1958; Cicienia v. LaGay, 1958)¹⁰¹

จ. พฤติการณ์แวดล้อม (Attendant Circumstance) ในสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญต่อพฤติการณ์แวดล้อมก่อนมีคำรับสารภาพมากขึ้น โดยกำหนดว่า ความบกพร่องของบุคคลผู้ให้คำรับสารภาพไม่ว่าทางกายหรือทางใจจะนำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้หรือถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

- ความบกพร่องทางกาย ที่นำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ในสหรัฐอเมริกา เช่น ความอ่อนอายุ โดยทั่วไปแล้วคำรับสารภาพที่ได้จากผู้อ่อนอายุแม้จะไม่ใช่สิ่งที่รับฟังไม่ได้ก็ตาม แต่เพราะปัจจัยทางด้านอายุซึ่งศาลถือว่าอยู่ในพฤติการณ์แวดล้อมที่ไม่น่าไว้วางใจ ศาลจึงไม่ยอมรับฟัง เช่น ผู้รับสารภาพอายุเพียง 14 ปี (Callegos v. Colorada, 1962) หรืออายุเพียง 16 ปี (Fare v. Michael, 1979) เป็นต้น เว้นแต่ในขณะที่ยุ่จากผู้อ่อนอายุได้ให้คำรับสารภาพนั้น เขาจะได้มีโอกาสปรึกษากับทนาย บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเขา ก่อน เพื่อป้องกันตามเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองตาม Fifth Amendment (People v. Burton, 1971; Lewis v. State, 1972; Dowet v. State, 1976; Commonwealth v. Smith, 1977; People v. Rivera, 1980)¹⁰²

- ความบกพร่องทางใจ ก็เช่น วิกลจริต เป็นต้น ความวิกลจริต โดยทั่วไปแล้วถ้าผู้ให้คำรับสารภาพกระทำในขณะที่ไม่มีความสามารถทางกายและทางใจแล้ว คำรับสารภาพนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้¹⁰³ ดังนั้น คำรับสารภาพของคนวิกลจริตย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ (Blackburn v. Alabama)¹⁰⁴ เช่นกัน

นอกจากความบกพร่องทางกายและทางใจดังกล่าวมาแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่ศาลกำหนดให้เป็นสิ่งที่จะพิจารณาประกอบการรับฟังคำรับสารภาพ เช่น ความชรา การศึกษา สติ

¹⁰¹ D.H. Reuben, “Police science legal abstracts and notes”, The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science 42 (May-June 1951): 102.; Livingston Hall and Yale Kamisar, Modern Criminal Procedure (St.Paul, Minn: West Publishing, 1966), p. 309-342.

¹⁰² Torcia, Wharton’s Criminal Evidence, p.219, 687.

¹⁰³ วรศักดิ์ พิบูลย์, พระ, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2513), หน้า 273-274.

¹⁰⁴ John H. Wigmore, A Students’ Textbook of the Law of Evidence (Booklyn: The Foundation Press, 1985), p.305.

ปัญญา ภาษาที่ใช้ ประสบการณ์ในการยุติธรรม ความพิการ เป็นต้น¹⁰⁵ ซึ่งในสหรัฐอเมริกาความบกพร่องทางกายและทางใจของผู้ให้คำรับสารภาพนี้ เป็นปัจจัยที่ศาลใช้กำหนดความสมัครใจของการให้คำรับสารภาพเพื่อกำหนดการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน¹⁰⁶ และนอกจากนี้ยังปรากฏตัวอย่างเกี่ยวกับความบกพร่องทางกายอีกเช่น เป็นใบ้ ไม่ว่าจะ เป็น ใบ้พูด ไม่ชัด หรือพูด ไม่ได้เลยก็ตาม คำให้การรับสารภาพของคนใบ้ย่อมสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ถ้าหากเขาสามารถให้การได้เหมือนกับคนธรรมดาทุกประการ

2.2.2.2 ความไม่สมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของประเทศอังกฤษ

ตามหลักของกฎหมายอังกฤษ คำรับสารภาพที่เกิดจากการชักชวน, บังคับ, ให้สัญญาจากบุคคลผู้มีอำนาจ ก็จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เช่นกัน ถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ โดย จะต้องปรากฏว่าต้องกระทำโดยยึดหลักว่ามีความเป็นอิสระในการให้การ แต่อย่างไรก็ตามศาลอังกฤษได้วางหลัก “Judge’s Rules” ซึ่งถือเป็นเรื่องกฎหมายของศาล ที่ศาลได้วางหลักเกี่ยวกับการปรับงานยุติธรรมในการสอบสวนของตำรวจ ซึ่งหมายความว่าถ้าตำรวจไม่ได้ปฏิบัติ หรือปฏิบัติบางอย่างที่ไม่ถูกต้องตามหลักยุติธรรมที่ศาลกำหนดเป็นกฎขึ้น คำรับสารภาพนั้นอาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เพราะถือว่าได้มาโดยไม่สมัครใจ

สำหรับประเทศอังกฤษนั้น การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจอาจกล่าวได้ว่า ศาลมองทั้งทางด้านความไม่สมัครใจที่เกิดจากขู่ เชื้อ บังคับ การชักชวน โดยตรงจากผู้ต้องหา และยังรวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นอีกคล้ายดังเช่นของสหรัฐอเมริกา เช่นความบกพร่องทางกาย ซึ่งจากคำพิพากษาศาลฎีกาของอังกฤษ การพิจารณาความไม่สมัครใจนั้นพอจำแนกออกให้เห็นได้ดังนี้

ก. ความบกพร่องทางกายและจิตใจ

ความบกพร่องทางกาย ที่นำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้หรือที่ถือว่าได้มาโดยไม่สมัครใจในประเทศอังกฤษ เช่น

- ความมึนเมา โดยทั่วไปความมึนเมาไม่เป็นเหตุให้คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ (R. v. Spilsbury, 1835) แม้ว่าศาลจะมีอำนาจตัดออกไปจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ก็ตาม แต่

¹⁰⁵ Gardner and Manian, Principles and Cases of the Law of Arrest, Search, and Seizure, p.123.

¹⁰⁶ Berger, Toking the Fifth, p.153.

ถ้าผู้ที่มีเมื่อนั้นเสพลิ่งมีนมาไปโดยไม่รู้ตัวอย่างแท้จริงหรือถูกบังคับ คำรับสารภาพนั้นย่อมรับฟังไม่ได้¹⁰⁷

- ความอ่อนเพลียหรือความเจ็บป่วยทางกาย Justice Gresson ได้กล่าวไว้ในคดี R. v. Phillips, 1949 ว่า การตั้งคำถามส่วนใหญ่เป็นวิธีการทางจิตวิทยาและอายุ อารมณ์ และสติปัญญาของจำเลยก็เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันที่จะต้องนำมาพิจารณาด้วย โดยศาลถือว่า ความเจ็บป่วยทางกาย หรือ ความอ่อนเพลีย (exhausted) อาจจะเป็น พฤติการณ์ แวดล้อมอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่ คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ (R. v. Buchanan, 1966)¹⁰⁸

ความบกพร่องทางใจ ที่นำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ นั้น ในอังกฤษ โดยทั่วไปถือว่า คำรับสารภาพจะรับฟังไม่ได้ถ้าจำเลยมีความบกพร่องทางใจในเวลาที่ให้การ เช่น คำรับสารภาพที่ได้รับในเวลาที่ต้องหามิจิตใจไม่ปกติรับฟังไม่ได้ (R. v. Lai Ping, 1904; R. v. White, 1908)¹⁰⁹ นอกจากนี้ความบกพร่องทางใจที่นำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ในกรณีอื่น เช่น คำรับสารภาพที่ได้รับในขณะที่ผู้ให้คำรับสารภาพตกอยู่ภายใต้การสะกดจิต (R. v. Booker, 1928)¹¹⁰ เป็นต้น

นอกจากนี้ลักษณะส่วนตัวและลักษณะนิสัยของผู้ต้องหาที่อาจเป็นปัจจัยที่นำไปสู่คำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ เช่น

- ความไม่แน่นอนทางอารมณ์ (Spano v. New York, 1959)
- การขาดการศึกษา (Culombe v. Connecticut, 1961)
- ความอ่อนอายุ (Gallegos v. Colorado, 1962)
- ความเจ็บป่วยที่คงอยู่ในขณะเวลาที่ถูกล่าม (Jackson v. Denno, 1962)

ข. การชักชวน Inducement

การชักชวนที่จะทำให้เป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ จะต้องเป็นการชักชวนที่เป็นสาเหตุให้ผู้ต้องหารับสารภาพ และเป็นการชักชวนในทางโลก การชักชวนทางศาสนาหรือการชักชวนด้วยความชอบธรรมย่อมไม่ทำให้คำรับสารภาพเป็นไปโดยไม่สมัครใจ ZR. V. Thompson, 1893; R. v. WM. Lloyd and George Lloyd, 1834)

¹⁰⁷ Toria, Wharton's Criminal Evidence, p.222-224, 688-689

¹⁰⁸ Heydon, Heydon Evidence Case and Materials, P. 185.

¹⁰⁹ Rubert Cross, Evidence (London: Butterworths, 1967), p. 450-451.

¹¹⁰ Heydon, Heydon Evidence Case and Materials, P. 185.

การชักชวนไม่จำเป็นต้องกระทำโดยตรงต่อผู้ต้องหา ต่างหากกระทำต่อบุคคลอื่น และเป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้ผู้ต้องหารับสารภาพแล้ว ก็อยู่ในความหมายของการชักชวน (R. v. Thompson, 1893)

นอกจากนี้ การชักชวนยังต้องกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจ หากการชักชวนนั้นกระทำโดยบุคคลอื่น นอกจากบุคคลผู้มีอำนาจแล้ว ก็ไม่ทำให้คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ เว้นแต่บุคคลอื่นนั้นจะกระทำในนามของบุคคลผู้มีอำนาจ (R. v. Gibbons, 1823)¹¹¹ และการชักชวนโดยมิชอบนั้นต้องยังมีอิทธิพลอยู่เหนือผู้ต้องหาขณะให้คำรับสารภาพ ถ้าหากอิทธิพลของการชักชวนหมดไปแล้วก่อนมีคำรับสารภาพ คำรับสารภาพก็ไม่อยู่ภายใต้การชักชวน ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ถือว่าสมควรใจ (R. v. Bate, 1871) เช่น คำรับสารภาพที่กระทำภายหลังจากที่รู้ว่าการอภัยโทษได้ถูกปฏิเสธแล้วถือว่ารับสารภาพโดยสมควรใจ (R. v. Clewes, 1830) และการข่มขู่ว่าจะส่งให้ตำรวจดำเนินคดีก็เช่นเดียวกันที่ถือไม่ได้ว่าเป็นการชักชวน ถ้าหากคำรับสารภาพได้กระทำภายหลังจากที่รู้ว่าการอภัยโทษได้มาถึงแล้ว (R. v. Richards, 1832) เป็นต้น¹¹²

การชักชวนอันเป็นเหตุให้คำรับสารภาพนั้นเป็นไปโดยไม่สมควรใจ อาจสรุปเป็นหลักเบื้องต้นได้ กล่าวคือ

การชักชวนไม่ว่าจะเป็นการสัญญาที่จะให้ประโยชน์จากคำรับสารภาพหรือการบังคับไม่ว่าเป็นการบังคับโดยตรงหรือการกระทำที่อยู่ในทำนองเดียวกัน (R. v. Fennell, 1881) การชักชวนนี้อาจจะกระทำโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้ แต่ต้องเป็นการชักชวนโดยการบังคับหรือให้สัญญาอันเกี่ยวพันกับสิ่งต่างๆ ในทางโลก ไม่รวมถึงการชักชวนในทางศาสนาหรือการชักชวนด้วยความชอบธรรม เช่น เจ้าพนักงานบอกแก่ผู้ต้องหาว่าถ้าเขาไม่รับสารภาพ เขาอาจจะได้รับอันตราย และจะเป็นสิ่งที่ผิดพลาดของเขาคือว่าเป็นการบังคับ ทำให้คำรับสารภาพรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ (R. v. Coley, 1868) หรือคำกล่าวที่ว่า “ระวัง เรารู้มากกว่าที่ท่านคิดว่าเรารู้” ไม่ถือว่าเป็นการชักชวน แต่ถ้าพูดว่า “ท่านจะรู้สึกดีกว่านี้ถ้าหากบอกความจริง” ถือว่าเป็นการชักชวน (R. v. Jarvis, 1867) เป็นต้น¹¹³

¹¹¹ Frank L. Bunn, Evidence in Criminal Cases (London: Sweet & Maxwell Limited, 1957), p. 26-27.; J.W.C. Turner and A. LL. Armitage, Cases on Criminal Law (London: Cambridge University press, 1958), p.541-546.; W. Blake Odgers, Powell on Evidence (London: Butterworth & Co, 1910) p.104-106.

¹¹² Nokes, An Introduction to Evidence, p.299.

¹¹³ Palmer and Palmer, Harris' s Criminal Law, p. 471-472.

การชักชวนที่นำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้หรือถือว่ารับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เช่น¹¹⁴

- ตำรวจพูดกับผู้ต้องหาว่า “ถ้าไม่รับสารภาพเราจะทำอะไรกับท่านก็ได้” (R. v. Partridge, 1836)
- ตำรวจพูดกับผู้ต้องหาว่า “จงบอกมาว่าของอยู่ที่ไหนแล้วจะช่วยเหลือ” (R. v. Thompson, 1893; R. v. Cass, 1784)
- ตำรวจพูดกับผู้ต้องหาว่า “ถ้าไม่บอกว่าใครกระทำความผิดด้วยแล้วจะต้องถูกดำเนินคดี” (R. v. Pawatt)
- พนักงานอัยการพูดกับจำเลยต่อหน้าตำรวจว่า “เป็นการดีกว่าถ้าบอกความจริง มันอาจจะดีกว่าสำหรับท่าน” (R. v. Fennell, 1881)
- ตำรวจให้สัญญากับผู้ต้องหาว่า “ถ้ารับสารภาพแล้วจะไม่ดำเนินคดี” (R. v. Boghto, 1910)
- ตำรวจพูดกับผู้ต้องหาว่า “ท่านกำลังตกอยู่ภายใต้การสงสัยและจะเป็นการดีกว่าสำหรับท่านในการบอกความจริงที่รู้ทั้งหมดออกมา” (R. v. Kingston, 1830)

2.2.2.2.3 ความไม่สมัครใจรับสารภาพตามแนวความคิดของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้นน่าจะกล่าวได้ว่าปรากฏถึงการให้ความหมายเรื่องคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135, 226 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540¹¹⁵ ซึ่งมีได้เขียนไว้ชัดเจน โดยเฉพาะแต่ก็สามารถตีความจากกฎหมายดังกล่าวได้เพราะ กฎหมายกำหนดห้ามพนักงานสอบสวนทำการใดๆ โดยการบังคับ ชูเชิญ ล่อลวง ให้สัญญา หรือจูงใจ และพยานหลักฐานดังกล่าวห้ามรับฟัง ซึ่งก็คือหมายความว่า ถ้ามีการกระทำได้ดังกล่าวถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

แต่อย่างไรก็ตามก็เป็นที่ยอมรับกันว่าคำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเริ่มมีผลต่อกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นศาลในหลายประการ ในกรณีที่ศาลจะกำหนดดุลพินิจลงโทษจำเลยว่าจะลงโทษสถานใด หรือการสืบพยานหลักฐาน โจทก์ ว่าแก่ไหนต้องสืบให้ได้ตามคำรับสารภาพ โดยคำรับสารภาพของจำเลยอันมีผลต่อศาลนั้น ซึ่งมีแนวคำพิพากษาหลายฎีกาชี้ให้เห็นถึงวิวัฒนาการในการรับฟังพยานหลักฐานประกอบดุลพินิจอยู่เสมอ

¹¹⁴ Argyle, op.cit., Phipson on Evidence, p. 339-342.

¹¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135, 226; รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

เมื่อจำเลยรับสารภาพชั้นศาล หรือจำเลยรับสารภาพชั้นสอบสวนแต่มาปฏิเสธชั้นศาล เมื่อศาลพิจารณาคดีตัดสินก็มักจะเอาเงื่อนไขคำรับสารภาพมาประกอบอยู่เสมอในการลงโทษหรือลดโทษให้จำเลยเพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์อยู่บ้าง หรือกรณีที่ศาลอาจใช้คำรับสารภาพชั้นสอบสวนที่โจทก์ยื่นส่งมาประกอบดุลพินิจในการพิจารณาคดีอยู่เสมอ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนมีผลต่อชั้นศาลมาตลอด

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจตามแนวความคิดของกฎหมายไทยอาจเกิดจากการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้¹¹⁶

1. การล่อลวง หรือการจูงใจเพื่อให้รับสารภาพ หรือ
2. การขู่เชิญให้รับสารภาพ หรือ
3. การให้สัญญาแก่ผู้ต้องหา หรือ
4. การกระทำอันมิชอบประการอื่นๆ

ก. การล่อลวงหรือจูงใจเพื่อให้รับสารภาพ หมายถึง การพูดล่อลวงให้หลงผิด หรือพูดจาโน้มน้าวให้เข้าใจผิดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม ซึ่งทำให้คำรับสารภาพที่ได้รับมาภายหลังการล่อลวงหรือจูงใจนั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เพราะถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เช่น

- ตำรวจบอกผู้ต้องหาว่า ถ้ารับสารภาพแล้วจะให้ประกันตัวไป ผู้ต้องหาจึงรับสารภาพ โดยหวังจะได้กลับบ้าน โดยไม่รู้ว่าการให้การรับสารภาพนั้นจะเป็นโทษเป็นภัยแก่ตัว คงรับสารภาพไปตามที่พนักงานสอบสวนต้องการเท่านั้น

- จำเลยรับสารภาพชั้นสอบสวน โดยได้รับคำแนะนำว่า ถ้ารับสารภาพจะปล่อยสามี และจำเลยเองก็เป็นหญิงเมื่อเรื่องถึงศาลๆ ก็คงภาคทัณฑ์และปล่อยตัวไป¹¹⁷ (คำพิพากษาฎีกาที่ 102/2474)

- ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพเพราะถูกตำรวจล่อลวงว่า มีพยานรู้เห็นว่าจำเลยเป็นผู้ร้าย ถ้าไม่รับจะตกหนักคนเดียว ถ้ารับสารภาพบางที่ศาลอาจจะกรุณาเพียง 4-5 ปี คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ถือว่าได้มาโดยไม่สมัครใจ (คำพิพากษาฎีกาที่ 542/2400)

- จำเลยรับสารภาพฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา เพราะพนักงานสอบสวนกล่าวแก่จำเลยว่าได้สวนพยานโจทก์สม พยานจำเลยไม่สม และพยานจำเลยบางปากกลับสม โจทก์จึงจริงอย่างไรขอให้รับสารภาพเสียจะได้รับความกรุณาจากศาล จำเลยเห็นว่า เห็นจะถูกตัดหัว พนักงานสอบสวน

¹¹⁶ รตท. ก่อเกียรติ เจริญบุตร, เรื่องเดียวกัน, หน้า 101, 102.

¹¹⁷ รตท. ก่อเกียรติ เจริญบุตร, เรื่องเดียวกัน, หน้า 102.

ว่า ฟังทำผิดครั้งแรกศาลคงกรุณาไม่ถูกตัดหัว คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 98/2463)

- ผู้ต้องหาได้รับสารภาพเพราะพนักงานสอบสวนพูดว่า รับสารภาพแล้วคงจะได้รับความกรุณาจากศาลเพราะเรื่องนี้มีหลักฐาน คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 218/2475)

- คำรับสารภาพที่จำเลยรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนแนะนำเพื่อประโยชน์ในทางคดีนั้น จะฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 345/2479)

ข. การขู่เข็ญให้รับสารภาพ หมายถึง การทำให้กลัวไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตามว่าจะทำให้เกิดอันตรายแก่เขาหรือคนสนิทใกล้ชิดเขา จนผู้ต้องหาเกิดความกลัวและยอมรับสารภาพแล้ว คำรับสารภาพนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เช่น

- การขู่เข็ญว่าถ้าไม่รับสารภาพว่าฆ่าคนตายจะทรงมานให้ตาย
- การขู่เข็ญว่าถ้าไม่รับสารภาพจะทำร้ายผู้ต้องหา
- การขู่เข็ญว่าถ้าไม่รับสารภาพจะเนรเทศ
- การขู่เข็ญว่าถ้าไม่รับสารภาพจะต้องถูกจำคุก 20 ปี
- การขู่เข็ญว่าถ้าไม่รับสารภาพจะถูกลงโทษประหารชีวิต
- การขู่เข็ญว่าถ้าไม่รับสารภาพจะต้องถูกวิสามัญ

ค. การให้สัญญากับผู้ต้องหา หมายถึง การขอผู้ต้องหาให้การอย่างไรอย่างหนึ่งโดยสัญญาว่าจะให้ประโยชน์หรือการตอบแทน เช่น

- ให้รับสารภาพแล้วจะกันตัวออกมาเป็นพยาน (คำพิพากษาฎีกาที่ 500/2474) แม้ผู้ต้องหาจะรู้ดีว่าตนมิได้กระทำผิดก็ตาม แต่การเลี้ยงสู้คดีไปก็ไม่แน่ว่าคดีจะชนะหรือไม่ การที่เขาปล่อยออกจากการเป็นผู้ต้องหามาเป็นพยานนั้นแน่นอนที่จะได้พ้นทุกข์ได้ทันที จึงยอมรับตามที่พนักงานสอบสวนต้องการ

- ถ้ารับสารภาพแล้วจะสั่งไม่ฟ้อง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1039/2482)

ง. การกระทำอันมิชอบประการอื่นๆ คำนี้เป็นคำกว้างๆ หมายความว่ารวมถึงการกระทำทุกอย่างของพนักงานสอบสวนซึ่งทำให้ผู้ต้องหาจำต้องรับสารภาพ อันเป็นคำรับสารภาพที่

เกิดขึ้นโดยไม่บริสุทธิ์ใจ เป็นการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ และเพียงใจจะถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบนี้ย่อมอยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาได้อย่างเต็มที่ เช่น¹¹⁸

- พนักงานสอบสวนแกล้งทรมานผู้ต้องหาโดยปลุกขึ้นมาทำการสอบสวนทุกๆ ชั่วโมงจนไม่มีเวลานอน หรือแกล้งส่องไฟสว่างจ้าไปยังผู้ต้องหาเป็นเวลานานๆ หรือผลัดเปลี่ยนกันมาสอบสวนผู้ต้องหาตลอดวันตลอดคืน จนทำให้ผู้ต้องหาเกิดความรำคาญและหมดกำลังใจ จึงยอมรับสารภาพ ย่อมถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบ

- การบิดาหรือให้ยาพิษทำให้ผู้ต้องหาพูดหรืออยากพูด และทำให้พูดจนรับสารภาพเช่นนี้ ย่อมถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ได้มาโดยมิชอบ

- เมื่อผู้ต้องหาไม่รับสารภาพก็เอาตัวไปที่เปลี่ยวๆ ลับตาคนในเวลากลางคืนในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานครั้งแล้วครั้งเล่า ย่อมถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบ

- ผู้ต้องหาว่าเขาจะถูกฆ่าเสียเมื่อใดก็ได้ ถ้าหากยังขึ้น ไม่รับสารภาพอยู่ย่อมถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบ เป็นต้น

ข้อพิจารณาเรื่องการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

มีปัญหาที่น่าพิจารณาว่า เหตุที่จะทำให้คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เช่น การขู่ เชิญ ล่อลวง ให้สัญญา หรือโดยมิชอบประการอื่น เป็นต้น จำเป็นจะต้องกระทำโดยตรงแก่ผู้ต้องหาหรือไม่ และจำต้องเกิดจากการกระทำของพนักงานสอบสวนหรือไม่ เห็นว่า เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 135 นั้น มุ่งเน้นคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ดังนั้นการกระทำอันจะเป็นเหตุทำให้เป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจนั้น ไม่จำต้องเกิดจากการกระทำของพนักงานสอบสวนโดยตรง ถ้าหากพนักงานสอบสวนเป็นผู้จัดให้มีการกระทำดังกล่าวขึ้นก็จะมีผลทำให้คำรับสารภาพที่ได้รับเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ และในขณะเดียวกัน การกระทำก็ไม่จำเป็นต้องกระทำต่อผู้ต้องหาโดยตรงเท่านั้น อาจกระทำต่อญาติพี่น้องของผู้ต้องหา ต่อหน้าผู้ต้องหา เพื่อบังคับให้รับสารภาพออกมา ซึ่งคำรับสารภาพดังกล่าวก็ต้องถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทยนั้นคำพิพากษาศาลฎีกาไม่ได้วางขอบเขตกว้างขวางคุ้มครองคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ได้มาโดยไม่สมัครใจ หรือจำกัดขอบเขตอย่างชัดเจนเหมือนต่างประเทศดังกล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อน เพียงแต่ศาลไทยจะยังคงยึดหลักดุลพินิจในการรับฟังคำรับสารภาพประกอบพยานหลักฐานอื่นประกอบเป็นหลัก คำพิพากษารับสารภาพนั้นกล่าว

¹¹⁸ รตท. ก่อเกียรติ เขียมบุตรลบ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 104.

โดยสรุปก็มีเพียงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135, 226 เท่านั้นที่ศาลใช้ประกอบดุลพินิจ ซึ่งไม่ขยายขอบเขตไปถึงพฤติการณ์อื่นๆ อีกโดยตรง ผู้เขียนเห็นว่าคำรับสารภาพที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ควรจะต้องประกอบด้วย

1. ความสมัครใจของผู้ให้คำรับสารภาพ และ
2. ปราศจากการกระทำอันเป็นการชักชวนอย่างใดอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่ความไม่สมัครใจ เช่น
  - การบังคับให้รับสารภาพ หรือ
  - การให้สัญญา หรือ
  - วิธีการอื่นๆ ที่ทำให้คำรับสารภาพถูกกระทำโดยความไม่สมัครใจ โดยบุคคลผู้มีอำนาจเป็นต้น

ซึ่งแนวคำพิพากษาฎีกาของประเทศไทยได้ยึดหลักในประเด็นการรับฟังพยานหลักฐานมากกว่าที่จะวิเคราะห์คำรับสารภาพและหามาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา โดยศาลจะพิจารณาไปในแนวทางที่ว่า แม้ชั้นสอบสวนจำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไม่ว่าด้วยสาเหตุใดก็ตาม เช่นความเข้าใจผิดใน ข้อกฎหมาย, หรือรับเพราะถูกล่อลวง, บังคับก็ตาม หากมีพยานหลักฐานอื่นประกอบศาลก็ลงโทษได้ โดยแม้หลักฐานนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยมิชอบก็ตาม เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 500/2474, 837/2483, 1123/2509 แต่ก็มีบางกรณีที่ศาลเห็นว่า คำรับสารภาพนั้นไม่สมัครใจ ศาลไม่รับฟังลงโทษจำเลย โดยยกฟ้องโจทก์ แต่ก็เป็นที่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบ หรือสืบไม่ได้ตามฟ้อง เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 218/2475, 894/2478, 1576/2479, 765/2481, 102/2474, 1039/2482, 598/2502, 2178/2517, และ 473/2539

โดยสรุปประเทศไทยนั้น แนวความคิดของคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไม่ขยายขอบเขตคุ้มครองผู้ต้องหาไปในทางประการอื่นเท่าที่ควร ยกเว้นจะเห็นชัด เช่น เกิดจากความบกพร่องทางจิต เช่น วิกลจริต โดยคำรับสารภาพของคนวิกลจริตย่อมเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ส่วนความบกพร่องที่เห็นชัดทางกายตามกฎหมายไทยก็ถือว่าตามกฎหมายไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานเช่นกันถ้าไม่ทำตามวิธีที่กฎหมายกำหนด เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 ทวิ, 14 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 ซึ่งรวมถึงการมีเนมา แต่ทั้งวิกลจริต หรือความบกพร่องทางกายต้องเป็นเรื่องที่เห็นชัดไม่รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นทำให้เกิดความบกพร่องดังกล่าว ซึ่งไม่เหมือนของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

อย่างไรก็ดีแล้วผู้เขียนเห็นว่าตามแนวทางเรื่องคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจของประเทศไทยนั้นไม่มีการตีความหรือขยายขอบเขตกว้างขวางเหมือนในต่างประเทศ รวมไปถึงขบวนการก่อนจะให้ถ้อยคำรับสารภาพออกมา สำหรับของประเทศไทยยังคงให้ความหมายในคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจอยู่แค่ไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานเท่านั้น ไม่ได้วิเคราะห์ไปถึงด้านพฤติการณ์ต่างๆ ที่ทำให้ผู้ตกเป็นผู้ต้องหาต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจออกมา ทั้ง ๆ ที่ประชาชนของประเทศไทยที่กระทำความผิดนั้นส่วนใหญ่ฐานะยากจน การศึกษาน้อย สมควรจะตีความหมายให้ชัดเจน กว้างครอบคลุมไปถึงขบวนการก่อนให้ถ้อยคำของผู้ต้องหาด้วยว่า เจ้าพนักงานได้กระทำการครบทุกอย่างตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือยัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ในต่างประเทศเปรียบเทียบของไทย

3.1 หลักสากลของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

เนื่องจากผู้ต้องหาคือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นมนุษย์ แม้จะถือว่าเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดก็ตามแต่ก็เป็นแค่การกล่าวหาเท่านั้น เพราะบุคคลย่อมมีฐานะพื้นฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าทำผิดจริง ดังนั้น ในประเทศต่างๆ จึงพยายามหามาตรการให้เป็นสากลที่จะคุ้มครองบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิในหลักประกันของความเป็นมนุษย์ที่เขาอาจต้องสูญเสียอิสรภาพได้ สิทธิ หรือ Right นั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมายพอสรุปออกมาได้คือ หมายความว่าถึงประโยชน์หรือสิ่งที่กฎหมายให้การรับรองและป้องกันโดยกฎหมายจะรับรองว่าสิทธินั้นๆ มีอยู่ ปรากฏอยู่ และจะป้องกันมิให้มีการล่วงละเมิดต่อสิทธิ หากมีการล่วงละเมิดกฎหมายจะมีบทกำหนดโทษ (Sanction) เพื่อลงโทษผู้ที่ทำการล่วงละเมิดนั้น นอกจากนี้ผู้ที่มีสิทธิและใช้สิทธิของตนตามกฎหมายจะใช้ให้เกินขอบเขตและเป็นการกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นไม่ได้

ดังนั้นดังที่กล่าว หลายประเทศพยายามร่วมลงนามเพื่อประกันสิทธิของผู้ต้องหาไว้เป็นหลักสิทธิมนุษยชน โดยถือว่าเป็นการแสวงหาความยุติธรรม ความเป็นอิสระ และการคุ้มครองสิทธิของมนุษย์นั้นมีมาทุกยุคทุกสมัย ดังนั้นสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) หรือสิทธิมนุษยชน (Human Rights) อันเป็นสิทธิพื้นฐาน (Basic Rights) ที่เกิดจากธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งกฎหมายของรัฐไม่อาจจะทำลายได้ สิทธิมนุษยชนนี้มีอำนาจคือความรู้สึกผิดชอบอันเป็นอำนาจศีลธรรมอยู่ในตัวที่จะคอยป้องกันมิให้รัฐหรือผู้มีอำนาจปกครองทำการรุกรอนสิทธิของประชาชนโดยที่รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ แนวความคิดตามสิทธิมนุษยชนนี้เองเป็นเหตุให้นานาชาติตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนจึงได้ร่วมมือกันร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้น เพื่อกำหนดถึงสิทธิต่างๆ อันเป็นสิทธิธรรมชาติในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ว่าควรมีสหสิทธิประการใดบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับประเทศต่างๆ ที่จะนำไปบัญญัติเป็นสิทธิตามกฎหมายภายในของประเทศตนตามความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ร่างกฎหมายให้ร่างกฎหมายขึ้นใช้ภายในประเทศอย่างเป็นธรรมที่สุด

สิทธิมนุษยชนอาจสรุปให้นิยามความหมายได้ กล่าวคือ

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นสิทธิของมนุษย์โดยตรงที่มีขึ้นพร้อมกับกำเนิดของมนุษย์ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) หมายถึงกฎหมายซึ่งบุคคลอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติ คือเกิดมีมาเอง โดยมนุษย์ไม่ได้ทำขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ และใช้ได้โดยไม่จำกัดกาลเทศะ¹¹⁹ ทั้งนี้เพราะกฎหมายธรรมชาติเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักความยุติธรรมโดยธรรมชาติ อันหมายถึงความถึงกฎหมายทางวิชาการ หรือกฎหมายแห่งกายภาพ และกฎหมายแห่งศีลธรรม¹²⁰ กฎหมายธรรมชาตินี้มีนักปราชญ์ให้ความเห็นไว้ต่างกัน คือบางคนเห็นว่า เป็นกฎหมายที่เกิดจากธรรมชาติโดยตรง บางคนเห็นว่าเกิดจากพระเจ้า บางคนเห็นว่าเกิดจากความรู้สึกลึกซึ้งของมนุษย์¹²¹ อย่างไรก็ตามกฎหมายธรรมชาติดจะมีลักษณะถาวรตลอดไป (eternal) มีผลใช้บังคับได้ทุกหนทุกแห่งทั่วโลก และเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ โดยรัฐจะบัญญัติกฎหมายใดๆ ให้ขัดกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ และจากทฤษฎีกฎหมายธรรมชาตินี้เองทำให้เกิดทฤษฎีสិทธิธรรมชาตินี้ (Natural Rights) ขึ้น โดยมีแนวความคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาเสมอภาคกัน มีสิทธิและเสรีภาพด้วยกันทุกคน โดยที่คนใดคนหนึ่งจะมาล่วงละเมิดไม่ได้ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับสิทธิธรรมชาตินี้

John Locke ได้เขียนไว้ใน The Letter for Toleration (1689) กล่าวถึงความสำคัญของสิทธิเสรีภาพ โดยกล่าวถึงสิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งผู้ปกครองทั้งหลายถูกผูกพันตามกฎหมายธรรมชาติว่า มีหน้าที่ที่จะต้องให้การยอมรับนับถือสิทธิเช่นนั้น¹²²

นอกจากนี้ยังมีข้อความใน Magna Carta ซึ่งถือกันว่าเป็น The Great Charter ก็ได้ ปรากฏบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือได้ระบุไว้ว่า บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือริบทรัพย์สินหาได้ไม่ เว้นเสียแต่จะได้รับการพิจารณาโดยบุคคลชั้นเดียวกับเขา (his peers) และตามกฎหมายของบ้านเมือง (The law of the land) ซึ่งต่อมาได้ก่อให้เกิดหลักเสรีภาพส่วนบุคคล (Personal Liberty) ขึ้น¹²³

¹¹⁹ หยุต แสงอุทัย, คำบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2514, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 114.

¹²⁰ Salmond Willion Guthrie, Jurisprudenc, 11th ed. London, Sweet & Maxwell Ltd., p.35

¹²¹ หยุต แสงอุทัย, ดร.เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹²² ดู กุลพล พลวัน, "ปัญหาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยสหประชาชาติ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516), หน้า 9.

¹²³ เรื่องเดียวกัน.

เนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นบุคคลคนหนึ่งหรือมนุษย์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะต้องได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน ดังนั้นหลายประเทศจึงร่วมลงนามเพื่อให้เกิดหลักประกันเสรีภาพของเขาไว้ในหลักสิทธิมนุษยชนหลายประการดังเช่นที่ องค์การสหประชาชาติให้การรับรองสิทธิมนุษยชนทางอาญาไว้เป็นมาตรฐานสากล โดยบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right 1948) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมือง (International covenant on Civil and Political Rights 1996) โดยมาตรฐานดังกล่าว ต่อมาได้รับรองบัญญัติรับรองสิทธิของภูมิภาคและองค์กรต่าง ๆ ของสิทธิมนุษยชน ได้แก่ The American Convention on Human Rights 1969, The European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms 1950 เป็นต้น

โดยปกติปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ได้คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทบถึงสิทธิของเขาในเรื่องคำรับสารภาพดังนี้¹²⁴

ข้อ 3 ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน

ข้อ 5 บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรม หรือคำซ้ำไม่ได้

ข้อ 7 ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญาและจากการขยงให้เลือกปฏิบัติดังกล่าว

ข้อ 8 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้บำบัดอันเป็นผลจริงจิงจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูลฐาน ซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ข้อ 11 (1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นเอกสารที่รับรองสิทธิที่มนุษย์ชนพึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยสหประชาชาติ แม้ปฏิญญานี้จะเป็นเพียงสิทธิขั้นมูลฐานและมีข้อ

¹²⁴ คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.), สิทธิมนุษยชน, (กรุงเทพมหานคร:คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน), หน้า 3-9.

เกิดแห่งสิทธิก็ตาม แต่ก็เป็นการคุ้มครองบุคคลทุกประเภท ทุกชั้นวรรณะ ในด้านสิทธิเสรีภาพ และผู้ต้องหาที่ถือเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่ได้รับคุ้มครองเช่นกัน¹²⁵

เมื่อได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว ปฏิญญานี้ก็เปรียบได้กับเครื่องหมายแห่งการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นการแสดงถึงเจตนารมณ์ร่วมกันของหลายประเทศในการกำหนดไว้เป็นมาตรฐานสากลว่า สิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ๆ และควรให้ความคุ้มครองนั้นมีอะไรบ้าง ทั้งยังเป็นนิมิตอันดีว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ ย่อมจะดีขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากปฏิญญาฯ นี้ได้กำหนดหลักการที่สำคัญให้ประเทศต่าง ๆ ให้ยอมรับและถือปฏิบัติในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐานในประเทศของตน¹²⁶

สิทธิมนุษยชนที่ระบุในปฏิญญาฯ เป็นแต่เพียงการยอมรับร่วมกันของบรรดาประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ เพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ และกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แต่ปฏิญญาฯ มิได้มีลักษณะเป็นอนุสัญญาหรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศ จึงไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายโดยตรงแก่บรรดาประเทศที่ได้ร่วมลงมติรับรองเอกสารฉบับนี้¹²⁷ ดังนั้น จึงต้องเข้าใจว่าปฏิญญาฯ ไม่ใช่ประมวลกฎหมายสิทธิมนุษยชนเพราะตัวเองไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมาย ทั้งถ้อยคำในปฏิญญาฯ ก็ไม่ใช่กฎหมาย เป็นเพียงข้อความแนะนำแนวทางคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่บรรดาประเทศต่าง ๆ เท่านั้น¹²⁸

อย่างไรก็ตาม แม้ปฏิญญาฯ จะไม่มีฐานะเป็นกฎหมายและไม่มีเครื่องมือที่ใช้ในการคุ้มครอง แต่ปฏิญญาฯ ก็มีหลักการทำให้รัฐทั้งหลายต้องเคารพและรับรองว่าจะนำไปปฏิบัติเป็นกฎหมายภายใน รวมทั้งการบัญญัติกฎหมายระหว่างประเทศ ก็ต้องให้สอดคล้องกับปฏิญญาฯ ด้วย ดังนั้น สำหรับกฎหมายภายใน ปฏิญญาฯ จึงมีผลให้นักกฎหมายไม่อาจคัดค้านกฎหมายในอนาคตซึ่งร่างขึ้นตามหลักการของปฏิญญาฯ เพราะหลักดังกล่าวเป็นหลักสากล และถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายสุดท้ายที่จะต้องทำให้สำเร็จตามกระบวนการของกฎหมาย สำหรับกฎหมายระหว่าง

¹²⁵ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, “สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย”, สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, หน้า 12.

¹²⁶ กุลพล พลวัน, พัฒนาการสิทธิมนุษยชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 47.

¹²⁷ กุลพล พลวัน, “การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย”, ใน รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ศาสตราจารย์ ไพโรจน์ ชัยนาม (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 263.

¹²⁸ กุลพล พลวัน, พัฒนาการสิทธิมนุษยชน, หน้า 57.

ประเทศ แม้การทำสิทธิมนุษยชนให้เป็นสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศ จะไม่ขัดแย้งเท่า กฎหมายภายในและต้องการระยะเวลามากกว่า แต่การนำหลักการของปฏิญญาฯ ไปปฏิบัติบ่อย ครั้งเข้า อาจทำให้เกิดเป็นลักษณะกฎหมายจารีตประเพณีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนขึ้นได้ในที่สุด¹²⁹ ดังนั้นสำหรับประเทศไทยแล้วในฐานะที่เข้าร่วมลงนามในปฏิญญาฯ ต่างๆ เหล่านี้ แต่ก็ยังมีการละเมิดด้านคำรับสารภาพไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม จึงสมควรที่จะยึดหลักแนวทาง ปฏิบัติในชั้นสอบสวนให้ตรงกับข้อ 11 (1) ให้มากที่สุด และจริงจังกที่สุดด้วย ซึ่งอาจจะต้องปรับปรุง หลายประการดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4

3.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาเกี่ยวเนื่องกับคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจในประเทศไทย

3.2.1 สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เนื่องจากด้วยสภาพการเมืองการปกครองของไทยมีการผันผวนมาโดยตลอด กฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นแม่บทหลักของประเทศไทยหลายฉบับหลายสมัยที่ผ่านมาเกิดขึ้นแล้วตั้งแต่เหตุผลทางการเมือง และสภาพบ้านเมืองในสมัยนั้น ๆ เดิมทีเดียวอย่างที่กล่าวมาแล้วในบท ก่อนว่าของประเทศไทยนั้นเริ่มใช้กระบวนการพิจารณาความอาญาแบบของชาวตะวันตก เมื่อ รศ.115 เพื่อให้ชาวต่างประเทศยอมรับประเทศไทยว่ามีวิวัฒนาการทางกฎหมายที่ทัดเทียมและมี มาตรฐาน ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงเกิดพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความ มี โทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน รศ.115 ขึ้น มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของฝ่ายบริหารในการที่จะ นำตัวผู้ต้องหาที่กล่าวมาพิจารณาหาความจริงอีกด้วย ซึ่งสิทธิตามฉบับดังกล่าวนี้มีหลายประการ ไม่ว่าจะด้วยการไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยไม่มีเหตุอันควร ตามมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งบัญญัติไว้เกี่ยวกับการจับตัวผู้ต้องหา หรือในสมัยนั้นเรียกว่า “คนผู้ต้องจับ” โดยสรุปได้ว่า บุคคลตกเป็นผู้ต้องสงสัยได้เมื่อต้องหมายจับหรือกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือกำลังจะหลบหนี ใน ชั้นนี้ผู้ต้องสงสัยยังคงยังไม่เป็นผู้ต้องหาโดยนิตินัยจนกว่าจะนำตัวมายังผู้พิพากษาได้สวน ซึ่งสมัย ก่อนนำระบบศาลไต่สวนมาจากประเทศอังกฤษ โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้ไต่สวนถึงเหตุอันควรถูก จับดำเนินคดีหรือไม่ โดยมีหลักการว่า แม้พิจารณาโดยผิวเผินก็อาจทำให้เห็นว่าบุคคลนั้นไม่อาจ เป็นผู้ที่กระทำผิดได้เลย การที่ได้รับการปลดปล่อยเร็วที่สุดย่อมเป็นการยุติธรรมที่สุด ดังนั้นคำรับ สารภาพที่ออกมาโดยศาลไต่สวนถือว่าเป็นกลางและยุติธรรมมาก เป็นการป้องกันการที่พนักงาน ผู้จับตัวมาจะทำการใดให้ผู้ต้องถูกจับต้องรับสารภาพหรือให้การอย่างไรโดยไม่สมัครใจ แต่อย่าง ไรก็ตามสิทธิแบบใหม่ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการที่จะหามาตรการคุ้มครองผู้ต้องหาไม่ให้การ

¹²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 58.

เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองหรือสิทธิที่จะไม่ได้รับการกระทำอันเป็นการข่มขู่จากฝ่ายบ้านเมือง หรือ สิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือจากภายนอกยังไม่บัญญัติรับรองชัดเจนกันในสมัยนั้น ต่อมาเมื่อมีการร่าง รัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ขึ้น เริ่มมีการคุ้มครองสิทธิในการให้การรับสารภาพของผู้ตกเป็นผู้ต้องหา ดังเช่นในช่วงปี พ.ศ. 2492–2494 ได้กำหนดสิทธิในการจะมีทนายพบและปรึกษาได้เป็นการ เฉพาะตัว และมีการได้รับการยืนยันอีกครั้งในปี 2517 ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิตามมาตรา 32 ที่ให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด..... มาตรา 33 วรรคหนึ่ง ตอนท้ายที่ว่า ผู้ ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว มาตรา 34 บุคคล ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนรวดเร็วและเป็นธรรม และมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 35 สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ถ้อย คำที่ขู่เชิญ ทรมาน บังคับ ที่ทำให้ถ้อยคำนั้นเป็นไปโดยไม่สมัครใจ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลัก ฐานได้ สิทธิดังกล่าวเหล่านี้บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นมาตรการทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะคุ้มครองคำ รับสารภาพของผู้ต้องหาให้ได้มาโดยไม่สมัครใจ จึงได้บัญญัติหลักการให้มีผู้ช่วยหรือองค์กร ภายนอกอยู่ด้วยขณะให้การ ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อเป็นการคานอำนาจและตรวจสอบอำนาจเจ้า พนักงานในชั้นสอบสวนเป็นต้น

ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าตามรัฐธรรมนูญไทย ผู้ต้องหาจึงมีสิทธิดังนี้ เพื่อ คุ้มครองคำรับสารภาพ

1. สิทธิในการมี พบ หรือปรึกษาทนายเป็นการเฉพาะตัว
2. สิทธิในการที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่อาจเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองได้
3. สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนโดยเร็วและชอบธรรม
4. สิทธิที่จะไม่ถูกปรักปรำโดยถ้อยคำของตนเองอันเกิดจากการให้ถ้อยคำโดย

ไม่สมัครใจ

หลังจากนั้น ได้มีรัฐธรรมนูญออกมาอีกหลายฉบับแต่ไม่โดดเด่นเท่ากับรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2517 ไม่ว่าจะเป็นฉบับปี 2519, 2520¹³⁰ จนในที่สุดมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ.2540 กล่าวกันว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เนื่องจากเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับแรกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนจากทุกสาขาอาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่างด้วย และถือ

¹³⁰ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, “สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย” สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาในประเทศไทย

ได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้มีเนื้อหาที่ให้ความคุ้มครองป้องกันสิทธิเสรีภาพของพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับหลักนิติธรรมอีกฉบับหนึ่ง

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือว่าเป็นแม่บทแห่งกฎหมายทั้งปวงของประเทศไทย รวมทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนใช้เป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ ก็จะต้องมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่ในทางปฏิบัติก็ยังคงเกิดกรณีละเมิดศักดิ์ศรีของมนุษย์หรือในกรณีศึกษานี้ก็คือ “ผู้ต้องหา” เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพอยู่เนืองๆ กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้จึงมุ่งเน้นสิทธิของมนุษย์หรือประชาชนของประเทศเป็นหลัก ถึงขนาดกำหนดไว้ว่า หากมีการกระทบหรือละเมิดต่อศักดิ์ศรีของมนุษย์แล้ว บุคคลนั้นย่อมสามารถที่จะใช้สิทธิเรียกร้องต่อศาลเพื่อให้รัฐปกป้องคุ้มครอง หรือชดเชยค่าเสียหายได้

ในส่วนเกี่ยวกับการบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคำรับสารภาพเพื่อให้ได้มาโดยปราศจากความไม่สมัครใจนั้น มีดังต่อไปนี้

3.2.1.1 สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

มาตรา 33 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้”

สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์นี้ ส่งผลให้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเรื่องนี้ได้บัญญัติรับรองไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8 ว่า

“นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยมีสิทธิดังต่อไปนี้

(1) แต่งทนายแก้ต่างในชั้นได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาในศาลชั้นต้น ตลอดจนชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกา

(2) พูดจกกับทนายหรือผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง

(3) ตรวจสอบสำนวนการได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาของศาลและคัดสำเนาหรือขอสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม

(4) ตรวจสอบสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐานและคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้น ๆ

ถ้าจำเลยมีทนาย ๆ นั้นย่อมมีสิทธิทำนองเดียวกับจำเลยดังกล่าวมาแล้วนั้นด้วย”

การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์นั้น นั้น ย่อมเหมือนคาบสองคม เนื่องด้วยเจ้าพนักงานรัฐอาจกระทำการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ทำให้ถูกละเมิดสิทธิในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากเนื้อตัวร่างกายผลจากการทรมานให้รับสารภาพ หรือทำให้มีการล่อลวง ชู่เชิญ เพื่อให้เกิดการรับสารภาพว่าตนทำผิด อันเป็นการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เพราะเมื่อถูกสันนิษฐานโดยกฎหมายว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ย่อมทำให้เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสอบสวนหาตัวผู้ทำผิด ต้องมีความลำบากในการค้นหา ทางลัดทางหนึ่งที่มีกนิยมใช้ก็คือ ให้รับสารภาพเสีย ดังนั้นการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติสิทธิในการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ และห้ามปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ จึงสมควรจะมีมาตรการอื่นทางการบริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารับรองการปฏิบัติ หรือควรมีระบบกระบวนการยุติธรรมรูปแบบใหม่ ๆ มากุ้มครองสิทธิดังกล่าวด้วย เพราะสิทธิดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่า

“ข้อ 11 (1) บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี”

ซึ่งคำรับสารภาพนั้นย่อมเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการดำเนินคดีชั้นศาลต่อไปในแง่ของพยานหลักฐาน แม้เป็นพยานบอกเล่าก็ตาม การที่มีการรับสารภาพไว้ในชั้นสอบสวน หากผู้กระทำความผิดจริงย่อมไม่มีอะไรกระทบกระเทือน แต่หากเป็นผู้บริสุทธิ์ย่อมเกิดความลำบากในการต่อสู้คดี นอกเหนือจากการต่อสู้ว่าไม่ได้เป็นผู้ทำผิดแล้ว ยังต้องแก้ความสงสัยว่าทำไมถึงรับสารภาพไว้ด้วย หากจะอ้างการบังคับ ชู่เชิญ ก็ยังยากยิ่งในการพิสูจน์ เนื่องจากผู้กระทำการชู่เชิญ มักไม่ปรากฏว่าจะให้บุคคลอื่นที่เป็นฝ่ายเดียวกับผู้ต้องหาอยู่ด้วย จึงทำให้บทสันนิษฐานนี้ในกระบวนการยุติธรรมบางขั้นตอนเช่นก่อนชั้นพิจารณาคดีมักจะปรากฏว่ามีการพบเห็นการละเมิดสิทธิดังกล่าวอยู่เสมอ เป็นต้น

3.2.1.2 สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวและได้รับการเยี่ยมตามสมควร

รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ มีบัญญัติไว้แต่จำกัดเฉพาะผู้ถูกจับกับผู้ต้องหาที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน โดยไม่ครอบคลุมถึงผู้ต้องหาที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนของเจ้าพนักงานแต่อย่างใด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ขยายให้ครอบคลุมถึงกรณีดังกล่าว ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 239 วรรคสาม ว่า

“บุคคลผู้ถูกควบคุม คุ่มขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็น การเฉพาะตัวและมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร”

แต่เดิมสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็น การเฉพาะตัว และการได้รับการ เยี่ยมตามสมควร รัฐธรรมนูญฉบับเดิมบัญญัติเพียง “บุคคลที่ถูกคุมขัง หรือถูกจำคุกย่อม ได้รับการเยี่ยมตามสมควร” โดยมีได้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิที่จะพบและปรึกษาเป็น การเฉพาะตัว และสิทธิในการได้รับการเยี่ยมตามสมควรก็รับรองสิทธิให้เฉพาะผู้ถูกคุมขังหรือถูก จำคุกเท่านั้น โดยไม่ครอบคลุมถึงผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน แต่อย่างใด¹³¹

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ขยายครอบคลุมถึงผู้ถูกควบคุม คุ่มขัง หรือจำคุก มีสิทธิจะ พบและปรึกษาทนายความเป็น การเฉพาะตัว โดยไม่มีคนอื่นอยู่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกคุมขัง ไม่ว่าจะ เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถที่จะรับทราบข้อเท็จจริง หรือความรู้อันเกี่ยวกับการกระทำความ ผิดเท่าที่เขาทราบได้โดยสะดวก และปรึกษาทนายความของตนได้โดยมีอิสระ อันทำให้ทนาย สามารถได้แนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานต่อสู้คดี เพราะทนายเองมิได้รู้เหตุการณ์ต่างๆ อนึ่งแม้ผู้ถูกควบคุม คุ่มขัง หรือจำคุกจะรับต่อทนายความว่าตนกระทำความผิดจริง ทนายอาจให้ คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ เพื่อนำไปสู่เหตุบรรเทาโทษหรือลดโทษได้ และยิ่งกว่านั้นกรณีที่มี การยอมรับสารภาพต่อศาลทันที จะทำให้การพิจารณาคดีง่ายขึ้นและเสร็จอย่างรวดเร็ว จำเลยก็ได้ รับการลดหย่อนผ่อนโทษ¹³²

สิทธิดังกล่าวแล้วนี้ได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ โดยกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับและผู้ต้องหาทราบ เพียงแต่สิทธิผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 239 กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ ใช้ถ้อย คำแตกต่างกัน คือสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็น การเฉพาะตัว กับสิทธิพบและปรึกษาผู้ที่เป็นทนายสองต่อสอง

¹³¹ ทศนี แก้วพิลา, “สิทธิการมีทนายในคดีอาญา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 85.

¹³² มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540, หน้า 233-234.

“คำว่า สองต่อสอง ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 หมายความว่า แต่ลำพังสองคน โดยเฉพาะในที่ลับตาคนอื่น (ซึ่งมักใช้แก่ชายหนึ่งหญิงหนึ่งที่อยู่ด้วยกันตามลำพัง) ซึ่งผู้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 คงจะพิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้อยคำเดิมไม่เหมาะสม จึงตราบัญญัติถ้อยคำเต็มว่า เป็นการเฉพาะตัว โดยคำว่า ทนาย นั้น ได้ใช้คำเต็มว่า ทนายความ”

การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิผู้ต้องหาให้มีสิทธิพบและปรึกษาทนายความได้เป็นการเฉพาะตัวจึงหมายความว่ารวมถึง สิทธิที่จะไม่ให้ผู้ใดได้ยื่นการสนทนาระหว่างผู้ต้องหา กับทนายด้วย¹³³ ในส่วนของกรมตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน ได้มีคำแนะนำแนวทางปฏิบัติในการพบและปรึกษาทนาย การเยี่ยม ให้ตำรวจถือเป็นแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว¹³⁴ พอสรุปได้ว่า การขอพบและปรึกษาทนาย เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขัง ผู้อื่นหรือทนายที่ไม่ได้รับการร้องขอจากผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่อาจใช้สิทธิดังกล่าวได้และเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่มีหน้าที่ช่วยเหลือหรือจัดการอย่างอื่น ต้องปล่อยให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขังกับทนายติดต่อกันเอง สำหรับทนายที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาได้แต่งตั้งเป็นทนายของตนแล้ว และการร้องขอจะต้องทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยวาจาก็ได้

สิทธิดังกล่าวนี้เป็นสิทธิแนวคุ้มครองคำรับสารภาพของผู้ต้องหาก่อนที่จะให้การ ถ้าได้มีโอกาสพบและปรึกษาทนายความสองต่อสองเป็นการเฉพาะตัวแล้ว คำรับสารภาพที่ออกมาย่อมแน่ใจได้ว่าเป็นไปด้วยความสมัครใจ เพราะบางกรณีผู้ต้องหาอาจให้การรับสารภาพไปโดยไม่ทราบข้อกฎหมายเพียงพอ จึงควรมีสหสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวเพื่อปรึกษาหารือว่าควรจะรับสารภาพหรือไม่ เพราะคำรับสารภาพเป็นคำให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอย่างหนึ่งซึ่งรัฐธรรมนูญก็มีบัญญัติรับรองไว้แล้วซึ่งจะกล่าวต่อไป ดังนั้นการมีทนายให้คำปรึกษาที่เป็นอิสระไม่ทำต่อหน้าเจ้าพนักงานจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการต่อสู้คดีจึงมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในมาตรานี้ เพราะบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาส่วนใหญ่เป็นผู้ยากไร้ ไร้โอกาสต่อสู้ ถ้าได้มีโอกาสปรึกษาหารือกับทนายความ จะเป็นการประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้ยากไร้ ยากจนได้เป็นอย่างดี เพราะสามัญสำนึกของผู้ต้องหา หรือผู้ต้องสงสัย ที่มีทรัพย์สินน้อย มักจะมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าหน้าที่ โดยมักมีความเข้าใจว่า เจ้าหน้าที่มักจะเลือกปฏิบัติให้สิทธิพิเศษ หรือเข้าข้างผู้ต้องหาอื่นหรือผู้กล่าวหาอื่นที่มีทรัพย์สินเงินทอง เมื่อมีการจัดบริการให้ผู้ต้องสงสัยมี

¹³³ บุญทิพย์ ผ่องจิตร แลนเกรฟ, “สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในประเทศไทย”, สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, หน้า 182.

¹³⁴ หนังสือราชการภายในกรมตำรวจที่ 0610/11611 ลงวันที่ 21 กันยายน 2527 เรื่องคำแนะนำทางปฏิบัติในการพบและปรึกษาทนาย การเยี่ยม การรักษาพยาบาลและการสืบพยานก่อน

โอกาสสิทธิเท่าเทียมในการปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมเฉพาะตัว ย่อมเกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนในการต่อสู้คดีโดยเท่าเทียมกัน เพราะการไม่มีผู้ช่วยเหลือจากภายนอกหรือให้คำปรึกษาจากญาติพี่น้อง ย่อมทำให้ผู้ต้องหาอาจถูกชักจูง ชู้เชิญ หรือทำประการใดจนให้การรับสารภาพอันเป็นการให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมอย่างมาก เพราะมันไม่เท่าเทียมกันดังกล่าวข้างต้น

3.2.1.3 สิทธิที่จะมีผู้อยู่ด้วยในขณะที่สอบปากคำผู้ต้องหา

สิทธิดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 241 วรรคสอง ว่า

“ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้”

ซึ่งถือเป็นหลักการตรวจสอบการสอบสวนของพนักงานสอบสวนว่า ได้มีการสอบสวนตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้หลักประกันในเรื่องการให้การโดยความสมัครใจและจะไม่ถูกบังคับล่อลวงให้การและต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบด้วย อีกทั้งยังเป็นหลักประกันแก่พนักงานสอบสวนด้วยว่าคำให้การที่ได้มานั้นมิใช่ได้มาโดยการข่มขู่ ล่อลวง หรือให้สัญญา¹³⁵

การให้มีทนายความ หรือผู้ที่ตนไว้ใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ เป็นการป้องกันการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจได้ เพราะผู้ต้องหาขณะนั้นอาจอยู่ในสภาพจิตไม่ปกติ ถูกกดดัน หรือตื่นกลัวจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ขาดความรู้ทางกฎหมาย อาจทำให้มีคำรับสารภาพออกมาได้ โดยการชักจูง ชู้เชิญขณะจิตผิดปกติ ซึ่งถือเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงบัญญัติให้มีทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำได้ ซึ่งเหตุผลหนึ่งคือมีการยอมรับว่ามีการละเมิดในคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนอยู่หลายคดี ดังที่ปรากฏให้เห็นอยู่เนืองๆ ซึ่งการบัญญัติสิทธินี้เป็นขั้นพื้นฐานนั้นยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติตามมาอีกหลายประเด็นไม่ว่าการไม่รู้สิทธิของผู้ต้องหา การเข้าใจในสิทธิดังกล่าวของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องไม่ตรงกันในทางปฏิบัติ

¹³⁵ ณรงค์ ใจหาญ, “หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญา : ปัจจุบันและทศวรรษ 2550”, บทบัญญัติ เล่ม 53 ตอน 2 (มิถุนายน 2540) : 77.

เหตุผลหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว คือเพื่อให้รัฐต้องการสร้างกลไกเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการสอบปากคำ ก่อนที่ผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพออกมา เพราะหากไม่มีการตรวจสอบโดยคนภายนอก หรือเรียกว่าถ่วงดุลนั้น โอกาสที่จะเกิดคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ย่อมเกิดขึ้นได้ง่ายเกินไป และกลายเป็นหน้าที่ว่าผู้ต้องหาจะต้องมาต่อสู้คดีในคำรับสารภาพนั้นอีก แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวก็ยังมีช่องว่างในการให้ตีความอีกหลายประเด็นว่าเป็นหน้าที่แค่ไหนแก่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานต่อตัวผู้ต้องหาในการบอกกล่าวสิทธินี้หรือไม่ และผู้ต้องหาจะต้องร้องขอเองหรือไม่ ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอันเป็นการป้องกันสิทธิในการให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนในประเด็นคำรับสารภาพทั้งสิ้น แต่ในทางกลับกัน นอกจากจะเป็นการคุ้มครองสิทธิในคำรับสารภาพของผู้ต้องหาไม่ให้ถูกบังคับให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจแล้ว ยังมีผลดีในแง่ที่ทนายความอาจเป็นผู้ที่ช่วยค้นหาความจริงและแนะนำให้การรับสารภาพได้อันมีผลทำให้คดีมีความถูกต้อง ชัดเจนยิ่งขึ้นได้เช่นกัน ปัญหาในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวนี้จะได้กล่าวในบทต่อไป แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติขณะนี้เกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว ข้างต้นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางแนวทางสรุปได้ว่าแม้ อำนาจสอบสวนเดิมก่อนใช้รัฐธรรมนูญกับอำนาจการสอบสวนใหม่มีข้อแตกต่างคือรัฐให้สิทธิผู้ต้องหาเพิ่มขึ้น แต่สิทธิดังกล่าวเกิดจากตัวผู้ต้องหาเองโดยหากประสงค์จะใช้สิทธินั้นทำได้โดยให้ทนายความหรือผู้ที่ไว้ใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำซึ่งการใช้สิทธินี้เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการสอบปากคำผู้ต้องหา แต่ไม่ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดหาทนายความให้ ทำให้ส่งผลให้เจ้าพนักงานถือเป็นหลักที่จะไม่แจ้งให้กระจ่ายในสิทธิดังกล่าวอยู่จนทุกวันนี้ เพราะถือว่ามิใช่หน้าที่¹³⁶

3.2.1.4 สิทธิในการมีทนายความ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 242 บัญญัติว่า

“ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว”

รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว เป็นการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาคดีอาญา เพราะทำให้

¹³⁶ หนังสือด่วนที่สุด 0606.6/150066 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2540 ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

คู่กรณีได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม ดังนั้น ขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาทั้งหมด จำต้องได้รับการแนะนำช่วยเหลือโดยทนายความ ซึ่งแต่เดิมมิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดหาทนายให้ ไม่เหมือนรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้

เหตุผลในการให้รัฐมีหน้าที่จัดให้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้นั้นก็เพราะไม่ว่าจะตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นก็ตาม จำเป็นต้องมีทนายความช่วยแก้ต่างหรือคอยแนะนำตั้งแต่ชั้นสอบสวน สำหรับกรณีตกเป็นจำเลยนั้นกฎหมายเขียนไว้ชัดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กล่าวถึงสิทธิในการมีทนายไว้ในมาตรา 8 (1) และ 173 ดังนี้

“มาตรา 8 นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยมีสิทธิดังต่อไปนี้”

(1) แต่งทนายแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้น ตลอดจนชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา”

“มาตรา 173 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาลก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก้ต่างทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา นี้ ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด”

ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของศาลในทางปฏิบัติในการถามเรื่องทนายและสอบถามความต้องการของจำเลย แต่ในชั้นตกเป็นผู้ต้องหานั้นยังมีปัญหาตรงที่ไม่มีกรบัญญัติไว้ คงมีบัญญัติไว้เฉพาะเรื่องการสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก ตามมาตรา 134 ทวิ¹³⁷, 133 ทวิ¹³⁸ และ 134 ตริ¹³⁹ เท่านั้น ที่สรุปได้โดยรวมว่าการถามคำให้การของผู้ต้องหามีอายุไม่เกินสิบแปดปีต้องถามว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดให้และเมื่อจะสอบปากคำถึงรายละเอียดก็ต้องปฏิบัติตามมาตรา 133 ทวิ โดยอาศัยมาตรา 134 ตริ ถ้าเป็นบุคคลอายุเกินสิบแปดปีแล้ว ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งสิทธิในการมีทนายช่วยเหลือจากรัฐก่อนการให้การใด ๆ ของผู้ต้องหาออกมา ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวนี้ผู้เขียนเห็นว่า

¹³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ทวิ

¹³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ

¹³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ตริ

มุ่งถึงการคุ้มครองสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือจากคนภายนอกมาให้การคุ้มครองคำรับสารภาพ ซึ่งตามมาตรา 242 นี้ได้เชื่อมโยงกับสิทธิตาม 239 วรรคสาม และ 241 วรรคสอง เพราะในเรื่องทนายความนั้นยังเป็นปัญหาในทางความจริงหลายประการในการที่ประชาชนขาดความรู้ว่ามีสิทธิในเรื่องทนายความซึ่งจะได้กล่าวต่อไป เพราะปัญหาดังกล่าวทางสภาทนายความก็ได้ทำข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้แล้ว ฉบับลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542¹⁴⁰ ซึ่งพร้อมจะดำเนินการไปช่วยเหลือทันทีหากพนักงานสอบสวนแจ้งว่าผู้ต้องหาต้องการทนายช่วยในการปรึกษา ก่อนให้การใด ๆ อยู่แล้ว

นอกจากนี้ในคดีกระหว่าประเทศ ได้รับรองสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะได้รับการพิจารณาของศาลในคดีอาญาในข้อที่ 14 รับรองสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะได้รับการพิจารณาของศาลในคดีอาญาว่า

1. บุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า กระทำผิดตามกฎหมาย ข้อ 14(3)
2. ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างเสนอกากเต็มที่ ดังต่อไปนี้ ข้อ 14(4)
  - 2.1 สิทธิที่จะได้รับแจ้งสภาพและข้อหาตลอดจนรายละเอียดแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาโดยพลัน ในภาษาที่บุคคลนั้นเข้าใจได้
  - 2.2 สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อสู้คดี และมีสิทธิติดต่อกับทนายความได้ตามความประสงค์ของตน
  - 2.3 สิทธิได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้า
  - 2.4 สิทธิได้รับการพิจารณาต่อหน้า และสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเอง หรือในทางมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่ประสงค์
  - 2.5 สิทธิได้รับการแจ้งว่ามีสิทธิได้รับการช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจากรัฐ ถ้าผู้นั้นไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย
  - 2.6 สิทธิตรวจสอบพยานหรือถามค้านพยาน ซึ่งเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามหรือเป็นพยานฝ่ายตนที่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตน

¹⁴⁰ หนังสือข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสภาทนายความ, แนวทางปฏิบัติกรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความอาสาเข้าฟังการสอบปากคำของตนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542

2.7 สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง หรือให้การรับสารภาพ¹⁴¹

ซึ่งสิทธิตามกติกาดังกล่าวย่อมเกี่ยวข้องกับการมีทนายความทั้งสิ้นในการเข้าช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิ โดยจะเห็นได้ว่าหลักสากลของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีรับสารภาพโดยไม่สมัครใจนั้น จะไม่ได้บัญญัติ หรือตกลงเป็นกติกาชัดเจน แต่ได้สอดแทรกอยู่ในความหมายคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษยชนดังกล่าวข้างต้นถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้ง เพราะคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นสิ่งที่จะให้การปรับปรักตนเอง ดังนั้นก่อนที่จะให้การใดๆ ต้องแน่ใจว่าคำรับสารภาพนั้นต้องไม่ได้มาด้วยความไม่สมัครใจ ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้องค์กรสหประชาชาติหาได้นิ่งนอนใจไม่ พยายามจัดสัมมนา ศึกษาค้นคว้า วิจัย หาทางคุ้มครองในเรื่องคำรับสารภาพเพื่อหามาตรการที่ดีที่สุดและเสนอแนะให้รัฐต่าง ๆ นำหลักการคุ้มครองป้องกันคำรับสารภาพอันไม่สมัครใจไม่ให้เกิดขึ้น ดังเช่น การจัดสัมมนาที่ประเทศฟิลิปปินส์ กรุงบาเกียว เมื่อปี พ.ศ. 2501 ก็มีหัวข้อที่หยิบยกมาพิจารณา ในบางหัวข้อดังนี้

หัวข้อที่ 3 เกี่ยวกับเรื่องคำรับสารภาพและการให้การยอมรับ การคุ้มครองป้องกันทั้งในทางบริหารและตุลาการในการสืบสวนหรือสอบสวนต่อวิธีการอันมิชอบ

หัวข้อที่ 4 การหลีกเลี่ยงมิให้มีการชักชวนในการนำตัวจำเลยไปสู่การพิจารณาของศาล รวมทั้งวิธีพิจารณาและวิธีการอันล่าช้าอื่น ๆ

หัวข้อที่ 5 สิทธิของเอกชนในอันที่จะได้รับการช่วยเหลือในการพิจารณาคดี และในขณะที่มีการพิจารณาคดี และในขณะที่ก่อนเริ่มดำเนินคดี เกี่ยวกับ

- ให้คำแนะนำในข้อกฎหมายและการเข้าไปดำเนินการแทน
- การพิสูจน์ความผิด
- ความยุ่งยากในเรื่องภาษา¹⁴²

ซึ่งทั้ง 3 หัวข้อดังกล่าว มุ่งคุ้มครองผู้ต้องหา ซึ่งรวมถึงคุ้มครองสิทธิในการให้การว่าจะรับสารภาพหรือปฏิเสธ และถ้ารับสารภาพก็ต้องสมัครใจด้วย ซึ่งจากผลของการสัมมนาดังกล่าว ได้ข้อสรุปส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในการคุ้มครองสิทธิในคำรับสารภาพเพื่อให้ได้มาโดยปราศจากการไม่สมัครใจ โดยหาแนวทางคุ้มครองไว้ดังนี้

¹⁴¹ กรกัญจน์ อรุณปลอด, การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย : ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดทางกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้, หน้า 30.

¹⁴² อุทัย วิเศษสมิต, "การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอันเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาคดีอาญา", ดุลพาห เล่ม 4 ปีที่ 7, 6 เมษายน 2503.

1. การรับสารภาพ การให้การยอมรับ และการคุ้มครองทั้งในทางบริหารและทางตุลาการต่อวิธีการสืบสวนหรือสอบสวนโดยวิธีการอันมิชอบ

การประชุมหัวข้อนี้ ที่ประชุมได้แยกพิจารณาหัวข้อที่สำคัญ คือ วิธีที่ได้มาซึ่งคำรับสารภาพและให้การยอมรับ ซึ่งที่ประชุมเห็นว่า คำรับสารภาพนั้นจะต้องได้มาโดยที่จำเลยหรือผู้ต้องหาได้ทำขึ้นเองโดยสมัครใจ นอกจากนั้นก็ได้พิจารณาถึงเครื่องมือสมัยใหม่ที่ใช้ในการสืบสวนคดีอาญา วิธีการสอบสวนโดยใช้ยาต่าง ๆ หรือเครื่องจับเท็จ ซึ่งที่ประชุมได้ฟังความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญว่า โดยการใช้นั้นไม่ได้ผลสมความมุ่งหมาย เพราะไม่อาจเป็นที่เชื่อถือได้ ตรงกันข้ามกลับเป็นการขัดต่อสุขภาพและจิตใจอีกด้วย และการใช้เครื่องอัดเส้นลวดนั้น ก็ไม่ควรนำมาใช้มากนัก เพราะเป็นการขัดต่อความเป็นเอกภาพของบุคคลและควรจะใช้เฉพาะในกรณีจำเป็นจริงๆ เท่านั้น เช่น การรับฟังต่อการเปิดเผยความลับของประเทศ ฯลฯ เป็นต้น คำรับสารภาพที่จะยอมรับเป็นพยานหลักฐานนั้น ก็เฉพาะที่ได้ให้โดยใจสมัครเท่านั้น

สรุปผลของข้อเสนอก็มีว่า

(ก) คำรับสารภาพ หรือการให้การยอมรับที่ได้ให้แก่เจ้าพนักงานด้วยวาจานั้น ไม่ควรรับฟัง

(ข) คำรับสารภาพ หรือการให้การยอมรับที่ทำเป็นหนังสือ นั้น ไม่ควรยอมรับฟัง เว้นคำรับสารภาพหรือคำให้การยอมรับได้มีทนายความ ญาติ หรือมิตรสหายได้รับความเห็นชอบด้วย หรือได้ทำให้ไว้แก่ผู้พิพากษา

(ค) คำรับสารภาพหรือการให้การยอมรับ ซึ่งมีได้กระทำด้วยใจสมัครแล้ว ไม่ควรยอมรับฟัง

2. การหลีกเลี่ยงมิให้มีการชักช้าในการนำตัวจำเลยไปสู่การพิจารณาของศาล รวมทั้งวิธีพิจารณาและวิธีการอันล่าช้า

สำหรับข้อนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่า การสอบสวนนั้นจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ และก็ยอมให้มีการขยายเวลาไปได้ในกรณีที่เป็น

ในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพราะขั้นตอนถ้าให้อยู่กับตำรวจนานเกินไป อาจมีวิธีการที่จะทำให้ผู้ต้องหาจำต้องให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจได้ ซึ่งขั้นตอนจึงต้องดำเนินการโดยรวดเร็ว โดยจำกัดระยะเวลาที่อยู่กับพนักงานสอบสวนให้สั้นเข้า

3. สิทธิของเอกชนที่จะให้ความช่วยเหลือในการพิจารณาคดี ในขณะที่มีการพิจารณาและในขณะที่มีการพิจารณาเริ่มแรก

(1) การให้คำแนะนำในข้อกฎหมายและการเข้าไปดำเนินการแทน

ที่ประชุมเห็นว่า ในการดำเนินการพิจารณานั้น จำเลยควรได้รับความช่วยเหลือในทางข้อกฎหมาย เพราะจะทำให้การพิจารณานั้น ได้รับความเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น และเห็นว่าควรจะได้แจ้งถึงสิทธินี้ให้ผู้ต้องหาได้ทราบ และควรได้ปิดประกาศให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือที่สถานีตำรวจหรือที่เรือนจำ

ส่วนปัญหาที่ว่า จำเลยไม่สามารถมีทนายความนั้น รัฐก็ควรจะช่วยจัดการหาทนายความให้ด้วย และถ้าสามารถทำได้ก็ควรจ่ายค่าทนายความ ค่าเบี้ยเลี้ยงและเดินทางให้แก่พยานอีกด้วย

(2) การพิสูจน์ความผิด

การพิสูจน์ความผิดว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดจะต้องปรากฏว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงลงโทษจำเลย เพียงแต่มีความสงสัยว่าจำเลยน่าจะได้กระทำความผิดนั้น หรือเพื่อศีลธรรมแล้วจำเลยก็ควรจะต้องรับผิด หากจะนำมาใช้ได้

ในการนำสืบนั้น กีดกันเป็นหน้าที่ของอัยการผู้หนึ่งที่จะต้องพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิด จำเลยจะมีหน้าที่นำสืบก็เฉพาะในบางกรณีที่จะให้หลุดพ้นจากความผิดหรือในกรณีขอลดหย่อนผ่อนโทษ เช่น ในคดีป้องกันตัวหรือยั่วโทสะ เป็นต้น¹⁴³

จะเห็นได้ว่าคำรับสารภาพเป็นสิ่งที่หลายประเทศ และองค์การสหประชาชาตินำมาหยิบยก ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่กระทบต่อสิทธิขั้นต่ำของมนุษยชน ซึ่งกรณีนี้คือคำรับสารภาพ โดยมักให้ความสำคัญต่อการมีทนายความเข้าร่วมในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิซึ่งสำหรับประเทศไทยนั้นได้พยายามนำมาวางเป็นหลักในการคุ้มครองดังกล่าวแล้ว แต่อาจมีปัญหาบางอย่างในการตีความและในทางปฏิบัติทำให้ทนายความเข้าช่วยเหลือได้น้อยและประชาชนก็ไม่มีโอกาสใช้สิทธิในชั้นสอบสวนเรื่องทนายความได้ ซึ่งเป็นปัญหาทางการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคำรับสารภาพของประเทศไทยอย่างหนึ่ง ดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

3.2.1.5 สิทธิในการที่จะให้การและไม่ให้การของผู้ต้องหา

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 บัญญัติไว้ใน มาตรา 243 วรรคแรก ว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา”

¹⁴³ อุทัย วิเศษสมิต, เรื่องเดียวกัน

สิทธินี้เป็นหลักประกันของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า บุคคลไม่อาจถูกบังคับให้กล่าวโทษตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งบุคคลจะถูกกลั่นโหมยได้ต่อเมื่อรัฐสามารถพิสูจน์ได้ด้วยความสามารถของรัฐเองว่า บุคคลนั้นกระทำผิดจริงดังฟ้อง

การให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ได้แก่ การให้การที่เป็นการยอมรับความผิดอาญาที่ตนได้ก่อขึ้นแล้วหรือการให้การที่จะเป็นพยานหลักฐานแทนที่เมื่อเสร็จสิ้นคำให้การ เช่น พยานไม่จำเป็นต้องให้การกรณีที่การให้การจะเป็นการหมิ่นประมาทผู้อื่น

คั้งนั้นรัฐธรรมนูญจึงมุ่งคุ้มครองสิทธิดังกล่าวมาตลอด โดยเฉพาะในปี 2517 ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 35 มีใจความเหมือนกับมาตรา 243 วรรคแรก ของรัฐธรรมนูญปัจจุบัน เหตุผลก็เนื่องจากในสมัยเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีประชาชนจำนวนมากถูกบังคับให้ให้ถ้อยคำ โดยการเซ็นต์คำรับสารภาพหรือยื่นข้อเสนอต่อรองต่าง ๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมาก คั้งนั้น “คำรับสารภาพ” เป็นปัจจัยที่มุ่งทำลายผู้กล่าวเองว่าตนกระทำความผิด ซึ่งอาจทำให้ต้องถูกฟ้องคดีอาญา เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายของบุคคลซึ่งไทยเราจึงได้นำมาบัญญัติไว้ให้เป็นสิทธิพื้นฐาน แต่ก็มีปัญหาเรื่องสิทธิดังกล่าวมีความเด็ดขาดเพียงไร และมีมาตรการเพียงพอหรือไม่ที่จะคุ้มครองประชาชนของไทย เพราะคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจนั้น ถ้าเกิดขึ้นถือได้ว่าละเมิดต่อสิทธิดังกล่าวและเป็นการให้ถ้อยคำอันเกิดจากการไม่สมัครใจ ซึ่งสิทธิตามมาตรา 243 วรรคแรกนี้อาจสรุปได้ว่า หมายถึงสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้ถ้อยคำอันอาจทำให้ผู้ให้ถ้อยคำต้องถูกฟ้องเป็นคดีอาญาในอนาคต ไม่หมายรวมถึงการให้ถ้อยคำอันจะเป็นผลร้ายแก่คดีที่ตนถูกฟ้องอยู่แล้ว¹⁴⁴ นั่นเอง

3.2.1.6 สิทธิที่จะไม่ถูกล่อลวง ชู่เช็ญ หรือให้สัญญา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้ใน มาตรา 243 วรรคสอง ว่า

“ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ คำมั่นสัญญา ชู่เช็ญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้”

¹⁴⁴ บุญทิพย์ ผ่องจิตร แลนเกรฟ, สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, หน้า 225.

หลักประกันนี้มีผลคุ้มครองไปถึง บุคคลไม่อาจถูกบังคับ ชูเชิญ หลอกลวงหรือ ทำด้วยวิธีการใด ๆ อันไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เขาให้การด้วยความเต็มใจ ซึ่งไม่อาจรับฟังเป็น พยานหลักฐานได้ เพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะให้บุคคลให้การด้วยความสมัครใจและบริสุทธิ์ กล่าวคือต้องการให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา เนื่องจากในกรณีที่คำให้การเป็นการรับ สารภาพโดยไม่เป็นความจริง แม้ต่อมาผู้ต้องหาดังกล่าวจะมีทนายคอยให้การช่วยเหลือใน ชั้นศาล ก็ย่อมเป็นการยากแก่ทนายที่จะเข้าช่วยเหลือปกป้องลูกความได้ การที่ทนายจะหาพยาน หลักฐานมาแสดงต่อศาลว่าจำเลยรับสารภาพ ทั้งที่ไม่เป็นความจริงนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย¹⁴⁵ อีกทั้งยังเป็นการปรามเจ้าพนักงานมิให้ใช้วิธีการที่ทำให้ผู้ต้องหาเสียเปรียบในชั้นสอบสวนอีกด้วย

ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาตามแนวทางข้างต้น ตัวอย่างเช่น¹⁴⁶

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 102/2474 สามีภริยาต้องหาว่ามีชนบัตรปลอม ภริยาให้การรับ สารภาพในชั้นสอบสวน เหตุที่รับก็เพราะนายประกันผู้ซึ่งจะขอประกันตัวสามีได้แนะนำให้ภริยา รับ โดยกล่าวว่าถ้ารับเสียเขาจะได้ปล่อยสามีกลับบ้าน ส่วนภริยาเมื่อไปศาล ศาลคงภาคทัณฑ์และ ปล่อยตัวไป เพราะเป็นผู้หญิง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเหตุที่ภริยาได้รับก็เพราะมีคนหนุนให้รับ หาได้รับ ด้วยน้ำใจจริงใจจริงไม่ คำรับของภริยาจึงฟังไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 765/2481 เจ้าพนักงานจับเชื้อสุราเดือนห่างจากโรงที่จำเลยอยู่ 15 – 16 วา แล้วค้นได้ขวดเปล่าในที่ที่จำเลยอยู่ได้ 70 – 80 ใบ เจ้าพนักงานจะจับตัวภริยาของผู้ที่ อาศัยอยู่กับจำเลยไปด้วย แต่จำเลยว่าไม่ได้ เพราะหญิงคนนั้นมีลูกยังเล็ก ๆ อยู่และเลี้ยงสุราไว้มาก ต้องดูแล กำนันจึงถามจำเลยว่าจะรับหรือไม่ ถ้าไม่รับอาจจะเอาหญิงคนนั้นไป จำเลยคิดอยู่ครู่หนึ่ง จึงพูดว่า ถ้าไม่เอาตัวหญิงไปก็จะยอมรับ แล้วจำเลยก็ให้การรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวน ต่อ มาโจทก์ฟ้องจำเลยฐานมีแป้งเชื้อสุราไว้ในครอบครองโดยอาศัยคำรับของจำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัย ว่า กำนันเป็นฝ่ายเจ้าพนักงาน พุดจูงใจให้จำเลยรับเป็นการ ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 135 คำรับของจำเลยจึงรับฟังไม่ได้ และเมื่อไม่มีหลักฐานอื่นอีกก็ลง โทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 589/2484 ผู้ต้องหาเข้าใจผิดว่า โจทก์มีพยานอื่นเอาผิดกับตน ได้ เมื่อความจริงโจทก์ไม่มีพยาน ดังนั้นถือว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับด้วยความบริสุทธิ์ใจ

¹⁴⁵ บุญทิพย์ ผ่องจิตร เลนเกรฟ, “สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย”, สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย, หน้า 187.

¹⁴⁶ มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540, หน้า 244-245.

สิทธิในการจะไม่ถูกล่อลวง, ชูเชิญ หรือให้สัญญาเพื่อให้ถ้อยคำใดๆ ออกมาของประเทศไทยได้รับอิทธิพลในการร่างกฎหมายตามอุดมการณ์สิทธิมนุษยชนของตะวันตกในลักษณะคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่พยายามให้นานาประเทศนำหลักดังกล่าวไปบัญญัติเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ และบางประเทศเช่นประเทศไทยก็ยังนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 135 และมาตรา 226 นั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นที่ยอมรับในสากลโลกว่าอำนาจรัฐที่ถูกใช้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความประะบางที่สามารถทำให้ประชาชนเป็นผู้กลายเป็นผู้กระทำความผิดเต็มรูปแบบ โดยถูกผูกมัดด้วยถ้อยคำรับสารภาพอันแสดงให้เห็นว่า “รับว่าตนเป็นผู้กระทำความผิด” ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีโอกาสตรวจสอบและสืบถึงพฤติกรรมการดังกล่าวได้ยากมาก จึงได้บัญญัติไว้เป็นสิทธิให้ชัดเจนและเป็นฐานความคิดของเจ้าพนักงานรัฐไม่ว่าจะอยู่ในฐานะของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล ว่าจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในการรับสารภาพด้วยว่า ต้องไม่เกิดจากการจูงใจ หรือให้คำสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ดังตัวอย่างฎีกาข้างต้นแต่อย่างไรก็ตามก็ยังขาดปัจจัยควบคุมพฤติกรรมไม่ให้เกิด “การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ” ซึ่งยังเป็นปัญหาซึ่งจะกล่าวถึงปัญหาในบทต่อไป

3.2.2 สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อาจกล่าวได้ว่า สิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยนั้น มีรัฐธรรมนูญเป็นบทรับรองพื้นฐาน โดยมีกฎหมายในทางปฏิบัติเอื้ออำนวยคุ้มครองมาตลอด จึงได้มีบทบัญญัติในการปฏิบัติเกิดขึ้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเป็นหลัก ซึ่งดังที่กล่าวมาแล้วว่าเริ่มจากมาตรการเพื่อให้ไทยต้องพ้นจากวิกฤติการเสียดีทิสภาพนอกอาณาเขตทางศาลจึงต้องริบจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่มีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน รศ.115 ขึ้นมา จนมาถึงพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 และมีการปรับปรุงในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตลอดหลายประการ และมีประการหนึ่งซึ่งกฎหมายต้องการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะไม่ให้การอันเป็นการปรักปรำตนเอง หากไม่สมัครใจ นั่นคือ “คำรับสารภาพ” (Confession) ซึ่งการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวพบได้จากมาตราดังที่จะกล่าวต่อไปนี้ ก่อนที่จะมีการวิเคราะห์การคุ้มครองสิทธิของประเทศไทยกับต่างประเทศในหัวข้อต่อไป ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเข้าใจสิทธิตามกฎหมายไทยและของกฎหมายต่างประเทศควบคู่กันไป เพราะกฎหมายของประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศผสมผสานกันในรูปแบบของระบบกฎหมายทั้งแบบ Common Law และ Civil Law เข้าไว้ในการบัญญัติประมวลกฎหมายขึ้นซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันนี้

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในคำรับสารภาพเพื่อป้องกันการได้มาโดยไม่สมัครใจ ได้แก่

3.2.2.1 สิทธิในการมีและพบทนายความ

ตามมาตรา 7 ทวิ บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความสองต่อสอง
- (2) .....
- (3) .....

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง”

ตามกฎหมายมาตราดังกล่าวนี้ให้สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้เป็นทนายความสองต่อสอง จุดประสงค์ก็เพื่อให้ทนายความได้คุ้มครองสิทธิต่าง ๆ อันพึงมีสำหรับผู้ตกเป็นผู้ต้องหา ซึ่งสิทธิอันหนึ่งตามมาตรา 7 ทวิ ก็คือให้มีการปรึกษากันระหว่างทนายความโดยให้มีสิทธิในการได้รับอิสระโดยไม่มีพนักงานสอบสวนหรือบุคคลอื่นร่วมอยู่ด้วย เพราะการมีทนายความมิใช่มีผลดีเพียงแค่ปกป้องผู้ต้องหาเท่านั้น แต่ยังมีผลดีรวมถึงการที่สามารถเข้ามาในฐานะข้างฝ่ายผู้ต้องหาทำให้ได้ข้อมูลเพียงพอ บางครั้งทำให้ผู้ต้องหาคลายความกังวล เครียด ขอมเปิดปากและให้การรับสารภาพออกมา อันเป็นการทำให้ได้คำรับสารภาพมาด้วยความสมัครใจเสียด้วยซ้ำไป แต่นอกเหนือจากผลพลอยได้ดังกล่าวต้องยอมรับว่า จุดประสงค์หลักก็คือ มีผู้ต้องหาจำนวนมากไม่ทราบว่าเกี่ยวกับผลแห่งการให้การของตนว่าจะกระทบกระเทือนเป็นผลดีผลเสียต่ออนาคตของเขาอย่างไรในชั้นศาล มีการถูกบังคับทั้งทางร่างกาย และ(หรือ)ทางจิตใจจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ยุติธรรมต่าง ๆ เพื่อให้ให้การ สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นการไม่ยุติธรรมอย่างยิ่งแก่ผู้ต้องหา สิ่งเหล่านี้จะไปปรากฏชัดในชั้นตกเป็นจำเลย เช่น ทำให้ต้องถูกพิพากษาลงโทษทั้ง ๆ ที่ไม่ควรถูกลงโทษ หรือทำให้ต้องถูกพิพากษาลงโทษหนักกว่าที่ควรจะได้รับ การแก้ปัญหาคือไม่เป็นธรรมดาในคำรับสารภาพไม่ให้เกิดความไม่สมัครใจขึ้น เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดให้กับประชาชนของตน จึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ทวิ (1) เข้าปรึกษาหารือได้ โดยบังคับให้แจ้งสิทธินี้แก่ผู้ต้องหาด้วย

แต่อย่างไรก็ตามสิทธิดังกล่าวนี้ กฎหมายรับรองสิทธิที่จะให้มีทนายอยู่ด้วยสองต่อสองเพื่อปรึกษาหารือกัน แต่ไม่บัญญัติรับรองชัดเจนที่จะร้องขอให้รัฐจัดทนายให้หากเป็น

ผู้ยากไร้ ควรจะมีสิทธิได้เพียงขั้นที่ตกเป็นจำเลยเสียแล้ว ตามมาตรา 8¹⁴⁷ และมาตรา 173¹⁴⁸ เท่านั้น ในชั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้วยังเป็นที่ถกเถียงกันในหลายฝ่ายในส่วนที่ว่า สิทธิดังกล่าวตามมาตรา 7 ทวิ(1) นั้น คຸ່ມครองได้จริงหรือ และใช้ได้แค่ไหน เพราะมีประชาชนจำนวนมากที่ฐานะยากจนไม่สามารถทราบว่าคุณใช้สิทธินี้ได้หากไม่มีทนายประจำตัว โดยร้องขอมาที่สภทนายความ หรือแจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดหาให้ตามสิทธิของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540 ที่รัฐต้องมีหน้าที่จัดหาให้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวตามมาตรา 7 ทวิ(1) ผู้ต้องหา ยังเข้าใจผิดอยู่ตลอดว่าต้องเป็นทนายที่หาตัวเองทั้งสิ้น ไม่เหมือนสหรัฐอเมริกา ซึ่งสหรัฐอเมริกาคุ้มครองสิทธิในการให้การรับสารภาพว่าจะต้องได้มาด้วยความสมัครใจโดยจะบังคับไว้เลยว่าต้องมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิ ซึ่งถือเป็นกฎเรียกว่า (Miranda Rules) ดังนี้

- (1) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การ
- (2) ถ้าผู้ต้องหาให้การ คำให้การนั้นใช้ยื่นเขาในศาลได้
- (3) มีสิทธิพบทนายของตน หากไม่มีและต้องการทนายความ รัฐจะจัดให้

ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวต่อไปซึ่งสิทธิในการมีทนายนี้เป็นสิทธิที่มุ่งคุ้มครองการรับสารภาพโดยป้องกันการถูกละเมิดสิทธิจากเจ้าหน้าที่ได้ในระดับหนึ่ง สำหรับประเทศไทยตามมาตรา 7 ทวิ(1) ถือเป็นสิทธิที่ให้ความคุ้มครองดีมากในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเป็นการแสดงถึงว่าการรับสารภาพถ้าออกมาโดยผ่านการแจ้งสิทธิดังกล่าวแล้วย่อมเป็นการรับสารภาพโดยสมัครใจ ซึ่งขณะนี้ก็มักจะพบอยู่ในคำให้การชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาเสมอว่าทราบสิทธิแล้ว และมักจะปรากฏว่าประสงค์จะสละสิทธิดังกล่าวเสียด้วย ซึ่งยังเป็นที่เคลงใจว่ามีการสละสิทธิจริงหรือ

3.2.2.2 สิทธิที่จะไม่ให้การหรือถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 บัญญัติว่า เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหาให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานอันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

¹⁴⁷ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8

¹⁴⁸ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173

มาตราดังกล่าวนี้เป็นเรื่องการเตือนผู้ต้องหาตามสิทธิที่จะได้รับการเตือน (Belehrungsrecht) และต้องเป็นคำเตือนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ด้วยว่า “ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าว อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในชั้นพิจารณาได้” ซึ่งอาจใช้ถ้อยคำที่เป็นภาษาชาวบ้านที่คนทั่วไปเข้าใจได้ดีกว่าถ้อยคำนี้ได้ แต่ต้องไม่มีลักษณะความหมายผิดแผกแตกต่างจากจุ่มงหมาย เช่น “ตำรวจบอกว่า” คุณมีสิทธิให้การอย่างไรก็ได้ ถ้อยคำที่บอกกับตำรวจอาจใช้ยืนยันเขาในชั้นศาลได้” เป็นต้น ซึ่งปกติแล้วทุกคนเมื่อถูกจับและถูกแจ้งข้อหาแล้วย่อมทราบดีว่า ตนเป็นผู้ต้องหาจะต้องถูกสอบสวน การกล่าวอะไรย่อมใช้ยืนยันตนได้ ยกเว้นบางกรณี เช่นที่อาจถูกบังคับให้ลงลายมือชื่อในถ้อยคำตน หรืออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่อาจอ่านข้อความที่พนักงานสอบสวนทำขึ้นว่าถูกต้องทุกประเด็นหรือไม่ หรืออาจเป็นกรณีไม่ทราบเลขจริง ๆ เช่นอยู่ในภาวะทางจิตไม่ปกติ ภาวะกดดัน เมาสุรา อาจให้ถ้อยคำไปโดยไม่ทราบว่าจะใช้ยืนยันตนได้ อันเป็นการให้ถ้อยคำโดยไม่สมัครใจ แต่การเตือนตามมาตรา 134 ดังกล่าวนี้ ในทางปฏิบัติมุ่งเน้นที่มีการเตือนว่าเตือนให้รู้ว่าที่จะตอบเอา มาใช้เป็นพยานหลักฐานปรับปราคตนได้ ซึ่งจะปรากฏในคำให้การชั้นสอบสวนทุกคดีของผู้ต้องหา ไม่ได้เน้นที่ว่า เขามีสิทธิจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ เพราะถ้าผู้ต้องหาเห็นว่าตนมีสิทธิจะไม่ตอบก็ได้ การกล่าวถ้อยคำผูกมัดตนเองก็คงไม่เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่า คงไม่เกิดคำให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิการที่จะไม่ให้การปรับปราคตนเอง หรือปฏิบัติต่อก่อนเองได้ ซึ่งศาลฎีกาเองของไทยได้วางแนวในเรื่องการเตือนนี้มาโดยเคร่งครัด เช่น ฎีกาที่ 769/2482 โจทก์ฟ้องจำเลยกับพวกว่าสมคบกันปล้นทรัพย์ จำเลยให้การปฏิเสธ พยานโจทก์นำมาเบิกความ ไม่น่าเชื่อถือ คงมีแต่พยานโจทก์ที่เบิกความว่าจำเลยรับว่าทำไปเพราะโกรธเคืองเจ้าทรัพย์ แต่เจ้าพนักงานมิได้จัดคำรับสารภาพไว้และไม่ได้เตือนให้เขารู้ถึงสิทธิในถ้อยคำ จึงฟังคำรับสารภาพมาลงโทษจำเลยมิได้ ฎีกาที่ 57/2498 เดิมผู้ต้องหาให้ถ้อยคำซึ่งปฏิเสธความผิดแก่พลตำรวจ ซึ่งมีใช้พนักงานสอบสวน ต่อมาพนักงานสอบสวนไปสอบปากคำผู้ต้องหาเอง ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ แต่พนักงานสอบสวนมิได้เตือนผู้ต้องหาเสียก่อน ดังนี้ คำรับสารภาพของผู้ต้องหารับฟังไม่ได้ขัดกับ มาตรา 134 ซึ่งตามฎีกาที่เสนอนี้ ศาลฎีกามองว่าถ้อยคำที่เป็นคำรับสารภาพอาจได้มาโดยไม่สมัครใจ เมื่อไม่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้กระทำการตามตัวบทกฎหมายที่ให้ไว้ใน การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา คำกล่าวเหล่านั้นย่อมไม่น่าเชื่อถือ และการพิจารณาคดีก็ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ เมื่อพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติเตือนถึงสิทธิ จึงไม่อาจรับฟังได้ อย่างไรก็ตาม การเตือนผู้ต้องหาตาม มาตรา 134 นี้ ย่อมเป็นหลักประกันอย่างชัดแจ้ง แต่อาจจะเรียกถึงขนาดว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา 100% ก็คงกล่าวไม่ได้ถนัดนัก เพราะสิทธิของผู้ต้องหาจริง ๆ น่าจะเป็นการนิ่งเฉยไม่ต้องกระทำการใด ๆ อันเป็นปฏิปักษ์ต่อตัวเองมากกว่า และถ้าผู้ต้องหาไม่รู้สิทธิอันนี้และไม่ใช้สิทธิที่จะนิ่งเฉยกลับตอบคำถามพนักงานสอบสวน

โอกาสที่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนนั้นมีมาก เพราะแม้จะให้การเป็นประโยชน์ต่อความผิดหนึ่ง ก็ไม่แน่นอนไปว่าจะเป็นปฏิปักษ์ต่อความผิดฐานอื่น¹⁴⁹

สิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ตอบคำถาม หรือได้รับการเตือนก่อนนี้ นั่น ก็ตรงกับ รัฐธรรมนูญ มาตรา 243 วรรคแรก ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อน แต่อย่างไรก็ตามแนว คำพิพากษาฎีกาตอนหลังมิได้เน้นว่าจะต้องมีการเตือนจำเลยก่อน โดยศาลฎีกาวินิจฉัยว่าถ้ามีพยาน หลักฐานประกอบฟังได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจแล้ว รับฟังได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1172/2510, 1559/2508, 901/2526) และคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่เกิดขึ้น ย่อมใช้ชั้นจำเลย ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 243/2509) แต่อย่างไรก็มีฎีกาที่ 148/2536 ศาลเริ่มมีแนวคิดว่า คำรับของ จำเลยเป็นการไม่ชอบ เพราะไม่ได้แจ้งข้อหาให้จำเลยทราบ และมีได้บอกให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ จำเลยกล่าวอาจใช้ชั้นจำเลยในการพิจารณาได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 148/2536)

แต่อย่างไรก็ตามคำว่า “ถ้อยคำ” ในสิทธิตามมาตรา 134 นี้ มิได้หมายความว่า กฎหมายบัญญัติให้สิทธิในการ “โกหก” เพียงแต่เป็นสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้จำต้องให้ถ้อยคำอัน อาจทำให้ตนต้องถูกฟ้องร้องคดี และนำเอาถ้อยคำของตนไปใช้ชั้นในศาลโดยฝ่ายโจทก์ มาตรา 134 นี้มุ่งคุ้มครองรวม ไปถึงสิทธิในการต่อสู้คดีด้วยในชั้นศาลของผู้ต้องหาเมื่อถูกฟ้องเป็นจำเลย ดังนั้นหากผู้ต้องหาทำผิดจริง แต่มีเหตุแทรกซ้อน เช่น ป้องกัน, บันดาลโทษ, สำคัญผิด, จำเป็น (ซึ่ง ต้องเป็นจริงตามนั้น) เขาย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเตือนเพื่อจะได้อ้างพยานหลักฐานถึงเหตุแห่ง การกระทำว่าตนทำผิดเพราะอะไรด้วย การเตือนว่า “ถ้อยคำอาจใช้เป็นพยานหลักฐานอันเขาได้ใน ชั้นพิจารณาคดี” ย่อมเสมือนการเตือนสิทธิและป้องกันสิทธิของผู้ต้องหาไปในตัวและยังถือ เสมือนว่าเป็นรูปแบบหนึ่งในการค้นหาความจริงตามหลักนิติธรรม Rule of Law ซึ่งถือเป็น รูปแบบหนึ่งในการให้ความยุติธรรมแก่ผู้ต้องหา

อาจกล่าวได้ว่าการจะให้การใด ๆ ในชั้นสอบสวน โดยเฉพาะคำรับสารภาพนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับบัญญัติรับรองไว้ใน มาตรา 134 เลยทีเดียวดังกล่าวข้างต้น โดยบทบัญญัตินี้ชัดเจนว่า ถ้อยคำในคำให้การใช้เป็นพยาน หลักฐานในการพิจารณาชั้นศาลได้ กล่าวคือ เป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง ซึ่งจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลย มีผิด หรือบริสุทธิ์ ดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 226 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา¹⁵⁰ ทั้งนี้เพราะการทำต่อหน้าพนักงานสอบสวนโดยแจ้งให้ทราบก่อนว่าต้องหาด้วยเรื่อง อะไร มิใช่ว่าสอบสวนเสร็จแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ ข้อบังคับมืออยู่คุกเช่นนี้ก็โดยเจตนาธรรมณ์

¹⁴⁹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, “สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย”, หน้า 74.

¹⁵⁰ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

ของกฎหมาย หากได้ทำขึ้นโดยปกติตามที่กฎหมายบังคับไว้ ก็ควรจะเชื่อถือได้อย่างมาก จำเลยรับสารภาพชั้นสอบสวนโดยสมัครใจ แม้โจทก์ไม่ได้ตัวเจ้าทรัพย์มาสืบ แต่มีตำรวจผู้จับเป็นพยานประกอบว่าเจ้าทรัพย์ได้ชี้ให้รับจำเลยในเวลาใกล้เคียงกับถึงโทษฐานลักทรัพย์ได้ (ฎ.52/2498) คำให้การจำเลยในชั้นสอบสวนใช้ยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้ หากมีพยานหลักฐานประกอบฟังได้ว่า จำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจและตามความสัตย์จริง (ฎ.1559/2505) โจทก์อ้างคำให้การจำเลยชั้นสอบสวนเป็นพยานแล้ว ศาลก็ย่อมหยิบยกขึ้นวินิจฉัยประกอบกรณีได้ (ฎ. 984/2508) คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนไว้โดยชอบ ย่อมใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยได้ และศาลย่อมอาศัยคำรับสารภาพของจำเลยชั้นสอบสวน ประกอบคำพยานบุคคลของโจทก์ได้ (ฎ.243/2509) คำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน อาจใช้ยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลได้หากมีพยานหลักฐานประกอบฟังได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจและตามสัตย์จริง (ฎ.1172/2510)

เหตุที่กฎหมายบัญญัติให้รับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานได้ ก็เพราะผู้ร่างเล็งเห็นว่า พนักงานสอบสวนเป็นกลไกของรัฐหน่วยแรกที่ใกล้ชิดเหตุการณ์การกระทำผิดอาญามากที่สุด อย่างน้อยก็ใกล้ชิดกว่าอัยการหรือศาลสถิตยุติธรรม เรียกได้ว่าเป็นด่านกระแสน้ำแห่งความยุติธรรมอย่างแท้จริง เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นมีการจับตัวผู้ต้องหาได้และสอบปากคำทันที ผู้ต้องหาอาจให้การตามความจริง ยังไม่คิดหาคำแก้ตัว หรือคิดแล้วแต่ไม่รัดกุมพอเนื่องจากมีเวลาแต่งเรื่องราวไม่มาก ทำให้มีพิรุณจับผิดได้ง่าย การที่กฎหมายยอมรับฟังพยานประเภทนี้จึงมีเหตุผลอยู่ในตัวของมันเอง ทั้งนี้แม้แต่พยานหลักฐานอื่น ๆ ที่แสวงหามาได้ชั้นสอบสวนศาลยังยอมรับฟัง ทำไมคำรับสารภาพของตัวผู้ต้องหาแท้ ๆ จึงรับฟังไม่ได้ แต่สิทธิตามมาตรา 134 นี้ก็ยิ่งขาดความคุ้มครองหลายประการในแง่ถึงการรับรู้การใช้สิทธิไม่ว่าจะถูกจากการกีดกัน หรือบังคับ ขาดมาตรการตรวจสอบหรือมีผู้ช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้สิทธิดังกล่าว ซึ่งทำให้เกิดคำถามว่า ทำอย่างไรจึงจะให้สิทธิดังกล่าวถูกใช้อย่างเต็มที่จริง ๆ ซึ่งจะได้กล่าวเป็นข้อเสนอแนะในบทต่อไป

3.2.2.3 สิทธิที่จะไม่ถูกล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้การรับสารภาพ

มาตรา 135 ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือชูเชิญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา

สิทธินี้เป็นสิทธิที่ถูกคุ้มครองโดยกฎหมาย เพราะกฎหมายเขียนไว้ชัดเจนว่า “ห้าม” แต่ในทางปฏิบัติไม่มีอะไรมาตรวจสอบได้เลยว่าพนักงานสอบสวนทำในสิ่งที่ห้ามนี้หรือไม่ หลักข้อ

นี้ที่ปรากฏเป็นบทบัญญัติมาตรา 135 ด้วยทกล่าวถึงการกระทำเข้าลักษณะการล่อลวงประการหนึ่ง การขู่เข็ญประการหนึ่ง และการให้สัญญาเพื่อจูงใจอีกประการหนึ่ง มิได้ระบุถึงการทำร้ายผู้ต้องหา เพื่อให้รับสารภาพ จึงน่าจะคิดว่าจะจัดให้การทำร้ายผู้ต้องหาเข้ากับข้อนี้ได้หรือไม่ ว่าตามตัวบทไม่น่าเข้าบทบัญญัติ มาตรา 135 อย่างไรก็ตามกรณีดังกล่าวนี้อาจถือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ (Unlawful means) ตามมาตรา 226 เหตุผลก็คือ คำรับที่เกิดจากการข่มผู้ต้องหาถือว่าไม่มีค่าให้การเลย เพราะเห็นอยู่ชัด ๆ ว่ารับสารภาพก็เพื่อมิให้ถูกข่มต่อไป จะว่ารับโดยสมัครใจหาได้ไม่ จึงนำคำรับนี้มาพิสูจน์ข้อเท็จจริงใด ๆ หรือถือว่าเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ การที่ผู้ต้องหารับสารภาพเพราะถูกพนักงานสอบสวนกดขี่ และเข็ญให้รับ คำรับนั้นฟังไม่ได้ (ฎ.144/2470) ซึ่งศาลเข้าใจว่าที่รับฟังไม่ได้นั้นก็เพราะ เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามมาตรา 226 ส่วนการรับสารภาพมาตรา 135 แม้ศาลจะไม่ยอมรับฟังเช่นเดียวกันก็ตาม ก็มีความแตกต่างกับการข่มให้รับ สาร ภาพ เพราะ ถือ ว่า คำ รับ สาร ภาพ นั้น มี อยู่ เพียง แต่ เกิด โดย การ ล่อลวง ขู่เข็ญ หรือให้สัญญาจูงใจเท่านั้น¹⁵¹ ควรสังเกตว่าการรับโดยมิชอบตามมาตรา 135 นี้ เป็นการรับที่เกิดจากการกระทำโดยวิธีการดังกล่าวแล้วของพนักงานสอบสวน ถ้าผู้ต้องหารับด้วยความสมัครใจเอง เนื่องจากเหตุผลส่วนตัว เช่น เพื่อปิดบังความจริงอย่างอื่นอันน่าอับอาย หรือปิดบังหัวหน้าหรือพรรคพวก กรณีเหล่านี้อยู่นอกหลักเกณฑ์ด้วยบทมาตรา 135 ศาลรับฟังได้ไม่มีกฎหมายข้อไหนห้าม ส่วนจะลงโทษจำเลยได้หรือไม่ก็ต้องพิจารณาตามมาตรา 176 และ 227 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกขั้นตอนหนึ่ง อนึ่ง การล่อลวง ขู่เข็ญ ตามมาตรา 135 นี้จำกัดอยู่แต่เฉพาะตัวผู้ต้องหาเท่านั้น ถ้าทำต่อพยานคำให้การของพยานที่เกิดจากการล่อลวง ขู่เข็ญนี้รับฟังไม่ได้ตามมาตรา 226 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อย่างไรเป็นการล่อลวง (Deception) คำล่อลวงมิใช่คำเทคนิคทางกฎหมาย หากแต่เป็นคำธรรมดา โดยปกติย่อมหมายถึงการทำให้หลงผิด เมื่อประกอบกับด้วยบทมาตรา 135 จึงหมายความว่า การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ทำให้ผู้ต้องหาเกิดความหลงผิดและเป็นเหตุให้ผู้ต้องหารับสารภาพ ในส่วนของการกระทำอาจเป็นโดยการกระทำกริยาทางร่างกาย วาจา หรือปิดบังความจริงที่ควรบอกให้แก่ผู้ต้องหา ทั้งไม่จำเป็นต้องแสดงออกโดยตรง เพียงกระทำให้ผู้ต้องหาเข้าใจได้ก็พอ และไม่จำเป็นต้องกล่าวโดยตรงต่อผู้ต้องหา เพียงแต่กล่าวกับผู้อื่นซึ่งใดโดยเจตนาให้ผู้นั้นบอกผู้ต้องหาอีกต่อหนึ่ง ก็ได้ แต่ต้องกล่าวด้วยความถึงคดีโดยตรง คำรับชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนหลอกลวงว่าจะไม่เอาโทษ ฟังไม่ได้ (ฎ.43/121) ผู้ต้องหาให้การเพราะ

¹⁵¹ ชีสุทธิ พันธุ์ฤทธิ, คำรับสารภาพชั้นสอบสวน, วารสารอัยการ ปีที่ 18 ฉบับที่ 206 6 เมษายน 2538, หน้า 119.

ถูกตำรวจหลอกลวงว่า “มีพยานเห็นว่าจำเลยเป็นผู้ร้าย ถ้าไม่รับจะตกหนักคนเดียวถ้ารับบางทีศาลจะกรุณาเพียง 4-5 ปี” คำรับฟังไม่ได้ (ฎ.542, 543/2506)

อนึ่ง ศาลฎีกาก็ตัดสินว่า การกระทำที่เป็นเหตุให้ผู้ต้องหารับสารภาพนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นของพนักงานสอบสวน อาจเป็นของบุคคลอื่นใดก็ได้ ซึ่งไม่ตรงกับถ้อยคำในตัวบทมาตรา 135 ที่ว่า “ห้ามมิให้พนักงานสอบสวน...” แสดงว่าการปรับให้เข้าบทมาตรา 135 ต้องเป็นกรณีพนักงานสอบสวนล่อลวง ชู่เจี๋ยเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การล่อลวงโดยบุคคลอื่นใดก็ดี ก็ไม่น่าจะทำให้คำรับสารภาพนั้นฟังได้อยู่แน่นอน แต่ควรเข้าใจว่าที่รับฟังไม่ได้นั้นเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 226 มิใช่มาตรา 135 ดังที่กำลังพิเคราะห์กันอยู่นี้ ผู้ใหญ่บ้านจับกุมบอกกับจำเลยว่าให้รับเสียโดยดีจะกันไว้เป็นพยาน คำรับของจำเลยฟังไม่ได้ (ฎ.500/2474) นางแดงกับนายเด็กปึกสามีถูกจับไปขังฐานมีธนบัตรปลอม ศาลฎีกาว่า “ที่นางแดงให้การรับขึ้นสอบสวนก็เพราะมีนายสุคจำลองไปขอประกันตัวนายเด็กปึก นายสุคจำลองได้แนะนำให้นางแดงรับโดยกล่าวว่า ถ้ารับเสียเขาจะปล่อยตัวพวกกลับบ้าน ส่วนนางแดงไปถึงศาล ๆ ก็คงภาคทัณฑ์ปล่อยตัวไปเพราะเป็นผู้หญิง นางแดงรับโดยมีคนหนุนให้รับ หาได้รับด้วยน้ำใสใจจริงไม่ ยิ่งไม่พอฟังได้ (ฎ.102/2474)

ส่วนการขู่เจี๋ย (Threat) หมายถึง การทำให้ผู้ต้องหาอยู่ในภาวะหวัดวิตกว่าจะเกิดอันตรายแก่ตนเอง หรือแก่ผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ต้องหา¹⁵² อาจเป็นกระทำโดยวาจาหรือพฤติกรรมทำให้กลัวก็ได้ การขู่ด้วยวาจาไม่จำเป็นต้องใช้คำรุนแรง อาจข่มขู่ด้วยวาจาอันสุภาพ บางครั้งต้องพิจารณาทั้งคำพูดและพฤติกรรมแวดล้อมประกอบด้วย การขู่เจี๋ย ด้วยวาจา ก็เช่น คำว่าจะทุบตี ยิงทิ้ง หรือว่าถ้าไม่รับจะถูกจำคุก 20 ปี เป็นต้น คดีอังกฤษเรื่องหนึ่ง คำพูดที่ว่า ถ้าท่านไม่บอกท่านจะลำบาก และผลร้ายจะเกิดแก่ท่าน ถือเป็นคำขู่ที่ทำให้รับสารภาพ ฟังไม่ได้¹⁵³ แต่ถ้าเงินของเจ้าทรัพย์หายสงสัยว่านางวุ่นจำเลยลัก ซึ่งถามว่าเอาเงินไปหรือเปล่า นางวุ่นไม่รับ บุตรเขยเจ้าทรัพย์จึงว่า ถ้าไม่รับจะตามตำรวจมาจัดการ นางวุ่นจึงรับสารภาพต่อหน้าพยานหลายคน ดังนี้ไม่เรียกว่าสารภาพโดยขู่เจี๋ย (ฎ.688/2465) อีกวิธีหนึ่งได้แก่ขู่เจี๋ยโดยพฤติกรรม แม้จะไม่มีคำขู่เลย แต่กระทำในลักษณะบีบบังคับก็เป็นการขู่ เช่น รับตัวผู้ต้องหาแล้วขังไว้ รุ่งขึ้นเบิกตัวมาสอบสวนถามว่า “รับไหม” จำเลยไม่รับก็นำไปขังต่อ รุ่งเช้าเบิกตัวมาสอบอีกผู้ต้องหาที่ไม่ยอมรับ ทำเช่นนี้ทุกวัน ในที่สุดผู้ต้องหาก็รับสารภาพ หรือแกล้งปลุกให้ผู้ต้องหารับการสอบสวนทุก ๆ ชั่วโมงจนไม่มีเวลานอน หรือแกล้งส่องไฟสว่างจ้าไปยังผู้ต้องหาเป็นเวลานาน ๆ หรือผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาสอบสวนผู้ต้องหาตลอดวันตลอดคืนจนกระทั่งผู้ต้องหารับสารภาพในที่

¹⁵² ศาสตราจารย์ คะนิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 3, หน้า 297.

¹⁵³ ศาสตราจารย์ ไอสถ โกสิน, คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 321.

สุด แต่การกระทำบางอย่าง เช่นวิธีการล้างสมองซึ่งเป็นการทรมานจิตใจจนทำให้บุคคลนั้นเปลี่ยนความคิด การใช้เคมีภัณฑ์ฉีดเข้าไปในร่างกายหรือให้รับประทาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสมองให้มีอาการเคลิ้ม ๆ ซักถามอะไรก็ได้ การซ้อมผู้ต้องหาให้รับสารภาพ หรือใช้ไฟฟ้าช็อก กรณีดังกล่าวนี้เป็นการทำต่อเนื้อตัวร่างกายผู้ต้องหาโดยตรง ซึ่งหนักกว่าการล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจผู้ต้องหา ไม่จัดเป็นลักษณะการได้มาซึ่งคำรับตามมาตรา 135 และยังเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามมาตรา 226 อีกด้วย

สำหรับการให้สัญญา (Promise) เพื่อจูงใจผู้ต้องหานั้นอาจเป็นสัญญาให้สิ่งของตอบแทน จะปล่อยตัวหรือให้เยี่ยมญาติบุตรภรรยา¹⁵⁴ การให้สัญญากับผู้ต้องหานี้ยังไม่ถึงกับเป็นการ “ล่อลวง” ซึ่งหนักกว่าจูงใจ เอาตัวไปขังแล้วกล่าวว่า “ขังมาหลายวันแล้ว ถ้ารับเสียจะให้ประกันตัว ถ้าไม่รับจะขังต่อไปอีกไม่ปล่อย” ดังนั้นจะเป็นการให้สัญญาเพื่อจูงใจให้รับสารภาพ ถ้าหากว่าผู้ต้องหารับแล้วปล่อยจริง แต่ถ้าไม่ปล่อยก็อาจเป็นการล่อลวงได้ อย่างไรก็ตามคำรับทั้งสองลักษณะนี้ก็ล้วนแต่รับฟังไม่ได้ทั้งคู่ อนึ่ง การจูงใจอาจเป็นการกล่าวแก่บุคคลอื่น แต่ภายหลังรู้ถึงผู้ต้องหาก็ได้ เช่นคดี R. V. Thompson ลูกจ้างบริษัทขอยกเงินบริษัท ประธานของบริษัทกล่าวคำจูงใจพี่ชายของผู้ต้องหา เป็นเหตุให้ผู้ต้องหารับสารภาพ ถือว่าคำรับนั้นฟังไม่ได้ นักกฎหมายท่านหนึ่ง ให้ความเห็นต่อไปว่า การใช้อุบายให้ผู้ต้องหารับสารภาพก็ใช้ได้ ถ้าไม่มีการสัญญาให้ประโยชน์¹⁵⁵ เห็นว่า ถึงแม้จะไม่ถือเป็นการให้สัญญา ก็อาจเป็นการล่อลวงตามหัวข้อ 27 ได้ ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา 134,135 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มุ่งเล็งเอาความสมัครใจของผู้ต้องหาเป็นหลัก ซึ่งการใช้อุบายทำให้ผู้ต้องหารับสารภาพคงไม่ถือว่าผู้ต้องหามสมัครใจแน่ ในข้อนี้ศาลไปไกลถึงกับวินิจฉัยในกรณีไม่ปรากฏมีผู้จูงใจโดยชัดแจ้ง แต่เห็นได้ว่าผู้ต้องหาให้การด้วยความบริสุทธิ์ใจแล้ว คำรับของผู้ต้องหานั้นรับฟังไม่ได้ ปรากฏข้อความในคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยดังนี้ “ข้าฯ ได้ตรองเห็นแล้วว่า มีผู้รู้เห็นขณะเกิดเหตุ และมีพยานสวนทางกับข้าฯ ในวันเกิดเหตุ” ดังนี้แสดงว่าที่ผู้ต้องหาให้การรับ ก็เพราะเข้าใจว่าโจทก์มีพยานยืนยันเอาความผิดแก่จำเลย เมื่อความจริงโจทก์ไม่มีพยานดังกล่าว จึงต้องถือว่าผู้ต้องหามีได้รับด้วยความสมัครใจ (ฎ.598/2484) ปัญหาว่าผู้ต้องหารับสารภาพเวลาที่เมาสุราแต่ไม่ถึงกับเสียสติ นั้น ได้มีนักกฎหมายบางท่าน¹⁵⁶ เห็นว่ารับฟังได้ ข้อนี้คงต้องฟังข้อเท็จจริงประกอบด้วยว่าที่เมาสุรานั้นเกิดจากตัวผู้ต้องหาเอง หรือเป็นเพราะพนักงานสอบสวนทำให้เม้าถ้าจับผู้ต้องหาได้ในสภาพเมาสุราอยู่แล้วแต่ไม่ถึงกับเสียสติ ก็ไม่น่าจะเป็นเหตุให้คำรับสารภาพนี้

¹⁵⁴ ศาสตราจารย์ โอสถ โกศิน, อ้างแล้ว หน้า 321.

¹⁵⁵ เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานและพิจารณาคำพยานหลักฐาน พ.ศ.2458 ,พิมพ์ครั้งที่ 2 หน้า 71.

¹⁵⁶ เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศ, อ้างแล้ว, หน้า 72.

ต้องเสียไป ถือได้ว่าเป็นความสมัครใจของเขาเอง แต่ถ้ามาสุราเพราะพนักงานสอบสวนมอมให้มา แม้ผู้ต้องหาได้รับสารภาพขณะมีสติอยู่ก็ตาม คำรับนี้ น่าจะใช้มิได้ถือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามมาตรา 226

อาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองคำรับสารภาพของผู้ต้องหาตามมาตรา 135 นี้ เป็นการเห็นเด่นชัดที่สุดที่บัญญัติห้ามพนักงานสอบสวนกระทำการต่าง ๆ เพราะตระหนักได้ว่า อำนาจสอบสวนของไทยขาดระบบตรวจสอบอยู่แล้วโดยกฎหมาย เพราะของไทยแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องโดยเด็ดขาด ดังนั้น การกระทำดังกล่าวนอกจากบัญญัติไว้ในมาตรา 135 แล้วยังบัญญัติให้มีผลถึงขั้นพิจารณาคดีตามมาตรา 226 ที่ไม่ให้ศาลรับฟังอีกด้วย เพราะถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากระบวนการอันมิชอบ ไม่สมควรรับฟัง เพราะหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญานั้น ต้องให้อีกฝ่ายที่จะต่อสู้เต็มที่ และต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของจำเลยด้วย จึงต้องคุ้มครองกันตั้งแต่ขั้นผู้ต้องหา ตามข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ และต้องปฏิบัติต่อเขาตามกฎหมายเช่นเดียวกับสุจริตชนคนอื่น ๆ ด้วย เพราะปล่อยคนผิด 10 คน ดีกว่าจำคุกคนบริสุทธิ์ 1 คน แต่น่าเสียดายที่มาตราดังกล่าวมักถูกมองข้ามขาดการป้องกันในชั้นสอบสวนอย่างจริงจัง เพราะทางปฏิบัติมีมักพบเห็นอยู่เสมอว่า มีการบังคับให้รับสารภาพตั้งแต่ขั้นจับกุมจนถึงชั้นสอบสวน โดยมาตรา 135 ก็ห้ามเฉพาะชั้นสอบสวน ส่วนถ้าเป็นชั้นจับกุมไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ดังเช่นพนักงานสอบสวน ดังนั้น หากปรากฏว่าชั้นจับกุม ผู้จับกระทำการละเมิดดังกล่าวขึ้น บังคับให้สารภาพในบันทึกการจับกุมคงต้องเป็นเรื่องของการไม่ยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ดังนั้นเมื่อมีการละเมิดทางปฏิบัติได้ง่ายเพราะไม่มีการคานอำนาจหรือตรวจสอบในชั้นสอบสวนจึงทำให้เมื่อคดีมาถึงชั้นศาลทำให้เป็นการยากแก่จำเลยที่จะต้องพิสูจน์คำรับสารภาพที่มีไว้ให้โดยไม่สมัครใจในชั้นสอบสวนต่อศาล จึงควรมีมาตรการบางประการมาคานวิธีการสอบสวนในปัจจุบัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีรับสารภาพโดยไม่สมัครใจตามกฎหมายไทยนั้น มีบัญญัติไว้รับรองทั้งในรัฐธรรมนูญ และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยสิทธิที่จะคุ้มครองป้องกันคำรับสารภาพนั้นไม่ให้เกิดจากความไม่สมัครใจของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 นั้น และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สามารถรวมหัวข้อที่มุ่งหมายเป็นเรื่องเดียวกันได้ดังนี้คือ

(1) สิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือ ได้แก่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 239 วรรคสามเป็น สิทธิในการพบและปรึกษาทนายความเฉพาะตัว, 241 วรรคสอง สิทธิในการให้ทนายความหรือผู้ที่ ตนไว้วางใจอยู่ด้วยขณะสอบปากคำ,ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่มาตรา 7 ทวิ (1) พบและปรึกษาทนายสองต่อสอง

(2) สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ตาม รัฐธรรมนูญมาตรา 243 วรรคแรก, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134

(3) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับ, ชูเชิญ, ให้สัญญา, จูงใจให้รับสารภาพ ตาม รัฐธรรมนูญมาตรา 243 วรรคสอง,ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135,226

ข้อสังเกต

1. ตามรัฐธรรมนูญ เพิ่มสิทธิในการขอลทนายจากรัฐให้ตามมาตรา 242 แต่ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้บัญญัติรับรองสิทธิที่จะได้รับแจ้งจากรัฐว่าถ้า ต้องการทนายความแต่ไม่มีรัฐจะจัดให้ เหมือนชั้นพิจารณาคดีหรือถูกฟ้องแล้วตามมาตรา 8, 173 หรือสิทธิที่จะต้องมีทนายความอยู่ด้วยในการสอบปากคำของผู้มีอายุไม่เกิน 18 ปี ตามมาตรา 134 ทวิ, 133 ทวิ, 134 ตริ

2. สิทธิในการคุ้มครองผู้ต้องหาทั้ง 3 หลักดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 33 ที่ว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิดหรือผู้บริสุทธิ์นั่นเอง ซึ่งเท่ากับว่า หลักทั้ง 3 ดังกล่าว ได้ขยายความและเป็นการยืนยันคุ้มครองตามข้อสันนิษฐานตามมาตรา 33 ดัง นั้นในทางปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรยึดหลักตามมาตรา 33 เป็นสำคัญเสมอ

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติรับรองสิทธิในคำรับ สารภาพในชั้นตกเป็นผู้ต้องหาไว้อีกเมื่อถึงชั้นพิจารณาคดี เหมือนเป็นการตอกย้ำการห้ามละเมิด สิทธิคือห้ามศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบตามมาตรา 226 อีกชั้นหนึ่ง เพื่อพยายาม คุ้มครองคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจในชั้นสอบสวน

4. จะเห็นได้ว่าสิทธิเหล่านี้ยังไม่เพียงพอในการคุ้มครองสิทธิมิให้ผู้ต้องหารับ สารภาพโดยไม่สมัครใจ เพราะสิทธิบางประการยังไม่ชัดเจนดังสิทธิเรื่องการมีทนายเป็นผู้ช่วยเหลือ ในขณะที่ตกเป็นผู้ต้องหานั้น ไม่บัญญัติให้เจ้าพนักงานต้องแจ้งถึงสิทธิในการมีทนายของรัฐหาก ผู้ต้องหานั้นไม่สามารถว่าจ้างทนายได้ให้ชัดเจนตั้งแต่ชั้นจับกุมที่มีการแจ้งข้อหาแล้ว ทำให้เป็น ปัญหาในการไม่มีผู้ให้คำแนะนำ หรือป้องกันการกระทำมิชอบของเจ้าพนักงานที่ทำให้ผู้ต้องหา

ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ สิทธิจึงยังคงถูกละเมิดในการให้การ แม้กฎหมายจะบัญญัติไว้ชัดเจนถึงสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การแล้วก็ตาม ในทางปฏิบัติของการปฏิบัติของเจ้าพนักงานอยู่

3.3 หลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจของต่างประเทศ

3.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ดินแดนอันเป็นสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน เดิมถือเป็นโลกใหม่ที่เพิ่งค้นพบ ชาวอังกฤษได้เริ่มอพยพเข้าไปตั้งรกรากในดินแดนใหม่ดังกล่าว สมัยพระเจ้าเจมส์ที่ 1 แห่งอังกฤษ ได้พระราชทานตราตั้ง (Charter) หรือหนังสือพระบรมราชานุญาต ให้บริษัทเวอร์จิเนียแห่งอังกฤษ เข้ามีสิทธิเด็ดขาดเหนือเวอร์จิเนียอันเป็นดินแดนบางส่วนของอาณานิคมในสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 1606 Charter ดังกล่าว มีลักษณะเป็นสัญญาระหว่างกษัตริย์กับเอกชน แต่ในหนังสือดังกล่าวได้ตั้งข้อสงวนบางประการ คือผู้เข้ามีสิทธิแสวงหาประโยชน์ จัดระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจสังคมในดินแดนได้ แต่จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่เข้าไปตั้งรกรากในดินแดนนั้น ๆ โดยเสมอภาค ในระดับเดียวกับที่รัฐบาลอังกฤษถูกผูกพัน¹⁵⁷

ในปี ค.ศ.1689 รัฐสภาของอังกฤษได้ออกกฎหมายคือ Bill of Rights ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีหลักการสำคัญหลายประการในส่วนสาระสำคัญที่เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถึงแม้จะมี Bill of Rights ออกมาเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพแต่ผลแห่งหลักประกันดังกล่าวก็ไม่มีผลคุ้มครองไปถึงผู้ที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นดินแดนอาณานิคม ทั้ง ๆ ที่ต่างก็เป็นชาวอังกฤษอพยพไปจากอังกฤษนั่นเอง ทั้งนี้โดยถือว่า ในดินแดนอาณานิคมนั้นมีการคุ้มครองโดย Charter ของกษัตริย์อยู่แล้ว ความไม่เท่าเทียมและได้รับการปฏิบัติต่ออย่างไม่เป็นธรรมนี้เอง ทำให้ชาวอาณานิคมได้รับความขมขื่นใจและเริ่มไม่พอใจต่อรัฐบาลอังกฤษ เมื่อความขัดแย้งนานาประการทวีความรุนแรงขึ้น ก็ได้มีการประกาศเอกราชในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ.1776 ในคำประกาศเอกราชซึ่งร่างขึ้นโดยโทมัส เจฟเฟอร์สัน รัฐบาลผู้มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา ได้อ้างอิงถึงสิทธิตามธรรมชาติการถูกสรรค์สร้างมาให้เท่าเทียมกันของบุคคล ความจำเป็นและความชอบธรรมที่จะแยกตนเองออกจากการปกครองของอังกฤษ ซึ่งมีแต่ความขมขื่นและทุกข์ทรมานในบางส่วนของประกาศปฏิญญาแห่งอิสรภาพ (Declaration of Independence) จากประวัติความเป็นมาโดยสังเขปดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากประเทศอังกฤษ ประชาชนชาวสหรัฐอเมริกาจึงเทอดทูนสิทธิเสรีภาพไว้เหนือสิ่งอื่นใด มีการเคารพ ต่อผู้พิทักษ์รักษาสิทธิเสรีภาพอย่างเหนียวแน่น ค่านิยมพื้นฐานดังกล่าวนี้เองที่

¹⁵⁷ วิชาญ เจริญงาม, กฎหมายเองไกล-อเมริกัน, 2520 หน้า 4. (อัครสำเนา).

มีผลต่อกฎหมายและกระบวนการทางอาญาของสหรัฐอเมริกา โดยโน้มเอียงเน้นหนักไปในทางคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ อันเป็นความปรารถนาสูงสุด

ในที่สุด ปี ค.ศ.1787 สหรัฐอเมริกาได้มีการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็นหลักในการปกครองการบริหารประเทศ เพราะสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยหลายมลรัฐรวมกัน จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายสูงสุด โดยเลือกระบบกฎหมายจารีตประเพณี Common Law ของอังกฤษเป็นระบบของตน เพราะคุ้นเคยกับกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษอยู่แล้ว ศาลอเมริกาจึงพัฒนาแนวความคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายมหาชนโดยผ่านกระบวนการยุติธรรมทางศาลตามวิธีการของ Common Law ศาลอเมริกาใช้ดุลพินิจตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายลายลักษณ์อักษรอย่างกว้างขวาง สิทธิเสรีภาพของชาวอเมริกัน จึงเป็นผลจากวิวัฒนาการในด้านคำพิพากษาของศาล

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาก่อกำเนิดจากการรวมตัวกันของหลายมลรัฐ ซึ่งแต่ละรัฐก็มีอธิปไตยภายในเป็นของตนเองที่จะจัดการบริหาร การปกครอง กฎหมายการพัฒนาเป็นของตนเอง เป็นเรื่องภายในแต่ละรัฐ ดังนั้นในเรื่องของกฎหมาย จึงมีกฎหมายแตกต่างกันออกไปของแต่ละมลรัฐ ซึ่งบัญญัติจัดทำขึ้นตามความเหมาะสมของแต่ละมลรัฐ เพียงแต่ไม่ให้ขัดกับรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด หรือกฎหมายของสหรัฐที่มีความสำคัญต่อมลรัฐต่าง ๆ ความที่กฎหมายมีความแตกต่างกันดังกล่าวนี้เอง สหรัฐจึงพยายามจัดทำกฎหมายที่เป็นหลักสากลของทุกมลรัฐ คือมีลักษณะเป็น Uniform เพื่อให้ใช้กับทุกมลรัฐ หรือการทำให้เป็นประมวลตัวอย่างของกฎหมายในแต่ละลักษณะ ซึ่งก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จอย่างกว้างขวางเท่าที่ควร ความแตกต่างกันในเรื่องกฎหมายของแต่ละมลรัฐอาจจะเกิดความยุ่งยากบางประการ แต่ก็มีประโยชน์ในแง่ของการศึกษาพัฒนาวิชาการทางกฎหมายให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการทางอาญานั้น เนื่องจากเป็นผลจากการยึดถือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า รูปแบบกระบวนการทางอาญาของสหรัฐอเมริกานั้น เป็นรูปแบบโน้มเอียงไปในทางยึดถือกฎหมายเป็นสำคัญหรือมุ่งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นหลัก ซึ่งเราเรียกว่า The Due Process Model ข้อสนับสนุนที่ว่ารูปแบบกระบวนการทางอาญาของสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มเอียงไปในทาง The Due Process Model ก็คือรายละเอียดหรือขั้นตอนในกระบวนการพิจารณาความอาญานั้นเอง โดยจะมีจุดมุ่งหมายที่จะกำหนดกรอบหรือขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐให้อยู่ในขอบเขตจำกัด โดยยึดสิทธิขั้นมูลฐานของประชาชนเป็นหลักใหญ่ มีคำกล่าวอยู่เสมอว่ากระบวนการพิจารณาความของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นแท้ที่จริงก็คือเกราะคุ้มครองประชาชน มิให้ถูกข่มขู่จากการใช้อำนาจของรัฐบาล แม้ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด การใช้อำนาจของรัฐก็จะถูกจำกัดลงให้พอสมควร

แก่เหตุการณ์เป็นที่สุด¹⁵⁸ ดังนั้นจึงมีความคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง ในด้านการบังคับใช้กฎหมาย จึงมีการจำกัดโดยการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจ เพราะเชื่อว่าไม่ว่าผู้บังคับใช้กฎหมายจะมีความหวังดีสักเพียงไร ถ้าไม่มีการควบคุม จำกัดการใช้อำนาจแล้ว สักวันหนึ่งผู้รักษากฎหมายคงก้าวล่วงเข้าย่ำยีสิทธิขั้นมูลฐานในที่สุด และเมื่อถึงเวลานั้น การที่จะเรียกร้องเอาเสรีภาพดังกล่าวกลับคืนมาคงจะไม่ง่ายนัก ยิ่งไปกว่านั้น ในความคิดของประชาชนสหรัฐอเมริกา การคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพเป็นหลัก การนั้น เป็น เรื่องที่ น่า ภา ก ฎ มิ ใจ แม้ว่าจะต้องปล่อยผู้กระทำความผิดสักสิบคน ก็ยังดีกว่าปล่อยโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว¹⁵⁹

ในสหรัฐอเมริกานั้นมี **Procedural Criminal Law** คือ ระเบียบวิธีการพิจารณาที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Procedural Due Process) นั่นเอง ซึ่งก็หมายถึง ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เสมอภาคและอย่างยุติธรรมโดยรัฐ ผู้ถูกกล่าวหาสามารถถูกจับ, ถูกสอบสวน, ถูกพิจารณาคดี, และถูกลงโทษ เฉพาะตามที่มีบทบัญญัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น

กระบวนการพิจารณาที่ถูกต้อง (Due Process) มีต้นแบบมาจากข้อสันนิษฐานที่ว่า ความอิสรภาพ (Freedom) มีคุณค่า เพราะฉะนั้นจะต้องพยายามป้องกันการตัดสินใจที่ผิดพลาดซึ่งอาจจะทำให้ผู้บริสุทธิ์ไม่ได้รับความอิสรภาพ สิทธิดังกล่าวไม่เพียงพอแค่มุ่งหมายป้องกันการตัดสินใจที่ผิดพลาดซึ่งอาจจะทำให้ผู้บริสุทธิ์ไม่ได้รับความอิสรภาพ สิทธิดังกล่าวไม่เพียงแค่มุ่งหมายป้องกันผู้บริสุทธิ์จากการถูกจำคุกเท่านั้น ยังรวมถึงการป้องกันตำรวจ และการปฏิบัติการสอบสวนที่ไม่ยุติธรรมต่อผู้กระทำผิด อาทิเช่น การกระทำการค้นหาที่ไม่ถูกต้อง, การกระทำที่รุนแรงเพื่อกดดันให้บุคคลอื่นสารภาพ และการปฏิเสธการพิจารณาคดีต่อจำเลยอย่างยุติธรรม

หลัก (Due Process) เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 13 เมื่อกษัตริย์ Kiy John ของอังกฤษได้ออก The Magna Carta ได้สัญญาว่า “บุคคลอิสระ จะไม่ถูกจับ หรือจำคุก หรือควบคุมตัว หรือกระทำโดยผิดกฎหมาย หรือเนรเทศ, หรือการรุกรานใด ๆ หรือกระทำต่อต้านใด ๆ ถ้าไม่ได้รับการพิจารณาตัดสินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยลูกขุนตามกฎหมายแห่งแผ่นดิน” ซึ่งเป็นพื้นฐานของ Procedure Law นี้

¹⁵⁸ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, “การพิจารณาคดีอาญาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา : ระบบการพิจารณาแบบไบเฟอร์เมชัน (Bifurcation)” *วารสารนิติศาสตร์* 10 (ฉบับ 3 2521) : 436-437.

¹⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 438.

ศาลในสหรัฐอเมริกาเป็นผู้แปลกฎหมาย ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญแห่งรัฐ ซึ่งการแปลความหมายดังกล่าวได้เป็นระเบียบปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตามศาลสูงของสหรัฐอเมริกา มีบทบาทสำคัญในการให้ความหมาย ระเบียบปฏิบัติระหว่างกฎหมายอาญา อธิปไตยศาลสูง ได้มาจากอำนาจตามที่ระบุความหมายไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะ The Bill of Rights ซึ่งตาม 10 บัญญัติแรกในกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นการป้องกันทางกฎหมายต่อการกระทำของรัฐบาล กฎของศาล ศาลมีอำนาจอิสระในการตัดสิน

กฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติเกี่ยวกับความยุติธรรมทางอาญา The Bill of Rights บางส่วนในปี 1789 ซึ่งตามกฎหมายดังกล่าวไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลเพียงพอ ดังนั้นจึงได้เพิ่มเติมแก้ไขกฎหมายอีก 10 บัญญัติ ในปี 1791 ซึ่งมี 4 บท แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องความยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญา

การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกาตามรัฐธรรมนูญที่แก้ไขปรับปรุงเกี่ยวข้องกับคำรับสารภาพเพื่อป้องกันคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ พอจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. The Fourth Amendment เป็นการป้องกันและค้นหาและการจับกุมที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอ ซึ่งถ้าไม่คุ้มครองตรงนี้ให้มีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมทำให้มีการละเมิดในคำรับสารภาพทำให้เกิดคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจขึ้น ซึ่งสิทธินี้สหรัฐอเมริกาคู่ครองโดยยึดหลักว่าสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับความคุ้มครองในส่วนบุคคล บ้าน เอกสาร และผลกระทบต่อการค้นหา และคุมขังที่ไม่ชอบ และจะต้องไม่ถูกออกหมายจับหมายค้นโดยมิชอบ เว้นแต่มีเหตุที่เป็นไปได้มาสนับสนุนโดยแจ้งชัดหรือ ยืนยันได้ โดยเฉพาะสถานที่ และส่วนบุคคล หรือสิ่งของที่จะถูกควบคุม สิทธิตาม The Forth Amendment จำกัดอำนาจบังคับของเจ้าหน้าที่ในการกระทำต่อบุคคล สิ่งของ เพื่อให้ได้มาซึ่งเป็นพยานหลักฐาน ซึ่งรวมถึงการจับตัวบุคคลมาเพื่อบังคับให้รับสารภาพด้วย สิทธินี้ไม่ได้ห้ามตำรวจในการจับหรือค้น เป็นเพียงมาตรการป้องกันความเป็นส่วนตัวของบุคคล ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นพลเมืองดีที่ไม่ทำผิดกฎหมาย โดยจะต้องไม่ปฏิบัติใดๆ ที่ไม่สมควรตามกฎหมาย แม้เมื่อตำรวจจะพยายามจับตัวผู้ร้ายก็ตาม

2. The Fifth Amendment : สิทธิที่คุ้มครองการปรักปรำตนเองและการห้ามฟ้องซ้ำ ใน คดีอาญา (Protection Against Self - Incrimination and Double Jeopardy) The Fifth Amendment เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิกระบวนการพิจารณาในคดีอาญา อาทิเช่น ตรงตามข้อสันนิษฐานที่ว่ารัฐจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยมีความผิด, ป้องกันการปรักปรำตนเองอันหมายความว่า บุคคลไม่สามารถถูกบังคับในการตอบคำถามที่ทำให้ได้รับคำตอบว่าตัวเองได้

กระทำความผิดทางอาญา การป้องกันต่อการถูกทำอันตรายซ้ำ (ฟ้องซ้ำ) (Double Jeopardy) หมายความว่า คดีที่มีเกิดจากการกระทำครั้งเดียว (Single offense) บุคคลนั้นจะต้องถูกดำเนินการสอบสวนพิจารณา หรือการลงโทษครั้งเดียวในระบบกระบวนการยุติธรรมเดียวกันเท่านั้น

Self-Incrimination สิทธิคุ้มครองการปรักปรำตนเอง เป็นสิทธิป้องกันการถูกบังคับให้ปรักปรำตนเอง โดยบุคคลจะต้องไม่ถูกกดดันให้เป็นพยานปรักปรำตนเอง ซึ่งสิทธิดังกล่าวตรงกับข้อสันนิษฐานที่ว่ารัฐจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยมีความผิดจริง ซึ่งสิทธินี้ได้โยงถึงสิทธิคุ้มครองอื่น ๆ โดยเฉพาะ the Sixth Amendment สิทธิที่จะได้รับการปรึกษา (right to counsel) เพราะการปรากฏว่ามีทนายจำเลยนั้น เป็นการหมายถึง คุ้มครองสิทธิการปรักปรำตนเองระหว่างการถามของตำรวจหรืออัยการ

คดี Miranda v. Arizona (1966) เป็นคดีที่ใช้เป็นแนวทางให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิในคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจ โดยคดีดังกล่าวมุ่งเน้นไปในแนวทางป้องกันการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจมิให้เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นน้อยลง โดยคดีนี้เป็นเรื่องการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่เป็นคำรับสารภาพ หากเจ้าพนักงานไม่แจ้งสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดคุ้มครองป้องกันการสิทธิไว้ ซึ่งศาลถือว่า คำรับสารภาพที่ทำโดยผู้ต้องสงสัย ซึ่งเขาไม่ได้แจ้งให้ถึงสิทธิตามกระบวนการพิจารณาที่ถูกต้อง ไม่สามารถรับเป็นพยานหลักฐานได้ตามคดี Escobedo v. Illinois (1964) และคดี Miranda v. Arizona (1966) คำตัดสินของศาลสูงเป็นการจำกัดความสามารถของตำรวจในการถามคำถามผู้ต้องสงสัย โดยปราศจากทนายความไม่ได้ ศาลได้ออกกฎว่าก่อนที่จะมีการถามคำถามใด ๆ ตำรวจจะต้องแจ้งผู้ต้องสงสัยถึงสิทธิที่จะนิ่งเสีย และสิทธิที่จะมีทนายความอย่างไรก็ตาม ใน 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ผู้ต้องสงสัยจำนวนมากได้รับสารภาพ โดยเหตุผลต่าง ๆ อาทิเช่น รู้สึกผิด ไม่สามารถเข้าใจถึงสิทธิต่าง ๆ และความต้องการในการต่อรองการเจรจา (Plea bargaining)

หลักการดังกล่าวผู้พิพากษาไม่ต้องการที่จะจำกัดความสามารถของตำรวจในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม เมื่อตำรวจได้อ่านสิทธิตาม “Miranda Warning” ให้กับผู้ต้องสงสัย เพียงแต่ศาลต้องการให้มีการทำตามข้อห้ามของ The Fourth Amendment ที่จะบังคับให้มีการปรักปรำตนเอง และศาลเองก็รู้ว่าคำรับสารภาพอาจจะไม่น่าเชื่อถือโดยเฉพาะถ้าไม่มีการจำกัดควบคุมการถามคำถามของตำรวจ ศาลก็รู้ว่าผู้มีอำนาจบังคับใช้ตามกฎหมายนั้น (ตำรวจ ฯลฯ) มักแก้ปัญหาอาชญากรรมบ่อยครั้ง โดยวิธีการทำความรำคาญ, การข่มขู่ หรือการบังคับผู้ต้องสงสัยให้รับสารภาพ ซึ่งการแก้ปัญหาคืออาญาดังกล่าวมันเป็นการไม่แน่นอนเสมอไปว่าบุคคลที่รับสารภาพนั้นได้กระทำความผิดอาญานั้นจริง ๆ

ในปี 1966 ศาลสูงในคดี *Miranda V. Arizona* ได้สร้างหลักคุณค่าในกระบวนการพิจารณาที่ทุกฝ่ายจะต้องปรับและปฏิบัติตามในทุกระดับชั้น รวมทั้งเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งศาลได้วินิจฉัยว่าปัญหาและยอมรับการสอบปากคำ/สอบสวน นั้นเกิดจากการบังคับทางจิตใจ หรือไม่ก็เกิดจากการบังคับทางกาย ซึ่งทำให้คำรับสารภาพที่ได้มานั้นไม่ถูกต้อง ซึ่งตามบทบัญญัติ Fifth Amendment ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะต้องไม่ถูกบังคับในการเป็นพยานปรักปรำตนเองในคดีอาญา” ซึ่งจุดสำคัญอยู่ที่ว่า การบังคับอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการละเมิดกฎ Fifth Amendment ซึ่งศาล *Miranda* ได้ถือว่าต้องเป็นการได้รับคำรับสารภาพมาอย่างอิสระและสมัครใจจึงจะถือว่ารับฟังได้ ซึ่งศาลได้กล่าวไว้ว่า

“สิทธิพื้นฐานของบุคคลที่อยู่ในที่กักขังนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับอนุญาตให้พูดกับตำรวจโดยปราศจากการเตือนแจ้งและการได้รับคำปรึกษา แต่ขึ้นอยู่กับว่าเขาสามารถถูกสอบปากคำหรือไม่ มันไม่จำเป็นที่ตำรวจจะหยุดบุคคลที่เข้ามาในสถานีตำรวจแล้วแจ้งประสงค์ว่าต้องการร้องสารภาพผิด หรือ บุคคลบอกตำรวจว่าต้องการให้คำรับสารภาพ คำรับสารภาพไม่ถูกขัดขวางโดย The Fifth Amendment โดยสังเขป *Miranda* ถือว่า บุคคลที่ถูกนำตัวไปกักขัง (Custody) หรือกระทำการใดที่ไม่ให้เขามีอิสระและถูกสอบถาม ตามที่เรียกว่าการสอบปากคำระหว่างกักขัง (Custody interrogation) บุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับการแนะนำตามความข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องดังนี้

- (1) บุคคลมีสิทธิที่จะนิ่งเสีย
- (2) คำพูดใด ๆ ของบุคคลดังกล่าว สามารถใช้ยื่นบุคคลดังกล่าวในศาลได้
- (3) บุคคลที่จะมีทนายความ
- (4) บุคคลไม่สามารถจ้างทนายความได้และต้องการทนาย ศาลจะต้องแต่งตั้งทนายได้ก่อนที่จะมีการ (สอบปากคำ)
- (5) บุคคลมีโอกาสดูจะแสดงสิทธิและใช้สิทธิดังกล่าวเวลาใดก็ตาม แม้ว่าการเริ่มสอบปากคำไปแล้วก็ตาม

มาตรการลงโทษจากการละเมิดกฎ *Miranda Rule* คือ การไม่รับฟังพยานคำให้การรับสารภาพ และรวมถึงพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาจากการรับสารภาพนั้น ข้อสังเกต : มาตรการการลงโทษอาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่ได้รับจากคำรับสารภาพนั้นแต่เป็นมาตรการที่จะใช้บังคับหลักป้องกันการปรักปรำตนเองของผู้ถูกกล่าวหา (Self-incrimination) ของ The Fifth Amendment ซึ่งตำรวจในสมัยนั้น ได้มีการประกาศคำพิพากษาดังกล่าว (*Miranda*) ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้ว หลังจาก 2 ทศวรรษมาแล้วนั้น *Miranda* ทำให้ตำรวจทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรมมากขึ้นโดยกล่าวว่า “ซึ่งเป็นการนำหัวเสีย

มากที่สุดที่จำเป็นที่กระทำผิดพยายามจะใช้สิทธินี้เสีย เมื่อไม่มีพยานหลักฐานให้ศาลใช้ความยุติธรรมได้ แต่อย่างไรก็ตามสังคมภายใต้กฎหมายและสิทธิที่สมควรนั้น มาตรฐานที่นิยมยอมทำให้พวกเรา "มีอิสระน้อยไปด้วย" ซึ่งตำรวจอาจจะวิตกกังวลมากไปในการหาพยานหลักฐานที่ดีสำหรับคดีนั้น ๆ

160

แต่อย่างไรก็ตาม The Warrant Court ก็ได้ออกกฎข้อยกเว้นขึ้นมา คือ "Inevitable discovery Rule" "กฎการค้นพบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้"

ในคดี Nix v. Williams ศาลได้สร้างกฎการค้นพบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Inevitable discovery Rule) โดยอนุญาตให้ตำรวจใช้พยานหลักฐานที่พวกเขาอาจจะได้รับจากการค้นพบจากการสอบถาม แม้กระทั่งมีการถามคำถามผู้ต้องสงสัยที่ไม่เหมาะสม ซึ่งในคดีดังกล่าว ตำรวจรู้ถึงสถานการณ์ที่ศพผู้เคราะห์ร้าย โดยการสอบถามผู้ต้องสงสัยโดยไม่เหมาะสม คือ ปราศจากทนายอยู่ด้วย หลังจากนั้นศพดังกล่าวได้ถูกรับเป็นพยานหลักฐานแห่งคดี เพราะตำรวจได้อธิบายโน้มน้าวต่อศาลว่าหน่วยตรวจค้นได้พบศพดังกล่าวอย่างไม่ได้ตั้งใจ หรือไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แม้กระทั่งจะไม่มีคำรับสารภาพของผู้ต้องสงสัย

คดี Newyork v. Gales ศาลได้ออกกฎว่า พยานหลักฐานที่ได้รับมาจากการสอบปากคำที่ไม่เหมาะสมถูกต้องนั้น สามารถรับฟังได้ถ้าในสถานการณ์นั้นได้แสดงให้เห็นถึงความเข้มงวดที่ต่อความปลอดภัยสาธารณะ อาทิเช่น การตรวจค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธปืน ซึ่งตำรวจรู้ว่าถูกซ่อนอยู่สถานที่ใดที่หนึ่งใกล้เคียงนั้น เป็นต้น

3. The Sixth Amendment : The Right to counsel and a Fair trial สิทธิที่คุ้มครองที่จะมีที่ปรึกษาและการพิจารณาที่ยุติธรรม

The Sixth Amendment ให้สิทธิในการถูกดำเนินการอย่างรวดเร็ว, ยุติธรรม และกระบวนการพิจารณาที่ทำโดยคณะลูกขุนที่ยุติธรรม รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการปรึกษาแนะนำ

ซึ่งตามประวัติศาสตร์ของ The Bill of Right ไม่ได้นำมาปรับใช้กับคดีอาญาทุกคดี เพราะว่ากฎหมายดังกล่าวถูกออกแบบเพื่อปกป้องบุคคลจากการกระทำข่มเหงของรัฐบาลกลาง (Federal Government) ไม่ได้เป็นการป้องกันประชาชนจากรัฐ และหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการเกี่ยวกับคดีอาญาเกือบทั้งหมด ซึ่งในเรื่องนี้ผู้พิพากษาศาลสูงได้ให้ความเห็น

¹⁶⁰ N.Gary Hden, Lawson L. Lamar, 1991, The criminal Courts, Sburtures, Personnel, and Procus, McGraw – Itell, lme, USA., page 163-164.

ในปี 1833 จากคดีของ *Basson v. Baltimore* หลังจากนั้นความเห็นนี้ได้เปลี่ยนไปในปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20

ตามหลัก *The Sixth Amendment* ได้รวมบทบัญญัติหลายอย่างเกี่ยวกับความยุติธรรมในการสอบสวนทางคดีอาญา สิทธิดังกล่าวรวมถึง สิทธิที่จะได้รับที่ปรึกษา การพิจารณาคดีที่เปิดเผยและเร็ว และมีคณะลูกขุนที่ยุติธรรม *The Right to counsel* สิทธิที่จะได้รับคำปรึกษา เช่น

คดี *Gideon v. Wainwright* (1963) จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับคำปรึกษาในคดีความผิดร้ายแรง รัฐจะต้องจัดหาให้ ซึ่งที่ปรึกษากฎหมายในคดีอาญาความผิดร้ายแรง สำหรับบุคคลที่ไม่สามารถจ้างที่ปรึกษาได้

ซึ่งสิทธิที่จะมีที่ปรึกษาในคดีอาญานั้น ได้มีตั้งแต่ปี 1938 ไม่ใช่เริ่มจากคดี *Gideon v. Wainwright* (1963) นี้ ซึ่งกรณีนี้ได้เป็นข้อบังคับที่รัฐจะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งในคดีก่อนนั้นศาลได้ใช้หลักพื้นฐานทางความยุติธรรม ซึ่งได้กำหนดคกกว่า รัฐต้องจัดหาให้ซึ่งทนายให้กับบุคคลที่ยากจน โดยเมื่อมีการร้องขอกระทำทารุณที่เฉพาะแห่งคดี โดยเฉพาะคดีที่อาจนำไปสู่การลงโทษประหารชีวิต เมื่อเรื่องซับซ้อน หรือจำเลยที่ยากจนนั้นเป็นผู้เยาว์หรือป่วยทางจิต

ในปี 1963 ศาลได้ขยายสิทธิ *Right to counsel* ไปถึงการเริ่มการพิจารณา เริ่มอุทธรณ์ การชี้ตัว ศาลเด็กและเยาวชน หลังจากนั้นในคดี *Ross v. Moffitt*; *Scott v. Illinois* (1963) ศาล *The Burger Court* ได้ชี้แจงว่ารัฐไม่ต้องจัดหาทนายให้การพิจารณาอุทธรณ์ หรือกระบวนการพิจารณาที่เป็นเพียงลงโทษแก่ปรับ

4. *The Fourteenth Amendment* และ *Due Process* ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เพิ่มบทบัญญัตินี้หลังสงครามกลางเมือง เพื่อปกป้องการกระทำละเมิดสิทธิของบุคคลโดยรัฐบาลและหน่วยงานรัฐท้องถิ่น *The Fourteenth Amendment* ที่ได้ประกาศใช้ในปี 1868 เพื่อป้องกันรัฐละเมิดสิทธิของบุคคลในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายที่ถูกต้อง โดยระบุว่า “รัฐจะต้องไม่ทำให้บุคคลเสียไปซึ่งชีวิต, อิสรภาพ, หรือทรัพย์สิน โดยปราศจากการพิจารณาตามกฎหมายที่ถูกต้อง หรือปฏิเสธบุคคลใดก็ตามในกระบวนการยุติธรรมให้ได้รับความปกป้องที่เสมอภาคจากกฎหมาย “No State shall...deprive any person of life, liberty, or Property without due process of law, nor deny to any person within its jurisdiction the equal protection of the laws”

ในปี 1961 ศาลสูงได้ออกกฏในคดี Mapp V. Ohio (1961) ซึ่งตาม Forth Amendment ปกป้องการกระทำการสืบค้นและการจับกุมที่ไม่สมเหตุสมผล ปรบใช้ทุกรัฐ เหมือนกับปรับใช้กับรัฐบาลกลาง ดังนั้น การได้รับพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้อง แม้กระทั่งแสดงให้เห็นว่า จำเลยมีความผิดก็ตาม จะต้องไม่ถูกนำมารวมใช้ในกระบวนการพิจารณา ตามคำตัดสินของศาลดังกล่าว ศาลสูงได้ออกกฏใหม่นี้ซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ปฏิบัติของตำรวจทุกเมือง และแขวง ตลอดทั้งประเทศ นอกจากนี้ศาลยังได้ออกคำตัดสินเกี่ยวกับ The fifth Amendment ซึ่งปกป้องการปรักปรำตน Self-incrimination และ The Sixth Amendment การรับประกันสิทธิในการได้รับการปรึกษา (The right to counsel) ซึ่งการปรับใช้หลักดังกล่าวในการแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐต่าง ๆ โดยรวมมาเป็นส่วนหนึ่งของ The Fourteenth Amendment's due process กระบวนการพิจารณาที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการผูกมัดรัฐบาลในแต่ละรัฐในสิทธิที่จะได้การคุ้มครองรับประกันในบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา (The Bill of Right) ศาลทำให้มั่นใจได้ว่ากิจการกระทำต่าง ๆ ในระบบกระบวนการยุติธรรมจะต้องอยู่ภายใต้รายละเอียดที่ได้รับการดูแลจากระบบกระบวนการยุติธรรมกลาง (The Federal Judiciary)

มีประธานาธิบดี Richard M. Nixon (1969-1974) ได้วิจารณ์ว่าไม่เห็นด้วยกับกฏของศาลดังกล่าวได้ให้สิทธิของจำเลยมากเกินไป ซึ่งทำให้ขัดขวางการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายในการดำเนินการจับตัวผู้ร้าย เหตุดังกล่าว ประธานาธิบดี Girdle F. Ford (1974-1977) Ronald Regau (1981-1989) และ George Bush (1989-1993) ได้มีความเห็นเช่นเดียวกัน หลังจากผู้พิพากษาที่เกษียณอายุราชการหลังจากปีที่ 1968 ของประธานาธิบดี Dixon ได้มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาที่แปลความหมายกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่กว้างในการได้สิทธิผู้ต้องสงสัยและจำเลย

หลังจากนั้นในช่วง 1969-1986 ของหัวหน้าผู้พิพากษา Warren Burger และ William H. Rehnquist (ปี 1986-ปัจจุบัน) ได้แปลความหมายให้สิทธิดังกล่าวแคบลง ตัวอย่าง

คดี United States V. Leon (1984) ศาลได้สร้างข้อยกเว้น a “good-faith” ของข้อยกเว้น “the exclusionary rule” ในคดีนี้ตำรวจได้ใช้ข้อมูลที่ล่าสมัยจากบุคคลที่ไม่น่าเชื่อถือในการได้รับหมายค้น สารยานอนหลับ ซึ่งการได้รับหมายค้นดังกล่าวตำรวจได้ค้นพบยาที่ผิดกฎหมาย ซึ่งภายใต้กฏของศาลตาม Mapp V. Ohio (1961) นั้น ยังดังกล่าวจะไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐาน เพราะว่าหมายค้นดังกล่าวใช้ไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ศาลได้สร้างกฏดังกล่าว เพราะว่าตำรวจได้พยายามปฏิบัติตามระเบียบที่เหมาะสม ซึ่งผู้พิพากษาศาลได้กระทำผิดพลาดในการออก

หมายค้นไม่ใช่ตำรวจ ศาลสูงจะยอมรับพยานหลักฐานดังกล่าวในการใช้ชั้นจำเลยได้ถือว่าตำรวจกระทำไปโดยสุจริต (Good - Faith)

ซึ่งศาลดังกล่าวไม่ได้ลบล้าง The Exclusionary Rule แต่เป็นการกำหนดความสามารถและความยืดหยุ่นในการตรวจค้น โดยไม่ได้รับหมายค้น อาทิเช่น

คดี *Wyominy v. Houghton* ศาลสูงได้ตัดสินว่า การที่ตำรวจได้พบเห็นเข็มฉีดยาโพลีออกมากจากกระเป๋าของคนโดยสารได้แม้ตำรวจไม่มีเหตุผลเฉพาะในการสงสัยผู้โดยสารมียาเสพติด ก็สามารถยึดและจับกุมได้ การที่ศาลได้ให้ความยืดหยุ่นกับตำรวจในการตรวจค้นและการจับกุมตัวประชาชนผู้บริสุทธิ์ ย่อมอาจจะรู้สึกละเมิดสิทธิของเขาได้ถูกละเมิดได้สำหรับบางท่านที่ยึดหลักอย่างเข้มงวด แต่ฎีกานี้เป็นเพียงตัวอย่างในมุมมองแบบอรุ่มอรวัยเท่านั้น

ซึ่ง The Fourteenth Amendment นั้นสรุปได้ว่าเป็นสิทธิที่จะได้รับการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ถูกกฎหมายกับความปกป้องที่เสมอภาค เป็นการเพื่อการปกป้องบุคคลพื้นฐานจากการกระทำข่มเหงในหน่วยงานท้องถิ่นเกี่ยวกับความยุติธรรมทางอาญา แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตาม Due Process และ equal protection ก็คลุมเครือในการนำมาปรับใช้สิทธิดังกล่าวกับกระบวนการยุติธรรม จนกระทั่งในปี 1920 ศาลสูงเริ่มได้กำหนดสิทธิของบุคคลที่เฉพาะเจาะจงลงไปที่จะได้รับการปกป้องจาก The Fourteenth Amendment ดังนี้

1. ศาลสูงได้ออกกฏการป้องกันการจำคุกโดยจากการได้กระทำของอัยการซึ่งไม่ยุติธรรม ตัวอย่างเช่น ในคดี *Moore V. Dempsy* 1923 เหตุดังกล่าวศาลสูงได้กลับคำพิพากษาจากการลงโทษประหารชีวิต 5 นักโทษชาวอเมริกัน

2. ใน *Powell V. Alabama* (1932) ศาลสูงได้ออกกฏของศาลว่าในกระบวนการพิจารณาของศาลนั้น ศาลจะต้องจัดหาทนายให้จำเลยที่ยากจนและเผชิญต่อการลงโทษประหารชีวิต

3. ในคดี *Brown V. Mississippi* (1936) ศาลสูงได้กลับคำพิพากษาจากการจำคุกจำเลย ซึ่งผู้ถูกแขวนจากต้นไม้ และถูกตีด้วยเข็มขัดที่มีปุ่มเหล็ก จนกระทั่งจำเลยรับสารภาพ ซึ่งศาลสูงได้เชื่อว่าการกระทำดังกล่าวซึ่งเป็นการกระทำที่รุนแรงละเมิดสิทธิในการดำเนินการพิจารณาที่ถูกต้องตามกฎหมาย

โดยนัยแล้ว กฎระเบียบจะต้องตรงกับพื้นฐานของความยุติธรรม (Fundamental fairness) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่สนับสนุนความคิดที่ว่าต้องรักษามาตรฐานความยุติธรรม และกฎหมายรัฐธรรมนูญจะต้องไม่ถูกละเมิด¹⁶¹

3.3.2 ประเทศอังกฤษ

โดยทั่วไปของประเทศอังกฤษนั้นมักจะมีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยโดยยึดถือว่าเมื่อบุคคลเหล่านี้จะรับสารภาพต้องได้มาด้วยความสมัครใจเท่านั้นที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ส่วนคำรับสารภาพที่ได้มาโดยความไม่สมัครใจนั้น ไม่มีคุณค่าพอแก่การรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

ตามประวัติความเป็นมา เมื่อราวศตวรรษที่ 14 ตอนต้น ผู้พิพากษาจะรับฟังคำรับสารภาพโดยพิจารณาว่ามีการชักชวนหรือการบังคับหรือไม่ ในศตวรรษที่ 16 ศาลยอมรับฟังคำรับสารภาพโดยที่คำรับสารภาพนั้นจะต้องได้มาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง ในศตวรรษที่ 17 ศาลถือว่าจำเลยจะไม่ถูกถามเพื่อให้การปรักปรำตนเอง โดยศาลจะพิจารณาจากการชักชวนหรือการข่มขู่ ในศตวรรษที่ 18 คำรับสารภาพจะรับฟังไม่ได้เมื่อถูกแสดงว่า จำเลยรับสารภาพโดยอยู่ภายใต้อิทธิพลที่ไม่สมควร (Improperly Influenced) (R.V. White, 1741) หลักการนี้ได้นำมาใช้โดยทั่วไป (R.V. Warickshall, 1783) ซึ่งเป็นการกลับหลักกฎหมายเก่า ๆ ทั้งหมด จนกระทั่งในราวกลางศตวรรษที่ 19 จึงได้เกิดหลักกฎหมายของการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานอย่างในปัจจุบัน (R.V. Balsry, 1852)¹⁶²

โดยทั่วไปคำรับสารภาพโดยสมัครใจอาจทำโดยความสงสารหรือการปลดเปลื้องความทุกข์ใจหรือสิ้นหวังในการปกปิดความจริงหรือมูลเหตุจูงใจอื่นๆ ซึ่งไม่ปฏิเสธความจริง คำรับสารภาพโดยสมัครใจจึงอยู่บนพื้นฐานอย่างเดียวกับการยอมรับอื่นๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของตนเอง

คำรับสารภาพโดยสมัครใจได้รับการยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพราะว่าบุคคลย่อมรู้เรื่องราวที่เขาพูด โดยตนเองว่าสิ่งนั้นจะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันตัวเขาเอง คำรับสารภาพโดยสมัครใจซึ่งอาจได้รับอย่างมีเหตุผลว่าเป็นความจริงและสามารถยืนยันตัวผู้พูดได้

¹⁶¹ George F. Cole, Christophur E. Smith, 2001, The American System of Criminal Justice, 9th Edition, Wadsworth / Thomson Learning USA, Page 109 –123.

¹⁶² Nokes, An Introduction to Evidence, p.292.

ส่วนการปฏิเสธคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเนื่องจากเป็นอันตรายที่ว่า ผู้พูดอาจถูกแนะนำด้วยความหวังหรือความกลัวต่อคำให้การปรักปรำตนเองในทางที่ผิดพลาด¹⁶³

ดังนั้น ในคดีอาญาจึงไม่มีคำพูดใดๆ จากจำเลยที่จะยอมรับฟังเป็นพยานหลักฐานยันเขาได้ นอกจากจะถูกแสดงว่าได้มาด้วยความสมัครใจในความหมายที่ว่า คำรับสารภาพไม่ได้รับเนื่องจากความกลัวต่อความเสียหายหรือต่ออันตราย หรือความหวังว่าจะได้รับประโยชน์ ซึ่งกระทำหรือออกมาจากบุคคลผู้มีอำนาจ อันจะนำไปสู่คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยความไม่สมัครใจ ซึ่งทำให้คำรับสารภาพนั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ (R.V. Moore, 1852; R.V. Thompson, 1893 ; Ibrahim V. R., 1914 ; R.V. Sartori, 1961 ; Callis V. Gunn, 1964)¹⁶⁴

คำรับสารภาพโดยมีเหตุผลสำคัญอยู่ที่ความสมัครใจนี้ Criminal Law Revision Committee พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพในเบื้องต้นและวิธีการที่ได้มาซึ่งคำรับสารภาพและสนับสนุนว่า ในอนาคตคำรับสารภาพของจำเลยอาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เว้นแต่จะได้รับการชี้แจงโดยมีเหตุที่น่าสงสัยว่ามีพฤติการณ์ที่แสดงการบังคับหรือการชักชวนใดๆ

ในปี 1912 ได้เรียกร้องเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมในเรื่องการสอบสวนของตำรวจอันเป็นผลก่อให้เกิด “กฎของศาล” หรือเรียกว่า “Judge’s Rules” แต่อย่างไรก็ตาม กฎนี้ไม่มีอำนาจบังคับตามกฎหมาย แต่เป็นการบริหารการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของตำรวจผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด อันเป็นการนำไปสู่การบริหารงานยุติธรรม¹⁶⁵ ซึ่งทำให้คำรับสารภาพที่ได้จากการปฏิบัติตาม Judge’s Rules สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (R.V. Voisin, 1918)¹⁶⁶

การพัฒนาระเบียบการสอบสวนเพื่อให้ได้คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในประเทศอังกฤษนี้ ได้มีการกำหนดเป็นครั้งแรกเมื่อปี 1912 ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงในปี 1964 โดยหลักการทั่วไปเป็นการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติสำหรับตำรวจ ส่วนการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานนั้น อยู่ในดุลพินิจของศาล ซึ่งศาลอาจรับฟังได้แม้จะละเมิดหลักการนี้ แต่ใน

¹⁶³ Argyle, Phipson on Evidence, p.328.

¹⁶⁴ Frank L. Bunn, Evidence in Criminal (London: Sweet & Maxwell Limited, 1975), pp.26-27.

¹⁶⁵ Argyle, Phipson on Evidence, pp.332 – 335.

¹⁶⁶ J.W. Turner and A. LL. Armitage, Cases on Criminal Law (London : Cambridge University Press, 1958), pp.544 – 547.

ขณะเดียวกันศาลอาจจะไม่รับฟังแม้ว่าจะได้ปฏิบัติตามหลักการนี้ก็ตาม ถ้าหากการรับฟังนั้นจะเป็นการไม่ยุติธรรมแก่จำเลย¹⁶⁷

ในปี 1964 Home Office Circular No.31 ได้กำหนดหลักการของ Judge's Rules ไว้ดังนี้¹⁶⁸

กฎที่ 1 เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจถามบุคคลทุกคนที่คำตอบของเขาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ และไม่ว่าบุคคลนั้นจะถูกควบคุมหรือถูกแจ้งว่าอาจจะถูกดำเนินคดีหรือไม่

กฎข้อนี้เป็นการให้อำนาจแก่ตำรวจที่จะถามใครคนใดคนหนึ่งเพื่อหาข้อเท็จจริงจากความผิดที่เกิดขึ้น อันเป็นการสืบสวนให้ได้ความจริงที่แน่ชัดซึ่งไม่ต้องมีการให้คำเตือนใด ๆ

กฎที่ 2 ในทันทีที่เจ้าพนักงานตำรวจมีพยานหลักฐานอย่างมีเหตุผลว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำผิดแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องให้คำเตือน (Caution) แก่บุคคลนั้นหรือทำให้บุคคลนั้นมีความระวังตัวก่อนการถามคำถามใด ๆ ต่อไปที่เกี่ยวกับความผิดนั้น

การให้คำเตือน (Caution) อาจกระทำโดยกล่าวว่า “ท่านไม่มีหน้าที่จะพูดสิ่งใดนอกจากที่ท่านปรารถนาจะพูด แต่สิ่งที่ท่านพูดอาจถูกบันทึกและนำมาใช้เป็นพยานหลักฐาน”

ถ้าบุคคลนั้นตัดสินใจที่จะพูดภายหลังการเตือน การบันทึกต้องลงเวลาและสถานที่ในที่สุดและคำตอบได้เริ่มต้นและสิ้นสุด และบุคคลที่อยู่ต่อหน้า

กฎข้อนี้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจต้องใช้ความระมัดระวังเมื่อมีเหตุผลอันควรสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิด โดยจะต้องมีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือก่อนนำคดีมาสู่ศาล (R.V. Osborner, 1973; R. V. Virtue, 1973)

กฎที่ 3

1. เมื่อบุคคลถูกควบคุมดูแลโดยเจ้าพนักงานตำรวจ หรือถูกแจ้งว่าบุคคลนั้นอาจถูกดำเนินคดี เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องเตือนบุคคลนั้นดังนี้

“ท่านปรารถนาที่จะพูดหรือไม่ ท่านไม่มีหน้าที่จะต้องพูดสิ่งใดนอกจากที่ท่านปรารถนาที่จะพูด จะถูกบันทึกไว้และอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน”

¹⁶⁷ Judith Hails Kaci, “Confession : A Comparison of Exclusion Under in the United States and Under the Judge's Rules in England”, American Journal of Criminal Law 10 (July 1982) : 87.

¹⁶⁸ Kenneth Sloan, Police Law Primes (London : Butterworths, 1980), p.27.; Rupert Cross, Cross on Evidence (London : Rutterworths, 1974), p.483.

2. ในกรณีที่คำถามเกี่ยวกับความผิดเข้าข้อยกเว้นที่จะถามได้แต่กับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเท่านั้น ภายหลังจากเขาถูกควบคุมหรือถูกแจ้งว่าอาจถูกดำเนินคดี คำถามเช่นนี้จะต้องกระทำเพื่อความมุ่งหมายในการป้องกันอาชญากรรมหรือในกรณีที่เป็นการผิดเล็กน้อย หรือในลักษณะที่เป็นการเสียประโยชน์บ้างสำหรับบางคน หรือกระทำไปเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ

ก่อนการถามต้องให้คำเตือนก่อนดังนี้ “ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะถามบางคำถามแก่ท่านเกี่ยวกับการกระทำผิด ซึ่งท่านถูกควบคุมในขณะนี้ (หรืออาจถูกดำเนินคดี) ท่านไม่มีหน้าที่ที่จะต้องตอบคำถามเหล่านี้ แต่ถ้าท่านตอบคำถาม คำตอบของท่านจะถูกบันทึกและอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน”

คำถามและคำตอบใด ๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดจะต้องถูกบันทึกในเวลาเดียวกันทั้งหมด และลงนามโดยบุคคลนั้น หรือถ้าบุคคลนั้นปฏิเสธก็ให้ลงนามโดยเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวน

3. เมื่อบุคคลถูกถามหรือตัดสินใจที่จะตอบ การบันทึกจะต้องลงเวลา และสถานที่ที่คำถามนั้นเริ่มต้นและสิ้นสุด และบุคคลที่อยู่ต่อหน้า

กฎที่ 4 คำตอบที่เขียนทั้งหมดที่ทำภายหลังการเตือนจะต้องปรากฏดังต่อไปนี้

1. ถ้าบุคคลพูดว่าต้องการที่จะพูด บุคคลนั้นจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบว่าตำรวจจะทำการบันทึกไว้ว่าบุคคลนั้นได้พูดอย่างไร บุคคลนั้นจะต้องได้รับการถามว่าปรารถนาที่จะเขียนตามที่พูดเองหรือไม่ ถ้าบุคคลนั้นพูดว่าไม่สามารถเขียนได้ หรือว่าต้องการให้คนอื่นคนหนึ่งเขียนแทนให้แล้ว ตำรวจอาจเสนอตนเองที่จะเขียนให้แก่บุคคลนั้น ถ้าบุคคลนั้นต้องการและยอมรับตำรวจก็ให้ทำการเขียนให้ แต่ก่อนเริ่มต้องถามบุคคลนั้นซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ลงนามหรือทำเครื่องหมายหรือแอกได (make his mark) ดังนี้

“ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะพูด ข้าพเจ้าต้องการใครคนหนึ่งมาเขียนว่าข้าพเจ้าได้พูดอะไร ข้าพเจ้าถูกแจ้งให้ทราบแล้วว่า ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องพูดอะไร นอกจากปรารถนาที่จะพูด และแจ้งให้ทราบแล้วว่า อะไรก็ตามที่ข้าพเจ้าพูดอาจจะถูกนำมาใช้เป็นพยานหลักฐาน”

2. ถ้าบุคคลใดปรารถนาเขียนคำพูดด้วยตนเอง บุคคลนั้นจะได้รับอนุญาตให้ทำได้โดยปราศจากการเร่งรัดใด ๆ ให้แตกต่างจากความต้องการที่จะแสดงว่าเรื่องราวที่สำคัญเป็นอย่างไร

3. ถ้าบุคคลที่พูดนั้นต้องการเขียนคำพูดด้วยตนเอง จะถูกถามโดยการเขียนและลงนามก่อนการเขียนคำพูดที่บุคคลนั้นต้องการพูดดังนี้

“ข้าพเจ้าได้พูดด้วยเจตนาของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าได้รับแจ้งว่าไม่จำเป็นต้องพูดสิ่งใดนอกจากปรารถนาที่จะพูดเช่นนั้น และอะไรที่ข้าพเจ้าพูดอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน”

4. ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้เขียน จะต้องเขียนให้ตรงต่อความเป็นจริง โดยปราศจากการใส่คำถามอื่นนอกจากที่จำเป็นเพื่อให้ถ้อยคำติดต่อกันเป็นเรื่องราว ด้วยภาษาที่พอเข้าใจได้ และเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่สำคัญ โดยไม่มีการเร่งรัดบุคคลนั้น

5. เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้เขียนคำพูด เมื่อเสร็จแล้วเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องอ่านให้บุคคลนั้นฟัง และให้บุคคลนั้นทำการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมตามที่ปรารถนา เมื่อเสร็จแล้วจะต้องบอกให้บุคคลนั้นเขียนรับรองและลงนามหรือทำเครื่องหมายหรือแกงไคเพื่อรับรองในตอนท้ายของคำพูดดังนี้

“ข้าพเจ้าได้อ่านคำพูดของข้าพเจ้าข้างบนนี้แล้ว และข้าพเจ้าได้รับการแจ้งให้ทราบ ว่า ข้าพเจ้าสามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมใด ๆ ตามที่ต้องการ คำพูดนี้เป็นความจริง ข้าพเจ้าได้พูดด้วยเจตนาของข้าพเจ้าเอง”

6. ถ้าบุคคลนั้นปฏิเสธที่จะอ่านหรือเขียนรับรองดังกล่าวในตอนท้าย หรือลงนาม เจ้าพนักงานตำรวจที่มียศสูงสุดจะเป็นผู้บันทึกเองตามข้อความนั้นต่อหน้าบุคคลที่พูดนั้นว่าเกิดอะไรขึ้น แต่ถ้าบุคคลนั้นไม่สามารถอ่านหรือปฏิเสธ เจ้าพนักงานตำรวจก็จะอ่านให้บุคคลนั้นฟังและถามว่าบุคคลนั้นต้องการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมใด ๆ หรือไม่ และลงนามหรือรับรองในตอนท้าย โดยเจ้าพนักงานตำรวจจะรับรองดังนั้นด้วยคำพูดของตนเองว่าได้ทำอะไรลงไป

กฎที่ 5 ในขณะที่บุคคลนั้นถูกควบคุมโดยตำรวจหรือถูกแจ้งว่าอาจถูกดำเนินคดี เจ้าพนักงานตำรวจอาจนำเอาสำเนาคำให้การอันรับรองว่าถูกต้องแล้วจากการเขียนคำพูดของบุคคลผู้อยู่ในการควบคุมของตำรวจอื่น ๆ หรือบุคคลผู้ถูกแจ้งว่าอาจถูกดำเนินคดีในคดีเดียวกันมาให้บุคคลนั้นดู โดยไม่ต้องพูดหรือทำอะไรเพื่อให้ได้รับคำตอบหรืออื่น ๆ ถ้าบุคคลนั้นต้องการพูดหรือได้เริ่มพูด บุคคลนั้นจะต้องถูกเตือนตามที่กฎที่ 3 ข้อ 1

กฎที่ 6 บุคคลอื่น ๆ นอกจากเจ้าพนักงานตำรวจผู้ควบคุมที่มีหน้าที่สอบสวนผู้กระทำผิดหรือผู้ที่ทำการควบคุม ย่อมมีอำนาจตามที่กล่าวมาข้างต้น

Judge's Rules ไม่ใช่กฎหมาย เพียงแต่เป็นข้อเสนอแนะนำการปฏิบัติของตำรวจเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามคำรับสารภาพที่ได้รับโดยละเมิด Judge's Rules จะอยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีที่จะตัดคำรับสารภาพออกจากพยานหลักฐาน (R.V. Wattam, 1952 ; R. V. Straffen, 1952)¹⁶⁹ เว้นแต่จะปรากฏว่า คำรับสารภาพนั้นได้มาโดยการกระทำที่สมัครใจ (R. V. Voisin, 1918)¹⁷⁰

¹⁶⁹ Butler and Garsia, Pleading, Evidence and Practice in Criminal Cases, p.417.

¹⁷⁰ Elliott, Phipson's Manual of the Law of Evidence, p.183.

Judge's Rules ไม่มีผลกระทบต่อหลักเบื้องต้น (Home Officer Officer Circular No. 31/1964) ดังนี้¹⁷¹

1. ประชาชนมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือตำรวจเพื่อค้นหาและจับกุมผู้กระทำความผิด
2. ตำรวจไม่สามารถบังคับบุคคลใด ๆ ซึ่งตามเจตนาของเขาต้องการจะไปหรืออยู่ที่สถานีตำรวจ นอกจากผู้ถูกจับกุมเท่านั้นที่ตำรวจมีอำนาจบังคับให้เขามาที่สถานีตำรวจ หรือให้อยู่ที่สถานีตำรวจได้

3. บุคคลทุกคนในทุกขั้นตอนของการสอบสวนจะสามารถติดต่อและปรึกษาส่วนตัวกับทนายของเขา แม้เขาอยู่ในที่ควบคุมก็ตาม เพื่อป้องกันการหน่วงเหนี่ยวโดยไม่มีเหตุผลหรืออุปสรรคอันเนื่องมาจากการสอบสวน หรือการบริหารงานยุติธรรมที่จะกระทำเช่นนั้น

4. เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการสอบสวนบุคคลใดเกี่ยวกับความผิดซึ่งได้รับพยานหลักฐานพอเพียงที่จะควบคุมบุคคลนั้นสำหรับความผิดนั้น ๆ เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องกระทำโดยปราศจากการหน่วงเหนี่ยวบุคคลนั้นที่จะถูกนำมาควบคุมหรือถูกแจ้งว่าบุคคลนั้นอาจถูกดำเนินคดีสำหรับความผิดนั้น

5. เงื่อนไขเบื้องต้นของการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อยันบุคคลใด ๆ พยานหลักฐานนั้นจะต้องได้มาด้วยความสมัครใจในความหมายที่ว่า ไม่ได้รับมาจากความกลัวจากความเสียหายหรือความหวังจากประโยชน์ซึ่งกระทำหรือออกมาจากบุคคลผู้มีอำนาจหรือการกดขี่

นอกจากนี้ Judge's Rules ไม่นำมาใช้กับการควบคุมทางทหาร (R. V. Harris – Rivett, 1956)¹⁷²

3.3.3 ประเทศญี่ปุ่น

ใน The Japanese Law of Criminal Procedure ของประเทศญี่ปุ่น ได้กล่าวไว้ว่า

คำรับสารภาพ คือ คำให้การแถลงที่กระทำโดยจำเลยหรือผู้ต้องสงสัยที่ซึ่งได้ยอมรับว่าได้กระทำความผิดบางส่วนหรือทั้งหมดตามข้อเท็จจริงที่ถูกกล่าวหา คำรับสารภาพ เพียงคำแถลงที่เป็นเพียงข้อทำให้ผู้ต้องสงสัยหรือจำเลยเสียเปรียบ คำรับสารภาพเป็นแบบอย่างหนึ่งของคำคู่ความ คำรับสารภาพไม่ถูกจำกัดเฉพาะคำรับสารภาพทางวาจา ยังรวมถึงคำรับสารภาพที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนั้น คำแถลงที่ทำโดยเป็นทางการของพยานหรือบุคคลใดก็ตามที่ถูกถามเกี่ยวกับข้อมูล โดยเจ้าหน้าที่สอบสวนก็ถือเป็นเสมือนคำรับสารภาพ ถ้าเขาได้ร่วมรับรู้การรับผิดทางอาญา

¹⁷¹ Kaci, America Journal of Criminal Law, p.88,109.

¹⁷² Elliott, Phipson's Manual of the Law of Evidence, pp. 183 – 184.

ความสามารถในการรับฟังคำสารภาพเป็นพยานหลักฐาน และความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพได้ถูกบัญญัติไว้ใน Article 38 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายมาตรา 319 (Article 319 of the code) โดยสรุปได้ความสำคัญของความสมัครใจของคำรับสารภาพ และการรับฟังเป็นพยานหลักฐานมีหลักดังต่อไปนี้

(1) สิ่งสำคัญที่สุดของความสามารถในการรับฟังคำรับสารภาพตามกฎหมายนั้นคือ ความสมัครใจ คำรับสารภาพที่ได้รับมาโดยการบังคับ การทรมาน หรือข่มขู่ และมีข้อสงสัยแห่งความสมัครใจของคำรับสารภาพ ถือเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจโดยไม่สามารถฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ภาระหน้าที่ในการพิสูจน์ความสมัครใจเป็นหน้าที่ของฝ่ายสอบสวนที่จะต้องพิสูจน์คำรับสารภาพที่ได้ถูกกระทำขึ้นหลังจากการควบคุมตัว (การหน่วงเหนี่ยว) หรือการกักขัง (Detention or Confinement) โดยใช้ระยะเวลายาวนานไม่เหมาะสมนั้น กฎหมายได้ถือว่าการกระทำโดยไม่สมัครใจ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ฝ่ายสอบสวนจะไม่สามารถอนุญาตให้แสดงว่าเป็นจริงเป็นการกระทำโดยสมัครใจ

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าคำรับสารภาพได้รับหลังจากมีการปล่อยตัวจากการควบคุมตัว หรือการขังที่ไม่เหมาะสมถูกต้องแล้วนั้น คำรับสารภาพดังกล่าวอาจจะรับฟังได้ ถ้าเวลาที่ผ่านไปสำหรับการปล่อยตัวนั้นไม่มีผลกระทบที่สำคัญต่อการให้คำรับสารภาพนั้น

การควบคุมตัว (Detention) หมายถึง การควบคุมตัวชั่วคราว ส่วนการกักขัง (Confinement) หมายถึง การถูกควบคุมตัวจำกัดในระยะเวลาต่อเนื่อง การควบคุมตัวที่ใช้เวลานานไม่เหมาะสม (Unduly Prolonged Detention) เกิดจากการ (สะสม) รวมกันขึ้นของเวลาการควบคุมตัวชั่วคราว และถูกจำกัดอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ระยะเวลายาวนานที่ไม่เหมาะสม (Unduly Prolonged) ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล ไม่มีคำอธิบายแสดงมาตรการโดยแจ้งชัดเป็นบรรทัดฐานไว้ มันขึ้นอยู่กับการตัดสินที่ว่าเป็นการเหมาะสมสมเหตุสมผล บนพื้นฐานของการประเมินจากความเป็นจริงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงบุคลิกลักษณะของจำเลยหรือผู้ต้องสงสัยและในภาวะที่เป็นไปได้ที่เขาอาจหลีกเลี่ยงหรือทำลายหลักฐาน ลักษณะความรุนแรงของข้อหาความคิด ความง่ายและยากในการพิสูจน์ความผิดของเขา และประการอื่น ๆ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยภายในและภายนอกด้วย ดังนั้นคำรับสารภาพที่เกิดจากการควบคุมนานอาจทำให้เห็นว่าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจได้ ทำให้ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

ส่วนคำรับสารภาพที่ได้มาโดยการถูกบังคับนั้น มันเป็นการแสดงโดยแจ้งชัดว่าเป็นการไม่สมัครใจ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงภาวะปัจจัยภายในและภายนอกเลย ส่วนคำรับสารภาพที่ได้รับมาโดยการบอกปิด, วิธีการหลีกเลียง, หรือโดยการหลอกลวง, กลอุบาย, จะต้องได้

รับการประเมินตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมาย โดยพิจารณาถึงระดับภาวะของอำนาจอิทธิพลต่อทางกายของจำเลยว่าจะเป็นการรับสารภาพที่อาจถือได้ว่าเป็นการไม่สมัครใจได้หรือไม่

คำแถลงยอมรับที่ได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรที่กระทำโดยจำเลยหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแถลงที่ถูกบันทึกตามระเบียบที่สร้างขึ้น แม้เนื้อหาจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยได้แม้ไม่เป็นการรับสารภาพเต็มรูปแบบ ถ้าคำแถลงยอมรับ (Admission) มีข้อควรสงสัยว่าเป็นการกระทำโดยไม่สมัครใจ คำแถลงยอมรับนั้นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ จำให้รวมถึงถ้อยคำที่จำเลยให้ไว้รวมอยู่ในคำแถลงของพยานที่เป็นการเตรียมการก่อนการพิจารณาหรือวันพิจารณาโดยเปิดเผย

(2) นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายยังให้รวมถึงถ้อยคำแถลงของบุคคลอื่น นอกจากตัวจำเลยหรือผู้ต้องสงสัย เปรียบดังเสมือนพยานหรือบุคคลที่ถูกถามในเรื่องรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ จะต้องมีความสมัครใจด้วย ซึ่งกล่าวได้ว่า “ในสถานการณ์ที่กระทำถ้อยคำแถลงจะต้องเป็นที่น่าเชื่อถือ โดยสถานการณ์นั้นให้รวมถึงความสมัครใจด้วย” (Circumstances which make the statement especially credible these circumstance should include voluntariness) ในการตรวจสอบพิสูจน์พยานหลักฐานว่าสมัครใจหรือไม่หรือเชื่อถือได้เพียงใด เป็นหน้าที่ของศาลโดยอ้อมในการประเมินพยานหลักฐานนั้น โดยอิสระ ยังไม่จำเป็นต้องมีเจตนาที่จะปฏิเสธในทันทีในการรับฟังพยานหลักฐานว่าทุกสิ่งเป็นการไม่สมัครใจไปเสียหมด

ข้อจำกัดของความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพ ได้บัญญัติไว้ว่าบุคคลไม่ควรถูกคำพิพากษาจำคุกหรือลงโทษในคดีที่มีคำรับสารภาพเพียงอย่างเดียวในการพิสูจน์ความผิด แม้กระทั่งผู้พิพากษาได้รับการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพแล้วว่ามีครบองค์ประกอบแห่งความผิดก็ตาม เขาจะต้องไม่ถูกพิพากษาลงโทษหากไม่มีพยานหลักฐานอื่นสนับสนุนในความผิดนั้น ๆ ซึ่งคำรับสารภาพได้รับการควบคุมตามกฎหมายเพื่อป้องกันการตัดสินใจผิดพลาดที่เกิดจากการนั้น พิสูจน์บนคำรับสารภาพเพียงอย่างเดียว

ซึ่งในช่วงแรกของญี่ปุ่นนั้นในสมัยของ Meiji (1868) ได้กำหนดว่า “การตัดสินคดีอาญาจะต้องขึ้นอยู่กับ คำรับ สาร ภาพ” (All adjudications of crime shall be boned on confessions) แต่หลังจากนั้น ในปี 1876 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องมีการพิสูจน์พยานหลักฐานอื่นสนับสนุนประกอบคำรับสารภาพ

พยานหลักฐานสนับสนุนจะต้องได้รับก่อนการใช้คำรับสารภาพเพื่อจุดประสงค์สำหรับการตัดสินตามข้อเท็จจริง พยานหลักฐานจะต้องสอดคล้องตรงกันทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ของข้อเท็จจริงแห่งการกระทำความคิดและมีเพียงพอ มันไม่มีข้อคัดค้านในการใช้เพียงคำรับ

สารภาพอย่างเดียวเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยผิดในคดีอาญาหรือตัดสินว่าเมืองค์ประกอบของการกระทำ ความผิด เช่นเจตนา หรือการประมาทเลินเล่อ เพราะในจุดนี้พยานหลักฐานสนับสนุนมันอาจจะ เป็นไปไม่ได้ พยานหลักฐานสนับสนุนอาจจะเป็นทางอ้อมหรือในสถานการณ์แวดล้อม ถ้ามัน เพียงพอในความน่าเชื่อถือที่จะระบุการกระทำผิดโดยครอบคลุมของคำรับสารภาพตาม ต้องการ สำหรับพยานหลักฐานสนับสนุนของคำรับสารภาพในการหาความจริงนั้นได้ถูกระบุใน กระบวนการพิจารณา จะต้องมีการพิสูจน์พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิสูจน์องค์ประกอบ แห่งความผิดเสียก่อนจึงจะรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานต่อไป ซึ่งเป็นหลักป้องกัน ผู้พิพากษาตัดสินใจในคดีก่อนบนพื้นฐานเพียงพยานหลักฐานแห่งคำรับสารภาพนั้น

แต่มีข้อจำกัดว่าไม่รวมถึงคำรับสารภาพที่กระทำในศาลที่เปิดเผย ซึ่งศาลสามารถ ประเมินความน่าเชื่อถือการรับฟังได้ของพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในศาลได้สำหรับการหาความ จริง พยานหลักฐานที่ไม่น่าเชื่อถือก็สามารถนำมาพิสูจน์ในศาลได้ถึงความน่าเชื่อถือของพยาน หลักฐานอื่น แต่ศาลไม่สามารถตัดสินยืนยันความจริงที่พบแม้จะลงโทษคดีนั้นได้

โดยปกติของญี่ปุ่น มาตรการสอบสวนคำนึงถึงความสมัครใจ ซึ่งมาตรการ สอบสวนนั้นจะขึ้นอยู่กับ 2 ประการ คือ

- (1) การสอบสวนที่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือโดยสมัครใจ (Investigation based on voluntary)
- (2) การสอบสวนที่กระทำโดยตามมาตรการการบังคับ (Investigation based on compulsory measures)

1. การสอบสวนที่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือโดยสมัครใจ (Investigation based on compulsory measures Cooperation)

พนักงานอัยการ, ผู้ช่วยพนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ สามารถร้องขอให้ผู้ ต้องสงสัยมาให้การสอบปากคำและสามารถถามเขาได้ยกเว้นในกรณีที่ผู้ต้องสงสัยอยู่ในการ จับกุมหรือควบคุมตัวอยู่แล้วและเขาสามารถปฏิเสธการมาให้ปรากฏและหลังการปรากฏตัว แล้ว เขาจะไปเมื่อไรก็ได้ ในการสอบปากคำและก่อนที่จะเริ่มการสอบปากคำ ผู้ต้องสงสัยจะต้อง ได้รับการบอกกล่าวก่อนว่า เขาจะต้องไม่ถูกแถลงการณ์ปรักปรำตนเอง ถ้าเขาได้แถลงการณ์โดย สมัครใจว่าจะถูกบันทึกเป็นพินิจการสัญญาไว้ หลังจากนั้นจะต้องมีการแสดงต่อผู้ต้องสงสัยสำหรับการ สืบสวนนั้นและอ่านให้ผู้ต้องสงสัยฟังเพื่อความถูกต้อง ถ้าผู้ต้องสงสัยเปลี่ยนแปลงเพิ่มหรือ ลบออกจะต้องระบุลงในสัญญาด้วย ถ้าไม่มีข้อผิดพลาดประการใดแล้ว เขาอาจจะถูกให้เซ็นต์ และประทับตรา แต่เขาสามารถปฏิเสธที่จะลงมือชื่อ และกระทำได้

ซึ่งคำแถลงที่ไม่ได้เซ็นต์และปิดประทับตราปิดผนึกจะไม่สามารถอ้างเป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งการปรากฏตัวของผู้ต้องสงสัยเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้ต้องสงสัยตกเป็นจำเลย ซึ่งคำแถลงที่เป็น Protocol คือมีการเซ็นต์นั้นจึงจะเป็นเอกสารที่แสดงถึงคำแถลงของจำเลยได้ ถ้าในสัญญา Protocol ไม่สามารถรับเป็นพยานหลักฐานได้ (ไม่ได้เซ็นต์) แต่เป็นคำแถลงที่แสดงโดยแจ้งชัดว่าเป็นการแถลงโดยสมัครใจก็สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ถ้าในระหว่างการพิจารณาพนักงานอัยการและจำเลยยินยอมให้ใช้ แม้กระทั่งไม่ได้ได้รับความยินยอมก็ตามก็ยังสามารถทำให้ไม่น่าเชื่อในคำแถลงการณ์ดังกล่าวได้ โดยจำเลยหรือพยานในวันพิจารณาของศาล โดยเปิดเผย

2. การสอบสวนที่ขึ้นอยู่กับการใช้มาตรการบังคับ (Investigation based on Compulsory measures)

การสืบสวนที่จะต้องได้รับหมายจากศาล และการสืบสวนที่ศาลได้รับการร้องขอจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น

- ดำรวจสามารถใช้อาวุธในเหตุกรณีเฉพาะที่เท่านั้น อาทิเช่น การใช้อาวุธมีเหตุผลเพียงพอที่จะใช้ในการจับกุมหรือป้องกันการหลบหนี เพื่อป้องกันตัวเองหรือบุคคลอื่น หรือเพื่อระงับการขัดขวางการทำงานตามหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เป็นต้น

การใช้การสืบสวนจับกุมที่ไม่เหมาะสมนั้นจะต้องปรากฏว่า เป็นการจับกุมในขณะที่การทำความผิดกำลังเกิดขึ้น หรือเพิ่งได้เกิดการกระทำผิดเรียกว่า “a flagrant offender” (ผู้กำลังทำความผิด) ซึ่งในขณะที่กำลังถูกไล่ล่า กำลังครอบครองของที่ลักขโมยมา หรืออาวุธหรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการทำความผิดอาญา เขาได้เก็บไว้กับตัวและสังเกตเห็นเป็นพยานหลักฐานได้เกี่ยวกับการทำความผิดอาญา หรือกำลังพยายามหลบหนีการจับกุม

ซึ่งผู้กำลังทำความผิดสามารถถูกจับกุมโดยไม่ต้องมีหมายจับและจับได้โดยใครก็ได้ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่หรือไม่ แต่ถ้าเป็นผู้อื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ก็ต้องส่งตัวผู้ถูกจับกุมให้กับพนักงานอัยการหรือบุคคลที่มีอำนาจทันที และจะต้องได้รับการยืนยัน ชื่อ ที่อยู่ และเหตุผลที่ถูกจับ

ในขณะเดียวกัน การตรวจค้นและจับกุมและการตรวจสืบสวนกระทำต่อผู้กระทำความผิดหาหน้าเขาได้โดยไม่ต้องขอหมายเช่นกัน

- ส่วนในการขอหมายศาลในการจับกุมผู้ต้องสงสัยนั้นจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือถึงความเป็นไปได้และเชื่อว่าผู้ต้องสงสัยได้กระทำความผิด และการจับกุมได้โดยศาลได้ออกหมายมาให้จับก่อน

- ส่วนในกรณีที่การที่พนักงานอัยการหรือตำรวจก็สามารถร้องขอให้ศาลออกหมายจับได้โดยศาลจะร้องพิจารณาถึงเหตุผลความน่าเชื่อในการที่จะจับและความจำเป็นที่จะต้องออกหมายด้วย ซึ่งหมายศาลจะต้องรวมถึงเรื่องชัดเจนแน่นอน อย่างไรก็ตามเพื่อความจำเป็นในการรวดเร็วในการจับกุมผู้ต้องสงสัย การจับกุมก็อาจจะกระทำได้โดยไม่ต้องมีหมายผู้ต้องสงสัยและจำเลยจะต้องไม่ถูกการลงโทษสถานหนักโดยไม่ถูกต้อง และจะต้องไม่ได้รับการพิจารณาที่ไม่เหมาะสม เพราะฉะนั้นจำเลยมีสิทธิที่จะต่อสู้ได้ คือปฏิเสธ หรืออาจยอมรับผิดเป็นคำรับสารภาพก็ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ความสมัครใจหรือไม่ของผู้ต้องหาในการให้การ มีการคุ้มครองสิทธิโดยศาลพิจารณาว่าสมัครใจหรือไม่ ซึ่งยากจะพิสูจน์ ซึ่งสิทธิดังกล่าวยังไม่เพียงพอในการคุ้มครองจำเลย เนื่องจากจำเลยไม่เพียงแต่ไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับกฎหมาย แต่รวมถึงจำเลยที่ไม่อยู่ในภาวะจิตใจที่ดีพอ จำเลยจึงจำเป็นต้องได้รับคำปรึกษา ที่ปรึกษาทางกฎหมายของจำเลยจึงมีความจำเป็นสำหรับกฎหมายใหม่

ซึ่งตามยุคของ Meiji นั้น ที่ปรึกษาจะไม่ได้รับอนุญาตให้มีในคดีอาญา ซึ่งต่อมาที่ปรึกษากฎหมายก็มีความสำคัญในการพิจารณาที่เปิดเผย

ต่อมาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญใหม่ ได้รับประกันการให้สิทธิจำเลยในการเลือกที่ปรึกษาของตนเอง

ที่ปรึกษามีสำหรับผิดชอบในด้านธุรการของการพิจารณาคดีอาญาเพื่อป้องกันความถูกต้อง ถูกในด้านของจำเลย เพื่อรักษาผลประโยชน์จำเลย ซึ่งในการร่วมมือมิใช่หมายถึงการประนีประนอม แต่หมายถึงการต่อสู้เพื่อให้ได้รับการพิจารณาที่ยุติธรรมต่อจำเลย ซึ่งได้กระทำการเสมือนหนึ่งเป็นอัยการ ซึ่งมีไว้เป็นเพียงแต่เป็นตัวแทน (Agent) ของจำเลยเท่านั้น แต่เป็นผู้ปกป้อง (Protector) ของจำเลยหรือผู้ต้องสงสัยซึ่งที่ปรึกษาสามารถกระทำการใด ๆ ได้โดยอิสระตามที่ได้รับมอบหมายจากจำเลย ซึ่งตั้งนั้นที่ปรึกษาไม่มีหน้าที่จะให้หรือปฏิบัติตามข้อมูลที่มิได้รับความเห็นชอบจากจำเลย หรือยื่นเสนออื่นใด ๆ ที่เป็นผลตรงข้ามต่อจำเลย และจะทำลายหลักฐานในนามของจำเลยไม่ได้ ถ้าไม่อนุญาตและยังรวมถึงการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจในการให้การด้วยว่ารับสารภาพหรือไม่ เป็นการป้องกันการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจอย่างหนึ่ง¹⁷³ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในประเทศญี่ปุ่นยึดหลักการคุ้มครองคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจโดยยึดทนายความเป็นหลักในการคุ้มครองคำรับสารภาพนั่นเอง

¹⁷³ B.J. George Jr., Japanese Criminal Procedure, Page 103,196,205,306.

3.3.4 ประเทศออสเตรเลีย

ในประเทศออสเตรเลียนั้น ตามความหมายด้านคำรับสารภาพนั้น ได้วางหลักเป็นหลักทั่วไป ความสมัครใจ หมายถึง การกระทำโดยมีอิสระที่จะกระทำและไม่ได้ให้การรับสารภาพมาด้วยความกลัวต่อความเสียหาย หรือความหวังในประโยชน์ที่เป็นการกระทำโดยผู้มีอำนาจ คำรับสารภาพโดยมุ่งหวังประโยชน์หรือการข่มขู่จะทำอันตราย หรือ โดยความรุนแรง หรือ การใช้กำลังบังคับอื่น ๆ จะถูกถือว่าเป็นความไม่สมัครใจและไม่สามารถยอมรับเป็นพยานหลักฐานได้ (Cornelius V.R.)¹⁷⁴ โดยศาสตราจารย์ Mark Fendly, Stephen Odgers, Stanley Yeo ท่านทั้ง 3 ได้บรรยายเกี่ยวกับประเด็นเรื่องคำรับสารภาพไว้ในหนังสือ Australian Criminal Justice ว่า¹⁷⁵ เดิมนั้นบางครั้งการรับสารภาพซึ่งเกิดขึ้นในชั้นสอบสวนได้ถูกสร้างขึ้นโดยตำรวจ การรับสารภาพดังกล่าวเป็นการสารภาพทาง “วาจา” ซึ่งพยานหลักฐานสถานะเพียงอย่างเดียวที่ได้จากการรับสารภาพเกิดขึ้นจากการสอบสวนทางวาจาของตำรวจ ซึ่งคำรับสารภาพในขณะนั้นดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากการสำนึกผิดและความเสียใจที่ได้กระทำความผิดของผู้ต้องหา ถึงกระนั้นก็ตามผู้ต้องหาที่มักให้การปฏิเสธในระหว่างกระบวนการพิจารณา ซึ่งเป็นที่สังเกตได้ว่าพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นค่อนข้างน้อยมากที่พิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาที่มีความผิดอย่างชัดเจนและเป็นที่น่าพอใจเต็มใจขณะให้การรับสารภาพ เมื่อเป็นการพิสูจน์ไม่ได้ชัดเจนว่าเป็นที่น่าพอใจว่าผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมนี้มีเจตนาสำนึกผิดและแสดงความเสียใจเพื่อประกอบการรับสารภาพได้ เพราะเจตนาดังกล่าวได้ถูกลบล้างไปเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในศาลจึงเริ่มทำในรูปแบบเป็นลายลักษณ์อักษรมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าในอดีต การปฏิบัติดังกล่าวของตำรวจเกี่ยวกับการให้รับสารภาพทางวาจา เป็นที่ยอมรับโดยกว้าง เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติประจำของตำรวจ ซึ่งในส่วนที่ยากที่สุดก็คงจะเป็นการที่จะให้เหตุผลว่าทำไมผู้ต้องหาไม่เซ็นรับคำสารภาพ

ต่อมาจึงมีการพยายามหารูปแบบมาพิสูจน์ความสมัครใจและเป็นการคุ้มครองในการรับสารภาพว่ามีการสำนึกผิดตอนกล่าวต่อตำรวจ จึงออกมาในรูปแบบของหลักฐานต่างๆ ในการยืนยันว่า การรับสารภาพนั้นไม่ได้ถูกทำขึ้นโดยการบังคับ เช่นรูปแบบของวิดีโอเทปที่บังคับใช้เป็นกฎหมายในบางรัฐ เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพต้องบันทึกเทปเพื่อเป็นหลักฐานด้วย เพื่อป้องกันการรับสารภาพที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่อาจมีการถูกทำขึ้นเองโดยพนักงานสอบสวน โดย

¹⁷⁴ Chappell, Bunacan, and Wilson. Paul. The Australian Criminal Justice System. (Sydney : Butterworths,1972), P.367-373.

¹⁷⁵ Mark Findly, Stephen Odgus, Stanley Yeo,1999,Australian Criminal Justice,2nd Edition, Oxford University Press, Australian, Page 53-61

การถามผู้ถูกกล่าวหาซึ่งอยู่ใน Article 14(3) ของ International Covenant on Civil and Political Rights บัญญัติไว้ว่า (not to be compelled to...confess guilt) “จะต้องไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพผิด ผู้ที่ถูกซักถามของตำรวจจะต้องได้รับคุ้มครองจากการกระทำโดยมิชอบทั้งทางกายและทางใจ” ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากฎหมายพยายามที่จะบรรลุมิตรประสงค์ที่ถูกต้องชอบธรรม ในเรื่องความน่าเชื่อถือของคำให้การหรือคำรับสารภาพ เพราะฉะนั้นคำรับสารภาพที่ได้มาหลังจากผู้ต้องสงสัยถูกกระทำมิชอบทางกายหรือทางใจ คำรับสารภาพดังกล่าวก็เป็นคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจ และไม่น่าเชื่อถือ มาตรา 149 ของ Australian Evidence Act 1985 ได้เชื่อมโยงความสมัครใจและความน่าเชื่อถือโดยชัดแจ้งว่าจะต้องอยู่ด้วยกัน

มาตรการสอบสวนความสมัครใจ ขึ้นอยู่กับการลำดับและการกระทำโดยมิชอบ ซึ่งค่อนข้างละเอียดอ่อนในรูปของความกดดัน ซึ่งความสามารถของการบังคับของการให้คุ้มครองผู้ที่ถูกควบคุมตัวในการที่จะถูกความกดดันอันไม่อยู่ภายใต้จิตสำนึก (สติ) ได้

เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของภัยแห่งความกดดันอันไม่อยู่ภายใต้จิตสำนึกของผู้ที่อยู่ในการควบคุมเพื่อการสอบสวนขณะนั้น และเพื่อป้องกันและให้ความมั่นใจแก่ผู้ต้องสงสัยว่าไม่ได้ถูกบังคับในการรับสารภาพ แม้กระทำโดยไม่ตั้งใจ และเมื่อยืนยันคำรับสารภาพเป็นที่น่าเชื่อถือได้ จึงให้ทนายความอยู่ในระหว่างการสอบสวนด้วย ซึ่งมีผลให้ความน่าจะเป็นในความกดดันต่อผู้ต้องสงสัยในการตอบคำถามและรับสารภาพต่อการกระทำผิดได้ลดลง ซึ่งมีการทดลองทดสอบว่า ความกดดันภายนอกจะลดลงได้โดยมีบุคคลที่สามที่เป็นพันธมิตรกับผู้ต้องสงสัย ยิ่งกว่านั้นทนายความสามารถทำให้แจ้งชัดซึ่งคำถามและคำตอบที่มีคำถามเคลือบคลุม ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิด ซึ่งหลักการดังกล่าวต้องการที่จะให้ผู้ต้องสงสัยมีโอกาสได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมาย ก่อนที่จะตอบคำถาม การให้การหรือเพื่อช่วยตำรวจในการสอบสวน

ศาลสูงยอมรับโดยไม่มีข้อโต้แย้งว่า หลักกฎหมายดังกล่าวนำมาปรับใช้ตลอดขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน แม้กระทั่งมันเกิดขึ้นต่างเวลาและสถานที่ หลักกฎหมายจะต้องไม่แปลความหมายในทางที่แคบไม่เหมาะสม พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งผู้ต้องสงสัยสิทธิของเขาก่อนการเริ่มต้นสอบสวนและต้องอธิบายถึงสิทธิผลแห่งสิทธิที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะผู้ต้องสงสัยมีสิทธิที่จะติดต่อกับทนายความก่อนเริ่มการสอบสวน หลังจากแจ้งให้ผู้ต้องสงสัยทราบแล้ว การสอบสวนจะต้องจัดให้มีขึ้นในเวลาที่เหมาะสมที่จะต้องให้ผู้ต้องสงสัยมีโอกาสที่นำทนายความมา

อย่างไรก็ตาม ก็ปรากฏว่าผู้ต้องสงสัยที่อยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าใช้สิทธิดังกล่าว แม้จะมีการบอกกล่าวแจ้งกับผู้ต้องสงสัยดังกล่าวแล้ว ผู้ต้อง

สงสัยส่วนใหญ่ต้องการออกจากสถานีตำรวจเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ มากกว่าการได้รับความช่วยเหลือจากทนายความ ซึ่งในการแก้ไขกฎหมายในอนาคตต้องให้ผู้ต้องสงสัยได้รับการช่วยเหลือจากทนายความเสียก่อนการสอบสวน สอบถาม แทนที่จะเป็นเพียงทางเลือกของผู้ต้องสงสัยเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงในระบบการสอบสวนของอังกฤษไม่ต้องการที่ให้ผู้ต้องสงสัยอยู่ระหว่างการสอบสวนของตำรวจ และมันเป็นไปได้ที่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจะสนับสนุนระบบดังกล่าว ส่วนหนึ่งเพราะเชื่อว่า ผู้ให้คำแนะนำทาง (ทนายความ) มีการแนะนำให้ผู้ต้องสงสัยใช้สิทธิที่จะเงียบ (The right to silence) และไม่พูดอะไรเลย คือมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การได้ จะไม่มีหลักการพูด, การศึกษาต่ำ, มีความสงสัย, ความเกรงกลัว, และอาจถูกชักจูงได้ง่าย ซึ่งไม่มีความสามารถในการดำเนินการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยิ่งกว่านั้น มีเหตุผลหลายอย่างว่าการเงียบตรงกับความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา เช่น ผู้ต้องสงสัยไม่ประสงค์ที่จะเปิดเผยการกระทำของเขาหรือส่วนอื่นที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่เป็นการนำอภัย หรือเขาต้องการที่จะเงียบเพื่อปกป้องผู้อื่น หรือเขาอาจจะเชื่อว่าตำรวจจะบิดเบือนคำพูด ดังนั้นจะเป็นการดีที่สุดถ้าไม่กล่าวอะไรเลย

อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวมักถูกสละสิทธิโดยผู้ต้องหาส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะทางตรงหรือโดยทางอ้อม โดยยินยอมตามที่ตำรวจขอ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากความกดดันให้พูดและสารภาพ และส่วนหนึ่งเพราะตำรวจต้องการลดผลกระทบของการต้องเตือนการกดดันโดยใช้คำพูดสองนัย เพื่อเป็นการโดยปริยายว่าไม่เงียบ ปกติคำถามเริ่มจากรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ชื่อ ที่อยู่ ซึ่งการเงียบเป็นไปได้ยาก การให้ความร่วมมือโดยทางวาจากับผู้สอบสวนเป็นบทบาทที่สำคัญในการให้ความร่วมมือ ผู้ต้องสงสัยมักถูกบังคับให้พยายามพูดในสถานการณ์ที่ยากลำบาก การสร้างข้อแก้ตัวที่ผิด ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นโดยผู้สอบสวน ซึ่งข้อแก้ตัวให้พ้นผิดที่ไม่ถูกต้องนั้นมีคุณค่ามากต่อกระบวนการพิจารณาว่าการให้รับสารภาพ ยิ่งกว่านั้นข้อแก้ตัวให้พ้นผิดที่ไม่ถูกต้องนั้นเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่ามีความผิมน้อยกว่าสถานการณ์ที่กดดันหรือการสร้างเรื่องขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของผู้สอบสวน

ปัญหาการตอบคำถามดังกล่าวทั้งหมด คือได้มีการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายจากทนายความที่จะส่งให้มีสำนวนสำคัญในการลดการพูดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือไม่ การช่วยเหลือของทนายความขึ้นอยู่กับผลของการเงียบ ซึ่งปรากฏว่าผู้ใช้สิทธิเงียบดังกล่าวจะไม่สามารถทำการให้สารภาพ ซึ่งศาลสูงได้เห็นว่าสิทธิของการเงียบไม่มีผลในทางลบต่อผู้ต้องหา เพราะการไม่ตอบคำถามหรือบอกข้อมูล ซึ่งศาลถือว่าเป็นหลักฐานที่ยอมรับไม่ได้เลย

ถึงอย่างไรก็ตามถ้าผู้ต้องสงสัยเลือกที่จะตอบคำถามบางข้อ การสอบสวนทั้งหมดยอมรับเป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ต้องสงสัยได้ ซึ่งศาลสูงได้ยืนยันว่า คำพูด, การกระทำ,

พฤติกรรมที่มีพิรุธย่อมเป็นพยานหลักฐานอันสำคัญ เพราะเขาได้แสดงให้เห็นถึงการมีสติในการกระทำความผิด ถึงกระนั้นมีการให้ความเห็นว่า การปฏิเสธที่จะตอบคำถามเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของผู้ต้องสงสัย ซึ่งโดยหลักที่ดีแล้วสิทธิการเงียบไม่เป็นพยานหลักฐานในทางลบกับผู้ต้องหาเลย เว้นแต่ผู้ถูกกล่าวหาตอบคำถามบางคำถามและละเลยให้ข้อมูลซึ่งมีเหตุผลเชื่อได้ ซึ่งทำให้ผู้ให้คำแนะนำทางกฎหมาย (ทนายความ) มักจะให้คำแนะนำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่พูดเลย เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง มีน้อยครั้งที่ที่ปรึกษาจะแนะนำให้นิ่ง (เงียบ) เพราะในการสอบสวนระหว่างตำรวจกับผู้ต้องสงสัยนั้น ผู้ต้องสงสัยจะสนใจในการต่อรองกับตำรวจมากกว่า นิ่งเสีย โดยเฉพาะในอังกฤษ ผู้ที่มาเป็นที่ปรึกษา “Legal adviser” มักเป็นตำรวจมาก่อน จึงขัดทางการสอบสวนของตำรวจ

ในออสเตรเลียจะมีการดำเนินการสอบสวนต่อ ถึงแม้ผู้ต้องหาปฏิเสธที่จะตอบคำถามและสามารถสอบสวนในระยะเวลายาวนานได้ ตามสิทธิที่จะมีที่ปรึกษาทางด้านกฎหมาย (Legal Assistance) นั้น ได้เพิ่มการแสดงสิทธิในการนิ่ง (The right to Silence) มากขึ้น ซึ่งไม่บ่อยจะเป็นที่สนใจของสาธารณชนเท่าไร แต่สาธารณชนจะสนใจผู้ต้องสงสัยในด้านการตอบคำถามของตำรวจ การอธิบายเหตุผลของความผิดที่เกิดขึ้น เพียงแค่ผู้ต้องสงสัยเลือกที่จะนิ่งไม่ได้หมายความว่าเราควรจะสนับสนุนระบบที่ให้ผู้ต้องสงสัยอื่น ๆ ทำการนิ่งเสีย มันเป็นเพียงสิทธิอันหนึ่งของพลเมืองในรัฐนั้น มันยังมีหนทางอันอื่นอีกที่ไม่ทำให้เกิดความเสียหายเปรียบของพลเมือง

1. ทางเลือกอันหนึ่ง คือ จำเลยจะต้องได้รับหนังสือการบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการพิจารณาคดี เพื่อที่จำเลยจะได้เตรียมข้อมูลแก้ตัว เพื่อป้องกันจากการดักโจมตี (Cumbushod) ในระหว่างการพิจารณา (at trial) ซึ่งในกรณีที่ไต่ขึ้นหนังสือบอกกล่าว ศาลอนุญาตให้อัยการอธิบายสาเหตุที่ไม่มีพยานหลักฐานในการโต้แย้งนำสืบ และอนุญาตให้อนุมานจากข้อเท็จจริงเป็นข้อโต้แย้งจำเลยได้

2. ทางเลือกให้ปรับสิทธิในการนิ่ง (The right to Silence) ถ้ามีเหตุผลเพียงพอในขณะที่มีการถามจำเลย และมีทนายความอยู่ด้วยในขณะนั้น ศาลสามารถอนุมานจากข้อเท็จจริงที่มีเหตุผลพอเพียงและเชื่อว่าในขณะนั้นผู้ต้องสงสัยไม่ได้ถูกบังคับทั้งทางกฎหมายหรือทางจิตที่จะพูด แต่อาศัยข้อเท็จจริงที่อนุมานนั้นมีความเป็นไปได้อย่างชัดเจน โดยถ้าการบันทึกวิดีโอของการสอบถามเป็นแบบแล้ว ก็สามารถทำให้ศาลตรวจสอบได้ ซึ่งพฤติกรรมของการสอบถามและเหตุผลอธิบายที่ทำไม่ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธที่จะตอบคำถาม

ในออสเตรเลียนั้น หลักฐานเรื่องการรับสารภาพของผู้ต้องหาที่อาจได้มาโดยไม่สมัครใจนั้นเป็นที่พูดถึงกันมากที่สุดว่า¹⁷⁶ การสืบสวนสอบสวนของตำรวจในคดีอาชญากรรมที่ร้ายแรงนั้น การทำขึ้นมาจากข้อมูล ตัวอย่างเช่น ผู้บอกกล่าว, ข่าวลือ, ผู้กระซิบบอกข่าว ซึ่งจะไม่อนุญาตให้นำมาเป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณา แต่มันเป็นข้อมูลที่ดีของตำรวจในการพิสูจน์สืบสวนอาชญากรรมนั้น ๆ ควรจะนำมาใช้ได้บ้างหรือไม่ หากได้มาจากการมิชอบต่างๆ ซึ่งศาลออสเตรเลียเคยกล่าวว่า “การยอมรับผิด ทั้งทางวาจา หรือเป็นหนังสือ ชัดแจ้งหรือโดยนัย ทำในศาล โดยผู้ถูกกล่าวหาเป็นพยานหลักฐานที่ยอมรับฟังได้ ในการใช้ชั้นผู้ถูกกล่าวหา”

อาจสังเกตได้ว่าปัญหาสำคัญ 2 ปัญหาของการรับสารภาพที่ไม่สมัครใจอาจเกิดจาก

1. คำรับสารภาพอาจจะถูกทำขึ้นเองโดยตำรวจ เพื่อที่จะให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับการลงโทษ (Fabrication)
2. คำรับสารภาพนั้นอาจได้รับมาจากกระบวนการที่ไม่ถูกต้อง เช่น การข่มขู่, การชักจูงใจ หรือหลอกลวง (Threats, Inducements or deceptions)

โดยมีผู้กล่าวหาว่า มันไม่น่าสงสัยเลยว่า ผู้ถูกกล่าวหาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีนั้น จะถูกเผชิญกับพยานหลักฐานการรับสารภาพที่ตำรวจทำขึ้นมาระหว่างการสอบสวนแน่นอน ตำรวจจะพยายามอ้างว่าคำรับสารภาพที่ทำขึ้นนั้นเพราะผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธที่จะลงนามในคำรับสารภาพ เพราะผู้ถูกกล่าวหาไม่เคยลงนามอะไร (Never sign anything) ซึ่งบางครั้งเป็นจริง ซึ่งการรับสารภาพโดยวาจาเป็นที่ได้พบโดยทั่วไป จะสื่อถึงปัญหา 2 ข้อดังกล่าว

ซึ่งการทำคำรับสารภาพของตำรวจขึ้นเองนั้น เป็นการสืบได้ยากว่าเป็นจริงหรือไม่ และต้องใช้เวลาานาน ดังนั้นข้อแก้ไข (Solution) จึงทำได้โดยการบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Recording) ของตำรวจกับผู้ต้องสงสัย แต่อย่างไรก็ตามตำรวจได้ต่อต้านการทำบันทึกเทป หรือวีดีโอ บนหลายเหตุผล รวมทั้งค่าใช้จ่าย ความเป็นไปได้ที่มีการบันทึกเทปดังกล่าวจะถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงในบางสถานการณ์ไม่เหมาะสมที่จะทำการบันทึก ผู้ต้องสงสัยบางคนจะถูกขัดขวางให้รับสารภาพ ซึ่ง Professor Glanville Williams ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “การคัดค้านการบันทึกเทปดังกล่าวเป็นเพราะตำรวจเกรงกลัวผลจากการตรวจสอบของสาธารณชน ว่ามีการเกิดอะไรขึ้นในการสอบถามผู้ต้องสงสัย”

¹⁷⁶ ibid, page184-188.

แต่คดี Driscoll ศาลสูง (ฎีกา) ได้เคยตัดสินว่าบันทึกคำให้การจากการสอบถามที่ไม่ได้ลงลายมือชื่อจะไม่นำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาของศาล แต่ตำรวจก็สามารถพิสูจน์โดยวาจาที่ได้ทำคำรับสารภาพดังกล่าวโดยใช้บันทึกการสอบถามดังกล่าวมาเพื่อระลึกพิสูจน์ในศาล

ศาลสูงยังได้ตัดสิน (ในคดี Carr) ว่า แม้ไม่มีกฎหมายของกฎหมาย หรือการปฏิบัติว่าต้องมีพยานหลักฐานอื่นสนับสนุนคำรับสารภาพทางวาจา ศาลก็ต้องเตือนให้คณะลูกขุนที่จะต้องให้ความระมัดระวังในการพิจารณาพยานหลักฐานดังกล่าว

คดี Mckinney ศาล ได้สอบไว้ว่า คำให้การรับสารภาพที่ถูกทำขึ้นนั้น คณะลูกขุนควรจะได้รับแจ้ง, การเตือนว่าให้ให้ความระมัดระวังในการพิจารณาคำรับสารภาพดังกล่าวในการตัดสินผู้ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดเพียงแค่พบความผิดจากคำให้การรับสารภาพที่ถูกทำขึ้นในระหว่างการควบคุมตัวของตำรวจ ซึ่งเป็นคำให้การรับสารภาพที่ไม่ได้ถูกการสนับสนุนอย่างน่าเชื่อถือ และจะต้องตรวจสอบพิจารณาอย่างละเอียดในพยานบุคคลของตำรวจ เพราะเป็นพยานที่ไม่ได้รับการซักซ้อมมาก่อน และไม่เป็นการง่ายนักการตัดสินใจว่าพยานที่ได้ถูกซักซ้อมมานั้นพูดความจริงหรือไม่

ปัจจุบันเกือบทุกครั้งมีการนำ Audio - visual recording มาใช้ แต่อย่างไรก็ตามการบันทึกเทปดังกล่าวจะต้องบันทึกตลอดการสอบสวนทั้งหมด ไม่ใช่แค่ส่วนใดส่วนหนึ่ง

ยิ่งกว่านั้นระเบียบดังกล่าวจะต้องเป็นข้อบังคับที่ต้องทำเพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีการทำขึ้นมา และในทางอ้อมเป็นการป้องกันการกระทำที่ไม่ถูกต้องในระหว่างการสอบปากคำ เช่น (จุ่มขู)

ศาลสูงได้กล่าวว่านโยบายรัฐที่จะใช้เป็นมาตรการถ่วงความสมดุล การกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือไม่เหมาะสมของตำรวจในการรับสารภาพของผู้ต้องหา ศาลสูงได้ใช้กฎ (Rules) เช่น

กฎ Common Law Rule เกี่ยวกับการทดสอบความสมัครใจ (Voluntariness) ซึ่งการสอบสวนนั้นคำรับสารภาพจะต้องได้รับมาโดยสมัครใจ ในลักษณะของมีอิสระที่จะพูดหรือนิ่งเสีย (exercise of a free choice to speak or be silence) ซึ่ง หลัก ดัง กล่าว ใกล้เคียงกับหลักการนิ่งเสีย (right to silence) ซึ่งเป็นสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง (Self-incrimination) หรือกล่าวอีกในด้านหนึ่งได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะต้องไม่ถูกบังคับให้การปรักปรำตนเอง หรือรับสารภาพผิด

ในอีกกรณีหนึ่ง คำรับสารภาพจะถือว่าเป็นการไม่สมัครใจ เพียงเพราะว่ามีปัจจัยภายนอกอื่นต่อผู้ถูกกล่าวหา นั้นเป็นเหตุให้รับสารภาพ ความกดดันบางอย่าง เช่น การให้ผู้ต้องสงสัยอยู่ในห้องเปล่า ๆ ล้อมรอบด้วยคนแปลกหน้า, ไม่สามารถออกมาได้, ถูกทำให้กลัวว่าตำรวจมีหลักฐานเพียงพอที่จะจำคุก ซึ่งคำว่า “สมัครใจ” (Voluntary) ไม่ได้หมายความว่า “ถูกทำให้สมัครใจ” (Volunteered)

ในอีกด้านหนึ่ง คำรับสารภาพจะไม่ถือเป็นการสมัครใจเพียงเพราะผู้ถูกกล่าวหาจะต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง อาทิเช่น จะต้องเลือกที่จะรับสารภาพหลังจากได้ถูกกระทำการทรมาน

หรือคำรับสารภาพที่ได้มาโดยการข่มขู่ (Oppression) หรือการชักจูงใจทำให้บุคคลผู้มีอำนาจ (Inducement held out by a person in authority) รับฟังไม่ได้ ซึ่งเป็นการช่วยกระบวนการยุติธรรมของศาล กฎระเบียบดังกล่าวแก้ไขปัญหาการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ แต่จริง ๆ แล้ว ก็ยังไม่เป็นที่พอใจนัก โดยเฉพาะเมื่อศาลรู้และพบเห็นคำรับสารภาพดังกล่าว แต่ศาลมักคิดว่าไม่รู้และไม่เห็น

ระดับความกดดัน (Degree of pressure) โดยเฉพาะเทคนิคทางจิตวิทยามากมาย ที่ตำรวจใช้ในการช่วยให้ผู้ต้องสงสัย พูดหรือรับสารภาพ ตำรวจมักมีกระบวนวิธีในการวางโครงสร้างเงื่อนไขทางกายภาพของสภาพแวดล้อมในการสอบปากคำ เพื่อสร้างให้ผู้ต้องสงสัยวิตกกังวล และยินยอมกับการสอบปากคำ ความแตกต่างทางสถานะทางสังคม ลดสิ่งกระตุ้นให้ผู้ต้องสงสัย การจำกัดขอบเขตให้แคบของสถานที่ไม่ให้มีสิ่งที่จะช่วยลดความเครียด เช่น บุหรี่ ซึ่งมีนักวิชาการยืนยันว่าสภาพแวดล้อมดังกล่าวเพิ่มความวิตกกังวล และทำให้เกิดการยอมรับสารภาพ โดยความจริงแล้วเพียงแต่การที่ผู้ต้องสงสัยถูกกักขังไว้เพื่อการสอบปากคำ ก็เป็นการบังคับในตัวอยู่แล้ว และนำไปสู่การหุดหู่ และเป็นโรคทางจิต แม้ว่าผู้สอบปากคำจะกระทำโดยถูกต้องสุจริตไม่ละเมิดทางกายและทางจิตใจของผู้ต้องสงสัยก็ตาม ผู้ต้องสงสัยที่อยู่ภายใต้ภาวะความกดดันมากมายที่จะรับสารภาพ แม้กระทั่งว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม

การบังคับอย่างละเอียดอ่อนเตรียมการอย่างดีข้างต้น มีผลในทางบังคับมากที่สุด ตัวอย่างเช่น ชาวจีนระหว่างสงครามเกาหลี สามารถใช้เทคนิคนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพจากนักโทษอเมริกัน

คณะกรรมการการปรับปรุงกฎหมายของออสเตรเลีย (The Australia Law Reform Commission) ได้กำหนดคกฏเกณฑ์การสอบสวน ว่าการสืบสวนสอบสวนของตำรวจนั้น

จะต้องไม่ใช่ความรุนแรง (Violent) การกดขี่ (Oppressive) ไร้มนุษยธรรม (Inhuman) หรือการกระทำที่เสื่อมเสีย (Degrading conduct) ในการรับสารภาพ ซึ่งจุดประสงค์ต้องการให้การสอบสวนจะต้องได้รับการพิสูจน์ว่าสถานการณ์ของการสอบปากคำนั้นจะต้องไม่มีผลในทางที่ไม่ถูกต้องของความน่าเชื่อถือของการรับสารภาพ ซึ่งรวมทั้งการไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐาน โดยเหตุผลของความยุติธรรม (Fairness) ข้อเสนอนี้ได้นำมาใช้ในกฎหมายลักษณะพยาน (The uniform evidence Law) และได้เกิดขึ้นในกฎหมาย Common Law โดยเฉพาะเบื้องต้นแล้ว ศาลจะพิจารณาไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ไม่ยุติธรรมนั้น ถ้าเกิดจากการกระทำของตำรวจและพฤติการณ์แวดล้อมที่ไม่ยุติธรรมถูกต้อง

คดี Swaffield and Pavic ศาลสูงได้วางหลักการรับฟังพยานหลักฐานการรับสารภาพไว้ว่าให้พิจารณาว่าดังนี้

1. จะต้องเกิดจากความสมัครใจ และ
2. มีความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพ และ
3. ต้องรวมพฤติการณ์แวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งหมด มีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอที่ยอมรับได้ อันเป็นมาตรฐานที่ยอมรับได้

โดยทั่วไปดุลพินิจการพิจารณาพิเคราะห์โดยรวม (Overall discretion) มักเป็นดุลพินิจของศาลโดยกว้าง “a board discretion in the court” ซึ่งจะนำเอาความยุติธรรมนโยบายรัฐในการปกป้องสิทธิและประโยชน์ของผู้ถูกกล่าวหามาเป็นประกอบดุลพินิจ (fairness, public policy and protection of the rights and privileges of the accused) โดยเฉพาะประการหลังจะพิจารณาถึงผู้กล่าวหาที่มีอิสระที่จะเลือกที่จะพูดกับตำรวจหรือไม่ ก็คืออิสระที่จะให้การรับสารภาพโดยสมัครใจกับตำรวจหรือไม่ (The accused’s freedom to choose to speak to the police)

แน่นอนการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวก็ไม่ได้สามารถให้มาตรการที่สมบูรณ์ในการได้รับคำสารภาพใด ซึ่งรัฐก็พยายามหาทางแก้ไขทางอื่น ๆ อาทิเช่น

1. กฎระเบียบที่ศาลทำขึ้น (Judge’s Rules) ว่าอะไรที่ตำรวจสามารถทำได้ หรือทำไม่ได้ระหว่างการสอบปากคำ
2. การยึดถือการบันทึกเทปหรือวิดีโอ เพื่อยืนยันความยินยอม

แต่อย่างไรก็ตามมันเป็นการยากที่จะกำจัดความเกี่ยวกับการจะเข้ารับไม่ได้ของตำรวจ โดยเฉพาะในทางด้านการบังคับทางจิตใจ หนทางโดยตรงที่จะไม่ให้การบังคับเกิดขึ้นและเพิ่มความน่าเชื่อถือนั้น จะต้องให้บุคคลนั้นมีความอิสระจากตำรวจและมีความรู้ทางกฎหมายที่พอ

เพียงเหมาะสมในระหว่างการสอบปากคำ,หรือในอีกนัยหนึ่งคือมีทนายความเป็นตัวแทนของผู้ต้องสงสัย

3.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาของประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

3.4.1 พิจารณาด้านขอบเขตและมาตรการคุ้มครอง

สหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเป็นหลักการสำคัญที่ทุกประเทศยอมรับว่า เน้นที่หลัก Due Process (ขบวนการการนิติธรรม) เป็นหลักในการให้ศาลปฏิบัติเมื่อคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ศาลจะนำมาฟังประกอบในการพิจารณาคดี ศาลจะชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถืออย่างมากว่า คำรับสารภาพนั้นเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจหรือไม่ หากเป็นการละเมิดตามรัฐธรรมนูญใน Due Process ตาม Fourteenth Amendment ศาลก็จะไม่รับฟังคำรับสารภาพนั้นมาตัดสินคดีเดียว ถือว่ารับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ดังนั้นศาลจึงได้ให้ความหมายของคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจอย่างกว้างขวาง ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ตัวอย่างเช่น “การชักชวน” ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะการบังคับ หรือไม่บังคับก็ตาม ถือว่าเป็นการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เช่น

- ตำรวจบอกจำเลยว่าจะช่วยเหลือเขาในทุกทางที่สามารถทำได้ ถ้าเขารับสารภาพ (Tatum V. State, 1979)

- ตำรวจบอกจำเลยว่าเป็นการดีที่สุดที่เขาจะพูดว่าเกิดอะไรขึ้นกับเขาบ้าง ซึ่งอาจทำให้เขาได้รับการประกันตัวโดยหลักทรัพย์ต่ำหรือไม่มีหลักทรัพย์ (Commonwealth V. Peters, 1977)

- ตำรวจบอกจำเลยว่าเขาอาจทำให้พ้นข้อหาโดยกันเป็นพยานหรือให้พนักงานอัยการมากำหนดให้เขาเป็นพยาน ถ้าเขารับสารภาพ (State V. Welleains, 1977)¹⁷⁷

ซึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายการชักชวนว่านอกจากโดยตรงแล้ว ยังรวมถึงกิริยาอาการ (Verbal inducement) ด้วย นอกจากนี้ “การหลอกลวง” และ “ให้สัญญา” ก็ถือว่ามีไปสู่การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ รวมถึงกลอุบายด้วย เช่น

¹⁷⁷ ร.ต.ท.ก่อเกียรติ เขียมบุตรลบ, หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522 หน้า 87 – 89.

- ตำรวจใช้จำเลยคนหนึ่งให้แก๊งสนทนากับจำเลยอีกคนโดยผ่านเครื่องดักฟัง ซึ่งส่งต่อไปยังเจ้าพนักงานอันเป็นเหตุให้ได้รับคำรับสารภาพ คำรับสารภาพนี้ย่อมรับฟังไม่ได้ ถือว่าเป็นการให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ (Masseah V. United States, 1964)

ส่วน “การหลอกลวง” ก็เช่น เจ้าพนักงานแจ้งแก่ผู้ต้องหาว่าผู้ร่วมกระทำผิดกับเขาได้รับสารภาพแล้ว เป็นต้น แต่ตามตัวอย่างนี้บางมลรัฐยินยอมให้กระทำได้ ถ้าหากเป็นการที่เจ้าพนักงานกระทำด้วยความเข้าใจผิด (Frazier V.Cupp, 1969 ; Michigan V.Mosley, 1975)¹⁷⁸

นอกจากนี้ในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ยังพยายามหามาตรการคุ้มครองคำรับสารภาพมิให้เกิดจากความไม่สมัครใจ โดยขยายขอบเขตดูไปถึงด้านพฤติการณ์แวดล้อมด้วยว่าอยู่ในลักษณะใด เช่น ขณะอยู่ในการควบคุม, ขณะทำการสอบสวน โดยนำมาพิจารณาประกอบว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจหรือไม่ โดยถ้าพิจารณาทางด้าน

การควบคุม : ก็อาจดูจากสถานที่ (Location) ว่าทำให้เขาเชื่อได้หรือไม่ว่าเขาถูกควบคุมตัวแล้ว ถ้าเขาเชื่อได้ว่าเขาถูกควบคุมแล้ว การรับสารภาพของผู้ต้องหาจะรับฟังได้ต้องอยู่ภายใต้ขบวนการ Due Process ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการถือเอา ควบคุมแล้ว ตัวอย่างเช่น

- สถานที่เกิดเหตุ โดยทั่วไปการซักถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทั่วไปเกี่ยวกับอาชญากรรมหรือคำถามอื่น ๆ เกี่ยวกับการค้นหาความจริง ไม่เป็นการควบคุมตามความมุ่งหมาย เพราะคำถามในสถานที่เกิดเหตุ ผู้ถามย่อมไม่ตั้งใจที่จะให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ หรือถ้อยคำอันปรักปรำตนเอง ดังนั้น โดยทั่วไปจึงกำหนดว่าคำถามในสถานที่เกิดเหตุไม่เป็นการแสดงว่า ผู้ถูกถามอยู่ในการควบคุม รวมทั้งสถานที่ใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุด้วย (State V. Whitney, 1967)¹⁷⁹

- สถานที่ตำรวจหรือที่ทำงานของ Sheriff เมื่อผู้ต้องสงสัยมาอยู่ในสถานที่ตำรวจ หรือที่ทำการของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย ถือว่าเขาอยู่ในการควบคุมแล้ว เว้นแต่จะมีพฤติการณ์อย่างอื่นที่แสดงว่าไม่เป็นการควบคุม (United States V. United States, 1968)¹⁸⁰

- ในรถของตำรวจหรือ Sheriff เมื่อผู้ต้องหาอยู่ในรถของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย จะเป็นการควบคุมหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แวดล้อมเป็นกรณี ๆ ไป¹⁸¹

¹⁷⁸ O'Hara, *Fundamentals of Criminal Investigation* p.142

¹⁷⁹ Perdico, *Criminal Procedure for the Law Enforcement officer*, p.251.

¹⁸⁰ Ibid., pp.247-248.

¹⁸¹ Ibid.

- ในห้องขัง โดยทั่วไปเมื่อผู้ต้องสงสัยอยู่ในห้องขัง ย่อมถือว่าเขาอยู่ในการควบคุมของเจ้าพนักงานแล้ว¹⁸²

ด้านการสอบสวน : ศาลสหรัฐอเมริกามุ่งเน้นไปที่การสอบสวนต้องชอบอยู่ภายใต้วิธีการที่ถูกต้อง โดยถือว่าการสอบสวนโดยใช้กำลัง การทารุณโหดร้าย และการปฏิเสธสิทธิของผู้ต้องต่าง ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ถือเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แม้คำรับสารภาพนั้นจะเป็นจริง เพราะถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ได้มาโดยวิธีการอันไม่น่าไว้วางใจ (Brown V. Mississippi , 1936; Chambers V. Floreda, 1940)¹⁸³

นอกจากนี้การสอบสวนโดยการใช้กลอุบาย (trickery) หรือการหลอกลวง (deceit) ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยปริยายก็ตาม อาจนำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ เพราะการสอบสวนดังกล่าวของตำรวจเป็นการทำให้ผู้ต้องสงสัยขาดความระมัดระวังว่ากำลังถูกสอบสวน การใช้เทคนิคของการสอบสวนดังกล่าวจึงถูกห้ามในตัวเอง (Massiah V. United States, 1964 ; Escobedo V. Illinois, 1964) การใช้เทคนิคการสอบสวนที่นำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้เช่น

เจ้าพนักงานผู้สอบสวนแจ้งแก่ผู้ต้องสงสัยในคดีฆาตกรรมว่า ผู้เสียหายยังคงมีชีวิตอยู่ อันเป็นเหตุให้ได้รับคำรับสารภาพ ทั้ง ๆ ที่ผู้เสียหายได้ตายแล้ว (People v. Groleau, 1976; State v. Cooper, 1974)

- คำรับสารภาพถูกกระตุ้น โดยเจ้าพนักงานซึ่งเคยเป็นเพื่อนกันมาแต่เด็ก ๆ รับฟังไม่ได้ (Spano v. New York, 1959)

- เจ้าพนักงานบอกจำเลยว่า ฆาตกรไม่ใช่ผู้สมควรถูกลงโทษ แต่เป็นบุคคลที่ต้องการรักษา และว่าเขาจะให้การช่วยเหลือถ้าจำเลยจะพุดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (State v. Miller, 1978)

โดยศาลสหรัฐอเมริกาพยายามจำแนกหลักในคำวินิจฉัยในคดีมาเป็นหลักขยายการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้พ้นจากการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ นอกเหนือจากการพยายามขยายขอบเขตความหมายคำว่า “ไม่สมัครใจ” ออกไปตามกล่าวข้างต้น ตัวอย่างที่ดีของศาลที่นำมาวินิจฉัยที่ใช้เป็นบทปกป้องสิทธิในการ “ปรักปรำตนเอง” ที่ดีอันหนึ่งก็คือ

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ Joel W. Townsend, “Admissibility of Confession”, The Journal of Criminal Law and Criminology 37 January – February 1947 : 443-445.

คดี Escobedo v. Illinois (June 24, 1964) ซึ่งวางหลักว่า คำรับสารภาพต้องอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ โดยถือว่า การสอบสวนเป็นการบังคับโดยธรรมชาติ และสิทธิของผู้ต้องสงสัยที่จะต้องได้รับแจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การ และสิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนายจะเกิดขึ้นเมื่อเป็นการสอบสวนที่พิสูจน์ความผิดซึ่งกำหนดลงมายังผู้ต้องสงสัยเพื่อจะล้วงเอาคำรับสารภาพหรือคำให้การที่ปรักปรำตนเอง สิทธิดังกล่าวนี้จะมีอยู่ตลอดการสอบสวนจนกว่าจะเสร็จสิ้น โดยเฉพาะสิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนายนี้ คดี Escobedo เป็นคดีที่สามารถนำสิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนายตาม Sixth Amendment มาใช้กับศาลของมลรัฐได้โดยตรง อันเป็นการสิ้นสุดของยุคที่ศาลของมลรัฐจะต้องนำสิทธิตาม Sixth Amendment มาใช้ โดยผ่าน due process ตาม Fourteenth Amendment อีกต่อไป

แต่ถ้าเป็นการสอบสวนถึงข้อเท็จจริงทั่ว ๆ ไป เช่นการถามชื่อ ที่อยู่ อายุ เป็นต้นของผู้ต้องสงสัย หรือเป็นการสอบสวนที่มีได้มุ่งพิสูจน์ความผิด ดำรวจยังไม่จำเป็นต้องแจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การและสิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนายแก่ผู้ต้องสงสัย

คดี Escobedo ศาลได้แสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองผู้ต้องสงสัยในระหว่างการควบคุมของตำรวจ ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ศาลได้เปลี่ยนแปลงความหมายจากการสอบสวน ข้อเท็จจริงทั่วไปแต่เดิม มาเป็นการสอบสวนที่มีใช้เพื่อพิสูจน์ความผิด ซึ่งในช่วงนี้ตำรวจสามารถกระทำตามวิธีการต่าง ๆ ได้มากมาย แต่เมื่อใดก็ตามที่ตำรวจเริ่มทำการสอบสวนที่กำหนดลงมายังผู้ต้องหาด้วยความมุ่งหมายเพื่อล้วงเอาถ้อยคำที่เป็นการปรักปรำตนเองแล้ว จะอยู่ในความคุ้มครองตาม Escobedo ทันทีจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น ดังนี้

1. ผู้ต้องสงสัยจะต้องได้รับแจ้งถึงสิทธิที่จะไม่ให้การตามรัฐธรรมนูญ
2. ผู้ต้องสงสัยที่ต้องการพบและปรึกษากับทนายจะถูกปฏิเสธมิได้

การละเมิดสิทธิดังกล่าวมีผลให้ถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ นอกจากนี้ยังได้เพิ่มเติมมาตรการในการคุ้มครองคำรับสารภาพ โดยยึดหลักคดี Miranda v. Arizona, 1966 เข้ามาคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีผู้ช่วยเหลือ โดยถือเป็นหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิดังเช่น

Chief Justice Warren ได้เขียนคำพิพากษาในคดี Miranda ซึ่งมีใจความโดยสรุปว่า ในการดำเนินคดีทางอาญาคำพูดของผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็นคำพูดที่ปรักปรำตนเอง หรือคำกล่าวแก้ตัวก็ตาม อันได้มาจากการสอบสวนในระหว่างการควบคุม ไม่อาจรับฟังได้นอกจากจะแสดงให้เห็นว่า ได้มีการให้ความคุ้มครองต่อเอกสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองแล้ว การสอบสวนในระหว่างการควบคุม หมายถึง คำถามที่เริ่มถามโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย

ภายหลังที่บุคคลถูกนำตัวมาควบคุม หรือถูกตัดเสรีภาพจากการกระทำโดยอิสระของเขาในทางอื่น ๆ ในวิถีทางที่สำคัญ สำหรับกระบวนการป้องกันที่นำมาใช้หมายถึงก่อนการถามคำถามใด ๆ บุคคลต้องถูกเตือนว่า เขามีสิทธิที่จะไม่ให้การ คำพูดใด ๆ ที่เขาพูดอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาได้ และว่าเขามีสิทธิที่จะปรึกษากับทนายไม่ว่าจะว่าจ้างมาหรือได้รับแต่งตั้งก็ตาม สิทธิที่จะได้รับจ้างสิทธิที่จะไม่ให้การและสิทธิที่จะปรึกษากับทนายนี้ จะมีอยู่ตลอดการสอบสวน¹⁸⁴ โดยคำรับสารภาพที่ได้รับโดยละเมิดหลักการดังกล่าวจะมีผลทำให้ไม่สามารถนำคำรับสารภาพนั้นมาเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาตัดสินคดีชั้นศาลได้

เมื่อบุคคลถูกควบคุม หรือถูกตัดเสรีภาพจากการกระทำโดยอิสระของเขาในทางอื่น ๆ ในวิถีทางที่สำคัญภายหลังจากคดี Miranda ออกมาแล้ว ก่อนการถามคำถามใด ๆ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องให้คำเตือนแก่ผู้ต้องสงสัยที่จะถูกถามก่อนการถามดังนี้

1. เขามีสิทธิที่จะไม่ให้การ
2. คำพูดของเขาอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในศาลที่มีอำนาจตามกฎหมาย
3. เขามีสิทธิที่จะปรึกษากับทนาย และมีทนายมาอยู่ร่วมด้วยในขณะที่ทำการสอบสวน
4. ถ้าเขาไม่สามารถว่าจ้างทนายได้ และเขาต้องการ เขาจะได้รับการแต่งตั้งให้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

สิทธิที่จะไม่ให้การ เริ่มต้นเมื่อบุคคลถูกนำตัวมาควบคุมเพื่อทำการสอบสวน เขาจะต้องได้รับการเตือนอย่างกระจ่างและไม่เคลือบคลุมว่า เขามีสิทธิที่จะไม่ให้การอันเป็นการแนะนำถึงเอกสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองตาม Fifth Amendment แต่ต้องถูกอธิบายเพิ่มเติมว่า คำพูดใดๆ ที่เขาได้ให้การอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในศาลที่มีอำนาจได้ เพื่อให้เขาได้ระวังว่าเขากำลังเผชิญหน้ากับกระบวนการที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเขา¹⁸⁵

สิทธิที่จะพบและปรึกษากับทนาย และมีทนายมาอยู่ด้วยในระหว่างการสอบสวนนั้น เป็นเอกสิทธิที่ขาดไม่ได้ต่อเอกสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองตาม Fifth Amendment

¹⁸⁴ Hazel B. Kerper and Jerold H. Israel, Introduction to the criminal Justice Systems (New York:West Publishing Company, 1979),pp.259-260.; Greshman M. Sykes and Thomas E. Drabek, Law and Lawless (New York : Random House, 1969),p.304.; Thomas F. Walsg, Criminal and Civil Investigation Handbook (Boston : McGraw – Hill Book Company, 1981), pp.71-72.

¹⁸⁵ Jones, The Law of criminal Procedure, p. 197.

การช่วยเหลือจากทนายสามารถบรรเทาอันตรายจากความไม่แน่ใจไว้วางใจของการสอบสวนในกรณีที่เขาประสงค์ที่จะให้ปากคำแก่ผู้สอบสวน ซึ่งหากมีการบังคับคำให้การทนายก็สามารถนำมาพิสูจน์ในศาลได้ พร้อมกับเป็นการช่วยรับรองความถูกต้องแน่นอนของคำให้การที่นำมาสู่การพิจารณาคดี และถ้าหากเขาอาจจนไม่สามารถว่าจ้างทนายได้ เขาจะได้รับการแจ้งว่าเขามีสิทธิที่จะได้รับทนายที่ถูกแต่งตั้งโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย¹⁸⁶

ซึ่ง MELISSA RUSSAN and Margaret Bell ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ใน Web site ทางกฎหมายของมหาวิทยาลัย Florida International University ว่า ก่อนปี 1966 การยอมรับฟังคำรับสารภาพขึ้นอยู่กับกระบวนการพิจารณาตรวจสอบความสมัครใจ โดยศาลตรวจสอบจากพฤติการณ์ทั้งหมดของการรับสารภาพ (The totality of the circumstance) เพื่อพิจารณาว่าการรับสารภาพนั้น สมัครใจหรือถูกบังคับหรือไม่ อาทิเช่น การบังคับของตำรวจรวมทั้งการข่มขู่ทำอันตรายร่างกาย หรือการคุกคามขังที่ไม่ถูกต้อง การหลอกลวงหรือสัญญาว่าจะผ่อนผันให้เป็นเบา

ซึ่ง *Miranda V. Arizona*, 384 US. 436 (1966) ได้เปลี่ยน โดยกฎของศาลอุทธรณ์ของสหรัฐเพื่อป้องกันการบังคับที่เป็นอยู่ในการควบคุมในการสอบปากคำของตำรวจ, ตำรวจจะต้องแจ้งผู้ต้องสงสัยเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพื่อหลีกเลี่ยงการปรักปรำตนเอง (Self – incrimination) และจะต้องได้รับปรึกษาและแต่งตั้งให้มัทนาย

สำหรับการปรักปรำตนเอง ผู้ต้องสงสัยจะต้องสมัครใจ และรู้และมีสติเข้าใจว่าการสละสิทธิดังกล่าวก่อนจะทำการรับสารภาพ ซึ่งจะรับฟังได้ ยิ่งกว่านั้นการยอมรับฟังได้ของการรับสารภาพจะต้องขึ้นอยู่กับพิจารณาดุลพินิจของศาลพิจารณาคดีต่อไป ตามข้อยกเว้น

เนื่องจากกฎ *Miranda* ของศาลนั้นเป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าการสอบปากคำของตำรวจเป็นมาตรการแบบการบังคับโดยปกติ แม้กระทั่งไม่ได้หลอกลวงหรือมีกลวิธีอื่น ๆ ซึ่งนักวิจัยพบว่าตำรวจมักสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นการบังคับซึ่งในสภาพแวดล้อมนั้น อาจจะเป็นการบังคับให้ผู้บริสุทธิ์รับสารภาพความผิดฐานที่เขาไม่ได้กระทำ (Kassin R. Menalk, 1991 ; Wakefield S. Under Wager, 1998)

ถึงกระนั้นก็ตาม *Miranda* ได้สร้างเพื่อให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้อง, นักจิตวิทยาได้แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องสงสัยอาจไม่มีความเข้าใจในสิทธิ *Miranda* ที่อ่านให้เขาฟัง (Grisso, 1981) เพราะฉะนั้นในเมื่อผู้ต้องสงสัยไม่เข้าใจการเตือนสิทธิ *Miranda* แล้วมันจะช่วยป้องกันการผู้ต้องสงสัยจากการบังคับของตำรวจในการสอบปากคำได้อย่างไร

¹⁸⁶ Ibid.

หลังจากนั้น 2 ปี ของกฎ Miranda สภาได้ออกกฎหมาย Tittle is Statute 3501. มาแทนที่กฎขอบเขต Miranda ซึ่งได้หันกลับไปใช้มาตรฐานสมัครใจแบบเดิม กฎหมายดังกล่าวบัญญัติว่า ทราบเท่าที่คำรับสารภาพที่สมัครใจภายใต้วิถีทางที่ถูกต้องของกฎหมาย ในการตรวจสอบความสมัครใจ คำรับสารภาพนั้นรับฟังได้ ถึงแม้ได้รับก่อนมีการแจ้งถึงสิทธิ Miranda แต่โดยหลักแล้วศาลได้ใช้กฎ Mirada ในการพิจารณาความสมัครใจ

คดี U.S.V. Dickersson, Charles T., 166 F.3d 667; 1999 U.S.App. Lexis 1741. ศาลสูงสุดทบทวนหลักการพิจารณาความสมัครใจที่เหมาะสม

ในคดีนี้ Dickerson ได้รับการสารภาพว่าได้ทำการปล้นธนาคาร Arlington va. หลังจากนั้น ได้คัดค้านว่าเขาไม่ได้รับการแจ้งสิทธิ Miranda ก่อนที่เขาจะรับสารภาพ และต้องการระงับคำรับสารภาพดังกล่าว ในขณะที่รัฐได้โต้แย้งว่าถึงแม้ว่า Dickerson ไม่ได้รับการให้สิทธิ Miranda จนกระทั่งหลังจากเขาได้รับสารภาพแล้ว คำรับสารภาพดังกล่าวยังคงใช้ได้ภายใต้บทบัญญัติกฎหมาย 3501 ศาลแขวงไม่เห็นด้วยและยกเลิกการรับฟังคำรับสารภาพดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นการละเมิดสิทธิ Miranda อย่างไรก็ตามศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยว่า 3501 ควรจะถูกบังคับมาใช้ในการพิจารณาความยอมรับได้ของคำรับสารภาพดังกล่าว

ศาลสูงจำเป็นต้องวิเคราะห์ปัญหาว่าขอบเขตของสิทธิ Miranda และตัดสินว่า Miranda หรือบทบัญญัติ 3501 เป็นตัวกำหนดการยอมรับได้ของพยานหลักฐานของคำรับสารภาพ ถ้าศาลตัดสินว่าสิทธิ Miranda เป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญแล้วนั้น สภา Congress ก็ไม่มีอำนาจในการผ่านกฎหมายที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ แต่ถ้า Miranda เป็นเพียงแค่มาตรการป้องกันเพิ่มระหว่างประชาชนกับการบังคับของรัฐสภา Congress ก็อาจเป็นกฎหมายที่ลบล้างคำตัดสินของศาลได้

ความหมายโดยนัยสำหรับนักจิตวิทยา Miranda กับ Dickenson ได้เพิ่มคำถามข้อสงสัยที่น่าสนใจสำหรับการวิจัยของนักจิตวิทยา ดังนี้

คำรับสารภาพที่ได้รับจากได้แจ้งสิทธิ Miranda แล้ว เป็นความสมัครใจมากกว่า คำรับสารภาพที่ได้รับก่อนการแจ้งสิทธิ Miranda ถ้าศาลตัดสินว่าการออกสิทธิตาม Miranda ไม่จำเป็นแล้วมาตรฐานวิธีการใดที่สามารถลดการบังคับของตำรวจ และยืนยันว่าผู้ต้องสงสัยได้มีความสมัครใจ ผู้ต้องสงสัยทุกคนมีการโต้ตอบสิทธิ Miranda ในรูปเดียวกันหรือไม่ ผู้ที่ต้องสงสัยว่ากระทำผิดหรือผู้กระทำครั้งแรก สละสิทธิ Miranda บ่อยครั้งมากกว่าผู้บริสุทธิ์ หรือผู้ทำความผิดซ้ำ ๆ หลายครั้ง ดังนั้นจากการวิจัยคำถามที่เกิดขึ้นของ Dickerson การตัดสินอาจมีผลกระทบต่อ

บทบาทนักจิตวิทยาในศาล ถ้าศาลตัดสินว่าทนายผู้พิทักษ์กฎหมาย 3501 เป็นผู้กำหนดการยอมรับได้ของคำรับสารภาพ ระบบก็จะกลับไปสู่การพิจารณาความสมัครใจเป็นคดี ๆ ไป ถ้าเป็นตามนั้นนักจิตวิทยาอาจจะถูกถามในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ในเรื่องเกี่ยวกับการข่มขู่ของตำรวจในการสอบปากคำ การบังคับให้รับสารภาพ หรือถามเกี่ยวกับความสมัครใจของแต่ละราย

เรื่องนี้เป็นที่สนับสนุนให้หมื่นนักจิตวิทยาในศาลเพื่อช่วยการตัดสินใจของศาล¹⁸⁷

นอกจากนี้ในคดี Miranda ศาลยังได้วางหลักเกี่ยวกับการสละสิทธิตามคำเตือน Miranda ว่า การสละสิทธิตามรัฐธรรมนูญจะต้องกระทำด้วยความรู้ และมีความรู้สึกลึกซึ้งที่จะสละสิทธิดังกล่าว แต่จะต้องกระทำภายหลังการเตือน

การสละสิทธินี้ศาลจะไม่ตั้งสมมุติฐานไว้ก่อนว่า จำเลยได้สละสิทธิ จนกว่าจะมีคำให้การด้วยเจตนาของจำเลยไม่ว่าด้วยปากเปล่า หรือการเขียนก็ตาม และไม่ว่าโดยตรงหรือโดยปริยายก็ตามว่าเขาได้สละสิทธิดังกล่าว ศาลจะไม่ตั้งสมมุติฐานว่าจำเลยได้สละสิทธิโดยการไม่ยอมให้การ (Mullaney v. United States, 1968; Moore v. United States, 1968) หรือการยอมให้การ (Commonwealth v. Bussey, 1979) ภายหลังการให้คำเตือนแล้ว แต่ศาลจะพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหมด เช่น อายุ การศึกษา สติปัญญา ประสบการณ์ สภาพทางกาย และประวัติการกระทำผิดของจำเลย รวมทั้งจำนวนของผู้สอบสวน และเทคนิควิธีการในการสอบสวน สถานที่ เวลา และความยาวของการสอบสวน ตลอดจนการถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของจำเลย เป็นต้น¹⁸⁸

การสละสิทธิอาจกำหนดหลักเบื้องต้นได้ดังนี้¹⁸⁹

- 1) การสละสิทธิจะมีผลต่อเมื่อผู้ต้องสงสัยตกอยู่ในที่ควบคุมหรือเสรีภาพของเขาถูกจำกัดในวิธีทางที่สำคัญแล้ว การสละสิทธิไว้ล่วงหน้าไม่ว่าจะกระทำได้อย่างไร
- 2) ก่อนที่จะสละสิทธิ ผู้ต้องสงสัยจะต้องได้รับการเตือนตาม Miranda Rules จนเข้าใจกระจ่างแจ้งทั้งหมด

¹⁸⁷ MELISSA RUSSAN and Margaret Bull KOVERA, PH.D, Judicial Notebook Supreme Court Revisits Miranda warnings., Florida International University, www.apa.ORG/monitor/maror/jm.html.

¹⁸⁸ Walsh, Criminal and Civil Investigation Handbook, (Boston: McGraw-Hillbook Company, 1981), p. 84-86.

¹⁸⁹ Rothblatt, Evidentiary Developments in the Law of Confessions, Search, and Seizure Since Escobedo and Miranda, p.4; Handbook of Evidence for Criminal Trials. P.241.

3) เจ้าพนักงานจะต้องถามก่อนว่า เขาจะสละสิทธิหรือไม่แม้ว่าการถามเช่นนั้นจะเป็นการเชิญชวนให้สละสิทธิก็ตาม

4) ผู้ต้องสงสัยจะต้องกระทำโดยรู้ถึงสิทธิและโดยรู้สึกผิดชอบในการกระทำ และ

5) ผู้ต้องสงสัยอาจถอนการสละสิทธิเมื่อใดก็ได้และในทำนองเดียวกันแม้จะสละสิทธิแล้วก็อาจจะกลับมาใช้สิทธิตาม Miranda Rules อีกเมื่อใดก็ได้

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้พยายามคุ้มครองโดยมีมาตรการที่ขยายขอบเขตคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจออกไปกว้างขวางมาก ทั้งนิยามการให้ความหมายหรือตามคดี ๆ ไป ขึ้นอยู่กับศาลจะวินิจฉัยในคำรับสารภาพนั้น โดยอยู่บนพื้นฐานการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเป็นหลัก ตามบทสันนิษฐานว่าให้ “สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์” และยังนำมาตรการทางด้านหลักเกณฑ์ของ Miranda Rule มาใช้บังคับในการควบคุมการกระทำของพนักงานสอบสวน ถ้าจะทำมิชอบ โดยบังคับว่า “ต้องแจ้ง” สิทธิ เพื่อให้ผู้ต้องหาและผู้ช่วยเหลือ ในขณะที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนหากไม่มีการเตือน จะไม่ถือว่ารับฟังได้แม้ทำผิดจริง เนื่องจากถือว่าวิธีการไม่ชอบ

ประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้น ขอบเขตนิยามคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไม่ได้กว้างขวางไปกว่าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาห้ามพนักงานสอบสวนกระทำการตามมาตรา 135 ได้แก่ การล่อลวง, ชูเชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจเพื่อให้ผู้ต้องหาให้การอย่างไร ไม่มีการตีความหมายของคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจที่ชัดเจนออกมาในรูปแบบขยายความคุ้มครองมากขึ้นเท่าอเมริกา คงดูจากพฤติการณ์เป็นกรณี ๆ ไป ว่าอย่างไรไม่ขัดต่อ มาตรา 135 เท่านั้น โดยพิจารณาว่าในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาจะใช้วิธีการอันมิชอบมิได้ หรือไม่ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 บัญญัติไว้ว่า

“ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือ ชูเชิญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไร ๆ ในเรื่องที่ต้องหา”

ข้อห้ามนี้ประกอบด้วย

- รูปแบบของการกระทำทั้งหลายที่เป็นการส่งผลกระทบในทางร่างกาย เช่น การทำมิชอบต่อกาย การทำให้อ่อนเพลีย การทำร้าย

- รูปแบบของการกระทำทั้งหลายที่กระทบโดยตรงทางจิตใจ เช่น การหลอกลวง การสะกดจิต การขู่เข็ญ การให้สัญญาว่าจะให้ประโยชน์ที่ในทางกฎหมายไม่ได้รับบุถึง การทรมาณ
- การบังคับที่กระทำมิได้ตามวิธีพิจารณาความ และ
- มาตรการที่กระทบกระเทือนต่อความสามารถในการจดจำและความสามารถในความรู้ผิดชอบ

ผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ก็คือ พยานหลักฐานที่ได้มาจะรับฟังมิได้เลย

บทบัญญัติของมาตรา 135 นี้ เป็นบทบัญญัติอันสืบเนื่องมาจากสิทธิมูลฐานตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่ทำให้การกระทำนั้นชอบด้วยบทบัญญัติของกฎหมายขึ้นมาได้ ดังนั้นบทบัญญัตินี้จึงใช้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีไม่ว่าชั้นเจ้าพนักงานหรือศาล

แต่ขอบเขตความหมายว่าแค่ไหนจะถือว่าเป็นพฤติการณ์ ที่เป็นคำรับสารภาพ โดยไม่สมัครใจนั้น คงไม่มีนิยามขอบเขตพฤติการณ์แวดล้อมเหมือนเช่นของสหรัฐอเมริกา คงมีแต่ศาลวิเคราะห์ว่าคำรับนั้นถ้าเข้าหลักขู่เข็ญ บังคับ ชักจูง ให้สัญญา จูงใจ ก็ถือว่ารับฟังไม่ได้ ถ้าไม่มีพยานหลักฐานอื่นสนับสนุนการกระทำความคิดเป็นกรณี ๆ ไป ดังเช่นตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

พนักงานสอบสวนพูดว่า “ฟังทำผิดครั้งแรกศาลคงกรณณาไม่ถูกตัดหัว” คำรับฟังไม่ได้ (ฎ.98/2463) จำเลยรับสารภาพเพราะพนักงานสอบสวนพูดว่า “ถ้ารับเสียคงจะได้รับความกรณณาจากศาล เพราะเรื่องนี้มีหลักฐาน” คำรับฟังไม่ได้ (ฎ.218/2474) จำเลยรับสารภาพโดยพนักงานสอบสวนแนะนำว่า “ให้รับเสียโดยดีจะกันไว้เป็นพยาน” คำรับฟังไม่ได้ (ฎ.500/2474, ฎ.94474/2474) ผู้ต้องหารับเพราะพนักงานสอบสวนพูดว่า “ถ้ารับเสียคงจะได้รับความกรณณาจากศาล เพราะเรื่องนี้มีหลักฐาน” คำรับฟังไม่ได้ (ฎ.218/2475) ฎีกานี้คณะกรรมการศาลฎีกาให้เหตุผลว่า “ที่ว่าเจ้าพนักงานพูดเช่นนี้ เป็นเหตุให้จำเลยหลงเชื่อ จนรับสารภาพ คำรับชนิดนี้จะฟังว่าจำเลยรับ โดยสุจริตไม่ได้” ที่ศาลฎีกาเห็นเป็นการหลอกลวงคงอยู่ที่คำว่า “เพราะเรื่องนี้มีหลักฐาน” ซึ่งความจริงไม่มี พนักงานสอบสวนบอกแก่จำเลยว่ามีพยานหลักฐานอื่นยื่นเอาความผิดแก่จำเลย ซึ่งความจริงไม่มี ย่อมเป็นการล่อลวงจำเลย ๆ มิได้ยอมรับโดยซันดา (ฎ.598/2484) ถือเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ การล่อลวงนั้นอาจจะกล่าวผิดไปจากความจริงบ้าง คือ เท็จบ้างจริงบ้างหรือปิดบังความจริงบางอย่างไว้ กรณีนี้ต้องดูว่าข้อความเท็จหรือที่ปิดบังนั้นถึงขนาดทำให้ผู้ต้องหารับสารภาพหรือไม่ ถ้าใช่คำรับนั้นรับฟังไม่ได้ ถือเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ แต่

ถ้าไม่ได้รับเพราะเหตุนี้ ก็คงถือว่าคำรับนั้นรับฟังได้เป็นการสมัครใจ ไม่ถือเป็นการล่อลวงว่ามี การล่อลวง หรือถ้าถือเป็นการล่อลวง คำล่อลวงนั้นก็มิได้เป็นเหตุทำให้เกิดผล

แต่อย่างไรก็ตาม ของประเทศไทยนั้นในส่วนการล่อลวง ชู้เชิญ หรือให้สัญญา เพื่อจูงใจผู้ต่อนั้นให้รับสารภาพ หากมีการกระทำตาม แต่ผู้ต่อนั้นไม่หลงกลอุบาย หรือไม่หวาดกลัวต่อการชู้เชิญกลับรับสารภาพโดยสมัครใจของตัวเอง ดังนี้ คำรับนั้นฟังได้ไม่ถือว่าเป็น คำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ หรือแม้แต่คำล่อลวงหรือชู้เชิญยกเลิกไปแล้ว หรือสิ้นผลที่จะมีอิทธิพล ต่อผู้ต่อนั้นแล้ว เช่น ชู้ว่าจะจับพ่อของผู้ต่อนั้นไปทำร้าย ซึ่งความจริงพ่อผู้ต่อนั้นเสียชีวิตหลายปี แล้ว หากผู้ต่อนั้นรับสารภาพ คำรับนั้นฟังได้ไม่ถือเป็นการรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ¹⁹⁰

ปัญหาสำคัญที่ต้องพิจารณาคือต่อไปก็คือ สอบปากคำอย่างไรจึงไม่เป็นการ ล่อลวง ชู้เชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจ ข้อนี้มีไขจะวางหลักกันได้ง่าย ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อ พิจารณาคำเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ก็พอเห็นได้ว่ากฎหมายถือเอาความสมัครใจและความ บริสุทธิ์ใจของผู้ให้ถ้อยคำเป็นหลัก ฉะนั้น ปัญหาจึงอยู่ที่ลักษณะการใช้คำถามและพฤติการณ์ใน การสอบสวนของพนักงานสอบสวนว่า จะเป็นเหตุให้ผู้ต่อนั้นให้การโดยไม่สมัครใจหรือไม่ และ ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงหรือไม่ โดยต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นราย ๆ ไป สอบสวน ผู้ต่อนั้นว่า “ถ้าปฏิเสธจะต้องถูกสอบสวนอย่างเต็มที่ และเมื่อถึงศาลต้องโทษหนัก ถ้ารับแล้วก็จะ มีทางกรรณาลงได้ หรือจะช่วยให้เบาบางลง” ดังนี้เห็นได้ว่าเป็นการจูงใจอย่างมาก แต่ถ้ากล่าวว่ “รับเสียเถอะไปถึงชั้นศาลก็จะได้รับความกรุณา” เช่นนี้ก็น่าคิด เพราะเป็นความจริงทางปฏิบัติของ ศาล ถ้าหากจำเลยรับมักจะลดโทษให้ถึงหนึ่ง ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันโดยทั่วไปจะว่าพนักงาน สอบสวนจูงใจก็ไม่ถนัดเท่ากับพนักงานสอบสวนแนะนำให้เกิด ส่วนจะรับหรือไม่เป็นความสมัคร ใจของผู้ต่อนั้น พนักงานสอบสวนกล่าวว่า “ถ้าจริงก็รับเสียโทษจะเบา” ไม่เป็น คำล่อลวงรับฟังได้ ไม่ถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ(ฎ.157/2467) การพูดว่า “เรื่องนี้ มีคนรู้เห็นอย่างนี้ถ้าไม่มีใครรู้เห็น เพราะฉะนั้นมีเรื่องอะไรขอให้คุณเสียตรง ๆ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานไม่ได้ล่อลวงให้จำเลยรับคำรับของจำเลยจึงไม่เสีย คำรับของจำเลยนี้รับฟังได้

ส่วนสิทธิตามมาตรา 134 ซึ่งเป็นสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การนั้น กฎหมายไทย ก็ไม่ได้ห้ามมาตรการใดมาคุ้มครองว่า ผู้ต่อนั้นเข้าใจถึงสิทธินี้เพียงใด, พนักงานสอบสวนแจ้ง ให้ทราบจริงไหม, ไม่เหมือนของสหรัฐอเมริกาที่จะต้องมีการอธิบายสิทธิอย่างชัดเจนและเพื่อ ป้องกันสิทธิที่จะไม่เข้าใจของผู้ต่อนั้นโดยบัญญัติเป็นมาตรการ โดยการบังคับให้พนักงานสอบสวน

¹⁹⁰ ธีสุทธิ พันธุ์ฤทธิ, คำรับสารภาพชั้นสอบสวน, วารสารอัยการ ปีที่ 18 ฉบับ 206 เมษายน 2538.

สวนชี้แนะและต้องแจ้งสิทธิในการมีทนายเข้าช่วยซึ่งสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การใดๆ ก็ได้ แต่สำหรับสิทธิในการไม่ให้การของประเทศไทยนั้น บัญญัติเริ่มตั้งแต่ชั้นสอบสวน เพราะห้ามพนักงานสอบสวนกระทำการตามมาตรา 135 แต่ในบางประเทศเริ่มแจ้งสิทธิตั้งแต่ชั้นจับกุมแจ้งข้อหาแล้ว แต่ของไทยในชั้นจับกุมมีปรากฏบังคับให้รับสารภาพอยู่บ่อย ๆ และทำในรูปบันทึกจับกุม ซึ่งในการสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการไทย ก็ต้องมีความเห็นด้วยในเรื่องนี้ว่า ชั้นจับกุมให้การอย่างไร ชั้นสอบสวนให้การอย่างไร และแม้กระทั่งชั้นศาลก็ถูกหยาบกว่า “คำให้การชั้นจับกุมอาจเชื่อได้ว่าเป็นคำรับสารภาพขณะที่ไม่มีเวลาจะแก้ตัวจึงเชื่อว่าเป็นด้วยความสัตย์จริง” ทำให้มักถูกละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นจับกุมซึ่งมีมากเมื่ออาจจะกล่าวได้ว่า คำรับสารภาพชั้นจับกุมไม่ใช่เป็นคำรับในชั้นสอบสวน แต่การกล่าวต่อผู้จับกุมนี้ ถือได้ว่าเป็นคำรับที่ทำให้เสียประโยชน์ เรียกว่า “เป็นการให้การปรักปรำตนเอง” อย่างหนึ่งก็ได้ ซึ่งศาลฎีกาเราเองก็ยังนำมาหยาบกว่าเช่นกันว่า คำให้การที่จำเลยรับกับตำรวจตอนถูกจับว่า “จำเลยเป็นผู้ลักทรัพย์” ข้อความที่พูดกับตำรวจเป็นพยานบอกเล่า ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ปรักปรำตนเองให้เสียหายฟังประกอบการพิจารณาในข้อหาลักทรัพย์ได้ (ฎ.236/2486) ซึ่งเห็นว่าเป็นไปทางตรงกันข้ามของสหรัฐอเมริกาเลยทีเดียว ที่บังคับเป็นหลักว่าต้องเตือนโดยถือเป็นหน้าที่มิฉะนั้นถือว่าไม่ชอบดำเนินการสอบสวน

สำหรับผลของการไม่ทำตามมาตรา 134 นั้น คลี่คลายลงโดยคำพิพากษาศาลฎีกาว่า หลักว่า การไม่เตือนผู้ต้องหาก่อนมีผลเพียงจะใช้คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ยืนยันในชั้นศาลไม่ได้เท่านั้น ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป การสอบปากคำให้การจำเลยในชั้นสอบสวน เมื่อเจ้าพนักงานไม่เตือนจำเลยก่อนตามบทบังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 แล้ว คำให้การนั้นอ้างเป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยไม่ได้ (ฎ.1304/2483) คำรับสารภาพชั้นสอบสวนซึ่งมีเหตุน่าสงสัยในพฤติการณ์ที่เจ้าพนักงานได้รับคำสารภาพนั้นมา ทั้งมิได้เตือนจำเลยก่อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 134 รับฟังยืนยันจำเลยไม่ได้ (ฎ.57/2498) คำรับของจำเลยชั้นสอบสวนและพนักงานสอบสวนจดโดยมิได้ตัดเตือนให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวานั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการพิจารณาได้ จะฟังยืนยันจำเลยไม่ได้ (ฎ.769/2482)

แต่ต่อมาศาลกลับเปลี่ยนหลักวินิจฉัยมิได้เน้นว่าจะต้องให้พนักงานสอบสวนเตือนผู้ต้องหาก่อน โดยวางแนวว่า ถ้ามีพยานหลักฐานประกอบฟังได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ และตามความสัตย์จริงก็รับฟังได้ ฎีกาที่ 1559/2508 ซึ่งศาลไทยไม่ได้มุ่งคุ้มครองสิทธิอย่างจริงจัง ทำให้เกิดช่องว่าง หากมีการบังคับรับสารภาพและหาพยานเข้ามาประกอบ

คำรับสารภาพ โอกาสที่ผู้ต้องหาที่ถูกละเมิดจะถูกตัดสินว่าผิดมีมากที่สุด กล่าวโดยสรุปได้ว่า

คำรับสารภาพชั้นสอบสวนที่มีได้ตัดสินก่อนมาใช้ชั้นผู้ต้องหาไม่ให้ ข้อนี้ศาลฎีกามีได้ให้เหตุผล แต่ในทางตำราได้พยายามแก้ปัญหานี้โดยให้เหตุผลว่า เพราะคำรับกรณีนี้เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ความจริงคำว่า พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ น่าจะใช้กับมาตรา 135 คูเป็นการเหมาะสมกว่า เพราะเป็นการได้พยานหลักฐานมาโดยการล่อลวง ชู่เชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจ แต่การได้มาซึ่งคำรับสารภาพตามมาตรา 134 เกิดจากความสมัครใจของผู้ต้องหาเอง เพียงแต่มิได้มีการตัดสินกันก่อน เหตุนี้ผลจึงแตกต่างกัน กล่าวคือคำรับสารภาพที่ได้จากการล่อลวง ชู่เชิญ หรือให้สัญญาตามมาตรา 135 ศาลไม่ยอมรับฟังเลย (ฎ.500/2474, ฎ.542,543/2506, ฎ.98/2463, ฎ.218/2474, ฎ.974/2474, ฎ.218/2475, ฎ.589/2484, ฎ.102/2474) ส่วนคำรับที่มีได้มีการตัดสินก่อน แม้จะใช้ชั้นจำเลยในชั้นศาลไม่ได้ (ฎ.1304/2483, ฎ.57/2498, ฎ.769/2482) ก็ไม่ได้เสียไปถ้ามีพยานหลักฐานประกอบฟังได้ว่า จำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ และตามความสัจจริงรับฟังได้ (ฎ.1172/2491, ฎ.1559/2508, ฎ.901/2516)

อย่างที่กล่าวแล้วว่า ศาลไทยได้ให้นิยามความไม่สมัครใจจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 โดยใช้หลักตามมาตรา 226ว่าจะไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานถ้าเกิดจากกรณีดังนี้คือ

- (1) การล่อลวง หรือการจูงใจเพื่อรับสารภาพ
- (2) การชู่เชิญให้รับสารภาพ
- (3) การให้สัญญาแก่ผู้ต้องหา
- (4) การกระทำนั้นมิชอบประการอื่น

ซึ่งทั้งข้อ (1)-(4) ล้วนมุ่งเน้นที่ลักษณะการกระทำของพนักงานสอบสวนทั้งสิ้น ไม่ได้เน้นไปที่พฤติการณ์กดดันทางจิตใจหรือทางจิตวิทยา (mental Stress) ดังเช่นของอเมริกา เช่นเจ้าพนักงานได้ใช้เสียงอะอะไววายให้ตกใจในระหว่างการสอบสวน หรือการสอบสวนด้วยเวลาอันยาวนานเกินควร เป็นต้น ของประเทศไทยไม่มองถึงขนาดนี้ ทำให้ไม่มีมาตรการควบคุมวิธีการของตำรวจกว้างขึ้นกว่าที่เป็นอยู่อย่างเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ใช้หลัก MIRANDA RULE มุ่งเน้นถึงภาวะการควบคุม การสอบสวน ซึ่งถ้าพิจารณาของไทยแล้วนั้นมีข้อสังเกตที่แตกต่างจากของสหรัฐอเมริกาในชั้นสอบสวนดังนี้

ด้านการควบคุม

โดยทั่วไปแล้ว ประเทศไทยมิได้กำหนดว่าการควบคุมจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดความสมัครใจของคำรับสารภาพแต่ประการใด กล่าวคือ ไม่ว่าจะมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือไม่ พนักงานสอบสวนก็คงปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเหมือนกัน โดยในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องอำนาจการสอบสวนมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ดังนั้น คำรับสารภาพของผู้ต้องหาไม่ว่าจะถูกควบคุมตัวหรือไม่ หากพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านการควบคุมแล้วย่อมไม่มีผลแตกต่างกันแต่ประการใด

มีข้อน่าสังเกตว่า ในประเทศไทยการควบคุมมิใช่ปัจจัยอันจะเป็นเหตุทำให้คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้โดยตรง ถือเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมาย Anglo – American มาก กล่าวคือ แม้ว่าการควบคุมจะกระทำโดยชอบหรือไม่ก็ตามก็มิใช่เหตุที่จะทำให้คำรับสารภาพเสียไปโดยตรง ซึ่งเห็นว่าตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยยังตีความไปในทางคุ้มครองป้องกันเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าการมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ถ้าหากเกิดกรณีที่เจ้าพนักงานได้ทำการควบคุมผู้ต้องหาโดยมิชอบเพื่อให้รับสารภาพแล้ว เห็นว่า ควรตีความว่า การควบคุมนั้นควรเป็นเหตุอย่างหนึ่งที่จะทำให้คำรับสารภาพเสียไปถือเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ กล่าวคือ หากพนักงานสอบสวนทำการควบคุมโดยมิชอบ หรือเกินขอบเขตอำนาจตามกฎหมายเพื่อให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพแล้ว คำรับสารภาพนั้นก็สมควรรับฟังเป็นพยานหลักฐาน โดยถือว่าเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ อันมีผลทำให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้โดยไม่ต้องพิจารณาว่าข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพว่าถูกต้องตามความจริงหรือไม่ เพราะว่าเป็นคนละเรื่องและคนละชั้นตอนกัน

ด้านการสอบสวน

ของไทยไม่ได้มุ่งเน้นขจัดปัญหาชั้นสอบสวนมิให้เกิดการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น โดยถือว่าการรับสารภาพถ้าฟังไม่ชอบก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป อัยการยังมีอำนาจฟ้องเพียงคำรับสารภาพเท่านั้น ถ้าพิสูจนได้ว่ารับสารภาพโดยไม่สมัครใจก็จะไม่รับฟังเพราะถือว่ามีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ให้อำนาจศาลอยู่แล้ว ซึ่งคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนในประเทศไทย ศาลได้กำหนดให้มีความสำคัญในการรับฟังน้อยมาก กล่าวคือ จะรับฟังได้จะต้องมีพยานประกอบ¹⁹¹ เพื่อให้ฟังได้ว่าจำเลยได้กระทำผิดตามฟ้องจริง ถ้าไม่มีพยานหลักฐานแสดงได้ว่าผู้ต้องหากระทำผิดตามข้อกล่าวหาจริงแล้ว แม้มีคำรับสารภาพก็ลงโทษไม่ได้ และ

¹⁹¹ ฎีกาที่ 256/2462, 1136/2478, 151/2482, 901/2482.

พยานประกอบนั้นต้องมีใช้เพียงแต่เฉพาะพนักงานสอบสวนผู้ทำการสอบสวนนั้นเท่านั้น¹⁹² ดังนั้น แม้ผู้ต้องหาได้รับสารภาพพนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนต่อไปเสมือนหนึ่งไม่มีคำรับสารภาพ และพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ต้องหาสาบานหรือปฏิญาณก่อนให้การไม่ได้¹⁹³ นอกจากนี้ พยานประกอบคำรับสารภาพนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นประจักษ์พยาน¹⁹⁴ แต่อย่างไรก็ตามคำรับสารภาพของจำเลยโดยสมัครใจหรือโดยขึ้นดาในชั้นสอบสวน แม้จะปฏิเสธชั้นศาลก็รับฟังได้¹⁹⁵ แต่จะต้องมีพยานประกอบดังกล่าวข้างต้น หากกล่าวถึงแต่คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเพียงอย่างเดียวแล้ว ย่อมรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้¹⁹⁶

นอกจากนี้ของไทยมิได้กำหนดเตือนถึงสิทธิในเรื่องการมีผู้ช่วยเหลือไว้เลย เพื่อจะคุ้มครองสิทธิจะไม่ให้การ (The right to remain Silent) เพื่อลดความกดดันจากการไต่สวน

มีข้อน่าสังเกตว่า จุดเริ่มต้นที่จะต้องใช้คำเตือนแก่ผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยกับของสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ในสหรัฐอเมริกาเริ่มต้นเมื่อมีการสอบสวนในระหว่างการควบคุม แต่ของไทยเริ่มต้นเมื่อผู้ต้องหาพบ ถูกส่งตัวมา เข้าหาหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย คงกำหนดให้การเตือนเฉพาะว่าคำรับสารภาพอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการพิจารณาเท่านั้น มิได้เน้นหรือให้ความสำคัญในเรื่องเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง และเอกสิทธิ์ที่จะได้รับการช่วยเหลือจากทนายเลย อันมีผลทำให้ขาดความรู้และประสบการณ์ในการต่อสู้คดีในอนาคต และจะต้องพิสูจน์ถึงคำรับสารภาพของตนเองอีกด้วย

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนผู้ต้องหาคืออาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้น พิจารณาแล้วเห็นว่ากฎหมายไม่ได้เน้น หรือให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองเท่าที่ควร กล่าวคือเมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือผู้ต้องหาได้มาปรากฏต่อหน้าพนักงานสอบสวน กรณีเช่นนี้กฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวานั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

¹⁹² ฎีกาที่ 480/2496..

¹⁹³ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 5 ข้อ 247,248.

¹⁹⁴ ฎีกาที่ 901/2526.

¹⁹⁵ ฎีกาที่ 887/2480.

¹⁹⁶ ฎีกาที่ 714/2482 , 1488/2482.

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ซึ่งนอกจากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นว่ากฎหมายไทยยังบัญญัติให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิดังนี้

1) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อหาให้ทราบ เพื่อให้เขาทราบล่วงหน้าว่าเขากำลังถูกสอบสวนในเรื่องใด

2) สิทธิที่จะได้รับคำเตือนว่า ถ้อยคำที่เขาถ่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ ซึ่งเมื่อแจ้งให้ทราบดังนี้แล้ว คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในภายหลังย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ถ้าพนักงานสอบสวนมิได้ให้คำเตือนก่อนมีคำรับสารภาพแล้ว คำรับสารภาพนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้

3) สิทธิที่จะให้การอย่างใดก็ได้ หรือจะไม่ให้การเลยก็ได้ ซึ่งสิทธิในกรณีนี้รวมถึงเอกสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเองด้วย ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไต้หวัน แม้ว่าผู้ต้องหาจะมีเอกสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเองก็ตาม แต่ก็มีได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงเอกสิทธิดังกล่าว ซึ่งอาจส่งผลทำให้ผู้ต้องหาที่ขาดความรู้ไม่ทราบถึงสิทธิตามกฎหมายที่จะไม่ให้การเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเองดังกล่าว ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาเสียเปรียบในการต่อสู้คดี

และสิทธิที่จะคุ้มครองที่เป็นมาตรการทางรัฐอีกตาม มาตรา 7 ทวิ (1) สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่เป็นทนายสองต่อสอง

จะเห็นได้เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไต้หวันข้างต้นแล้ว ของไทยไม่ได้มุ่งคุ้มครองผู้ต้องหาให้คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจจากองค์กรภายนอกเหมือนอย่างสหรัฐอเมริกาที่มุ่งเน้นขยายจนถึงบัญญัติว่าเป็น “หน้าที่” ในการแจ้งสิทธิแต่ของไทยไม่ให้ความสำคัญคุ้มครองเรื่องนี้ กล่าวคือ

1. มิได้บัญญัติถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการจัดหาทนายให้โดยรัฐ จึงก่อให้เกิดปัญหาในกรณีผู้ต้องหาที่ยากจนไม่สามารถมีทนายที่จะให้คำแนะนำถึงสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องหาได้

2. ไม่มีบทบัญญัติให้ทนายความของผู้ต้องหาสามารถอยู่ร่วมและให้คำปรึกษาหารือให้การต่อพนักงานสอบสวน จึงอาจเป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนบางคนซึ่งปราศจากคุณธรรมใช้ชีวิตที่มิชอบ เพื่อให้ผู้ต้องหาให้การในลักษณะที่เป็นปฎิปักษ์ต่อตนเอง

3. มิได้บัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน มีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนที่จะบันทึกคำให้การถึงสิทธิของเขาที่จะได้รับการช่วยเหลือจากทนาย ซึ่งกรณีนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะทำให้เกิดปัญหากรณีผู้ต้องหาได้ให้ถ้อยคำอันเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเองแก่พนักงานสอบสวน โดยไม่มีโอกาสที่จะปรึกษากับทนายความก่อน ซึ่งปัญหา

นี่ในสหรัฐอเมริกาถือเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลให้คำให้การของผู้ต้องหานั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ แต่สำหรับในประเทศไทยได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3632/2535 วินิจฉัยไว้ดังนี้

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 เป็นบทบัญญัติที่ใช้ในชั้นที่จำเลยถูกฟ้องในศาลแล้ว ไม่ใช่ในชั้นสอบสวนคำให้การผู้ต้องหา ทั้งมาตรา 134 และ 135 ก็มิได้บัญญัติว่าการบันทึกถ้อยคำให้การผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนจะต้องให้โอกาสผู้ต้องหาปรึกษาทนายความก่อน จึงสมบูรณรับฟังเป็นพยานหลักฐานชั้นผู้ต้องหาในการพิจารณาคดีของศาลได้ ดังนั้น ศาลจึงรับฟังคำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่ถูกล่ามไห้ได้แม้จำเลยจะไม่มีโอกาสได้ปรึกษากับทนายความก่อน”

ถึงแม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมี “คำสั่งที่ 382/2530 เรื่อง การอำนวยความสะดวกธรรมเนียมในการสอบสวนคดีอาญา”, 1 พฤษภาคม 2530; กรมตำรวจ “หนังสือที่ 0610/11611 เรื่อง คำแนะนำแนวทางปฏิบัติในการพบและปรึกษาทนาย การเยี่ยม การรักษาพยาบาล และการสืบสวนพยานไว้ก่อนตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2527”, 21 กันยายน 2527. หลักว่า

การแจ้งสิทธิกำหนดให้พนักงานตำรวจ ซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิในการพบและปรึกษาทนายสองต่อสอง

และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรมตำรวจ) มี “หนังสือที่ 0610/11611 เรื่อง คำแนะนำแนวทางปฏิบัติในการพบและปรึกษาทนาย การเยี่ยม การรักษาพยาบาลและการสืบพยานไว้ก่อน ตาม พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2527”, 21 กันยายน 2527

การขอพบและปรึกษาทนาย มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีที่ถูกจับหรือผู้ต้องหาขอพบและปรึกษาทนาย เช่น วิธีการร้องขอวิธีการปฏิบัติในการพบทนาย สถานที่ในการพบและปรึกษาทนาย เป็นต้น นี้ก็ตาม แต่ก็บัญญัติไว้อย่างกว้างขวางมิได้บัญญัติเป็นหน้าที่ในเรื่องการแจ้งว่าในส่วนเกี่ยวกับทนายความ นั้นหากผู้ต้องหาต้องการและมีฐานะยากจนแล้ว รัฐจะดำเนินการจัดให้ โดยเป็นผู้ประสานงานกับสภาทนายความ หรือบัญญัติเป็นหน้าที่ว่าต้องแนะนำให้ชัดเจนขนาดไหนในเรื่องทนายความที่ทางรัฐจะจัดให้หากผู้ต้องหาต้องการ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ได้รับการเป็นปฏิบัติต่อตนเองและสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากทนายเท่าที่ควร เพราะไม่ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิดังกล่าวก่อนที่จะบันทึกคำให้การของเขาและนอกจากนี้ในกรณีที่ผู้ต้องหาจนไม่สามารถจัดหาทนายของตนเองได้กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการจัดหาทนายให้แก่ผู้ต้องหาดังกล่าวสำหรับแนวทางปฏิบัติในเรื่องการพบและปรึกษาทนายตามที่กรมตำรวจกำหนดขึ้นนั้น ก็เป็นเพียงคำแนะนำวิธีการปฏิบัติซึ่งมิใช่บทบัญญัติกฎหมาย จึงอาจเกิดกรณีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามขึ้นได้ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเด็นดังกล่าวให้รัดกุมยิ่งขึ้นเพราะผู้เขียนเห็นว่า สิทธิดังกล่าวนี้มีบัญญัติไว้แล้วใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 241 วรรคสอง ว่า

“ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้”

และยังได้รับการขานรับโดยกรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ได้มีหนังสือด่วนที่สุดที่ 0606.6/150066 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2540 เรื่อง การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กำหนดให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

1) ในกรณีที่ผู้ต้องหาและต้องการให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาไม่มีทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำแต่ประสงค์จะให้มิบุคคลเช่นว่านั้น พนักงานสอบสวนอาจแนะนำถึงบุคคลที่น่าเชื่อถือโดยทั่วไป เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง กำนัน ข้าราชการครู ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลอื่นใดที่เห็นสมควรให้ผู้ต้องหาทราบ และพิจารณาเข้าฟังการสอบปากคำของตนเองได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาให้ทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำ แต่บุคคลดังกล่าวไม่อาจเข้าฟังการสอบปากคำขณะนั้นได้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำให้การผู้ต้องหาตามนัย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 นั้น

2) เมื่อผู้ต้องหาให้ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจมาฟังการสอบปากคำ ก่อนการสอบปากคำผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแนะนำผู้ต้องหาและผู้เข้าฟังการสอบสวนปรึกษาหารือในการให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนให้เสร็จสิ้นเสียก่อนที่จะให้ถ้อยคำ และแจ้งให้ทราบด้วยว่าในระหว่างสอบปากคำห้ามมิให้ผู้เข้าฟังการสอบสวนตอบคำถามแทนผู้ต้องหา หรือแนะนำหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวางการสอบปากคำผู้ต้องหา

ในการสอบปากคำผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาไม่ทนายหรือบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟัง การสอบสวนด้วย ให้พนักงานจัดให้ผู้เข้าฟังการสอบสวนลงชื่อไว้ในฐานะผู้เข้าฟังการสอบสวนด้วย

อีกทั้งความช่วยเหลือด้านทนายนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 242 ก็ได้บัญญัติรับรองแล้วว่า

“ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุม หรือคุมขังไม่อาจหา ทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว” อีกด้วย

ซึ่งจะเห็นได้ว่าตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวตามมาตรา 242 นี้ เป็นหน้าที่รัฐต้องจัด ให้เมื่อเขาต้องการทนาย จะเห็นได้ว่ารัฐได้มีความประสงค์จะคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอยู่แล้ว โดยผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะพิจารณาถึงคำให้การของตนเมื่อต้องให้ต่อพนักงานสอบสวนว่าควรให้ การอย่างไร รับสารภาพหรือปฏิเสธโดยมีที่ปรึกษาเสมอ ดังเช่นของสหรัฐอเมริกา แต่กฎหมาย ของไทยในส่วนวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่มีบทบัญญัติรองรับให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้ง สิทธิแบบนี้เป็นที่ว่าเขามีสิทธิจะพบทนายได้ถ้าต้องการทนายแล้วไม่มีรัฐจะจัดให้ ทำให้ทาง ปฏิบัติยังไม่มีการใช้สิทธิดังกล่าวในชั้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน ยังถือปฏิบัติว่ายังไม่มี หน้าที่แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าเขามีสิทธิจะมีทนายเข้าร่วมสอบปากคำด้วย โดยหากไม่มีรัฐจะ จัดให้ ทำให้ในส่วนการตัดสินใจในการรับสารภาพของไทยในส่วนนี้ มักจะถูกขู่เช็ญ ล่อลวง ได้ง่าย เพื่อให้คดีเป็นไปตามพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนมา ไม่พิจารณา ถึงสิทธิมูลฐานของผู้ต้องหาเลย ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาและข้อสังเกตที่จะขอหยิบยกคัดลอกมา ให้เห็นชัดเจนดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1559/2509

(พนักงานอัยการจังหวัดสิงห์บุรี โจทก์ นางอ่ำ คุ่มญาติ กับพวก จำเลย)

วิธีพิจารณาความอาญา คำให้การชั้นสอบสวน ตามคำ

คำให้การของจำเลยในชั้นสอบสวน ใช้ยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลได้ หากมี พยานหลักฐานประกอบฟังได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพโดยสมัครใจและตามความสัจจริง

โจทก์บรรยายในฟ้องว่า จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน ชั้นศาลจำเลย ให้การปฏิเสธลอย ๆ และเมื่อโจทก์นำพนักงานสอบสวนเข้าเบิกความเป็นพยาน โจทก์ประกอบคำ ให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนที่โจทก์อ้าง จำเลยก็ไม่ได้ถามค้านให้เห็นว่าจำเลยไม่เคยให้การรับ สารภาพ คำให้การชั้นสอบสวนที่โจทก์อ้างมิใช่ลายมือของจำเลย การที่จำเลยนำสืบในภายหลังว่า คำให้การชั้นสอบสวนนั้น ไม่ใช่ลายมือชื่อของจำเลย จึงเป็นการนำสืบเอาข้างเดียว ไม่มีน้ำหนัก

จากฎีกาดังกล่าวจนถึงปัจจุบันนี้ของประเทศไทยก็ยังไม่มีการคุ้มครอง คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจจากบุคคลภายนอกเลย (ทนายความ) ดังเช่นที่ผู้เขียนจะขอหยิบยกการ ตีความของศาลไว้เป็นข้อเปรียบเทียบกับหลัก Miranda Rule ที่อเมริกา กับตีความการคุ้มครองจาก บุคคลภายนอกว่าทนายความเป็นสิ่งสำคัญมากในการคุ้มครองคำรับสารภาพมิให้ออกมาจากความ ไม่สมัครใจ

ฎีกาที่ 4529/2543

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4,7,8,15,66,67,102 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32,33,83,91 ริบเมทแอมเฟตามีนของ กลาง

จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้ โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง, 66 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 เรียงกระทงลงโทษ ฐานร่วมกันมียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จำคุกคนละ 5 ปี ฐานจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำคุกคนละ 5 ปี รวม 2 กระทง จำคุก คนละ 10 ปี จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน จำเลยที่ 2 ให้การรับ สารภาพในชั้นจับกุม เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้ตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 78 แก่จำเลยที่ 1 หนึ่งในสาม และจำเลยที่ 2 หนึ่งในสี่ คงจำคุกจำเลยที่ 1 มี กำหนด 6 ปี 8 เดือน และจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 7 ปี 6 เดือน ริบเมทแอมเฟตามีนของกลาง

จำเลยทั้งสองอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

จำเลยที่ 2 ฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้น อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นตัวจำเลยที่ 2 พบเมทแอมเฟตามีนจำนวน 10 เม็ด อยู่ในกระเป๋าด้านหลังข้างขวาที่จำเลยที่ 2 สวมใส่อยู่ เมื่อ จำเลยที่ 2 ยืนอยู่กับจำเลยที่ 1 ในขณะที่จำเลยที่ 1 จำหน่ายเมทแอมเฟตามีนให้แก่สายลับ ทั้งในตัว ของจำเลยที่ 2 ยังมีเมทแอมเฟตามีนถึง 10 เม็ด เช่นนี้ พฤติการณ์ดังกล่าวเชื่อว่าจำเลยที่ 2 มีส่วนรู้ เห็นกับจำเลยที่ 1 ในการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนให้แก่สายลับ ฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 ร่วมกับจำเลยที่ 1 กระทำความผิดตามฟ้อง

ที่จำเลยที่ 2 ฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสอง บัญญัติว่า ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ แต่ปรากฏว่าการสอบปากคำของจำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2541 ซึ่งมีร้อยตำรวจโทบุญรอด ชื่นจิตต์ เป็นพนักงานสอบสวน และการสอบปากคำเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2541 ซึ่งมีพันตำรวจโทนิยม ฤกษ์นิยม เป็นพนักงานสอบสวนนั้น ร้อยตำรวจโทบุญรอดและพันตำรวจโทนิพนธ์มิได้แจ้งสิทธิดังกล่าวให้จำเลยที่ 2 ทราบว่าต้องการให้ทนายหรือผู้ซึ่งจำเลยที่ 2 ไว้วางใจเข้าร่วมการสอบปากคำหรือไม่ การสอบปากคำตามบันทึกคำให้การและตามบันทึกคำให้การเพิ่มเติม จึงขัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตกเป็นโมฆะและการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสองบัญญัติแต่เพียงว่า ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้เท่านั้น ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องสอบถามผู้ต้องหา ก่อนเริ่มการสอบสวน ดังนั้น แม้หากพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนจำเลยที่ 2 โดยไม่ได้ถามจำเลยที่ 2 ในเรื่องดังกล่าวก่อนดังที่จำเลยที่ 2 อ้างก็ตาม ก็ไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสอง แต่อย่างใด การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ฎีกาของจำเลยที่ 2 ทุกข้อฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืน

(ทวีวัฒน์ แดงทองดี   พินิจ เพชรรุ่ง   สุรพล เจียมจู่ไร)

จุมพล ภิญโญสินวัฒน์ - ย่อ

ปัญหา การตีความดังกล่าว ท่านอาจารย์ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้กล่าวไว้
หมายเหตุ ว่า

“หมายเหตุ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 243 “บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา” สิทธิดังกล่าวนี้ตรงกับที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า Privilege against self-incrimination ดังปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของนานาอารยประเทศ เช่น ในมาตรา 5 (แก้ไขเพิ่มเติม) (The Fifth Amendment) ของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

เมื่อบุคคลตกเป็นผู้ต้องหาและถูกสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน สิทธิดังกล่าวได้รับความกระทบกระเทือนมากที่สุด จึงต้องมี “ผู้พิทักษ์สิทธิ” ซึ่งทนายความเป็นบุคคลที่เหมาะสมที่สุดที่จะคอยปกป้องสิทธิให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา

รัฐธรรมนูญมาตรา 241 วรรคสอง จึงบัญญัติว่า “ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความ...เข้าฟังการสอบปากคำตนได้”

ตามรัฐธรรมนูญบุคคลจึงมี “สิทธิ” ที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา และมี “ผู้พิทักษ์สิทธิ” ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิดังกล่าว ผู้ต้องหาเป็นจำนวนมากจึงไม่ทราบถึงสิทธิพื้นฐานที่สำคัญดังกล่าว ดังเช่นผู้ต้องหาในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4529/2543 นี้

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 บัญญัติว่าบุคคลมีสิทธิดังกล่าว โดยใช้ถ้อยคำเพียงแต่ว่า “No person...shall be compelled in any criminal case to be a witness against himself...” อย่างไรก็ตามศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยไว้ในคดีที่รู้จักกันแพร่หลายและอ้างอิงกันโดยทั่วไป กล่าวคือ คดี “Miranda v. Arizona” 384 U.S. 436 (1966) โดยการตีความรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 ว่าสิทธิของบุคคลที่ไม่อาจถูกบังคับให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนเองถูกฟ้องคดีอาญานั้น ถูกกระทบกระเทือนทันทีที่มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน ด้วยเหตุนี้พนักงานสอบสวนจำต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบ 4 ข้อด้วยกันซึ่งหลังจากแจ้งแล้วหากผู้ต้องหาประสงค์จะให้ถ้อยคำแก่พนักงานสอบสวนอยู่อีกก็จะถือว่ามี การ “บังคับ” ให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองไม่ได้

พนักงานสอบสวนในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบดังนี้

- 1) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ เลยก็ได้
- 2) ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวออกมาอาจใช้เป็นพยานยันแก่ผู้ต้องหาในชั้นศาลได้
- 3) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะมีทนายความอยู่ร่วมด้วยในระหว่างการสอบสวน
- 4) หากผู้ต้องหาไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง จะมีการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาก่อนเริ่มการสอบสวนถ้าผู้ต้องหาไม่ประสงค์เช่นนั้น

มีข้อสังเกตว่าศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่า แม้รัฐธรรมนูญจะไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง การแจ้ง 4 ข้อข้างต้นนี้ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งควบคู่กับสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองเพราะหากไม่มีการแจ้ง สิทธินี้ก็ไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองและอาจถูกล่วงละเมิดได้

ในเรื่องการแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่จะมีทนายอยู่ร่วมด้วยในขณะที่สอบสวนในประเทศไทยนั้น คงต้องเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไข

ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ก็ได้เสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ดังนี้

มาตรา 134 ตรี “ ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

1. ผู้ต้องหาจะมีสิทธิให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในชั้นพิจารณาคดีได้ และ
2. ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะมีทนายอยู่ร่วมด้วยและปรึกษาทนายตามมาตรา 134 ทวิ

เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

รัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาอย่างกว้างขวางมากขึ้น คดีซึ่งมีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายในทำนองเดียวกับคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องนี้ก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย ศาลก็จะต้องวินิจฉัยวางบรรทัดฐานไว้ว่า การละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาจะมีผลในทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างไร เช่น ป.วิ.อ. มาตรา 134 ทวิ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาว่ามีทนายความหรือไม่ โดยให้ถามก่อนเริ่มถามคำให้การ หากพนักงานสอบสวนไม่ถามและผู้ต้องหาดังกล่าวก็ไม่ทราบถึงสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 241 วรรคสอง ที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำ หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยผู้ต้องหาดังกล่าวไม่มีทนายความเข้าฟัง แม้การสอบสวนจะไม่มี การจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับแต่อย่างใด และแม้พนักงานสอบสวนเตือนผู้ต้องหาแล้วว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหาดังกล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเข้าในการพิจารณาได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ จะมีผลในทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างไร กล่าวคือศาลจะถือว่าการสอบสวนไม่ชอบ อัยการไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120 หรือถือว่าอัยการมีอำนาจฟ้องแต่ไม่ “รับฟัง” คำรับสารภาพโดยถือว่าเป็นถ้อยคำของบุคคล (ผู้ต้องหา) ซึ่งเกิดจากการ “กระทำโดยมิชอบประการใด ๆ” ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 วรรคสอง ห้ามมิให้รับฟังโดย ป.วิ.อ. มาตรา 226 ก็บัญญัติสอดคล้องกัน

หากศาลวินิจฉัยว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ อัยการไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120 ศาลก็ต้องยกฟ้อง หากวินิจฉัยว่าอัยการมีอำนาจฟ้อง แต่คำรับสารภาพรับฟัง “ไม่ได้” ก็ไม่ได้หมายความว่าศาลต้องยกฟ้อง ศาลอาจลงโทษจำเลยก็ได้หากมีพยานอื่น ๆ เพียงพอที่จะทำให้ศาลลงโทษได้ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2474 ซึ่งข้อเท็จจริงคือจำเลยรับสารภาพในฐานะผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวนว่าปล้นทรัพย์ผู้เสียหาย ในการพิจารณาคดี

ปล้นทรัพย์ จำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดและต่อสู้ว่าคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเพราะพนักงานสอบสวนแนะนำว่าหากสารภาพจะกันเป็นพยาน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคำรับสารภาพรับฟังไม่ได้ แต่โจทก์มีพยานบุคคลอื่น ๆ ประกอบและจำเลยเองขณะเป็นผู้ต้องหาที่ยังเคยนำพนักงานสอบสวนไปค้นได้ของกลางคืนด้วย ศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยได้

ประเด็นที่น่าติดตามก็คือ ศาลฎีกาจะวินิจฉัยว่าการที่พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะมีผลให้อัยการไม่มีอำนาจฟ้องเพราะการสอบสวนไม่ชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120 หรือจะถือว่าอัยการมีอำนาจฟ้องแต่ “ไม่รับฟัง” คำรับสารภาพของผู้ต้องหา

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะมีความศักดิ์สิทธิ์ก็ต่อเมื่อมีสภาพบังคับที่เด็ดขาดในกรณีที่มีการล่วงละเมิดบทบัญญัตินั้น สภาพบังคับนอกจากตาม ป.อ. ในเรื่องเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา 157 และตาม ป.พ.พ. ในเรื่องละเมิดแล้ว สภาพบังคับที่สำคัญคือ สภาพบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งศาลมีทางเลือกที่จะวินิจฉัยว่า การสอบสวนไม่ชอบ อัยการ ไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120 หรือถือว่าอัยการมีอำนาจฟ้องแต่ไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงาน”

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์

จากปัญหาดังกล่าวที่ท่านอาจารย์เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ กล่าวไว้ ทำให้เห็นว่าผลกระทบของการที่ศาลฎีกาตีความดังกล่าวกระทบถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นอย่างมากในส่วนที่เกี่ยวกับคำรับสารภาพนั้น ๆ ว่าต้องไม่ถูกขู่เข็ญ ชักจูง วิธีการที่จะไม่ถูกขู่เข็ญ ชักจูงก็ต้องมีมาตรการในการให้ประชาชนปกป้องสิทธิของตนได้ ซึ่งรัฐควรจะเป็นผู้มีหน้าที่ดังกล่าวนี้ที่จะแจ้งสิทธิดังกล่าว น่าจะสมควรกว่า เพื่อให้สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่มุ่งจะคุ้มครองสิทธิของประชาชนไม่ว่าเขาจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม

ส่วนทางด้าน การสละสิทธิของผู้ต้องหาถึงสิทธิตามกฎหมายต่าง ๆ นั้น ศาลไทยไม่ได้วางหลักชัดเจน เพราะผู้ต้องหาจะให้การอย่างไรก็ได้เป็นสิทธิตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนได้บันทึกไว้ในคำให้การว่ามีสิทธิอะไรบ้างทราบแล้วหรือไม่ และต้องการอย่างไร โดยรูปแบบเรียกได้ว่าเป็นแบบบรรทัดฐานที่ออกมาว่าผู้ต้องหาประสงค์จะให้การสละสิทธิแทบทั้งสิ้น

3.4.2 พิจารณาด้านการรับฟังพยานหลักฐาน

สหรัฐอเมริกา

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก ทำให้ศาลสหรัฐอเมริกาพยายามหาหลักการที่ป้องกันคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจมิให้เกิดขึ้น หลักการหนึ่งนอกเหนือจากหลัก Miranda Rule ดังกล่าวข้างต้นใน 3.4.1 แล้ว ยังมีหลักเรียกว่า “หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ (Exclusionary Rule) เป็นมาตรการหนึ่งขององค์กรตุลาการสหรัฐอเมริกาในการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งคำรับสารภาพเป็นบทบัญญัติที่ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาคดีเสมอ ดังนั้นคำรับสารภาพจึงเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเมื่อคำรับสารภาพเกิดจากความไม่สมัครใจ ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยเพราะเป็นบทบาทที่เกิดขึ้นในชั้นก่อนพิจารณา แต่ส่งผลมาถึงชั้นอัยการและชั้นสุดท้ายชั้นพิจารณา (ศาล) จึงต้องมีหลักดังกล่าวเพื่อ ก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาด้วย เป็นหลักการที่มุ่งหมายที่จะจำกัดการปฏิบัติการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเสาะแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน โดยศาลจะไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนั้นในการพิจารณาคดี¹⁹⁷ ซึ่งก็คือพยานหลักฐานที่ตำรวจได้มาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายจะไม่ได้รับการยอมรับในศาล

ความผันแปรแห่งพื้นฐานวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวนี้ มีกำเนิดมาจากความเชื่อของฝ่ายตุลาการที่พิจารณาเห็นว่ารัฐธรรมนูญ ได้กำหนดหลักประกัน การค้นโดยไม่มีเหตุอันควร (unreasonable searches) การบุ้เชิญให้รับสารภาพและอื่น ๆ ซึ่งกรณีดังกล่าวจะไร้ความหมายเว้นแต่จะมีการป้องกันการกระทำที่ผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเสาะแสวงหาหรือได้มาซึ่งพยานหลักฐานเพื่อผูกมัดผู้ต้องหา บทบาทของฝ่ายตุลาการ คือผลแห่งการให้ความหมายอันชี้ชัด เป็นบรรทัดฐานสำหรับการไม่รับฟังพยานหลักฐาน หรือ The exclusionary rule

คดี **Brewer v. Williams** (1977) วินิจฉัยว่า พนักงานสอบสวนปฏิเสธไม่ให้ผู้ต้องหาพบทนายความ ต่อมาผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ คำรับสารภาพนั้นนำไปสู่การค้นพบศพผู้ตาย ทั้งคำรับสารภาพและศพผู้ตายล้วนเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ในคดี

¹⁹⁷ สุพิศ ปราณีตพลกรัง, การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์กรตุลาการในชั้นก่อนการพิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบไทยและสหรัฐอเมริกา, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528, หน้า 184.

คดี **Wong sun v. United States** วินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานจับกุมผู้ต้องหาโดยละเมิดสิทธิตาม The Fourth Amendment ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพชั้นจับกุม คำรับสารภาพนำไปสู่การค้นพบยาเสพติดให้โทษ ทั้งคำรับสารภาพและยาเสพติดให้โทษไม่เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ในคดี

โดยศาลสูงสหรัฐอเมริกา ได้ตัดสินในคดี *Mapp v. Ohio* (1961) วินิจฉัยกลับหลักเดิมในคดี *Wolf v. Colorado* (1949) โดยวินิจฉัยว่า The exclusionary rule เป็นส่วนหนึ่งของ The Fourth Amendment เนื่องจากเป็น หลัก ประกัน ให้ ประชาชน ได้รับ สิทธิ เสรีภาพ ตาม รัฐธรรมนูญอย่างจริงจัง และ The Fourteenth Amendment ได้รับรองหลักประกันทุกประการใน The Fourth Amendment ดังนั้น ศาลของมลรัฐจึงต้องยอมรับปฏิบัติตาม กล่าวคือ ถือว่า The exclusionary rule ใช้บังคับใน มลรัฐ ด้วย ศาลสูงได้สรุปว่า The exclusionary rule เป็น มาตรการอันเดียวซึ่งมีประสิทธิภาพที่จะบังคับให้ยอมรับนับถือต่อหลักประกันในรัฐธรรมนูญ ซึ่ง บรรทัดฐานใหม่นี้ได้รับการยอมรับมาจนปัจจุบันนี้

ก่อนมีการวินิจฉัยในคดี *Mapp v. Ohio* ศาลและนักนิติศาสตร์มีความเห็นแตกต่างกันออกไป ศาลของสหรัฐ (federal courts) และเกือบครึ่งหนึ่งของมลรัฐทั้งหมด ห้ามการฟ้องร้องคดีโดยใช้พยานหลักฐานที่ได้มาโดยการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย โดยให้เหตุผลว่า หลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่จะช่วยให้เป็นไปตามบทบัญญัติหลักประกันตาม The Fourth Amendment เกือบจะไม่มีผล และการห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบเท่านั้นเป็นทางเดียวที่จะรักษา วินัยเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ปฏิบัติตามที่มิชอบด้วยกฎหมายและป้องกันการกระทำที่ฝ่าฝืนหลักประกัน ตาม The Fourth Amendment มลรัฐอื่น ๆ ซึ่งมีกว่าครึ่งหนึ่งของมลรัฐ ทั้งหมดคัดค้านความเห็นดังกล่าว โดยโต้เถียงว่า ถ้าพนักงานอัยการถูกปฏิเสธพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการจะไม่สามารถพิสูจน์ความผิดในคดีของเขาและจำเลยผู้ กระทำผิดจะหลุดรอดไป มลรัฐเหล่านี้ยังคงยืนยันว่ามีมาตรการอื่น เช่นการเรียกร้องทางแพ่ง การ ร้องเรียนทางวินัย ที่จะห้ามปรามเจ้าหน้าที่ในการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย¹⁹⁸

สำหรับเหตุผลของการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนั้น มี ผู้อธิบายว่า เนื่องจากเหตุ 3 ประการ คือ¹⁹⁹

¹⁹⁸ See, Kerper, *Introduction to the Criminal Justice System*, p.234.

¹⁹⁹ ดูรายละเอียดใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักการไม่ยอมรับฟังพยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งได้มา

1. เหตุผลในแง่การยับยั้งมิให้เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการเช่นนั้นอีก (deterrent) ต่อกฎหมายอื่นนี้อาจเป็นการยับยั้งเจ้าพนักงานผู้นั้น โดยเฉพาะเจาะจง (specific deterrent) หรือยับยั้งเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจอื่น ๆ โดยทั่วไป (general deterrent)

การกล่าวอ้างเหตุผลในเรื่องการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบว่าเป็นเหตุมาจากเรื่องของการยับยั้งกระทำอันมิชอบนั้นอีกต่อไป ก็ด้วยความเชื่อที่ว่า หลักการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนั้น ไม่ใช่สิทธิตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเพียงวิธีการ การบังคับใช้หลักประกันทางกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงถูกเสนอทางเลือก 2 ทางคือ²⁰⁰

1) รวบรวมหรือกระทำหลักฐานให้แน่นหนามั่นคงโดยถูกต้องตามวิธีการแห่งกฎหมาย ซึ่งจะทำได้รับการยอมรับในการพิจารณา

2) ถ้าใช้เทคนิคการรวบรวมพยานหลักฐานโดยวิธีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีจุดต่างพร้อมดังกล่าวจะถูกจำกัดและห้ามรับฟัง

ตัวอย่างคดีที่สนับสนุนเหตุผลเรื่องการยับยั้ง คือ

คดี **Elkins v. United States (1960)** ศาลสูงสหรัฐได้ตัดสินว่าจะบังคับบัญชาเจ้าพนักงานของรัฐให้เชื่อฟังรัฐธรรมนูญได้ก็โดยกำจัดแรงจูงใจที่จะละเมิดกฎหมาย คือ ไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มานั้นเสียเลย

คดี **United States v. Calandra (1974)** ศาลสูงสหรัฐได้ตัดสินสรุปว่า หลักการยับยั้งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของ The exclusionary rule

2. เหตุผลในแง่ของความบริสุทธิ์ยุติธรรมของศาล (Judicial Integrity)

ศาลสูงสหรัฐเห็นว่า ความบริสุทธิ์ยุติธรรมของศาลจะเสียไป ถ้ายอมให้มีการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยวิธีการอันมิชอบ เป็นลักษณะของการที่ศาลเข้าไปมีส่วนร่วม หรือรับรู้ เห็นเป็นใจกับการกระทำอันมิชอบของเจ้าพนักงานด้วย ทำให้เสื่อมเสียถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรมของศาลได้²⁰¹

3. เหตุผลในแง่ของสิทธิส่วนบุคคล (Personal Right) ของผู้ซึ่งถูกเจ้าพนักงานกระทำอันมิชอบ เพราะเป็นการละเมิดสิทธิพื้นฐานการให้การปรักปรำตนเอง และเป็นการยาก

²⁰⁰ See, Weston end Wells, The Administration of Justice, p.54.

²⁰¹ สุพิศ ปราณิตพลกรัง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 191.

ที่จะเรียกร้อยค่าเสียหาย เมื่อคดีอาญาถึงที่สุดเพราะการเรียกร้อยทางแพ่ง มักมีข้อจำกัดโดยของสหรัฐอเมริกา²⁰²

1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องสามารถแสดงให้ปรากฏได้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งใจกระทำการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้ต้องหา

2) ในบางแห่ง การเรียกร้อยทางแพ่งกระทำได้เฉพาะกรณีต่อเอกชนด้วยกัน ไม่สามารถเรียกร้อยกับทางเจ้าหน้าที่ของรัฐได้หรือกระทำได้จำกัด และเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะขัดสนหรือไม่มีเงินเพียงพอที่จะชดใช้ค่าเสียหายที่มีจำนวนมากได้

3) ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ต้องสงสัยเป็นผู้กระทำผิด และการกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปอย่างไม่ซัดเซงให้เห็นเด่นชัด

ตัวอย่างของคดีที่อ้างอิงถึงเหตุผลในแง่ของเหตุผลเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลก็คือ

คดี **Olmstead v. United States (1928)** โดยศาลสูงสหรัฐ ได้ตัดสินโดยให้เหตุผลว่า The exclusionary rule เป็นหลักประกันสิทธิส่วนบุคคล

คดี **Irvine v. California (1954)** ศาลสูงสหรัฐ ได้ตัดสินโดยให้เหตุผลว่า เป็นการให้หลักประกันแก่จำเลยว่าจะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม

มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานจะมีผลในทางยับยั้งได้อย่างแท้จริงหรือไม่ โดยมีการวิจารณ์ว่าหลักการดังกล่าวไม่น่าจะมีผลในทางยับยั้งได้อย่างแท้จริง เพราะขั้นตอนตั้งแต่การปฏิบัติกรของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจนถึงการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งจะมีการหยิบยกหลักการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานมากกล่าวอ้างนั้น เป็นเรื่องที่ใช้ระยะเวลายาวนาน และเป็นกรณีที่ขาดความต่อเนื่องในการติดตามผลแห่งคดีแล้ว จุดสำคัญที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความสนใจ คือ สถิติการจับกุม ผลการปฏิบัติการปราบปรามอาชญากรรม เป็นหลักการจะรับฟังพยานหลักฐานในศาลได้หรือไม่ นั่น ไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่อย่างใด จึงเป็นเรื่องที่หลักการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานไม่อาจยับยั้งการกระทำมิชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้อย่างแท้จริงดังวัตถุประสงค์หรือเหตุผลอ้างอิงในการใช้²⁰³ ซึ่งท่านอาจารย์ จิรนิติ ะหวานนท์ ผู้เขียนได้กล่าวอ้างถึงผลงานวิจัยของ Professor Skolnick ในหนังสือ Justice Without

²⁰² See, Kerper, Introduction to the Criminal Justice System, p.233.

²⁰³ ุรยละเอียดใน จิรนิติ ะหวานนท์, “หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ : เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอเมริกัน และกฎหมายเยอรมัน”, ุคพาห 31 (พฤษภาคม – มิถุนายน 2527) : 52.

Trial (1975) ซึ่งกล่าวว่าปรากฏว่า The exclusionary rule มีอิทธิพลน้อยมากต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลใช้เวลานาน กว่าจะทราบผลว่าพยานหลักฐานที่เสนอไปนั้น ศาลไม่รับฟังเนื่องจากได้มาโดยวิธีการไม่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งวันหนึ่ง ๆ ต้องทำคดีมากมาย ได้ลืมเหตุการณ์และข้อเท็จจริงในคดีเก่า ๆ หมดแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีใครให้ความสนใจติดตามผลของคดี จะสนใจเพียงสถิติการจับกุมเท่านั้น เพราะนั่นเป็นผลงานความดีความชอบประจำปี คำพิพากษาไม่มีผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน หากคณะลูกขุนตัดสินว่า จำเลยไม่มีความผิด เพราะผู้พิพากษาไม่อนุญาตให้พนักงานอัยการเสนอพยานหลักฐานบางชิ้นต่อคณะลูกขุน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยานหลักฐานนั้นมาโดยมิชอบ ในสายตาของประชาชนความรับผิดชอบดังกล่าวตกอยู่กับพนักงานอัยการที่ยื่นฟ้อง โดยตั้งรูปคดีไปอ่อน ไม่จัดการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยานหลักฐานสนับสนุนอย่างเพียงพอ และความผิดตกอยู่กับผู้พิพากษาที่มุ่งรักษาระเบียบ วิธีการโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงแห่งคดี ทั้ง ๆ ที่หากคณะลูกขุนได้ทราบพยานหลักฐานชิ้นนี้ต้องเชื่อว่าจำเลยกระทำความผิดจริง แต่ผู้พิพากษากลับกันไว้ไม่ให้ลูกขุนทราบกรณีข้อเท็จจริงแห่งคดีแจ่มชัดดังนี้ ประชาชนมองไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการยกฟ้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบในชั้นเจ้าพนักงาน ประชาชนคิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่แสวงหาพยานหลักฐานมาเสนอจนครบถ้วนแล้ว ศาลไม่รับฟังเอง เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่ควรรต้องรับผิดชอบ เมื่อไม่สำนึกในความผิดพลาด The exclusionary rule ย่อมไม่มีผลทางยับยั้งต่อเจ้าพนักงานเลย

การใช้หลักการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนั้น ผลสะท้อนที่ตามมาทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีก็คือ เป็นการคุ้มครองประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ยับยั้งมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้บ้าง แต่ในแง่ผลเสียก็คือ หากมีการใช้หลักนี้อย่างเคร่งครัดและเป็นไปอย่างกว้าง จะมีผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมอาชญากรรม คือทำให้อาชญากรรมมีโอกาสหลุดรอดพ้นจากการถูกลงโทษไปได้ เพราะการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่อาจจะได้มาโดยมิชอบ

การโต้เถียงในเรื่องผลดีผลเสียของหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบยังมีอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านความต้องการที่ให้ยกเลิกและไม่ต้องยกเลิกเพียงแต่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการใช้หลักดังกล่าวให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกำหนดขอบเขตการใช้ เช่น ในเรื่องของ good faith หรือความสุจริตของเจ้าพนักงานผู้กระทำการ หรือหามาตรการอื่นที่เหมาะสมมาเสริมจะดีกว่า

เมื่อก้าวโดยสรุป จึงกล่าวได้ว่า The exclusionary rule เป็นมาตรการที่ศาลฎีกา หรือศาลสูงของสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติขึ้นเพื่อบังคับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ให้ศาลปฏิเสธไม่รับฟังพยานหลักฐานใด ๆ ในคดีอาญา ซึ่งได้มาโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามหลักมิชอบหรือที่เรียกกันว่า “ผลของต้นไม้ที่เป็นพิษ” (fruit of the poisonous tree) นั้น โดยทั่ว ๆ ไปย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ เว้นแต่ พยานหลักฐานนั้นอย่างไรเสียก็ต้องพบบ่อยนั่นเอง (Silver Thorne Lumber co, v. United States, 1919) และพยายามมาใช้หลัก good faith ความสุจริตของเจ้าพนักงานประกอบดุลพินิจแทน

ประเทศไทย

ในประเทศไทยไม่มีแนวความคิดในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่ถูกพบจากคำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ แม้พยานหลักฐานชิ้นนั้นจะได้มาจากการขยายผลจากคำรับสารภาพที่ไม่สมควรใจก็ตามการรับฟังพยานหลักฐานทั้งปวงคงอยู่ภายใต้หลักทั่วไปที่ว่า พยานหลักฐานทั้งปวงที่อาจพิสูจน์ได้ว่าจำเลยผิดหรือบริสุทธิ์ ย่อมอ้างเป็นพยานหลักฐานได้อยู่ดี แต่ตัวพยานหลักฐานชิ้นนั้นต้องไม่เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น ๆ²⁰⁴ การรับฟังพยานหลักฐานให้ศาลใช้ดุลพินิจซึ่งนำพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย²⁰⁵

ประเทศไทยไม่มีแนวความคิดในเรื่อง exclusionary rule โดยเฉพาะในเรื่องการจับกุมอันมิชอบ โดยศาลเน้นความสำคัญอยู่ที่การสอบสวน กล่าวคือ ศาลเห็นว่าการจับกุมกับการสอบสวนเป็นคนละเรื่องกัน เมื่อการสอบสวนได้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ถึงแม้การจับกุมจะมิชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่จะกล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก หากทำให้กระทบกระเทือนกับการฟ้องคดีอาญาไม่²⁰⁶ ของไทยยึดหลักว่าการรับฟังในชั้นศาลถ้ามีพยานหลักฐานอื่นสนับสนุนว่าจำเลยทำผิดจริงแม้มีคำรับสารภาพโดยไม่สมควรใจ ก็ไม่มีผลกระทบอะไร ถ้ามีพยานแวดล้อมอื่นหรือแม้การจับกุมและบีบบังคับให้รับสารภาพเป็นการไม่ชอบก็ไม่กระทบกระเทือนถึงการสอบสวน ทำให้ไม่มีบทตัดพยานในประเทศไทยเลยซึ่งถ้าพิจารณาแนวทางของศาลที่วางไว้ในขณะนี้เลย

²⁰⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226.

²⁰⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227.

²⁰⁶ ฎีกาที่ 2699/2516.

ในคดีอาญา กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนและพนักงานสอบสวนได้บันทึกคำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยไว้ แต่เมื่อมาถึงชั้นพิจารณาของศาล จำเลยกลับให้การปฏิเสธและโจทก์ไม่สามารถนำประจักษ์พยานมาเบิกความต่อศาลได้ คงมีแต่คำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยมาขึ้นต่อศาลฎีกาได้พิพากษาเป็นบรรทัดฐานตลอดมาว่า หากมีพยานแวดล้อมกรณีอื่น ๆ ที่สนับสนุนว่าคำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยรับฟังได้ โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำผิดจริงแล้วศาลก็รับฟังคำให้การรับสารภาพชั้นสอบสวนของจำเลยประกอบพยานแวดล้อมกรณีอื่น ๆ นั้น ลงโทษจำเลยได้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 121/2530, 4550/2528, 2015/1519, 1559/2508

สำหรับคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุม และชั้นสอบสวน รวมทั้งบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและถ่ายภาพเท่านั้นเมื่อจำเลยต่อสู้ว่าถูกขู่ขู่ขู่และให้การรับสารภาพเพราะกลัว ดังนี้ศาลฎีกายังคงยึดหลักว่า ไม่พอฟังลงโทษจำเลยได้แต่ก็เป็นเพียงในแง่การรับฟังพยานเท่านั้น เพราะกรณีดังกล่าวอาจเป็นเพราะไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบก็ได้ดังเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 4499/2531 พยานโจทก์ที่เป็นพนักงานตำรวจที่อ้างว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้จ้างวานใช้ให้ฆ่าผู้ตายก็เพียงแต่สืบสวนทราบมาเท่านั้น การสืบสวนจับกุมก็ปรากฏว่านอกจากจำเลยทั้งสองแล้ว ยังได้จับ ส.มาด้วย อันแสดงถึงความไม่แน่นอนแม้แต่บันทึกการจับกุมก็ปรากฏรายชื่อนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่และนายตำรวจชั้นประทวนรวมกันถึง 23 คน ซึ่งไม่ปรากฏจากคำเบิกความของพยานเลย การสืบสวนและการจับกุมดังกล่าวจึงเชื่อถือไม่ได้ และทำให้คำรับชั้นจับกุมของจำเลยที่ 1 ซึ่งจำเลยที่ 1 นำสืบโต้แย้งอยู่ว่าลงชื่อให้เพราะกลัวถูกทำร้ายไม่มีน้ำหนักไปด้วยคู่กัน พยานหลักฐานของโจทก์รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำความผิดตามฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 3578/2528 วินิจฉัยว่า โจทก์คงมีแต่พนักงานสอบสวนผู้สอบสวนคำให้การจำเลยมาเบิกความประกอบคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลย โดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาสืบประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวเมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณา และนำสืบปฏิเสธว่าคำรับดังกล่าวพนักงานสอบสวนได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนี้ พยานโจทก์ยังไม่พอให้รับฟังลงโทษจำเลย

คำรับสารภาพของจำเลยทั้งสองในชั้นสอบสวน แต่ให้การปฏิเสธในชั้นศาลและอ้างว่าให้การรับสารภาพเช่นนั้นเพราะถูกขู่ขู่ขู่ทำร้ายไม่พอรับฟังลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2182/2533 โจทก์มีพยานปากเดียวเบิกความว่า พบรถจักรยานยนต์ของกลางจอดอยู่บริเวณหน้าบ้านจำเลยจึงยึดไปตรวจสอบ เมื่อตรวจสอบแล้วพบ

ว่าเป็นรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายที่ถูกคนร้ายลักไป วันรุ่งขึ้นพยานไปสอบถามจำเลย จำเลยรับว่าซื้อรถจักรยานยนต์ของกลางมาจากนาย จ. เมื่อพยานแจ้งข้อหาแก่จำเลย จำเลยก็ให้การรับสารภาพฐานรับของโจร แต่พยานโจทก์ดังกล่าวเบิกความตอบคำถามค้านว่าในวันยึดรถจักรยานยนต์ของกลางไปตรวจสอบ พยานไม่ได้สอบถามจำเลยว่ารรถจักรยานยนต์ของกลางเป็นของใคร และจำเลยก็ไม่คัดค้านหรือโต้แย้งว่ารรถจักรยานยนต์ของกลางเป็นของจำเลย คำเบิกความของพยานโจทก์ขัดต่อเหตุผลมีพิรุช ส่วนคำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน จำเลยก็ต่อสู้ว่าไม่ได้ให้การด้วยความสมัครใจ พยานหลักฐานของโจทก์จึงยังเป็นที่สงสัยว่าจำเลยรับซื้อรถจักรยานยนต์ของกลางไว้จากนาย จ. หรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย

คำพิพากษาฎีกาที่ 93/2534 ประจักษ์พยานโจทก์ทั้งสองปากเบิกความเป็นพิรุชขัดต่อเหตุผล เมื่อจับจำเลยได้แล้วพนักงานสอบสวนก็ได้จัดให้พยานชี้ตัวยืนยัน นอกจากนี้โจทก์คงมีเพียงคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนโดยไม่มีพยานเหตุผลแวดล้อมอื่นๆ ประกอบให้เห็นว่าจำเลยเป็นคนร้ายทั้งคำให้การชั้นสอบสวนดังกล่าวก็ยังมีข้อโต้แย้งของจำเลยว่าไม่ได้ให้การด้วยความสมัครใจ พยานหลักฐานของโจทก์จึงไม่มีน้ำหนักมั่นคงพอที่จะรับฟังลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2963/2535 พยานหลักฐานโจทก์มีข้อแตกต่างขัดแย้งกันหลายประการและเป็นคำขัดท้อของผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกันอีกทั้งยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนด้วยความสมัครใจ จึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้รับฟังลงโทษจำเลยที่ 2 ฐานจ้างวานฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อนได้ และเมื่อพยานหลักฐานของโจทก์ฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 2 กระทำ ความผิดฐานจ้างวานฆ่าผู้ตายไว้ก่อน ศาลฎีกามีอำนาจยกฟ้องโจทก์ในความผิดฐานมีอาวุธปืน และฐานพาอาวุธของจำเลยที่ 2 ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 วรรคแรก เพราะเป็นข้อเท็จจริงอันเกี่ยวพันกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 345/2536 โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานใดแสดงว่าจำเลยที่ 2 ได้ร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ 1 คงมีแต่คำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 1 และที่ 2 ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน ซึ่งเป็นเพียงพยานบอกเล่ามีน้ำหนักน้อย และจำเลยที่ 2 ยังนำสืบปฏิเสธว่าคำรับดังกล่าวเกิดจากการถูกบังคับขู่เข็ญ จึงไม่อาจนำมาฟังลงโทษจำเลยที่ 2 ได้ ส่วนคำให้การของจำเลยที่ 1 ในชั้นสอบสวนว่าจำเลยที่ 2 ได้ร่วมกระทำผิดด้วยนั้น เป็นคำให้การขัดท้อของผู้ต้องหาด้วยกัน และไม่สอดคล้องกับคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 3 ซึ่งมีได้ให้การพาดพิงถึงจำเลยที่ 2 โจทก์จึงจะอาศัยคำให้การขัดท้อดังกล่าวมาใช้ยื่นเพื่อลงโทษจำเลยที่ 2 หาได้ไม่

จากหลักเกณฑ์ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น มีข้อพิจารณาที่สำคัญประการหนึ่งได้แก่ข้อพิจารณาในด้านความบริสุทธิ์ของการได้มาซึ่งคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลย กล่าวคือ เป็นคำให้การด้วยความสมัครใจโดยแท้จริงหรือไม่ ซึ่งตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว เมื่อจำเลยต่อสู้ว่าคำรับสารภาพชั้นสอบสวนไม่ได้เกิดขึ้นจากความสมัครใจในขณะที่โจทก์ก็ไม่สามารถนำสืบให้เห็นได้ว่าคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนนั้น เป็นคำให้การด้วยความสมัครใจและตามความสัตย์จริง ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นคือศาลจะพิพากษายกฟ้องโดยให้เหตุผลว่าพยานโจทก์ยังไม่พอให้รับฟังลงโทษจำเลย แต่ไม่มีการพิจารณาเป็นหลักให้เห็นในประเด็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจไว้ด้วย และจากข้อวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเมื่อใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาลแล้ว ยังมีจุดอ่อนที่สำคัญในกรณีที่จำเลยสามารถต่อสู้ได้โดยง่ายว่าคำรับสารภาพนั้นเป็นคำให้การที่ได้มาโดยมิชอบหรือโดยไม่สมัครใจ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าไม่มีพยานหลักฐานอื่นใดที่จะยืนยัน หรือแสดงให้เห็นศาลเชื่อได้ว่าคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนนั้นเป็นคำให้การที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจโดยแท้จริงหรือไม่สมัครใจกันแน่ และถ้าเป็นไปได้ด้วยความความไม่สมัครใจเกิดจากสาเหตุใด ซึ่งศาลไทยก็ไม่ได้หยิบยกมาอ้าง และโดยเหตุที่จำเลยยกข้อต่อสู้ในเรื่องความสมัครใจดังกล่าวผลที่ตามมาคือไม่ว่าคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนจะต้องเสียไปโดยถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 หรือไม่ก็ตาม แต่ในด้านของน้ำหนักความน่าเชื่อถือของคำรับสารภาพนั้นจะต้องเสียไปอย่างแน่นอน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนั้นมีความสำคัญมาก และถือกันตลอดมาว่า คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนั้นศาลรับฟัง

ทั้งนี้ มาจากหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ที่ว่า

“เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล อายุ บิดามารดา อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวานั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวที่ว่า “ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวานั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้” เท่ากับชี้ให้เห็นว่าพยานบอกเล่าในลักษณะนี้ ศาลรับฟังเพราะ

สามารถใช้ยืนยันกันได้ ซึ่งมีความหมายว่าการใช้ยืนยันนั้น หากผู้ต้องหาเบิกความในชั้นศาลแตกต่างกับที่ให้การไว้ในชั้นสอบสวน ย่อมแสดงให้เห็นว่าการกระทำของจำเลยที่ให้การคนละอย่างกันนั้น เป็นลักษณะของพยานที่มีพิรุช ศาลอาจจะไม่เชื่อคำเบิกความของจำเลยในชั้นศาลว่าเป็นความจริงก็ได้ และมีส่วนสำคัญที่จะนำไปชี้แจงน้ำหนักคำพยานด้วย เพราะหากคำให้การของจำเลยไม่น่าเชื่อถือแล้ว จะไปเสริมน้ำหนักคำพยาน जोทกที่ ไม่เสียให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น นี่เป็นลักษณะของการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง

ข้อสำคัญที่สุดอีกข้อหนึ่งในที่นี้ ก็คือ คำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่รับสารภาพ และศาลรับฟังนี้ ขึ้นอยู่กับการได้หลักฐานนั้นมาอย่างไร การที่ศาลจะรับฟังได้พนักงานสอบสวนจะต้องได้คำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหานั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย โดยจะต้องเป็นคำให้การที่ได้มาด้วยความสมัครใจมิใช่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น หากคำให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาได้มาในลักษณะดังกล่าวนี้ ศาลจะไม่รับฟัง ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ที่ว่า

“พยานวัตถุ พยานเอกสารหรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

เมื่อพิจารณาจากเหตุผลในคำพิพากษาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องคำรับสารภาพ เพื่อมิให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจของประเทศไทย ยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องด้วยเพราะการรับฟังคำรับสารภาพหรือไม่ ศาลยังยึดจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 เป็นหลักว่า ไม่รับฟังคำรับสารภาพนั้น และไม่ได้เน้นในการที่คำรับสารภาพได้ผ่านกระบวนการแจ้งสิทธิตามมาตรา 7 ทวิ, มาตรา 134 มาครบถ้วนหรือไม่ โดยจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยนั้นมิได้ใช้บทคัดพยานมาเป็นวิธีการคุ้มครองหรือสกัดกั้นอำนาจของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง หรือใช้บทคัดพยานดังกล่าวมาคุ้มครองคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจเท่าที่ควร เพราะมิได้เน้นหรือพิจารณาถึงพยานหลักฐานอื่นอันเกิดจากคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจเลย คงยังยึดพยานหลักฐาน จากคำรับสารภาพนั้น โดยถ้าเห็นว่ามีน้ำหนักพอรับฟังได้ ก็รับฟังเสมอ ทำให้ขาดความเด็ดขาดจากมาตรการทางกฎหมายในการสร้างความกดดันในชั้นสอบสวนแก่ผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าเป็นตำรวจ หรืออัยการ อย่างในปัจจุบันนี้

บทที่ 4

ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องสารภาพโดยไม่สมัครใจ และแนว คิดการแก้ปัญหาในประเทศไทย

อย่างที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 และ 3 แล้วว่า สิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจนั้น กฎหมายพยายามหาทางคุ้มครองแก่บุคคลเหล่านั้นมากที่สุด โดยพยายามบัญญัติรับรองสิทธิขึ้นมาหลายประการตามรัฐธรรมนูญ และตามประมวลกฎหมายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในทางปฏิบัติของประเทศไทย เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมไทยส่วนใหญ่ยังใช้ระบบ (Crime Control) มากกว่า (Due Process) โดยเฉพาะชั้นสอบสวน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายต่อผู้ต้องหาและระบบการละเมิดสิทธิอย่างไม่ควรจะเป็น ปัญหาต่าง ๆ อาจแยกได้ตามสิทธิที่ผู้ต้องหาพึงมีตามรัฐธรรมนูญและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องกับคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาจากการไม่รู้สิทธิของผู้ต้องหาในการจะไม่ให้การอันเป็นปฏิบัติต่อตนเอง

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย ประชาชน ตำรวจ และฝ่ายปกครอง อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แบ่งแยกอำนาจการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องโดยเด็ดขาด องค์กรที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาตามกฎหมายปัจจุบัน ได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน คือ เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง แต่ระเบียบข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทยในปัจจุบันได้กำหนดให้การสอบสวนเป็นหน้าที่ของตำรวจฝ่ายเดียว ดังนั้น พนักงานสอบสวนในปัจจุบันจึงเป็นตำรวจ เป็นผู้ที่มีหน้าที่สอบสวน

คำว่า “สอบสวน” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า เป็นคำกริยา หมายถึง ไล่เลียง หรือไต่ร่องเพื่อเอาความจริง

ส่วนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้ต้องหา” ไว้โดยบัญญัติว่า “ผู้ต้องหา” หมายความว่าผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล” การที่บุคคลหนึ่งจะตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหานั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ถูกหาว่าได้กระทำความผิดอาญาขึ้น

ดังนั้น เมื่อผู้ต้องหาถูกจับมาตามทางการสอบสวน หรือมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเอง ที่เรียกว่า “มอบตัว” และพนักงานสอบสวนเชื่อตามทางสอบสวนก็จะแจ้งข้อหาว่ากระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง

ซึ่งเมื่อถึงกระบวนการนี้ถือว่าเป็นผู้ต้องหาเต็มรูปแบบแล้ว สิทธิต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ไว้ ในที่นี้ผู้เขียนจะได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาเฉพาะเกี่ยวกับเรื่อง “คำรับสารภาพ” ที่ออกมาจากผู้ต้องหาซึ่งปัญหาอย่างหนึ่งที่สามารถพบได้คือการไม่รู้สิทธิซึ่งอาจเกิดจากไม่มีผู้ช่วยเหลือขณะสอบสวน ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้ผู้เขียนหมายถึง

1) สิทธิในการพบทนายเพื่อให้คำปรึกษาเป็นการเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 238 วรรคสาม

2) สิทธิในการให้ทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจอยู่ด้วยขณะสอบปากคำ ตามมาตรา 241 วรรคสอง และ

3) สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ (1) พบและปรึกษาทนายสองต่อสอง เหตุที่รวมทั้ง 3 ข้อเข้าด้วยกันก็เพราะไม่ว่าประชาชนคือ ผู้ต้องหาจะใช้สิทธิอย่างไรก็ตามปัญหาเกิดขึ้นเหมือนกัน สาเหตุเดียวกัน คือพนักงานสอบสวนไม่แจ้งสิทธิหรือไม่อธิบายสิทธิตามจริงในทางปฏิบัติให้ทราบ และรัฐไม่กำหนดให้มีคนมาช่วยเหลือเพื่อป้องกันการใช้สิทธิหรือการไม่รู้สิทธิ

เนื่องจากสิทธิของผู้ต้องหาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 241 นี้ เป็นมิติใหม่ของกระบวนการยุติธรรม เพราะที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนได้เพียงลำพัง การค้นอำนาจด้วยวิธีการตรวจสอบการใช้อำนาจไม่อาจกระทำได้ด้วยตัวผู้ต้องหาเอง เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติให้สิทธินี้แก่ผู้ต้องหา จึงทำให้พนักงานสอบสวนมีแนวคิดที่คิดว่าคดีที่ผู้ต้องหาใช้สิทธิตั้งทนายความเข้าร่วมฟังการสอบปากคำนั้น ผู้ต้องหาจะมีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากข้อกล่าวหาหรือชนะคดีมากขึ้น และจะเกิดการบิดเบือนรูปคดี ทำให้ความจริงไม่ปรากฏ และความลับทางการสอบสวนจะถูกเปิดเผยก่อน ซึ่งมีผลต่อพยานหลักฐานอาจจะเป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นจริงได้ ทำให้การค้นหาความจริงจากตัวผู้ต้องหากระทำ

ยากขึ้น ประกอบกับปัญหาที่เกิดจากตัวพนักงานสอบสวนเอง ส่วนมากจะทำการสอบสวนเพียงเพื่อให้ตัวเองรอดพ้นจากกฎระเบียบข้อบังคับ จึงมุ่งที่จะทำการสอบสวนเพื่อให้สำนวนเสร็จ ไม่คำนึงถึงความสมบูรณ์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้ง ๆ ที่ผู้ต้องหาคือบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง และเมื่อถูกกล่าวหาผู้ต้องหาควรที่จะรับรู้สิทธิของตนเองก่อนจะกล่าวคำให้การใดๆ ออกมา

การรับรู้สิทธิของผู้ต้องหานั้นบุคคลซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาจะมีสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จึงสมควรที่ผู้ต้องหาจะรับรู้สิทธิของตนเอง การกล่าวคำรับสารภาพโดยไม่รู้ถึงผลที่ตามมาและกลายเป็นผลร้ายต่อตนเองในที่สุดควรถือว่าเป็นคำให้การรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ การรับรู้จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน เช่น ความรู้ ภูมิหลังแต่ละคน โดยเฉพาะโอกาสในการศึกษาหาความรู้และความเข้าใจในด้านกฎหมาย ซึ่งการรับรู้ หมายถึง กระบวนการในการเลือกรับ การจัดระเบียบ และการแปลความหมายของสิ่งที่บุคคลพบเห็นหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดลอมหนึ่ง ๆ ซึ่งเมื่อรับรู้แล้วจะได้เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจในการใช้สิทธินั้น ๆ ได้

กระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนในกาลเวลาที่ผ่านมา กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถที่จะทำการสอบสวนบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาได้โดยลำพัง ดังนั้นการสอบสวนจะมีความโปร่งใสและให้ความยุติธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือไม่นั้นจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ แต่ปัจจุบันกระบวนการสอบสวนของตำรวจสามารถถูกตรวจสอบได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาในการแต่งตั้งทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบปากคำ ย่อมเป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่าเมื่อการสอบสวนได้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นคือทนายความหรือผู้ผู้ต้องหาไว้วางใจแล้ว การบังคับขู่เข็ญผู้ต้องหาเพื่อให้ผู้ต้องหายอมรับสารภาพจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้อีกต่อไป รวมทั้งทำให้มีการรับรู้สิทธิได้โดยปริยายจากทนายความในการให้ความช่วยเหลือ

ปัญหาในส่วนนี้ที่ว่าผู้ต้องหารู้หรือไม่ว่าตนเองมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา 241 วรรคสอง และตัวพนักงานสอบสวนเองได้แจ้งให้ผู้ต้องหาทราบหรือไม่ว่าผู้ต้องหาจะมีสิทธิดังกล่าว และผู้ต้องหาจะติดต่อทนายความได้จากที่ใด ในส่วนนี้ปรากฏข้อเท็จจริงจากทางสภาทนายความโดย นายสีก กอแสงเรือง นายกสภาทนายความ ได้ให้สัมภาษณ์ถึงผลการปฏิบัติงานของสภาทนายความในโครงการทนายความอาสาให้คำปรึกษาผู้ต้องหาและเข้าฟังการสอบปากคำในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 241 วรรคสอง ว่า สภาทนายความได้รับแจ้งเหตุ

จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ดำเนินการส่งนายความอาสาไปปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ แล้ว และพอจะประเมินได้ว่าในต่างจังหวัดนั้นโครงการนายความอาสา ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนเท่าที่ควร (ข่าวสภาพนายความ, 2543 : 12) ซึ่งสภาพนายความได้เตรียมพร้อมในการเข้าร่วมฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาในคดีอาญา และตั้งแต่เริ่มใช้รัฐธรรมนูญเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครได้มีการขอให้นายความเข้าร่วมฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาในคดีอาญาเพียง 2,000 กว่าราย ในต่างจังหวัด 1,000 กว่าราย ซึ่งนายสุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล อุปนายกฝ่ายวิชาการสภาพนายความ กล่าวว่า ในขั้นต้นคาดว่าผู้ต้องหายังไม่ทราบสิทธิของตนเอง ส่วนนายศักดิ์ กอแสงเรือง นายกสภาพนายความ กล่าวว่า น่าจะเป็นเพราะกฎหมายไม่ได้บังคับหรือพนักงานสอบสวนอาจแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาไม่ชัดเจน บางท้องที่แนะนำผู้ต้องหาให้ไม่ต้องใช้สิทธิโดยอ้างเหตุผลว่าไม่ให้ยุ่งยาก จึงทำให้การสนองรัฐธรรมนูญยังไม่สัมฤทธิ์ผล (ข่าวสภาพนายความ, 2544 : 5)

สิทธิดังกล่าวในการไม่รู้เนี่ย่อมส่งผลถึงสิทธิตามคำให้การที่จะไม่รักปราตนเองและไม่ถูกขู่เข็ญด้วย กล่าวคือ

จากการที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้ต้องหาสิทธิในเรื่องร้องขอทนายโดยมิได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการใช้ดุลพินิจอนุญาตหรือไม่อนุญาตแต่อย่างใด อีกทั้งมิได้มีการกำหนดผู้เข้าร่วมฟังการสอบสวน ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจหรือทนายความไว้ หากในทางปฏิบัติมีผู้ต้องหาหลายคน หรือบุคคลซึ่งผู้ต้องหาอ้างเป็นพยานในชั้นสอบสวน หรือชั้นศาล ตลอดจนทนายความที่ผู้ต้องหาต้องการให้เข้าฟังการสอบสวนเหล่านี้มีจำนวนมาก ผู้ต้องหาอาจใช้อำนาจตามกฎหมายให้เข้าร่วมฟังการสอบสวนของตนได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวรัฐธรรมนูญมิได้มีการบัญญัติห้ามไว้ จึงควรกำหนดแนวทางในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน เพื่อขจัดปัญหาอันอาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างทำการสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กรมตำรวจ) มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ 0606.6/1506 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2540 กำหนดการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในเรื่องดังกล่าว แต่ก็ยังไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของการให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวนหลายคนหรือกรณีที่มีผู้ต้องหาหลายคนซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3

ในประเทศฝรั่งเศส การมีทนายความในระหว่างการสอบสวนเป็นสิทธิที่มีความสำคัญต่อการสอบสวนโดยชอบ ทนายความจะเป็นเพียงผู้ร่วมฟังการสอบสวนในฐานะผู้ควบคุมการสอบสวนผู้ต้องหาให้เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีความชัดเจนว่าในระหว่างการสอบสวน ทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจจะเป็นเพียงผู้รับฟังหรือให้คำปรึกษากับผู้ต้องหา หรือตอบแทนผู้ต้องหาได้หรือไม่ และมีวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างไร

ในการให้ร่วมสอบสวนหรือรัฐจัดหาทนายให้เพื่อใช้สิทธิตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ (1) ทำให้ไม่มีการทราบถึงสิทธิ และทำให้เกิดมีคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจขึ้น โดยประชาชนไม่มีโอกาสจะหาเกราะคุ้มกันเมื่ออยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสืบสวนผู้จับกุมได้เลย ทำให้เห็นว่าคำรับสารภาพมักจะมาถูกปฏิเสธรื้อชั้นศาลในหลายคดี ทั้งที่คำรับสารภาพ หมายถึง ความสำนึกผิด แต่เป็นที่น่าแปลกใจว่า ถ้าสำนึกผิดในชั้นสอบสวนแล้ว ทำไมมาปฏิเสธในชั้นศาล ซึ่งแท้จริงแล้วก็เป็นเพราะชั้นสอบสวน ให้การรับสารภาพไปโดยไม่สมัครใจนั่นเองคือคำตอบ ซึ่งอาจเพราะอยู่ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ไม่ถูกต้องก็เป็นได้ อาจมีคำถามอีกว่าแล้วถ้าเป็นคนทำผิดจริงแล้วการคุ้มครองมากไปจะทำให้เสียรูปแบบการนำตัวคนผิดมาลงโทษหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า แม้ทำผิดจริงเขาก็ควรมีสิทธิในการจะให้การโดยอิสระภายใต้สิทธิพึงมีตามกฎหมายที่รัฐบัญญัติรับรองไว้ให้ อีกทั้งควรตั้งมั่นอยู่ว่าในชั้นตกเป็นผู้ต้องหาควรถือว่ายังเป็นผู้ต้องหาเท่านั้นว่าทำผิดแต่ยังไม่ได้มีความแน่นอนว่าทำผิดจริง จึงควรยกประโยชน์คุ้มครองให้เขาเต็ม 100%

4.2 ปัญหาจากระบบการสอบสวนในชั้นจับกุม

ในชั้นจับกุมนี้ ปัญหาในเรื่องคำรับสารภาพโดยมิชอบไม่ได้อยู่ที่การจับนั้นถูกต้องตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ แต่อยู่ที่เมื่อจับแล้วมีการบังคับให้รับสารภาพหรือไม่ เพราะจะพบเห็นว่าการจับกุมนั้นไม่ว่าจะจับได้ตามหมายจับ หรือเป็นการจับซึ่งหน้าก็ตาม จะมีช่วงเวลาหนึ่งก่อนที่ส่งตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับให้พนักงานสอบสวน ช่วงนั้นจะเป็นช่องว่างในการเกิดการรับสารภาพโดยมิชอบได้ โดยมักจะมีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่อเนื้อตัว ร่างกาย หรือการล่อลวง ให้สัญญาต่างๆ จนผู้ถูกจับมาต้องให้การรับสารภาพซึ่งเจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือชุดจับกุมนั้นจะทำให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรว่าให้การรับสารภาพโดยสมัครใจ เรียกว่า “บันทึกการจับกุม” ดังตัวอย่างในบันทึกการจับกุมตัวที่อ้างไว้ในบทที่ 2 ข้อ 2.2.1.1 ซึ่งในชั้นจับกุมนั้นต้องถือว่าตกเป็นผู้ต้องหาเมื่อเจ้าพนักงานผู้จับแจ้งข้อหาและเริ่มควบคุมตัว ในกรณีนี้ในต่างประเทศโดยสหรัฐอเมริกาจะถือว่าสิทธิของผู้ตกเป็นผู้ต้องหาเกิดขึ้นแล้วเต็มรูปแบบ มาตรการต่างๆ ที่จะต้องใช้จะเริ่มทันที อันได้แก่ การแจ้งสิทธิตามหลัก Miranda Rule ให้ครบ แต่สำหรับประเทศไทยนั้นกลับปรากฏว่ามีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องรับสารภาพโดยมิได้สมัครใจเกิดขึ้นมากในชั้นจับกุมนี้ มีหลายครั้งที่เจ้าพนักงานผู้จับได้ใช้วิธีการปฏิบัติด้วยวิธีที่มิชอบ เช่น

1. บีบบังคับให้รับสารภาพโดยวิธีการต่างๆ²⁰⁷

²⁰⁷ บันทึก สำนักงานอธิบดีกรมตำรวจที่ มท 0601/2264 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2527

2. จับแล้วไม่รีบนำตัวไปที่ทำการ แต่นำไปหนองเหนียวกักขังเพื่อค้นหาความจริง

3. ใช้กำลังรุนแรงเข้าจับกุมเกินกว่าพฤติการณ์ วิธีการลักษณะนี้ปรากฏเป็นข่าวอยู่เนืองๆ แต่สำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ยังไม่มีการจัดการเด็ดขาดที่จะแก้ไข

ซึ่งการเข้าจับกุมที่ใช้กำลังรุนแรงนั้น ถึงการใช้อาวุธจนเป็นการจับตายหรือวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งมีหลายครั้งประชาชนทั่วไปรู้สึกเคลือบแคลงสงสัยว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้ต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตามที่กล่าวอ้างจริงหรือไม่

4. ใช้วิธีการจับกุมตัวผู้ถูกกล่าวหา ก่อน แล้วจึงได้แสวงหาพยานหลักฐานภายหลัง และพนักงานสอบสวนก็ใช้หรือบีบบังคับตัวผู้ถูกกล่าวหาให้นั้นเอง ให้บอกแหล่งที่ซ่อนของพยานหลักฐานต่างๆ ดังตัวอย่างของคดีเซอร์แดน ที่มีการจับกุมตัวผู้ต้องหาสงสัยมาก่อน ซึ่งเป็นการจับกุมผู้บริสุทธิ์มาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จนพวกเขาเหล่านั้นต้องประสบเคราะห์กรรมต่างๆ นานา

การจับกุมที่ไม่ชอบด้วยกระบวนการ หรือขัดแย้งกับหลัก Rule of Law ในประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ จึงไม่อาจนำมาอ้างเป็นพยานในคดีได้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่บกพร่องเช่นนั้น ก็กลายเป็นสิ่งที่เปล่าประโยชน์ แต่หลักกฎหมายพยานสำหรับประเทศไทย มีผลในทางตรงกันข้ามกล่าวคือ การจับกุมที่มิชอบนั้นไม่ได้ทำให้น้ำหนักพยานด้อยคุณค่าหรือเสียหาย หากพยานหลักฐานนั้นมีอยู่จริง เจ้าพนักงานจะใช้วิธีการแสวงหาพยานอย่างไรก็ได้ หากผู้ถูกจับได้รับความเสียหายอย่างไร ก็ใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีหรือไปว่ากล่าวเองต่างหาก เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1547/2540 การตรวจค้น การจับกุม และการสอบสวนเป็นการดำเนินการคนละขั้นต่อกัน หากการตรวจค้นจับกุมมิชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่จะว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก เมื่อคดีนี้มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามกฎหมายแล้ว แม้การตรวจค้นและจับกุมมีปัญหาว่าอาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็หากกระทบกระเทือนถึงการฟ้องคดีอาญาไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 99/2541 แม้การจับกุมจะมิชอบด้วยกฎหมายประการใดหรือไม่ก็ตาม ก็เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ไม่กระทบกระเทือนถึงการฟ้องคดีอาญา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120

ซึ่งจากแนวทางดังกล่าวของคำพิพากษานี้ ผู้ต้องหาจึงถูกละเมิดต่อสิทธิในการจะให้การของผู้ต้องหาในชั้นจับกุมได้ง่ายโดยไม่มีสิ่งใดมายับยั้งในทางปฏิบัติที่ผิดวิธีได้ ซึ่งปัญหาของการที่ผู้จับกุมได้กระทำมิชอบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ต้องหาไร้สารภาพ อาจเกิดได้จากสาเหตุดังต่อไปนี้

ก. ขาดมาตรการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบจากคำรับสารภาพที่ได้สมัครใจอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ศาลไทยยังถือว่าหากปรากฏว่าการจับกุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นในชั้นจับกุมนี้จะไม่ทำให้พยานหลักฐานที่ได้มาจากคำรับสารภาพที่มีชอมนั้นต้องเสียไป และไม่ทำให้การสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นอันหมายถึงทำให้ข้อกล่าวหาไม่มีอำนาจฟ้องด้วย ทำให้ไม่มีมาตรการยับยั้ง (deterrent) เป็นการฝึกวินัยตำรวจให้เคร่งครัด ซึ่งต่างจากของสหรัฐอเมริกาซึ่งจะมีบทตัดพยาน Exclusionary Rule คือ การไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยวิธีการอันมิชอบของเจ้าพนักงานซึ่งเป็นหลักที่ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้วางบรรทัดฐานขึ้นไว้ เพราะศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาเคยให้เหตุผลในการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยวิธีการอันมิชอบว่า เพราะเป็นสิทธิของจำเลยผู้ถูกเจ้าพนักงานล่วงละเมิดสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น และหากศาลสั่งไม่รับฟังแล้วก็เสมือนหนึ่งกับการที่ศาลชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่จำเลยผู้นั้นนั่นเอง²⁰⁸

ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะใช้หลัก Exclusionary Rule ดังกล่าวก็จริง แต่ก็ยังมีการพิจารณาถึงความเป็นธรรมด้วย ถ้าการกระทำนั้นการได้พยานหลักฐานอื่นขึ้นมาได้เกิดจากกระบวนการมิชอบ เช่น คำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ถูกบังคับให้รับสารภาพ ซึ่งพยานอื่นนั้นอาจได้มาโดยบังเอิญ หรือการสืบขยายผล หรือดูจากความบริสุทธิ์ใจของเจ้าพนักงาน โดยศาลสหรัฐเรียกหลักยกเว้นดังกล่าวว่า Good Faith เพราะศาลถือว่าเป็นการทำลายกำลังใจตำรวจไปหมด หากใช้หลักดังกล่าวอย่างเคร่งครัดเกินไป แต่ของประเทศไทยนั้น ปรากฏว่าไม่มีมาตรการทางการศาลอย่างใดในการยับยั้งหรือข่มขู่ เจ้าพนักงานที่กระทำการบังคับให้รับสารภาพในชั้นจับกุมนี้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่เกิดการตื่นตัวที่จะต้องศึกษาหาความรู้ในการแสวงหาพยานหลักฐานจากหลักการสืบสวนให้มากยิ่งขึ้น

ข. ขาดการดูแลแนวทางปฏิบัติของตำรวจชั้นผู้น้อยอย่างจริงจัง ในกรณีนี้หมายความว่า ปัญหาของคำรับสารภาพที่เกิดจากชั้นจับกุมนั้น ไม่ว่าจะการจับกุมจะเป็นการจับ

²⁰⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, “หลักการไม่ยอมรับฟังพยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งได้มาโดยการจับ การค้น การยึด ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในสหรัฐอเมริกา”, นิติศาสตร์ ฉบับที่ 3 ปีที่ 9 (2521) : 120-136.

ตามหมายจับ หรือการจับกรณี่เป็นความผิดซึ่งหน้าก็ตาม ผู้จับหรือชุดจับกุมเหล่านั้นจะต้องประกอบไปด้วยตำรวจชั้นประทวน ซึ่งก็คือยศตั้งแต่นายดาบตำรวจลงมาจนถึงพลตำรวจอยู่ด้วย และเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักในการจับกุม แต่ขณะเดียวกันการดูแลของหน่วยงานผู้รับผิดชอบบุคลากรเหล่านั้น คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ขาดการวางแผนทางปฏิบัติ (Guidelines) ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา หรือปลุกฝังจิตสำนึกว่าผู้ต้องหายังคงเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่าผิด ดังนั้น จึงต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องหาภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนดในเรื่องคำรับสารภาพอันได้แก่ เรามีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ในชั้นจับกุม ไม่มีสิทธิจะบังคับให้ผู้ต้องหา รับสารภาพเมื่อจับกุมมาแล้วต้องให้รายละเอียดในบันทึกการจับกุมอย่างถูกต้องชอบธรรม ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือการขาดการอบรม (Training) แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักคุณธรรมอยู่เสมอ ทำให้การปลุกฝังจิตสำนึกในตอนเป็นเจ้าพนักงานตำรวจใหม่ๆ ค่อยๆ ซึมหายไปตามกาลเวลา จนกลายเป็นมุ่งหมายเพียงผลความสำเร็จของงานเท่านั้น มิได้รำลึกไปถึงสิทธิมูลฐานต่างๆ หรือผลเสียที่ตามมาอันอาจเกิดขึ้นในอนาคตต่อเจ้าพนักงานผู้จับเองได้ เช่น อาจถูกฟ้องกลับในข้อหาทำร้ายร่างกาย หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ค. ขาดมาตรการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม กล่าวคือ ในชั้นดังกล่าวนี้ เมื่อถูกจับแล้วเจ้าพนักงานจะแจ้งข้อกล่าวหาและทำบันทึกการจับกุมดังปรากฏรายละเอียดที่เคยกล่าวแล้ว และบันทึกดังกล่าวนี้จะถูกนำมาให้พนักงานสอบสวนพร้อมกับตัวผู้ต้องหาเพื่อทำการสอบสวนต่อไป ซึ่งขั้นตอนที่ถูกต้องพนักงานสอบสวนเมื่อได้ตัวมาจักต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษต่อผู้ต้องหาเพื่อทราบให้ได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ แต่เนื่องจากเจ้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ปฏิบัติร่วมสถานที่ทำงานเดียวกัน หรือเรียกว่าเป็นผู้ร่วมงานกันก็ว่าได้ ความสนิทสนมทางสังคมและทางการงาน ย่อมทำให้เมื่อมีการจับกุมบุคคลใดมาพร้อมกับคำรับสารภาพ พนักงานสอบสวนก็มักจะดำเนินการกล่าวหา และตั้งเป็นผู้ต้องหาเสมอ ส่วนคำให้การชั้นสอบสวนที่ได้สอบถามคำใหม่โดยพนักงานสอบสวนเมื่อได้รับตัวมาแล้วจะปฏิเสธหรือรับสารภาพก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ทำให้ส่งผลต่อผู้ต้องหาในการถูกละเมิดสิทธิได้อีกในชั้นสอบสวนเกี่ยวกับคำรับสารภาพอีกเช่นกัน อันเป็นการรับสารภาพโดยมิได้สมัครใจ ทำให้ในทางปฏิบัติผู้ต้องหาที่ถูกบังคับให้รับสารภาพนั้นในชั้นจับกุมไม่กล้าที่จะบอกความจริงว่าตนถูกบังคับอย่างไร รู้สึกว่าบอกไปก็คงช่วยอะไรไม่ได้ ซึ่งถ้าเมื่อพิจารณาถึงปัญหาดังกล่าวแล้วในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาจะบังคับให้ผู้จับกุมต้องแจ้งสิทธิ 4 ประการ ซึ่งเรียกว่า หลัก Miranda Rule ตั้งแต่ชั้นแรกที่เคียวว่าเพื่อเป็นการจำกัดขอบเขตการใช้อำนาจอันได้แก่

(1) สิทธิที่จะไม่ให้การก็ได้

- (2) คำให้การของคุณอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้
- (3) คุณมีสิทธิจะมีทนายอยู่ด้วยขณะให้ปากคำ
- (4) หากไม่มีทนายฐานะยากจนรัฐก็จะตั้งให้

โดยสิทธิทั้งสองประการในสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นการจำกัดอำนาจขอบเขตของเจ้าพนักงานตำรวจ ในการกระทำการใดที่มีขอบให้ยากลำบากขึ้นเพื่อให้ผู้ต้องหาต้องรับสารภาพ

ซึ่งในประเทศอังกฤษได้ให้ความสำคัญในขั้นนี้เช่นกัน ดังเช่น Westminster Community Relations Council ของอังกฤษได้พิมพ์คำแนะนำเผยแพร่ไว้เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยได้พยายามประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจวิธีการเมื่อถูกจับกุม ว่าควรทำเช่นไร ซึ่งถ้าหากประชาชนรู้สึกสิทธิในเรื่องการมีสิทธิ จะไม่ให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมากเท่าไร การใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าพนักงานก็จะกระทำการได้ยาก ขึ้นเช่นนั้น ดังมีรายละเอียดดังนี้

“หากถูกสอบปากคำโดยตำรวจ ให้สุภาพเข้าไว้ หากตำรวจไม่ได้แต่งเครื่องแบบ ขอให้เขาแสดงบัตร ชี้แจงให้ตำรวจได้ทราบถึงการกระทำของท่านอย่างใจเย็น หากท่านเป็นคนบริสุทธิ์หรือไม่เข้าใจคำถามของตำรวจก็อย่าไปรับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น โปรดอย่าวิงวอนในระหว่างการถูกสอบปากคำหรือหลังจากถูกจับ หากท่านวิงวอน ตำรวจอาจจะเข้าใจได้ว่าท่านมีบางสิ่งบางอย่างที่จะปกปิด หากตำรวจตกลงใจที่จะจับกุมท่าน โปรดอย่าโต้เถียง ท่านไม่จำเป็นต้องกล่าวถ้อยคำใดๆ แก่ตำรวจเลย ตามกฎหมายตำรวจจะต้องแจ้งให้ท่านทราบเหตุแห่งการจับ ตำรวจอาจจะจับตัวท่านไว้เพื่อแสดงให้เห็นว่าท่านไม่มีเสรีภาพที่จะเคลื่อนไหวร่างกายโดยสมัครใจ และเพื่อแสดงให้เห็นว่าท่านจะต้องติดตามตำรวจผู้จับไปยังสถานีตำรวจ ตำรวจผู้จับจะต้องไม่ใช่กำลังเกินกว่าที่จำเป็นในการจับ โปรดอย่าขัดขืนการจับกุมหรือต่อสู้ หากท่านคิดว่าถูกกระทำการรุนแรงเกินไป โปรดร้องทุกข์ต่อนายร้อยเวรโดยเร็วที่สุดและแจ้งเรื่องราวให้ทนายความของท่านทราบทันที โปรดใช้ชื่อจริงและที่อยู่ที่ถูกต้องแก่ตำรวจ เพราะจำเป็นต้องมีการตรวจสอบก่อนที่จะมีการอนุญาตให้ประกันตัว ท่านไม่จำเป็นต้องกล่าวหรือเขียนข้อความใดๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่เป็นความสมัครใจของท่านเองโดยตรง และท่านมีสิทธิที่จะให้ทนายความของท่านอยู่ร่วมด้วยในระหว่างนั้น²⁰⁹

²⁰⁹ Michael Zander, Cases and Materials on the English. Legal System, (London : Weidenfeld and Nicolson, 1973). pp. 47-48.

แต่ในประเทศไทย กฎหมายก็มีได้บัญญัติให้พนักงานผู้จับกุมแจ้งสิทธิดังกล่าวให้ชัดเจน หรือแม้แต่ระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิดังกล่าวก่อนให้การในชั้นจับกุมอย่างในต่างประเทศ คงมีแต่ตามมาตรา 7 ทวิ เท่านั้นที่ให้พนักงานสอบสวนเมื่อรับมอบตัวมาต้องหน้าที่แจ้งสิทธิ ทำให้กระบวนการชั้นจับกุมนี้ขาดการป้องกันมิให้ต้องรับสารภาพ เพราะนอกจากผู้ต้องหาจะไม่ได้ทราบถึงสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้แล้วยังขาดสิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือด้านทนายความมาให้คำปรึกษาก่อนที่จะให้การใดๆ ไปในบันทึกการจับกุมอย่างของประเทศอังกฤษ ซึ่งชั้นจับกุมนี้มักจะปรากฏให้เห็นว่าผู้ต้องหาให้การโดยมิได้สมัครใจ โดยถูกบังคับจากเนื้อตัว ร่างกาย มากกว่าชั้นสอบสวนเสียด้วย เนื่องจากชั้นสอบสวนยังกระทำกันบนโรงพัก มีประชาชนพลุกพล่าน ขณะเดียวกันชั้นจับกุม สืบสวน มักจะมีสถานที่ลับเฉพาะไว้สอบปากคำก่อนนำตัวส่งพนักงานสอบสวนพร้อมกับคำรับสารภาพ จึงถือได้ว่าชั้นจับกุมนี้ปัญหาการถูกละเมิดเกิดได้จากการที่ไม่มีทั้งกฎหมายและระเบียบภายในกำหนดสิทธิอย่างแจ้งชัดให้เจ้าพนักงานต้องแจ้งสิทธิ เหมือนอย่างในต่างประเทศ ทำให้ผู้ต้องหาเสียเปรียบอย่างมากในการพิสูจน์ชั้นศาลถึงบันทึกการจับกุมว่า ให้การไปโดยมิได้สมัครใจ เมื่อพิจารณาถึงด้านตัวบทกฎหมายไทยแล้วจะสังเกตได้ว่าอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนการดำเนินการสืบสวนและวิธีการซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติในการสืบสวนกฎหมายมิได้กำหนดไว้ เพราะในชั้นเดิมเชื่อกันว่า การดำเนินการสืบสวนเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐฝ่ายเดียว มิได้กระทบกระทั่งต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแต่อย่างใด จึงมิได้วางกฎเกณฑ์ไว้ในกฎหมาย ซึ่งก็มีทั้งผลดีและผลเสียอยู่ในตัวเอง กล่าวคือ ในแง่ผลดีนั้น การที่มีได้มีแนวทางปฏิบัติในเรื่องการสืบสวนทำให้เจ้าพนักงานที่ทำการสืบสวนคดีอาญามีความคล่องตัวในทางปฏิบัติงาน และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการในการสืบสวนให้ยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ต่างๆ ได้โดยง่าย ส่วนในแง่ผลเสียคือ เมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดขอบเขตของการสืบสวนเอาไว้อย่างชัดเจน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำการสืบสวนคดีอาญาย่อมไม่ทราบว่าข้อจำกัดของการดำเนินงานสืบสวนของตนไว้มีแค่ไหน โอกาสที่จะทำการสืบหาข้อเท็จจริงโดยละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ย่อมมีอยู่มาก เป็นเหตุให้ราษฎรอาจได้รับความเสียหายจากการกระทำของทางฝ่ายเจ้าพนักงาน ขณะเดียวกันเจ้าพนักงานก็ต้องเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องเป็นคดีความทั้งทางแพ่งและอาญา โดยไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองการทำงานของเจ้าพนักงานโดยแน่ชัด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศแล้ว ประเทศไทยยังขาดพัฒนาการในด้านนี้อยู่มาก เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายที่บัญญัติเรื่องวิธีการสืบสวนเฉพาะเรื่อง หรือกำหนดขอบเขตการทำงานของตำรวจไว้อย่างชัดเจนในการแสวงหาพยานหลักฐานบางเรื่อง ทำให้การทำงานมีขอบเขตกว้างขวางมากในชั้นจับกุมตัว โดยเฉพาะมักเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เริ่มจับผู้ต้องหาถึงช่วงส่งตัวไปให้กับพนักงานสอบสวน ช่วงนี้ทำให้เกิดการรับ

สารภาพโดยมิได้สมัครใจได้มากที่สุดทีเดียว ซึ่งเป็นปัญหาทางด้านการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างมาก

4.3 ปัญหาจากระบบการสอบสวนในชั้นสอบสวน

ปัญหาดังกล่าวอาจสรุปเป็นหลักที่จะพิจารณาเป็นประเด็น ๆ ไปได้ดังนี้

4.3.1 ในกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะเริ่มทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด อันค้นหาความจริง เพื่อให้คดีกระจ่างขึ้นได้ข้อยุติ โดยพิจารณาหลักฟังความทุกฝ่าย พนักงานสอบสวนจะต้องทำตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างหนึ่งข้างใด ไม่ทำครึ่งๆ กลางๆ โดยให้ความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ไม่มีส่วนได้เสียฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จากเหตุผลดังกล่าวจะทำให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีอาญา มีความเป็นภาวะวิสัยตามหลักของการสอบสวน แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนเมื่อได้รับคำร้องทุกข์จากผู้เสียหายแล้วจะดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ผู้เสียหายอ้างเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ โดยถือหลักค้นหาความผิดไม่ค้นหาความจริงตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งให้พนักงานสอบสวนทำการรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนี้²¹⁰

1. พยานที่เป็นผลร้ายหรืออันผู้ต้องหา
2. พยานหลักฐานที่เป็นผลดีหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา
3. พยานที่เกี่ยวข้องกับเหตุบรรเทาโทษผู้ต้องหา

ซึ่งเดิมพนักงานสอบสวนจะยึดระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีข้อ 254 ซึ่งให้พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องสอบสวนพยานของผู้ต้องหา ต่อมาได้ออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2538 ข้อ 3. ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำพยานที่ผู้ต้องหา เมื่อพนักงานไม่ดำเนินการสอบสวนพยานที่ผู้ต้องหาอ้างแล้ว จะทำให้ไม่ได้รับความจริง โดยรับฟังพยานผู้เสียหายฝ่ายเดียว ทำให้เป็นปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและทำให้เชื่อว่าพยานหลักฐานที่รวบรวมไว้มีมูล เมื่อถึงการพิจารณาคดีของศาลแล้ว ปรากฏว่า เมื่อศาลได้รับรู้ความจริงแล้วยกฟ้องจะทำให้ผู้ต้องหาปราศจากสิทธิเสรีภาพในระหว่างพิจารณาคดี และในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนอาจไม่มีความเป็นภาวะวิสัยโดยในบางกรณีที่พนักงานสอบสวนมีส่วนได้เสียหรือเป็นญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผู้เขียนขอยกตัวอย่างจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 292/2482 ข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายเป็นพนักงานสอบสวนได้ร้องทุกข์แก่ตนเองและทำการ

²¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131, 138 ประกอบมาตรา 98

สอบสวนด้วยตนเองเช่นนี้ ศาลวินิจฉัยว่าไม่ทำให้การร้องทุกข์และการสอบสวนคดีอาญาเป็นอันใช้ไม่ได้ ส่วนการที่จะยุติธรรมหรือไม่เป็นเรื่องการซึ่งนำหน้าพนักงานหลักฐาน จากคำพิพากษาศาลฎีกานี้จะเห็นว่า พนักงานสอบสวนเป็นผู้เสียหายเองทำการสอบสวนเอง ทำให้ขาดความเป็นกลาง ไม่มีภาวะวิสัย ขาดประสิทธิภาพ ไม่น่าไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ รวมทั้งพนักงานสอบสวนซึ่งตามสายงานขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีที่มาจากนักการเมือง อาจเป็นเครื่องมือทางการเมืองได้โดยง่าย

กล่าวโดยสรุป ในทางปฏิบัติการรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะยังคงรวบรวมพยานหลักฐานเฉพาะของฝ่ายผู้กล่าวหาเพื่อเอาผิดแก่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ โดยละเลยต่อการรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ต้องหาซึ่งมุ่งพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนด้วย โดยเฉพาะมักจะถือคำรับสารภาพในชั้นการจับกุมมาเป็นหลักเกลี้ยกล่อม ล่อลวง หรือหาพยานหลักฐาน หรือเสนอเงื่อนไขใดๆ ต่อในชั้นสอบสวนเพื่อแทนการมุ่งเน้นหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดตามหลักการที่ว่าให้รับสารภาพ ทำให้มีการรับสารภาพโดยการไม่สมัครใจขึ้น บางครั้งในทางปฏิบัติไม่ได้ปลูกฝังถึงวิธีการรวบรวมพยานโดยปราศจากการเอาเปรียบผู้ต้องหา โดยเฉพาะมักเกิดขึ้นกับผู้ต้องหาที่ฐานะยากจนมักจะถูกล่อลวงง่ายจากวิธีการสอบสวนนี้ในปัจจุบัน

4.3.2 ขาดระบบถ่วงดุลอำนาจและการตรวจสอบ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอิสระและเด็ดขาดปราศจากการตรวจสอบจากองค์กรอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีเพียงมาตรการของกรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ที่ควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้นอกจากระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับภายใน อันทำให้ตำรวจใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดได้ จะเห็นได้จากองค์กรอื่นในกระบวนการยุติธรรม เช่น ทนายความ อัยการ และศาล ไม่มีส่วนรับรู้หรือตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานและการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนได้ในทางปฏิบัติ ระบบตามกฎหมายดังกล่าวเป็นเหตุให้อัยการไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของพยานหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตำรวจรวบรวมไว้นั้นได้ ซึ่งโดยทั่วไปที่เป็นหลักการดำเนินคดีอาญาตามระบบสากล การสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน โดยได้แยกการสอบสวนฟ้องร้องออกจากการพิจารณาพิพากษา เช่น ในประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ญี่ปุ่น ฯลฯ กระบวนการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน โดยให้อำนาจสอบสวนเป็นของตำรวจและอัยการ แต่ของประเทศไทย พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีมาตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งการสอบสวนเสร็จสิ้น โดยที่พนักงานอัยการจะเข้าไปดำเนินการใดๆ ได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนการสอบสวนส่งมายังพนักงานอัยการแล้วเท่านั้น การสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย จึงแบ่งแยกออกจากการฟ้องร้องคดีของพนักงานอัยการโดยเด็ดขาด โดยทำให้กระบวนการยุติธรรมของไทยแบ่งเป็น 3 ฝ่าย คือ ตำรวจ อัยการ และศาล

ผลจากการแบ่งแยกอำนาจการสอบสวนฟ้องร้องอย่างเด็ดขาดนั้น ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น กรณีไม่มีองค์กรอื่นเข้าไปตรวจสอบอาจทำให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามอำเภอใจ ขาดประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ได้ความจริงเป็นผลเสียหายแก่ผู้ถูกกล่าวหา และในบางครั้งพนักงานสอบสวนบางคนขาดประสบการณ์ในการสอบสวนโดยไม่มีความชำนาญในทางกฎหมายและวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้เพียงลำพังสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ต้องหาโดยไม่จำเป็น เช่น การจับกุมโดยมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ การแจ้งข้อหาเกินความเป็นจริง การควบคุมโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็น และทำตนเป็นคู่ความกับผู้ต้องหา ขาดผู้แนะนำและการตรวจสอบจากองค์กรอื่น มีแต่การตรวจสอบสั่งการโดยผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นพวกเดียวกันกับระบบสากล ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติทำให้มีการบังคับ หรือจู่ใจ หรือหลอกลวงให้รับสารภาพอยู่เสมอโดยจะให้มีการบันทึกไว้เป็นพยานหลักฐาน ทำให้ส่งผลในการพิสูจน์ของจำเลยว่าคำให้การรับสารภาพนั้นมิได้ทำขึ้นด้วยความสมัครใจ เหตุที่ยากเพราะการกระทำมิชอบดังกล่าวมักจะไม่มีการบอกกล่าวหรือฝ่ายผู้ต้องหาอยู่ด้วยทั้งสิ้น

4.3.3 ในการบริหารงานในองค์กรสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตำรวจโดยส่วนใหญ่มักได้รับการอบรมให้มีวินัยและการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาดังเช่นระบบทหาร จึงทำใ้บุคคลดังกล่าวมีลักษณะเชื่อฟังคำสั่งมากกว่าการใช้เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น การปฏิบัติตามหน้าที่จึงอาจเกิดการละเมิดต่อกฎหมายได้ แม้ในรัฐธรรมนูญผู้ต้องหาจะให้การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิดและจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเยี่ยงผู้กระทำผิดไม่ได้ แต่ในทางปฏิบัติหลักประกันดังกล่าวนี้มักจะถูกละเลยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะด้วยระเบียบภายในและการพิจารณาผลงานยังยึดติดการหาตัวผู้กระทำผิดในคดีให้ได้ที่เรียกว่า จนปิดคดี ถือเป็นผลการทำงานของลักษณะงานของเจ้าพนักงานตำรวจ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานยังคงมุ่งเน้นให้มีคำรับสารภาพกันมากแล้วค่อยหาพยานหลักฐานประกอบซึ่งอาจมีการสร้างพยานหลักฐานเท็จประกอบได้

ต่อไปจะแสดงให้เห็นกรณีตัวอย่างที่ชัดเจนว่ามีคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเกิดขึ้นในชั้นสอบสวนโดยไม่สมัครใจ ซึ่งเป็นข่าวที่ผู้เขียนเห็นว่าคงไม่ใช่เพียงเรื่องเดียวที่เกิดขึ้นในระบบการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เช่นคดี ร้านทองนวทองคำ

จากกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบได้จับกุมผู้ต้องหาที่ใช้ปืนอากำซิงทองคำรูปพรรณจากร้านทองนวทองคำ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2540 ประกอบด้วย นายสุชาติ หรืออัศวิน สิทธิทองกลาง และนายชาญวิทย์ นักหมาย โดยทั้งสองรับสารภาพว่าเป็นโจรบุกรุกชิงทองจริง ทำให้มีการร้องพยานคดีนี้อีกครั้ง เนื่องจากก่อนจับกุมสองผู้ต้องหา

ตัวจริงได้ มีตำรวจชุดเฉพาะกิจ กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการไปจับกุม นายชูป ชุมแสง อายุ 50 ปี และนายเชษฐ ชุมแสง อายุ 26 ปี สองพ่อลูกตามหมายจับของ สถานีตำรวจ ภูธรอำเภอคลองหลวง สอบสวนขยายผลและสรุปสำนวนเสนออัยการว่า ผู้ต้องหาให้การรับ สารภาพในคดีปล้นร้านทองนครทองคำ²¹¹ ซึ่งมีเพียงคำรับสารภาพของสองผู้ต้องหาเท่านั้น ส่วน ผู้ต้องหาที่กองปราบปรามจับกุมได้ มีพยานหลักฐานสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นปืนอากำ ทองของกลาง รถปิกอัพที่ใช้ในวันลงมือกระทำผิด และที่สำคัญก็คือ ลายนิ้วมือของคนร้ายที่ติดอยู่ที่ร้านเกิดเหตุ เปรียบเทียบแล้วตรงกับคนร้ายชุดนี้²¹² กรณี นายชูป ชุมแสง และนายเชษฐ ชุมแสง สองพ่อลูก ปราบกฏว่าอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องสองพ่อลูกเป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดธนบุรี เมื่อต้นปี 2542 แต่ในชั้นศาลจำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ คดีจึงอยู่ระหว่างการสืบพยานโจทก์ โดยจำเลยทั้งสอง ถูกคุมขังอยู่เรือนจำพิเศษระหว่างการพิจารณาคดีมา 2 ปี กรณีคดีนี้ต่อมาทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ กองปราบจับกุมผู้ต้องหาตัวจริงได้ จากข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่า เจ้าพนักงานตำรวจแม้จะมี เพียงคำรับสารภาพของผู้ต้องหาก็นำมาดำเนินคดี โดยไม่คำนึงถึงพยานหลักฐานที่จะมา สนับสนุนคำรับสารภาพนั้น และมีข้อวินิจฉัยว่า “คำรับสารภาพนั้นมีมาได้อย่างไรในเมื่อไม่ได้เป็น คนทำ และทำไมจึงรับสารภาพแล้วมาปฏิเสธชั้นศาล ซึ่งคำตอบกล่าวได้ว่า “คำรับสารภาพนั้น ต้องเกิดจากความไม่สมัครใจแน่แท้” ซึ่งต่อมาได้มีการแถลงข่าวว่าถูกบังคับให้รับสารภาพตั้งแต่นั้นจับกุมจนถึงชั้นสอบสวน ทำให้เห็นว่าเมื่อมีการมุ่งหวังความสำเร็จของงานเกินกว่าคิดถึง หน้าที่เพราะผลงานตามนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหนึ่งดูจากผลคดีด้วยทำให้ เกิดการบังคับให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจขึ้น ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ยังมีการแถลงข่าว ออกข่าวการ ชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพได้อย่างเหมาะสมเจาะกับข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ไม่ได้เป็นผู้กระทำ ความผิด และในส่วนลายพิมพ์นิ้วมือคนร้ายซึ่งจะต้องนำมาเปรียบเทียบกับคนร้ายที่จับกุมได้ก็ ต้องมีการพิสูจน์เปรียบเทียบแล้ว และผลก็ไม่ตรงกัน แต่ก็ยังคงมีการดำเนินคดีทั้งที่รู้ว่าผิดตัว อีกทั้งจิตใจปกติหลักฐานชั้นสำคัญนี้อีกด้วย จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนี้ทำให้มองเห็นปัญหาของ กระบวนการยุติธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น แม้ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญจะ ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพของประชาชนได้อย่างมากมายอย่างไม่เคยมีมาก่อนในรัฐธรรมนูญของไทย แต่สิ่งที่ ปราบกฏขึ้นเหมือนเป็นสิ่งตอกย้ำกระบวนการยุติธรรมไทยให้มีการแก้ไขโดยเร็ว เพื่อสิทธิและ เสรีภาพของประชาชนจะได้รับความคุ้มครองอย่างถูกต้องเป็นธรรมและรวดเร็ว กรณีดังกล่าว พิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นก็ไม่แตกต่างไปจากกรณีของ นางสาวเชอรีแอน ดันแคน เท่าใดนัก การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลำดับรองเป็นสิ่งจำเป็นต้องกระทำให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หากแต่

²¹¹ “ปล้นทอง”, มติชน (13 กุมภาพันธ์ 2544) : 21.

²¹² วงศ์ ตาวัน, “เชอรีแอน ภาคใหม่”, มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 21 (กุมภาพันธ์ 2544) : 88.

การแก้ไขดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพไปไม่ได้หากขาดผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ตลอดจนความถูกต้องที่ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกล่ามหายด้วยระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจสอบสวนโดยอิสระและเด็ดขาดปราศจากการตรวจสอบจากองค์กรอื่นในกระบวนการยุติธรรม การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ยังคงถือทุนทรัพย์ หรือสถานะบุคคล เช่น การให้ข้าราชการมาเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราว ทำให้ผู้ถูกดำเนินคดีซึ่งเป็นผู้ยากจนไม่มีความสามารถในการขอประกันตัวต้องถูกควบคุม หรือขังระหว่างคดีโดยไม่มี ความจำเป็น ซึ่งหากความเป็นธรรมในคดีอาญาได้รับความสำคัญตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาที่บริสุทธิ์ก็ชอบที่จะไม่ต้องถูกฟ้องร้องโดยได้รับการชี้ขาดถึงความบริสุทธิ์ตั้งแต่ในชั้นนี้ โดยไม่ต้องเสียเวลาทบทวนระหว่างพิจารณาในชั้นศาล เช่นคดีที่รกรศาลอยู่จำนวนมากในทุกวันนี้ คดีอุกฉกรรจ์ ยังไม่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองโดยองค์กรภายนอก เช่น ทนายความ เข้าร่วมการสอบปากคำ สิทธิในการแจ้งรับรู้ไม่เป็นที่ชัดเจนกับคนตกเป็นผู้ต้องหาในการใช้สิทธิ ด้านทนายความช่วยเหลือกรณีกรองให้คำปรึกษาก่อนตัดสินใจรับสารภาพ

ในต่างประเทศนั้นโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ถือว่าความสำเร็จในการป้องกันอาชญากรรมจำเป็นต้องเกี่ยวโยงกับความสำเร็จในการสืบสวนสอบสวน ซึ่งจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีทักษะ มีความสามารถและได้รับการอบรมมาแล้ว ผู้ปฏิบัติต้องมีความสามารถในการสังเกต การเก็บรวบรวมหลักฐาน การตรวจสถานที่เกิดเหตุในครั้งแรกจะต้องทำโดยความละเอียด รอบคอบ สมบูรณ์ เนื่องจากผู้ปฏิบัติจะไม่มีโอกาสหนที่สองในการรวบรวมพยานหลักฐาน ณ ที่นั้นอีก ในคดีจำนวนมากการเก็บรอยนิ้วมือเป็นวิธีการสำคัญที่จะพบตัวผู้กระทำผิดได้ คือเขาจะเน้นหลักนิติวิทยาศาสตร์มากในการช่วยการสอบสวนซึ่งไทยเรายังไม่เน้นพอ

4.3.4 ปัญหาจากสภาพสังคมในปัจจุบันต่อการแสวงหาพยานหลักฐานจากคำรับสารภาพ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในปัจจุบันมักจะประสบปัญหาที่ไม่อาจดำเนินการได้ตามกฎหมายเพราะได้รับการขอร้องจากผู้ใหญ่ หรือผู้มีอำนาจทางการเมืองที่เหนือกว่าและหากไม่ปฏิบัติตามก็อาจจะมีผลกระทบในทางลบต่อตำแหน่งหน้าที่การงานหรือความดีความชอบประจำปี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การทำงานของตำรวจมีลักษณะที่ปกป้องตนเองโดยไม่คำนึงว่าตนขาดการปกป้องสังคมเท่าที่ควร และมีส่วนผลักดันให้ตำรวจมุ่งภารกิจในการเอาใจข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่มากกว่าการมุ่งทำงานจนเป็นที่เห็นประจักษ์ว่ามีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งที่สูงขึ้น อันเป็นการทำให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้อำนาจที่มีอยู่เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อนำมาสนองตอบบุคคลดังกล่าว หรือไม่ก็ต้องยอมทนยอมทำตามความต้องการและประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลนั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือละเว้นการปฏิบัติตามหน้าที่ อีกทั้งสภาพของรายได้ที่เป็นเงินเดือนมีจำนวนน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับ

ภารกิจที่จะต้องประสานงานกับหน่วยงาน หรือประชาชน ในการแสวงหาพยานหลักฐาน เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าจ้างสายลับ และระบบการเบิกจ่ายของทางราชการก็ยิ่งซ้ำอีก ไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพงานของหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาการพยายามจะรวบรัดตัดทอนคดีให้เสร็จโดยเร็วจึงมุ่งให้มีคำรับสารภาพเป็นหลักโดยมักมีการใช้วิธีการต่าง ๆ ดังเช่น ล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญา ทั้ง ๆ ที่เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือ การค้นหาความจริง แต่การกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงโดยไม่คำนึงถึงเกียรติภูมิของมนุษยชาตินั้นย่อมจะไม่ถูกต้องด้วยหลักนิติรัฐ เพราะรัฐมีหน้าที่อำนวยความยุติธรรม การเคารพต่อเกียรติภูมิของมนุษยชาติของผู้ต้องหาจึงเป็นเนื้อหาที่สำคัญในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยิ่งกว่านั้น การกระทำของรัฐจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “หลักความสมควรแก่เหตุ” กล่าวคือ ต้องมีความพอเหมาะพอดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ซึ่งรวมทั้งเรื่องที่ทำให้กระทำต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาด้วย²¹³ แต่ในทางกลับกันวิธีการต่าง ๆ ในการนำมาใช้เพื่อให้ได้คำรับสารภาพโดยการชูเชิญ หรือให้สัญญา กลับเป็นวิธีการทางมืดที่อำนวยผลงานให้แก่เจ้าพนักงานได้ง่ายดีที่สุดในที่สุดเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย จึงถูกนำมาใช้อยู่เนือง ๆ

ในประเทศที่นิยมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้กำหนดค่านิยมแห่งระบอบประชาธิปไตย (Democratic Values) ว่า “การสอบถามปากคำ จะต้องดำเนินการโดยยึดมั่นในบรรทัดฐานการเคารพต่อประชาชนทุกคน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” (The Norms of Self – Respect for Everybody and Moman Dignity) อันเป็นการสอดคล้องกับหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติมาตรา 5 ซึ่งระบุรับรองสิทธิของบุคคลที่จะไม่อยู่ในอาณัติแห่งการปฏิบัติโดยทรมานหรือทารุณโหดร้าย หรือโดยไร้มนุษยธรรม

หลักมาตรฐานปฏิบัติว่าด้วยการสอบถามปากคำของตำรวจเยอรมันตะวันตก ได้กำหนดไว้ว่า “วัตถุประสงค์สำคัญของการสอบสวนได้แก่ การเสาะหาความจริงแห่งคดี วิธีการสอบถามปากคำที่มีประสิทธิผล ย่อมขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความชำนาญ ในหลักการสืบสวนสอบสวน พื้นฐานความมั่นคงทางจิตใจ และการใช้ลักษณะท่าทีพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกต้อง ทั้งพึงหลีกเลี่ยงการใช้วิธีการหลอกลวงหรือข้อฉลในการสอบถามด้วย” ซึ่งเป็นการยืนยันถึงหลักพยานหลักฐานอันถึงยอมรับฟังได้ที่ว่า “ประจักษ์พยานหลักฐานทั้งปวง ที่ฟังรับฟังได้ จะต้อง

²¹³ คณิต ฌ นคร, ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา, หน้า 15.

เสาะหาได้มาโดยวิธีการอันชอบด้วยกฎหมาย” (all evidence to be admissablec must be obtained in a lawful manner)²¹⁴

หลักปฏิบัติดังกล่าวนี้ ได้ยอมรับนับถือปฏิบัติเพื่อจะพิทักษ์ความเป็นธรรมแก่สังคม เฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 33 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

สิทธิดังกล่าวยังได้รับการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ว่า “ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญาแก่ผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา”

การที่กฎหมายไทยคุ้มครองผู้ต้องหาไม่ให้ถูกล่อลวง ขู่เข็ญจากเจ้าพนักงานของรัฐนับว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างจริงจัง โดยมีมาตรการที่สมบูรณ์แบบ คือ การไม่ยอมรับฟังพยานที่เกิดจากการล่อลวง ขู่เข็ญนั้นอย่างเด็ดขาด แต่แม้กระนั้นการที่เจ้าพนักงานล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือถึงกับใช้การทรมานผู้ต้องหาเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุพยานและวัตถุพยานนั้นเองใช้ปรักปรำพยานได้ ก็มีได้มีบทบัญญัติห้ามมิให้รับฟังพยานวัตถุแต่อย่างไร ถึงแม้คำรับจะรับฟังไม่ได้ก็ตาม (คำพิพากษาฎีกาที่ 500/2474)

อันที่จริงแล้ว หลักการไม่รับฟังพยานที่ได้มาโดยมิชอบที่ศาลฎีกาตีความมาตรา 134,135 และ 226 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยไม่เคร่งครัดนัก ก็ไม่น่าจะถูกต้องกับสภาวะการณ์ในประเทศไทยแล้วในขณะนี้ แต่มีข้อสังเกตว่า ถ้าพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นวัตถุพยาน หรือคำรับของผู้ต้องหาซึ่งเกิดจากการละเมิดสิทธิสำคัญสุดยอดของมนุษย์ คือ สิทธิในเนื้อตัวร่างกาย หรือสิทธิในการดำรงชีวิตและความมั่นคงของผู้นั้น น่าจะถือเป็นการละเมิดที่ร้ายแรงและขาดความบริสุทธิ์ยุติธรรมที่จะยอมให้เกิดขึ้นไม่ได้ ศาลไทยไม่ควรจะรับฟังพยานวัตถุที่ได้มาจากการกระทำที่ทารุณผิดมนุษยธรรมเช่นนั้น ซึ่งในเยอรมันนี่เรียกสิทธิเสรีภาพเด็ดขาดนี้ว่า Rechtsstaat sprinzip พยานหลักฐานที่ได้มาศาลจะไม่รับฟังทั้งสิ้น ในกรณีของประเทศไทยก็น่าจะเปลี่ยนนโยบายมาถือตามแนวโน้มโดยพัฒนาแนวความคิดในการสอบปากคำของเจ้าพนักงานตำรวจรุ่นใหม่ ๆ ในการที่จะเลิกหรือขจัดระบบการทำร้าย หรือทรมานผู้ต้องหา

²¹⁴ ประเสริฐ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิชิตการพิมพ์ จำกัด, 2523), หน้า 306 – 307.

ซึ่งไม่อาจยอมรับได้แล้วในปัจจุบันนี้²¹⁵ โดยหันมามองวิธีการแสวงหาพยานหลักฐานจากสภาพแวดล้อมที่เกิดเหตุโดยใช้หลักนิติวิทยาศาสตร์ เข้ามาช่วยให้มากขึ้นโดยสมควรเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติงานจากสภาพการทำงานทางสังคมที่ปลูกฝังมาอย่างผิดๆ อีกทั้งหน่วยงานนั้นๆ เองควรปรับปรุงประสิทธิภาพในการเบิกจ่ายให้สะดวกต่อการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่จะได้ไม่มุ่งหาพยานหลักฐานจากคำรับสารภาพเพียงอย่างเดียว

4.4 ปัญหาความไม่แน่นอนทางนโยบายของรัฐเกี่ยวกับวิธีการควบคุมอาชญากรรม

กฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย เกือบทุกฉบับ กำหนดหมวดนโยบายแห่งรัฐ ให้รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 75 วรรคหนึ่ง “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว และเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

ดังนั้นการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นผู้ป้องกันและควบคุมอาชญากรรมโดยมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับประชาชน ก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ภายใต้นโยบายรัฐดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญกำหนด

จากนโยบายของรัฐและนโยบายตามที่กฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับนโยบายทางสังคมดังกล่าวมาแล้ว ย่อมเห็นได้ว่ารัฐบาลมุ่งเน้นที่จะบัญญัติกฎหมายและให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยกับสังคม เพื่อให้เกิดความปกติสุข ความปลอดภัยแก่ประชาชนในชาติ แต่ในการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ และนโยบายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ย่อมไม่ได้เป็นไปด้วยความราบรื่น ย่อมจักต้องมีปัญหาอุปสรรค ๆ ดังกล่าวอาจจักเกิดจากกฎหมาย สภาพของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาอุปสรรคอื่น ๆ อีกนานับประการที่เป็นสาเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ไม่สามารถปฏิบัติการตามเป้าหมายได้เต็มความสามารถที่วางไว้

²¹⁵ ดูพลตำรวจตรีสมเกียรติ พ่วงทรัพย์ และร้อยตำรวจเอกมนตรี จิตรวิวัฒน์, สัมฤทธิ์ภาพการสืบสวน (พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ 1984 จำกัด, 2533 หน้า 43-51.

หรือตามแนวทางที่ถูกต้องได้ ดังนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญา (Ideology in Criminal Procedure) คือ กระบวนการเพื่อให้รู้ถึงการกระทำ ความผิด ผู้กระทำความผิด การติดตามหาตัวผู้กระทำความผิด การพิจารณาความผิด และลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ในประเทศไทยได้ยอมรับหลักการของนานาอารยประเทศว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์ เว้นแต่จะพิสูจน์จนสิ้นสงสัยว่าผู้นั้นกระทำความผิดจริง จึงจะลงโทษบุคคลนั้น²¹⁶ หรือในทางตำราบางแห่งก็อ้างว่าจำเลยเป็นประธานในคดีอาญา มีสิทธิเสรีภาพในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อเขาอย่างมีเกียรติ เนื่องจากความเป็นมนุษย์²¹⁷ เริ่มถูกทำทนาย และโต้แย้งในทางความคิดมากยิ่งขึ้น โดยเห็นกันว่า สมมุติฐานและหลักการดังกล่าวเป็นความฝัน แต่ความฝันนี้จะเป็นจริง และมีประโยชน์โดยแท้จริงหรือไม่ ก็ย่อมขึ้นอยู่กับปริมาณผู้บริสุทธิ์อย่างแท้จริงในสังคมด้วย และถ้าหากผู้ไม่บริสุทธิ์อย่างแท้จริงได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนี้มากเท่าใด ผู้บริสุทธิ์อย่างแท้จริงก็ยิ่งจะเดือนร้อนมากขึ้นเท่านั้น²¹⁸

สุภาชิตกัญหมายโรมันมีผู้นิยมถือปฏิบัติและกล่าวอ้างกันอยู่เสมอก็คือ “ปล่อยคนผิดสิบคนยังดีกว่าการลงโทษคนดีเพียงคนเดียว” ซึ่งมาตรา 227 วรรคสอง ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารับเอาแนวความคิดนี้มาใช้ดังที่บัญญัติไว้ว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” เป็นแนวความคิดที่ปฏิเสธไม่ได้ในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติก็ยังสงสัยว่าจะทำได้เพียงใด สถิติอาชญากรรมที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งที่ไม่ได้มีการแจ้งให้ทางการทราบอีกมาก ทำให้เกิดข้อกังขาว่า ถ้าปล่อยคนผิดเสียสิบคนเพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว ย่อมก่อให้เกิดจุดวิกฤติแก่กระบวนการยุติธรรมทั้งระบบและสังคมโดยรวม เพราะผู้กระทำผิดจริงยังคงลอยนวลอยู่ในสังคม และมีโอกาสที่จะกระทำความผิดได้อีกต่อ ๆ ไป โดยมีผลเสียต่อการลงโทษน้อยมาก ในที่สุดผู้เดือดร้อนก็คือ สังคมส่วนรวมที่ต้องชดเชยต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้วยราคาที่สูงแสนแพงจากทฤษฎีกฎหมายคลาสสิกเหล่านี้

²¹⁶ มาตรา 227 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นตัวอย่าง สำหรับตามกฎหมายระหว่างประเทศ หลักการนี้ปรากฏในข้อ 11 (1) ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human rights)

²¹⁷ คณิต ญ นคร, “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา” บทบัญญัติ เล่ม 42 ตอน 2 (มิถุนายน 2529), หน้า 12.

²¹⁸ มูรธา วัฒนชะวีระกุล, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชากฎหมายอาญาเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 3 – 5.

ฉะนั้น แนวความคิดของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาสมัยใหม่จึงอยู่บนทางสองแพร่ง กล่าวคือ พยายามคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือไม่ก็พยายามควบคุมอาชญากรรมให้อยู่ในปริมาณที่น้อยที่สุดที่จะทำได้

แนวความคิดดังกล่าวนี้ ศาสตราจารย์ Herbert Packer ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “Two Models of the Criminal procedure” อย่างน่าสนใจ โดยท่านได้แยกแบบของทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Due Process Model) อีกแบบหนึ่ง²¹⁹ ทั้งสองทฤษฎีนี้มีความขัดแย้งกันอยู่ตลอดเวลา

4.4.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมเน้นการส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม หรือจับกุมอาชญากรรมมาลงโทษตามกฎหมายได้นั้น ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องมีสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดสูง และผู้ที่ถูกจับกุมได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่กระทำผิดจริง การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีความรวดเร็วและเด็ดขาด

ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ เขาก็จะถูกปล่อยออกไป ส่วนผู้ที่กระทำผิดก็จะถูกดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว ทฤษฎีนี้เชื่อว่าตำรวจและอัยการสามารถที่จะวินิจฉัยความผิดในขั้นตอนได้

ความมุ่งหมายของทฤษฎีนี้ก็คือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และต้องยอมรับว่าการค้นหาข้อเท็จจริงในขั้นตำรวจและอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือได้”

²¹⁹ ดู John Griffiths, Ideology in Criminal Procedure of “A third “Model” of the Criminal Process (The Law Journal Vol. 79, 1970), pp.360 – 361. และดู มุรธา วัฒนชะวีระกุล, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชากฎหมายอาญาเปรียบเทียบ, หน้า 35 – 37.

4.4.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model)

ทฤษฎีนี้มีความตรงกันข้ามกับทฤษฎีแรก และค่อนข้างที่จะเน้นหนักไปในแง่มุมของการคุ้มครองสิทธิบางอย่างของประชาชนมากกว่าการพยายามป้องกันอาชญากรรม ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมจะยึดหลักนิติธรรมทั้งหลาย เช่น บุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่าประกอบอาชญากรรมเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำการนั้นเท่านั้น แต่จะมีความผิดก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่เป็นกลางได้พิจารณาพิพากษาชี้ขาดแล้วว่ามีความผิด นอกจากนั้นผู้มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาจะต้องพิจารณาว่าสิทธิอันเป็นธรรมชาติของบุคคลนั้นได้ถูกยอมรับโดยองค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรมอย่างถี่ถ้วนแล้ว อาทิเช่น การจับกุม การค้นและยึดเพื่อหาพยานหลักฐาน การสอบสวนอายุความ การลงโทษซ้ำสอง ฯลฯ

ในแง่ของการสืบสวน ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมก็จะให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนตัวของบุคคล (Privacy right) การไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนที่มิชอบ (The exclusionary rule) รวมทั้งการแจ้งให้ผู้ถูกซักถามหรือสืบสวนทราบถึงสิทธิของตนก่อน (Miranda warning) เป็นต้น

แต่ของประเทศไทยนั้นนโยบายรัฐเขียนออกมาสวยหรู ภายใต้หลักการยึดหลัก Due Process แต่ในทางปฏิบัตินั้นก็มีการดำเนินนโยบายทาง Crime Control โดยมุ่งเน้นมาที่ตัวผู้ต้องหาโดยเฉพาะการต้องการให้มีการรับสารภาพเกินไป โดยไม่มีการสนับสนุนงบประมาณหรือใช้หลักทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยวิธีการสอบสวนของตำรวจที่เน้นทางปฏิบัติแบบ Crime Control การควบคุมอาชญากรรมในประเทศไทยไม่มีการประสานกันหรือถ่วงดุลกันได้ระหว่างองค์กร รัฐไม่หามาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนมาควบคุมผู้ปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ทำให้ไม่มีการลงโทษที่เป็นบรรทัดฐานแก่ผู้ปฏิบัติงานที่ละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่กฎหมายบัญญัติคุ้มครองสิทธิไว้ หรือรัฐไม่กำหนดผู้ช่วยเหลือคุ้มครองแก่บุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนอย่างชัดเจนตามระบบ Due Process ที่รัฐบัญญัติเอาไว้ของไทยเราเองจึงดูเหมือนเน้นระบบ Crime Control มากไปโดยไม่คำนึงที่จะหามาตรการปรับปรุงองค์กรรัฐที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมอย่างจริงจัง และจริงจัง ทั้ง ๆ ที่รู้กันว่าสำหรับในประเทศไทยองค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายของไทยคือ ตำรวจ ในเรื่องการสืบสวนคดีอาญา มีการฝึกอบรมพัฒนาให้มีคุณภาพสูงยังไม่ทัดเทียมเท่าตำรวจในประเทศที่พัฒนาแล้วประการหนึ่ง เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน บางกรณียังไม่ทันสมัย และขาดแคลนอยู่มากประการหนึ่ง การที่ประเทศไทยจะไปนำแบบอย่างการทำงานของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศในยุโรปมาใช้โดยตรงนั้นก็เดี่ยวย่อมทำไม่ได้ ตัวผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายคือ ประชากรของเราเองก็ยังไม่เห็นความสำคัญของกฎหมายมากนัก การฝ่าฝืน

กฎหมายเพื่อความสะอาดสบายส่วนตนเป็นเรื่องธรรมดาของประชาชนและแม้กระทั่งกระบวนการพิจารณาดีในชั้นศาลของไทยก็ยังมีพัฒนาไม่ทัดเทียมประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรปในอีกหลายเรื่อง แต่อย่างไรก็ตามด้วยสภาพสังคมไทยที่คนจนมากกว่าคนรวยแล้วอาจกล่าวได้ว่า ถ้าหากนโยบายการคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากอาชญากรรมของไทยมุ่งเน้นที่นโยบายกระบวนการนิติธรรมจริงจังเกินไปแล้ว เชื่อได้ว่า อาชญากรรมจะทวีสูงกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้อย่างแน่นอน สิทธิของประชาชนที่จะมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยไร้อาชญากรรมย่อมได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างหนัก ผลสุดท้ายก็จะกลายเป็นว่า การคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องสงสัยว่าเป็นอาชญากรเพียงรายเดียว ทำให้คนในสังคมอีกสิบลายต้องเดือดร้อนในภายหลัง จึงเห็นว่าทฤษฎีการดำเนินนโยบายทางอาญาของประเทศไทย ไม่ควรเน้นที่ทฤษฎี Due Process Model หรือ Crime Control Model เป็นพิเศษ แต่ในขณะนี้ ควรใช้การผสมผสานกันไปก่อน และอาจเปลี่ยนแปลงได้ในภายหลังเมื่อสถานการณ์ หรือเหตุปัจจัยเปลี่ยนแปลง เช่น บุคลากรของตำรวจมีจริยธรรม คุณภาพ และความสามารถในการสืบสวนคดีอาญา ตลอดจนได้มีการพัฒนาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประชาชนมีความเชื่อมั่นในหลักการของกฎหมายว่า กฎหมายจะเป็นพลังในการแก้ปัญหาอาชญากรรมได้ และให้ความร่วมมือในการรักษากฎหมายมากขึ้น รัฐก็อาจหันมาดำเนินนโยบายกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) เป็นหลักได้ แต่ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ขณะนี้ ในยุคที่ประเทศไทยยังมี “เจ้าพ่อ” และ “ผู้มีอิทธิพล” หรือ “แก๊งค์” ต่าง ๆ ในทุกหัวเมือง ประชาชนจำนวนไม่น้อยดำรงชีพอยู่โดยวิถีทางการทำมาหากินที่ผิดกฎหมาย ถ้าจะให้ตำรวจกระทำการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดว่าใครทำผิดกฎหมายอะไร และอย่างไรบ้างโดยใช้หลักประกันสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเคร่งครัดแล้ว ย่อมจะเป็นภาระที่หนักที่สุดของตำรวจ และจะทำให้การสืบสวนคดีอาญาของตำรวจไทยที่ยังได้ผลไม่เต็มที่นั้นอาจเสื่อมทรามลงไปอีกก็ได้

จริงอยู่ สภาพการณ์ของตำรวจไทยในการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาก็ใช้ว่าจะบริสุทธิ์ยุติธรรมเสมอไปไม่ มีหลาย ๆ เหตุการณ์บ่งบอกได้ชัดเจนว่าเจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบในการจับกุม ค้น คุมขัง และการสืบสวนโดยวิธีอื่น ๆ ทั้งที่เป็นคดีฟ้องร้องกันในศาล และที่ไม่ได้รับรายงานก็มีอีกเป็นจำนวนมาก ทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับการกระทบกระเทือนอยู่ตลอดเวลา การฟ้องร้องตำรวจต่อศาลจริงอยู่อาจกระทำได้ตามกฎหมาย แต่ก็ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายมิใช่น้อย การร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้น ก็ไม่แน่ว่าจะได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร เพราะเป็นหน่วยงานภายใต้การควบคุมของตำรวจด้วยกันเอง ทางแก้ไขในเรื่องนี้ก็คือ ต้องพัฒนาฝึกอบรม “จิตสำนึก” ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเป็นผู้รักษาความเป็นธรรมและเที่ยงตรงในการ

ดำเนินงานสืบสวนคดีอาญาอยู่เสมอ ขณะเดียวกันองค์กรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้ง ตำรวจ อัยการ และศาล เป็นองค์กรที่แยกเป็นอิสระต่อกัน และมีกฎหมายบัญญัติในด้านการ ดำเนินการอย่างเป็นเอกเทศ แม้ว่ามีผลดีในแง่การตรวจสอบและคานอำนาจซึ่งกันและกัน แต่ก็มี ผลเสียอย่างมหันต์ใน 2 ประการคือ นโยบายในการดำเนินคดีอาญาของแต่ละองค์กรยังไม่ ชัดเจน ไม่สามารถทำนายได้ล่วงหน้าถึงผลแห่งคดี โดยเฉพาะของฝ่ายตุลาการทำให้การทำงานของ ตำรวจและอัยการไม่ชัดเจนไปด้วย เช่นว่า จะสืบสวนและสอบสวนแค่ไหนจึงจะยุติ และพอ เพียงแก่การที่ศาลจะยอมรับฟังลงโทษจำเลยประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือ การบริหารงานใน ลักษณะต่างหน่วยต่างทำ มิได้มีการดำเนินการในลักษณะผสมผสาน เพื่อให้แนวทางปฏิบัติเป็น ไปในทำนองเดียวกัน และยอมได้รับผลที่เกิดขึ้นในทางเดียวกัน เช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดอุปสรรคแก่ การทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจมาก

และนอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่า นโยบายรัฐถ้าจะมุ่งเน้นให้มีการควบคุม อาชญากรรมและป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้ตกเป็นผู้ต้องหา โดยมีมาตรการกักขังไม่ให้ ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกละเมิดให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ อันเป็นการให้การปรับปรับตนเองและ มีภาระที่ต้องไปพิสูจน์ในชั้นศาลอีกถึงคำรับสารภาพของตน รัฐควรมีการวิจัยอย่างจริงจังมากกว่านี้ โดยเห็นได้ว่า

ประเทศไทย ขาดหน่วยงานวิจัยกฎหมายที่จะพิจารณาโครงสร้างของ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างของการจัดระบบงานที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ งานทางด้านสภาวิจัย แห่งชาติ สาขานิติศาสตร์ ไม่อาจแก้ไขจุดอ่อนข้อนี้ได้ เพราะเป็นงานระดับอุดหนุนการวิจัยส่วนบุคคล ผลงานของบุคคลเหล่านั้นจึงอยู่ในขอบเขตจำกัด คือจำกัดเฉพาะเรื่องที่อยู่ในความสนใจ ของผู้ทำการวิจัยและจำกัดในความรอบรู้ของผู้ทำการวิจัยเป็นรายบุคคล ความสำเร็จของผลงาน วิจัยจึงขึ้นอยู่กับตัวบุคคล

งานของสภาวิจัยมีประโยชน์ในด้านส่งเสริมความสามารถในตัวบุคคล แต่ มิใช่เป็นการแก้ปัญหาในระดับชาติ ซึ่งต้องการผู้เชี่ยวชาญในวิชากฎหมายสาขาต่าง ๆ ประกอบ กันในต่างประเทศผู้ที่ทำการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในด้านที่เกี่ยวกับกฎหมายมักจะได้แก่นักกฎหมายในวงกรมมหาวิทยาลัยซึ่งมีความสามารถสูงมาก เพราะเป็นการวิเคราะห์ต่อเนื่องกัน มาเป็นเวลานานนับสิบ ๆ ปี ตำราที่ใช้ในวงกรมมหาวิทยาลัยเป็นตำรามาตรฐาน แสดงให้เห็นถึง วิวัฒนาการวิธีการแก้ปัญหาและให้ข้อคิดเห็นที่ประกอบด้วยหลักตรรกวิทยา แต่นักกฎหมายใน วงกรมมหาวิทยาลัยของเรามีแนวความคิดในทางที่จะให้นักกฎหมายเป็นผู้ประยุกต์กฎหมาย (ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ) ดังนั้นผู้ที่สำเร็จวิชากฎหมายจึงได้รับแนวความคิดนี้ต่อเนื่องกัน

มา ถึงแม้ปัจจุบันจะเริ่มมีแนวโน้มดีขึ้น โดยทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ได้เริ่มมีหน่วยงานทำการวิจัยในเรื่องกระบวนการยุติธรรมดังเช่น สถาบันกฎหมายอาญา ของสำนักงานอัยการสูงสุด หรืองานวิจัยของกระทรวงยุติธรรมก็ตาม แต่รัฐก็ไม่นำมาเข้าสู่กระบวนการแก้กฎหมายอย่างจริงจัง บางเรื่องวิจัยแล้วก็ได้คำตอบว่าเป็นปัญหาอยู่ตลอด เช่น นโยบายการควบคุมอาชญากรรมที่ใช้ยังไม่มีประสิทธิภาพและละเมิดสิทธิด้านมนุษยชนกันมาก มีการเข้าแทรกแซงในชั้นสอบสวนจากนักรการเมืองได้ง่าย ทำให้ปริมาณคดีมีมากไม่พอต่อการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบในชั้นอัยการและศาล ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบราชทัณฑ์ที่มีปริมาณคนต้องขังเกินกว่าที่จะมีงบประมาณมาดูแลแก้ไขไม่ให้กระทำความผิดอีกเมื่อออกไปได้ ทำให้ผู้ต้องขังที่ต้องขังระยะสั้นเหมือนเข้ามาพักก่อน เมื่อออกไปก็แว้งคว้าง ก็กลับมากระทำความผิดอีก แม้มีการวิจัยมานานมากแล้วว่ามีมาตรการนำมาใช้เพื่อลดปริมาณคดี เช่น เรื่องการต่อรองคำรับสารภาพ, ชะลอการฟ้อง ทั้ง ๆ ที่ต่างประเทศมีมานานแล้ว แต่ประเทศไทยก็ไม่หยิบยกมาแก้ไขกฎหมายอย่างจริงจัง เพิ่งจะเริ่มมีการพิจารณาถึงการใช้หลักต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) มาในช่วงหลังนี้เองโดยมีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการเลือกรับสารภาพ ซึ่งจะได้วิเคราะห์ในบทต่อไป

4.5 ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมไทย

4.5.1 ตำรวจ

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนกับอำนาจของตำรวจในการปราบปรามอาชญากรรมมักจะเดินสวนทางกันเสมอ ดูเหมือนจะเป็นจริงที่ว่าถ้าอำนาจของตำรวจมีมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตำรวจก็คงเร่งระดมงานและแก้ปัญหาอาชญากรรมได้มากและรวดเร็วกว่านี้ แต่ผลเสียที่ตามมาก็คือ ตำรวจอาจจะใช้อำนาจที่ได้มาโดยมิชอบเสียเอง และสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับผลจากการประพฤติปฏิบัติโดยมิชอบของตำรวจโดยมิต้องสงสัย ผลเสียดังกล่าวอาจมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการปราบปรามอาชญากรรมก็เป็นได้ และยังสร้างทัศนคติในเชิงเผด็จการมากกว่าจะปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยอีกด้วย ระบบตำรวจลับระบบของสายตำรวจ ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันในหมู่ราษฎรต้องเกิดขึ้นแน่นอน เสรีภาพในการพูด เขียน หรือเสรีภาพที่จะอยู่อย่างสงบสุขภายในเคหสถานของตนโดยปราศจากการสอดแทรกจากบุคคลที่สามย่อมมีไม่ได้ ตำรวจจะจับหรือขังใครตั้งข้อหาถ่มถั่งประชาชนที่เป็นอริกับตนได้โดยง่าย แต่ในขณะเดียวกัน ตำรวจมีหน้าที่ต้องคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคม และต้องปกป้องสิทธิเสรีภาพของบุคคล หรือสิทธิมนุษยชนด้วย การจะสร้างความสมดุลย์ดังกล่าว มีการแสวงหาแนวทางสร้างความสมดุลย์ที่ต่างกันไป นักวิชาการตีความการสร้าง

ความสมดุลย์โดยวิธีการอย่างหนึ่ง ศาล อัยการ และตำรวจต่างก็ตีความการสร้างสมดุลย์ระหว่างเสรีภาพของบุคคลกับผลประโยชน์ของรัฐในทัศนะและท่าทีที่ต่างกันออกไป

ถึงแม้ว่าตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่สืบสวนคดีอาญา และเหตุการณ์ทั้งหลายเกี่ยวแก่ความสงบเรียบร้อยได้ทั่วราชอาณาจักร ซึ่งเป็นนโยบายที่ดีและน่าสนับสนุนก็ตาม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ปัญหาเรื่องคุณภาพ และคุณธรรมของเจ้าพนักงานเหล่านั้น รวมทั้งการจ้องคึกกรการสืบสวนคดีอาญาก็เป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะกระทบถึงวิธีการปฏิบัติในการทำงาน ทำให้ต้องพยายามใช้วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานจากคำรับสารภาพมากเกินไป กล่าวคือ

- ปัญหาในด้านคุณภาพ

บุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่สืบสวนคดีอาญายังขาดความรู้ ความเข้าใจงานด้านสืบสวนคดีอาญา เพราะเมื่อตำรวจทุกคนมีอำนาจในการสืบสวนคดีอาญา ก็สมควรที่จะดำเนินการฝึกอบรมเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการสืบสวนให้มีความรู้ภารกิจของการสืบสวนและสอบสวน หลักกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญาที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เกี่ยวเนื่องกับการสืบสวนสอบสวน การจับกุม การค้นและการยึดการควบคุมและขัง การปล่อยและปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของตำรวจ หลักจิตวิทยา หลักนิติเวชวิทยา วิทยาการตำรวจ และหลักการเขียนบันทึกรายงานรวมถึงกระบวนการปฏิบัติ แนวนโยบายของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ในการร่วมมือ ประสานงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ปัญหาในทางปฏิบัติอีกประการคือ บุคลากรที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่สืบสวนโดยหลักมักสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป จึงมิได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้ความสามารถก็ยังไม่ถึงขนาดที่จะปฏิบัติงานสืบสวน ซึ่งมีปริมาณมากได้ ผลที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดคือ การสืบสวนก่อนเกิดเหตุแทบไม่ได้ทำกันอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้

ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ กรมตำรวจเองอาจจะขาดผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญงานเฉพาะสาขาเช่น ผู้เชี่ยวชาญในการสืบสวนคดีเฉพาะเรื่อง ลักทรัพย์ ความผิดทางเพศ การก่อการร้าย ผู้เชี่ยวชาญในการซักถาม สอบปากคำ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ การไม่สร้างบุคลากรที่มีประสบการณ์ หรือผู้เชี่ยวชาญประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือ การขาดความสนใจของบุคลากรในการศึกษาหรือปฏิบัติของผู้ปฏิบัติที่จะกระทำการจนผู้เชี่ยวชาญ หรือชำนาญเฉพาะปัญหา ซึ่งเมื่อพิจารณาหน่วยงานราชการอื่น ๆ เช่น ศาล

หรืออัยการ แม้แต่กระทรวงการต่างประเทศ จะมีการแยกหน่วยงานและสร้างบุคคลเฉพาะเรื่องนั้น เช่น ผู้เชี่ยวชาญคดียาเสพติด ผู้เชี่ยวชาญภาษีอากร ผู้เชี่ยวชาญคดีแรงงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายทะเล และกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ จะมีเฉพาะเรื่อง ๆ ไปทีเดียว ในต่างประเทศ เช่น ในสหรัฐอเมริกา หน่วยตำรวจบางแห่งจะมี “ผู้เชี่ยวชาญการตั้งประเด็นการสืบสวน”²²⁰ โดยเฉพาะเพื่อวางแผนทางการสืบสวนคดีสำคัญ ๆ

– ปัญหาในด้านคุณธรรม

การสืบสวนและสอบสวนเป็นงานเทคนิคและศิลป์ มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากงานการปฏิบัติราชการทั่วไป จำต้องอาศัยความฉลาด ความกระตือรือร้น ความมานะอดทน ความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้ ความสามารถของเจ้าพนักงานสืบสวนและสอบสวนที่ได้รับการอบรมมาดีแล้ว นอกจากนั้น ตำรวจมีความจำเป็นต้องทราบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างดี เพื่อเป็นหลักประกันว่า การหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ที่ทำการสืบสวนคดีอาญาเป็นไปในขอบเขตของกฎหมาย เมื่อมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น การทำร้ายร่างกายผู้ถูกจับกุม เพื่อบังคับเอาคำสารภาพ การลงโทษให้กระทำผิดโดยที่ผู้กระทำการไม่มีเจตนาดีมาก่อน การดักฟังทางโทรศัพท์โดยไม่มีขอบเขตและเกินกว่ากรณีจำเป็น การใช้กำลังเพื่อบังคับให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาลงลายพิมพ์นิ้วมือ หรือลายมือชื่อในเอกสารการสอบสวน หรือเพื่อให้บุคคลกลัวจนยอมเข้าเครื่องตรวจลมหายใจว่าเมาหรือไม่ เหล่านี้ไม่น่าจะเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในวงการตำรวจ และผู้กระทำจะต้องถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงและดัดพลัน เพื่อบังคับให้เกิดหลักคุณธรรมในจิตใจให้สำนึกในวิธีการที่ถูกต้องเสมอเมื่อจะปฏิบัติงาน ซึ่งจำต้องฝึกรอบด้านคุณธรรมให้เข้าใจว่า ถ้าเป็นท่านหรือญาติพี่น้องของท่านถูกบังคับให้รับสารภาพหรือต้องรับสารภาพไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์แล้วท่านจะรู้สึกอย่างไร เป็นต้น เพราะปัจจุบันนี้ตามที่เห็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์จะพบว่า มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นจำนวนมาก ยิ่งทำให้เห็นว่าปัจจุบันนี้ขาดคุณธรรมในการทำงานและต่อหน้าที่มากในขณะนี้

– ด้านเทคโนโลยี

ผู้บังคับบัญชาในระดับบริหารการอำนวยความยุติธรรมแม้จะมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาพอสมควร แต่วิทยาการด้านการสืบสวนและการก่ออาชญากรรมด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่มีการพัฒนาโดยลำดับ การวินิจฉัยสั่งการด้านการสืบสวนจึงต้องมีความรู้ความสามารถ การดำเนิน

²²⁰ เวทย์ เพชรบรม, การบริหารงานสืบสวน (เอกสารโรเนียวหลักสูตรโรงเรียนผู้กำกับการ, ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, 2528), หน้า 10.

การสืบสวนจึงมีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติ ผู้บังคับบัญชามักอาศัยเพียงประสบการณ์ที่ตนผ่านมาเท่านั้น การพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารงานสืบสวนจึงมีความจำเป็นต้องกระทำ แม้แต่ในระดับผู้บังคับบัญชาระดับอำนวยการเองก็ตาม นอกจากนี้เพื่อความรวดเร็ว คล่องตัวในการปฏิบัติงาน ควรมีการกระจายอำนาจในการอำนวยการไปสู่ผู้บังคับบัญชาฝ่ายอำนวยการชั้นล่างด้วย โดยพยายามอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี ทางวิทยาศาสตร์เข้ามาสู่กระบวนการแสวงหายานหลักฐานของเจ้าพนักงานให้มากที่สุด โดยควรมีงบประมาณและอบรมวิธีการร่องรอยเก็บหลักฐานเพื่อนำไปใช้หาตัวผู้กระทำผิด ต้องการประสานงาน ปัญหาอุปสรรคในการประสานงานขณะนี้แม้จะมีการประสานทางปฏิบัติในการดำเนินการสืบสวนอยู่ แต่ขั้นตอนระเบียบ กฎหมายของทางราชการ ยังเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ทำให้การดำเนินการสืบสวนมิได้เป็นไปด้วยความรวดเร็วทันเหตุการณ์เท่าที่ควร นอกจากนี้ การสืบสวนซึ่งเป็นเรื่องในอำนาจของตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครอง ในทางปฏิบัติกลับเป็นหน้าที่ของตำรวจเป็นหลัก ฝ่ายปกครองซึ่งเป็นผู้ดูแลท้องที่ ควรจะมีบทบาทมากขึ้น และประสานงานกับการหาข่าวของตำรวจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากกว่าที่ตำรวจจะรับภาระไปแทนทั้งหมดอย่างที่เป็นอยู่เวลานี้ ซึ่งการประสานงานด้านหนึ่งที่ดีควรมีคือควรรใช้ระบบ Computer เข้ามาสู่สำนักงานตามสถานีตำรวจย่อยทุกแห่งทั่วประเทศในการให้มี on-line กันได้ในการดึงข้อมูลตรวจประวัติ, เพิ่มตัวอย่างคดีในการหาแนวสอบสวนสืบสวน เข้ามาจะทำให้ระบบการค้นหายานหลักฐานเปลี่ยนแนวไปจากการมุ่งที่คำรับสารภาพของผู้ต้องหาได้ในระดับที่ดีทีเดียว

- งบประมาณ

งานสืบสวนที่เป็นอยู่เวลานี้ขาดแคลนงบประมาณ และเครื่องมือเครื่องมือนักยกเว้นหน่วยงานตำรวจบางแห่ง เช่น งานยาเสพติดที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและอุปกรณ์จากต่างประเทศอย่างดี ทำให้งานสืบสวนปัจจุบันเน้นที่การสืบสวนภายหลังเกิดเหตุ ซึ่งทำให้งานสืบสวนก่อนเกิดเหตุขาดการปฏิบัติไป ทั้ง ๆ ที่การสืบสวนก่อนเกิดเหตุก็มีความสำคัญมากเท่าๆ กับการสืบสวนภายหลังเกิดเหตุ และเป็นผลให้ไม่อาจจับ หรือลดจำนวนอาชญากรรมลงไปได้เท่าที่ควร การจัดงบประมาณของตำรวจกลับไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่งานในภาวะ ความรับผิดชอบของตำรวจมีอยู่อย่างมากมาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความชะงักงัน ล่าช้าในการสืบสวนมาก คดีสำคัญ ๆ แต่ละคดี ก็ต้องใช้กำลังคนและงบประมาณอย่างมากกว่าที่จะจับตัวคนร้ายมาดำเนินคดีได้ ทำให้ขาดงบประมาณที่จะสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีที่มีความสำคัญลำดับรองลงมาได้ เป็นปัญหาที่ควรได้รับความสนใจและการแก้ไขโดยเร็ว เพราะสุดท้ายการสอบสวนจะมุ่งไปสู่วิธีการที่สะดวกในการใช้อำนาจที่มีอยู่ก็คือการบังคับเอาจากคำรับสารภาพ ทำให้เป็นปัญหาประเภทหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในการบังคับให้เกิดการรับสารภาพที่ไม่สมัครใจขึ้น

– ขาดระบบการตรวจสอบภายในที่ดี

ปัญหาการควบคุมและการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสืบสวน และสอบสวน การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสืบสวนและสอบสวนที่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง จำเป็นจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบทั้งโดยองค์กรภายในตำรวจด้วยตนเอง

การตรวจสอบโดยองค์กรภายใน หรือองค์กรพิเศษที่ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อพิจารณา วินัยตำรวจทำได้ใน 2 ระดับ คือ การตรวจสอบโดยสายการบังคับบัญชาปกติ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการสอบสวน ให้เป็นธรรมถูกต้องมิให้ล่าช้า เช่น การกำหนดให้มีแบบรายงานควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ประจำวัน (A Daily call Sheet) การตรวจสอบติดตามผลเป็นระยะ ๆ ทั้งในลักษณะธรรมดาทั่วไปหรือตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่สอบสวนแบบเจาะจงเป็นต้น กับการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในรูปคณะกรรมการตรวจสอบการสอบสวนเป็นการเฉพาะ ซึ่งจัดตั้งขึ้นจากเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่าย ที่มีคุณสมบัติความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต และประสบการณ์เหมาะสม ดังเช่น การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจอังกฤษ เพื่อดำเนินการตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสืบสวนและสอบสวนเป็นการเฉพาะ รวมทั้งได้กำหนดระยะเวลาการตรวจสอบที่แน่นอนสม่ำเสมอ เช่น การตรวจสอบผลทางปฏิบัติงานโดยคณะกรรมการสอบสวนในทุก ๆ รอบ 3 เดือน เพื่อตรวจสอบยืนยันถึงความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสืบสวนและสอบสวน หรือพิจารณาข้อบกพร่องต่าง ๆ มาประกอบใช้เป็นแนวทางปรับปรุงวิธีปฏิบัติการสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ปัญหาการตรวจสอบโดยองค์กรภายในประเทศไทยก็คือ เมื่อมีการร้องเรียนว่า เจ้าพนักงานตำรวจที่สืบสวนทำการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบต่อกรมตำรวจ ก็ย่อมเป็นหน้าที่ของกรมตำรวจที่จักต้องดำเนินการตรวจสอบหาข้อเท็จจริงในเหตุที่มีการร้องเรียนโดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายระเบียบหากมีมูลความจริงตามคำร้องเรียนก็มีมาตรการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยซึ่งเป็นการดำเนินการในทางปกครองแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้กระทำมิชอบเหล่านั้น แต่การดำเนินการในทางปกครองของกรมตำรวจเช่นนี้ ในสายตาของประชาชนที่ฝ่ายตำรวจอาจจะส่อไปในทางช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่ให้ความเป็นธรรมต่อประชาชน เพราะการดำเนินการดังกล่าวมิใช่ดำเนินการโดยองค์กรหรือคณะกรรมการอิสระซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเป็นองค์กรหรือคณะกรรมการอิสระซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเคร่งครัดอย่างต่างประเทศ ความเกรงกลัวของประชาชนที่จะไม่ได้รับความเป็นธรรมเช่นนี้ก็ย่อมจะมีอยู่ และเป็นเหตุให้มีทัศนคติมองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ไปในทางไม่น่าเชื่อถือได้ ตำรวจก็ไม่มีความเกรงกลัวในระบบของตน หน่วยงานภายในควรมีการ Action และประชาสัมพันธ์ให้คนเชื่อถือจะได้ทำให้ผู้ปฏิบัติในทางที่ละเมิดสิทธิเกรงกลัวด้วย และควรต้องมีมาตรการเด็ดขาดในทางลับและทางแจ้งของหน่วยงานที่จะตรวจสอบภายในให้เคร่งครัดกว่านี้ ในการดำเนินการต่อเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ละเมิดสิทธิต่อประชาชนด้วย

4.5.2 อัยการ

เนื่องจากชั้นนี้เป็นชั้นก่อนการพิจารณาคดี และระบบของประเทศไทยแยก “การสอบสวน” ออกจาก “การฟ้องร้อง” ดังนั้น ด้วยระบบการบริหารขององค์กรชั้นนี้ต้องทำภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักปฏิบัติ ดังนั้น คำรับสารภาพที่ปรากฏในสำนวนที่ส่งมาจากพนักงานสอบสวน ถ้าเป็นการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ การตรวจสอบของพนักงานอัยการจะเป็นการยากมาก ปัญหาจึงอาจเกิดได้จาก

- ขาดหลักเกณฑ์มาตรฐานในเรื่องดุลพินิจ

แม้ดุลพินิจจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความยุติธรรมเฉพาะกรณีก็คือว่า ทำให้กฎหมายสามารถอำนวยความสะดวกได้โดยสมบูรณ์ก็ตาม แต่หากพิจารณาในแง่กลับกันแล้ว จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้กฎหมายไม่เป็นธรรมส่วนใหญ่ก็สืบเนื่องมาจากการใช้ดุลพินิจโดยผิดพลาดอีกเช่นกัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ดุลพินิจเปรียบเหมือนขวานที่อาจสร้างประโยชน์ให้กับผู้ใช้และผู้อื่นอย่างเอนกอนันต์ แต่ก็อาจเป็นอาวุธอันตรายที่ใช้ทำร้ายหรือฆ่าฟันผู้คนได้อย่างมหันต์เช่นกัน

จึงกล่าวได้ว่า ดุลพินิจนั้นไม่ได้มีอันตรายอยู่ในตัวเองแต่อันตรายของดุลพินิจซึ่งจะเป็นโทษอย่างมหันต์อยู่ที่ตัวผู้ใช้ดุลพินิจนั่นเองว่าจะใช้วิจารณญาณหยิบยกเอาดุลพินิจมาใช้ในชั้นใดตอนใด เพราะในข้อเท็จจริงทุกเรื่องจะมีช่องทางให้ใช้ดุลพินิจหลายประการ และแต่ละประการนั้นอาจใช้ดุลพินิจได้หลายแบบ โดยอาจกล่าวได้ว่า ดุลพินิจนั้นประกอบด้วยมิติหลายมิติ อันทำให้ผู้ที่ใช้ดุลพินิจนั่นเองต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่าข้อเท็จจริงเช่นใดจึงจะควรใช้มิติไหนของดุลพินิจมาบังคับ หากเลือกใช้ดุลพินิจไม่ถูกต้องดุลพินิจนั้นก็มีความอยุติธรรม ฉะนั้น เพื่อให้การใช้ดุลพินิจเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมที่สุด จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้ดุลพินิจอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแน่นอนทีเดียวว่า หากการใช้ดุลพินิจได้ผ่านการกลั่นกรองตามโครงสร้าง และกฎเกณฑ์ซึ่งใช้ในการใช้ดุลพินิจแล้ว เพื่อให้ผลสอดคล้องกับความยุติธรรมจะต้องมีองค์การหนึ่งคอยตรวจตราการใช้ดุลพินิจนี้ เพื่อผลสำคัญคือ ป้องกันการใช้ดุลพินิจผิดพลาดและไม่ยุติธรรม

ปัญหาการขาดหลักเกณฑ์มาตรฐานให้มีดุลพินิจไปในทางเดียวกันของอัยการนั้น ยังไม่ชัดเจนในส่วนที่เกี่ยวกับการฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาชั้นสอบสวน โดยทางสำนักงานอัยการสูงสุดยังไม่มีหลักกำหนดให้ชัดเจนว่าควรตรวจสอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาอย่างไรว่าเป็นการให้การด้วยความสมัครใจในขณะนี้ให้ไปในแนวทางเดียวกัน

- ขาดการมุ่งเน้นในการส่งเสริมหลักนิติวิทยาศาสตร์

การฝึกอบรมให้ความรู้แก่พนักงานอัยการในการเข้าใจหลักเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาตรวจสอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ยังไม่มีประสิทธิภาพหรือทำอย่างจริงจังโดยองค์กร พนักงานอัยการของประเทศไทยยังคงปฏิบัติภายใต้กรอบเป็นผู้ตรวจสำนวนการสอบสวนเท่านั้น ไม่มีการสร้างทัศนคติจากองค์กรให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการพยายามยึดหลักทางนิติวิทยาศาสตร์ เข้ามาวินิจฉัยในการสั่งคดีเป็นหลักสำคัญ และประกอบกับ บุคลากรและงบประมาณ ทำให้ปริมาณงานคดีที่มีมากจำเป็นที่จะต้องส่งสำนวนออกไปโดยเร็ว เพื่อมิให้คั่งค้าง พอมีคำรับสารภาพของผู้ต้องหา โดยส่วนใหญ่ก็จะถือว่าคดีมีมูล มักสั่งฟ้องเลย โดยไม่ได้ยึดหลักการด้านคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเท่าที่ควร แม้จะมีหลักตามระเบียบกรมอัยการ ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528 ข้อ 32 และข้อ 35 ตามที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อในบทที่ 2 ก็ตาม แต่ก็ไม่มีหลักอะไรมาตรวจสอบได้ว่าคำรับสารภาพนั้นเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจหรือไม่

- ขาดอำนาจในการตรวจสอบในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน

สาเหตุส่วนหนึ่งและผู้เขียนเห็นเป็นหลักใหญ่คือ ด้านอำนาจของพนักงานอัยการไม่ถึงที่สุดพอที่จะควบคุมสำนวนการสอบสวน เพราะประเทศไทยให้อำนาจการสอบสวนแก่พนักงานสอบสวน ส่วนอำนาจการฟ้องร้องพิจารณาสำนวนขึ้นอยู่กับอัยการ หมายความว่าประเทศไทยเราแยกการสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด ซึ่งควรมีการให้พนักงานอัยการร่วมเข้าเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในความผิดบางประเภทเพื่อมีโอกาสตรวจสอบได้ถึงการละเมิดสิทธิในการรับสารภาพเพื่อมิให้เกิดคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เป็นการสร้างระบบ Check and Balance ในชั้นสอบสวนซึ่งในต่างประเทศมักจะดำเนินการดังกล่าวไม่ว่าของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ หรือฝรั่งเศส ดังนั้น ไม่มีทางเลยที่พนักงานอัยการเมื่อพิจารณาจากสำนวนแล้วจะทราบว่ามี การบังคับ ชูเชื้อ ให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพหรือไม่ หรือขอให้การนั้นอยู่ในสภาพภาวะทางจิตอย่างไร อยู่ภายใต้ความกดดันแค่ไหน บางคนรับสารภาพหรือเซ็นชื่อเพียงเพื่อให้ตนได้รับการประกันตัวเท่านั้น แล้วจากนั้นด้วยระบบการสอบสวนที่มีปัญหา ดังกล่าวในหัวข้อก่อนยอมทำให้พนักงานสอบสวนพยายามแสวงหาพยานหลักฐานมาประกอบคำรับสารภาพ แทนที่จะเป็นการสอบสวนจนแน่ใจแล้วจึงแจ้งข้อหา ซึ่งอันนี้เป็นสิ่งที่เป็นจริง

ในภาพสังคมด้านกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนของเราอันไม่อาจปฏิเสธว่าเกิดขึ้นได้ในสังคมไทย ซึ่งปรากฏให้เห็นในหน้าหนังสือพิมพ์บ่อย ๆ

4.5.3 ชั้นศาล

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าคำรับสารภาพมีสองประเภทที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีชั้นศาล

คำรับสารภาพที่กระทำในศาล เรียกว่าคำรับในศาลและคำรับสารภาพที่กระทำนอกศาลเรียกว่า คำรับสารภาพนอกศาล ซึ่งมีความแตกต่างกันในหลักเกณฑ์ของการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน กล่าวคือคำรับสารภาพในศาลเป็นคำของจำเลยที่กล่าวต่อศาลโดยตรงซึ่งศาลย่อมจะรับฟังได้เสมอตามกระบวนการพิจารณา แต่สำหรับคำรับสารภาพนอกศาล เช่นคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นพยานบอกเล่าซึ่งศาลจะรับฟังได้เพียงใดนั้น ย่อมจะขึ้นอยู่กับหลักกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการคุ้มครองสิทธิในคำรับสารภาพว่าได้มาโดยสมัครใจหรือไม่นั้น ในขั้นตอนการคุ้มครองโดยศาลในการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยนั้นในชั้นที่ยังตกเป็นผู้ต้องหาของประเทศไทยดังได้กล่าวแล้วว่าศาลไม่ได้ลงมาคุ้มครองได้ ไม่เหมือนในต่างประเทศซึ่งในประเทศไทยคำรับสารภาพชั้นสอบสวนจะตกถึงความรับรู้ของศาลได้เฉพาะแต่ถูกใจที่อ้างเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดีเท่านั้น เมื่อวิเคราะห์แล้วเห็นว่า เป็นเพราะปัญหาหลายประการที่ทำให้ขาดการคุ้มครองโดยศาลต่อสิทธิในการให้การรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนแยกออกมาได้ดังต่อไปนี้

- ขาดมาตรการกักกรองบุคคลเบื้องต้นในทางปฏิบัติ

เนื่องจากระบบการไต่สวนเบื้องต้นในปัจจุบันของไทยไม่มีใช้ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง กฎหมายกำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162(2) ว่า “ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไม่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้ให้อำนาจศาล แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการใช้เลยเมื่ออัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ทั้ง ๆ ที่คำให้การรับสารภาพมาในชั้นสอบสวนนั้นอาจไม่สมัครใจ ซึ่งถ้าหากมีการไต่สวนแล้วอาจพบว่าเป็นการไม่สมัครใจเลยและถ้าหากประกอบกับอัยการโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอื่นพอฟังได้ ผู้บริสุทธิ์ก็อาจจะถูกปล่อยตัวเร็วขึ้น เพราะถือว่าคดีไม่มีมูลได้ไม่ต้องมาเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการสู้คดีชั้นศาล แต่เมื่อไม่มีมาตรการกักกรองชั้นมาใช้ จึงยังคงเพียงแต่การที่ศาลสอบถามคำให้การในชั้นหลังรับฟ้องที่เรียกว่า “ชี้” ในวันที่ศาลปฏิบัติหน้าที่เวรชี้ คือศาลจะสอบถามคำให้การจำเลยที่ถูกฟ้องว่าจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธเท่านั้น ดังนั้นถ้าจำเลยไม่เข้าใจข้อกล่าวหาขึ้นมาหรือเข้าใจผิดหรือเชื่อในสิ่งที่ถูกกล่าวหา ทำให้

เกิดรับสารภาพขึ้น ศาลก็จะพิพากษาได้เลย หรือสั่งสืบเสาะก่อน ถ้าอัตราโทษไม่ถึงต้องสืบประกอบ ทำให้คดีเสร็จโดยเร็วแต่ไม่มีการตรวจสอบความเข้าใจที่ถูกต้องอีกที เนื่องจากก็เพราะแม้กฎหมายจะให้ศาลถามให้ชัดเจนแต่เนื่องจากปริมาณคดีมีมากทำให้ศาลไม่สามารถถามได้อย่างละเอียด หรือตั้งข้อสังเกตได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนได้

การไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary hearing) หรือการไต่สวนเบื้องต้น เป็นมาตรการที่จะช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการฟ้องร้องโดยไม่มีมูลคดีหรือไม่มีเหตุอันควรเป็นการสนับสนุนในหลักการ “ห้ามการบังคับให้ประจานตนเอง” (Self-incrimination) ซึ่งในสหรัฐอเมริกาจะใช้มาตรการนี้เพื่อให้เกิดความเที่ยงธรรมถึงข้อหาที่กล่าวหา

การไต่สวนมูลฟ้อง เป็นกระบวนการทำหน้าที่กั้นกรอง (Screening) กระบวนการในคดีอาญาร้ายแรง เป็นเสมือนเครื่องมือที่ทำการร่อนกลั่นกรองออกซึ่งการฟ้องร้องคดีที่ขาดพยานหลักฐานสนับสนุน เป็นการตรวจสอบเพื่อป้องกันความรีบร้อน เลินเล่อ ประสงค์ร้ายของพนักงานอัยการ และของพนักงานสอบสวน

ความมุ่งหมายส่วนใหญ่ของการไต่สวนมูลฟ้อง ก็เพื่อป้องกันมิให้จำเลยหรือผู้ต้องหาต้องขึ้นศาลเพื่อพิจารณาตัดสินใจเมื่อไม่มีเหตุผลสมควรที่จะเชื่อว่าเขาได้ทำผิดตามข้อกล่าวหา แม้มีคำรับสารภาพมาในชั้นสอบสวนก็ตาม ปรากฏจากสถิติว่าในอเมริกา ได้มีการจับกุมกันมากมาย โดยไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเอาตัวผู้ถูกจับขึ้นศาลได้และเมื่ออยู่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องศาล Magistrate ย่อมสามารถป้องกันมิให้มีการกล่าวหาซึ่งไม่มีเหตุผลพอ ขึ้นไปถึงชั้นพิจารณาเปิดเผยได้²²¹ โดยการไต่สวนมูลฟ้องเป็นขั้นตอนที่มุ่งให้อัยการแสดงพยานหลักฐานเท่าที่จำเป็นนอกเหนือจากคำรับสารภาพเท่าที่อ้างถึงความเชื่อเหตุสมควรว่าคดีมีมูลทำให้ผู้ต้องหาที่บริสุทธิ์มีโอกาสได้พบกับอิสรภาพโดยเร็ว

จากวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งในการไต่สวนของอเมริกาก็คือ เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยมีโอกาสได้ทราบเกี่ยวกับรายละเอียดการฟ้องร้องกล่าวหา²²² นั้นหมายความว่าให้ศาลมีโอกาสตรวจสอบคำให้การของผู้ต้องหาอีกครั้งหนึ่ง รวมถึงอธิบายข้อกฎหมายหรือสอบถามข้อเท็จจริงได้ด้วยหากปรากฏว่าผู้ต้องหาถูกบังคับ ชูเชิญ ให้การรับสารภาพ และไม่มีพยาน

²²¹ อมร อินทรกำแหง, “การดำเนินคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา”, หน้า 229.

²²² สุพิศ ปราณิตพลกรัง, “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์กรตุลาการในชั้นก่อนการพิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, 2528, หน้า 166.

หลักฐานชั้นศาลก็ไม่รับฟ้อง แต่ถ้าพอมีหลักฐานอื่นถือว่าคดีพอมีมูล ศาลก็จะรับฟ้อง ซึ่งถือว่าเป็นการคุ้มครองได้ระดับหนึ่ง และนอกจากนี้สิทธิดังกล่าวหากผู้ต้องหาทำผิดจริงและยืนยันให้การรับสารภาพก็อาจละสิทธิในการไต่สวนได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามของอเมริกัน

สิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้องนั้นมีบัญญัติไว้ในกฎหมายธรรมดา มิใช่กล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ²²³ เป็นสิทธิซึ่งผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ใช้ก็ได้ โดยแสดงออกโดยตรงหรือโดยปริยาย²²⁴ ในเรื่องของการละสิทธิการได้รับการไต่สวนมูลฟ้องของผู้ต้องหาไม่เคยมีสถิติของ Recorder's Court ใน Detroit ซึ่งผู้ต้องหาสิทธิได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง ตามกฎหมายของมลรัฐ Michigan ปรากฏว่า ผู้ต้องหาจำนวนทั้งหมด 5,231 คน ที่นำมาสู่ศาล จำนวน 72% ละสิทธิการได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง และประมาณ 2 ใน 3 ของผู้ต้องหาใน Sedgwick County มลรัฐ Kansas ก็ปรากฏว่าละสิทธิการได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง²²⁵ ซึ่งเป็นอัตราการละสิทธิที่สูงมากทีเดียว ในปัจจุบันนี้ก็ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีการไต่สวนมูลฟ้องน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของคดีทั้งหมด²²⁶

แม้การละการไต่สวนมูลฟ้องจะสามารถทำได้ หากผู้ต้องหาต้องการ แต่ในบางแห่งก็มีข้อกำหนดให้พนักงานอัยการและศาลต้องตกลงยินยอมเสียก่อน เพราะการละการไต่สวนมูลฟ้องนั้นมีข้อได้เปรียบเสียเปรียบของผู้ต้องหาและพนักงานอัยการในการละสิทธิดังกล่าว ถ้าผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัว การละสิทธิการไต่สวนมูลฟ้องจะทำให้

²²³ ในคดี Lem Woon v. Oregon (1913) ศาลสูงสหรัฐได้ตัดสินว่ารัฐธรรมนูญมิได้บังคับให้มลรัฐจำต้องให้สิทธิแก่จำเลยที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง คดีดังกล่าวอ้างในวิสาร์ พันธนะ, "วิจิตรพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา", หน้า 52.

คดี U.S. v. Luxenberg (1967) วินิจฉัยว่าไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้จำเลยต้องได้รับการไต่สวน

คดี Lunsford v. Howard (1970) วินิจฉัยว่า จำเลยไม่มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง การไม่มีการไต่สวนมูลฟ้องไม่เป็นการฝ่าฝืนกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย (due process) ตามบทแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบทที่ 14

²²⁴ ดูอมร อินทรกำแหง, "การดำเนินคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา", หน้า 229. และดู Introduction to law enforcement, p.191.

²²⁵ See, Frank William Miller, Prosecution, (Boston : Brown and company, 1969) pp.110-111. อ้างจาก Annual Report for the Recorder's Court of the city of Detroit, Michigan, 1956, 11 (Mimeo, 1957)

²²⁶ ดู เข็มชัย ชูติวงศ์, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบ 2, หน้า 7.

กำหนดวันพิจารณาคดีเร็วขึ้น แต่หากเป็นกรณีได้รับการประกันตัวผู้ต้องหาอาจไม่สะดวกสิทธิการไต่สวนมูลฟ้อง เพราะการไต่สวนมูลฟ้องอาจทำให้ได้รับการปล่อยตัวโดยการยกฟ้องเพราะไม่มีมูล ไม่ต้องไปถึงชั้นพิจารณา และทำให้ได้รับรู้รูปคดีพยานหลักฐานของฝ่ายพนักงานอัยการ ทำให้มีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐาน เตรียมการต่อสู้คดี สำหรับพนักงานอัยการนั้น การไต่สวนมูลฟ้องก็มีข้อดีในการที่ได้เสนอพยานหลักฐานขณะที่ข้อเท็จจริงยังใหม่ ๆ สด ๆ อยู่ พยานยังจำเหตุการณ์ได้ดีเป็นการสงวนรักษาพยานที่ถูกต้องไว้และใช้ในชั้นพิจารณาได้ อย่างไรก็ตาม พนักงานอัยการอาจตกลงลดการไต่สวนมูลฟ้อง เพราะจะได้ไม่ต้องแสดงพยานหลักฐานให้ฝ่ายผู้ต้องหาทราบ²²⁷

อย่างไรก็ดีประเทศไทยไม่มีระบบในการตรวจสอบดุลพินิจอัยการ และไม่มีการคานอำนาจของชั้นสอบสวนโดยศาล เพื่อเป็นการอุดช่องว่างของการคุ้มครองสิทธิในคำรับสารภาพมิให้เกิดจากความไม่สมัครใจ การไต่สวนมูลฟ้องจะเป็นเครื่องมือในการกลั่นข้อมูลคดีที่มีประสิทธิภาพ แต่น่าเสียดายที่ไม่มีการใช้อย่างจริงจังหรือเรียกว่าไม่มีการใช้เลยก็ว่าได้ในปัจจุบัน ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 (2) บัญญัติไว้ ถือเป็นปัญหาที่ควรหยิบยกทางแก้ไขเพื่อคุ้มครองสิทธิในการถูกบังคับ การปรับปรำตนเองของผู้ต้องหาในอนาคตต่อไป

- ปัญหาปริมาณคดีที่มีมากและการขาดกำลังคน

ประเทศไทยไม่มีวิธีลดปริมาณคดีโดยกฎหมายอย่างชัดเจนเหมือนต่างประเทศ ทำให้ปริมาณคดีที่มีผู้ศาลนั้นมากเกินกว่าจะดำรงความยุติธรรมได้ดี ซึ่งในต่างประเทศนั้นยังมีมาตราหนึ่งถือว่าการคุ้มครองคำรับสารภาพมิให้ได้มาโดยสมัครใจโดยวิธีการทางกฎหมาย เพราะในการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลนั้น ปรากฏว่าคำรับสารภาพได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้มีการนำเอาวิธีการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) มาใช้อย่างแพร่หลาย ปรากฏว่าในคดีอาญาผู้ต้องหาหมักจะให้การรับสารภาพ และคดีเหล่านี้จะเสร็จสิ้นไปโดยการต่อรองคำรับสารภาพ

การเจรจาต่อรองคำรับสารภาพนี้ กระทำเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประโยชน์ระหว่างคู่กรณี กล่าวคือ อัยการจะเสนอประโยชน์บางอย่างให้จำเลย เช่นการลดข้อหาจำเลย หรือการยกเลิกข้อหาบางข้อหา หรือให้ได้รับโทษเบาลง โดยสัญญาว่าจะยื่นคำร้องแถลง

²²⁷ สุพิศ ประณีตพลกรัง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 169.

ต่อศาลสนับสนุนให้ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีลงโทษจำเลยในสถานเบาเพื่อแลกเปลี่ยนกับ คำรับสารภาพของจำเลย

เมื่อจำเลยยอมตกลง ตามข้อเสนอของอัยการโดยทำการเจรจาตกลงกันแล้ว จำเลยจะยอมรับสารภาพตามข้อหาใหม่ที่ตกลงกันดังกล่าว และปกติผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามข้อหาที่ให้การรับสารภาพเสมอ หรือลงโทษในสถานเบาตามที่อัยการเสนอแนะต่อศาล อย่างไรก็ตามการพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยนั้นเป็นดุลพินิจของศาลโดยอิสระไม่จำเป็นต้องถูกผูกมัด หรือไม่ถูกบังคับให้ต้องผูกพันตามข้อตกลงระหว่างอัยการกับจำเลยหรือทนายจำเลย ในกรณีที่ผู้พิพากษา ซึ่งพิจารณาคดีเห็นชอบกับข้อเจรจาตกลงระหว่างอัยการกับจำเลยหรือทนายจำเลยแล้ว ก็จะพิพากษาคดีนั้นโดยไม่มีการพิจารณาและคดีเป็นอันถึงที่สุดโดยไม่มีการอุทธรณ์ฎีกา²²⁸ ต่อไปอีก

สำหรับในประเทศไทยแม้ว่าจะไม่มีการนำวิธีการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ แต่ก็ปรากฏว่าในการดำเนินคดีในชั้นศาลนั้นคำรับสารภาพจะเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการพิจารณาพิพากษาของศาล ซึ่งจะเป็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ซึ่งบัญญัติว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่ในคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้นศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง...”

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในคดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกจำเลยน้อยกว่าห้าปี เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพศาลสามารถลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งส่งผลให้คดีเสร็จไปจากศาลได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งถือว่าเป็นการต่อรองคำรับสารภาพอย่างหนึ่งแต่ก็ไม่เด่นชัดนัก และโอกาสที่จะตรวจสอบคำรับสารภาพก็มียากเพราะปริมาณคดีที่มีมากกับบุคคลากรในการปฏิบัติในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการอธิบายให้จำเลยเข้าใจ ดังนั้นอาจมีคำรับสารภาพต่อศาลด้วยความเข้าใจแบบผิดมาตั้งแต่ชั้นสอบสวนก็เป็นไปได้ ซึ่งเท่ากับมิได้มีการคุ้มครองคำรับสารภาพเลย

²²⁸ นิจรินทร์ องคพิสุทธิ “การต่อรองคำรับสารภาพ”, หน้า 151-152.

คำรับสารภาพในคดีอาญา มิใช่จะมีอิทธิพลแต่เฉพาะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการพิจารณาคดีเท่านั้น แต่ยังเข้าไปมีอิทธิพลต่อการพิจารณาลงโทษของศาลด้วย ซึ่งตามกฎหมายอาญาของไทยถือว่าคำรับสารภาพจัดอยู่ในลักษณะของการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นเหตุบรรเทาโทษ²²⁹ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78

คำรับสารภาพ อันเป็นเหตุบรรเทาโทษได้นั้นจะต้องเข้าลักษณะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีของศาล ซึ่งไม่เป็นปัญหาข้อกฎหมายแต่จะต้องไม่เป็นการกระทำเพราะจำนนต่อพยานหลักฐาน ถ้าศาลสามารถพิจารณาลงโทษได้โดยอาศัยพยานหลักฐานอื่นอยู่แล้ว แม้จะมีคำรับสารภาพก็ไม่เป็นเหตุบรรเทาโทษเพราะไม่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี²³⁰

ดังนั้นหากประเทศไทยไม่พยายามหาทางลดปริมาณคดี เช่นโดยนำวิธีการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้แล้ว ปริมาณคดีที่มากย่อมทำให้การคุ้มครองสิทธิโดยศาลเป็นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพน้อยเกินความหวังของประชาชนที่คาดหวังว่าศาลจะเป็นที่พึ่งสุดท้าย และเมื่อพิจารณาตามมาตรา 176 แล้ว เห็นว่าในทางปฏิบัติของศาลในปัจจุบันนั้น ถ้ากรณีไม่สืบประกอบศาลสามารถใช้ดุลพินิจตัดสินได้เลย คำรับสารภาพในชั้นศาลนั้นจะขัดกับหลักค้นหาความจริงหรือไม่ เพราะศาลเพียงแต่ถามถึงคำให้การในวันนัดสอบถามคำให้การจำเลย ซึ่งในทางปฏิบัติ ถ้าวันนั้นมีครบขังหรือครบประกัน หรือครบมัดฟ้องแล้วแต่กรณี ศาลก็จะออกนั่งพิจารณาแล้วเรียกขึ้นมาทีละคดี อ่านฟ้อง แล้วถาม ไม่มีโอกาสที่จะสอบถามถึงเจตนาในคำให้การอย่างละเอียดว่าที่รับสารภาพนั้น เข้าใจว่ารับอย่างไร และไม่มีโอกาสสอบถามถึงข้อเท็จจริงบางประเด็น ซึ่งถ้าศาลรู้แน่ชัดแล้ว คำให้การที่บอกเล่าให้ศาลฟังนี้อาจเป็นข้อยกเว้นตามกฎหมายได้ ซึ่งด้วยเวลาจำกัดและด้วยปริมาณคดีที่มาก ทำให้การปฏิบัติไม่สามารถค้นหาในคำรับสารภาพนั้นได้ว่าบริสุทธิ์หรือไม่ ในชั้นนี้เนื่องจากปัญหาทางด้านภายนอกและเวลาทำให้เป็นช่องว่างพอที่จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบต่อสิทธิของเขาภายใต้รัฐธรรมนูญต่าง ๆ ได้ เพราะคนที่ทำผิดส่วนใหญ่ต้องยอมรับว่าเป็นคนในชั้นกลางถึงล่างเป็นส่วนมาก หมายถึง ชั้นชั้นที่ยากจน ขาดความรู้ และการศึกษา ส่วนคนที่มีการศึกษาดี หรือความรู้สูง และประกอบอาชญากรรม เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มักจะมีผู้ช่วยเหลือคือทนายอยู่แล้ว ตั้งแต่ชั้นจับกุม จึงทำให้สิทธิในการที่จะให้การปรับปรุตนเองโดยสำคัญผิดมีน้อย หรือแทบจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย

²²⁹ จิตติ ติงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงทองการพิมพ์, 2518), หน้า 823-833.

²³⁰ ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตร, “หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา”, วิทยานพนธ์ปริญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527, หน้า 49 – 50.

– ปัญหาขาดมาตรการทางการศาลในการคุ้มครองคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจที่เคร่งครัด

เนื่องจากประเทศไทยนโยบายทางการศาลยังเป็นระบบเดิม ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน คือเป็นระบบการดำเนินคดีโดยอิสระทางดุลพินิจของผู้พิพากษาแต่ละท่านในการพิจารณาคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่ารับฟังได้หรือไม่ และพอที่จะลงโทษจำเลยหรือชี้ให้เห็นว่าจำเลยทำผิดจริงหรือไม่ ดังนั้น จึงมีทั้งที่ยึดคำรับสารภาพประกอบกับพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบด้วยอย่างเคร่งครัด กับทั้งที่พิจารณาว่ามีคำรับสารภาพและพยานแวดล้อมเพียงเล็กน้อยที่พอฟังได้ก็จะลงโทษดั่งเช่น

จำเลยให้การรับสารภาพทั้งชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนด้วยความสมัครใจ ทั้งยังรับต่อผู้เสียหายว่า ได้เอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปจริง ดังนี้ พยานโจทก์ประกอบกัน รับฟังลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ได้ (ฎีกาที่ 2850/2531) หรือมีพยานอื่นยืนยันว่าจำเลยเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับการกระทำผิดด้วย ศาลก็ฟังลงโทษจำเลยได้ (ฎีกาที่ 1839/2529) และยิ่งได้ความว่า เมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนแล้ว ยังได้นำเจ้าพนักงานตำรวจไปตรวจค้น และยึดเครื่องยนต์และชิ้นส่วนอุปกรณ์ของรถจักรยานยนต์ผู้เสียหายได้เป็นของกลาง คำรับสารภาพดังกล่าว แม้จะเป็นพยานบอกเล่า แต่เมื่อนำมาประกอบคำเบิกความของพยานโจทก์ ซึ่งเป็นผู้จับกุมและสอบสวนพยานโจทก์ จึงมีน้ำหนักรับฟังลงโทษจำเลยได้ (ฎีกาที่ 381/2531)

หลักในคำพิพากษาเหล่านี้ ย่อมชี้ให้เห็นว่าคำให้การของพยาน และคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนั้น ปัจจุบันศาลรับฟังอย่างแน่นอน แต่ชั้นตอนอยู่ที่ต้องได้มาโดยชอบและบริสุทธิ์เท่านั้น ฎีกาเหล่านี้จึงสามารถใช้เป็นแนวความคิดเห็นที่จะสนับสนุนให้มีการสอบสวนที่ทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อที่จะให้มีการรับฟังในศาลอย่างถูกต้องต่อไป แต่ปัญหาก็คือจะพิสูจน์หรือมีมาตรการอย่างไร ที่จะเคร่งครัดมิให้เกิดการกระทำให้เกิดคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจในชั้นสอบสวนแม้ศาลจะมีการวินิจฉัยถึงคำรับสารภาพว่าได้มาโดยไม่สมัครใจไม่รับฟังอีกก็ตาม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 135 และ 226 ที่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิในคำให้การโดยถือว่าคำให้การของพยานบุคคลในชั้นสอบสวน ซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกหลวงหรือโดยมิชอบประการอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือชูเชื้อ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น และมาตรา 226 บัญญัติว่า พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกหลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น...”

ดังนั้นคำให้การของพยานบุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือพยานอื่นซึ่งพนักงานสอบสวนใช้วิธีการอันมิชอบทั้งหลายดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดขึ้น จึงเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ เช่น พนักงานสอบสวนแนะนำจำเลยว่า ถ้ารับเสียคงจะได้รับความกรุณาจากศาลเพราะเรื่องนี้มีหลักฐานเป็นการทำให้จำเลยหลงเชื่อมิใช่คำรับโดยสุจริต (คำพิพากษาฎีกาที่ 218/2484) หรือบอกแก่จำเลยว่า ถ้ารับเสียดี ๆ จะกันไว้เป็นพยาน จะไม่ฟ้องจำเลย เป็นการให้สัญญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 1039/2482) หรือบอกว่าถ้ายอมรับเขาจะปล่อยตัว (ซึ่งถูกจับในอีกคดีหนึ่ง) กลับบ้าน และแม่คดีจะไปถึงศาล ๆ ก็คงภาคทัณฑ์เพราะเป็นหญิง ถือว่าเป็นการหลอกลวง (คำพิพากษาฎีกาที่ 102/2474) หรือบอกว่ามีพยานยืนยันเอาความผิดแก่จำเลย ซึ่งความจริงไม่มี ย่อมเป็นการหลอกลวงจำเลย ๆ มิได้ยอมรับโดยซื่อสัตย์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 598/2484) แต่ถ้ามีพยานรู้เห็นจริง ๆ ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นการหลอกลวงจำเลย (คำพิพากษาฎีกาที่ 173/2476) คำรับที่เกิดจากการจูงใจ ล่อลวง สัญญาเหล่านี้ใช้อ้างเป็นพยานไม่ได้

มีข้อควรสังเกตว่า พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเหล่านี้มีความไม่น่าเชื่อถืออยู่ในตัวเอง เพราะเมื่อพยานจำต้องให้การเพราะถูกขู่เข็ญ บังคับ หรือให้การโดยถูกล่อลวงเสียแล้ว คำพยานนั้นก็ยากที่จะเชื่อได้ว่าเป็นความจริง

นอกจากนี้ คำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนซึ่งให้การโดยพนักงานสอบสวนยังมีได้แจ้งข้อหา หรือมิได้เตือนว่าจะใช้ยันเขาได้ในชั้นศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ศาลฎีกาก็ถือว่าเป็นคำพยานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ และรับฟังไม่ได้เช่นกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 769/2482 และ 1304/2483) ซึ่งจะเห็นว่าฎีกาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการใช้หลักดุลพินิจแค่ไม่รับฟังพยานประเภทนี้เท่านั้น ไม่มีมาตรการตัดพยานประเภทนี้ออกไปอย่างเคร่งครัดและขยายผลถึงพยานอื่นด้วยเพื่อเป็นการบังคับตำรวจไปในตัวเหมือนที่ ศาลอเมริกันวางหลักไว้แน่นอนว่า พยานเช่นนี้รับฟังไม่ได้ โดยให้เหตุผลว่าเมื่อต้นตอ หรือแหล่งกำเนิดที่ทำให้ได้พยานมาเป็นสิ่งที่ไม่ชอบแล้ว พยานนั้นก็ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ชอบไปด้วย เปรียบเสมือนผลไม้อันเกิดจากต้นไม้ที่เป็นพิษ ผลนั้นย่อมมีพิษร้ายด้วย (The fruit of a poisonous tree doctrine) ถ้าศาลยอมรับฟังพยานที่ได้มาโดยวิธีนี้แล้ว ย่อมส่งเสริมให้ตำรวจใช้วิธีนอกกฎหมาย แสวงหาพยานหลักฐานมาประกอบคดี ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง²³¹ ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีหลัก (Exclusionary Rule) คือบทตัดพยานอย่างเคร่งครัดดังกล่าวในบทที่ 3 แล้ว มาเป็นบทตัดพยาน และเป็นการยับยั้งตำรวจมิให้กระทำการใดๆ ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และศาลได้อ้างหลัก “ศักดิ์ศรีของตุลาการ” หรือ Judicial

²³¹ เข็มชัย ชุตินวงศ์, กฎหมายลักษณะพยาน ฉบับแก้ไขถึงปัจจุบัน พ.ศ.2535, พิมพ์ครั้งที่ 4, หน้า

integrity ว่าการรับฟังพยานหลักฐานเหล่านี้ จะทำให้ศาลดูเหมือนร่วมสนับสนุนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการทำผิดกฎหมาย²³² ดังนั้นผลของหลักนี้ทำให้เกิดมาตรการของทางศาลที่ชัดเจนในการคุ้มครองสิทธิของอเมริกา โดยพยานหลักฐานคำรับสารภาพถ้าได้มาโดยไม่สมัครใจพยานหลักฐานที่ได้มาจากคำรับสารภาพนั้นย่อมไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ด้วย ตามทฤษฎี “ผลไม่ของต้นไม่มีพิษ” ดังกล่าวข้างต้น แม้เมื่อมีข้อวิจารณ์ว่าอาจทำให้ผู้กระทำผิดลอยนวล เยอะขึ้นก็ตาม ศาลก็ยังได้แต่เพิ่มหลักการอื่นมาประกอบ เช่น การชั่งน้ำหนักผลดีผลเสีย หรือพยานหลักฐานที่ได้มาตอนหลังนั้นเจ้าหน้าที่กระทำโดยสุจริตตอนนำมา แต่อย่างไรก็เป็นดุลพินิจของศาลแต่ละท่าน แต่สหรัฐอเมริกาก็ยังถือว่าหลักดังกล่าว Exclusionary Rule เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในด้านต่างๆ รวมถึงคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจด้วย แต่น่าเสียดายที่ศาลไทยไม่มีมาตรการที่แน่ชัดในเรื่องดังกล่าว ทำให้เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏในชั้นศาลว่าคำรับสารภาพนั้นได้มาไม่ชอบศาลก็เพียงแต่ไม่นำคำรับสารภาพนั้นมาพิจารณาเท่านั้นเอง ไม่มีการสืบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่อย่างใด ด้วยวิธีการใดเลยในปัจจุบัน หากมีการใช้บทตัดพยานดังกล่าว อาจทำให้รูปแบบการสอบสวนเริ่มเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดได้ การถูกบังคับให้การปฏิบัติต่อตนเอง คือให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ก็อาจเกิดขึ้นน้อยลง และพนักงานสอบสวนก็จะเริ่มไปมุ่งแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีที่ชอบธรรม ไม่ใช่มุ่งจากคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นสำคัญอย่างในปัจจุบัน

4.6 แนวคิดในการแก้ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ

จากที่เคยกล่าวแล้วว่าคำรับสารภาพนั้นมีผลต่อชั้นศาลในการประกอบดุลพินิจในการพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ด้วยทั้ง ๆ ที่เป็นพยานบอกเล่า (Hear say) แต่ก็เป็นข้อยกเว้นในการรับฟังพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง และคำรับสารภาพเป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญบัญญัติปกป้องสิทธิเอาไว้แล้วตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 243 วรรคแรก เรื่อง บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องร้องคดีอาญา และตามวรรคสอง ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ตามที่กล่าวมาแล้วในบทก่อนๆ แต่ก็ต้องยอมรับความจริงที่ว่า มาตรการรับรองสิทธิหรือปกป้องสิทธิดังกล่าวกฎหมายในทางปฏิบัติในคดีอาญาคือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่บัญญัติชัดเจนถึงวิธี

²³² ดร.กิติพงษ์ กิตยารักษ์, กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง, หน้า 156.

การคุ้มครองดังกล่าว ไม่ว่าจะการไม่มีผู้ช่วยเหลือขณะอยู่ในชั้นสอบสวน หรือการไม่รู้สิทธิอย่างชัดแจ้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ (1) ล้วนทำให้เกิดช่องทางแสวงหาคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจของผู้ต้องหาเสมอ เพราะเป็นวิถีทางที่ง่ายต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าพิจารณาสังเกตแล้วมีมากมายที่รับสารภาพชั้นสอบสวน แต่มาปฏิเสธชั้นศาลเมื่อศาลตั้งทนายให้ (ทนายขอแรง) ตามกฎหมาย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การที่ผู้ต้องหาทำผิดจริงหรือไม่ ควรจะเป็นคนละประเด็นกับการคุ้มครองสิทธิในคำรับสารภาพในชั้นตกเป็นผู้ต้องหา เพราะยังไม่ได้มีคำตัดสินว่าทำผิดจริงในชั้นศาล ดังนั้น ไม่ว่าจะกระทำผิดจริงหรือไม่ก็ตามควรที่จะคุ้มครองผู้ต้องหาในทุกด้านที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิไว้ และยังเป็นหลักที่นานาประเทศก็ยอมรับด้วย ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ตัวผู้เป็นเจ้าพนักงานเพียงอย่างเดียว เป็นเพราะระบบกฎหมายที่ใช้อยู่เป็นระบบกล่าวหาเกินไป และองค์กรที่เกี่ยวข้องก็ได้เน้นการปรับปรุงการคุ้มครองสิทธิด้านผู้ต้องหาในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งงบประมาณในการจัดหาพยานหลักฐานในเรื่องการแสวงหาพยานหลักฐานก็ไม่ถูกให้ความสำคัญเท่าใดนัก ถ้ามีการให้ความสำคัญโดยอาจจะใช้หลักทางวิทยาศาสตร์มาเป็นช่วยในการหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหา ก็จะไม่เกิดขึ้นง่ายนักในการละเมิดสิทธิมากมายอย่างที่เห็นอยู่ อีกทั้ง “คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ” ยังขาดแนวทางการคุ้มครองจากทางอัยการและทางศาล ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ถ้ามีมาตรการที่เด็ดขาดหรือมาตรการตรวจสอบคำรับสารภาพที่ได้มาจากชั้นสอบสวนจากหน่วยงาน 2 หน่วยงานนี้ได้จะทำให้การคุ้มครองมีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง แนวทางที่ผู้เขียนขอเสนออาจกล่าวได้ว่า เป็นมาตรการที่ต้องร่วมมือกันจริงจัง โดยต้องปรับปรุงทั้งกฎหมายและการบริหารภายในองค์กรซึ่งก็คือจำเป็นต้องใช้มาตรการทั้งทางนิติบัญญัติและทางบริหารมามีส่วนร่วมมือกันในการช่วยเหลือคุ้มครองด้วย ซึ่งจะขอเสนอแนวคิดในการแก้ไขดังต่อไปนี้

4.6.1 มาตรการทางนิติบัญญัติ

มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่ควรเอากฎหมายเข้ามาบัญญัติ ถึงวิธีการที่จะคุ้มครองผู้ต้องหาในคำรับสารภาพ เพื่อมิให้เกิดการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจขึ้นโดยเป็นวิธีการที่กฎหมายนำหลักการต่าง ๆ เข้ามาบัญญัติไว้ ซึ่งอาจออกมาได้หลายรูปแบบดังผู้เขียนขอเสนอแนวทางดังนี้

4.6.1.1 มาตรการทางกฎหมายกำหนดรายละเอียดวิธีการให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาชัดเจนขึ้น

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า ส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไป เกิดจากการไม่รู้กฎหมาย ไม่รู้สิทธิว่าตนมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ด้านทนายความ ตามมาตรา 7 ทวิ (1) ที่พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง และตามมาตรา 134 สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ โดยกฎหมายก็บอกว่าต้องบอก รวมทั้งสิทธิที่จะมีทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจอยู่ด้วยขณะสอบสวนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 241 วรรคสอง ให้ทราบก่อน ว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหาเหล่านั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันเขาในการพิจารณาคดีได้ ซึ่งสิทธิเหล่านี้ในต่างประเทศดังที่กล่าวมาแล้วว่า โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้หลัก Miranda Rule มาใช้ปรับบทว่าต้องเป็นหน้าที่แจ้งให้ทราบ ถึงแม้รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง หน้าที่แจ้งดังกล่าวก็คือ

1. เขามีสิทธิไม่ให้การ
2. คำพูดของเขาอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันเขาในศาลที่มีอำนาจตามกฎหมายได้

กฎหมายได้

3. เขามีสิทธิจะปรึกษาทนาย และมีทนายมาอยู่ร่วมด้วยขณะทำการสอบสวน
4. ถ้าเขาไม่สามารถว่าจ้างทนายได้ และเขาต้องการเขาจะได้รับการแต่งตั้งโดย

ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

ซึ่งศาลถือเป็นหน้าที่เคร่งครัดมิใช่เป็นเพียงการบอกกล่าวเฉย ๆ อย่างเช่นว่ามีสิทธิอยู่ด้วยกับทนายสองต่อสองอย่างของประเทศไทย ตามมาตรา 7 ทวิ (1) โดยไม่บอกถึงสิทธิดังกล่าวว่าทนายนั้นรัฐจะจัดให้ถ้าไม่มีเงินจ้างทนาย แต่ของสหรัฐอเมริกาได้ขยายความให้เข้าใจอีกด้วยว่า ถ้าประสงค์จะมีทนายแต่ฐานะยากจน และต้องการรัฐจะจัดให้ การมีทนายช่วยเหลือเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะส่งผลถึงการช่วยปกป้องสิทธิว่าจะให้การหรือไม่ให้การอย่างไรก็ได้ ตามมาตรา 134 ด้วย เพราะอย่างที่รับรู้กันมาว่าผู้ต้องหาส่วนใหญ่ฐานะยากจนขาดการศึกษา โดยเฉพาะในสังคมชนบท ทำให้ถ้าเพียงแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งตามสิทธิจริงก็เชื่อว่ายอมไม่เข้าใจในความหมายว่าจะส่งผลในชั้นศาลอย่างไร ในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่าถ้ามีการอธิบายสิทธิให้ชัดเจนขึ้นจะเป็นประโยชน์ และป้องกันมิให้ผู้ต้องหาให้คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจขึ้น ตัวอย่างเช่น สิทธิในการมีทนายจำเป็นต้องแจ้งให้ชัดเจน เพราะการมีทนายเข้ามาช่วยเหลือย่อมอาจทำให้เกิดทางที่เป็นประโยชน์ได้ 3 แนวทาง กล่าวคือ

1. ถ้าเป็นผู้กระทำผิดจริง ทนายความอาจแนะนำให้ได้ว่าพยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่สามารถต่อสู้ได้เลยถ้ารับสารภาพอาจได้ลดโทษ ทำให้ผู้ต้องหาอาจตัดสินใจรับสารภาพได้ซึ่งถือว่าคำรับสารภาพในรูปแบบนี้เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ

2. ถ้ามิได้เป็นผู้กระทำผิด การแจ้งสิทธิอย่างชัดเจนโดยมีทนายเข้าช่วยเหลือประกอบขยายความให้เข้าใจ ทำให้มีแนวทางต่อสู้ที่ยุติธรรมไม่ต้องมีภาระในการพิสูจน์คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นสอบสวนต่อศาลอีกด้วย

3. การมีทนายช่วยเหลือจะทำให้สิทธิในการที่จะไม่ให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองถูกคุ้มครองมากขึ้นเพราะทนายยอมให้ความช่วยเหลืออธิบายถึงสิทธิตามมาตรา 7 ทวิ และมาตรา 134 ได้ชัดเจนต่อผู้ต้องหา เพื่อให้ผู้ต้องหาใช้สิทธิว่าจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้

ดังนั้นหากกฎหมายกำหนดรายละเอียดวิธีการให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาชัดเจนยิ่งขึ้น ย่อมสกัดกั้นการกระทำอันมิชอบของเจ้าพนักงานต่อผู้ต้องหาเพื่อให้เขาได้รับสารภาพออกมาโดยไม่สมัครใจ

ดังนั้นนอกเหนือจากการที่กฎหมายจะบัญญัติว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิตามมาตรา 7 ทวิ (1) และสิทธิตามมาตรา 134 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรมก็ตาม เพื่อคุ้มครองคำให้การของผู้ต้องหาที่จะออกมา แต่ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่ชัดเจนพอจึงขอเสนอแนะเพิ่มเติมเนื่องจากคำรับสารภาพนั้นมักถูกบังคับมาตั้งแต่ชั้นจับกุมแล้ว ที่เรียกว่าบันทึกจับกุม และเมื่อถูกบังคับในชั้นนั้นแล้ว มักจะเกิดการเข้าใจผิดว่าในชั้นสอบสวน ก็คงเป็นพวกเดียวกันกับชั้นจับกุม ทำให้ผู้ต้องหาก็นยินยอมรับสารภาพไปโดยไม่สมัครใจอีก ดังนั้นจึงสมควรบัญญัติ เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจตั้งแต่ชั้นจับกุมโดยเพิ่มเติมในมาตรา 7 ตรี เป็นดังนี้

มาตรา 7 ตรี ในชั้นจับกุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิดังนี้

1. ได้แจ้งว่าถูกจับกุมแล้วในข้อหาใด
2. มีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การใด ๆ ก็ได้
3. คำให้การที่ทำไว้ในชั้นจับกุมอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยันได้ในชั้นศาล
4. มีสิทธิที่จะปรึกษาทนายความ หากไม่มีและต้องการรัฐก็จะจัดให้

การจัดหาทนายความตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมปฏิบัติตามหลักการและวิธีการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้ทนายความที่รัฐจัดให้ได้รับเงินค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

หมายความว่า เมื่อมีการจับผู้ต้องหาหรือถูกควบคุมตัวแล้วต้องแจ้งสิทธิว่าคุณถูกจับและมีสิทธิดังกล่าว ก่อนที่จะส่งพนักงานสอบสวน การถามให้การใด ๆ ในชั้นจับกุมก็ต้องอยู่บนพื้นฐานสิทธิเช่นเดียวกับในชั้นสอบสวน ส่วนในชั้นสอบสวนควรเพิ่มเติมการแจ้งสิทธิให้ชัดเจนนอกเหนือจากมาตรา 134 โดยเพิ่มเติมเป็นวรรคสองและวรรคสาม ว่า

“ในการถามคำให้การและแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่งนั้น ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิดังนี้ก่อน

1. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิจะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในชั้นพิจารณาคดีได้ และ
2. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายหรือบุคคลที่ไว้วางใจอยู่ด้วยก่อนให้การใด ๆ แก่พนักงานสอบสวน ถ้าต้องการทนายความและไม่สามารถจ้างได้รัฐจะจัดหาได้

เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ได้ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานตามวรรคหนึ่ง และหากผู้ต้องหาสละสิทธิดังกล่าวตามวรรคสองก็ให้บันทึกไว้เช่นกัน

ข้อสังเกต

1. นอกเหนือจากการแก้ทางกฎหมายดังกล่าวแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และศาล ก็ต้องออกระเบียบภายในให้พิจารณาถึงสิทธิพื้นฐานดังกล่าวด้วยในการใช้ดุลพินิจพิจารณาหลักฐานทางด้านคำรับสารภาพว่าผ่านขั้นตอนดังกล่าวมาครบถ้วนหรือไม่ เพื่ออย่างน้อยก็ทำให้คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยความไม่สมัครใจเกิดขึ้นน้อยลงได้
2. ในความเห็นของผู้เขียนเองอีกประการหนึ่งเห็นควรมีวิธีการที่รุนแรงโดยผ่านทางศาล นอกเหนือจากการบังคับให้ตำรวจต้องมีหน้าที่แจ้งสิทธิตามหลัก Miranda Rule เหมือนอย่างสหรัฐอเมริกาแล้วยังควรใช้มาตรการ Exclusionary Rule เข้ามาเป็นบทตัดพยานด้วยแม้จะมีคำถามว่า จะไม่เป็นการยุติธรรมต่อผู้เสียหายหรือถ้าศาลจะต้องตัดพยานที่ได้มาจากการกระทำที่ไม่ชอบของตำรวจ ผู้เขียนเห็นว่า บทตัดพยานที่ใช้ควรจะขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความยุติธรรม รวมถึงความสุจริตของเจ้าพนักงานตามหลัก good faith ของสหรัฐอเมริกาด้วย ถ้าคดีนั้นมีพยานหลักฐานอื่นน่าเชื่อถือได้อยู่แล้วการไม่รับฟังพยานหลักฐานจากคำรับสารภาพที่ไม่ได้รับการแจ้งสิทธิ และพยานหลักฐานอื่นที่ได้จากคำรับสารภาพที่ไม่ได้รับการแจ้งสิทธิซึ่งถือว่าไม่สมัครใจก็ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อคดี ก็สามารถพิจารณาจากคำรับสารภาพได้ แต่ถ้ามีแต่คำรับสารภาพอย่างเดียวเป็นหลักโดยปราศจากพยานอื่นที่มีน้ำหนักเลย ศาลควรหยิบยกคำรับสารภาพนั้นมาพิจารณาให้เห็นว่าไม่รับฟังเพราะอะไร และเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานต่อผู้ต้องหาหรือไม่ เพื่อที่จะได้ส่งผลให้ผู้ต้องหาหยิบยกคำพิพากษาดังกล่าวไปฟ้องร้องค่าเสียหายจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่มิชอบได้สะดวกและง่ายขึ้น อีกทั้งจะเป็นการบังคับให้เจ้าพนักงานต้องหาพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากมุ่งเน้นอยู่ที่คำรับสารภาพเพียงอย่างเดียว
3. ถ้าบัญญัติให้ชัดเจนเป็นหน้าที่แล้วในการแจ้งสิทธิให้ชัดเจนและบังคับให้มีระเบียบภายในให้เจ้าพนักงานกระทำตามนั้น ก็ย่อมเป็นหลักประกันป้องกันตัวของเจ้าพนักงาน

เองที่หลังว่ามีได้กระทำการให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจ หมายความว่า ย่อมพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนง่ายว่า คำรับสารภาพนั้นน่าเชื่อถือ อันเป็นประโยชน์ต่อการรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ในฐานะที่เป็นพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ

4.6.1.2 การปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนกับตำรวจ

การดำเนินคดีในชั้นพนักงานอัยการของไทยนั้น ถือว่าพนักงานอัยการเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญต่อการรักษาความยุติธรรม โดยเฉพาะเกี่ยวกับการฟ้องร้อง ซึ่งตามหน้าที่แล้วตกอยู่ในฐานะที่เรียกว่าเป็นทนายแผ่นดิน²³³ และอาจจำแนกอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและอาญา และกฎหมายแพ่ง อาญา กับกฎหมายอื่น ๆ ดังนี้

1. ฟ้องคดีอาญาต่อศาลชั้นต้น อุทธรณ์ หรือฎีกา แก้อุทธรณ์ แก่ฎีกา ตลอดจนถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ ถอนฎีกา²³⁴
2. สั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา²³⁵
3. ร้องขอให้ศาลกำหนดโทษใหม่ ในกรณีที่ผู้กระทำผิดยังไม่ได้รับโทษ หรือกำลังได้รับอยู่ และโทษที่กำหนดภายหลังหนักกว่าโทษที่กฎหมายกำหนดขึ้นภายหลัง²³⁶ เป็นต้น

นอกจากที่กล่าวมานี้ อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการยังมีอีกมากแต่อยู่นอกขอบเขตของการศึกษาจึงมิได้นำมากล่าวไว้ เป็นที่ยอมรับกันว่าพนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญโดยถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารกึ่งตุลาการ ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1. พนักงานอัยการเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ แห่งคดีในสำนวนการสอบสวนเพื่อนำส่งศาลพิสูจน์ความผิดของจำเลย
2. พนักงานอัยการเป็นที่ปรึกษาแห่งคดี และเป็นผู้ฟ้องร้องคดีอาญาในฐานะเป็นทนายแผ่นดิน โดยทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดโดยคำนึงประโยชน์สูงสุดของชุมชนเป็นหลักใหญ่
3. พนักงานอัยการเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ย เพื่อประโยชน์แห่งการเร่งรัดการดำเนินคดี และทำให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษตามกฎหมาย

²³³ ดูพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 6, 11.

²³⁴ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28, 31, 35, 43, 145, 193,202, 215, 216.

²³⁵ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141, 143.

²³⁶ ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3.

4. พนักงานอัยการเป็นคนกลางโดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างพนักงานสอบสวนกับศาล ในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดี

มีข้อน่าสังเกตว่า พนักงานอัยการของไทยนั้น ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ตรวจสำนวน การสอบสวนซึ่งพนักงานสอบสวนได้สอบสวนและสรุปผลการสอบสวนกับทำความเข้าใจ นอกจากนี้ พนักงานอัยการไทยก็มีอำนาจเพียงสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม และเป็นผู้รับผิดชอบในการฟ้องคดีและความในศาลเท่านั้น พนักงานอัยการของไทยไม่มีอำนาจในการต่อรองคำรับสารภาพ (plea bargaining) เหมือนกับอัยการของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เป็นต้นว่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาวิวัฒนาการเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ทัศนคติของนักกฎหมายและประชาชนโดยทั่วไปที่มีต่อระบบความยุติธรรม ทางอาญา และผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเน้นการดำเนินคดีตาม แนว crime control model ด้วยการให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือฝ่ายบริหารในการปราบปรามผู้กระทำผิด และการใช้ดุลพินิจของอัยการก็อยู่ขอบเขตอันจำกัด และมักมีการฝ่าฝืน สิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดเสมอ ๆ โดยเฉพาะการบีบบังคับให้รับสารภาพ จึง ต่างกับหลักการดำเนินคดีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งยึดหลักคุ้มครองสิทธิของบุคคลไม่ว่าจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ ต้องได้รับความคุ้มครองและปฏิบัติกรให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเราเรียกหลักนี้ว่า due process model

ในบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ กรีซ อิสราเอล มีการสอบสวน เป็น 2 ชั้น²³⁷ ชั้นแรกเป็นอำนาจของตำรวจและอัยการ ส่วนอีกชั้นหนึ่งมีผู้พิพากษาสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ ในชั้นผู้พิพากษาสอบสวนนี้อัยการก็ยังเข้าเกี่ยวข้องอยู่ โดยเป็นผู้วินิจฉัยว่าควรมี การสอบสวนในความผิดใด และยื่นคำร้องให้สอบสวน ผู้พิพากษาสอบสวนจะสอบสวนเองโดย อัยการไม่ได้ร้องขอไม่ได้ และถ้าจะขยายเขตการสอบสวนไปยังการกระทำอื่นที่ไม่ได้อยู่ในคำร้อง ขอให้สอบสวน ก็ต้องให้อัยการขอเพิ่มเติม ในระหว่างสอบสวนอัยการมีสิทธิขอคู่สำนวนการ สอบสวน เข้าฟังการสอบสวน ร่วมไปดูที่เกิดเหตุ ร่วมในการค้น การสอบปากคำ และอาจขอให้ ทำการสอบสวนต่อไป ถ้าเห็นว่าเลิกการสอบสวนก่อนสมควร และเมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ผู้พิพากษาสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการพิจารณาทำคำแถลง

²³⁷ ดร.โกเมน ภัทรภิรมย์, งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม, รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดี อาญาในนานาประเทศ โดยศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กรมอัยการ หน้า 2.

ประเทศที่อัยการมีอำนาจสอบสวน และเป็นผู้ควบคุมการสอบสวนนี้มีมากมาย เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เบลเยียม สวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี สเปน กรีซ เซกโกสโลวาเกีย โปแลนด์ ฯลฯ ที่ใกล้เคียง ๆ ประเทศเราก็มีสหสาธารณรัฐอาหรับ และญี่ปุ่น เป็นต้น

ในประเทศไทยนั้นเดิมที่อัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวนด้วยเมื่อสมัย รศ.112 โดยเป็นทั้งที่ปรึกษา เป็นทนายในนามของกษัตริย์ ผู้ร่างกฎหมาย แปลกฎหมายนานาประเทศ เป็นทนายทั้งคดีแพ่งและอาญา เป็นเจ้าหน้าที่สืบสวนแต่ได้ถอนหาพยานหลักฐาน และยังเป็นเจ้าหน้าที่ปราบปรามจับกุมผู้ร้าย เป็นเจ้าหน้าที่ตรวจตกคำพิพากษาอีกด้วย แต่ในปัจจุบันเหลืออยู่ส่วนเดียวคือ อัยการยังคงเป็น “ทนายแผ่นดิน” และเฉพาะในคดีอาญานั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้คำจำกัดความไว้ว่า อัยการ “คือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล...” ซึ่งข้อนี้พลอยเป็นเหตุให้ประชาชนรู้จักอัยการไปในทางด้านที่ค่อนข้างจะแคบ และฟังดูออกจะน่ากลัว คือมักจะรู้จักกันแต่เพียงว่า อัยการเป็น “ผู้มีหน้าที่เอาคนเข้าตะราง” ความเข้าใจเช่นนี้ก็ไม่ใช่จะผิดเสียทีเดียว เพราะอัยการนั้นปกติก็เป็นโจทก์ฟ้องผู้กระทำผิดให้ศาลลงโทษ และผู้ที่ถูกอัยการฟ้องก็ถูกศาลลงโทษถึงร้อยละเก้าสิบห้า แต่ว่าไม่ใช่อัยการจะคอยเอาคนเข้าตะรางแต่อย่างเดียว อัยการเอาคนเข้าตะรางก็เฉพาะแต่คนผิดเท่านั้น สำหรับคนที่ไม่ผิด อัยการจะช่วยให้ผู้นั้นไม่ต้องเข้าตะราง บางครั้งถึงกับเป็นทนายเข้าแก้ต่างให้ด้วยก็มี

อัยการไทยไม่มีอำนาจสอบสวน มีอยู่กรณีเดียวที่อัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน คือกรณีความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร อธิปไตย อัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่จะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้ ซึ่งโดยปกติอธิบดีกรมอัยการก็มอบหมายให้พนักงานสอบสวนเสมอ เมื่อพิจารณาอำนาจและหน้าที่แล้วจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้มีการสอบสวนเสร็จสิ้นไปแล้ว คือเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปให้อัยการพิจารณา ในข้อนี้ต่างกับของต่างประเทศอยู่มาก เพราะในต่างประเทศทั่วโลก อัยการมีอำนาจสอบสวน งานของอัยการต่างประเทศจึงเริ่มต้นตั้งแต่เกิดการกระทำผิดผู้เสียหายอาจไปร้องทุกข์ต่ออัยการได้ เช่น ในฝรั่งเศสเป็นต้น อัยการเป็นผู้รับคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษ เมื่อรับไว้แล้วจะทำการสอบสวนเองหรือให้ตำรวจฝ่ายคดีสอบสวนให้ก็ได้ ปกติก็มักให้ตำรวจสอบสวนให้โดยอัยการเป็นผู้ควบคุมดูแลการสอบสวน เพราะกิจการตำรวจฝ่ายคดีทั้งหมดอยู่ในความควบคุมดูแลของอัยการ

จากที่กล่าวมาโดยย่อข้างต้นนี้เห็นได้ว่ามีศาลสอบสวนช่วยตรวจทำให้การรับสารภาพอีกครั้งหนึ่ง แต่สำหรับประเทศไทยกระบวนการช่วงนี้ขาดหายไปโดยไม่อาจทราบได้ว่าหากเกิดการกระทำโดยมิชอบด้วยประการต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานต่อผู้ต้องหาแล้ว

จะรู้ได้อย่างไร และจะพิสูจน์อย่างไรโดยเฉพาะประเพณีการบีบบังคับให้รับสารภาพหรือรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ จะปกป้องคุ้มครองสิทธิอย่างไร เพราะจากที่กล่าวในบทก่อน ๆ แล้วว่า ปัญหาของการละเมิดสิทธิในเรื่องการรับสารภาพเกิดจากหลายสาเหตุมาก ไม่ว่าจะระบบและตัวองค์กร ตัวผู้ปฏิบัติงาน แต่ดูจะมุ่งประเด็นไปที่ตัวผู้ปฏิบัติงานมาก เนื่องจากเห็นชัดจากหน้าหนังสือพิมพ์และรูปแบบที่ขาดการตรวจสอบจากหน่วยงานอื่น คือเจ้าพนักงานตำรวจเองเป็นทั้งผู้จับ ผู้สอบสวน ผู้หาพยานหลักฐาน ย่อมทำให้เกิดทัศนคติในการทำงานให้ได้รับความรวดเร็วต่อการทำงานของตนให้ลุล่วงไปด้วยดี จึงมุ่งไปที่คำรับสารภาพแล้วค่อยหาพยานหลักฐานสนับสนุน คำรับเพื่อให้คดีมีมูลในชั้นพิจารณาของอัยการ ประเด็นที่เกิดคำถามในความเห็นของผู้เขียนว่า กฎหมายเราให้อำนาจพนักงานสอบสวนมากเกินไปหรือไม่ หรือให้ดีแล้วแต่ขาดมาตรการตรวจสอบ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าของไทยเราเป็นทั้ง 2 อย่างคือ ให้อำนาจการสอบสวนมากเกินไป ที่อยู่ในหน่วยงานเดียวและไม่มีมาตรการตรวจสอบในขณะสอบสวนได้ด้วย โดยไม่สามารถมีหลักการชี้ชัดถึงปัญหาว่า เกิดจากหลักการเป็นหลัก หรือเกิดจากตัวบุคลากรเป็นหลักกันแน่ในการบังคับให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจ อย่างไรก็ตามการเข้าร่วมของพนักงานอัยการในการสอบสวนย่อมต้องเกิดผลดีและผลเสียได้ทั้ง 2 ประการ ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกให้ความสำคัญแบบใด

ผลดี

1. พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนก็เพื่อประโยชน์แก่การที่พนักงานอัยการจะไปฟ้องร้องคดี ดังนั้น พนักงานอัยการจึงควรมีอำนาจสอบสวนได้เสมอ อย่างในต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ก็ให้พนักงานอัยการไปยังสถานที่เกิดเหตุได้ ตำรวจต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการจะเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ซึ่งโดยทั่วไปพนักงานอัยการงานล้นมืออยู่แล้ว ก็มักจะเข้าไปร่วมสอบสวนในคดีอุกฉกรรจ์ หรือคดีฉ้อฉล หรือมีปัญหายุ่งยาก หรือคดีที่พนักงานสอบสวนขอให้อัยการเข้าร่วม การเข้าร่วมย่อมเป็นการหาพยานหลักฐานได้ชัดเจนยิ่งขึ้นตามแนวทางมุมมองของพนักงานอยู่ในชั้นศาล
2. เป็นการถ่วงดุลให้เจ้าพนักงานตำรวจเกิดความเกรงกลัวในการบังคับให้รับสารภาพในชั้นจับกุม เพราะต้องกลัวว่าอาจถูกตรวจสอบในชั้นอัยการในการเข้าร่วมสอบสวน และอาจโดนตั้งข้อหาเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ง่าย

3. ระบบการตรวจสอบภายในของตำรวจด้วยตนเองไม่ดีพอ โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาของตำรวจเอง²³⁸ อาจควบคุมไม่เต็มที่ เพราะ (1) เกรงจะต้องพลอยรับผิดชอบร่วมกับพนักงานสอบสวนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต่อกรมตำรวจ จึงอาจปกปิดความผิดของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไว้ (2) ผู้บังคับบัญชาอาจร่วมมือกับพนักงานสอบสวนทำผิดเสียเอง เช่นสั่งให้ทำการรับสินบนหรือเพราะเป็นญาติกับผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย การให้อัยการเข้าร่วมซึ่งเป็นหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมรับรู้ตรวจสอบการสอบสวนย่อมทำการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างยากลำบากหรือไม่อาจทำได้จึงเท่ากับเป็นการป้องกันมิให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจ และมักจะพบอยู่เสมอว่าราษฎรผู้เสียหายหรือญาติมิตรของผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาได้เดินทางมาจังหวัดพระนครเพื่อร้องทุกข์ต่อกองปราบโดยอ้างว่าตำรวจห้องที่สอบสวนโดยไม่เป็นธรรม และภายหลังกองปราบก็สามารถคลี่คลาย ทำให้มีการฟ้องร้องเอาโทษผู้กระทำผิดหรือปล่อยผู้ที่ไม่ได้กระทำผิดไป แสดงว่าราษฎรขาดความเชื่อถือในสายงานของตำรวจทั้งที่ การที่ต้องพึ่งกองปราบปราม เพราะรู้สึกว่าจะได้รับความยุติธรรมต่อตนเอง หากให้หน่วยงานตำรวจนอกพื้นที่เข้ามาช่วย ดังนั้นเพื่อเป็นการให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลโดยองค์กรอื่น มิใช่แค่หน่วยงานกองปราบปราม จึงจำเป็นต้องให้ผู้ทำหน้าที่ใกล้ชิดกับการดำเนินคดี คือ พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนเสีย ซึ่งถ้าจะเพียงแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้พนักงานอัยการมีอำนาจควบคุมการสอบสวนได้ดังที่เป็นอยู่ในประเทศภาคพื้นยุโรปแล้ว ราษฎรของเราก็จะได้รับความเที่ยงธรรมในการสอบสวนมากขึ้น โดยกำหนดว่าถ้าพนักงานอัยการเห็นสมควร พนักงานอัยการจะเข้าสอบสวนสร้างหลักฐานใด ๆ ก็ได้ และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการถ้าได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายทำนองนี้ ความเป็นธรรมในการสอบสวนจะยังเกิดขึ้น

4. ตัวผู้ต้องหาเองนั้น ถ้าเห็นตำรวจสอบสวนไม่เป็นธรรม ก็อาจร้องต่อพนักงานอัยการให้พิจารณาสั่งการตามที่ได้จำเป็นได้ เช่น ญาติมิตรของผู้ต้องหาอาจแจ้งให้พนักงานอัยการทราบความจริงว่า เวลานี้ผู้ต้องหากำลังถูกพนักงานสอบสวนซ้อมเพื่อบังคับให้รับสารภาพ หรือนำเอาพยานเท็จมาสอบสวนเพื่อรีดไถผู้ต้องหาหรือเพื่อปกปิดผู้กระทำความผิดที่แท้จริงซึ่งพนักงานสอบสวนรับสินบนไว้ว่าจะช่วยพนักงานอัยการอาจไปยังสำนักงานของพนักงานสอบสวน เพื่อตรวจสอบว่าเป็นความจริงดังคำร้องทุกข์หรือไม่ ถ้าจริงก็อาจสั่งเปลี่ยนพนักงานสอบสวนโดยติดต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวน หรือถ้าเห็นว่าความไม่ยุติธรรมกำลังเกิดขึ้นก็อาจสอบสวนพยานนั้นเสียเองเท่าที่จำเป็นจะรักษาความยุติธรรม

²³⁸ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย, โครครวมอำนาจสอบสวน, "นิติศาสตร์" เล่ม 1 ตอน 1 กรกฎาคม 2512 หน้า 20-41.

5. พนักงานอัยการนี้มีกฎหมายระเบียบข้าราชการอัยการฯ กำหนดให้มีคณะกรรมการอัยการพิจารณการให้คุณหรือให้โทษของพนักงานอัยการ ทำให้พนักงานอัยการอยู่ในฐานะที่จะวางตนเป็นคนกลางได้ดียิ่งขึ้น โดยคุณสมบัติในการคัดเลือกตั้งแต่แรกและผลตอบแทนสูงมากทำให้ไม่เป็นการคุ้มถ้าจะกระทำการละเมิดสิทธิบังคับให้รับสารภาพเพราะไม่เกิดประโยชน์อันใดในการทำงานเลย หรือต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กรที่สำคัญอยู่เลย

6. ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเกิดเพราะองค์กรเองหรือตัวบุคลากรที่เกี่ยวข้องก็ตาม ดังนั้นถ้าไม่มีการแก้ปัญหที่ชั้นจับกุมหรือชั้นสอบสวน ในเรื่องละเมิดสิทธิให้บังคับให้รับสารภาพ แล้วปัญหาดังกล่าวย่อมไม่สามารถแก้ในชั้นอัยการและศาลได้เลย เพราะจะเป็นการตรวจสอบคำรับสารภาพว่าได้มาโดยไม่สมัครใจมากมายนั่น หากให้อัยการเข้าร่วมการสอบสวนตามกฎหมายย่อมก่อให้เกิดหน้าที่แก่เจ้าพนักงานตำรวจโดยอัตโนมัติในการต้องคุ้มครองให้สิทธิผู้ต้องหาตามกฎหมายกำหนด เพราะหัวหน้าสอบสวนกลายเป็นองค์กรอื่นแล้วไม่ใช่องค์กรเดียวกันเหมือนอย่างแต่ก่อน

7. ด้วยระบบการคานอำนาจบริหารขององค์กรอัยการระหว่างรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบกับ (กอ.) จะเป็นหลักประกันการใช้สิทธิพลของนักการเมืองในทางที่ไม่ชอบต่อพนักงานอัยการได้ดี

ผลเสีย

1. บุคลากรของสำนักงานอัยการสูงสุดยังไม่เพียงพอที่จะเข้าร่วมการสอบสวนได้ในขณะนี้เนื่องจากปริมาณคดีมีมากและลักษณะการทำงานยังต้องรับบทบาทหลายหน้าที่ นอกจากพิจารณาหลักฐานเมื่อมีความเห็นคำสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาในคดีอาญา, การสืบพยานในศาลแล้วยังต้องรับผิดชอบในการดำเนินคดีแพ่ง ฟ้องร้องให้รัฐหรือแก้ต่างให้รัฐในกรณีถูกเอกชนฟ้อง รวมทั้งต้องแก้ต่างในคดีแพ่งและคดีอาญาให้กับเจ้าพนักงานที่ถูกเอกชนฟ้องร้องอีก ทำให้หากมีการเข้าร่วมการสอบสวนอาจทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง

2. ในปัจจุบันนี้มีการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนคดีที่เป็นเด็กกระทำความผิด, เป็นผู้เสียหาย, เป็นพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 137 ทวิ, 133 ตริ, 134 ทวิ, และ 134 ตริ แต่ในทางปฏิบัติกลับเกิดปัญหาที่มีการเข้าร่วมแบบไม่จริงจัง ซึ่งพบเห็นได้จากการที่มีพนักงานสอบสวนได้พิมพ์คำให้การไว้แล้วชุดหนึ่ง เมื่อมาถึง และมีการเริ่มอัดวีดีโอเทปจะเป็นลักษณะใส่คำให้การที่พิมพ์ไว้แล้วและถามตามนั้น และทำเป็นพิมพ์ขึ้นใหม่ ซึ่งตรงจุดนี้ทั้งนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ และทนายความต่างพร้อมใจกันให้กระทำเช่นนั้น ทั้งๆ ที่เป็นการขัดต่อจุดมุ่งหมายของการออกกฎหมายเรื่องการ

สอบสวนเด็กเป็นอย่างมาก เพราะจุดมุ่งหมายก็เพื่อมิให้ต้องให้การด้วยความไม่เต็มใจ หรือกัน การถูกบังคับให้รับสารภาพ แต่เมื่อพนักงานสอบสวนทำเช่นนี้มา และทุกคนยอมรับวิธีการ พลิกแพลงเช่นนี้ทำให้การสอบสวนเด็กตามกฎหมายเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เพราะหน่วยงาน ทุกหน่วยงานไม่พร้อมเรื่องกำลังคน ทั้งนักสังคมสงเคราะห์, ทนายความ และอัยการ ในขณะที่ กฎหมายฉบับนี้บังคับใช้จึงเป็นการร่วมมือกันกระทำผิดในวิธีปฏิบัติทางกฎหมายในเรื่องการ สอบสวนเด็ก โดยบุคคลซึ่งกฎหมายหวังว่าจะเป็นผู้คุ้มครองป้องกันสิทธิเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นผลเสีย ต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างมาก เพราะจะทำให้กลายเป็นแนวทางปฏิบัติไป สำหรับในท้องที่ที่มี ปริมาณคดีมากที่จะกระทำเยี่ยงนี้

3. การมีกฎหมายบัญญัติให้เข้าร่วมการสอบสวนของพนักงานอัยการ โดยไม่มี บทบัญญัติในการพิจารณาของศาลว่าการเข้าร่วมนี้ถือเป็นหน้าที่หรือไม่ และเป็นการสอบสวนที่ ไม่ชอบหรือไม่ อันจะทำให้อัยการไม่สามารถฟ้องร้องได้ ยังไม่มีการรองรับที่ชัดเจนจึงยังเป็น ที่ถกเถียงกัน ดังเช่น การสอบสวนคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับเด็กนั้น ในขณะนี้ก็ยังไม่มีการตีความที่ ชัดเจนว่าหากไม่มีการเข้าร่วมของอัยการแล้ว จะเป็นการสอบสวนไม่ชอบ อัยการไม่มีอำนาจฟ้อง หรือเป็นแต่เพียงไม่รับฟังพยานหลักฐานจากคำให้การนั้นเท่านั้น จึงเท่ากับว่าการที่ให้อัยการเข้า ร่วมขณะนี้จะยังไม่มีประโยชน์ หรือเป็นโทษต่อพนักงานสอบสวนที่ไม่จัดให้มีการเข้าร่วมที่ ถูกต้อง เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจอย่างชัดเจนเพียงพอ เมื่อยังไม่มี ประโยชน์เพียงพอ การเข้าร่วมจึงอาจยิ่งทำให้คำรับสารภาพที่ได้มาถูกละเมิดได้อยู่ เพราะ พนักงานสอบสวนและอัยการอาจใช้วิธีให้มีการสอบสวนมาล่วงหน้าแล้วมาลงลายมือชื่อที่หลัง ยิ่งทำให้เกิดผลเสียต่อผู้ต้องหา เพราะจะเกิดความยากลำบากยิ่งขึ้นในการพิสูจน์ชั้นศาลถึงการ บังคับให้รับสารภาพของจำเลย เพราะศาลอาจใช้ดุลพินิจว่าคำให้การที่ให้ไว้ต่อหน้าอัยการว่ารับ สารภาพนั้นน่าเชื่อถือ ทั้งๆ ที่อาจไม่ได้มีการให้การต่อหน้าไว้จริงๆ ก็เป็นไปได้

4. เนื่องจากลักษณะงานของพนักงานสอบสวนกับลักษณะงานของอัยการไม่ เหมือนกัน การที่อัยการจำต้องดำเนินการว่าความในศาลด้วย ทำให้เวลาที่จะตรงกันเพื่อดำเนิน การสอบสวนหาเวลาตรงกันยาก อย่างเช่น การสอบสวนเด็กก็เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ มีการ เลื่อนการสอบปากคำเด็กออกไปอยู่เสมอ เมื่ออัยการหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือทนายความไม่มี เวลาว่างตรงกัน ทำให้เด็กอาจต้องถูกฝากขังอยู่ที่ศาลนานเกินไป แทนที่จะได้รับการพิจารณาคดี โดยเร็วขึ้น โดยเฉพาะในบางจังหวัดที่ไม่มีศาลเด็กและเยาวชนอยู่ ทำให้ต้องขังรวมกับผู้ใหญ่ ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพจิตและอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ในทำนองเดียวกันหากให้ อัยการที่มีปริมาณคนในขณะนี้ไม่เหมาะสมกับคดีในปัจจุบันที่มีจำนวนมากอาจทำให้ผู้ต้องหา

ต้องรอความพร้อมของอัยการกับพนักงานสอบสวน ทำให้ผู้ต้องหาต้องถูกฝากขัง ควบคุมตัวนานเกินความจำเป็นแห่งคดี อีกทั้งพยานหลักฐานที่ได้มาจากคำรับสารภาพที่เต็มใจอาจสูญหายไป ด้วยในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน เพราะใช้เวลานานเกินไป

ดังนั้นด้วยผลดีและผลเสียดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าสมควรที่จะให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนเพื่อเป็นการคานอำนาจ และตรวจสอบอำนาจในการใช้ของเจ้าพนักงานตำรวจมิให้ละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องคำรับสารภาพ ซึ่งในส่วนนี้ได้มีการเคลื่อนไหวผลักดันมาตลอดแล้วเกือบทุกยุคตั้งแต่ยุคของท่านธานินทร์ กรัยวิเชียร เมื่อปี 2520 มาโดยตลอดโดยมีการพยายามผลักดันเรื่องดังกล่าวขึ้นมาปรากฏตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2525-2529 โดยกำหนดแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 3 โดยระบุให้พัฒนาอัยการไปสู่ระบบอัยการสากล นั่นก็คือผลักดันให้เกิดการเข้าร่วมสอบสวนของพนักงานอัยการมากขึ้น²³⁹ แต่ในขณะนี้ผู้เขียนเห็นว่า ยังไม่ควรจัดให้ร่วมมีการสอบสวนในทุกฐานความผิดจนกว่าจะปรับปรุงด้านบุคลากรของอัยการให้พร้อมมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ในระยะเริ่มต้นอาจให้ร่วมการสอบสวนในอัตราโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี เนื่องจากเป็นคดีอุกฉกรรจ์ และอัตราโทษค่อนข้างสูง ส่วนคดีที่มีอัตราโทษจำคุกต่ำกว่า 5 ปี ควรให้เป็นดุลพินิจของอัยการในการเข้าร่วมการสอบสวนอย่างของในต่างประเทศ

ส่วนรูปแบบวิธีการร่างกฎหมายหรือตัวบทควรจะเขียนอย่างไรนั้น ผู้เขียนไม่ขอกล่าวถึง เนื่องจากรูปแบบการเขียนร่างกฎหมายเป็นหน้าที่ของหน่วยงานกฤษฎีกาอยู่แล้ว เพียงแต่ผู้เขียนต้องการสนับสนุนหลักดังกล่าว คือให้อัยการเข้าร่วมการสอบสวน เป็นปัจจัยหลักเพื่อคุ้มครองคำรับสารภาพของผู้ต้องหาไม่ให้เกิดจากความไม่สมัครใจ เพราะอย่างที่กล่าวอำนาจสอบสวนเป็นอำนาจสำคัญ สามารถบันดาลความยุติธรรมหรือความอยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้ ทำให้อำนาจบางอย่างใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยไม่มีผู้ตรวจสอบได้ จึงสมควรแล้วที่จะให้เข้าร่วมการสอบสวนโดยควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีอำนาจเข้าร่วมได้ และกำหนดหน้าที่ด้วยว่าให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการด้วยหากไม่ปฏิบัติตามพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการดำเนินการอย่างไรได้บ้าง อย่างนี้จะเป็นการคุ้มครองโดยมีกฎหมายรองรับสนับสนุนระบบ Check and Balance ได้เป็นอย่างดี

²³⁹ ดู จิตติ เจริญจำ, บทบาทของอัยการในการควบคุมการสอบสวนคดีอาญา, บทบัณฑิตย์, เล่ม 40, ตอน 1-2 พ.ศ.2520 หน้า 104-107.

4.6.1.3 เพิ่มมาตรการทางกฎหมายกำหนดให้ผู้ต้องหามีสิทธิมีทนายหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนได้

สาเหตุที่ผู้เขียนเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาปัญหาความเดือดร้อนของผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญาที่ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจก็เพราะมีข่าวปรากฏอยู่เสมอว่ามีการซ้อมและทรมานผู้ต้องหา หรือใช้วิธีการอันมิชอบในการสอบสวนผู้ต้องหา²⁴⁰ ทั้งที่มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 “ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหา” ปัญหาความเดือดร้อนของผู้ต้องหาดังกล่าวได้รับการพูดถึงอยู่เสมอว่าใครควรจะเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนผู้ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหามิชอบในหลายลักษณะ²⁴¹ เช่น ให้จัดตั้งกรมสอบสวนการให้ทนายมีสิทธิเข้าร่วมฟังการสอบสวน การให้อัยการมีอำนาจควบคุมการสอบสวน ตลอดจนการโอนอำนาจการสอบสวนไปมาระหว่างฝ่ายปกครองกับตำรวจ เพราะฉะนั้น ปัญหาความเดือดร้อนของผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนย่อมเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีอยู่จริงและอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หากยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ตรงจุด และการขาดการควบคุมจากภายนอกก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อการสอบสวนโดยมิชอบ การสอบสวนดำเนินการอย่างไม่เปิดเผย โดยเน้นเหตุผลในแง่การปราบปรามอาชญากรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงยังไม่เปิดโอกาสให้มีบุคคลที่สามเข้าร่วมฟังการสอบสวน โดยเฉพาะทนายหรือญาติของผู้ต้องหา²⁴² ทั้งที่ได้มีการเรียกร้องสิทธิดังกล่าวมาเป็นเวลานานแต่ก็ไม่สำเร็จ

เนื่องจากปัญหาความเดือดร้อนของผู้ต้องหาเกิดขึ้นในระหว่างการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน การให้สิทธิของผู้ต้องหาในการมีทนาย โดยไม่รวมถึงการให้ทนายหรือบุคคลภายนอกมีสิทธิเข้าร่วมฟังระหว่างมีการสอบสวนผู้ต้องหานั้นย่อมมีผลทำให้ทนายไม่สามารถให้

²⁴⁰ “กรรมการสอบสวนตายโดยไม่ต้องคลอด.. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 33 อาทิตย์ที่ 10 ก.พ. 2523, น.20.

²⁴¹ หยุด แสงอุทัย, “ใครควรมีอำนาจสอบสวน”, วารสารนิติศาสตร์, เล่ม 1 ตอน 1, 2512 น. 22.

²⁴² การให้สิทธิผู้ต้องหาสามารถติดต่อกับทนายและญาติมิตรได้นั้น อาจมีผลเป็นการยับยั้งเจ้าพนักงานสอบสวนมิให้กระทำการอันมิชอบต่อผู้ต้องหาได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ทนายอยู่ร่วมกับผู้ต้องหาได้ขณะที่ผู้ต้องหาถูกสอบสวน ทั้งนี้เพราะเจ้าพนักงานตำรวจคงไม่กล้ากระทำการอันไม่ถูกต้องใดๆ ต่อหน้าทนาย เพราะอย่างน้อยทนายอาจนำความไปเผยแพร่ต่อศาล เพื่อขอให้ศาลถือว่าการสอบสวนนั้นมิชอบด้วยกฎหมายและไม่ให้รับฟังพยานหลักฐานใดๆ ที่ได้มา เนื่องจากการกระทำอันมิชอบนั้นๆ ก็ได้, เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ “การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน” วารสารนิติศาสตร์, น. 50.

ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาระหว่างการให้การกับพนักงานสอบสวนได้ อันเป็นเหตุให้ผู้ต้องหามีโอกาสถูกดำเนินการสอบสวนคดีโดยมิชอบมากขึ้น เพราะอำนาจสอบสวนเป็นอำนาจสำคัญซึ่งอาจใช้ให้เป็นโทษแก่บุคคลได้โดยง่าย ถ้าหากปล่อยให้หน่วยงานหรือเจ้าพนักงานฝ่ายเดียวเป็นผู้ใช้อำนาจนั้น การแก้ปัญหาให้ตรงจุด ก็คือ จะต้องมีการมีหน่วยงานหรือเจ้าพนักงานฝ่ายอื่นมาร่วมมีส่วนควบคุมอันเป็นกลไกเพื่อคานการใช้อำนาจของฝ่ายแรกด้วย จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยให้ผู้ต้องหาและผู้แทนเข้าร่วมฟังการสอบสวน เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการสอบสวนโดยชอบตามขั้นตอนของกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 241 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในชั้นสอบสวนนั้นผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำของตนได้” หมายความว่า การมีบุคคล 2 ประเภทดังกล่าวเข้าร่วมเป็นผู้ปกป้องสิทธิและผู้ต้องหาในระหว่างให้การเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อป้องกันมิให้มีคำรับสารภาพโดยมิได้สมัครใจเกิดขึ้นจึงแยกพิจารณาเป็นสิทธิของบุคคลที่เข้าร่วมได้ดังนี้

– สิทธิมีทนายเข้าร่วมการสอบสวน

ตามแนวทางของคำพิพากษาศาลฎีกาในปัจจุบัน ยังไม่ปรากฏมีบทบัญญัติสิทธิผู้ต้องหาในการพบทนายก่อนการให้การต่อพนักงานสอบสวนโดยให้พนักงานสอบสวนต้องมีหน้าที่แจ้งให้ชัดเจนถึงสิทธิในการมีทนายก่อนให้ปากคำ ทำให้ผู้ต้องหาเป็นจำนวนมากไม่ทราบเกี่ยวกับผลแห่งการให้การของตนว่าจะกระทบกระเทือนเป็นผลเสียแก่คดีของเขาในอนาคตอย่างไร ผู้ต้องหาบางคนถูกบังคับทางร่างกาย (และ) หรือทางจิตใจจากพนักงานสอบสวนให้ให้การ สิ่งเหล่านี้นับได้ว่าไม่เป็นธรรมอย่างยิ่งแก่ผู้ต้องหาในการไม่มีและไม่สามารถพบทนายเสียตั้งแต่เมื่อผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาอย่างจริงจัง

แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปัจจุบันจะรับรองสิทธิจำเลยในการมีและพบทนายไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8 แต่การรับรองดังกล่าวล่วงเลยมาในชั้นผู้ต้องหาตกเป็นจำเลยเสียแล้ว ซึ่งเป็นการไม่ทันการเสียแล้ว ในประเทศสหรัฐอเมริกา พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งหลักการ 3 ประการ ซึ่งเรียกกันว่า มิแรนด้า รูล (Miranda Rules)²⁴³ แก่ผู้ต้องหาในทุกคดี ดังนี้

²⁴³ Miranda V. Arizona (1966) 384 U.S. 436 The accused must be warned “That he has a right to remain silent---that any statements he does make may be used as evidence against him---that has the right to the presence of an attorney, either retained or appointed---“

1. ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะไม่ให้การ
2. ถ้าผู้ต้องหาให้การ คำให้การนั้นอาจใช้ยืนยันเขาได้ในชั้นศาล
3. ถ้าผู้ต้องหาประสงค์ ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิพบทนายของตน หรือทนายที่รัฐตั้งให้

ในทางปฏิบัติเท่าที่เป็นอยู่ในประเทศไทย สิทธิประการนี้เป็นข้อสำคัญที่ไทยยังละเลย กฎหมายบัญญัติเฉพาะให้พนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้ต้องหาว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การ อาจใช้ยืนยันเขาได้ในชั้นพิจารณาเท่านั้น ส่วนสิทธิที่จะไม่ให้การนั้น ในทางปฏิบัติที่ได้กล่าวมาแล้วในบทตอนต้น ส่วนมากพนักงานสอบสวนจะถามคำให้การผู้ต้องหา ก่อนเสมอ โดยเฉพาะการให้การไม่ว่าจะเป็นการให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ

ในบางครั้งในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในบางคดีมีการละเลยถึงสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ทำให้การกล่าวออกมาของผู้ต้องหาเป็นการให้การปกป้องปรักปรำตนเอง คำรับสารภาพนั้นถือว่าเป็นคำให้การโดยไม่สมัครใจ

ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยเรานั้นได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเรื่องการให้ทนายเข้าช่วยเหลือไว้หลายมาตราแล้ว ดังเช่น มาตรา 241 วรรคสองว่า “ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิให้ทนายหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้” สิทธิที่จะมีผู้อยู่ด้วยในชั้นสอบสวนนี้เป็นหลักการตรวจสอบการสอบสวนของพนักงานสอบสวนว่าการสอบสวนได้ปฏิบัติตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้หลักประกันในเรื่องการให้การโดยสมัครใจและจะไม่ถูกบังคับล่อลวงให้การ และต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบด้วย นอกจากนี้การให้ผู้อยู่ด้วยในชั้นสอบสวนยังเป็นหลักประกันแก่พนักงานสอบสวนด้วยว่าคำให้การที่ได้มานั้นมิใช่ได้มาโดยการข่มขู่ ล่อลวงหรือให้สัญญา²⁴⁴ อย่างที่กล่าวมาแล้วในบทก่อนเรื่องสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และสิทธิในการมีทนายความนี้รัฐธรรมนูญก็ยังวางบทคุ้มครองคนจนผู้ไม่อยู่ในฐานะจะมีทนายความได้โดยบัญญัติรองรับไว้ในมาตรา 242 ความว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว” และตามมาตรา 239 วรรคสาม ก็บัญญัติในความหมายให้ทนายความช่วยเหลือในชั้นตกเป็นผู้ต้องหาเช่นกันว่า “บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก

²⁴⁴ “ณรงค์ ใจหาญ, “หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่ : ปัจจุบันและทศวรรษหน้า (2540-2550)” บทบัญญัติ เล่ม 53 ตอน 2 มิถุนายน 2540, หน้า 77.

ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวและมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร” เหตุผลที่จำเป็นต้องรับรองสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวก็เพราะผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ควรมีโอกาสเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือความรู้อันเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดเท่าที่ผู้ต้องหาทราบได้โดยสะดวกใจไม่ว่าผู้ต้องหาจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ควรจะให้ผู้ต้องหาที่มีโอกาสปรึกษาหารือทนายความก่อนตอบคำถามใดๆ หรือให้การรับสารภาพ ออกมา โดยเป็นการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ให้ถูกบังคับให้รับสารภาพ หรือถูกล่อลวงได้ง่าย ซึ่งตรงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติถึงสิทธิในการพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว ไว้ในมาตรา 7 ทวิ (1) ดังนี้ “มาตรา 7 ทวิ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุม หรือขัง มีสิทธิดังต่อไปนี้คือ (1) พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง”

จากการที่กฎหมายรัฐธรรมนูญเขียนบทบาทให้ทนายความเข้ามามีส่วนร่วม ดังกล่าว ก็เพราะว่ารัฐเห็นความสำคัญของผู้ตกเป็นผู้ต้องหาว่าควรมีสิทธิเท่าเทียมกันกับอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้กล่าวหาซึ่งอาจเป็นผู้เสียหายที่เป็นเอกชน หรือผู้เสียหายที่เป็นรัฐ โดยเฉพาะการที่ต้องมีภาระหน้าที่ต่อสู้กับฝ่ายบ้านเมือง คือ ตำรวจ และอัยการ จึงจำเป็นต้องให้มีโอกาสแก่ฝ่ายผู้ต้องหาบ้าง โดยเฉพาะเรื่องสิทธิในการให้การของผู้ต้องหาว่าต้องเกิดจากความสมัครใจเท่านั้น เพราะเป็นที่ทราบดีว่าทนายความเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาข้อกฎหมาย (Gives Advice in Legal Matters) หน้าที่พื้นฐานส่วนหนึ่งของทนาย นับเป็นการสนองบริการ ให้คำแนะนำ ปัญหาข้อมูลทางกฎหมาย เป็นที่ปรึกษากฎหมายในคดีแพ่งและอาญาแก่ผู้มาติดต่อขอความช่วยเหลือ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่เพื่อคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์อื่น ๆ ของประชาชนผู้มาพบ ในฐานะเป็นลูกความ หน้าที่ในประการนี้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ผู้เป็นทนายความสามารถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกเป็นผู้ต้องหาได้ เนื่องจากในนานาประเทศยอมรับแล้วว่าผู้ตกเป็นผู้ต้องหาต้องได้รับบทสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นผู้บริสุทธิ์จึงกว่าจะมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง

นอกจากนี้ ในมาตรา 11 แห่งประกาศปฎิญาสาครว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ของสหประชาชาติ ก็ได้ประกาศรับรองถึงสิทธิของผู้ต้องหา ในอันที่จะได้รับการคุ้มครองเกี่ยวกับการต่อสู้คดี และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ ก็ได้กำหนดหลักการติดต่อของทนายผู้ต้องขังไว้ในข้อที่ 93 ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดี ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาจะต้องได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยมีต้องเสียค่าตอบแทน และจะต้องเปิดโอกาสให้ทนายที่ปรึกษาแห่งคดี ได้เข้าพบปรึกษาเตรียมหรือให้คำแนะนำเป็นความลับ เกี่ยวกับรูปคดีแก่ผู้ต้องขังเท่าที่สามารถจะทำได้ และเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม ที่จะต้องจัดอุปกรณ์การเขียนให้แก่ผู้ต้องขังตาม

ความประสงค์ การติดต่อระหว่างผู้ต้องขังกับที่ปรึกษาแห่งคดี จะต้องอยู่ในระยะสายตาของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม ในระยะห่างพอที่จะไม่ได้ยินคำสนทนา”²⁴⁵

แต่ในทางปฏิบัติของประเทศไทยนั้น ดูเป็นการยากสำหรับผู้ต้องหาในการใช้สิทธิดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดเป็นบทบังคับในการมีหน้าที่แจ้งให้แก่พนักงานสอบสวนว่าให้ชัดเจนเพียงใด ดังนั้น ทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ต้องหาซึ่งมีฐานะยากจนยังคงเข้าใจว่าสิทธิในการมีทนายความนั้นต้องเป็นเรื่องทนายความของตนเอง ไม่ทราบว่าจะต้องร้องขอจากใคร หากต้องการให้รัฐจัดให้ อีกทั้งในระเบียบกรมตำรวจก็ยังคงถือว่าจะต้องมีการร้องขอจากฝ่ายผู้ต้องหา ไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ทราบว่า “ก่อนให้การใดๆ มีสิทธิจะพบทนาย และหากไม่มีทนายเพราะอยู่ในฐานะยากจน รัฐจะจัดให้” ดังระเบียบของกรมตำรวจ ฉบับลงวันที่ 22 เมษายน 2512 และว่าด้วยสิทธิของผู้ถูกคุมขังในการขอพบและปรึกษาทนายความ และตามบันทึกกรมตำรวจ ที่ 0601/11611 ลงวันที่ 21 กันยายน 2527

ซึ่งในเรื่องสิทธิการมีทนายความนี้ ผู้เขียนยอมรับว่าอาจเกิดปัญหาต่อพนักงานสอบสวนในเรื่องความยุ่งยากในการจัดทนายความอยู่ร่วมในขณะสอบปากคำผู้ต้องหา เพราะอาจทำให้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดจริงปฏิเสธไม่ยอมให้การรับสารภาพ หรือไม่ยอมให้การที่เป็นประโยชน์ต่อตำรวจในการที่จะสืบสวนติดตามจับกุมผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นที่หลบหนีไปด้วย ทำให้งานของตำรวจที่ยากอยู่แล้วยิ่งยากแสนเข็ญขึ้นไปอีก จึงเป็นเหมือนดาบสองคมอยู่ในตัว แต่ก็เห็นมุมมองของผู้เขียนอย่างหนึ่งว่า ควรยึดหลักในฐานะเป็นนักกฎหมายว่า “สันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ไว้ก่อนจนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าทำผิด” ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นควรว่า รัฐไม่ควรมองข้ามบทข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้ ความยากในการแสวงหาพยานหลักฐานที่เกิดขึ้น รัฐควรต้องเป็นผู้มีหน้าที่ในการหาทางแก้ไข โดยอาจใช้วิธีการใหม่ๆ มาเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากการมุ่งหาคำรับสารภาพ เพราะของไทยนั้นในทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจเป็นแบบระบบกล่าวหา แต่ในเรื่องสอบสวนนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้น เป็นเรื่องของการไต่สวนการกระทำความผิดอาญา ทั้งนี้ไม่จำเป็นเสมอไปที่การไต่สวนนั้นจะต้องเป็นการพยายามปรับปรำผู้ต้องหาโดยเจ้าพนักงานของรัฐ ในระบบวิธีพิจารณาแบบไต่สวนนั้น เจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่หาความจริงว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด ถ้าผู้ต้องหานั้นมีเหตุอันควรที่จะสงสัยว่าได้กระทำความผิด กอรปกับพยานหลักฐานอันมั่นคงแล้ว ก็ต้องส่งฟ้องต่อศาลสถิตยยุติธรรมต่อไป แต่ถ้าพยานหลักฐานที่ได้มานั้นไม่ได้สนับสนุนข้อกล่าวหาเลยแม้แต่น้อยก็เป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานจะต้องเสนอความจริงดังกล่าวต่อศาลด้วย ดังนั้น การสอบสวน

²⁴⁵ ประสงค์ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม, หน้า 316, 317.

และสำนวนสอบสวนจึงทำขึ้นอย่างไม่เปิดเผย เพราะจะต้องมีหลักฐานที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น อีกด้วย ความเห็นของฝ่ายที่เคร่งครัดในเรื่องการไต่สวนนั้นเชื่อว่าทนายความไม่มีประโยชน์ต่อผู้ต้องหาในชั้นนี้ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของรูปคดี หรือในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา เพราะถ้ามีกฎหมายคุ้มครองในเรื่องที่ว่าด้วยเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เช่น มาตรา 157 ของประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว ก็คงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรึกษาทนายในชั้นสอบสวนนี้ อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ในบางครั้งผู้ต้องหาไม่อาจหาความเป็นธรรมได้ในชั้นสอบสวน คำให้การ

บางครั้งผู้ต้องหารับสารภาพไปโดยที่ตนไม่สมัครใจหรือเพราะหลงผิดเชื่อในคำมั่นสัญญาที่พนักงานสอบสวนได้ให้ไว้ หรือรับสารภาพไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์เช่นนี้ เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลเป็นการยากอย่างยิ่งที่ทนายของจำเลยนั้นจะหาหลักฐานมาหักล้างเพื่อให้ศาลเชื่อว่าคำให้การของผู้ต้องหาเป็นไปโดยไม่สมัครใจ ดังนั้น การให้โอกาสผู้ต้องหาได้ปรึกษากับทนายก็เท่ากับเป็นการเตือนให้ผู้ต้องหารู้จักระมัดระวังในการให้การต่อพนักงานสอบสวน

ปัญหาขัดแย้งดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่าขึ้นอยู่กับกรณีมุมมองของแต่ละบุคคล ในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทยได้วางหลักเป็นแม่บทอยู่แล้วว่า ถ้าฐานะยากจนหรือต้องการทนาย รัฐควรจัดให้ แต่ไม่ได้วางบทกฎหมายใดให้เป็นหน้าที่ในการแจ้งสิทธิดังกล่าวให้ประชาชนทราบอย่างจริงจัง อีกทั้งหน่วยงานตำรวจเองก็ไม่ได้มุ่งเน้นประเด็นดังกล่าวเลย จากข้อสังเกตที่เห็นว่ามีระเบียบเรื่องทนายว่า ให้ต้องร้องขอขึ้นมามิใช่เป็นหน้าที่ ทำให้เป็นช่องว่างทำให้เกิดคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ เพราะผู้เขียนอยากให้อำนาจว่า อย่างลึ้มว่า สังคมไทยประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและขาดการศึกษา การไม่เข้าใจกฎหมายหรือจะไปให้รับรู้ถึงสิทธิตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญย่อมเป็นไปได้ยากมาก ดังนั้น รัฐจึงควรต้องมีมาตรการให้มีการสนับสนุนสิทธิในการมีทนายช่วยเหลือในการให้การอย่างจริงจัง เพราะผู้ต้องหาที่มีทนายความคอยให้คำปรึกษาย่อมอยู่ในฐานะที่จะตอบคำถามของพนักงานสอบสวนได้ดีกว่า ทนายความนั้นจะมีวิชาชีพที่จะรู้ว่าคำให้การในชั้นสอบสวนเช่นไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ต้องหาเมื่อคดีขึ้นสู่ศาล และเมื่อพิจารณาถึงสถานะของผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนแล้ว โอกาสที่ผู้ต้องหาจะให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองนั้นมีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริสุทธิ์นั้นย่อมขาดประสบการณ์ในคดี และมักจะถือว่าตนไม่ได้ทำผิดจึงมักจะสมัครใจตอบคำถามที่กลายเป็นคำให้การที่นำไปสู่การกระทำความผิดฐานอื่นโดยไม่รู้ตัวได้ แต่การเปิดโอกาสให้พบทนายในชั้นสอบสวนนั้นก็เป็นการเลือกปฏิบัติได้เช่นกันและที่สำคัญคือผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าย่อมมีโอกาสที่จะหาทนายได้ โดยผู้ที่ยากไร้ต้องขาดความช่วยเหลือในชั้นนี้ไป ดังนั้น การที่จะให้สิทธิพบและปรึกษาทนายนั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมาก ทำให้ยัง

ไม่มีการตีความว่า สิทธิดังกล่าวนี้ถือเป็นหน้าที่แค่นั้นของเจ้าพนักงานที่ต้องแจ้งขยายสิทธิ ไปถึงสิทธิที่ว่า “หากต้องการทนายความและมีฐานะยากจน รัฐจะจัดให้” ซึ่งในสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้เขียนขอยกมาเปรียบเทียบกับแนวทางของผู้เขียน เนื่องด้วยเห็นว่าเป็นประเทศที่กฎหมายให้ สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างแท้จริงอยู่ในขณะนี้ โดยศาลสูงแห่งสหรัฐได้พยายามตีความว่า สิทธิตาม (The Six Amendment) เป็นสิทธิขั้นมูลฐานและได้รับการรับรองว่า ผู้ต้องหาจะต้องได้ รับการแจ้งสิทธิพื้นฐานมาครบถ้วนแล้วตามมาตรการขบวนการอันชอบธรรมที่รัฐธรรมนูญกำหนด (The Fourteenth Amendment)

ในสหรัฐอเมริกานั้นสิทธิที่จะมีทนายไม่ได้จำกัดเฉพาะตอนพิจารณาเท่านั้น การมีทนายความก่อนการพิจารณาก็มักมีความสำคัญเท่าๆ กัน ในคดี *Massiah v. United States*, 377 U.S. 201, (1964) ชาวเรือถูกพิพากษาลงโทษฐานขนส่งยาเสพติดติดทางเรือ เขาถูก ฟ้องกล่าวโทษว่ากระทำความผิดและมีทนาย ในขณะที่เขามีประกันตัวไปเจ้าพนักงานปราบยาเสพติด ได้จัดการซ่อมเครื่องส่งวิทยุไว้ในรถของผู้สมรู้ โดยไม่รู้ว่าผู้สมรู้กับเขากำลังร่วมมือกับเจ้า พนักงาน มาซิอาฮ์จึงกล่าวคำหลายคำอันเป็นการให้ร้ายตัวเองในขณะที่พูดกับผู้สมรู้ในรถ ศาลสูงสุดลงความเห็นว่าคำกล่าวเหล่านี้ซึ่งได้มาจากมาซิอาฮ์ในขณะที่เขาไม่มีทนายนั้นเป็นการ ละเมิดสิทธิของเขาที่จะมีทนายตามบทแก้ไขที่ 6 และจะใช้ลงโทษเขาไม่ได้

ความสำคัญของสิทธิที่จะมีทนายก่อนการพิจารณาได้รับการย้ำไว้อีก ในคดี *Escobedo v. Illinois*, 378 U.S. 478, (1964) เอสคอบเบโดถูกจับโดยไม่มีหมายในตอนเช้าตรู่ วันหนึ่ง ฐานมีส่วนเกี่ยวข้องกับการยิงน้องชายของเขา ทนายได้ช่วยให้เขาได้รับการปลดปล่อย 11 วันต่อมา หลังจากที่ผู้ต้องสงสัยอีกคนหนึ่งแถลงให้ร้ายเอสคอบเบโด เขาถูกจับอีกและถูกนำไป ยังสถานีตำรวจ ในระหว่างการสอบสวนเขาได้ขอร้องที่จะพบทนายของเขาหลายครั้ง แต่ไม่ได้ รับอนุญาต ในระยะเดียวกันนี้ทนายของเขาก็ไปถึงสถานีตำรวจและขอเข้าพบเอสคอบเบโดซ้ำแล้ว ซ้ำอีก แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาต ทนายจึงอยู่ที่สถานีตำรวจเป็นเวลา 3 ชั่วโมง แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาต ให้พบกับลูกความของเขา หลังจากที่สอบถามกันอย่างเต็มที่แล้ว เอสคอบเบโดได้กล่าวถ้อยคำ บางอย่างอันเป็นการให้ร้ายตัวเอง ซึ่งถูกนำมาใช้กล่าวโทษเขาระหว่างการพิจารณา ศาลสูงสุด ได้พิพากษาลบคำพิพากษาลงโทษ ศาลได้กล่าวถึงคำตัดสินในคดีที่คืออนและมาซิอาฮ์ และ ชี้ว่าสิทธิที่จะมีทนายเป็นสิทธิมูลฐานที่ได้รับการคุ้มครองจากบทแก้ไขที่ 6 และที่ 14 ศาลได้ให้ ข้อสังเกตว่า สิทธินี้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการพิจารณาเท่านั้น และกล่าวว่า “เพราะฉะนั้นเราจึงมี ความเห็นว่า ในกรณีดังเช่นในกรณีนี้ การสอบสวนไม่ใช่เป็นการสืบหาจรรยาเกี่ยวกับอาชญา กรรมที่ยังสืบไม่ออก แต่ได้เริ่มพุ่งไปที่ผู้ต้องสงสัยคนใดคนหนึ่งแล้ว ได้มีการนำผู้ต้องสงสัยมา คুমตัวได้แล้ว ตำรวจได้ทำการสอบสวน ซึ่งทำให้มีการกล่าวถ้อยคำอันเป็นการให้ร้ายตัวเอง ผู้

ต้องการได้ร้องขอแต่ไม่ได้รับโอกาสให้พบทนายของเขา และตำรวจก็ไม่เตือนให้เขารู้ถึงสิทธิเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญของเขาที่จะไม่พูด ผู้ต้องหาไม่ได้รับ “การช่วยเหลือของทนาย” อันเป็นการละเมิดบทแก้ไขที่ 6²⁴⁶

ด้วยเหตุนี้ในปัจจุบันนี้ ทั้งศาลของรัฐบาลกลางและมลรัฐไม่อาจที่จะตัดสิทธิของเอกชนที่จะมีทนาย แม้เขาถูกกล่าวหาว่าประกอบอาชญากรรม ยิ่งกว่านั้นผู้ต้องหาซึ่งยากจนเกินไปที่จะจ้างทนายช่วยแก้ต่างให้เขา ในระหว่างการพิจารณาก็มีสิทธิที่จะมีทนายได้คนหนึ่ง ซึ่งศาลจะเป็นผู้ตั้งให้

ในปี 1966 ศาลสูงสุดได้ทำการตัดสินสำคัญเกี่ยวกับสิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้ต้องหาโดยเฉพาะสิทธิที่จะมีทนาย คำพิพากษาในคดี *Miranda v. Arizona*, 384 U.S. 436, (1966) ได้อธิบายหลักขยายสิทธิให้ชัดเจนขึ้นโดยถือว่าเป็นหน้าที่เจ้าพนักงานที่จะต้องแจ้งสิทธิในการมีทนายให้ชัดเจนดังกล่าวดอนต้นโดยถ้าได้มีการปฏิบัติตามวิธีการเหล่านี้แล้ว และผู้ต้องหาได้รับสารภาพจึงจะใช้คำสารภาพนั้นลงโทษเขาได้ ในทำนองเดียวกันถ้าเขามาหาตำรวจโดยสมัครใจ และให้การรับสารภาพก่อนที่จะได้รับคำเตือนในเรื่องดังกล่าว คำสารภาพนั้นอาจจะเป็นหลักฐานได้

เพราะยอมรับว่าไม่ได้มีการประกาศหลักการเหล่านี้ไว้ในคดีก่อนๆ และในบางคดีก็มีการสรุปตรงกันข้าม ศาลสูงสุดจึงลงความเห็นไว้ในอีกคดีหนึ่งว่า หลักการในคดี *Escobedo* จะใช้กับคดีซึ่งการพิจารณาเริ่มก่อนวันที่ 22 มิถุนายน 1964 มิได้ และหลักเกณฑ์ที่วางไว้ในคดี *Escobedo* ก็จะใช้กับคดีซึ่งการพิจารณาเริ่มก่อนวันที่ 13 มิถุนายน 1966 มิได้²⁴⁷

ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้มองว่าขั้นกระบวนการก่อนการพิจารณาเป็นขั้นวิกฤตอย่างหนึ่งในกระบวนการคดีอาญา ซึ่งศาลได้ขยายความเพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตของสิทธิที่จะมีทนายระหว่างกระบวนการสอบสวนขั้นแรก ซึ่งถือกันว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “ระยะวิกฤติ” ในกระบวนการคดีอาญา ตัวอย่างเช่น ศาลได้ลงความเห็นว่าการชี้ตัวจำเลยในห้องพิจารณาจะถือเป็นหลักมิได้ ในกรณีที่จำเลยได้เข้าแถวแสดงตัวต่อหน้าพยานคนเดียวกันนี้เพื่อการชี้ตัวมาแล้วก่อนการพิจารณาโดยมิได้แจ้งให้ทนายของเขาทราบ และทนายก็มีได้อยู่ ณ ที่นั้น²⁴⁸ ในคดีนี้ได้มีการเอาผู้ที่ต้องสงสัยปล้นธนาคารมาเข้าแถวร่วมกับคนอื่น ๆ อีก 6 คน ในห้องพิจารณาของ

²⁴⁶ ดูคดี *Escobedo v. Illinois*, 378 U.S. 478, 490-491, 1964

²⁴⁷ ดูคดี *Johnson v. New Jersey*, 384 U.S. 719, 1966

²⁴⁸ ดูคดี *United States v. Wade*, 388 U.S. 719, 1966

ศาลประจำเคาะตี เพื่อชี้ตัวด้วยการดูและฟังเสียงพูด ตอนนีพนักงานอัยการ 2 คน ชี้ตัวเขาถูก ขณะมีการพิจารณาในห้องพิจารณาเดียวกัน เขาก็ถูกชี้ตัวอีกว่าเป็นผู้ปล้นธนาคาร ศาลสูงสุดมีความเห็นว่าการชี้ตัวในห้องพิจารณาไม่เหมาะสม เพราะมีหมองไปโดยการชี้ตัวครั้งก่อน ซึ่งจำเลยมิได้มีทนายช่วย เพราะเหตุที่การเข้าแถวเป็น “ชั้นวิฤติ” ในการฟ้องร้องจำเลย ไม่ใช่เป็นเพียง “ชั้นเตรียมการ” จึงต้องแจ้งให้ทนายทราบ ศาลได้กล่าวว่า “การปรากฏว่ามีลักษณะส่ออย่างมากกว่า จะมีการลำเอียง ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ในการเข้าแถวก่อนการพิจารณา ซึ่งอาจไม่สามารถสร้างเรื่องขึ้นมาใหม่ได้ในขณะพิจารณา และเพราะการมีทนายอยู่มักจะช่วยหลีกเลี่ยงการลำเอียง และทำให้มีการเผชิญหน้ากันอย่างมีความหมายในขณะพิจารณา จึงไม่มีข้อสงสัยเลยว่า ...การเข้าแถวหลังจากที่มีการฟ้องกล่าวโทษแล้วนั้นเป็นชั้นวิฤติในการฟ้องร้องคดี...”²⁴⁹

เมื่อเป็นชั้นวิฤติ ก็เป็นการจำเป็นที่จำเลยต้องมีโอกาสที่จะมีทนายอยู่เหมือนกับในขณะพิจารณา อย่างไรก็ตาม เพราะว่าสิทธิที่จะมีทนายระหว่างการเข้าแถวชี้ตัวไม่ได้มีศาลใดให้คำจำกัดความไว้ก่อน ศาลสูงสุดจึงลงความเห็นว่าการชี้ตัวโดยการเข้าแถวที่กระทำก่อนการตัดสินครั้งนี้จะไม่ถือว่าขาดความถูกต้องสมบูรณ์ เพราะเหตุที่ไม่ได้แจ้งให้ทนายทราบ *Stovall v. Denno*, 388 U.S. 293, 1967²⁵⁰

อาจสรุปได้ว่า สหรัฐอเมริกานั้นให้ความชัดเจนในเรื่องทนายความในชั้นตกเป็น ผู้ต้องหาโดยการตีความของศาลสูงสหรัฐ โดยถือว่าความชัดเจนนั้นเริ่มจากตั้งแต่ชั้นนักสืบทำการจับกุมจนถึงการสอบปากคำโดยจะต้องแจ้งสิทธิ 4 ข้อให้ทราบว่า

1. ท่านมีสิทธิที่จะไม่พูดอะไร (You have the right to remain silent.)
2. ทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านพูด สามารถใช้ยืนยันท่านในชั้นศาลได้ (Anything you said can be used against you at trial.)
3. ท่านมีสิทธิที่จะได้รับทนายความ (You have the right to have a lawyer presented.) และ
4. ถ้าท่านประสงค์จะมีทนายความแต่ไม่มีเงินที่จะจ้างได้ ท่านก็มีสิทธิที่จะได้รับ ทนาย (If you cannot afford a lawyer, he will be appointed one for you if you desired.)²⁵¹

²⁴⁹ ดูคดี *United States v. Wade*, 388 U.S. 218, 236-237, 1967

²⁵⁰ ศ.กระมล ทองธรรมชาติ และ ศ.สมบุญ สุธำรงกูญ, เรื่องนำรู้เกี่ยวกับการปกครองและรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา, แผนกวิชาการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 140-145

²⁵¹ ชาติชาย กฤษชาญชัย, สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับทนายความในประเทศสหรัฐอเมริกา, ดุลพาห เล่ม 6 ปี 31, พฤศจิกายน - ธันวาคม 2527, หน้า 41.

ดังนั้นความชัดเจนของการแจ้งสิทธิในเรื่องการมีทนายความดังกล่าวของสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนเห็นว่าสมควรอย่างยิ่งในการนำมาใช้กับประเทศไทยด้วยดังต่อไปนี้

1. เรื่องการให้ทนายความพบและปรึกษากับผู้ต้องหาสองต่อสองในขณะที่ถูกควบคุมหรือขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ ก็เป็นอีกก้าวหนึ่งที่สำคัญอันจะให้ความยุติธรรมแก่ผู้ต้องหาได้ อย่างไรก็ตามในชั้นสอบสวนซึ่งถือว่าเป็นชั้นสำคัญที่พนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐาน ก็ควรให้ผู้ต้องหาทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวน และทนายความให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องหาได้ด้วย ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงอัตราโทษต่ำหรือสูงที่ผู้ต้องหานั้นถูกกล่าวหา มิฉะนั้นแล้ว ผู้ต้องหาที่บริสุทธิ์อาจถูกอำนาจเถื่อนของเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมและผู้สอบสวนบีบบังคับด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานหรือคำรับสารภาพของผู้ต้องหา จึงควรเพิ่มเติมแจ้งสิทธิตามข้อ 4 ของที่ศาลสูงสหรัฐวางไว้ คือ “ถ้าท่านประสงค์จะมีทนายความแต่ไม่มีเงินจะจ้างได้ ท่านก็มีสิทธิที่จะได้รับ” เข้ามาเพิ่มเติมในมาตรา 7 ทวิด้วย

2. กฎหมายวิธีพิจารณาความในประเทศไทยนั้น เป็นการพิจารณาระบบผสม อันหมายความว่าในชั้นที่มีผู้ต้องหาวิธีพิจารณาจะเป็นแบบไต่สวน แต่เมื่อมีจำเลยกระบวนการพิจารณาจะกลับเป็นกล่าวหา (แบบปฎิบัติ) ซึ่งหมายความว่ารัฐและผู้ต้องหานั้นจะต้องมีสถานะเท่าเทียมกันในการค้นหาว่ามีการกระทำผิดโดยผู้ต้องหาหรือไม่ รัฐมีหน้าที่ประกันผู้ต้องหาที่มีหน้าที่อยู่หนึ่งเฉยหรือแก้ตัวเท่านั้น และโอกาสที่จะต่อสู้กันในเรื่องดังกล่าวต้องมีเท่าเทียมกัน เช่นนักต่อสู้ในสนามประลองยุทธ์ จำต้องมีรูปร่างและอาวุธที่ไม่ได้เปรียบเสียเปรียบกัน ฉะนั้นสิทธิของผู้ต้องหาคือเกราะคุ้มครองผู้ต้องหาจากอาวุธของรัฐ คือ จากอำนาจของเจ้าพนักงาน จึงควรมีทนายความเข้าร่วมต่อสู้และการที่จะต่อสู้ได้ผู้ต้องหาก็คควรทราบว่ามีอาวุธใดและเอาอาวุธนั้นได้ที่ไหนด้วย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า สิทธิของผู้ต้องหาตามกฎหมายไทยนั้นเป็นสิทธิตามแบบของวิธีพิจารณาแบบไต่สวน แต่การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นแบบปฎิบัติ (กล่าวหา) มักมองข้ามขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานที่ชอบธรรม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า อำนาจของรัฐนั้นมิใช่อำนาจอันเป็นปฎิบัติ แต่อาจเป็นอำนาจอันอาจให้คุณได้เช่นกัน หากให้ทนายความช่วยเหลือ เพราะผู้ต้องหาอาจให้การรับสารภาพโดยสมัครใจออกมาจากการเกลี้ยกล่อมของทนายความก็ได้

3. เมื่อคำนึงถึงว่าผู้ต้องหาเป็นจำนวนไม่น้อยไม่อยู่ในฐานะหาทนายด้วยตนเองได้ ฉะนั้นถ้าจะมีการรับรองสิทธิผู้ต้องหาในการมีและพบทนาย ก็ต้องคำนึงถึงจำนวนทนายขอแรงที่จะจัดให้แก่ผู้ต้องหาด้วย เมื่อคำนึงดังนี้จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะว่า การรับรองสิทธิผู้ต้องหา

ในการมีและพบทนาย ควรจัดอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยคำนึงถึงหลักการและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วยเพราะทนายความที่จะขึ้นขอแรงยังมีจำนวนไม่มากดังต่อไปนี้

3.1 เนื่องจากหลักการคือการมุ่งให้มีกฎหมายรับรองสิทธิผู้ต้องหาในคดีอาญาทุกคดี ในการมีและพบทนาย จึงควรกำหนดเป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิดังกล่าวไว้ให้ผู้ต้องหาทราบ ตั้งแต่ในวาระแรกเมื่อมีการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหา มีทนายและต้องการพบทนาย พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้ผู้ต้องหาได้พบทนาย

3.2 ในทางปฏิบัติจะปรากฏว่ามีผู้ต้องหาจำนวนมากไม่มีทนาย หรือไม่อาจตั้งทนาย ดังนั้นรัฐควรยื่นมือเข้าช่วยเหลือโดยการตั้งทนายขอแรงในชั้นสอบสวน อย่างไรก็ตามในวาระเริ่มแรกรัฐอาจกำหนดตั้งทนายขอแรงให้แก่ผู้ต้องหาในระดับ 1 (ลำดับการตั้งทนายขอแรงปรากฏตามข้างล่างนี้) ก่อนในอนาคตเมื่อจำนวนทนายขอแรงมีเพิ่มมากขึ้น รัฐอาจขยายความช่วยเหลือไปสู่ผู้ต้องหาในลำดับถัดไปเป็นลำดับ จนที่สุดสามารถตั้งทนายขอแรงให้กับผู้ต้องหาในทุกคดีตามหลักการ

ลำดับแห่งการตั้งทนายขอแรงในชั้นสอบสวนควรมีดังนี้

ลำดับ 1 ผู้ต้องหาคดีอุกฉกรรจ์

ลำดับ 2 ผู้ต้องหาที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันหรือปล่อยชั่วคราว

ลำดับ 3 ผู้ต้องหาที่ยากจน

ทั้งนี้หมายความว่าในทุกคดีจะตั้งทนายขอแรงให้ผู้ต้องหาที่ต่อเมื่อผู้ต้องหาต้องการมีทนาย การสละสิทธิมีทนายดังกล่าวควรให้มีการทำหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร และมีลายมือชื่อผู้ต้องหาผู้สละสิทธิดังกล่าว และศาลควรมีหน้าที่พิจารณาความสมบูรณ์แห่งหลักฐานดังกล่าวด้วย

4. ทุกองค์กรไม่ว่าทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, อัยการ และศาล ควรมีความเคร่งครัดต่อการแจ้งสิทธิในเรื่องทนายความตั้งแต่พนักงานอัยการได้รับสำนวนมา และศาลพิจารณาถึงคำรับสารภาพว่าได้มาโดยสละสิทธิทนายความจริงหรือไม่ เพื่อเป็นการบังคับให้พนักงานสอบสวนทำการแจ้งสิทธิอย่างจริงจังโดยอาจเป็นระเบียบให้ผู้ปฏิบัติงานคิดอยู่เสมอว่าถ้าจำเลยได้กระทำความผิดจริงและให้การรับสารภาพโดยเต็มใจ เพราะสำนักผิดและศาลตัดสินคดีโดยยึดถือคำรับสารภาพดังกล่าว ดังนั้นย่อมเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย แต่ถ้าจำเลยปฏิเสธข้อกล่าวหาและไม่ให้การหรือไม่รับสารภาพ ต้องถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาตัดสินว่าเขาเป็นผู้กระทำผิด เมื่อยังถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ การบังคับ ชูเชิญ หลอกลวงให้เขาจำต้องรับสารภาพหรือเพื่อให้เขาได้รับสารภาพ จึงเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

และเป็นการขัดต่อจริยธรรมในฐานะผู้รักษากฎหมาย โดยศาลเองอาจออกระเบียบในการดูแล การแจ้งสิทธิให้เคร่งครัดว่า คดีใดคำรับสารภาพของจำเลยได้มาจากการกระทำของเจ้าพนักงาน ผู้ใช้วิธีการไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลอาจเคร่งครัดถึงขนาดไม่รับฟังคำรับสารภาพนั้นเสีย โดยสิ้นเชิงก็ได้ ตามหลัก Exclusionary Rule ของสหรัฐอเมริกา จริงอยู่ศาลมีอำนาจตาม กฎหมายในการชั่งน้ำหนักคำพยาน แต่เมื่อกรณีเกี่ยวพันกับการปฏิบัติอันมิชอบด้วยกฎหมาย ของเจ้าพนักงานสอบสวนที่กระทำต่อจำเลยขณะตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว ศาลควรคำนึงถึงประโยชน์ ในการคุ้มครองสิทธิจำเลยและการป้องกันการปฏิบัติการณ์ไม่ชอบของเจ้าพนักงานสอบสวนที่ จะเกิดในอนาคตด้วย เพราะผู้เขียนเห็นว่าถ้าช่วยกันหลายหน่วยงานในการบังคับให้เจ้าพนักงาน ตั้งแต่ผู้จับกุมถึงชั้นสอบสวนแจ้งสิทธิในการมีทนายให้ชัดเจนด้วยย่อมมีผลว่าในอนาคตพนักงาน สอบสวนจะพยายามหาพยานหลักฐานมาสนับสนุนคดีของตน โดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย แทนวิธีการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ว่า exclusionary rule จะยังคงเป็นที่ถกเถียงถึง ผลสมบูรณ์ตามความมุ่งหมาย แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าอย่างน้อยหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้เสริมสร้าง หลักแห่งการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้แน่นหนามั่นคง ในขณะที่วิธีการอื่นยังไม่อาจจัดทำได้ (การจัดทนายให้แก่ผู้ต้องหาทุกๆ คน) วิธีการที่ศาลจะเคร่งครัดเอาต่อเจ้าพนักงานสอบสวน ย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อผลแห่งการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยนั่นเอง

อาจสรุปได้ว่าเมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญในเรื่องการมีทนายความ ไว้แล้ว และพร้อมจะช่วยเหลือในเรื่องทนายความแก่ประชาชนแล้วก็ควรที่จะเป็นหน้าที่ของผู้ที่มี ความรู้ในกฎหมาย ทุกหน่วยงานช่วยกันผลักดันความชัดเจนให้สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย แก่ประชาชนอีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่รู้กฎหมายด้วย โดยต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา ให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิในการมีทนายอยู่ด้วยในระหว่างการให้การในชั้นสอบสวน โดย กำหนดให้ทนายของผู้ต้องหาที่มีสิทธิเข้าร่วมฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนได้โดยอยู่ ในฐานะผู้สังเกตการณ์ ซึ่งจะไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนหรือขัดขวางการสอบสวนโดย ชอบของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปโดยความยุติธรรมตามขั้นตอนของ กระบวนการพิจารณาความอาญาว่าด้วยการสอบสวน

การให้ข้อเสนอแนะในการให้ทนายความของผู้ต้องหาเข้าร่วมฟังการสอบ ปากคำของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนี้มีข้อควรพิจารณา คือ

1. เพื่อให้มีมาตรการควบคุมการสอบสวนโดยบุคคลภายนอก การให้ทนายความ สามารถอยู่ร่วมกับผู้ต้องหาได้ในขณะที่ผู้ต้องหาถูกสอบสวน เจ้าพนักงานสอบสวนคงไม่กล้า กระทำการอันไม่ถูกต้องใดๆ ต่อหน้าทนายความ เพราะอย่างน้อยที่สุด ทนายอาจนำความไป

เผยแพร่ต่อศาล เพื่อขอให้ศาลถือว่าการสอบสวนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ให้รับฟังพยานหลักฐานใดๆ ที่ได้มาเนื่องจากการกระทำอันมิชอบนั้นๆ ก็ได้²⁵²

2. ทนายเป็นหน่วยงานเอกชนที่มีอิสระไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของส่วนราชการใดๆ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและคุ้นเคยกับการดำเนินคดีอาญาย่อมสามารถจะให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการดำเนินคดีให้เป็นไปตามขั้นตอนอันถูกต้องของกฎหมายได้อย่างเต็มที่ เพื่อป้องกันมิให้มีการสอบสวนโดยมิชอบ เนื่องจากเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวน

3. ข้อโต้แย้งที่ว่า การให้ทนายเข้าฟังการสอบสวนจะเป็นอุปสรรคในการสอบสวนเพื่อหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยทนายอาจให้คำแนะนำแก่จำเลยหรือทักท้วงการสอบปากคำผู้ต้องหา ทำให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความลำบาก โดยเฉพาะคดีที่มีอิทธิพล ผู้ต้องหาบางคนอาจไม่ยอมให้การว่าใครเป็นผู้ใช้ให้กระทำผิด เพราะทนายอาจนำไปบอกตัวการซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ต้องหาได้ และที่สำคัญทนายที่นั่งฟังการสอบสวนสามารถล่วงรู้ว่าผู้ต้องหาให้การว่าอย่างไร ย่อมมีโอกาสที่จะทำลายพยานหลักฐานและได้เปรียบในการนำพยานหลักฐานมาต่อสู้คดี²⁵³

ผู้เขียนเห็นว่าการให้ทนายสามารถเข้าร่วมฟังการสอบสวนในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ไม่มีส่วนร่วมในการสอบสวนย่อมไม่สามารถแนะนำผู้ต้องหาในการให้การใดๆ ได้ ส่วนการทักท้วงการสอบปากคำผู้ต้องหากรณีที่ทนายเห็นว่ากรดำเนินการโดยมิชอบก็ควรจะให้มีการกระทำได้เมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการโดยไม่ชอบ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ได้รับการดำเนินคดีอาญาโดยชอบตามกระบวนการยุติธรรม กรณีที่เป็นคดีที่มีอิทธิพล ผู้ต้องหาอาจไม่กล้าให้การว่าใครเป็นผู้ใช้ให้กระทำผิดเพราะกลัวทนายจะไปบอกตัวการซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ต้องหานั้น โดยปกติทนายที่เข้าร่วมฟังการสอบสวนจะต้องเป็นทนายของผู้ต้องหาเองจึงไม่น่าเป็นปัญหา กรณีที่ทนายจะไปทำลายพยานหลักฐานเพื่อให้ได้เปรียบในการนำสืบพยานในการต่อสู้คดีคงไม่เป็นปัญหาเพราะพนักงานสอบสวนเป็นผู้สืบสวนหาข้อเท็จจริงมาแต่แรกย่อมรู้เรื่องพยานหลักฐานได้ดีกว่าทนายที่เข้ามาภายหลังที่ราษฎรตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว หากมีการทำลายพยานก็อาจจะทำได้แต่ก่อนการสอบสวนก็ย่อมเป็นไปได้

²⁵² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, “การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน” วารสารนิติศาสตร์ หน้า 49.

²⁵³ ข้อคิดเห็นของผู้แทนกรมตำรวจ จากบันทึกการประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติ ครั้งที่ 60 เมื่อ 31 มีนาคม 2524

อนึ่ง หลักการดำเนินคดีอาญาของทนายก็มีข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความของเนติบัณฑิตยสภาควบคุมอยู่ คงจะไม่มี การดำเนินการนอกเหนือ หรือขัดกับหลักการตามกระบวนการยุติธรรมได้²⁵⁴

4. กรณีที่ทนายทนายเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในชั้นสอบสวน จะเห็นได้ว่าผู้ต้องหาได้รับสิทธิที่จะมีนายทนายพระธรรมนูญเข้าร่วมฟังการสอบสวนผู้ต้องหาได้ ตั้งแต่เริ่มการสอบสวนจนปิดสำนวนการสอบสวน ตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย²⁵⁵ อย่างไรก็ตามแม้จะมีการอ้างว่านายทนายพระธรรมนูญมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงที่อยู่ในอำนาจศาลทหารโดยไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา²⁵⁶ ก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วนายทนายพระธรรมนูญที่เข้าฟังการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนนั้น จะเข้ามาคอยรักษาสีทธิให้กับทนายที่ตกเป็นผู้ต้องหา มากกว่า ดังนั้นเมื่อทนายได้รับสิทธิดังกล่าว ผู้ต้องหาที่เป็นสามัญชนก็ควรที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิการมีทนายในชั้นสอบสวนได้เช่นกัน

5. การสอบสวนเป็นขั้นตอนของการพิจารณาพยานหลักฐานถึงมูลคดีในเบื้องต้น ในกรณีที่อัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยศาลไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องอีกครั้งหนึ่ง (เว้นแต่ศาลเห็นสมควร) อันเป็นการพิจารณาถึงมูลคดีในเบื้องต้นคล้ายกับการไต่สวนมูลฟ้องของศาลในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง²⁵⁷ ซึ่งผู้ต้องหาไม่มีสิทธิตั้งทนายดำเนินการซักพยานโจทก์ได้ตามมาตรา 8 และมาตรา 165 วรรค 3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาที่ควรที่จะให้สิทธิผู้ต้องหาแต่งตั้งทนายเข้าร่วมฟังการสอบสวนได้เช่นกัน ซึ่งถ้าหากจะพิจารณาถึงวิธีการสอบสวนแล้วก็น่าจะต้องให้มีทนายอยู่ด้วย เพราะการสอบสวนเป็นการกระทำอย่างเปิดเผยความลับไม่มีบุคคลที่สามรู้เห็นวิธีการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ในขณะที่การไต่สวนมูลฟ้องของศาลทำโดยเปิดเผยแล้วยังให้สิทธิการมีทนายช่วยในการซักค้านได้

6. การสอบสวนคดี คดีอาญาเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการดำเนินคดีอาญาที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานไปใช้ในการพิสูจน์

²⁵⁴ คู่มือกฎหมายเบกกา เล่ม 56 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2482 หน้า 699.

²⁵⁵ ประทิน พัฒนธรรม, การดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร, หน้า 97.

²⁵⁶ มาตรา 47 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร

²⁵⁷ ชาติชาย กริชชาญชัย, "สิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยที่จะได้รับทนายความในประเทศสหรัฐอเมริกา" ดูพาน, หน้า 50.

ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจึงควรมีการให้หลักประกันสิทธิการมีทนายเพื่อ
ความยุติธรรมในการดำเนินคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย

การให้หลักประกันสิทธิการมีทนายของผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีในฐานะเป็น
ผู้สังเกตการณ์ภายใต้เงื่อนไขบางประการที่จะไม่ทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนหรือขัดขวางการ
สอบสวนโดยชอบก็คงไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนทั้งยังช่วยขจัด
ปัญหาที่กล่าวว่าพนักงานสอบสวนใช้วิธีการอันไม่ชอบในการสอบสวนได้ ถึงแม้ว่าบางครั้งการมี
ทนายอยู่ด้วยในระหว่างสอบสวนอาจมีผลต่อการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานบ้าง
แต่ผู้ต้องหา ก็คงจะได้รับหลักประกันอันมั่นคงในการดำเนินคดีอาญาอย่างยุติธรรมตามกระบวนการ
ดำเนินคดีอาญาตามสมควร

- การให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวน

ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ญาติมิตร
ของผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่นที่ตนไว้วางใจมีสิทธิเข้าฟังการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาได้ โดยกำหนด
ให้ผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา 4, 5, และ 6 มีสิทธิเข้าฟังการสอบสวนปากคำ
ผู้ต้องหาได้ โดยอยู่ในฐานะสังเกตการณ์เพื่อป้องกันมิให้มีการดำเนินการสอบสวนคดีอาญาโดย
ชอบต่อผู้ต้องหา โดยมีข้อควรพิจารณาดังนี้คือ

1. เป็นมาตรการควบคุมโดยบุคคลภายนอก การให้บุคคลดังกล่าวสามารถอยู่
ร่วมกับผู้ต้องหาขณะที่ถูกสอบปากคำในระหว่างสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจไม่กล้ากระทำ
การอันไม่ชอบต่อหน้าบุคคลดังกล่าว เพราะพนักงานสอบสวนจะต้องตระหนักดีว่า การกระทำอัน
มิชอบต่างๆ มีโอกาสที่จะถูกนำออกไปเปิดเผยให้กับบุคคลภายนอกทราบได้โดยทันที²⁵⁸ และ
อย่างน้อยที่สุดก็ช่วยให้ผู้ต้องหา มีพยานหลักฐานในการพิสูจน์การสอบสวนโดยมิชอบได้บ้าง

2. บุคคลดังกล่าวตามมาตรา 4, 5, และ 6 เป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่มีความรู้
ความชำนาญในการดำเนินคดีอาญาคงไม่สามารถกระทำการให้คำแนะนำกับผู้ต้องหาในการให้
การต่อพนักงานสอบสวนได้ย่อมไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการสอบสวนโดยชอบตามขั้นตอน
ของการดำเนินการสอบสวน

3. บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ตามมาตรา 4, 5,
และ 6 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่แล้ว เมื่อปรากฏว่าการกระทำการสอบสวน

²⁵⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ “การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน” วารสารนิติศาสตร์, หน้า 50.

โดยมีขอบตามขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการสอบสวนยอมสามารถดำเนินการแทนผู้ต้องหาซึ่งถือว่าตกอยู่ในฐานะของผู้เสียหายตามกระบวนการยุติธรรมได้

การเพิ่มมาตรการทางกฎหมายในการให้มีทนายความหรือผู้ที่ซึ่งตนไว้วางใจเข้าร่วมการสอบสวนอาจทำได้โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 241 วรรคสอง ในประเด็นดังนี้

1. อนุญาตให้ผู้ต้องหาที่จะมีทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจอยู่ร่วมด้วยและปรึกษาทนายหรือบุคคลเช่นนั้นในขณะที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนและในขณะเผชิญหน้าพยาน

2. ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจรอทนาย หรือบุคคลผู้ซึ่งผู้ต้องหาประสงค์ให้ร่วมฟังการสอบสวน ให้อนุญาตให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีทนายและบุคคลเช่นนั้นได้ แต่ต้องบันทึกเหตุไว้ในสำนวนการสอบสวน

3. กำหนดว่าก่อนถามคำให้การของผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหา ทราบถึงสิทธิในการมีทนายอยู่และบุคคลซึ่งผู้ต้องหาประสงค์จะให้อยู่ร่วมและปรึกษาในระหว่างการสอบสวนคำให้การของผู้ต้องหา

แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 241 วรรคสอง ก็มีทั้งผลดีและผลเสียอยู่ด้วย หากมีการขยายสิทธิดังกล่าวแม้ผู้เขียนจะเห็นด้วยในการใช้สิทธิตามกฎหมายขณะนี้ก็ตาม

ผลดีและผลเสียของการขยายสิทธิการมีทนายความและบุคคลภายนอกเข้าร่วมฟังการสอบสวนในคดีอาญา

ผลดี

(1) ทำให้ผู้ต้องหาได้รับทราบถึงสิทธิในระหว่างที่ตกเป็นผู้ต้องหา เนื่องจากในปัจจุบันนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจำนวนมากที่ยังไม่ทราบถึงสิทธิที่เขามีและควรจะได้รับคุ้มครองระหว่างถูกดำเนินคดี

(2) ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการต่อสู้คดีระหว่างจำเลยกับฝ่ายรัฐ ซึ่งขณะที่รัฐมีอัยการเป็นผู้มีความสามารถในการดำเนินคดี หากจำเลยมีทนายความหรือบุคคลภายนอก

ให้คอยช่วยเหลือตั้งแต่ชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนในการดำเนินคดีก็จะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการต่อสู้คดี

(3) ทำให้มีความยุติธรรมในการดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหามากขึ้น เนื่องจากหากผู้ต้องหาไม่มีความหรือบุคคลภายนอกอยู่ด้วยในระหว่างสอบสวน การข่มขู่ หรือการปฏิบัติหน้าที่อื่นไม่ชอบด้วยกฎหมายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ต้องหา ก็จะน้อยลงเนื่องจากทนายความและบุคคลภายนอกจะช่วยเป็นผู้คอยดูแลการสอบสวนเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหา

(4) ทำให้การดำเนินคดีในชั้นสอบสวนมีความสมบูรณ์มากขึ้น เพราะทนายความจะช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี เพราะทนายความจะใกล้ชิดกับผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นพยานหลักฐานบางอย่างทนายความจะรู้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(5) ทำให้เกิดภาพพจน์อันดีต่อประชาชนและทำให้ประชาชนศรัทธาในระบบความยุติธรรมของรัฐ กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีทนายความคอยช่วยเหลือในการต่อสู้คดีทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาลเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วศาลมีคำพิพากษาเช่นไรประชาชนก็ยอมรับได้ เพราะประชาชนจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ในทางตรงกันข้ามประชาชนจะเห็นว่าทนายความที่เข้ามาช่วยเหลือผู้ต้องหาและจำเลยจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการดำเนินคดี และทำให้เกิดความยุติธรรมในการดำเนินคดีด้วย

(6) ทำให้สภาพจิตใจของผู้ถูกกล่าวหาอยู่ในสภาวะที่ดีเป็นปกติ กล่าวคือ มีผู้ถูกกล่าวหาไม่น้อยที่สภาพจิตใจต้องเสียไปในระหว่างถูกจับ หรือถูกฟ้องเนื่องจากทนต่อสภาพสิ่งแวดล้อมในห้องขัง และสภาวะกดดันจากการสอบสวนและการควบคุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ โดยเฉพาะบุคคลที่บริสุทธิ์แล้วถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ดังนั้นทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจให้เข้าร่วมจะเป็นผู้ช่วยให้คำปรึกษาทั้งทางด้านคดี, จิตใจ, และติดต่อครอบครัวของผู้ถูกกล่าวหาหรือให้ความอุ่นใจแก่ผู้ถูกกล่าวหา ทนายความหรือบุคคลภายนอกที่เข้าร่วมฟังการสอบสวนจึงทำหน้าที่รักษาสภาพจิตใจของผู้ถูกกล่าวหาในขณะเดียวกันนั้นด้วย

(7) ทำให้คดีมีทางที่จะประนีประนอมยอมความกันได้สูง เพราะทนายความจะเป็นผู้ช่วยไกล่เกลี่ยในเรื่องคดีและค่าเสียหายระหว่างผู้เสียหายกับผู้ถูกกล่าวหาจึงมีผลทำให้เป็นการลดงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ด้วย

ผลเสีย

(1) อาจจะทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี ในกรณีที่ต้องหา และจำเลยกระทำผิดจริงแต่ต้องการมีทนายความเพื่อต่อสู้คดี หรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้าร่วมการสอบสวน โดยผู้ต้องหาและจำเลยปกปิดความจริงไม่ให้ทนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจรู้ว่ากระทำผิดจริง ดังนั้นในส่วนทนายความซึ่งต้องทำหน้าที่อย่างเต็มที่อยู่แล้ว ก็จะเข้าไปคอยตรวจดูการทำงานของเจ้าหน้าที่เพื่อมิให้ผู้ต้องหาและจำเลยเสียเปรียบในคดี จึงทำให้การดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ล่าช้าได้ และอาจเกิดความขัดแย้งกันในหน้าที่ระหว่างทนายความกับเจ้าหน้าที่ได้ เนื่องจากทนายความมุ่งที่จะช่วยลูกความ ส่วนเจ้าหน้าที่ก็มุ่งที่จะให้คดีจบอย่างรวดเร็ว ซึ่งบางครั้งอาจจะมีกรกระทำที่เกินกว่าอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำได้ จึงทำให้มีการขัดแย้งกันได้ระหว่างทนายความกับเจ้าหน้าที่ระหว่างการดำเนินงานของทั้ง 2 ฝ่าย ส่วนบุคคลที่ตนไว้วางใจก็อาจทำให้การกระทำตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ในเรื่องต่างๆ ต้องล่าช้าออกไป เช่น บุคคลผู้ซึ่งผู้ต้องหาต้องการให้อยู่ด้วยในระหว่างสอบสวนอาจมีภูมิลำเนาอยู่ถิ่นอื่น การจะเดินทางมาเข้าร่วมการสอบสวนจึงต้องใช้ระยะเวลาานาน

(2) เนื่องจากในคดีบางเรื่องเป็นคดีที่เกี่ยวกับความลับของทางราชการ และเป็นความลับของผู้ถูกกล่าวหา ไม่สามารถเปิดเผยให้บุคคลภายนอกรู้ได้ หากมีทนายความหรือบุคคลภายนอกเข้าร่วมในการดำเนินการสอบสวน อาจทำให้ข้อมูลลับถูกเปิดเผยได้

(3) ในเรื่องทนายความ อาจทำให้ผู้ต้องหาและจำเลยหลีกเลี่ยงการจ้างทนายความอันเนื่องมาจากมีระบบทนายความขอแรง ดังนั้น คนจะไปใช้ทนายความขอแรงกันหมด เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากรัฐจะต้องจัดให้เมื่อผู้ต้องหาต้องการทุกคน จึงทำให้ทนายความต้องรับงานมากเกินไปเกินความสามารถ และยังได้รับค่าจ้างว่าความจากรัฐเพียงเล็กน้อย ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายและค่าแรง ทำให้ทนายความทำงานไม่เต็มที่ เพราะต้องการทำงานส่วนตัวซึ่งจะได้รับค่าแรงมากกว่า

- ข้อสังเกตเรื่องทนายความในการเข้าร่วมการสอบสวน

ตามที่ได้เสนอมาแล้วในเบื้องต้นว่า ควรมีการขยายสิทธิของผู้ต้องหาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยการสอบสวนคดีอาญาควรทำต่อหน้าทนายความและผู้ต้องหาควรมีสิทธิมีทนายความอยู่ด้วย เพื่อความเป็นธรรมและเป็นการช่วยให้การสอบสวนบริสุทธิ์ยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และในการดำเนินคดีซึ่งมีโทษจำคุกในอัตราสูงควรจะมีทนายความช่วยเหลือเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการต่อสู้คดีชั้นศาลระหว่างจำเลยกับ

อัยการ เมื่อมีการขยายสิทธิของการมีทนายความของผู้ต้องหาแล้ว การรองรับการขยายสิทธิการมีทนายความควรจะต้องมีการเตรียมการขึ้นมาด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้มีหน่วยงานที่จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหลายหน่วยงาน แต่แต่ละหน่วยงานแยกออกจากกันอยู่ เช่น สภาทนายความ, เนติบัณฑิตยสภา, สำนักงานอัยการ, และศูนย์ช่วยเหลือกฎหมายตามมหาวิทยาลัยต่างๆ จึงทำให้ขาดหน่วยงานหลักที่จะประสานงาน ฉะนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ทนายความขอแรงจึงควรจะให้โอนให้สภาทนายความ หรือจัดตั้งหน่วยงานกลางหน่วยงานหนึ่ง เป็นผู้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาโดยให้เจ้าพนักงานตำรวจแจ้งมายังหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้น และประสานอนุกรรมการทุกจังหวัดของหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่ ต้องเตรียมความพร้อมในการจัดหาทนายความที่เหมาะสมแก่คดี และควรเพิ่มค่าตอบแทนให้แก่ทนายความโดยอาจจะกำหนด เช่น โทษไม่เกิน 5 ปี คดีละ 5,000 บาท, เกิน 5 ปี คดีละ 10,000 บาท โดยรัฐเป็นฝ่ายจัดสรรงบประมาณให้ และโอนงบประมาณทั้งหมดให้หน่วยงานกลางเป็นผู้ดำเนินการ และนอกจากนี้รัฐควรจัดงบประมาณสภาทนายความ หรือหน่วยงานกลางเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้จัดทนายความอาสาประจำทุกสถานีตำรวจทั่วประเทศ เพื่อรองรับการสอบสวนต่อหน้าทนายความเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา

4.6.2 มาตรการด้านบริหาร

4.6.2.1 มาตรการปรับปรุงองค์กรในกระบวนการยุติธรรมไทย

อย่างที่ทราบดีอยู่แล้วว่าหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการควบคุมและส่งเสริมบุคคล ให้ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบอย่างความประพฤติของชุมชน หรือกฎเกณฑ์ทางสังคม (Social Norms or Regulations) เพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อย เสถียรภาพทางสังคม และความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่ในระบบอาญายุติธรรม (Criminal Justice System) ประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ตามลำดับกระบวนการยุติธรรม (Process of Criminal justice) (โดยมีทนายเข้ามาเกี่ยวข้องช่วยเหลือและปกป้องสิทธิ)

พื้นฐานแนวความคิด ของการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมปัจจุบัน เป็นการวิวัฒนาการและเลียนแบบอย่างวิธีการปฏิบัติจากระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มาดัดแปลงแก้ไขเท่าที่เหมาะสมกับสภาพการของประเทศไทยในลักษณะเป็นการบังคับใช้กฎหมายแบบผสมผสานที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายป้องกันสังคมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งการใช้หลักเหตุผล หลักมนุษยธรรม และประกาศปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (The

Universal Declaration of Human Rights) เป็นเงื่อนไขโดยปริยายประกอบการพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิด

การจะคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนไม่ให้เกิดการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ จึงต้องอาศัยการแก้ปัญหาจากทางบริหารคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เพราะการกระทำที่เกิดการละเมิดต่อตัวผู้ต้องหาจนได้รับคำรับสารภาพออกมานั้นไม่ได้เกิดจากสาเหตุตัวบุคคลากรผู้ปฏิบัติงานฝ่ายเดียวแต่ย่อมเกิดจากระบบขององค์กรที่จะควบคุมดูแลผู้มีอำนาจในการสอบสวนสืบสวนด้วย ซึ่งรัฐหรือหน่วยงานรัฐต้องเข้ามารับผิดชอบด้วยเพราะเหตุผล 3 ประการ คือ

1. รัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทางกฎหมาย ควบคุมความประพฤติและคุ้มครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคม ตามหลักกฎหมายมหาชน ในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือราษฎรมิได้รวมถึงกฎหมายเอกชนอันเป็นกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรในฐานะเท่าเทียมกัน

2. รัฐเป็นผู้ได้รับอาณัติมอบหมาย (Mandate) จัดสรรเจ้าหน้าที่ ควบคุมรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และความผาสุกของชุมชน ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด

3. การบังคับใช้กฎหมาย จะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมโดยเสมอภาค ภายใต้หลักนิติธรรม (Justice Under Law) ปราศจากความลำเอียงหรือรังเกียจเด็ดชั้นที่โดยสิ้นเชิง ดังนั้นรัฐต้องเคารพในสิทธิและหน้าที่ระหว่างบุคคลตามหลักการขั้นมูลฐานของกฎหมายที่มุ่งประสงค์ต่อความสอดคล้องสมานฉันท์ ระหว่างการใช้สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน กับประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบกันไป ซึ่งผู้ต้องหาก็เป็นประชาชนคนหนึ่ง โดยต้องถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิด ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าถ้าเราปรับปรุงองค์กรที่เกี่ยวข้องจากปัญหาที่กล่าวมาในบทที่ 4 ตอนต้นแล้ว จะทำให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นนี้ได้รับความคุ้มครองดีขึ้น เพราะการแก้ปัญหาทางเดียวหรือหน่วยงานเดียวไม่ได้ช่วยให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา เรื่องการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ สำเร็จไปด้วยดีได้คงต้องแก้กันอย่างจริงจังทั้งระบบ ดังนั้น ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงการปรับปรุงองค์กรในภาพรวมทั้งระบบ เพราะปัญหาได้กล่าวมาแล้วซึ่งแยกพิจารณาตามองค์การแล้วถึงปัญหาในที่นี้จึงไม่เขียนซ้ำอีก ซึ่งจุดประสงค์ของการปรับปรุงองค์กรในประเด็นของผู้เขียนดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็นมุมมองภาพรวมที่ยังขาดอยู่ทุกองค์การที่เกี่ยวข้องกันจึงได้ขอเสนอในแบบของมุมมองในบางประเด็น ดังจะกล่าวต่อไป

1. ด้านความโปร่งใส

ควรสร้างระบบตรวจสอบและถ่วงดุล (CHECK AND BALANCE) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในหน่วยงานเดียวกันและต่างองค์กร การทำงานของแต่ละฝ่ายควรเป็นไปอย่างโปร่งใส และสามารถถูกตรวจสอบได้จากสาธารณชนและสื่อมวลชน เช่น เมื่อรับสารภาพก็อาจกำหนดเป็นระเบียบให้ต้องมีการบันทึกเทป หรือมีทนายอยู่ด้วยในการเซ็นรับสารภาพทุกครั้ง ตำรวจจำเป็นต้องยอมเหนื่อยยุ่งยากเพื่อเป็นหลักประกันในความบริสุทธิ์ของตนด้วย ว่ามิได้มีการบังคับให้รับสารภาพ ควรสนับสนุนให้อัยการเข้าร่วมการสอบสวนในการดำเนินคดีอาญาในความผิดที่ร้ายแรงได้ ขณะเดียวกันอัยการและศาลควรเข้าสู่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องด้วย เพื่อพิสูจน์คำรับสารภาพต่อหน้าหลายฝ่าย ซึ่งในปัจจุบันคดีความผิดที่รับสารภาพและโทษอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 กำหนดให้ไม่ต้องสืบพยานก็ได้ ซึ่งประเด็นนี้ศาลใช้อำนาจดุลยพินิจ ทำให้โอกาสตรวจสอบคำรับสารภาพอีกครั้งโดยองค์กรอัยการและศาลหายไป

2. ด้านการฝึกอบรม (Training)

อันนี้ผู้เขียนหมายถึงการฝึกอบรมทางด้านต่าง ๆ แก่ทุกระดับทุกหน่วยงาน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในด้านผู้ต้องหา, ด้านการแสวงหาพยานหลักฐานโดยชอบธรรม, ผลกระทบของการแสวงหาหลักฐานโดยไม่ชอบธรรมต่อครอบครัวผู้ต้องหาและตัวผู้ต้องหาในกรณีถูกบังคับให้รับสารภาพ และเนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธจึงควรอบรมทางบาปบุญคุณโทษด้วย และทุกหน่วยงานควรให้มีความรู้ทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ในทุกด้านโดยเฉพาะเทคนิคการหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในการดูพิจารณาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในสำนวนต้องให้ทั้งอัยการและศาลทำความเข้าใจด้วย และสิ่งที่ผู้เขียนเห็นว่าสำคัญที่สุดคืออบรมทุกหน่วยงานในส่วนของตนให้เน้นที่พยายามค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานมากกว่าคำรับสารภาพ และปลูกจิตสำนึกในอุดมการณ์ว่าความเป็นมนุษย์ทุกคนมีเท่าเทียมกัน และสิ่งที่ตนเองไม่อยากจะเกิดขึ้นกับตนก็ไม่ควรเกิดขึ้นกับบุคคลอื่นเด็ดขาด

3. ด้านความเคร่งครัดในการดำเนินการทางวินัยและทางกฎหมายต่อผู้ละเมิดสิทธิ

ในกรณีที่มีความผิดพลาดหรือการใช้อำนาจโดยมิชอบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม รัฐควรมีหน้าที่รับผิดชอบในการเยียวยาชดเชยแก่ผู้บริสุทธิ์ซึ่งถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิชอบ (MISCARRIAGE OF JUSTICE)

การเยียวยา ชดเชยดังกล่าวไม่ควรจำกัดเฉพาะความเสียหาย ในด้านเสรีภาพหรือในทางทรัพย์สิน เงินทองเท่านั้น ความเสียหายประการอื่น ๆ เช่น ชื่อเสียงเกียรติคุณควรนำมาพิจารณาประกอบด้วย โดยรัฐควรมีส่วนรับผิดชอบโดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อเยียวยาความเสียหายจากกรณีเหล่านี้ โดยรายได้ของกองทุนอาจแบ่งส่วนมาจากเงินค่าปรับคดีอาญา ซึ่งเก็บเป็นรายได้ของรัฐที่ควรถูกนำกลับมาชดเชยความเสียหายเหล่านี้ได้ มาตรการนี้จะเป็นมาตรการเสริมที่สำคัญทางหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริสุทธิ์ และรัฐก็มาใช้สิทธิโต้แย้งกับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับให้รับสารภาพ และสร้างพยานหลักฐานเท็จประกอบคำรับสารภาพนั้น เพราะการดำเนินทางวินัยพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควรในปัจจุบัน นอกจากนี้ทางกฎหมายนั้นควรกำหนดเป็นหน้าที่ในองค์การอัยการเลยว่าถ้าพบว่าผลคดีในชั้นศาลออกมาแล้วว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ควรดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานที่ดำเนินคดีนั้น ซึ่งมีคำรับสารภาพออกมาโดยไม่สมัครใจด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยประสานงานกับผู้ต้องหาให้แจ้งความกลับต่อไปเพื่อเป็นการปราม ซึ่งปัจจุบันนี้พนักงานอัยการจะไม่ดำเนินการใด ๆ เลย ไม่เหมือนต่างประเทศซึ่งจะให้อัยการแจ้งไปยังหน่วยงาน ภายในองค์การนั้น ๆ แล้วสืบสวนของการกระทำมิชอบต่อผู้ต้องหาและดำเนินคดีอาญาต่อไป

4. ด้านงบประมาณ

ควรเพิ่มงบประมาณในแต่ละองค์กรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาพยานหลักฐาน, หรือการพิจารณาพยานหลักฐาน เช่น งบประมาณทางด้านวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์พยานหลักฐาน, งบในการดำเนินการหาหลักฐานของพนักงานสืบสวนสอบสวนต้องเบิกจ่าย-จ่ายคล่อง, ถ้าประกอบเหตุผลตามระเบียบที่กำหนด ไม่ใช่เบิกค่าใช้จ่ายยากอยู่อย่างปัจจุบัน จะทำให้พนักงานสอบสวนสามารถทำได้เต็มที่มากกว่าจะมุ่งมาที่ตัวผู้กระทำความผิด

4.6.2.2 ส่งเสริมนิติวิทยาศาสตร์

เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญา ได้แก่ การพิสูจน์ความจริงจนปราศจากข้อสงสัย (Proof Beyond a Reasonable Doubt) ซึ่งแตกต่างจากคดีแพ่งที่ถือหลัก

พยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากกว่า (Preponderance of Evidence) ทำให้การรับฟังพยานหลักฐานในคดีแพ่งและคดีอาญาแตกต่างกัน โดยคดีอาญาจะรับฟังพยานหลักฐานในเชิงคุณภาพของพยานมากกว่าปริมาณของพยาน ทำให้การรับฟังพยานหลักฐานยึดถือหลัก พยานหลักฐานที่ดีที่สุด (The Best Evidence Rule) กล่าวคือ คู่ความจะต้องนำพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาพิสูจน์ อันได้แก่ พยานชั้นหนึ่งกรณีพยานบุคคลก็ได้แก่ ประจักษ์พยาน ซึ่งในทางปฏิบัติของศาลไทยถือว่ามีน้ำหนักมาก แต่ในปัจจุบันพยานชั้นหนึ่งหรือประจักษ์พยานหาได้ยากเต็มที แม้มีก็ไม่ได้รับความร่วมมือ อันเป็นลักษณะของสังคมเมืองที่เข้ามาแทนที่สังคมแบบชนบท ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมวลชนน้อยลง อาชญากรรมที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นคดีฆาตกรรม ทำร้ายร่างกาย แม้กระทั่งการข่มขืนกระทำชำเราทิวความรุนแรง และไม่ปรากฏหลักฐาน อันเพียงพอที่จะเป็นเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจส่วนหนึ่งจึงมุ่งแสวงหาจากตัวผู้กระทำผิดเป็นหลักก่อน นั่นคือคำรับสารภาพแล้วจึงรวบรวมพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพซึ่งเป็นวิธีการที่ผิดไม่ถูกต้อง แต่เป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็วส่วนหนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าการเกิดจากการขาดมาตรการสนับสนุนในการแสวงหาพยานหลักฐานด้านอื่นให้เป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจากรัฐ ทั้ง ๆ ที่เทคโนโลยีในปัจจุบันสามารถหาพยานหลักฐานได้โดยเพียงเก็บตัวอย่างจากที่เกิดเหตุแล้วเข้าตรวจทางวิทยาศาสตร์ก็สามารถจะทราบเบาะแสได้ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นผลให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้น มีความรุนแรง และเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้น ยากที่จะหาบุคคลใดรู้เห็นเหตุการณ์นั้นได้ ผู้กระทำผิดเป็นจำนวนมากรอดพ้นจากการถูกจับกุม เนื่องจากขาดพยานหลักฐาน หรือพยานหลักฐานอ่อนไป ในภาวะดังกล่าวศาสตร์แห่งพยานหลักฐานในเชิงกฎหมายที่แท้จริงจึงประสบกับปัญหาการบังคับใช้จำเป็นต้องอาศัยวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการพิสูจน์ความจริง ซึ่งหลักดังกล่าวนี้ในต่างประเทศนิยมใช้เรียกว่า วิชา “นิติวิทยาศาสตร์” หรือ “Forensic Science” ซึ่งเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ความจริงเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิด และส่วนใหญ่ก็เป็นวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการแพทย์ จึงมีการกำหนดคำเฉพาะอีกคำคือ “นิติเวชศาสตร์” หรือ “Legal Medicine” ในการดำเนินการค้นหาหลักฐานในลักษณะนี้คงแยกได้เป็น 2 กลุ่ม คือเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยคดีและเกี่ยวข้องกับศพคดี ซึ่งประกอบไปด้วยการตรวจร่างกายผู้ป่วยหรือศพเพื่อดูบาดแผล เพื่อหาสาเหตุการเสียชีวิต รวมทั้งการเก็บรวบรวมส่งตรวจวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ดังนั้น เพื่อให้เป็นการเข้าใจขอบข่ายงานด้านนี้คร่าว ๆ ว่ามีอะไรบ้างนั้น ในปัจจุบันได้มีการแบ่งลักษณะวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานนิติเวชศาสตร์ ออกเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ คือ

1. นิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology)
2. การตรวจผู้ป่วยคดีหรือนิติเวชคดี (Clinical Forensic Medicine)

3. นิติจิตเวช (Forensic Psychiatry)
4. นิติพิษวิทยา (Forensic Toxicology)
5. การพิสูจน์หลักฐาน (Biological Evidence Examination)
6. เวชศาสตร์จราจร (Traffic Medicine)
7. นิติซีโรโลยี (Forensic Serology)
8. กฎหมายการแพทย์ (Medical Law)

ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงรายละเอียดขั้นตอนวิธีการตรวจแต่จะกล่าวโดยสรุปพอเข้าใจโดยสังเขป ดังนี้

1. นิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology)²⁵⁹

นิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology) ซึ่งว่าด้วยการตรวจศพคดี (Forensic autopsy) รวมถึงการตรวจวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องด้วยทั้งหมด ขอบข่ายงานของงานด้านนี้คือ การชันสูตรศพคดี ซึ่งหมายถึงผู้ที่เสียชีวิตผิดธรรมชาติ (Unnatural death) อันประกอบด้วย การถูกฆ่าตาย ตายโดยอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย ถูกสัตว์ทำร้าย และตายโดยไม่ปรากฏเหตุ ความขาดแคลนแพทย์เฉพาะทางด้านนิติเวช เป็นปัญหาที่ทำให้ภาระงานด้านนี้ตกไปอยู่ในความรับผิดชอบโดยแพทย์ทั่วไป ซึ่งมีความรู้ทางนิติเวชน้อยมาก ปัญหาในการชันสูตรศพจึงเกิดขึ้นบ่อยครั้งในปัจจุบัน เนื่องมาจากการชันสูตรศพนั้นประกอบด้วยจุดประสงค์ใหญ่ ๆ ดังนี้ คือการพิสูจน์หาว่าผู้ตายเป็นใคร (Identification) การประเมินว่าผู้ตายเสียชีวิตมานานเท่าไร และการหาสาเหตุของการเสียชีวิต (Cause of death) ซึ่งรวมถึงการบอกผู้ตายเสียชีวิตในลักษณะใด (Manner of death) ถูกฆ่าตาย ฆ่าตัวตาย หรือเป็นอุบัติเหตุ จะเห็นว่าต้องอาศัยความรู้พื้นฐานทางพยาธิวิทยากายวิภาคเป็นหลักค่อนข้างมาก เพราะการชันสูตรที่สมบูรณ์ต้องมีการตัดตรวจชิ้นเนื้อคู่ด้วยกล้องจุลทรรศน์ และแพทย์ที่จะสามารถทำได้โดยสมบูรณ์จึงควรเป็นแพทย์ที่ผ่านการฝึกอบรมทางด้านนี้มาโดยตรง

2. การตรวจผู้ป่วยคดี (Clinical Forensic Medicine)

เป็นการตรวจทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยคดีทั้งหมด ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ป่วยคดีก็คือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของผู้อื่น เป็นอุบัติเหตุ หรือกระทำตัวเอง ลักษณะที่พบบ่อยคือถูกทำร้ายร่างกาย อุบัติเหตุจราจร และคดีข่มขืนกระทำชำเรา ในปัจจุบันมีผู้ป่วย

²⁵⁹ แพทย์หญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์, นิติเวชศาสตร์ การชันสูตรพลิกศพ, กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2543

เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นการตรวจรักษาบาดแผลและการบาดเจ็บต่าง ๆ รวมถึงการให้ความเห็นเพื่อนำไปประกอบการดำเนินคดี ซึ่งหมายถึงแพทย์อาจต้องไปเป็นพยานศาลในภายหลัง

3. นิติจิตเวช (Forensic Psychiatry)²⁶⁰

เป็นการตรวจสภาพจิตของผู้ป่วยที่มีคดี โดยอาจเป็นผู้เสียหายเอง หรือเป็นผู้ต้องหา แต่โดยหลักการก็คือ การตรวจสภาพจิตว่ามีความผิดปกติอย่างไรหรือไม่ รวมถึงขณะกระทำความผิดมีสภาวะของจิตเป็นเช่นใด ซึ่งการตรวจในลักษณะนี้ต้องใช้แพทย์เฉพาะทางคือ จิตแพทย์ การตรวจก็ไม่สามารถกระทำได้ด้วยวิธีง่าย ๆ คนไข้ต้องถูกตรวจโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นทีม มีกระบวนการซับซ้อนซึ่งต้องใช้เวลา ในปัจจุบันจิตแพทย์ก็มีปัญหาในด้านความขาดแคลน แต่บังเอิญงานด้านนี้ยังไม่ถูกรื้อถอนจากกระบวนการยุติธรรมมากนัก ในปัจจุบันจำเลยที่ป่วยเป็นโรคจิตจะอยู่ในการดูแลของโรงพยาบาลนิติเวชของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขซึ่งรับผิดชอบตรวจ วินิจฉัย รวมถึงให้การรักษาเมื่อพบว่ามีความผิดปกติที่ต้องได้รับการรักษา จำเลยที่ป่วยเป็นโรคจิตขณะกระทำความผิดจะมีข้อกำหนดลดโทษซึ่งก็จะถูกควบคุมตัวดูแลรักษาโดยแพทย์แทนการติดคุก แต่ผลการรักษาหรือภายหลังการรักษาเรียบร้อยแล้ว จะมีการดำเนินการอย่างไร มักไม่มีการติดตามของกระบวนการยุติธรรมอย่างเคร่งครัด

4. นิติพิษวิทยา (Forensic Toxicology)

งานด้านนี้เป็น การตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อหาสารพิษ โดยส่วนใหญ่จะมีนักวิทยาศาสตร์รับผิดชอบอยู่ในโรงพยาบาลเกือบทุกแห่ง เพราะในการรักษาพยาบาลคนไข้ทั่วไป ต้องมีการตรวจหาสารพิษต่าง ๆ ในผู้ป่วยอยู่แล้ว การตรวจอาจมีความผิดพลาดได้จากขั้นตอน การเก็บ การส่งตรวจ วิธีการตรวจ รวมถึงการปนเปื้อน เช่น การตรวจหาสารเสพติดจะต้องเก็บปัสสาวะมาตรวจ การตรวจหาแอลกอฮอล์ในเลือดจากศพ ควรเจาะจากเส้นเลือดดำที่คอหรือที่ขาหนีบ ไม่ควรเจาะจากหัวใจโดยตรงเพราะแอลกอฮอล์ในหัวใจอาจเกิดจากการซึมผ่านโดยตรงจากกระเพาะอาหาร ทำให้แปรค่าผิดไป รวมถึงหลอดที่ใช้ใส่เลือดเพื่อส่งตรวจก็ควรเป็นหลอดที่ป้องกันแอลกอฮอล์ระเหย เป็นต้น

5. การพิสูจน์หลักฐาน (Evidence Examination)

วัตถุพยานมีหลายอย่างมากมาย แบ่งได้คร่าว ๆ เป็น 2 กลุ่ม คือ Biological evidence เป็นวัตถุพยานที่มาจากสิ่งมีชีวิต เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ คราบน้ำลาย ลายพิมพ์

²⁶⁰ แพทย์หญิงพรทิพย์ โจนสุนันท์, อ้างแล้ว, หน้า 17-18.

นิ้วมือ และ Nonbiological evidence เป็นวัตถุพยานที่ไม่ได้มาจากสิ่งมีชีวิต เช่น เอกสารอาชญากรรม เศษแก้ว สี ซึ่งการตรวจวัตถุพยาน ต้องเริ่มตั้งแต่การดูที่เกิดเหตุ (Crime Scene Investigation) ต้องดูรู้ (Recognition) ว่าเป็นวัตถุพยานเก็บรวบรวม (Collection) วัตถุพยานอย่างถูกวิธี นำส่งอย่างถูกวิธี (Preservation)

ในส่วนเอกสารการตรวจหมู่เลือด การตรวจคราบอสุจิ ปัจจุบันเทคนิคที่ดีที่สุดและได้ผล 100% เพื่อพิสูจน์พยานหลักฐานคือการตรวจ DNA Fingerprint

6. เวชศาสตร์จราจร (Traffic Medicine)²⁶¹

งานด้านนี้เป็นสาขาใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการจราจร ปัจจุบันมีแต่หน่วยงานกองทัพอากาศที่พัฒนางานด้านอุบัติเหตุการบินมีการวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดเครื่องบินตก โดยละเอียดในส่วนของผู้บาดเจ็บหรือผู้เสียชีวิต มีการกำหนดเรื่อง การสวมหมวกกันน็อกการคาดเข็มขัดนิรภัย การตรวจระดับแอลกอฮอล์ในเลือด การออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยทางรถ เพื่อควบคุมอุบัติเหตุจราจร ในต่างประเทศเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น จะมีทีมงานซึ่งมีทั้งแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ลงไปวิเคราะห์หาสาเหตุของอุบัติเหตุว่าเกิดจากปัจจัยของคนเจ็บเมาหรือหลับใน ปัจจัยของพาหนะ รถเบรคแตก หรือปัจจัยจากสภาพแวดล้อมในประเทศไทยเวลาเกิดอุบัติเหตุผู้ใดเสียชีวิตมักถูกโยนความผิดให้อยู่บ่อย ๆ โดยไม่ได้ใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาดำเนินการ

7. นิติซีโรโลยี (Forensic Serology)

งานด้านนี้เป็นการตรวจหาร่องปฏิบัติการที่ตรวจวินิจฉัย เลือดและน้ำคัดหลั่ง (Secretion) ต่าง ๆ เช่น น้ำอสุจิ น้ำลาย การตรวจหมู่เลือด การตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอพิสูจน์พ่อแม่ ลูก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานพิสูจน์หลักฐาน หลักเกณฑ์การดำเนินการและปัญหาที่คล้ายๆ กัน ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่เป็นนักวิทยาศาสตร์

8. กฎหมายการแพทย์ (Medical Law)

กฎหมายสาขานี้เป็นสาขาใหม่ ซึ่งมีความเฉพาะต่างจากกฎหมายทั่วไป คือกฎหมายอาญาและแพ่ง กฎหมายการแพทย์เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพแพทย์โดยเฉพาะ เช่น พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ร.บ.วิชาชีพเวชกรรมแล้ว ในปัจจุบันเทคโนโลยีและวิทยาการทางแพทย์ได้ก้าวหน้าไปมาก จำต้องมีกฎหมายที่คอยควบคุมดูแลเพื่อไม่ให้มีการทำผิดกฎหมายนอกเหนือ

²⁶¹ แพทย์หญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์, อ้างแล้ว, หน้า 18 – 19.

ไปจากการควบคุมจริยธรรมไปด้วย เช่น เรื่องการกำหนดสิทธิผู้ป่วย กฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้ง
เกณฑ์การวินิจฉัยสมองตายเพื่อทำการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะและการผสมเทียม เป็นต้น

จากหลักนิติวิทยาศาสตร์ แขนงดังกล่าวข้างต้นนั้น ทำให้ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับ
ในการนำพิสูจน์พยานหลักฐานหาตัวผู้กระทำความผิดกันมาก เพราะมีตัวอย่างให้เห็นมากมาย
แล้วว่าได้ผลน่าพอใจในคดีต่าง ๆ เช่น การใช้วิธีตรวจ DNA (Deoxyribonucleic Acid) เพื่อหา
สายพันธุ์เกี่ยวกับหลักฐานที่พบกับตัวผู้กระทำความผิด

เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่ทำให้ประชาชนได้รู้จักและเข้าใจคำว่า “ดีเอ็นเอ” ซึ่ง
เป็นการตรวจโดยใช้นิติวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการหาตัวผู้กระทำความผิด ได้เป็นอย่างดี เริ่มต้นขึ้น
ในปี พ.ศ.2537 คือ เรื่องของพระยันทระ อมโรภิกขุ ที่ถูกกล่าวหาว่ามีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับ
นางจันทิมา มายะรังษี ซึ่งในขณะนั้นมีการตรวจพิสูจน์ความเป็นพ่อ-แม่-ลูก ระหว่างพระยันทระ
อมโรภิกขุ นางจันทิมา มายะรังษี และ ด.ญ.กระต่าย แต่อย่างไรก็ตาม พระยันทระ ได้ปฏิเสธ
การเจาะเลือด มีแต่นางจันทิมากับลูกสาวมาให้ทำการเจาะเลือดเพื่อตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ
เท่านั้น

ต่อมาในปี พ.ศ.2539 ได้มีข่าวดังระดับโลกซึ่งเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่
ทำให้ประชาชนทั่วโลกรู้จักคำว่าดีเอ็นเอได้ดียิ่งขึ้นคือ เรื่องของนาย โอ.เจ.ซิมป์สัน อดีตนักกีฬา
อเมริกันฟุตบอลซึ่งเป็นชาวอเมริกันผิวดำ ซึ่งถูกจับในข้อหาฆาตกรรมอดีตภรรยาพร้อมเพื่อนชาย
ในการพิสูจน์ความจริงครั้งนั้นใช้หลักฐานจากลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่ได้มาจากคราบเลือดที่ตกอยู่ที่
เกิดเหตุมาเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอของนายซิมป์สัน และผู้ตายทั้ง 2 คน อย่างไรก็ตาม
ผลการตรวจสอบนั้นไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานได้ เพราะทนายของนายซิมป์สัน ได้แย้งว่ามี
ความผิดพลาดในขั้นตอนการเก็บตัวอย่างเลือดในที่เกิดเหตุ จากตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นว่าการนำ
เทคโนโลยีลายพิมพ์ดีเอ็นเอมาใช้ในขั้นตอนการเก็บตัวอย่างที่ถูกต้องด้วย

สำหรับในประเทศไทยเองก็มีข่าวที่ทำให้ประชาชนทั่วไปรู้จักดีเอ็นเอและลายพิมพ์
ดีเอ็นเอได้ดียิ่งขึ้นคือข่าวที่นักร้องลูกทุ่งมนต์สิทธิ์ คำสร้อย ถูกกล่าวอ้างว่าเป็นพ่อของเด็กหญิง
คนหนึ่ง ผลการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอของพ่อ-แม่-ลูก สรุปได้ว่าเด็กหญิงเป็นลูกสาวของมนต์สิทธิ์
คำสร้อย จริง ข่าวดังต่อมาคือ การตามหาพ่อชาวฝรั่งเศสของดาราสาวจากรุณี สุขสวัสดิ์ ซึ่งได้ใช้
เทคโนโลยีลายพิมพ์ดีเอ็นเอในการพิสูจน์ยืนยันว่าพ่อชาวฝรั่งเศสเป็นพ่อที่แท้จริง ตัวอย่าง
ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาได้

ชาวต่างประเทศเร็ว ๆ นี้ที่ได้มีการนำเทคโนโลยีลายพิมพ์ดีเอ็นเอมาใช้ เกิดขึ้นที่สหรัฐอเมริกาเช่นกัน ได้แก่เรื่องที่ประธานาธิบดี บิลล์ คลินตัน ถูกกล่าวหาว่ามีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับนางสาวโมนิกา เลวินสกี อดีตนักศึกษาฝึกงานทำเนียบขาว หลักฐานสำคัญในคดีนี้ที่สามารถนำไปใช้ในการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอคือ คราบอสุจิที่ติดอยู่บนเสื้อผ้าของนางสาวโมนิกา เพราะคราบอสุจิหรือคราบเลือดที่ติดอยู่นานเป็นปีก็สามารถนำมาตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอได้ จะเห็นว่าเทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์ จะพิสูจน์ที่ได้ก็ตามจะต้องได้ผลเหมือนกัน

การพิสูจน์ทางใช้หลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น คงเป็นเทคนิคทางการแพทย์ แต่ยังมีหลักการทางวิทยาศาสตร์อีกหลายแขนงที่สามารถนำมาใช้ในทางพิสูจน์กระทำความผิดอีกหลายรูปแบบ เช่น เครื่องจับเท็จ ซึ่งเป็นเรื่องของการจับเท็จจากการเทียบเคียงของสภาวะร่างกายกับจิตใจ เครื่องจับเท็จจะออกมาเป็นลักษณะของกราฟ เวลาเสร็จเป็นกราฟออกมามันจะให้ค่าสะท้อนของแต่ละเส้นของแต่ละกราฟที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสิ่งที่ยื่นออกเหนือระบบของการควบคุมของจิตใจ เช่น ระบบการเต้นของหัวใจ ระบบของการขับเหงื่อ การตื่นเต้นที่ควบคุมไม่ได้ ตรงนี้เส้นกราฟต่าง ๆ ก็จะมาออกมา ผู้เชี่ยวชาญผู้ชำนาญต่างก็จะอ่านออกอีก ครั้งหนึ่ง มีข้อสังเกตว่า เครื่องจับเท็จ เป็นเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นเท่านั้น ก็หมายความว่าเอาไปช่วยพนักงานสอบสวนในเรื่องการสอบสวนเพื่อว่าตัวผู้ต้องหาหรือตัวผู้กระทำความผิดจะได้แคบเข้า เป็นการชี้แนะพนักงานสอบสวนให้ทราบถึงว่าบุคคลที่เอาเข้ามาเข้าเครื่องจับเท็จ ได้กล่าวจริงหรือกล่าวเท็จเป็นแนวทางในการสอบสวนให้ถูกต้อง ไม่ใช่เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่จะไปชี้ผิดชี้ถูก มันเป็นแต่เพียงแนวทางที่ให้พนักงานสอบสวนได้ทราบถึงว่า ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยที่นำเข้ามาเครื่องจับเท็จ ได้กล่าวจริงหรือกล่าวเท็จ แล้วก็ตรงนี้พนักงานสอบสวนก็จะนำไปขยายผลในการที่จะสืบหาพยานหลักฐานมาประกอบคำรับสารภาพนั้น วัตถุประสงค์หรือพยานหลักฐานต่าง ๆ นี้ต่างหากที่นำมาสืบแล้วศาลรับฟัง คำสารภาพที่ได้จากเครื่องจับเท็จ ไม่ใช่เป็นจุดสุดท้ายของพนักงานสอบสวนที่จะปิดคดี แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของพนักงานสอบสวนในการที่จะชี้แนะหรือขยายผลไปหาวัตถุประสงค์พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเอามาพิสูจน์กันเพื่อจะใช้พยานนั้นอ้างในศาลได้และตรงนี้ต่างหากที่ศาลรับฟังตัวอย่างคดีก็เช่น คดี “เจนจิรา” ก็มีการนำ นายเสริม เข้าเครื่องจับเท็จ และปรากฏว่ากราฟบอกว่า เป็นเท็จตลอด จึงพยายามหาพยานหลักฐานอย่างอื่นละเอียดมากขึ้น จนพิสูจน์ได้และมีการรับสารภาพโดยที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นการรับสารภาพโดยสมัครใจอย่างแน่ชัดโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ แต่ปัญหาปัจจุบันก็คือจะไปบังคับให้ใครเข้าเครื่องจับเท็จไม่ได้ต้องมีการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน แต่ผลของเครื่องจับเท็จนั้น ปัจจุบันศาลแทบไม่รับฟังเป็นหลักฐาน ดังนั้นจึงไม่มีการพูดถึงเครื่องจับเท็จในความหมายการรับฟังในรูปแบบของพยานแวดล้อมอย่างชัดเจนในคำพิพากษาศาลฎีกา

และในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีรับสารภาพโดยไม่สมัครใจกับวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือนิติเวชศาสตร์ นั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นแนวทางที่จะเชื่อมโยงโดยใช้หลักดังกล่าวมาคุ้มครองได้อาจไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเพราะเป็นมาตรการทางการบริหาร แต่ถ้าปรับปรุงทางด้านการบริหารแล้วในส่วนการแสวงหาพยานหลักฐานจะถูกทำขึ้นภายใต้ความชัดเจนและยุติธรรมมากขึ้น ซึ่งข้อสนับสนุนของผู้เขียนจากการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) หรือนิติเวชศาสตร์ (Forensic Medicine) หรือ Legal Medicine มาใช้คุ้มครองคำรับสารภาพดังกล่าวไม่ให้เกิดคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจนั้น ผู้เขียนขอเสนอแนะประโยชน์จากการนำหลักการดังกล่าวมาใช้ดังต่อไปนี้

1. ในแง่ของการรับฟังพยานหลักฐานในกระบวนการทุกชั้นจากทางการแพทย์ก็ยอมรับกันอยู่แล้วในปัจจุบัน โดยความเห็นของแพทย์จากการตรวจพิสูจน์ทางนิติเวช ไม่ว่าจะเป็นการตรวจพิสูจน์หลักการชันสูตรพลิกศพจะเป็นสิ่งที่มีน้ำหนักอย่างมากในทุกลำดับชั้นของการดำเนินคดี ในชั้นพนักงานสอบสวนความเห็นของแพทย์จะเป็นเครื่องชี้ตั้งแต่ชั้นแรกว่าสมควรจะมีการสอบสวนดำเนินคดีอาญาในเรื่องนั้นหรือไม่ และหากมีการสอบสวนจะกำหนดกรอบแนวทางการสอบสวนอย่างไร ในชั้นอัยการจะมีน้ำหนักมากกว่าอัยการจะสั่งฟ้องคดีหรือไม่ และแม้ในชั้นศาลก็จะมีผลมากในการที่ศาลจะนำมาใช้ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเพื่อพิพากษาคดีจากการศึกษาคำพิพากษาของศาลพบว่า มีคดีอาญาจำนวนมากที่ผลของคดีขึ้นอยู่กับรายงานการตรวจพิสูจน์ทางการแพทย์ ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร ทั้งนี้ เพราะพยานหลักฐานที่ได้มาโดยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถให้เหตุผลที่มาโดยหลักการและเหตุผลทางวิชาการได้ ย่อมมีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคล ซึ่งบางครั้งอาจจะให้การไม่ตรงกับความเป็นจริงด้วยเหตุผลบางอย่าง

2. กฎหมายให้ความสำคัญอยู่แล้วโดยบัญญัติไว้ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวดที่ 2 การชันสูตรพลิกศพ ซึ่งทำให้เห็นว่าการกฎหมายจะมุ่งคุ้มครองการหาพยานหลักฐานจากการตายที่ผิดธรรมชาติ โดยอาศัยหลักทางนิติวิทยาศาสตร์อยู่แล้ว แต่น่าเสียดายที่หน่วยงานชั้นสอบสวนมองข้ามจุดดังกล่าวไปไม่เน้นเท่าที่ควร ในทุกเรื่องที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติ โดยเฉพาะขั้นตอนในการรักษาที่เกิดเหตุและการเก็บวัตถุพยานต้องสงสัยเพื่อมาตรวจประกอบหาตัวผู้กระทำผิด ซึ่งจุดนี้หากขยายความเคร่งครัดในเรื่องการชันสูตรพลิกศพแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องอย่างมาก ทำให้มุ่งผลหาพยานหลักฐานยอมเปลี่ยนแปลงไปจากแนวเดิมที่มุ่งเน้นจากคำรับสารภาพเป็นหลักโดยไม่ได้คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

3. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีการละเมิดสิทธิมนุษยชนน้อยที่สุด เพราะส่วนใหญ่เป็นวิธีการในห้องทดลองเพียงแต่ผู้เกี่ยวข้องนำพยานวัตถุต่าง ๆ เช่น คราบโลหิต คราบอสุจิ เส้นขน วัตถุพยานอื่นจากที่เกิดเหตุ หรือใกล้เคียงเข้ามาตรวจสอบหาหลักฐานที่นำไปแล้ว จึงเริ่มวางแผนทางสอบสวนตามพยานหลักฐานที่พบจนสามารถค้นพบกลุ่มคนที่ใกล้ชิดมีโอกาสจะเป็นผู้กระทำความผิดได้แคบเข้า เช่นการพบร่องรอยของคราบน้ำมันบนเสื้อผ้าที่ตกหล่นอยู่ ทำให้มีการพิสูจน์พบว่า เป็นคราบน้ำมันที่มีทั้งเก่าและใหม่ฝังอยู่ในเสื้อ เชื่อว่าผู้กระทำความผิดต้องทำงานเกี่ยวกับน้ำมัน จึงวางข้อจำกัดไปอยู่ที่ประเภทน้ำมันที่พบ และไปยังโรงงานที่คนงานต้องทำงานเกี่ยวกับน้ำมัน และเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์กับเหยื่อของคนทำงานในบริษัทน้ำมัน แล้วเริ่มเรียกผู้ต้องสงสัยมาสอบปากคำ จนในที่สุดก็สามารถพบข้อพิรุณ และในที่สุดก็มีการรับสารภาพเกิดขึ้นได้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ เป็นวิธีการที่ถูกในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนที่เป็นระบบสากลถูกต้อง หากนำไปถูกฝังให้ใช้วิธีดังกล่าวกับพนักงานสอบสวนให้ตระหนกอยู่เสมอในวิธีการด้านวิทยาศาสตร์ดังกล่าวคงช่วยคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาได้มากกว่าทีเดียวให้ไม่ต้องถูกบีบบังคับจากคำรับสารภาพเหมือนอย่างในปัจจุบัน

4. จากการที่ปริมาณคดีมีมาก พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนได้ไม่ละเอียดพอหรือมีเวลาพอในการรวบรวมหลักฐาน รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เบิกไม่ได้ เช่น ค่าจ้างสายลับ หรือค่าพาหนะรถส่วนตัว ค่าโทรศัพท์มือถือ การที่หน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังไม่สนับสนุนวิธีการใหม่ ๆ โดยยังไม่ตั้งหน่วยงานพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยมารับแนวทางการสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานใหม่ ย่อมทำให้วิธีการของการแสวงหาพยานหลักฐานยังคงยึดแบบเดิม เพราะปริมาณคดีที่มีมาก ปัญหาควบคุมอาชญากรรมโดยรัฐไม่สำเร็จผลเท่าที่ควร จึงเห็นว่าจะเป็นประโยชน์อย่างมาก ถ้ารัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยกันเน้นมาทางด้านงบประมาณให้มีหน่วยงานหนึ่งสนับสนุนการหาพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนจะช่วยให้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ยิ่งขึ้น

5. เพื่อพิจารณาในแง่ตัวผู้ต้องหาแล้วจะทำให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิอย่างเต็มที่ที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดจากอำนาจรัฐด้านต่าง ๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องบีบบังคับให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจ เพราะการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาเกี่ยวข้องย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ในขณะนี้ และได้การยอมรับขณะนี้ทั้งทางด้านการรับฟังพยานหลักฐานด้วยว่า

- เป็นแนวทางในการสืบสวนคดีอาญาในทิศทางที่ถูกต้อง
- เป็นการชี้ตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างถูกต้อง
- แสดงให้เห็นถึงอาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยบุคคลนั้นเองหรือผู้อื่นทำ

- เป็นสิ่งเชื่อมโยงถึงสถานที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหาและเหยื่ออาชญากรรม
- เป็นหลักฐานพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของบุคคลเพื่อให้ผู้ที่มีได้เกี่ยวข้องได้รับการปล่อยตัวโดยเร็ว
- เมื่อบุคคลต้องเผชิญหน้ากับพยานทางวิทยาศาสตร์ ที่ยากจะหาข้อโต้แย้ง อาจทำให้เกิดความเกรงกลัวในการประกอบอาชญากรรมบางประเภทได้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาในทางปฏิบัติของประเทศไทย ในส่วนนี้ยังมีปัญหาอยู่มาก ซึ่งผู้เขียนขอตั้งเป็นข้อสังเกตเพื่อหาทางแก้ไขต่อไปให้หลักดังกล่าวได้ใช้กับการสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพและจริงจังดังข้อสังเกตด้านปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาคุณภาพและความน่าเชื่อถือของการตรวจพิสูจน์กล่าวคือ การขาดแคลนแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความชำนาญด้านนิติเวชศาสตร์ เพราะวิชาการด้านนี้ไม่เป็นที่นิยมศึกษากันในวงการแพทย์ และไม่ค่อยมีแพทย์เต็มใจมาทำงานนิติเวชโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะงานนิติเวชเป็นงานที่หนักและในบางครั้งต้องเผชิญกับสภาพที่น่ารังเกียจต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นงานที่ต้องเสี่ยงภัย เพราะความเห็นของแพทย์มีน้ำหนักในทางคดีมาก และที่สำคัญยังเป็นงานที่รายได้ค่าตอบแทนน้อยเมื่อเทียบกับการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์สาขาอื่น ๆ ทำให้มักเกิดปัญหาขาดแคลนบุคลากรแพทย์ด้านนี้เสมอ ปัญหาการขาดแคลนแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพเมื่อพิจารณาร่วมกับปัญหาการขาดการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจอย่างจริงจังแล้ว ยิ่งทำให้ความน่าเชื่อถือของผลการตรวจพิสูจน์ลดน้อยถอยลงไปอีก

2. ปัญหาการขาดแคลนแพทย์และผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชศาสตร์ ตลอดจนการขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทำให้กรมตำรวจมีความจำเป็นต้องพัฒนางานด้านนี้เองโดยการตั้งแผนกนิติเวชวิทยาขึ้นในโรงพยาบาลตำรวจและพัฒนาไปจนกระทั่งมีฐานะเป็น “สถาบันนิติเวชวิทยา” สังกัดสำนักงานนายแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ อย่างไรก็ตามแม้การจัดตั้งหน่วยงานที่มีความชำนาญเฉพาะด้านขึ้นจะช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญดังที่กล่าวมาแต่ในขณะเดียวกันก็ได้สร้างปัญหาใหม่ขึ้นเกี่ยวกับความเหมาะสมของสังกัดขององค์กรเพราะโดยลักษณะของงานอาจมีการขัดแย้งของผลประโยชน์ (Conflict of Interests) เกิดขึ้นได้เสมอ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีข้อน่าพิจารณาว่าการนำเอางานด้านนิติเวชศาสตร์ซึ่งเป็นงานวิชาชีพทางการแพทย์สาขาหนึ่งไปไว้ในสังกัดของระบบราชการซึ่งมีการปกครองโดยตำแหน่งชั้นยศ จะทำให้แนวคิดในระบบการทำงานที่มีลักษณะ “วิชาชีพ” ซึ่งต้องมีความเป็นอิสระ และหากมีการควบคุมก็ต้องเป็นการควบคุมโดยองค์กรวิชาชีพด้วยกัน

เสียไปหรือไม่ โดยปัญหานี้ปัจจุบันมีสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นแต่ยังมีปัญหาอยู่ตรง
งบบรรณากับบุคลากรที่ยังขาดและยังมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานสถาบันนิติเวชวิทยา โดยไม่มี
การแบ่งงานชัดเจนทำให้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรแบ่งงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการ
การแพทย์ให้นิติวิทยาศาสตร์ ส่วนการพิสูจน์หลักฐานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรพัฒนา
รูปแบบการพิสูจน์หลักฐานแนวแบบใหม่ ๆ เช่น เน้นทาง Lab วิจัยวัตถุพยานให้มากยิ่งขึ้น และ
ยุบสถาบันนิติเวชวิทยาเสีย

3. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งหมดต้องยึดถือหลักการตรวจสอบถ่วงดุล
(Check and Balance) ในระหว่างองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบ โดยให้มีการจัดสรรอำนาจใน
ลักษณะที่เหมาะสมให้มีการควบคุมซึ่งกันและกัน (Accountability) และให้มีการกระบวนการทำงาน
ที่โปร่งใส (Transparency) สามารถตรวจสอบได้ จึงควรหรือไม่ที่ให้หน่วยงานอัยการซึ่งเป็นผู้ที่
ต้องนำพยานหลักฐานเข้าสู้คดีมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มวางแผนการสอบสวนโดยกำหนดให้เป็น
หัวหน้าพนักงานสอบสวนตามกฎหมาย เพื่อจะได้ใช้สิทธิมุ่งเน้นว่าคดีดังกล่าวควรใช้การพิสูจน์
ทางนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมหรือไม่ตั้งแต่เห็นเริ่มคดี เพราะพนักงานอัยการจะเป็นผู้รู้อยู่แล้วว่าจะ
สืบพยานแค่ไหนอย่างไร อะไรไม่มีประโยชน์ต่อการสืบพยานชั้นศาล แต่ด้วยอำนาจขณะนั้นของ
พนักงานอัยการทำให้ถ้าต้องการผลทางนิติศาสตร์ก็ไม่สามารถทำได้ แล้วเนื่องจากเข้าสู่
กระบวนการชั้นอัยการเมื่อสำนวนเสร็จแล้วและยังมีเวลาในการควบคุมตามกฎหมายเข้ามา
เกี่ยวข้องอีกด้วย ทำให้ตอนนั้นถ้าต้องการให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานส่งตรวจ
ทางนิติศาสตร์ ก็ไม่สามารถหาหลักฐานไปส่งตรวจได้แล้ว เนื่องจากสูญหายหรือเสื่อมสภาพ
แล้ว เป็นต้น

4. นอกจากการข้อสังเกตข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว ยังมีความจำเป็นต้องปรับปรุง
กระบวนการยุติธรรมในภาพรวมทั้งหมดไปพร้อมกันด้วย โดยเฉพาะกระบวนการในชั้นก่อนฟ้อง
(Pre-trial stages) ซึ่งปัจจุบันยังปราศจากระบบการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กร ซึ่งเข้ามา
ร่วมรับผิดชอบอย่างเหมาะสมหากมิได้มีการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะกระบวนการใน
ชั้นก่อนฟ้องอย่างเหมาะสมแล้ว ลำพังการปรับปรุงงานด้านนิติเวชแต่เพียงอย่างเดียวคงไม่
สามารถช่วยแก้ปัญหาอะไรได้มากนัก โดยเฉพาะรัฐต้องออกกฎหมายให้ชัดเจนถึงสิทธิในการ
รวบรวมพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องสงสัยมาตรวจสอบว่าบังคับได้แค่ไหนอย่างไร เพราะ
การบังคับให้เจาะเลือดจากผู้ต้องสงสัยเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ในกรณีของข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการถูกบังคับให้เจาะเลือดนั้น ผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายหลายคนได้ให้ข้อคิดเห็นซึ่งพอจะสรุปได้ว่า การบังคับเจาะเลือดในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยนั้นมักจะถือว่าการบังคับให้ผู้ต้องสงสัยเป็นพยานปรับปรำตนเอง แต่หากจะพิจารณาในมุมมองอีกด้านหนึ่งจะพบว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องสงสัยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้เช่นกันซึ่งถือว่ามีประโยชน์ บางคนให้หลักการในการตัดสินว่าการบังคับให้ผู้ต้องสงสัยถูกเจาะเลือดโดยมองจากผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ หากเห็นว่าผลประโยชน์ส่วนรวมมีน้ำหนักมากกว่าก็ควรจะให้มีการออกกฎหมายเพื่อให้เกิดการบังคับให้มีการเจาะเลือดได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่าหากรูปแบบการสอบสวนของประเทศไทยจะมุ่งไปในทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นย่อมเกิดประโยชน์มากมายโดยเฉพาะในประเด็นของผู้เขียนในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีรับสารภาพไม่สมัครใจ เพราะเมื่อตำรวจมุ่งหาหลักฐานจากวิธีอื่นนอกเหนือจากตัวผู้ต้องหาแล้ว การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพยอมเป็นที่รับฟังของศาลได้เมื่อนำถ้อยคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนมาอ้างประกอบพยานหลักฐานอื่น อย่างเช่น ตำรวจอาจใช้เทปบันทึกคำรับสารภาพ การนำผู้ต้องหาไปตรวจกับแพทย์และจิตแพทย์ทันทีหลังจากให้การรับสารภาพ เพื่อให้แพทย์วินิจฉัยว่ามีบาดแผลจากการถูกซ้อม หรืออยู่ในสภาพจิตปกติที่จะรับรู้หรือไม่ ซึ่งเป็นการคุ้มครองคำรับสารภาพและสิทธิของผู้ต้องหาได้แนวทางหนึ่งเหมือนกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ประเทศไทยในอดีตก่อนร่างใช้ประมวลกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 5 การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นค่อนข้างที่จะใช้วิธีต่อผู้ต้องหาโดยละเมิดต่อเนื้อตัวร่างกาย เพราะมีการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้ร้ายปากแข็ง และจะต้องทรมานเพื่อให้จำเลยรับสารภาพให้ได้ คำรับสารภาพส่วนใหญ่จะไม่ได้มาจากความสมัครใจโดยแท้ บางครั้งจำเลยทนทุกข์ทรมานไม่ไหวจนต้องรับสารภาพออกมา ซึ่งเรียกว่าวิธีการดำเนินคดีโดยจารีตนครบาล ซึ่งทำให้ต่างชาติรังเกียจและไม่ยอมให้คนสัญชาติ หรือในบังคับ (subject) ของเขาขึ้นศาลไทย โดยทำสนธิสัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ทำให้ประเทศไทยเสียเอกราชในทางศาล และประเทศไทยได้พยายามขอยกเลิกสนธิสัญญาดังกล่าว แต่ต่างชาติได้ยื่นเงื่อนไขให้ประเทศไทยปรับปรุงประมวลกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานของนานาอารยประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับของต่างชาติ จนเกิดหลักที่ว่าให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นหลักที่มีใช้กันทั่วไป การมุ่งไปที่คำรับสารภาพได้ถูกเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมายให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ มากกว่าการมุ่งที่คำรับสารภาพของผู้ต้องหา ซึ่งในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาได้ยึดถือบทสันนิษฐานดังกล่าวมาก ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีการบัญญัติคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในด้านต่างๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา บทคุ้มครองอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง (Self-incrimination) ตาม Fifth Amendment คือ ศาลสร้างบทตัดพยาน Exclusionary Rule ขึ้นมาใช้กับพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ โดยถือว่าจะไม่รับฟังพยานหลักฐานชิ้นนั้น ซึ่งรวมถึงคำรับสารภาพ (Confession) ซึ่งถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ

ในสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญต่อคำรับสารภาพที่ได้มาโดยไม่สมัครใจหลายรูปแบบ และขยายขอบเขตการพิจารณาคำรับสารภาพว่าได้มาโดยไม่สมัครใจ โดยยึดหลักด้านสิทธิของผู้ต้องหา และยึดหลัก Due Process ขบวนการนิติธรรมเป็นหลักสำคัญในการที่จะพิจารณาถึงคำรับสารภาพเมื่อจะนำมาประกอบพิจารณาคดีเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาคำพิพากษาของสหรัฐอเมริกาสามารถจำแนกออกได้ เช่น การใช้กำลัง (Force), การข่มขู่ (Coercion), การชักชวน (Inducement) ซึ่งถ้าเกิดจากการกระทำของบุคคลผู้มีอำนาจแล้วคำรับสารภาพนั้นย่อมฟังเป็นพยาน

หลักฐานไม่ได้ (State v. Coilens, 1972) และไม่เฉพาะสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ตามมลรัฐต่างๆ ก็ยึดหลักคำสารภาพจะต้องกระทำโดยปราศจากการไม่สมัครใจด้วยจนมีการขยายถึงการนำพฤติการณ์แวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยขณะที่กล่าวคำรับสารภาพออกมา และในที่สุดการยึดหลัก Due Process นี้ ทำให้ศาลสร้างแนวบรรทัดฐานโดยศาลฎีกาในการวางหลักว่า ผู้ต้องหา ก่อนให้การต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องเตือนและแจ้งถึงสิทธิต่าง ๆ ก่อนเรียกว่า หลัก Miranda Rule และใช้มาจนปัจจุบันเป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิ

หลักของ Miranda Rule เป็นหลักที่เป็นมาตรการในการป้องกันมิให้เกิดคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจขึ้นของสหรัฐอเมริกา นอกเหนือจากการที่ศาลใช้วิธีตัดพยานที่ได้มาโดยมิชอบ (Exclusionary Rule) เพื่อยับยั้งการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจที่กระทำการละเมิดสิทธิในการให้การของผู้ต้องหา หลัก Miranda Rule เป็นหลักที่ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจเตือนดังนี้ เมื่อแจ้งข้อหาตั้งแต่เมื่อจับกุมและเริ่มควบคุมตัว

1. คุณมีสิทธิจะไม่ให้การ
2. คำให้การของคุณสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้
3. คุณมีสิทธิมีทนายช่วยเหลือ
4. หากต้องการทนายและไม่สามารถจ้างได้รัฐจะจัดให้

สำหรับของประเทศอังกฤษนั้น การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจจากกล่าวได้ว่า ศาลพิจารณาทั้งทางด้านความไม่สมัครใจที่เกิดจากขู่เข็ญ บังคับ การชักชวน โดยตรงจากผู้ต้องหา และยังรวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นอีกคล้ายดังเช่นของสหรัฐอเมริกา เช่น ความบกพร่องทางกาย และยังคุ้มครองไปถึงวิธีการที่เจ้าพนักงานจะต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหา ก่อนให้การด้วย โดยสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาให้ตำรวจปฏิบัติตาม เรียกว่า Judge's Rule ซึ่งตำรวจต้องมีหน้าที่แจ้งด้วยถึงสิทธิให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ถ้อยคำและสิทธิในการมีทนายความช่วยเหลือก่อนจะให้คำรับสารภาพออกมา

ในประเทศไทยนั้นได้กำหนดเกี่ยวกับคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ซึ่งถือเป็นสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การ และมาตรา 135, 226 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 243 วรรคแรก และวรรคสอง ซึ่งเป็นการกำหนดห้ามพนักงานสอบสวนทำการใดๆ โดยการบังคับ ขู่เข็ญ ล่อลวง ให้สัญญา หรือจูงใจ และพยานหลักฐานดังกล่าวห้ามรับฟัง แต่อย่างไรก็ตามก็เป็นที่ยอมรับกันว่าคำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเริ่มมีผลต่อกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นศาลในหลายประการ ในการที่ศาลจะกำหนดดุลพินิจลงโทษจำเลยว่าจะลงโทษสถานใด หรือการสืบพยานหลักฐาน

โจทก์ว่าแค่ไหนต้องสืบให้ได้ตามคำรับสารภาพ โดยคำรับสารภาพของจำเลยอันมีผลต่อศาลนั้น มีแนวคำพิพากษาหลายฎีกาชี้ให้เห็นถึงวิวัฒนาการในการรับฟังพยานหลักฐานประกอบดุลพินิจ เมื่อจำเลยรับสารภาพชั้นศาล หรือจำเลยรับสารภาพชั้นสอบสวนแต่มาปฏิเสธชั้นศาล เมื่อศาลพิจารณาคดีตัดสินก็มักจะเอาเงื่อนไขคำรับสารภาพมาประกอบอยู่เสมอในการลงโทษหรือลดโทษให้จำเลย เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์อยู่บ้าง หรือกรณีที่ศาลอาจใช้คำรับสารภาพชั้นสอบสวนที่โจทก์ยื่นส่งมาประกอบดุลพินิจในการพิจารณาคดีอยู่เสมอ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนมีผลต่อชั้นศาลมาตลอด นอกจากนั้นในคำพิพากษายังปรากฏว่า ศาลได้ใช้ประโยชน์จากบันทึกการจับกุมในชั้นจับกุมมาประกอบดุลพินิจเพื่อลงโทษ หรือดุลพินิจลดโทษจำเลยอีกด้วย ยิ่งทำให้เห็นได้ว่าคำรับสารภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งตั้งแต่กระบวนการจับกุมจนถึงกระบวนการสอบสวน จนทำให้พบเห็นว่าการละเมิดสิทธิต่อผู้ต้องหาในรูปแบบวิธีต่างๆ ตั้งแต่ชั้นจับกุม ซึ่งเมื่อพิจารณา ตามตัวบท ป.วิ.อ. มาตรา 134 ใช้คำว่า “...เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้” ดังนี้แสดงว่าคำให้การของผู้ต้องหาจะเกิดจากการบังคับ ข่มขู่ หลอกลวงไม่ได้ คำให้การที่ได้มาจากการบังคับ ข่มขู่ หลอกลวง หรือโดยเหตุใดๆ ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่เต็มใจ คำให้การนั้นใช้ยืนยันจำเลยในการพิจารณาไม่ได้ เช่นผู้ต้องหารับสารภาพเพราะนายประกันหนุนให้รับ²⁶² ผู้ต้องหาเข้าใจผิดว่าโจทก์มีพยานอื่นอาจเอาผิดกับตนได้ เมื่อความจริงโจทก์ไม่มีพยาน ดังนี้ถือว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับโดยความบริสุทธิ์ใจ²⁶³ แต่ถ้าไม่ใช่เรื่องพนักงานสอบสวนหลอกให้จำเลยรับโดยโจทก์มีพยานจริง ดังนี้คำรับของจำเลยรับฟังได้²⁶⁴ หรือเจ้าพนักงานพุดให้รับสารภาพเพื่อศาลจะได้กรุณาให้²⁶⁵ หรือเพื่อจะสั่งไม่ฟ้อง²⁶⁶ หรือเพื่อจะกันเป็นพยาน²⁶⁷ หรือบอกเมียให้รับสารภาพแล้วจะปล่อยตัว²⁶⁸ เหล่านี้คำรับนั้นๆ ฟังยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาไม่ได้ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ แม้ผู้ต้องหาให้การก็จะนำคำให้การดังกล่าวมาใช้ยืนยันไม่ได้²⁶⁹ แต่คำให้การรับ

²⁶² ฎีกาที่ 102/2474 2474 ฎ.94 คนอื่นที่มีใบพนักงานสอบสวนก็หลอก ชูเชิญ หรือบังคับจำเลยให้ให้การโดยเขาไม่เต็มใจไม่ได้

²⁶³ ฎีกาที่ 589/2484 2484 ฎ.742

²⁶⁴ ฎีกาที่ 173/2476 2476 ฎ.167

²⁶⁵ ฎีกาที่ 218/2475

²⁶⁶ ฎีกาที่ 1034/2482

²⁶⁷ ฎีกาที่ 500/2471 และที่ 89/2499 2499 ฎ.45

²⁶⁸ ฎีกาที่ 102/2475 2475 ฎ.64

²⁶⁹ ฎีกาที่ 508/2493 2493 ฎ.520 และที่ 1121/2494 2494 ฎ.923 ฎีกาที่ 440/2486 2486 ฎ.411

คำให้การชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาคนหนึ่ง ใช้ยืนยันได้เฉพาะตัวผู้ให้การคนนั้นเท่านั้น จะใช้ยืนยันจำเลยคนอื่นไม่ได้

สารภาพในชั้นสอบสวนที่จำเลยให้การโดยสมัครใจและตามความสัจจริงใช้ชั้นจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลได้²⁷⁰ และนอกเหนือจากสิทธิในการให้การและไม่ให้การแล้ว สิทธิพื้นฐานในด้านมีทนายความหรือผู้ที่ผู้ต้องหาไว้วางใจให้อยู่ด้วยขณะสอบปากคำก็เป็นสิทธิอย่างหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 241 วรรคสอง วางหลักไว้แล้วเพื่อคุ้มครองผู้ต้องหา และในส่วนสิทธิในการมีทนายความเพื่อเป็นบุคคลเข้ามาช่วยเหลือให้คำแนะนำในการให้การและป้องกันการกระทำละเมิดจากเจ้าพนักงานซึ่งถือได้ว่าอาจเป็นการเข้ามาทำให้เจ้าพนักงานปฏิบัติกรต่างๆ อันมิชอบต่อผู้ตกเป็นผู้ต้องหาได้ยากลำบากขึ้น ก็ได้บัญญัติรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 239 วรรคสาม มาตรา 242 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ (1) ก็ถือเป็นสิทธิของผู้ต้องหาที่ต้องได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานด้วยเช่นกัน แต่ก็ปรากฏว่าในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานตั้งแต่ชั้นจับกุมจนถึงชั้นสอบสวนยังมีการใช้วิธีการต่างๆ ให้ผู้ต้องหารับสารภาพ อันเป็นการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจเกิดขึ้นอยู่เสมอ และเมื่อมีการละเมิดสิทธิดังกล่าวแล้วก็เป็นกรยากต่อผู้ต้องหาที่จะมาพิสูจน์ในชั้นศาลได้ เพราะขณะทำละเมิด หรือจูงใจ หรือล่อลวงให้รับสารภาพนั้น จะไม่ปรากฏมีฝ่ายของผู้ต้องหาอยู่ด้วย อีกทั้งประกอบกับการรับสารภาพนั้นมักจะถูกทำเป็นลายลักษณ์อักษร มีการลงลายมือชื่อไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่าได้ให้การด้วยความเต็มใจ จึงทำให้เป็นการยากยิ่งของจำเลยที่จะพิสูจน์ในชั้นศาล หรือแม้แต่ในชั้นพิจารณาสำนวนของพนักงานอัยการก็เช่นเดียวกัน แม้จะมีระเบียบภายในของกรมอัยการเองให้พยายามตระหนัก ให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานอื่นด้วยนอกเหนือจากคำรับสารภาพในการใช้ดุลพินิจพิจารณา แต่ก็ไม่สามารถทำลายความน่าเชื่อถือที่ว่าเมื่อพบว่าผู้ต้องหารับสารภาพมาในสำนวน พนักงานอัยการก็จำเป็นต้องฟ้องไปก่อน การจะไปพิจารณาถึงคำรับสารภาพว่าได้มาโดยมิได้สมัครใจในชั้นอัยการนี้ ยังไม่ถูกให้ความสำคัญอย่างแท้จริง โดยยังมีความคิดที่ว่า ควรตกเป็นหน้าที่ของผู้ต้องหาเองในการไปพิสูจน์ชั้นศาลที่เป็นดังนี้ก็เพราะอัยการเองก็อาจไม่สามารถหาทางพิสูจน์ได้ เพราะระบบการสอบสวนของไทยถูกแยกออกจากชั้นตอนการฟ้องร้องเสียแล้ว ซึ่งโอกาสจะไปตรวจสอบจึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งจากการศึกษาจะพบว่า ในประเทศไทยยังคงไม่มีการคุ้มครองอย่างเคร่งครัดในกระบวนการชั้นสอบสวน โดยดูจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาแล้วศาลยังคงเพียงถือว่า คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนนั้นถ้าเกิดจากความไม่สมัครใจแล้ว จะรับฟังไม่ได้เท่านั้น โดยศาลยังไม่มีกระบวนการเคร่งครัดคุ้มครองคำรับสารภาพถ้าพิจารณาแล้วไม่สมัครใจจะมีมาตรการอย่างไรต่อสิทธิของผู้ต้องหาขณะตกเป็นผู้ต้องหาเป็นบรรทัดฐานเพื่อช่วยแก้ปัญหาในชั้นสอบสวน เหมือนอย่างสหรัฐอเมริกาที่มี Miranda Rule และ Exclusionary Rule อีกทั้งแนวทางของศาลฎีกายังมองว่าการไม่แจ้งสิทธิตามมาตรา 7 ทวิ และ 134 ยังคงเป็นเพียงไม่รับฟังเป็น

²⁷⁰ ฎีกาที่ 1559/2508 2508 ฎ.2222 และที่ 243/2509 2509 ฎ.1941

พยานหลักฐานเท่านั้น ไม่ทำให้การสอบสวนไม่ชอบ ซึ่งจะมีผลให้อัยการไม่มีอำนาจฟ้องร้องจึงขาดมาตรการยับยั้งเจ้าพนักงานตำรวจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพโดยมิได้สมัครใจซึ่งอาจเกิดจากการถูกล่อลวง ขู่เข็ญ หรือให้สัญญา หรือวิธีการอื่น โดยไม่ชอบต่างๆ อาจเกิดได้จากหลายสาเหตุซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ อันได้แก่

– ปัญหาจากการไม่รู้สิทธิของผู้ต้องหาในการจะไม่ให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

ซึ่งปัญหาดังกล่าวถ้าเป็นต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาจะให้ความสำคัญในเรื่องทนายโดยให้เป็นผู้ช่วยเหลือในด้านการอธิบายถึงเรื่องการคุ้มครองสิทธิในการให้การ ข้อดี ข้อเสียทางกฎหมายของผู้ต้องหา ซึ่งศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาวางหลักว่า เมื่อผู้ใดถูกจับกุมอยู่ในอำนาจของรัฐแล้วย่อมเกิดสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การใดๆ อันจะเป็นการปรักปรำตนเอง โดยสิทธิดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยผู้มีความรู้ทางกฎหมายเท่าเทียมกับรัฐซึ่งมีเจ้าพนักงานตำรวจและอัยการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยศาลถือว่าผู้ตกเป็นผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะมีทนายความอยู่ด้วยตลอดถ้าเขาต้องการ **คำให้การ**ของผู้ต้องหาขณะไม่มีทนายอยู่ด้วยมีผลต่อการรับฟังของศาล และยังขยายไปถึงสิทธิที่จะมีทนายขณะอยู่ ณ ที่อื่นด้วย ไม่จำเป็นต้องเฉพาะสถานีตำรวจ หากมีการจับกุมแจ้งข้อหาแล้วสิทธิในการมีทนายเกิดขึ้นทันทีถือว่าเขาตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว (Escobedo v. Illinois, 378 U.S. 478, 490, 491, 1964), (Miranda v. Arizona, 384 U.S. 436, 1966) ซึ่งสิทธิดังกล่าวเรื่องทนายความนี้เป็นสิทธิขั้นมูลฐานที่รัฐบัญญัติให้เจ้าพนักงานจำเป็นต้องแจ้งทุกครั้งที่จับกุมเพื่อป้องกันคำรับสารภาพที่ได้มาโดยมิได้สมัครใจ แต่ของประเทศไทยไม่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิดังกล่าว ซึ่งตามมาตรา 7 ทวิ และมาตรา 134 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 239 วรรคสาม, 241 วรรคสอง, และ 242 ก็ได้บัญญัติสิทธิต่างๆ อันเป็นการคุ้มครองคำให้การของผู้ต้องหาเพื่อมิให้ให้การอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง แต่ทางปฏิบัติไม่มีการแจ้งสิทธิกันอย่างจริงจังและชัดเจน ทำให้ประชาชนไม่รู้สิทธิดังกล่าวตามที่กฎหมายคุ้มครองไว้

– ปัญหาชั้นจับกุม

ในชั้นจับกุมนี้ปัญหาการละเมิดสิทธิ ทำให้ผู้ต้องหาต้องรับสารภาพโดยมิได้สมัครใจที่เกิดขึ้น ในทางปฏิบัติอาจกล่าวได้ว่า เกิดจากกระบวนการจับกุมยังไม่มียกบัญญัติกฎหมายชัดเจนให้ผู้จับกุมต้องแจ้งสิทธิอย่างใดบ้าง ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง บัญญัติเพียงให้เจ้าพนักงานผู้รับตัวต้องแจ้งสิทธิเท่านั้น ในทางปฏิบัติของการปฏิบัติงานผู้รับมอบตัวคือ พนักงานสอบสวน ทำให้การเตือนแจ้งถึงสิทธิ ผู้ต้องหาจะได้รับการเตือนจากพนักงานสอบสวนเท่านั้น ซึ่งจะปรากฏในบันทึกคำ

ให้การว่าแจ้งสิทธิแล้ว แต่ชั้นจับกุมจะไม่ปรากฏการแจ้งสิทธิให้ทราบอย่างไร เมื่อผู้ต้องหาส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะยากจนการที่ถูกแจ้งข้อหาและควบคุมตัวไว้จะทำให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิด้วยตนเองจึงเป็นไปได้ เมื่อถูกจับกุมและเจ้าพนักงานตำรวจชั้นจับกุมให้เซ็นต์เอกสารอย่างใด ผู้ต้องหาที่มักจะลงลายมือชื่อ เพราะความกลัว หรือการ ไม่รู้ว่าสิ่งที่ผู้ต้องหาได้ลงลายมือชื่อไปแล้วนั้น (บันทึกการจับกุม) อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นเขาได้ในชั้นศาล และเมื่อถึงชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนมักจะเชื่อถือว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามที่ชุดจับกุมสืบสวนและจับตัวมา ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนโดยส่วนใหญ่จะปรากฏว่าเชื่อถือคำรับสารภาพที่ปรากฏในบันทึกการจับกุมมาของพนักงานสืบสวน หากผู้ต้องหาปฏิเสธพนักงานสอบสวนก็มักจะให้ผู้ต้องหาไปพิสูจน์ ในชั้นศาลเองโดยจะปรากฏว่าไม่ค่อยพบเห็นที่พนักงานสอบสวนจะปล่อยตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับและมีบันทึกคำรับสารภาพโดยสั่งไม่ฟ้องเท่าใดนัก แม้ต่อมาจะได้รับการแจ้งสิทธิตามมาตรา 7 ทวิ และมาตรา 134 จากพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวนก็ตาม แต่เมื่อถึงชั้นจับกุมที่ไม่ได้มีการแจ้งสิทธิที่ชัดเจน ทำให้ผู้ต้องหาไม่รู้สิทธิว่า ตนสามารถร้องขอให้เจ้าพนักงานตำรวจในชั้นจับกุมจัดการหาทนายความโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ตามสิทธิที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทำให้ในชั้นจับกุมนี้มักจะปรากฏว่า ผู้ต้องหาไม่มีทนายความเข้าช่วยเหลือเพื่อปรึกษาในเรื่องคำให้การเหมือนต่างประเทศ หรืออยู่ด้วยในขณะที่สอบปากคำ เว้นแต่ผู้ต้องหาที่มีความรู้ ฐานะดี ก็มักจะมีทนายเข้ามาร่วมทันทีที่ถูกจับกุมแจ้งข้อหา การไม่รู้สิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องสิทธิในการจะไม่ให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองส่งผลให้ ผู้ ต่ อ ง ห า จ ำ ต้ อ ง อ ยู่ ใน ภ า ว ะ อ า จ ใ ห้ ค ำ ร ับ ส า ร ภ า พ โดยมิได้สมัครใจเกิดขึ้นได้

– ปัญหาจากระบบในชั้นสอบสวน

ผู้เขียนเห็นว่า อย่างไรก็ตามปัญหาหลายประการผู้เขียนมองว่าไม่ได้อยู่ที่ตัวพนักงานตำรวจเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่ระบบต่างๆ ที่รัฐ หรือหน่วยงานรัฐวางไว้ในทางปฏิบัติไม่ชัดเจน รวมถึงปัญหาจากการทำงานด้านต่างๆ ที่เกิดกับตัวเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้รับการเยียวยาที่ถูกจุด ทำให้กระบวนการในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยส่วนหนึ่งยังคงยึดคำรับสารภาพจากตัวผู้ต้องหาเป็นหลักก่อนในทางปฏิบัติ แล้วจึงรวบรวมพยานหลักฐานอื่นประกอบ โดยเฉพาะถ้าผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจน (ซึ่งก็เป็นส่วนใหญ่เมื่อมาจากรากความเป็นจริงที่เป็นผู้ต้องหาในปัจจุบันนี้) โดยจะเห็นในทางปฏิบัติถ้าอาชญากรเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีแล้ว จากการดำเนินงานเจ้าพนักงานตำรวจจะไม่ค่อยกระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดสิทธินัก เพราะกลัวจะถูกฟ้องกลับ แต่ถ้าจับกุมผู้ใดมาโดยสงสัยว่าเป็นคนทำผิด หรือจากการมีผู้กล่าวโทษ ถ้ามาในสภาพเห็นชัดว่าเป็นคนจน การสอบปากคำจะค่อนข้างเป็นไปได้ในทางรวบรัดในการใช้วิธีการต่างๆ ให้ลงชื่อในคำให้การชั้นสอบสวนว่าตนรับสารภาพและสละสิทธิต่างๆ หรือทราบสิทธิต่างๆ แล้ว ตามที่

กฎหมายกำหนด โดยสิ่งเหล่านี้จะถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งผู้ต้องหาเหล่านี้เมื่อถึงชั้นศาลแล้วจะสังเกตเห็นได้ว่า บางครั้งก็รับสารภาพต่อศาลอีก ซึ่งเป็นเพราะได้ทำผิดจริง หรือมาปฏิเสธชั้นศาล เพราะรู้สึกว่าเป็นชั้นนี้จะไม่ถูกทำร้ายและมีโอกาสต่อสู้อย่างยุติธรรม (กรณีนี้รวมถึงทั้งเป็นผู้ทำผิดจริง แต่ต่อสู้ตามกระบวนการยุติธรรม กับผู้ที่เป็นผู้บริสุทธิ์จริง) ปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ทำให้ต้องมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องการรับสารภาพอาจเกิดได้จากการไม่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ การหาพยานหลักฐาน จึงทำให้มุ่งมาที่ตัวผู้ต้องหาเป็นหลักเพื่อผลงาน ขาดการตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรภายในและภายนอก อีกทั้งปัญหาจากวิธีพิจารณาผลงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ ก็ยังขึ้นอยู่กับคดีที่หาตัวผู้กระทำความผิดได้ จึงทำให้หากมีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาขึ้นก็เท่ากับว่าคดีนั้นพบตัวผู้กระทำความผิดแล้วซึ่งเป็นการผิดหลักกฎหมายในเรื่องการสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง

- ปัญหาความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐเกี่ยวกับวิธีการควบคุมอาชญากรรม

ซึ่งโดยปกติการแก้ปัญหาทางด้านอาชญากรรมของรัฐโดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ Crime Control Model คือ เป็นการควบคุมอาชญากรรมอย่างเคร่งครัด เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจมากในการจัดการกับอาชญากร ส่วนใหญ่จุดมุ่งหมายนี้จะใช้กับประเทศที่มีลักษณะอาชญากรค่อนข้างมากและร้ายแรง กับแบบที่เรียกว่า ขบวนการ Due Process Model คือ ทฤษฎีทางด้านควบคุมแก้ปัญหาอาชญากรโดยยึดถือสิทธิพื้นฐานความถูกต้องภายใต้กฎหมายที่รัฐบัญญัติคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของประชาชนเป็นหลัก

สำหรับประเทศไทยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าความชัดเจนไม่แน่นอนของรัฐในทฤษฎีทั้ง 2 อย่าง กล่าวคือ รัฐได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานทางรัฐธรรมนูญไว้อย่างดีมาก เรียกได้ว่าเป็นสิทธิที่ดีระดับต้นๆ ของโลกก็ว่าได้ เป็นการเปิดเผยให้นานาชาติเห็นว่าเรายึดหลักขบวนการ Due Process ทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อต่างชาติ แต่พอในทางปฏิบัติจริง รัฐกลับไม่บัญญัติกฎหมายรองรับทบัญญัติต่างๆ ในการควบคุมหรือคานอำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติงานกับทำให้เจ้าพนักงานรัฐยังคงยึดหลักแนวทางปฏิบัติตามแบบอย่างที่ทำกันมานานตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังไม่ออกมาเป็นหลักในการทำงานอย่างเดิม เช่น การที่ยังคงมิให้เห็นตามหน้าหนังสือพิมพ์ในเรื่องข้อมิให้รับสารภาพ, จับผิดตัวแต่มีคำรับสารภาพชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนออกมา ทำให้เห็นได้ว่า ในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจไทยยังคงยึดหลัก Crime Control Model เป็นหลักในทางปฏิบัติไม่ได้ยึดหลัก Due Process ตามที่รัฐธรรมนูญ หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 กำหนดไว้เลย ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาอยู่เนืองๆ ในคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจ

- ปัญหาจากกระบวนการยุติธรรมไทย

ชั้นตำรวจ

ซึ่งชั้นนี้อย่างที่สรุปแล้วว่ามีได้เกิดจากตัวเจ้าพนักงานตำรวจเองอย่างเดียวที่ทำให้เกิดคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ แต่เกิดจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ประชาชนทุกคนสามารถมองเห็นได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพ, ด้านคุณธรรม เหล่านี้ เกิดจากหน่วยงานขาดการฝึกฝนกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา ทำให้ลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานซึ่งปกติก็มีแต่เรื่องมีปัญหาเท่านั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นงานที่เครียดตลอดเวลาที่ทำได้ เมื่อทำนานๆ เข้าอุดมการณ์และอุดมคติหรือความตั้งใจที่จะรับใช้ประชาชนอย่างจริงจัง รวมถึงให้ความเป็นธรรมขั้นต้นต่อผู้มาพบข่มขู่หลอกลวงไปตามกาลเวลา ทำให้เริ่มจะหาวิธีการที่ทำให้งานสำเร็จโดยรวบรัดและสะดวกซึ่งก็เริ่มหันมาใช้วิธีการเดิมๆ ที่เห็นคนรุ่นก่อนทำกันมาบ้าง (เจ้าพนักงานตำรวจเพียงบางส่วน) คือ การบังคับให้รับสารภาพ

นอกจากนั้น หน่วยงานเองยังขาดงบประมาณ (Budget) ในการมาสนับสนุนงานของเจ้าพนักงานตำรวจผู้ต้องแสวงหาพยานหลักฐานมาหาตัวผู้กระทำความผิด ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่ต้องใช้เงินส่วนตัวในการแสวงหาพยานหลักฐาน หากมีการเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนในการแสวงหาพยานหลักฐาน ย่อมทำให้ปัญหาดังกล่าวน้อยลงได้ โดยอาจจะเพิ่มงบประมาณมาแก้ปัญหาทางด้านเทคโนโลยีซึ่งล้ำสมัย และสุดท้ายปัญหาจากการตรวจสอบภายในเองก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับนักสำหรับประชาชนในด้านความโปร่งใสของเจ้าพนักงานในการละเมิดสิทธิในคำรับสารภาพเท่าที่ควรด้วย

ชั้นพนักงานอัยการ

ซึ่งเป็นชั้นที่พิจารณาหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาให้ และพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง แต่สิทธิของผู้ต้องหาที่รับสารภาพในชั้นสอบสวนและชั้นจับกุมมา หรือเพียงแต่ชั้นจับกุมอย่างเดียว เมื่อเข้าสู่ดุลพินิจของอัยการแล้ว แม้อัยการต้องพิจารณาจากหลักฐานในสำนวน และหากสงสัยให้มีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมขึ้น แต่อัยการก็สุดวิสัยที่จะทราบได้ว่า คำให้การของผู้ต้องหาที่รับสารภาพมาในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวนนั้นชอบหรือไม่ชอบ เนื่องจากกฎหมายไม่มีระบบให้การตรวจสอบคำรับสารภาพนั้น หรือไม่มีกฎหมายให้หน่วยงานใดเข้าไปร่วมการสอบสวนนั้น เหมือนต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้เมื่อสำนวนขึ้นมาแล้วถ้าแม้หลักฐานประกอบอย่างอื่นไม่มี หรือมีแต่ไม่มีน้ำหนัก ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการก็มักจะพิจารณาสั่งฟ้องไปก่อนหากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ทำให้ผู้ต้องหาต้องตกเป็นจำเลยเมื่อถูกฟ้องเรียบร้อยแล้วจะเห็นได้ว่า ด้วยระบบวิธีปฏิบัติที่กฎหมายมีช่องโหว่ดังกล่าวทำให้ผู้ต้องหา

เดือรื้อน เกิดความลำบากกับครอบครัว เนื่องเพราะการที่ตกเป็นจำเลยนั้น ถ้าไม่มีการได้รับการประกันตัวก็ต้องถูกขังอยู่ในเรือนจำจนกว่าการพิจารณาจะเสร็จ อันมีผลต่อเนื่องถึงการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องของอัยการ เนื่องจากองค์กรอัยการ การที่จะทำการตรวจสอบหลังจากได้คำรับสารภาพมาก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากขาดทั้งกฎหมายรองรับ, บุคลากร และปริมาณคดี ทำให้ผู้ต้องหาต้องรับผลร้ายขาดกฎหมายที่จะมาคุ้มครองสิทธิของเขากรณีเมื่อเขาได้รับสารภาพเพื่อให้คำรับสารภาพนั้นเป็นไปโดยสมัครใจ

ในต่างประเทศนั้นพนักงานอัยการจะมีอำนาจสอบสวนควบคู่กันไปกับการฟ้องร้องคดี โดยมีศาลเป็นผู้พิจารณาตัดสินคดี ดังนั้นในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศต่างๆ จึงได้กำหนดให้อัยการมีหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาด้วย นอกเหนือจากการฟ้องร้องคดี โดยอัยการจะควบคุมดูแลกิจการของตำรวจหรือพนักงานสอบสวนในด้านการสอบสวนคดีอาญา และอัยการก็มีอำนาจฟ้องคดีอาญาด้วย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีขั้นตอนกระบวนการทางอาญาขึ้นก่อนการพิจารณา โดยมีองค์กรหลักที่สำคัญ คือ ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล เมื่อมีการประกอบอาชญากรรมหรือการกระทำผิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายและรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวน (Investigation) เพื่อทราบข้อเท็จจริงก่อนที่จะทำการจับกุมผู้ต้องสงสัยมาสอบสวนพิจารณาว่าผู้ต้องสงสัยจะเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ และพนักงานอัยการก็มีอำนาจสอบสวนควบคุมเป็นผู้เริ่มคดีเองก็ได้ ในคดีอาญา พนักงานอัยการกับตำรวจจะต้องปรึกษาหารือกัน ร่วมมือกันทำงาน รวบรวมพยานหลักฐานจากการสืบสวนสอบสวนก่อนที่จะมีการดำเนินคดีในศาล²⁷¹

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย ได้รับอิทธิพลมาจากระบบกฎหมายตามคอมมอนลอว์ มีตำรวจและอัยการเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินคดีอาญาชั้นต้น การสอบสวนฟ้องร้องอยู่ภายใต้การดำเนินงานของอัยการ โดยมีตำรวจสอบสวนเป็นผู้ปฏิบัติช่วยเหลืออัยการในการสอบสวนคดีอาญา การสั่งคดีอยู่ในอำนาจของอัยการทำให้องค์กรอัยการมีหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา การที่อัยการเป็นผู้มีอำนาจและบทบาทครอบคลุมถึงการสอบสวนคดีอาญาด้วยก็เนื่องจากแนวความคิดทางทฤษฎีที่ถือว่าอำนาจสอบสวนฟ้องร้องคดีเป็นอำนาจอันมิอาจแบ่งแยกได้ (Inseparable authority) เพราะการสอบสวนเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้แสวงหาพยาน

²⁷¹ สมศักดิ์ ประกอบแสงสวย, “การดำเนินคดีอาญาของพนักงานเป็นกระบวนการเดียวกัน”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 52-62.

หลักฐานในการฟ้องร้องดำเนินคดี องค์กรอัยการจึงเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีชั้นเจ้าพนักงาน²⁷²

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหาในชั้นอัยการนั้นในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา Main หลัก คือ ขาดอำนาจในการตรวจสอบคำรับสารภาพในชั้นที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหา เพราะกฎหมายไทยไม่เปิดโอกาสให้เข้าร่วมเหมือนอย่างในต่างประเทศ นอกจากนี้ปัญหาในองค์กรภายในเอง หน่วยงานอัยการก็ยังคงขาดมาตรฐานในเรื่องดุลพินิจในเรื่องเกี่ยวกับคำรับสารภาพที่ชัดเจนว่า ควรให้ความสำคัญขนาดไหน อย่างไร ไปในทางเดียวกัน และยังขาดการมุ่งเน้นที่ให้มองหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาสำนวนอย่างจริงจัง นอกเหนือจากคำรับสารภาพโดยความรู้ดังกล่าวพนักงานอัยการยังขาดหลักทฤษฎีความรู้พื้นฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์เป็นอย่างมาก ในขณะนี้ ทำให้การคุ้มครองคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจในชั้นนี้ไม่สามารถช่วยได้มากนัก

ชั้นศาล

การคุ้มครองคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจของจำเลยต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นศาล เนื่องจากกระบวนการชั้นศาลนี้ คำรับสารภาพเข้ามาสู่กระบวนการได้หลายอย่าง กล่าวคือ ถ้าคดีไม่ต้องสืบประกอบคำรับสารภาพ ศาลจะถามคำรับสารภาพจากตัวจำเลยเอง “ในวันชี้” ของศาล (คือศาลจะมีหน้าที่ปฏิบัติเวรชี้สำหรับวันที่ครบผิดฟ้อง, หรือครบขัง เพื่อสอบถามคำให้การจำเลย) ถ้าวันนั้นศาลได้รับคำตอบจากจำเลยว่ารับสารภาพ ศาลจะมีคำสั่งว่าฟังคำพิพากษาวันนี้ หรือสั่งสืบเสาะแล้วนัดฟังคำพิพากษาอีกที กระบวนการดังกล่าวนี้เนื่องจากคดีชั้นศาลมาก ทำให้เมื่ออ่านฟ้องให้จำเลยฟัง จะไม่มีโอกาสได้สอบถามถึงข้อเท็จจริงหรือสิทธิต่างๆ ในชั้นสอบสวนว่าได้รับมาครบถ้วน หรือเจตนาสละสิทธิมาโดยเข้าใจถึงสิทธินั้นหรือไม่ ทำให้มีหลายคดีเมื่อศาลสอบถามอ่านฟ้องแล้ว จำเลยรับสารภาพ ศาลตัดสิน ต่อมา จำเลยอุทธรณ์ข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายบางประการศาลจะพิเคราะห์แล้วว่า ข้อเท็จจริงเป็นอันยุติตามคำรับในศาลชั้นต้นแล้ว เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการถ่วงดุลคุ้มครองคำรับสารภาพในชั้นศาล นอกเหนือจากศาลจะต้องถามถึงสิทธิที่เขาควรฟัง จะได้รับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือตามรัฐธรรมนูญแล้วยังควรสอบถามข้อเท็จจริงบ้าง ว่ามีข้อเท็จจริงอะไรบ้างไหม ที่จะฟังว่าเป็น การกระทำที่ ป้องกัน , จำเป็น, บันดาลโทษะ เป็นต้น

ส่วนถ้ากรณีต้องสืบประกอบ หรือกรณีจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นศาล โจทก์จะทำหน้าที่นำพยานหลักฐานเข้าสืบ ซึ่งเอกสารดังกล่าวได้มาจากสำนวนการสอบสวน โดยปกติ

²⁷² พ.ต.ท.สุเมท จิตต์พานิชย์, หลักการค้นหาคำความจริงในการสอบสวน หน้า 63.

จำนวนการสอบสวนจะมีเอกสารประกอบหลายอย่างที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยรับสารภาพมาตั้งแต่เป็นชั้นผู้ต้องหา โดยยากที่จะพิจารณาได้ว่าคำให้การ และเอกสารต่างๆ ที่จำเลยยื่นรับในชั้นตักเป็น ผู้ต้องหานั้น รับสารภาพด้วยความเต็มใจหรือไม่ แต่เป็นการแน่นอนที่ว่าเอกสารเหล่านั้นช่วย ประกอบในดุลพินิจในการตัดสินลงโทษจำเลยแน่ ทั้งๆ ที่เป็นพยานบอกเล่าที่รับฟังได้ เช่น คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย, การยอมรับโดยเขินตื้นยินยอมในเอกสารบันทึกการจับกุมว่ารับสารภาพ, บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ, ภาพถ่ายการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เป็นต้น เหล่านี้จะถูกพนักงานอัยการ โจทก์นำเข้าสู่ระบบการสืบพยานของศาลทั้งสิ้น ในทางปฏิบัติ ปกติศาลไทยจะไม่มีการไต่สวนในชั้นอัยการในทางปฏิบัติเพื่อตรวจสอบคำรับสารภาพว่าได้ทำ โดยสมัครใจหรือไม่

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายไทยได้คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา เรื่องคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไว้แล้ว ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่

1. สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
  - 1.1 สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์
  - 1.2 สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และได้รับการเยี่ยมตามสมควร
  - 1.3 สิทธิที่จะมีผู้อยู่ในขณะสอบปากคำผู้ต้องหา
  - 1.4 สิทธิในการมีทนายความ
  - 1.5 สิทธิในการที่จะให้การ และไม่ให้การ
2. สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
  - 2.1 สิทธิในการมี และพบทนายความ
  - 2.2 สิทธิที่จะไม่ให้การ หรือถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง
  - 2.3 สิทธิที่จะไม่ถูกล่อลวง ชูเชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้การรับสารภาพ

แต่ก็ยังไม่สามารถคุ้มครองได้ในกระบวนการชั้นสอบสวนได้ดีพอ ยังคงเกิดปัญหาการละเมิดสิทธิในทางปฏิบัติอยู่เสมอ ซึ่งสรุปสาเหตุย่อมนเกิดจาก

1. การไม่รู้สิทธิที่จะให้การ หรือไม่ให้การตามมาตรา 134 โดยขาดการรับรู้สิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือก่อนให้การรับสารภาพ คือ ทนายความเข้าร่วมคุ้มครองผู้ต้องหาไม่ให้รับสารภาพโดยไม่สมัครใจขึ้น

2. ความสามารถในการจัดหาทุนความโดยผู้ต้องหา
3. การช่วยเหลือจัดหาทุนให้แก่ผู้ต้องหาโดยรัฐ
4. ปัญหาจากระบบการสอบสวนในชั้นสอบสวนเอง ที่เป็นปัญหาส่วนหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ขาดการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ ความรู้ในการนำวิทยาการใหม่ๆ มาสนับสนุน แสวงหาพยานหลักฐานอย่างอื่นมากกว่าการมุ่งจากคำรับสารภาพของผู้ต้องหา
5. ปัญหาของการถ่วงดุลอำนาจ และขาดการตรวจสอบโดยอำนาจของพนักงานสอบสวน ขาดการตรวจสอบโดยพนักงานอัยการ เพราะของประเทศไทยแยกการฟ้องร้องออกจาก การสอบสวน และในชั้นศาลก็ขาดการได้ส่วนมูลฟ้องที่อัยการเป็นโจทก์ฟ้องอีกทีหนึ่ง จึงทำให้คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจขาดการถูกหีบขยี้ขึ้นมา กลายเป็นภาระของจำเลยในชั้นศาลที่ต้อง พิสูจน์ว่าทำไม่ถึงรับสารภาพในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวนและมาปฏิเสชนชั้นศาล นอกจากนั้นยังขาด ความเคร่งครัดในการใช้มาตรการกับตำรวจ มิให้ใช้อำนาจในทางละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาใน คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ
6. ปัญหาจากการไม่มีบทกฎหมายอื่นมาเสริมในการคุ้มครองสิทธิในคำรับ สารภาพอย่างชัดเจน ในการสอบสวนดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวนในประเทศใด ก็มัก จะพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพเสมอ แม้ว่าตามหลักทั่วไปของ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ ได้ว่าเป็นผู้กระทำผิดและการสอบสวนจะใช้วิธีการอันเป็นการบีบบังคับ ล่อลวง หรือกระทำโดยมิชอบประการอื่นๆ มิได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนก็มักจะแสวงหาคำรับสารภาพ เสมอ ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า ในชั้นสอบสวนนั้นคำรับสารภาพ ของผู้ต้องหาจะมีผลทำให้กระบวนการสอบสวนรวบรัดรวดเร็วถ้าหากผู้ต้องหารับสารภาพด้วยความสมัครใจและเป็นผู้กระทำผิดที่แท้จริง กล่าวคือ ในคดีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพพนักงานสอบสวนก็จะต้องสรุปสำนวนการสอบสวนโดยมีความเห็นสั่งฟ้อง เมื่อสำนวนการสอบสวนมาถึง พนักงานอัยการ ตามปกติแล้วพนักงานอัยการก็มักจะสั่งฟ้องด้วยเช่นเดียวกันแม้ไม่มีประจักษ์ พยาน เพราะการฟ้องของอัยการพิจารณาแต่คดีมีมูลพยานหลักฐานพอฟ้องได้ เมื่อมี คำรับสารภาพประกอบกับคำให้การผู้เสียหาย เมื่อพิจารณาว่าคดีมีมูลก็มีความเห็นสั่งฟ้องได้ จากการศึกษานในสหรัฐอเมริกาพบว่า ในคดีอาญาผู้ต้องหามักจะให้คำรับสารภาพกันมากเนื่องด้วย กระบวนการของการต่อรองคำรับสารภาพ (plea bargaining) อันเป็นมาตรการเสริมทางกฎหมาย เพื่อลดปริมาณคดีโดยชั้นอัยการ ส่วนในประเทศไทยนั้นยังมิได้มีการศึกษาในเรื่องนี้ มากนัก

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางที่จะแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ เรื่องการละเมิดสิทธิในคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ โดยจะต้องร่วมมือกันทุกหน่วยงานและใช้มาตรการทั้งทางนิติบัญญัติ นำกฎหมายบางอย่างมาช่วยคุ้มครองคำรับสารภาพ และทางการบริหาร เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยจำแนกเป็น

1. มาตรการทางนิติบัญญัติ

1.1 เพิ่มมาตรการทางกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการแจ้งสิทธิให้ชัดเจนขึ้น

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า ส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องการให้การรับสารภาพโดยไม่สมัครใจไป เกิดจากการไม่รู้กฎหมาย ไม่รู้สิทธิว่าตนมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านทนายความ ตามมาตรา 7 ทวิ (1) ที่พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง และตามมาตรา 134 สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ โดยกฎหมายก็บอกว่าต้องบอกให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาคดีได้ ซึ่งสิทธิเหล่านี้ในต่างประเทศดังที่กล่าวมาแล้วว่า โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้หลัก Miranda Rule มาใช้ปรับบทว่าต้องเป็นหน้าที่แจ้งให้ทราบ ถึงแม้รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง หน้าที่แจ้งดังกล่าวก็คือ

- 1) เขามีสิทธิไม่ให้การ
- 2) คำพูดของเขาอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในศาลที่มีอำนาจตามกฎหมายได้
- 3) เขามีสิทธิจะปรึกษาทนายและมิทนายมาอยู่ร่วมด้วยขณะทำการสอบสวน
- 4) ถ้าเขาไม่สามารถว่าจ้างทนายได้ และเขาต้องการเขาจะได้รับการแต่งตั้งโดยไม่มีต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

ซึ่งหลักการดังกล่าวควรนำเข้ามาบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ผู้จับกุมและพนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิดังกล่าวก่อนทุกครั้ง รวมทั้งกำหนดระเบียบภายในให้หน่วยงานที่มีหน้าที่แจ้งต้องดำเนินการแจ้งอย่างเคร่งครัด และหน่วยงานอื่นคือ สำนักงานอัยการสูงสุด และศาล ควรจะต้องให้ความสำคัญต่อหน้าที่การแจ้งนี้อย่างเคร่งครัดเช่นกัน หากปรากฏว่ามีการไม่ได้แจ้งสิทธิควรมีมาตรการที่เด็ดขาด นอกเหนือจากการไม่รับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานแล้ว ควรมีการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการละเมิดทางวินัยและศาลไม่ควรรับฟังพยานหลักฐานอื่นที่ได้มาโดยไม่ชอบนี้ด้วย แต่ก็ควรอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมและความสุจริตของเจ้าพนักงานในการได้พยานหลักฐานอื่นด้วย ตามหลัก good faith

1.2 ควรปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้พนักงานอัยการ เข้าร่วมการสอบสวน

อัยการในฐานะเป็นผู้มีหน้าที่ที่จะต้องสังคดีว่าจะฟ้องหรือไม่ฟ้อง และมีหน้าที่จะต้องไปว่าความในศาลในกรณีที่มีคำสั่งฟ้องจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปร่วมรู้เห็นการสอบสวนคดีอาญาของตำรวจตั้งแต่ต้น เพื่อจะได้รู้เห็นถึงความถูกต้องของพยานหลักฐานและการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน อันจะเป็นมาตรการสำคัญที่จะทำให้การสอบสวนมีมาตรฐานที่ถูกต้องส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการสังคดีอันเป็นขั้นตอนพิสูจน์ความจริงให้แจ้งชัดก่อนชั้นพิจารณาของศาลตลอดไปจนถึงการนำพยานหลักฐานไปพิสูจน์ในศาลต่อไปอีกด้วย ดังนั้นย่อมเหมาะสมหากจะให้หน่วยงานอัยการเข้ามาเป็นผู้คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องการรับสารภาพมิให้เกิดจากความไม่สมัครใจ ซึ่งผู้เขียนขอยกตัวอย่างในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างที่เห็นว่าพนักงานอัยการควรเข้าร่วมตั้งแต่ชั้นสอบสวน เนื่องจากเป็นผู้ที่จะต้องใช้เทคนิคและประสบการณ์ในด้านทนายความและด้านกฎหมายในการสืบคดีชั้นศาล ความมีประสิทธิภาพจึงเกิดขึ้นได้²⁷³ ดังระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดไว้ใน ข้อ 4 ให้ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นคณะกรรมการประสานงานในการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง โดยกำหนดเป็นหน้าที่ตามข้อ 5 (1), (2) ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการสอบสวนในชั้นสอบสวนถ้าเทียบกับการดำเนินคดีอาญาประเภททั่วไปแล้ว พนักงานอัยการยังคงไม่มีบทบาทตามกฎหมาย ซึ่งตามข้อ 5 (1), (2) นั้นเท่ากับพนักงานอัยการเข้าร่วมในการรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดี และพิจารณาฐานความผิดในชั้นสอบสวนกับผู้กระทำ ความผิดตามกฎหมายการเงินการคลังได้ และเมื่อพิจารณา ข้อ 6 ยิ่งเห็นเด่นชัดเลยว่า พนักงานอัยการควรต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวน เพราะกฎหมายกำหนดในข้อ 6 วรรคสองว่า ให้เป็นหน้าที่ของประธานกรรมการต้องแจ้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อเข้าร่วมการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นนิมิตหมายอันดีในการพัฒนารูปแบบการสอบสวนให้มีการถ่วงดุลอำนาจโดยผู้อยู่ในกระบวนการก่อนชั้นพิจาราคดีด้วยตนเองอันได้แก่อัยการ ซึ่งในต่างประเทศได้ใช้รูปแบบดังกล่าวมานานแล้ว แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่ยอมให้มีดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่การเข้าร่วมแม้มีผลดีในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจพนักงานสอบสวนเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาต้องรับสารภาพ แต่ก็มีผลเสียเนื่องจากขณะนี้ยังขาดการปรับปรุงทางด้าน

²⁷³ ดูภาคผนวก, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินและการคลัง พ.ศ. 2546.

กำลังคน ทำให้ฮัยการมีหน้าที่ปฏิบัติมากเกินศักยภาพที่จะทำได้ หากจำเป็นต้องทำทุกคดีอาจทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นได้อยู่ดี จึงควรปรับปรุงหน่วยงานให้พร้อมมากกว่านี้ก่อน

1.3 เพิ่มมาตรการทางกฎหมายกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือบุคคลซึ่งตนไว้วางใจอยู่ด้วย ระหว่างสอบสวน

เหตุผลสำคัญที่ต้องมีทนายความช่วยเหลือผู้ต้องหา หรือมีบุคคลซึ่งตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวนหรือบุคคลดังกล่าวในคดีอาญาคือ ทนายความ เป็นกลไกที่มีความสำคัญมากในการดำเนินคดีอาญา และเป็นหลักประกันเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ โดยถือ “หลักอาชญาเท่าเทียมกัน” กล่าวคือ คู่พิพาทจะต้องมีสิทธิและความสามารถต่อสู้คดีเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงในการดำเนินคดีอาญา (The aim of the concept of equality in criminal Procedure is not formal equality, but rather actual equality)²⁷⁴ ไม่เพียงแต่จำเลยหรือผู้ต้องหาที่จะมีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่เท่านั้น ศาลและฮัยการก็มีหน้าที่ปกป้องสิทธิอันชอบธรรมของจำเลยด้วย แต่กลไกเหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอต่อการปกป้องจำเลยซึ่งไม่มีความรู้กฎหมาย และสภาพจิตใจกำลังไม่ปกติเนื่องจากถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีทนายความช่วยเหลือต่อสู้คดีแทน หรือมีบุคคลที่ตนไว้วางใจเข้ามามีส่วนในการให้ความช่วยเหลือปรึกษาเรื่องต่างๆ ก่อนตัดสินใจรับสารภาพ

สำหรับการมีทนายความของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา โดยรัฐจัดหาให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 7 ทวิ และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 239 วรรคสาม และมาตรา 242 ก็ได้สนับสนุนให้มีทนายอยู่ด้วยขณะสอบสวน ตามมาตรา 241 วรรคสอง นอกจากนี้ตามมาตรา 241 วรรคสองก็ยังให้มีบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจร่วมอยู่ด้วย

การมีทนายความของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในฐานะเป็นสิทธิ เป็นกรณีที่รัฐจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา โดยให้เป็นสิทธิอันมีผลให้ผู้ต้องหาจะใช้สิทธินั้นหรือไม่ก็ได้ ความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่า การมีทนายความของผู้ต้องหาในคดีอาญาโดยรัฐจัดหาให้ในฐานะเป็นสิทธิในประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่มีความเหมาะสมเนื่องจากประชาชนซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงสิทธิในการมีทนายความเนื่องจากไม่มีความรู้ด้านกฎหมายและการตระหนักถึง

²⁷⁴ Dando Shigematsu, *Japanese Criminal Procedures*. Tr. by P.S George South Hachensack N.S Fred. B. Rothman, Vol. 14 (New York University: The Comparative Criminal (Law Project), p. 84.

สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยของหน่วยงานของรัฐก็ยังไม่มากพอ ไม่มีการแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิที่ผู้ต้องหาและจำเลยจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ อันจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการดำเนินคดีอาญา นอกจากนี้ตามหลักเกณฑ์และข้อเท็จจริงในปัจจุบันที่กฎหมายถือว่ารัฐต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาโดยให้ในฐานะเป็นสิทธิของกฎหมายซึ่งต้องมีการร้องขอ ผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์และข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่เหมาะแต่ควรเป็นกรณีที่ทำเป็นมากสำหรับการมีทนายความซึ่งรัฐต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา โดยให้เป็นในฐานะเป็นเงื่อนไขตั้งแต่ผู้ต้องหาถูกจับกุมและแจ้งข้อกล่าวหา เนื่องจากกรณีที่ผู้ต้องหาอายุจน ผู้ต้องหาจะเป็นผู้ขาดความรู้ทางด้านกฎหมายและไม่สามารถจ้างทนายความได้อย่างแน่นอน การจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาจึงเป็นการเสริมให้จำเลยมีความสามารถในการต่อสู้คดีเต็มที่เท่าเทียมกับโจทก์

ดังนั้นในกรณีที่ผู้ต้องหาต้องต่อสู้คดีโดยลำพังตั้งแต่ชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน ไม่ว่าเนื่องจากเหตุที่หย่อนความรู้, ความคิด, สติวิปลาส, ไม่รู้หนังสือ, ยากจน, คดีที่มีอัตราโทษจำคุกสูง จึงควรถือเป็นหน้าที่ที่จะจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาต้องการ โดยต้องแจ้งสิทธิดังกล่าวทุกครั้งเมื่อมีการจับกุมและแจ้งข้อหาโดยมิต้องพิจารณาว่าต้องร้องขอหรือไม่ ทั้งนี้ให้ถือว่าเรื่องนี้เป็นความจำเป็นที่รัฐต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาโดยให้ในฐานะเป็นเงื่อนไขเพื่อจะจำกัดสิทธิ เสรีภาพ เกิดความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในการดำเนินคดีอาญา

ซึ่งในขณะเดียวกันหากบัญญัติให้มีการแจ้งสิทธิในการมีทนายเพื่อให้ผู้ต้องหาใช้สิทธิในการให้ทนายเข้าร่วมการสอบสวนเพื่อป้องกันมิให้เกิดคำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจแล้วก็ตามควรจะปรับปรุงกระบวนการจัดหาทนายความให้เป็นระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน รวมถึงวิธีการต่างๆ ในการติดตามทนายความหากผู้ต้องหาต้องการด้วย

สำหรับการรองรับกฎหมายในเรื่องการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลย โดยรัฐจัดหาให้ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า สำนักงานทนายจำเลยของรัฐ (Public Defender) โดยรัฐเป็นผู้จัดหางบประมาณและค่าใช้จ่ายให้ และหน่วยงานดังกล่าวก็เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานของรัฐ และเป็นหน่วยงานอิสระในตัวเอง รับผิดชอบแก่ต่างคดีที่จำเลยยากไร้โดยทนายความรับเงินเดือนประจำและปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ในสำนักงาน มีทนายความชั้นผู้ใหญ่ประจำคอยควบคุมดูแลทนายความใหม่ๆ จึงทำให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพและสามารถรับคดีได้มาก

สำหรับในช่วงแรกของการจัดให้มีทนายความของรัฐเพื่อการช่วยเหลือจึงควรจัดให้มีขึ้นใช้ในคดีบางประเภทก่อน เช่น คดีอุกฉกรรจ์ เป็นต้น เหตุผลที่กฎหมายกำหนดให้เฉพาะคดีประเภทนี้เป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากคดีเหล่านี้บางคดีเป็นคดีอุกฉกรรจ์อันมี

ผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาสูง, บางคดีผู้ต้องหาห่อนความสามารถทั้งทางสติปัญญา, ประสิทธิภาพและห่อนสมรรถภาพทางร่างกาย หากให้ดำเนินคดีเองตั้งแต่ต้นจะทำให้ไม่มีความเท่าเทียมกันในการต่อสู้คดีในชั้นศาล ดังนั้น รัฐจึงต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาเสมอ เพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีอาญาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการต่อสู้คดี

ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอแนะในการจัดให้มีทนายเข้าร่วมการสอบสวนโดยรัฐจะต้องบัญญัติเป็นหน้าที่ในการแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบอย่างชัดเจนถึงการใช้สิทธิเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาใช้ดุลพินิจเองว่าประสงค์จะใช้สิทธิดังกล่าวหรือไม่อย่างที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ใน Miranda Rule ดังที่กล่าวมาแล้วดังนี้

ในชั้นสอบสวนเมื่อผู้ต้องหาถูกจับในคดีที่มีโทษจำคุกสูง รัฐควรจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน เนื่องจากถือว่าสิทธิของผู้ต้องหาถูกละเมิดและรัฐต้องช่วยเหลือปกป้องให้จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า ผู้ต้องหาไม่มีความผิด เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญวางหลักไว้ว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดจริง

ในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ ของประเทศไทยควรแก้ไขโดยระบุให้พนักงานสอบสวนและผู้จับกุมต้องแจ้งสิทธิในการมีทนายความก่อนให้การใดๆ และแจ้งด้วยว่าหากต้องการและไม่สามารถจ้างได้ รัฐต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา เมื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด อันมีโทษจำคุก และให้เป็นสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีที่เป็นคดีอันมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ส่วนในกรณีที่มีโทษตั้งแต่ 5 ปี ซึ่งถือว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ และคดีที่ผู้ต้องหาหูหนวก, เป็นใบ้ตาบอด คดีที่ผู้ต้องหาอายุเกิน 70 ปีขึ้นไป คดีที่เป็นการพิจารณาที่จะมีผลให้ผู้ต้องหาถูกส่งตัวเข้าสถานพยาบาลหรือต้องห้ามประกอบอาชีพ, คดีที่ผู้ต้องหาต้องอยู่ในสถานพยาบาลสาธารณะเพื่อเตรียมการในการทำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสถานะแห่งจิตของผู้ต้องหา คดีเหล่านี้ รัฐควรจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา โดยให้ในฐานะเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาคดีชั้นศาลด้วย เนื่องจากคดีมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหามาก และผู้ต้องหาที่ห่อนสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ, และประสิทธิภาพ จะได้มีโอกาสต่อสู้คดีกับรัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ควรกำหนดให้ทนายความมีอำนาจเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนคดีในชั้นสอบสวนได้ด้วย

เพื่อรองรับการขยายสิทธิการมีทนายความของผู้ต้องหาในคดีอาญาโดยรัฐจัดหาให้ รัฐควรจัดตั้งองค์กรหลักขึ้นมารับผิดชอบโดยเฉพาะในเรื่องการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา โดยกำหนดให้เป็นองค์กรของรัฐ และกำหนดให้ทนายความในองค์กรดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีการกำหนดรูปแบบการบริหารงาน การรับสมัครลูกจ้าง และการจัดหา

งบประมาณรัฐต้องจัดหามาให้ ในข้อนี้ผู้เขียนเห็นว่าระยะเริ่มแรกอาจจะให้สภาพนายความรับผิดชอบ เพื่อจัดตั้งองค์กรหลัก และรับสมัครอัยการ ซึ่งเกษียณอายุแล้วเข้ามาเป็นทนายความอาวุโสดูแลการดำเนินคดีอาญา เหตุที่ต้องให้อัยการที่เกษียณอายุแล้วเข้ามาช่วยดูแลเนื่องจากเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีเป็นอย่างมาก และให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้เพื่อเป็นค่าจ้างว่าความ และเป็นค่าดำเนินงานในองค์กรดังกล่าว

2. มาตรการด้านบริหาร

2.1 ปรับปรุงองค์กร

การจะคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนไม่ให้เกิดการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ จึงต้องอาศัยการแก้ปัญหาจากทางบริหารคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เพราะการกระทำที่เกิดการละเมิดต่อตัวผู้ต้องหาจนได้รับคำรับสารภาพออกมานั้นไม่ได้เกิดจากสาเหตุตัวบุคลากรผู้ปฏิบัติงานฝ่ายเดียวแต่ย่อมเกิดจากระบบขององค์กรที่จะควบคุมดูแลผู้มีอำนาจในการสอบสวนสืบสวนด้วย ซึ่งรัฐหรือหน่วยงานรัฐต้องเข้ามารับผิดชอบด้วย โดยต้องปรับปรุงในทุกด้านในองค์กรตนเอง โดยต้องปรับปรุงด้านความโปร่งใสในการสอบสวนให้มากขึ้น โดยสร้างระบบถ่วงดุลในองค์กรเอง เป็นต้น เพิ่มเติมการฝึกอบรมในการแสวงหาพยานหลักฐานในรูปแบบที่ชอบด้วยกฎหมายให้มากขึ้น และเพิ่มงบประมาณในการแสวงหาพยานหลักฐานให้มากขึ้น จะทำให้รูปแบบต่างๆ ในการมุ่งที่คำรับสารภาพหมดไปได้

2.2 มุ่งส่งเสริมนิติวิทยาศาสตร์มาใช้

ปัจจุบันนี้ได้มีการศึกษาปัญหาต่างๆ เพื่อหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่องลายพิมพ์ดีเอ็นเอมาใช้ประโยชน์ในด้านการสืบสวนสอบสวน ซึ่งนับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการกฎหมายไทย โดยมีนักวิชาการทางกฎหมายหลายคนได้แสดงความคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจว่า พยานหลักฐานจากการพิสูจน์ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ นั้นถือว่ามีความน่าเชื่อถือแต่ไม่ควรถึง 100 เปอร์เซ็นต์ โดยที่เปอร์เซ็นต์ของความเชื่อถือนั้นควรจะขึ้นกับการนำสืบพยานเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับความผิดพลาดที่บุคคล 2 คน จะมีลายพิมพ์ดีเอ็นเอซ้ำกัน โดยบังเอิญว่าอยู่ในระดับใด ดังนั้นนิติวิทยาศาสตร์จึงควรเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดและควรจะให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานประเภทนี้ จะช่วยให้การมุ่งหาพยานหลักฐานจากการรับสารภาพของผู้ต้องหาลดน้อยลงได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระมล ทองธรรมชาติ และ สมบูรณ์ สุขสำราญ. **เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการปกครองและรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา**. แผนกวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.
- กุลพล พลวัน. **ปัญหาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยสหประชาชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- กุลพล พลวัน. ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา. **วารสารอัยการ** ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (2521) : 16.
- กุลพล พลวัน. **พัฒนาการสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.
- กุลพล พลวัน. **การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย. รวบรวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม** (2535) : 263.
- ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ. **หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. **หลักการไม่ยอมรับฟังพยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งได้มาโดยการจับ การค้น การยึด ไม่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในสหรัฐอเมริกา**. **วารสารนิติศาสตร์** 9 ฉบับที่ 3 (2520) : 120-136.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. **รวบรวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กรมอัยการ** : 2.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. **งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม. อัยการนิเทศ** เล่ม 31 (2512) : 486.
- เข็มชัย ชูติวงศ์. **กฎหมายลักษณะพยาน ฉบับแก้ไขถึงปัจจุบัน พ.ศ.2535**. พิมพ์ครั้งที่ 4, 2535.
- คณิต ณ นคร. **ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา. บทบัณฑิตย** เล่ม 42 ตอน 2 (มิถุนายน 2529) : 12.
- คณิต ณ นคร. **อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา. อัยการนิเทศ** เล่ม 38 ฉบับที่ 4 (ธันวาคม 2519) : 396-397.

คณะกรรมการประสานงานองค์การสิทธิมนุษยชน (กปส.). **สิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการประสานงานองค์การสิทธิมนุษยชน.

คะเนิง ฤาไชย. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบ**. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

จิตติ เจริญจำ. บทบาทของอัยการในการควบคุมการสอบสวนคดีอาญา. **บทบัณฑิตย**. เล่ม 40 ตอน 1-2 (2520) : 104-107.

จิตติ ดิงศภัทย์. **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงทองการพิมพ์, 2518.

จิรนิติ หะวานนท์. หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ : เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอเมริกัน และกฎหมายเยอรมัน. **ดุลพาท** ปี 31 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2527) : 52.

เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบศ. **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานและพิจารณาคำพยานหลักฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. (2458) : 71-72.

ชาติชาย กริชชาญชัย. สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับทนายความในประเทศสหรัฐอเมริกา. **ดุลพาท** เล่ม 6 ปี 31 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2527) : 41.

ณรงค์ ใจหาญ. หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่ : ปัจจุบันและทศวรรษหน้า (2540-2550). **บทบัณฑิตย** เล่ม 53 ตอน 2 (มิถุนายน 2540) : 77.

ทรงศรี อาจอรุณ. **การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธินอกอาณาเขตกับประเทศมหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2526.

ทัศน์ แก้วพิลา. **สิทธิการมีทนายในคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ธีสุทธิ พันธุ์ฤทธิ. คำรับสารภาพชั้นสอบสวน. **วารสารอัยการ** ปีที่ 18 ฉบับ 206 (เมษายน 2538) : 119.

นิจรินทร์ องค์กรพิสุทธิ. **การต่อรองคำรับสารภาพ**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

นิติศาสตร์ไพศาลย์. **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย**. พระนคร : โรงพิมพ์วิริยะการพิมพ์, 2502.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11), 3, 17, 20, 28, 31, 35, 43, 120, 131, 133 ทวิ, 134 ทวิ, 134 ตริ, 135, 140, 141, 142, 143, 145, 172, 176 วรรคแรก, 193, 202, 215, 216, 226, 227.

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8 บทที่ 5 ข้อ 247, 248.

ประเสริฐ เมฆมณี. ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิชการพิมพ์ จำกัด, 2523.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493. พิมพ์ครั้งที่ 11. พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2513.

พรทิพย์ โรจนสุนันท์. นิติเวชศาสตร์ การชันสูตรพลิกศพ. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2543.

พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 6, 11.

มูรธา วัฒนะชีวะกุล. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชากฎหมายอาญาเปรียบเทียบ. 3 – 5. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

วงศ์ ดาวัน. เซอร์แอน ภาคใหม่. มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 21 (กุมภาพันธ์ 2544) : 88.

วงษ์ วีระพงศ์. การรวบรวมและนำสืบพยานหลักฐานในคดีอุกฉกรรจ์. พระนคร : โรงพิมพ์ดุสิตสัมพันธ์, 2509.

วงษ์ วีระพงศ์. คำรับสารภาพในคดีอาญา. ดุลพาห เล่มที่ 1 ปีที่ 4 (มกราคม 2500) : 22.

วรศักดิ์ พิบูลย์. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2513.

วิชาภรณ์ แสงมณี. การสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย. ดุลพาห เล่มที่ 6 ปีที่ 20 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2516)

วิสาร พันธุน. วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา. ดุลพาห เล่มที่ 5 ปีที่ 9 (กันยายน-ตุลาคม 2521) : 51-58.

วิญญู เครื่องาม. กฎหมายเองโกล-อเมริกัน. (2520) : 4. (อัดสำเนา).

เวทย์ เพชรบรม. การบริหารงานสืบสวน. เอกสารโรเนียวหลักสูตรโรงเรียนผู้กำกับการ,
ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ (2528) : 10.

สมศักดิ์ ประกอบแสงสวย. การดำเนินคดีอาญาของพนักงานเป็นกระบวนการเดียวกัน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

สมเกียรติ พ่วงทรัพย์ และ มนต์รี จิตรวิวัฒน์. **สัมฤทธิ์ภาพการสืบสวน**. พิมพ์ครั้งที่
3. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพ 1984 จำกัด, 2533.

สุพจน์ เข็มใจ. การศึกษาวิเคราะห์สภาพสังคมเศรษฐกิจของไทยสมัยรัตนโกสินทร์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี ภาควิชาการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2527.

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์การตุลาการในชั้นก่อนการ
พิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบไทยและสหรัฐอเมริกา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

สุนีย์ มัลลิกมาลัย. **สิทธิของผู้ต้องหาคดีอาญาไทย**. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์บัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

ส. เปรมวาทิน และ ม.อรรถไกว่วลวธี. ระบบอัยการ. **บทบัณฑิตย** เล่ม 15 (2486) : 149.

หยุด แสงอุทัย. ใครควรมีอำนาจสอบสวน. **นิติศาสตร์** เล่ม 1 ตอน 1 (กรกฎาคม 2512) : 20-41.

หยุด แสงอุทัย. คำบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร
: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. การพิจารณาคดีอาญาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา : ระบบการพิจารณาแบบ
ไบเฟอร์เมชัน (Bifurcation). **วารสารนิติศาสตร์** 10 ฉบับ 3 (2521) : 436-437.

อนุมัติ ใจสมุทร. **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. ธนบุรี : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ,
2514.

อุทัย หิรัญโต. **พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย: อังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษร, 2525.

อุทัย วิเศษสมิต. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอันเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา.
ตุลาการ เล่ม 4 ปีที่ 7 (6 เมษายน 2503) : 418-419, 422.

ภาษาอังกฤษ

Alan E. Bent and Ralph A. Rossum. **Police Criminal Justice and the Community.**

New York : Harper & Row Publishers, 1976.

Arthur S. Aubry, Rudolph R. Caputo and R.J. Gallati. **Criminal Interrogation.** Illinois : Chailes

C Thomas Publiher, 1980.

Black's Law Dictionary. 4th ed. St.Paul, Minn : West Publishing Co., 1951.

Chappell, Bunacan, and Wilson. Paul. **The Australian Criminal Justice System.** Sydney :

Butterworths, 1972.

David A. Jones. **The Law of Criminal Procedure.** Boston : Little, Brown and Company, 1981.

Frank L. Bunn. **Evidence in Criminal Cases.** London : Sweet & Maxwell Limited, 1975.

George F. Cole, Christoplur E. Smith. **The American System of Criminal Justice.**

9th Edition, USA : Wadsworth / Thomson Learning, 2001.

Greshman M. Sykes and Thomas E. Drabek. **Law and Lawless.** New York: Random House,

1969.

H.A. Palmes and Henry Plamer. **Harris's Criminal Law.** London : Sweet & Maxwell Limited,

1960.

Hazel B. Kerper and Jerold H. Israel. **Introduction to the Criminal Justice systems.**

New York : West Publishing Company, 1979.

Henry B. Rothblatt. **Handbook of Evidence for Criminal Trials.** New Jersey : Prentice-Hall,

1956.

Henry B. Rothblatt. **Evidencetiary Development in the Law of Confessions, Search, and**

Seizure Since Escobedo and Miranda. New York: Prentice-Hall, 1967.

Jack Wricht and Peter W. Lewis. **Modern Criminal Justice.** New York : McGraw-Hill Book

Company, 1978.

- Jerold H. Israel and Wayner R. LaFave. **Criminal Procedure in A Nutshell**. St. Paul, Minn : West Publishing, 1975.
- John Jay McKelvey. **Handbook of the law of Evidence**. St. Paul : West Publishing, 1907.
- John H. Wigmore. **A Students' Textbook of the Law of Evidence**. Booklyn : The Foundation Press, 1985.
- John N. Ferdico. **Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer**. St.Paul, Minn : West Publishing Co, 1979.
- Judith Hails Kaci. Confession: A Comparison of Exclusion Under in the United States and Under the Judges' Rules in England. **American Journal of Criminal Law 10** (July 1982) : 87.
- Kenneth Sloan. **Police Law Primes**. London : Butterworths, 1980.
- M. Hepworth and B. Taylor, British. **Journal of Law and Society 4**. (Winter :1979), 223.
- Robert G. CalDwell. **Criminology**. New York : The Ronald Press Company, 1965.
- Rupert Cross, **Evidence**. London : Butterworth, 1969.
- Salmond Willion Guthrie. **Jurisprudenc**. 11th ed. London : Sweet & Maxwell Ltd., 1968.
- Suzann R. Tomas Buckle and Leonard G. Buckle. **Bargaining for Justice: Case Disposition and Reform in the Criminal Courts**. New York : Praeger Publishers, 1977.
- Thomas F. Walsh. **Criminal and Civil Investigation Handbook**. Boston: McGraw-Hill Book Company, 1981.
- Vichai Vivitaseve. "Plea Bargaining : How should it play role in Criminal Justice Administration of Thailand". **THAMMASAT LAW JOURNAL**, 270.
- W.J. Williams. **Morality's Police Law**. London: Butterworths, 1961.
- Zaim M.Medjati, J.E.Trice and A.A.Dashwood. **English and Continent Systems of Administrative Law**. Amsterdam-New York Oxford : North Holland Publishing Co., 1978.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง

พ.ศ. ๒๕๔๖

โดยที่ในการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดตามกฎหมายการเงินการคลังจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญ และเทคนิคต่าง ๆ ทางด้านกฎหมาย การเงิน การคลัง การบัญชี เศรษฐศาสตร์ และการลงทุน ประกอบกัน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีตามกฎหมายการเงินการคลังเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในฝ่ายบริหาร

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑(๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง พ.ศ. ๒๕๔๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“กฎหมายการเงินการคลัง” หมายความว่า กฎหมายที่เกี่ยวกับการการเงินการคลัง ภาษีอากร หรือตลาดทุน ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลการปฏิบัติตามหรือการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายของกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แล้วแต่กรณี โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้รักษาการ

“การดำเนินคดี” หมายความว่า กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน การร้องทุกข์ การกล่าวโทษ การสืบสวนสอบสวน การจับและควบคุมผู้ต้องหา การทำสำนวนและความเห็นของพนักงานสอบสวน และการทำความเห็นของพนักงานอัยการ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการประสานงานการดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง

/“หน่วยงาน ...

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการ
ที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่แต่งตั้งตามกฎหมาย
การเงินการคลัง

ข้อ ๔ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการประสานงาน
การดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลัง
เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทน
กรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้แทนกรมศุลกากร ผู้แทนกรมสรรพสามิต ผู้แทนกรมสรรพากร
ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด
หลักทรัพย์ เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงการคลัง เป็นกรรมการและเลขานุการ และเจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยและ
สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๕ คณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานการดำเนินคดี เร่งรัด และติดตามการดำเนินคดีตามกฎหมาย
การเงินการคลัง ที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวเสนอ

(๒) พิจารณาข้อเท็จจริง ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน องค์กรประกอบความผิด
และวิธีการที่จะดำเนินการกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง

(๓) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการ
มอบหมาย

(๔) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือ
นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ ๖ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย
การเงินการคลัง ตรวจพบการกระทำความผิด หรือสงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำ
ความผิดซึ่งอาจมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม และจำเป็นที่จะต้องได้รับความ
ร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงาน
ของรัฐรายงานให้ประธานกรรมการทราบโดยมิชักช้า

/เมื่อมี ...

เมื่อมีการดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ประธานกรรมการแจ้งผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดในคณะกรรมการ เพื่อขอความร่วมมือให้การส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี เข้าสนับสนุนในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสืบสวนร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ ๗ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่ามีเอกสารหลักฐานเพียงพอในการพิจารณาการกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมายการเงินการคลัง ให้เสนอเรื่องดังกล่าวพร้อมเอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

ข้อ ๘ เมื่อคณะกรรมการมีมติให้ดำเนินคดีได้ ให้หน่วยงานของรัฐนั้น ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และให้กระทรวงการคลังมีหนังสือแจ้งมติคณะกรรมการให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการทราบด้วย เพื่อประกอบการพิจารณาในการดำเนินคดี

ข้อ ๙ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาในข้อหาตามที่กำลังพิจารณาดำเนินการอยู่นั้น หากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวเห็นว่า เป็นคดีที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในด้านอื่นนอกจากกฎหมาย ประธานกรรมการอาจมีหนังสือถึงพนักงานสอบสวนเพื่อขอจัดส่งพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าเป็นฝ่ายสนับสนุนในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนก็ได้

ข้อ ๑๐ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ให้หน่วยงานของรัฐที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบนี้วางระเบียบหรือออกคำสั่งภายในหน่วยงานของรัฐนั้น เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ข้อ ๑๑ ให้คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการได้รับคำตอบแทนหรือเข้าประชุมในอัตราที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด โดยให้เบิกจ่ายจากธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามแต่จะได้ตกลงกัน

ข้อ ๑๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖

พันตำรวจโท

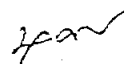
(ทักษิณ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สันมาตุลสง

(นางบุณลิกา อินทาน้อย)

ปี ๒๕๔๖

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางปิยวรรณ ดีนาน นามสกุลเดิม “โหระกุล” บิดา คต.สวัสดิ์ โหระกุล มารดา นางเพียว โหระกุล เกิดเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2511 ที่กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้อง 2 คน

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษาปีที่ 1-6	ร.ร.กิตติคุณวิทยา
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	ร.ร.ศรีอยุธยา
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6	ร.ร.สามเสนวิทยาลัย
ปริญญาตรี	นิติศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2531
ประกาศนียบัตรเนติบัณฑิตไทย	จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาเมื่อ พ.ศ.2541 สมัยที่ 51 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2543

ประวัติการทำงาน

- โรงแรมริเจนท์ชะอำ จ.เพชรบุรี: ฝ่ายบุคคลและกฎหมาย ปี 2532-2533
- บริษัทในเครือ NMB GROUP จ.อยุธยา: ฝ่ายบริหารงานบุคคล ปี 2534-2535
- บริษัทสยามแผ่นเหล็กวิลาส จ.ระยอง: ฝ่ายบริหารงานบุคคล ปี 2535-2536
- บริษัทไทยแท็งก์เทอร์มินัล จำกัด (เครือ NPC GROUP) จ.ระยอง: ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ปี 2536-2541
- รัฐบาลการอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ปี 2543-ปัจจุบัน

ปัจจุบัน

- รัฐบาลการอัยการ ในตำแหน่งรองอัยการจังหวัดประจำศาลจังหวัดกระบี่บุรี